

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
11 A
5

2

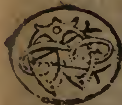
1

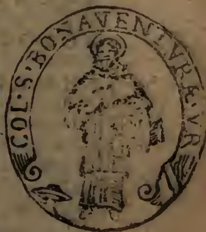
PAVSANIAE QVINQVE REGIONVM VETERIS GRAECIAE descriptio, Romulo Amasæo interprete.

TOMVS SECVNDVS.

Huic accessit rerum singularium Index locupletissimus.

LVGDVNI,

Apud hæredes Iacobi Iuntæ.

M. D. LVIII.

2

Quinque regionum in hoc Tomo à Pauſania lucu-lentiſsimè deſcri-ptarum elenchus.

ELIACORVM POSTERIOR.

ACHAICA.

ARCADICA.

BOEOTICA.

PHOCICA.

PAVSANIAE ELIACORVM POSTERIOR SIVE LIBER SEXTVS.

*

POSTVLAT dehinc ſuſcepti operis ordo, vt poſt votiuorum donariorum expoſitionem, equos certaminibus nobiles, & athletas, vel ordinarios etiam homines perſequamur. Et eorum quidē, qui victores è ludis Olympicis diſceſſere, non omnium poſitæ ſunt ſtatuæ. Nam illos mihi qui vel certantes præclarè ſe geſſerunt, vel virtutis quouis alio modo ſpecimen aliquod dedere, ſtatuarum tamen honorem non ſunt conſecuti, prætereundos intelligo: Neque enim athletas omnes, qui vel in Olympicum ſtadium deſcendêre, quibúſve palma delata eſt, perſequi mihi propoſitum, ſed cum in reliquis donis, tum verò maximè in ſtatuis exponendis hæc fuit opera ſumenda. Quin ex iis etiam, quibus poſita ſtatua fuit, multos mihi prętermittendos cenſui,

cum scirem illos non virtute, sed fortis. fraude oleastrum adeptos. Eorũ enim tantum mentio mihi facienda qui vel merito suo, vel hominum opinione cæteris præstiterunt. Ad dexteram Iunonis templi palæstrici hominis imago est: Patria Eleus fuit, Aeschyli socius, prope quem ex Pheneo Arcadiæ Neolaidas est Proxeni filius, qui è puerorum pugilatu palmam tulit. Post hoc Archidamus Xenij, pueris in palæstra superatis, ipse etiam Eleus, horum, quos iam nominaui, imagines fecit Alypus Sicyonius Argiui Naucidis discipulus. Sileni verò filium Cleogenem inscriptio ex indigenis vnum esse testatur: Hunc dossuario equo de ipsius grege vicisse memorãt. Adhæret Cleogeni Dinolochus, Pyrrhúsque, & Troilus Alcioni filij, quibus est itidem ex Elide genus. Non omnibus autem eiusdem ludicri palma obtigit. Nam Pyrrhus de ludorum præfectura, & equiriis præmia tulit: Troilus bigis integræ ætatís equorum, & pullorũ curru vicit, secunda supra centesimam Olympiade. Legę verò post Pyrrhi victoriã cautum ab Eleis est, ne quis ex ludorum præfectis in posterum equos in certamen mitteret. Huius fęcit statuam Lysippus. Dinolochi quidem mater per visum inquiete videre sibi visa

 est,

eſt, filium ſe coronatum in complexum ſuum recepiſſe. Eo ſomnio monitus puer ſtrenue ſe ad gymnicorũ certamina exercuit: Cum autem pueros competitores curſu anteuertiſſet, ei ſtatuam poſuere, quam fecit Cleon Sicyonius. De Cinyſca verò Archidami filia, eiúſque genere, & Olympicis palmis, omnia ſunt ea in parte explicata, qua in enumerandis Lacedæmoniorum regibus hiſtoriæ operam ſumpſimus. Prope Troili ſtatuam crepido quædam lapidea extat, ſupérque ea equorum bigæ, & auriga ipſius etiam Cyniſcæ ſtatua, cum aliquot in eam inſcriptionibus: Proximi ſunt Lacedæmonij aliquot deinceps poſiti, qui equis vicere. Horum primum Anaxander de curuli certamine renuntiatus eſt: Teſtatur inſcriptio Anaxandri auum primum omnium quinquertij coronam cepiſſe. Eſt hic quidem in modum deo vota nũcupantis ornatus. Succedit Polycles, cui Polycalco cognomen fuit: De quadrigis hic coronam accepit: tæniam dextera tenet. Aſsiſtunt puſiones duo, eorum alter trochum præfert, tæniam alter appetit: Idem verò Polycles eodem certamine è Pythicis Iſthmicis, & Nemeis victor rediit. Pancratiaſtæ verò, quæ proxima eſt, ſtatuam elaborauit Lyſippus. Primus ille

quidem ex Acarnania palmam pancratij tulit, Xenarges ei nomē, Philādridæ filius fuit. Lacedæmonij certe post irruptionem Persarum in Græciam Græcis omnibus equos alendi studio præstitere. Quare præter eos, quorum superius mentionem feci, hi propemodum è Spartanis equis alendis nobilitati, quorum imagines post Acarnanis effigiem positæ sunt: Xenarges, Lycinus, Arcesilaus, & Arcesilai filius Lychas. Et Xenarges quidem Delphica post hanc, Argolica, & Corinthiaca victoria claruit. Lycinus cum ad ludos in Olympiam pullos adduxisset, & eorum vnus deterior visus esset, ad equorum iam adultorum cura tionem animum adiecit, & per eos victoriam est adeptus. Dedicauit ille quidem in Olympia statuas duas, quas Myron Atheniensis fecit. Arcesilao, & Lichæ eius filio Olympiæ victoriæ duæ obtigerunt, Lichas certe, cum Lacedæmoniis ludorum aditu interdictum esset, Thebani populi nomine currum introduxit, victorémque aurigam sua ipse manu tænia redimiuit: Eius temeritatis flagris cæsus, ædilibus pœnas luit. Et ea quidem belli inter Lacedæmonios, & Eleos causa illius extitit, quo bello intra Altin prælium cōmissum est. Positis autem armis hoc in loco statuam

tuam Lichas posuit. Indicant Eleorum literæ non Lichæ, sed Thebano populo eam palmam decretam. Non longe à Licha statua posita est Thrasibulo Eleo vati, qui suam Mantinensibus contra Agidem Lacedæmoniorum regem, Eudamidæ filium, operá nauauit, de quo agam pluribus cum ad Arcadum res venero. Per vatis dexterum humerum feles repit. In proximo canis est bipartito dissectus nudato iocinore. Vetus est, & ab initio instituta ex hœdis, agnis, vitulis aruspicina. Suem primi omnium Cyprij addidere. Cane veró ad extorum significationes nullæ omnino gentes vsæ sunt. Peculiarem itaque credi facile potest caninorum viscerum diuinationem sibi Thrasybulum instituisse. Vates qui Iamidæ nuncupantur ab Iamo oriundi sunt, quem Apollinis satu ortum, & à patre diuinandi peritiam accepisse carmine prodidit Pindarus. Prope Thrasybuli effigiem Timosthenes Eleus positus est, qui pueros in stadio vicit. Milesius deinde Antipater, qui in pugilatu Clinopatri filios perculit. Huius Antipatri patrem, Dionysij Syracusani legati ad Olympium Iouem cum muneribus missi, pecunia delinitum adduxerunt, vt filium Syracusa-

num renuntiari vellet: At Antipater ipſe contentis tyranni donis Mileſium ſe eſſe, & ex Ionibus primum ſuam in Olympia ſtatuam dedicaſſe elogio teſtatus eſt. Fecit eam ſtatuam Polycletus: Timoſthenis effigiem elaborauit Eutychides Sycionius Lyſippi diſcipulus. Hic idem Eutychides Syris Orontæ accolis Fortunæ ſignum fecit, quod magna cum religione apud eas gentes colitur. Proximè ad Timoſthenis ſtatuam, in Alti Timon poſitus eſt, & cum eo Aeſypus filius tener adhuc equo inſidens, qua ſcilicet ætate equo iniuge vicit. Timon quidem de curuli certamine victor renuntiatus eſt: Eius & filij effigiem fecit Dædalus Sicyonius, qui victis prælio Laconibus trophæum Eleis in Alti erectum elaborauit. Poſita etiam eſt Samio pugili ſtatua cum inſcriptione, quæ dicatam teſtatur à Mecone gymnicorum magiſtro: eadémque Samiis in ludicris certaminibus, & naualibus pugnis præ cæteris Ionibus laudem ſummam tribuit. De pugile quidem ipſo nominatim nulla mentio. Poſitus ibidem eſt à Meſſeniis Damiſcus, qui annos natus duodecim, palmam ex Olympicis ludis tulit. Fuit autem ea mihi res haud minus quàm alia quæuis admirationi, quòd eadem fermè Fortuna

Meſſe

Messeniis, & patriam, & Olympicorum ludorum gloriam eripuerit: Neque enim postquam è Peloponneso eiecti sunt, aut è Sicilia, aut ex Naupacto, præter Leontiscum, & Symmachum freti accola, quisquã victor declaratus est: Cum tamen Siculi hos non Messenios, sed Zanclæos priscos fuisse contendant. Vbi primum in Peloponnesum rediere, pristinam, hac etiam in parte, quasi postliminio fortunam recepere. Siquidem vno, posteaquam Messene restituta est, anno, ludos Eleis facientibus, hic ipse de quo nunc agimus Damiscus, pueros de stadio vicit. Et quinque post hanc ei partim Nemeæ, partim verò Isthmicæ victoriæ obtigere. Damisco proxima est viri nescio cuius statua, nomen certe inscriptio non declarat: Dedicauit Ptolemæus Lagi filius, qui se Macedonem inscribendum curauit, cum Aegypti rex esset. Chærean Sicyonium pugilem puerum titulus docet adolescentulum palmam meruisse, Chæremone patre genitũ: Nominat item statuæ opificem Asterionem Aeschyli filium. Post Cherean Sophius Messenius puer, & Eleus vir, Stomius collocati sunt: In cursu ille pueros anteuertit, hic quinquertij Olympicis ludis vnam, tres Nemeis palmas tulit. Hoc

amplius ei inscriptio tribuit, Eleorum equitatum duxisse,& hoste fuso trophæa erexisse, hostium ducem ex prouocatione occidisse: Fuisse verò illum ex Sicyone, & Sicyoniis imperasse Elei referunt, Arma verò se cepisse contra Sicyona adductos Thebanorum amicitia,& Bœotiorũ tunc auxilia præsto sibi fuisse. Bellum cum Sicyoniis ab Eleis gestum existimari potest, post Lacedæmoniorum Leuctricam cladem. Positus deinceps est Labax, Eufronis filius, pugil è Lepreo Eleorum. Thrasidis præterea filius Aristodemus, vir palæstrita, ex ipsa Elide, cui totidem etiam Pythicæ obtigere victoriæ. Effigiẽ Aristodemi fecit Sicyonij Dædali discipulus,& filius Patrocles. Hipponem Eleũ, qui ad quintum à se retro magistrum Atticum Critian refertur. Prolichus enim Corcyræus ab ipso didicit Critia: Is Amphionem docuit, cuius discipulus fuit Pison è Calaurea, à quo artem Democritus didicit. Positus etiam Cratinus ex Aegira Achaici conuentus ciuitate, qui cum sui temporis omnium esset formosissimus, luctandi etiam arte longo interuallo omnes vicit: Is pueris in palæstra deiectis, obtinuit ab Eleis vt ludicrę exercitationis magister proximo sibi lo-
co

eo statueretur: Statuam eius fecit Sicyonius Cantharus Alexide genitus, artem ab Eutychide edoctus. Eutolemi Elei imaginem Dædalus idem Sicyonius elaborauit: Indicat inscriptio, vicisse in stadio ludis Olympicis viros: E Pythicis verò coronas duas, vnam è Nemeis reportasse. De Eupolemo proditus est sermo, cum ad curriculi metam ædiles tres assedissent, ex iis duos palmam Eupolemo dedisse, tertium Leonti Ambraciotæ. Leontem eorum vtrunque, quorum sententia inferior discesserat, cum ad Olympicum senatum prouocasset, ære graui condemnasse. Oebotæ statuam Achæi ex Apollinis Delphici responso posuere; cui Olympiade sexta & octogesima palma de stadio est adiudicata. Quî verò Oebotas potuit in Græcorum acie ad Platæas præliari, quod nonnulli scriptum reliquere, cum Olympiade L X X V. ad Platæas Persæ duce Mardonio fusi fuerint? Ea quidem quæ vulgarint hac de re Græci necesse habeo commemorare, credere verò omnia nulla me res cogit. At Oebotæ eiusdem casus non prætermittam, quo loco Achæorum res persequar: Antiochi statuam Nicodamus quidem fecit: Fuit Antiochus ex Lepreo. Is in omnium membrorum, quod

Pancra

Pancratium appellant, palæſtra, viros in Olympia ſemel, in Iſthmicis, & Nemeis bis eodem certamine ſuperauit. Neque enim Lepreatas, quominus ad Iſthmia accederent, quidquam deterrebat, vti Eleos Hyſmone Eleo florente. Prope Antiochum Hyſmoni huic erecta ſtatua eſt. Hic cum ad quinquertij certamen veniſſet, Olympicis vnam, Nemeis alteram palmam tulit. Ab Iſthmicis certe æquè hic, atque alij Elei, excluſus eſt. Hic cum puer adhuc neruorum imbecillitate tentaretur, ad quinquertium animum adiecit, è qua exercitatione cum morbum depuliſſet, multas exin ex eo certamine, & inſignes accepit coronas. Statua eius Cleonis opus eſt, & halteres, qui ſalientium libramenta ſunt, tenet. Secundum Hyſmonem poſitus eſt paleſtrita puer, ex Heræa Arcadum ciuitate Nicoſtratus. Pantias hanc ſtatuam fecit, qui ab Ariſtocle Sicyonio per manus traditam artem ſeptimo eius diſcipulorum gradu accepit. Dicon Callibroti filius quinque è Pythico curriculo, tres ab Iſthmico, quatuor è Nemeis vnam de pueris, duas de viris ex Olympicis palmas tulit. Atque ei quidem totidem ſtatuæ, quot victoriæ fuere, erectæ ſunt in Olympia. Et puer ſan è

Caulonates (ficuti fuit) renunciatus eſt. At vir iam factus Syracuſanus vt nominaretur pretio obtinuit. Eſt Cauloniam in Italiam ab Achæis Colonia deducta: Dux eius Coloniæ fuit Typhon Aeginenſis. Bello autem à Pyrrho, & Tarentinis contra Romanos ſuſcepto, multæ Italiæ ciuitates, à Pyrrho aliæ, aliæ verò à Romanis ad vaſtitatem, & ſolitudinem redactę ſunt. Inter eas Caulonia fuit à Campanis deleta, quorum maximè auxiliis Romani nitebantur. A Diconis ſtatua non longe diſtat Xenophon Menephyli filius, ab Aegio Achiuorum pancratiaſta, & Epheſius Pyrilampes in longiore curriculo victor. Illum fecit Olympus, hunc cognomen Pyrilampes Sicyone oriundus, Meſſenæ ad Ithomen natus. Lyſandrum Ariſtocriti Spartanum in Olympia poſuerunt Samij, è duobus inſcriptionibus altera id teſtãte.

Supremi Iouis hac decora in pradiuite templo

Publicitus Samij conſtituere viri.

Hæc qui dedicarint docet. Altera Lyſandrum ornat inſcriptio.

Quod tua Ariſtocritum, & patrium virtute beaſti

Lyſander meritis ſtant monimenta tuis

Ex quo quidem facile intelligas, Samios, &c

& Ionas reliquos, de vna fidelia, vti ipsorum verbum est, parietes duos dealbasse. Etenim cum Alcibiades classem instructam, & ornatam Atheniensium circa Ioniam haberet, Samij statuam ei æneam in Iunonis erexerunt. Superatis verò nauali prælio ad Aegos flumen Atheniensibus, iidem Samij Lysandro in Olympia statuam posuere. Quin & Ephesij in Dianæ, Lysandri, Eteonici, Pharacis, & aliorum Spartanorum, minimè clari inter Græcos nominis, imagines dedicarunt. Iam verò commutata fortuna cum ad Gnidon, & Dorion montem ab Atheniensibus Cononis ductu classe victi fuissent Lacedæmonij, eousque Ionum studia in diuersa abierunt, vt Cononem ex ære, Timotheum etiã Sami positos videas. Et profectò eadem quouis tẽpore fuit omnibus gentibus quæ Ionibus mens, vt hominum studia ad eos qui opibus, ac viribus præstarent, propensiora essent. Proxima est Lysandri statuæ effigies Ephesij pugilis, qui de puerorum certamine victoriam est adeptus, nomen ei fuit Athenæus. Adsistit etiam Sostratus Sicyonius nobilis pancratiastes, cui cognomen fuit Acrochersites, quòd aduersariorum summas manus tam fortiter apprehendebat, vt non prius eos dimitteret, quàm

quàm eliſis digitis dolore confectos intelligeret. Duodecim ei partim Nemeorum, partim verò Iſthmiorũ palmæ datæ ſunt: Pythicæ duæ. Olympicæ tres. Quartam certe ſupra centeſimam Olympiadem, qua Soſtratus primum coronam cepit, non conſcribunt in ſuis commentariis Elei. Pro illis enim eius Olympiadis authores celebrandæ Piſæi fuere. Prope Soſtratum poſitus eſt palæſtrita Sicilienſis Leontiſcus, è Meſſana, quæ ad fretum eſt, Coronã is ab Amphictyonibus, & Eleis accepit. Et in lucta quidam Leontiſcus haud alio more quàm Soſtratus in pancratio aduerſarios percellebat. Neque enim colluctantes ſternebat, ſed victoriam ſummis digitis collidendis extorquebat. Statuam ei fecit Pythagoras Rheginus, fingendi peritia, ſolers haud minus, quàm quiuis alius: Didiciſſe eam artem ferunt à Clearcho Rhegino, Eucheri diſcipulo: Eucherus Corinthius fuit: Is præceptoribus eſt vſus Syadra, & Charta Spartanis. Puer tænia redimitus, Phidiæ cauſa, & eximiæ eius in fingendo ſolertiæ, nobis non fuit prætermittendus, quòd ſcilicet neminem alium nouimus, cuius effigiem expreſſerit Phidias. Satyrus quidem Eleus Silanione patre genitus, ex Iamidarum gẽte, è Nemea

quinq; ,de pugilatu, duas è Pythicis ludis, & ex Olympicis totidē palmas tulit. Eius fecit statuam Atheniensis Silanion. At Polycles fictor, Stadici Atheniensis discipulus, Amyntam fecit pancratiastem, Hellanici filiū. Chilon Achæus Patrēsis Olympicis duabus de lucta virorum, Delphica, vna quatuor Isthmicis, tribus Nemeæis nobilitatus est coronis. Sepulchrum ei publica impensa Achæi erexere. Et prælians quidem mortem oppetiit. Testata res his versibus.

Solum lucta virū bis Olympia, Pythiaq; ornat,
Ter Nemea, atque Isthmus, me quater vndisonus
Chilonem, patria est Patræ, virtutis Achiui
Cæsum acie memores, hoc posuere loco.

Hæc quidem inscriptio est. Quòd si quo bello ceciderit, ex ætate Lysippi, qui statuam eius fecit, coniectandum est: Vel ad Cheroneam in acie stetit cum Achæis omnibus, vel solus præ cunctis Achæis prælio ei interfuit, quod ad Lamiam in Thessalia cum Antipatri Macedonum regis exercitu commissum est. Post Chilonem duæ deinceps statuæ erectæ, Olympioni vna, quem ab Eleis coronā cepisse testatur inscriptio. Alterius nullus est titulus, sed eam Aristotelis esse memorant Stagiritæ è Thracia.

Siue discipulus ei, siue milles quispiã, gratia apud Antipatrum florenti, & ante apud Alexandum, honorem hunc habuerit. Sodamas quidem ex Asso, in Troade ad Idan montem, primus Aleolensium pueros in Olympico stadio vicit. Prope Sodaman Archidamo Lacedæmoniorum regi, Agesilai filio statua posita est. Ante hunc nulli cuiquam extra fines statuam à Lacedæmoniis erectam comperi. Archidamo verò, & ob alia merita, & mortis causa statuam in Olympia dedicandam censuerunt: quòd & inter Barbaros occubuit, & vnus ex omnibus Spartanorum regibus sepulturę honore caruit. Quod ipsum plenius à me in commentario de rebus Laconicis expositum est. Euanthi Cyziceno pugilli palma vna euenit Olympica in virorum certamine, in puerorum Nemiaca, & Isthmica. Iuxta Euanthen vir est equorum studiosus, & puella currus conscendens, viro Lampo nomen: Patria ei Macedoniæ ciuitatum recẽtissima, cui à Philippo Amyntæ filio nomen. Cynisco è Mantinea puero pugili statuam Polycletus fecit. Ergoteles quidem Philanoris filius, qui duas longioris curriculi in Olympia, totidem in Isthmicis, Pithicis, Nemeis palmas est adeptus, non Himeræus fuit, quod inscriptio indi-

cat,ſed Cretenſis è Gnoſſo, vnde ſeditione pulſus,ab Himeræis, ad quos profugerat, eſt in ciuitatem receptus,& aliis item honoribus affectus : Quare merito victor Himeræ adſcibitur. Iam verò qui è celſa pia eminet, quem Lyſippus fecit is omnium hominum, heroibus, & ſi qua fuit alia hominum antè heroas natio,exceptis, omnium certe ætatis noſtræ hominum ſtatura corporis maximus fuit, Polydamas Nicię filius,cuius patria Scotuſſa planè deleta eſt: Alexander enim Pheræorum tyrannus fœderibus, quibus erat cum illo coniuncta,violatis,de improuiſo vrbem cepit: Factáque in theatrum irruptione,quo habendæ concionis cauſa conuenerant natu maiores, circundatíſque cetratis, & ſagittariis,omnes ad vnum vt iaculis configerentur imperauit:Idémq; puberes,quotquot eſſent trucidãdos curauit: Fœminas, & pueros ſub corona vendidit: De pretio mercenario militi ſtipendium dedit. Oppreſsit exitium hoc Scotuſſæos Phraſycæde ſummum Athenis magiſtratum gerente,alterius & centeſimæ Olympiadis, qua ſecundum palmam Damon Thurius tulit, anno ſecundo: Rurſus verò cum ſua Græcos vniuerſos fortuna,altera iam cladè fractos, Macedonum armis perculiſſet, Scotuſſæos

tussæos ad extremam imbecillitatem redactos, quos Alexandri crudelitas reliquos fecerat, belli metus eiecit. Fuerunt & alij quidem maximè illustres de pancratio victoriis: Verum ad Polidamantis titulos peculiaris quædam accessit fortitudinis gloria, cuius iam exempla aliquot referam. Montana Thraciæ regio, quæ intra Nestum est, qui fluuius Abderitarum fines præterlabitur, & alias immanes belluas, & Leones alit. Tam verò multi illuc gignuntur, vt in Xerxis camelos, qui commeatus conuectabant, impetu facto, magnam eorum stragem fecerint. Errant hi plerunque per subiacentem Olympo monti agrum: Eius enim montis latus alterum in Macedoniam, in Thessaliam alterum, & quem ante diximus amnem, conuersum est. In hoc ipso monte Polydamas prorsus inermis ingentem, & præferocem leonem confecit, cum in hoc se periculum Herculis incensus æmulatione demisisset. Illum enim ad Nemeam Leonem strauisse, fama vulgauit. Alterum edidit eximiæ fortitudinis miraculum, apprehensum è grege medio maximum, & ferocissimum taurum pedibus posterioribus resiliētem, & contranitentem, tam obnixe detinuit, vt vix, & relictis quidem vngulis, effuge-

re potuerit. Aiunt eundem Polydamantem incitante equos auriga, altera tantum manu retractos à tergo currus sistere solitum. Hac fama impulsus Darius Artaxerxis ex Palaca filius, is qui multitudinis Persarum studiis fretus Isogæum legitimum Artaxerxis filium regno expulit, Polydamantem magnis per legatos donis, & promissis inuitatum Susa ad se euocauit. Quò cum venisset, vnus ex prouocatione tris de cohorte regia, qui immortales vocabantur occidit. Quæ commemoraui facinora, partim in statuæ basi spectantur, partim verò inscriptione testante cognoscuntur. At enim Polydamanti virium suarum fiducia, quàm exitio multis esse solere Homerus carminibus vaticinatus est, perniciem attulit. Nam cum per æstatem speluncam intrasset cum aliquot sociis in opaco accubiturus, fors minus æqua ita tulit, vt superior speluncæ pars late fatisceret, Polydamas cæteris imminentis periculi metu dilapsis, quasi vnus tantam labem sustinere posset, sublatis manibus montem fulcire conatus, ruinæ mole oppressus est. Prope Polydamantem statuæ erectæ Athletis tribus: Eorum vnum, Mantinensem scilicet Protolaum Dialcis filium, qui pueros in pugilatu vicit, Rheginus

ginus Pythagoras fecit:Narcydam Damareti filium palæstritam è Phigalia, Sicyonius Dædalus:Callian Atheniensem, Micon pictor,& ipse Atheniensis. At Mænalium pancratiasten,Androsthenen Lochæi filium,qui duas tulit viriles palmas, Mænalius item Nicodamus fecit. Post hos Eucles statuæ honorem habet Callianactis filius Rhodius è domo Diagoridarum materno genere,quippe qui è Diagoræ filia genitus est. Olympicam hic coronam cepit de virorum pugilatu: Naucydes opifex fuit.Palæstritam verò puerum Thebanum Polycletus Argius elaborauit, non idem sane,qui Iunonis signum fecit, sed omnino alius qui Naucydę discipulus fuit: Huic Phocensium commune statuam posuit,quòd in Theopompi patris fuit clientela. Idem certe Nicodamus è Mænalo fictor, cuius paulo ante mentionem feci, Damoxenidam pugilem Mænalium finxit.Est ibidem Lastratidæ Elei pueri imago,qui de lucta coronam cepit, cum idem de impuberibus alteram à Nemeis tulisset: Paraballonti quidem Lastratidæ huius patri,de curriculo iterato palma decreta est. Traditus verò posteris mos est, quo famæ perpetuitati consuleretur, vt victorum nomina in Olympico gymnasio con-

ſcriberetur. Nõ prætericrim hoc loco quæ de Euthymi pugilis victoriis, déq; reliqua eius gloria memoriæ prodita ſunt. Patria ei fuit Locri in Italia ad Zephyriũ promun torium. Pater Aſtycles: Et ſi ciues cum ſui Cæcini amnis ſatu genitũ memorant. Fluuius hic Locrenſem agrum à Rhegino diuidens, cicadarum miraculo eſt memora bilis: Citeriores enim Locridis accolæ æquè atque aliæ omnes argutæ ſunt: At in Rheginorum finibus trans Cæcinum nulla eſt omnino cicada vocalis. Huius itaque amnis Euthymus filius fuiſſe dicitur. Is cũ ex Olympia de pugilatu palmam tuliſſet, quarta & ſeptuageſima Olympiade, haudquaquã pari euẽtu ea quæ conſecuta eſt Olympiade certauit. Theagenes enim Theaſius vnis ludis pugilatus, & pancratij palmam appetens, Euthymũ quidẽ cæſtibus vicit. Oleaginã verò de pancratio nõ accepit, quòd fraude aduerſariũ circumueniſſe iudicatus pugna ſuperiore, ædilium ſententia talentum vnum Ioui, ſacram multam, alterum item talentum Euthymo ad luendam contumeliæ noxam iuſſus eſt pendere. Et in Olympia de quidem ſexta ſupra ſeptuageſimam Ioui Theagenes quod erat imperatum argenti exoluit.

Reliq

Reliquum multæ recuſans in pugilatum non deſcendit. Illa itaque, & altera deinceps Olympiade Euthymo pugilatus corona decreta. Statua eius Rhegini Pythagoræ opus fuit, cum primis quæ ſpectetur digniſsima. In Italiam is cum tranſmiſiſſet, pugnam cum heroë commiſit: De quo quæ ſunt memoriæ prodita ſic propemodum ſe habent. Vlyſſem aiunt errantem euerſo iam Ilio tempeſtatibus huc illuc ad alias Italiæ, ac Siciliæ vrbes, & Themeſſam etiam appulſum, ibi de naualibus ſociis eius vnum virgine per vinum violata ab oppidanis contumeliam vindicantibus lapidibus obrutum: Vlyſſem quidem nulla factum vlciſcendi inita ratione inde profectum. Perempti verò ſocij manes finem nullum ſæuiendi in cuiuslibet ætatis homines feciſſe, priuſquam cogitantes patriã relinquere, Temeſſenſes, quo eam peſtem effugerent, Apollinis reſpõſo heroëm placare iuſsi ſunt, & cõſecrato ei ſolo templũ excitare. Deuouêre ei pręterea quotannis virginũ vnam quæ ipſis formoſiſsima viſa eſſet: Quod cum illi ex oraculo facere pergerẽt, nihil omnino grauius dehinc paſſi ſunt. Forte verò cum veniſſet Euthymus Temeſſan, eo ipſo tempore, quo ſolenne ſacrum fiebat, re tota cognita, ſe intromitti

illum aiunt in templum postulasse: Ibi virginem conspicatum, primo misericordia commotum, deinde etiam amore incensum: Ac puellam quidem, si ab eo seruata esset, se in eius manũ conuenturam fidem dedisse: Armis igitur captis cum genio congressum, illum victum mœnibus, & agro excessisse: Sublatúmque prorsus ex hominum cœtu in mare se demersisse: Fuisse memorant, ciuitate vniuersa fœdissima calamitate liberata, maximè illustres Euthymi nuptias: De eodem verò Euthymo & illud ex antiquitatis monimentis accepimus: Longissimam eum ætatem viuendo implesse, neque omnino mortuum, sed alio quodam modo hominem esse desiisse. Habitari hac etiamnum ætate Temessam ex nautici negociatoris oratione cognoui. At ex quodam priscarum literarum exemplo hæc ad verbum descripsi. Adolescentulus, Sybaris, Calabrus fluuius, Calyca fons, Heráque, & Temessa vrbes fuere. in iis genius, quem eiecit Euthymus: Colore fuit is vehementer atro cætera, specie maximè formidabilis, amictus, lupi pellis erat. Lybantem nomen ex literæ produnt, sed hæc hactenus. Post Euthymi statuam, suæ sunt Pytharcho Mantinensi stadij decursori, & Charmidi positæ Eleo pugili, pueriles

vtriq

vtrique palmas adeptis. Hos vbi ſpectaueris, in conſpectu erunt Rhodij Athletæ Diagoras, & eius omnis proles perpetua ſerie collocati. Primus eorum eſt Acuſilaus de pugilatu accepta corona. Succedit Dorieus natu minimus, cui de Pancratio Olympiadibus continuis tribus victoria adiudicata eſt: Sed ante Dorieum Demagetus pancratij competitores vicerat: Atque hi quidem fratres fuere Diagoræ filij: Poſtremus eſt ipſe Diagoras, virilem is pugilum palmam meruit. Eius ſtatuam elaborauit Callicles Megarenſis, Theocoſmi filius; eius nempe, qui ſignum Iouis Megarenſis fecit. Diagoræ etiam è filiabus nepotes Olympiacas coronas de pugilibus meruere. Virilem Eucles è Callianacte, & Callipatera Diagoræ filia genitus: Puerilem Piſidorus: Hunc mater ipſa in gymnici magiſtri modum ornata, ad ludos tyrocinio deduxit. Poſitus hic eſt proximè ad aui materni ſtatuam. Diagoram ipſum tradunt Acuſilaum, & Damagetum in Olympiam deduxiſſe, quem victores iam declarati iuuenes, per mediam, & confertiſsimam, turbam humeris exportarunt, coniicientibus in eum flores Græcis, & liberûm cauſa cum plauſu beatum prædicantibus. Duxit mater-

num genus Diagoras è Messene, atque adeo ab ipsius Aristomenis filia. Eius filius Dorieus præter Olympiacas palmas, octo continuatis victoriis Isthmicas, vna pauciores è nemeis abstulit: Pythicam etiam intacto puluere coronam cepisse dicitur: Renuntiati sunt hic & Pisidorus preconis voce Thurij, quod illi Rhodo factione pulsi, Thurios in Italiam commigrassent. Verum Dorieus aliquot post annis Rhodum postliminio reuersus omnium apertissime Lacedæmoniorum studia est professus, quocirca & propriis triremibus nauali bello cum Atheniensibus pugnauit: Quo tempore cum viuus in potestatem hostium venisset, & Athenas pertractus esset, Athenienses qui ante vehementer ira impulsi extrema omnia illi fuerant comminati, simulatque in concionem captiui habitu productum conspexerunt, tanti viri, cuiusque nomen tam insigni gloria fuisset, miseratione adducti, conuersa ad mansuetudinem sententia, incolumen dimiserunt, cum tamen multas haberent iusti in eum odij causas. Quæ ad eius vitæ exitum pertinent, perscripta sunt ab Androtione in rerum Atticarum commentariis. Cum ad Caunum inquit esset regia classis, & Rhodij Cononis imperat

peratoris ſuaſu à Lacedæmoniis defectio neſacta, in regis, & Athenienſium amicitiam veniſſent, Dorieum peregrinantem circa Peloponneſum comprehenſum, ac Spartam in vinculis deductum, ibique à Lacedæmoniis maieſtatis damnatum, noxam capitali ſupplicio luiſſe. Quòd ſi vera omnino exponit Androtion, videtur mihi voluiſſe eiuſdem temeritatis Lacedæmonios arguere, cuius crimine ſe obligarunt Athenienſes, cum Thraſyllum, & collegas, qui ad Arginuſſas claſſe pugnauerant, capite damnarunt. Et Diagoras quidem, & eius poſteritas hæc ad ipſorum gloriam quæ commemorari poſſent reliquerunt. Sed enim & Alcœnetus Lepreates, Theanti filius, cum ſuis liberis Olympicas palmas tulit: Pater virilem è cæſtuum certamine, cum ante etiam puerilem inter ſecundarios cepiſſet. Hellanicus, & Theantus eius filij victores de puerili pugilatu renuntiati ſunt: ille nona & octogeſima Olympiade, hic proxima poſteriore: Et horũ ſuæ ſpectantur in Olympia ſtatuæ. Succedunt Alcœneti filiis Gnatho Dipenſis ex Mænaliorũ finibus, & Eleus Licinus. Vterque victor puerili pugilatu ex Olympia diſceſsit. Gnathonem quidẽ valde puerũ palma po-

titum

titum inscriptio testatur. Hūc effinxit Megarensis Callicles. Adsistit Stymphalius Dromeus congruenti sanè cum exercitatione nomine: De longiore enim curriculo Olympicas duas, totidem Pythicas, Isthmiacas tres quinque Nemiacas meruit. Primum carnibus vesci cœpisse ferunt, cum Athletæ ante ipsum caseo è fiscellis alerentur: Hunc Pythagoras: Loco ei proximum Pyrhoclen quinquertionem Eleum, Polycletus expressit. Socratis verò Pellenensis, à quo pueri cursu superati, & Amertæ Elei, qui pueros item in Olympica palæstra constrauit, idémque Pythicis ludis viros perculit, deinceps positas imagines videas. Superiorem qui fecerit non traditur: Amertæ effigiem fecit Phradmon Argiuus. Euanoridas Eleus puerilis luctæ victoriam adeptus, cum vnus de ludorum præfectis esset, ipse etiam eorum omnium, qui ludis Olympicis vicerant, commentarium conscripsit. De pugile verò Parrhasio ex Arcadia, cui nomen Demarcho, quæ memoriæ prodita sunt, præter Olympicam victoriam, fabulatorū hominum figmenta esse arbitror. Quòd scilicet in Iouis Lycæi sacris in lupum se verteret, ac decimo rursus anno pristinam reciperet hominis figuram. Quod certe com

mentum

mentum ex Arcadum ipsorum sermone neutiquam ortum videri potest. Eius enim rei nulla est in statuę inscriptione mentio: Ea sic se propemodum habet.

Dinytta genitus Demarchus, dedicat hancce.
Effigiem Arcadico Parrhasius genere.

At Ebotas Cyreneus, cum ei Ammonis oraculum victoriam è curriculo prædixisset, statuam ante ipse faciundam sibi curauit, eámque, quo die palmam est adeptus, dedicauit. Vicisse eundem etiam curuli certamine ea ipsa Olympiade memorant, quam tamen, quòd ludis Arcades præfuerint, ratam Elei non habent: Cleoneo quidem Timanthi, qui virilem coronam Pancratij accepit, Myron Atheniensis: Bacidi verò Troëzenio, qui luctatores vicit, Naucydes statuam fecere. Et ipsi quidem Timanthi vitæ exitium in hunc modum contigisse tradunt. Abiunxerat se ætatis causa ab Athletarum certaminibus. Quo vires tamen pristinas exercitationibus tueretur, magnum & robustum cotidie arcum intendebat. Verum cum peregrè profectus consuetudinem intermisisset, eam, reuersus domũ, voluit repetere: Sed enim cum sensisset non satis iam ad arcum tendendum virium sibi superesse, rogo extru-

cto seipsum in ignem coniecit: Hoc verò qui fecerit, mea profecto sententia, insaniæ potius affinis videri possit, quàm laudem fortitudinis assequatur. Post Bacidis, imagines sunt Athletarum ex Arcadia. Euthymenes primum è Mænalo palma accepta de virili palæstra, cum prius etiam de puerili vnam cepisset: Ex Pellana deinde, Azan Philippus de pugillatu inter pueros victor: Tum Critodamus è Clitore, & ipse è cæstum puerili ludicro victor renuntiatus. Horum imagines fecerunt Euthymenis Alypus, Damocriti Cleon, Philippi Azanis Myron. Nam de Promacho Pelleneo Dryonis filio pancratiaste tunc erit agendi locus, cum ad Achæorum res gestas deducta fuerit oratio. Non longè à Promacho, Timasitheo Delpho statua posita est, Ageladæ Argiui opus. Duas hic Olympicas de pancratio, tres Pythicas palmas abstulit. Eiusdem fuit & belli gloria insignis, tum virtute, tum felicitate. Extremi tamen prælij, fatalis ei fuit conatus. Cum enim Isagoras Atheniensis ipsam Athenarum arcem dominandi cupiditate incitatus occupasset, particeps fuit eius facinoris Timasitheus, quare iis oppressis qui se in arcem concluserant, capitis damnatus, Atheniensibus iniuriæ

iuriæ pœnas dedit. Theognetus verò Aegineta è lucta puerorum palmam est adeptus: Eius fecit statuam Polichus Aegineta. Magister quidem Policho fuit pater Synnoon, illi Aristocles Sicyonius Canachi frater, neque multo eo inferior gloria. Cuius autem rei causa satiuæ pinus, & punicæ mali fructum Theognetus præferat, non facile mihi fuerit coniicere. Ipsi fortasse Aeginetæ hac de re habent patriis aliquid historiis proditum. At secundum eius hominis statuam, quem Elei iccirco non fuisse in victorum numerum relatum tradunt, quòd de bigis equarum victor fuerit renuntiatus, sed post illius effigiem, luctatori Mænalio Xenocli statuam posuere. Pueros hic in lucta perculit. Adstat Alcetus Alcinoi filius Arcas, & ipse è Clitore, pueros in pugilatu superauit. Et huius quidem statuam Cleon fecit, Xenoclis Polycletus. Proximus loco est Aristæus Argiuus è longiore is curriculo palmã tulit: pater verò Chemon in lucta vicit. Modico eorum statuæ distant interuallo: Illam fecit Pantias Chius, qui artem à patre Sostrato didicit, Chemonis duæ de nobilibus, meo iudicio, sunt Naucyde operibus, cum scilicet ea quæ in Olympia est, tum quæ Argis Romam in pacis templum est deportata.

A Chemone in lucta stratum Taurosthenen Aeginetam memorant: ipsum Taurosthenen in sequenti Olympiade omnes deiecisse, qui in luctæ certamen descenderant: Eodem ; quo coronatus est die, spectrum Taurostheni persimile, Æginæ, victoriam eius nunciasse dicitur. Iam Philen Eleum, qui pueros in lucta vicit, Cratinus Spartanus finxit. Quæ verò ad Gelonis currum spectant, non longe dissidentia mihi videri solent ab iis, quæ alij ante me prodidere. Aiunt enim currum illum Gelonis, qui in Sicilia tyrannidem obtinuit, donum fuisse. Et sanè testatur inscriptio Gelonem Dinomenis filium Geloum dedicasse. At enim vicit hic Gelon, de quo nunc sermo est, Olympiade tertia supra septuagesimam, cum Syracusis Gelon tyrannus rerum potitus fuerit, Olympiadis septuagesimæ secundæ, anno secundo, quo itidem anno summæ rerum præfuit apud Athenienses Hybrilides, qua scilicet Olympiade victor discessit è stadio Tisicrates Crotoniata: Syracusanum se certe Gelon renunciandum, non Geloum curasset. Credi igitur facile potest priuatum hominem hunc Gelonem fuisse, cuius pater tyranni patri, ipse tyranno cognomen fuerit. Glaucias quidem Aegineta, & currum, & sta

& ſtatuam Gelonis fecit. Superiore Olympiade Cleomeden Aſtypalæenſem, memoriæ proditum, in pugillatu Iccum Epidaurium interemiſſe: Eo crimine erepta palma damnatum ab Aedilibus, animi ægritudine, mentis impotem factum. Inde Aſtypalæan reuerſum, cum in ludum literarium introiſſet, in quo pueri erant ferme L X. columnam, qua tectum fulciebatur, cõuelliſſe: Quare oppreſsis ruina pueris, cum ciues ipſum cum lapidibus inſectarentur, cõfugiſſe in Mineruæ, móxque ſe in arcam, quæ in templo erat, concluſiſſe: Eius arcæ operculum Aſtypalænſes cum diu conati tollere non potuiſſent, poſtremò arcam effregiſſe: Cleomeden neque viuum, neque mortuum intus viſum. Miſsis ad oraculum de rei miraculo conſultoribus, his verſibus reſponſum redditum.

Vltimus herorum Cleomedes Aſtypalænſis,
Quem iam immortalem ſuperum dignamini honore.

Et Cleomedi in ſequẽtibus deinceps temporibus Aſtypalænſes tanquam heroi honores habuere. Prope Gelonis currũ Philonis erecta ſtatua eſt Aeginetæ Glauciæ opus: In hanc ſatis appoſitos ad rem exprimendam elegos fecit Simonides Leo-

prepis filius.
Glaucus mi genitor, patria est Corcyra, Philoni
Nomen, vinco pugiliam bis Olympiadas.
Stat ibidem Mantinensis Agametor pueris pugilatu victis. Præter eos, qubs iam percensuimus, videas & Glaucum Carystium, quem ex Anthedone Bœotiorum, oriundum à Glauco marino Deo memorant. Pater huic fuit Carystius Demylus. In agro verò colendo à puero versatum tradunt: Cúmque forte refixum vomerem manu pro malleo vsus restituisset in pristinum aratri locum, patrem cum id animaduertisset, puerum in Olympicum pugilatum duxisse: Vbi cum Glaucus ab aduersariis male multaretur, quippe qui prorsus erat artis eius inscius, cúmq; congressus cum eo, cui extrema obtigerat sors certaminis, vulneribus iam prope cõfectus succumberet, inclamasse dicitur pater: Illam fili ab aratro: Ea itaque voce puerum excitatum, acri plaga aduersario perculso mox victorem iudicatum. Coronas idem cepisse dicitur Pythiorum duas, octõ nas Nemeorum, & Isthmiorum. Glauco filius statuam posuit, opifex fuit Glaucias Aegineta: Vmbratilis pugnæ habitũ præ se fert, quod omnium suę ætatis manus ad certam legem mouerit aptissimè. Cum de
cess

tesſiſſet à Caryſtiis, in ea inſula ſepulrum tradunt, quæ ætate etiam noſtra Glanci dicitur. Demarato Heræenſi Demarati filio, & nepotibus binæ Olympiorum victoriæ obtigerunt. Ipſi quidem Demarato, quinta ſupra LX. Olympiadem, qua primum inductu eſt armaturæ grauis, curſus: Et ea item, quæ cōſecuta eſt. Statua eius clypeũ more noſtrorum militum præ ſe tenet, galea caput, crura ocreis armata ſunt. Eum in curſu ludicri morem, poſteris deinde temporibus Elei, & reliqui item Græci ſuſtulerunt. Theopompus deinde Demarati filius, & huius item filius patri cognomen de quinquertio palmas adepti ſunt. Minori Theopompo de lucta etiam victoria obtigit. Luctatoris huius, à quo facta fuerit ſtatua, planè ignoratur. Patris verò, & aui, ſtatuas Eutelidę, & Chryſothemidis Argiuorum opera fuiſſe teſtatur inſcriptio. A quibus verò illi didicerint, non docet. Inſciriptionis eius verſus hi ſunt.

Argiui Eutelidas, & Chryſcthemis fabricarũt,
Maiores artem quos docuere ſui.

Iccus Nicolaidæ filius Tarentinus, Olympicam coronam de quinquertio cepit: Ac deinde inſequentibus Athletarum fuit magiſter, ſui temporis præſtantiſsimus. Poſt Iccum Pantarces victis in lucta pue-

ris erectus est: Fuit hic Phidiæ in amoribus. Proximo loco Cleosthenis viri Epidamnij currus, Ageladæ opus: A tergo positus est Iouis, quem Græci post Platæensem pugnā dedicarunt. Vicit Cleosthenes Olympiade sexagesimasexta: Neque verò suam vnius, sed equorum etiam, & aurigæ simulachra posuit. Inscripta equorum nomina sunt Phœnix, & Corax. Et qui eodem sunt iuncti iugo ad dexteram, Cnacias, ad læuam Samus. Elegi ad currum adscripti sunt.

Cleosthenes posuit me Pontius ex Epidamno
Victor equis, palma clarus Olympiaca.

Et omnium quidem Græcorum, qui equorum alēdi studio clari fuere, primus Cleosthenes statuam Olympiæ posuit. Sunt certe, & Miltiadis Atheniensis, & Spartani Euagoræ similia dona: verum non insistit in curru Euagoras. Iā quæ, ac qualia Olympiæ dona Miltiades curauerit statuenda, alio instituti operis loco exponetur. Agrū Epidamnij tenent quem iam ante ab initio: oppidum nōn idem quod priscis temporibus, sed quod à vetere vrbe non longe abest, & à conditore Dyrrhachium appellatur. Consequuntur Athletarum superiorum ordinem Lycinus Heræensis, Epicradius Mantinensis, Tellon Thasius,
&

& Eleus Agiadas, qui victores de puerilibus ludicris coronas cepere: Lycinus quidem è cursu, reliqui de pugilatu. Epicradium fecit Ptolichus Aegineta. Agiadan Serambus & ipse Aegineta. Lycini statua, Cleonis opus. Tellonem quis fecerit, non est memoriæ proditum. Proximæ sunt his ab Eleis Philippo Amyntæ, & Alexandro eius filio statuæ dedicatæ: Cúmque his Seleuco, & Antigono: Equestres aliorum, Antigoni pedestris est. Ab his regibus non longe abest Timosthenis filius Theagenes Thasius: Et si Thasij Timosthenis filium Theagenem negant fuisse. Nam cum sacrificulus Herculis, qui Thasi colitur, Timosthenes esset, Cum vxore eius vi sum quoddam Herculi persimile congressum aiunt puerum inde natum, hunc cum annum iam fermè nonum ageret, dum è ludo domum rediret, dei incertum cuius æneum signum, quod in foro fuerat erectum, eius pulchritudine allectum, è sede sua auulsum, & alteri humero impositum, ad suos deportasse: Incitata verò ob id factum in eum multitudine, virum quendam summa inter ciues existimatione, magno iam natu sententia sua puerum minime occidendum censuisse. Imperasse tantùm vt signum in pristinum locum repor-

taret. Id cum ille fecisset, eius fortitudinem, longe latéque per totam Græciam hominum sermone celebrati cœptam.
Et facinora quidem Theagenis maximè illustria, quæ ad Olympicos ludos pertinuere, ante exposuimus: Quo loco etiam commemorauimus Euthymo pugile perculso quæ mulcta ei ab Eleis fuerit imposita. Ac tunc quidem palmã tulisse de pancratio primus dicitur Dromeus, sine puluere, patria Mantinensis. Ea deinde, quæ consecuta est, Olympiade, ex eodem certamine Theagenes ipse. Adeptus idem est de pugilatu Pythicas coronas tres, Nemiacas nouem. De mixtis pugilatus & de pancratij certaminibus in Isthmo decem.
Phthiæ verò in Thessalis, omisso pancratij studio, vt in cursu etiam ad nominis celebritatem perueniret, operam dedit. Quare & in longiore curriculo palmæ competitores vicit: Et cum Achille fuit ei mea sententia æmulatio, quòd in patria heroũ omnium præstantissimi, victorem se cursus declarari cõcupierit. Fuerunt numero coronæ eius omnes quadringentæ. Cum è vita iam decessisset Theagenes ex eius obtrectatorum numero quidam ad eius statuam nocte qualibet accedens eam flagris cædebat: Non alter quàm si in eo ære ipsum

ipſum viuentem vlciſceretur. Cum autem hominem ſtatua ſubito caſu oppreſsiſſet, eius filij ſtatuam de cæde poſtularunt. Eſtque ea Thaſiorum ſententia in mare abiecta. Draconis ſcilicet lege, qui anima etiam carentia, vrbe, agróque exterminanda, cum Athenienſibus leges ſcriberet, ſanxit: ſi quid forte eorum torruens hominem peremiſſet. At enim cum per multos deinceps annos frugem ferè nullam terra Thaſiis redderet, qui ſciſcitatum Delphos miſsi fuerant, reſponſum tulere, exules reuocandos. Neque tamen exulibus reuocatis finem ſterilitatis reperere. Quare cum iterum per legatos queſti eſſent, ſe quidem dicto audientes fuiſſe, non eſſe verò Deorum iram vlla ex parte placatum, reſpondit rurſus Pythia.

Theagenis veſtri at nullam rationem habuiſtis.

Ibi cum ea cogitatio ſolicitos haberet quanam arte ſtatuam Theogenis reciperent piſcatores aiunt in altum prouectos inter piſces rete comprehenſam effigiem Theagenis in litus expoſuiſſe: Ea cum in ſuum locum repoſita fuiſſet, à Thaſiis diuinis celebratur honoribus. Multis verò etiam aliis in locis, tum Græcorum, tum Barbarorum Theageni, poſitis ſimulachris, diuini honores ab indigenis haber-

tur,existimantibus ægris, & quopiam affectis morbo, salutare eius numen esse. Statua hæc in Alti posita Aeginetæ Glauciæ opus est. Proximè est æreus currus, in quem vir ascendit. Vtrinque veredi singuli, pueris insidentibus. Sunt etiam sua de Olympicis victoriis Hieronis monimenta Dinomenis filij, qui fratri Geloni in Syracusanorum tyrannide succesit. Hæc dona non sunt ab Hierone missa, sed votum deo persoluit Dinomenes Hieronis filius. Currus Onatæ Aeginetæ, Calamidis; qui vtrunque stant equi, & equestres pueri opera sunt. Prope ad Hieronis currum vir est eodem quo Dinomenis filius nomine, & ipse Syracusarum tyrannus Hieron Hieroclis filius. Is post Agathoclis, qui primum tyrannidem occupauit, mortem, alter est Syracusanis tyrannus exortus: Dominatu potius centesimæ tertiæ ac vicesimæ Olympiadis, anno secundo: ea verò Olympiade victor è stadio discesit Idæus patria Cyrenæus. Fuit huic Hieroni cum Pyrrho Aeacidæ filio hospitum prius, deinde affinitas, quòd Pyrrhi filia Nereis fuit cum Gelone eius filio. Et idem sanè Hieron cum bellum Punicum in Sicilia gereretur, & eius insulæ pars maior in Cartha-

ginien

ginienſium officio eſſet, ad illorum ſe ſtudia adiunxit: Mox cum Romanorum copias maiores, & affirmiorem eſſe amicitiam intelligeret, ad eos deſciuit. Hunc Dinomenes, Syracuſanus ille quidem, ſed tyrannidi infenſiſsimus, de medio ſuſtulit. Neque multo poſt Hippocraten Epicydæ fratrem, qui cum paulo ante ab Erbyſſo Syracuſas veniſſet, multitudinem ſeditioſis fuerat vocibus ſolicitare aggreſſus, ſtricto telo eſt adortus: Verum cum præſenti ſe ille animo tueretur, Dinomenes ſatellitum impetu oppreſſus, occubuit. Hieronis ſtatuas equêſtrem vnam alteram verò pedeſtrem, Olympiæ dedicarunt Hieronis ipſius filij: opera fuere Miconis Syracuſani Nicocratis filij. Poſt Hieronis, Arei, Acrotati filij, Lacedæmoniorum regis, & Arati Cliniæ filij erectæ ſunt ſtatuæ. Et Areum quidem in equum aſcendentis habitu dedicarunt Elei, Aratum Corinthij. Arei ſanè, & Arati mentio non eſt in ſuperioribus commentariis prætermiſſa. Renuntiatus eſt Aratus de curuli certamine victor. Timoni Aegypti filio, homini Eleo, à quo ad Olympicum ludicrum miſsi equi ſunt, poſitus eſt æneus currus: in eum victoriæ, quantum coniicio, ro-

bur aſcendit. Callonem deinde Harmodij filium, & Machaonis Hippomachum Eleos patria, qui cæſtu pueros vicere, ibi poſitos videas. Illum Daippus finxit: Hippomachi opifex ignoratur. Is aduerſarios tres dicitur perculiſſe, neque plaga, neque vulnere in vlla corporis parte accepto. Erecti ibidē ſunt, Theochreſtus Cyrenęus, qui equos Afrorū more ad curulia certamina ſtudioſe aluit, & auus paternus, etiā ei cognomen: Tulere vterque Olimpiacas de equorū ludicro palmas. Iſthmicā præterea auum coronā cepiſſe, indicat currus inſcriptio. Hegeſarchi Hæmoſtrati filij Tritæenſis de virili in Olympia pugillatu, in Iſthmo etiā, & Nemea victorias elegi teſtantur, quibus cum Arcades Tritæenſes appellentur, nō eſſe id à vero alienū cōperi. Nàm cū illuſtriū Arcadiæ ciuitatū non ſint omnino origenes incognitæ, quę cum ab initio eſſent obſcuriores, propter imbecillitatē in Megalopolitanū nomē irrepſere, eæ nō omnino cōmuni Arcadū nomine cēſæ fuere. Quare nullā omnino aliā Tritæam, quā quę Achęorū fuit, inuenias. Tūc autē cū verſus illi ſcripti fuere, facile quis exiſtimarit, Arcadici Tritæenſes nominis fuiſſe queādmodū & nūc Archades habentur, qui ſe Argiuis cōtribuerūt. Hegeſar-

chi statuã Polyclis discipuli fecere, de quibus & posterius mentionẽ faciemus. Astylus autẽ Crotoniata, Pythagorę opus fuit. Is Olympiacas deinceps tris de cursu repetito palmas tulit. Et huius quidem, quod Hieronis Dinomenis filij studio ductus Syracusanum se renunciandum curasset, infamiæ causa, domum Crotoniatæ ad publici carceris vsum destinarunt, & statuam in Lacedæmoniæ Iunonis dedicatam euerterunt. Extat Olympiæ pila, in qua Lacedæmonij Chionidis victoriæ incisæ sunt. Parum autem quid dicant attendunt, qui dedicatam ab ipso Chionide, non publicè Lacedæmoniis eã pilam arbitrantur: Nam cum testatum in ea sit, nondum fuisse armaturam grauem in curriculum productam, quî diuinare Chionis potuisset, Eleorum lege hoc etiam ludicri genus aliquando sancitum iri? Ac multo sunt quidem hebetiores, qui hærentem pilæ statuam, Chionidis esse censent, cum sit Atheniensis Myronis opus. Accesit prope ad Chionidis gloriam Lycius homo Hermogenes Xanthius, qui ludis trinis Olympiacum oleastrum octies abstulit: Quare equi cognomento à Græcis celebratus est. Possunt iure Poli-

diri. Fuit hic è Ceramo Thraciæ oppido: omnémque in Olympia pernicitatis laudem est meritus. Quod enim curriculi spatium ante lentius multo confici solitum fuerat, ad summam ipse breuitatem, & celeritatem temporis contulit: Eódemque die de longiore curriculo, déque stadio, & repetito cursu coronam cepit: & alterum quidem iterum curriculum ingressus: Neque enim vniuersos, sed quatuor, vt quibúsque primis sors obtigerit, è carceribus emittunt: Quíque ex ordinibus singulis vicerint, iis rursus, cum aliorum ordinum victoribus de eodem præmio decertandum: Quo fit, vt cui fuerit corona decreta, is palmam duplicem auferat. In eo cursus genere excelluit Leonidas Rhodius: Is est enim quatuor Olympiadum præmia consécutus: Nempe qui cum nulli aduersariorum succubuisset, duodecim palmas vnus abstulerit. Non longe à Chionidis pila stat Duris Samius de puerili pugilatu victor. Opus ea statua Hippiæ est. Vicisse illum testatur inscriptio, cum Samij ex insula eiecti sunt: Dedicatam statuam, cum in suas iam pristinas fuissent sedes restituti. Iuxta tyranni effigiem Diallo Pollidis filio statua posita est: fuit hic patria Smyrnæus,

&

& Ionici nominis, primum, de puerili pancratio coronam cepisse, tradunt. Iam verò Thersilochum Corsyræum, & Aristionem Epidaurium Theophili filium, quorum hic pueros cæstibus, ille viros vicit, Polycletus Argiuus fecit. At Bycellus, qui primus è cunctis Sicyoniis pueros in pugilatu vicit, finxit Canachus Sicyonius Polycleti discipulus. Prope Bycellum est Mnaseas Cyrenæus graui accinctus armatura, vir Libys cognomento, cuius finxit statuam Pythagoras Argiuus. Factam item Argis Cyziceno Agemacho è continenti Asiæ terra testatur apposita inscriptio. Naxi quidem quam in Sicilia condidere Chalcidenses, Euripi accolæ, ne ipsa quidem ætate mea extant ruinarum fragmenta. Quod verò eius nomen ad posteros proditum fuerit, iure Tisandro Cleocriti filio fuerit ea laus tribuenda; Is enim quater Olympiæ viros pugilatu vicit: quoties Pythicam etiam palmam abstulit. Neque verò tunc omnibus aut Isthmiorum, aut Nemeorũ victoribus à Corinthiis, & Argiuis monimenta ponebantur. Phidolæ Corinthij equa prætereunda non est. Hæc ab ipsis statim carceribus sessore suo collapso, & cursum pristinum æquè ac si rectorem habere t retinuit,

nuit, & circa metam se conuertit: Audito verò tubæ sonitu concitata est vehementius, cúmque ad ludorum præfectos anteuertisset, iam victoriæ se quasi compotem intelligens constitit, Elei Phidóla victore renuciato, ei, vt equæ simulachrum dedicaret, concesserunt. Contigit & Lyco Phidolæ filio, & eius filiis de equiriis victoria. Insistit pilæ victor equus cum inscriptione.

Acer equis Lycus hic semel Isthmia vicit: & idē
Phidolæ Eleo cinxit honore domum.

Non tamen huic inscriptioni, cum literis Eleorum, quibus Olympiorum victores celebrantur, satis conuenit: Ad octauam enim & sexagesimam Olympiadē, & eam quæ consecuta est, Eleorum monimenta Phidolæ filiorum victoriam referunt. Sed hæc qui volet curiosius exquiret. Stant deinceps Elei viri Agathinus Thrasybuli filius, & Telemachus. Victor hic extitit de equorum cursu, Agathinum ex Achaia Pellenenses posuere. Posuit & Atheniensium ciuitas Aristophontem Lycini filium, pancratiasten: Vicit is ludis Olympicis viros. At Pherias Aegineta (proximus enim is est ad Atheniensem Aristophōtem) octaua supra septuagesimam Olympiade, quòd erat adolescentulus, neque in luctandi certamine videbatur vllo pacto par aduersa-

rio fore, de medio est iussus recedere: Anno deinde sequēti admissus, pueros in luĉta vicit. Dissimilis fuit Hylli Rhodij in Olympici ludis fortuna, Annū enim duodeuicesimum natus; reiectus ille quidem est, quominus cum pueris luĉta conggredetur: Verum de viris palmā adeptus, idémque postea acceptis Nemeorū, & Isthmiorum coronis, annū cum ageret vicesimum, præpropera ereptus est morte, priusquam patriam Rhodum, & penates suos reuiseret. Sed Rhodij palæstritæ laudes mea sententia Artemidorus Trallianus vicit: Qui cum tener admodum pancratium puerile inisset, amissa ob ætatis infirmitatem palma, mox in Ioniam ad Smyrnæos cum ludos agitarent, venit: Tantum verò ei iam roboris accesserat, vt eodē die & eos quos in Olympia aduersarios habuerat, & in puerili ludicro quos imberbes appellabāt, & iam tertio loco virorum optimū quenque superarit: Et impuberum quidem in certamen, ex gymnici hominis prouocatione, in virorum autem, conuitio pancratiastæ lacessitum descendisse ferunt. Virilem certe palmū cepit Olympicam, Olympiade CCXII. Prope Hylli statuā equum ex ære posuit Crocon Eretriensis, accepta de equo desultorio corona. Equo proximus

mus est Telestas Messenius puerilis pugilatus victor, hunc Silanion fecit. At Milonem Crotoniatem Diotimi filium, Dameas, & ipse Crotoniates finxit: Palmas Milo Olympicas adeptus est sex; de lucta omnes, ex iis puerilem vnam, sex Pythicas è virorum, vnam è puerorum certamine: Cum septimum in Olympiam luctaturus venisset, cum Timasitheo ille quidē, quod ciuis erat, & peradolescens, ac certamen recusabat, non est congressus: Suam quidem ipsius statuam dicitur Milo intra Altin suis humeris deportasse. Traduntur de Punico malo, & disco hæc memoratu digna. Punicum malum ita manu compressa tenebat, vt neque qui conatus esset extorqueret, neque ipse tamen illud elideret. Perunċto disco cum institisset, omnes ludibrio habebat, qui se detrudere quantouis impetu facto conarentur. Magnum illud fuit roboris documentum. Caput neruo non aliter quàm redimiculo, aut corona incingebat, intercluso deinde quanta maxima vi poterat, compressis labiis spiritu, cum venæ capitis sanguine plurimo intumuissent, neruum rumpebat. Idē vbi porrecta dextera cubitum lateri admouisset, sublatóque pollice reliquos digitos iunctim intendisset, minimum nemo erat

 qui

qui vllo nisu posset à cæteris abiungere. Ferarum hunc laniatu periisse memorãt. Conspicatus enim hiantem immissis cuneis quercum, in Crotoniatarum finibus, robore suo pristino fretus, truncum illum manibus dicitur rescindere conatus. Ibi cum relaxatis cuneis, comprehensus manibus Milo detineretur, à lupis, quæ fera frequens est in Crotoniatarum agro, discerptus est. Fuit illi fatalis virium suarum fiducia. Pyrrhum Aeacidæ filium, Epiri regem magnis, & admiratione dignissimis rebus gestis, quas exposui in libro de rebus Atticis, in Alti posuit Thrasybulus Eleus. Prope Pyrrhum vir quidam pusillo corpore super pila stat tibias tenens. Huic Pythicæ palmæ de tibiarũ cantu, primo post Sacadã Argiuum, decretæ sunt: Sacadas verò ludis iis, quos Amphictyones instituere, neq; dum essent coronarij, ac deinde binis coronariis vicit. Pythocritus deinde post hos Sicyonius Pythicas tulit palmas sex, solus tibiis cum cecinisset. Satis cõstat eundem Olympiæ in quinquertio senis ludis præcinuisse. Honoris ergo pila ei erecta cum titulo: Pythocriti Callinici tibicinis monimenta, Aetoli concilij sui decreto, Cyonei statuam dedicarunt, cum Eleos Ari-

ſtotimi tyranni domimatu liberaſſet. Iam Gorgum Eucleti filium, Meſſenium, victorem quinquertij, Bœotius Theron, Demaretum verò, & ipſum Meſſenium, de puerorum pugilatu coronatum, Athenienſis Silanion finxit. Enim vero Anauchidas Philys filius Eleus de puerili lucta coronam cepit, mox de virili etiam: ſed quis eius ſtatuam fecerit, compertum vtique mihi non eſt. Anochus enim Adamatæ filius, Tarentinus, qui de ſtadio, & repetito curriculo victor extitit, Ageladæ Argiui opus fuit. Puerum equo inſidentem, aſsiſtente viro, teſtatur inſcriptio Xenombrotum eſſe ex Coo Meropidis terræ, equeſtris victoriæ præconio nobilem: Eam ſtatuam finxit Philothimus Aegineta, Xenodicum verò in puerorum pugilatu victorem, Pantias fecit. At Pythi Andromachi filij, patria Abderitæ, ſtatuam, Lyſippus elaborauit: Sui duas ei ſtatuas milites poſuere: Ducem enim mercenariorum, & bellicis rebus clarum Pythum fuiſſe, facile iudices. Poſiti etiam ſunt de curſu victores pueri, Meneptolemus ex Apollonia, quæ in Ionio eſt, & Corcyræus Philon. Ad hos Hieronymus Andrius, à quo deiectus eſt Olympico quinquertio nobilis Tiſamenus: Is nempe, quo poſtea in Platæenſi præ

prælio contra Mardoniū Persarū ducē augure Græci victi sunt. Proximus Hieronymo est puer palæstrita, & ipse Andrius, Procles Lycastidæ filius: Illum Stomius, hunc Somis fictores fecere. Aeschini Eleo duæ quinquertij palmæ euenere, & totidē erectæ fuerunt statuæ. Archippo Mitylinæo, qui viros cæstibus vicit, ad nominis celebritatem tribuunt & alias ciues sui victorias: Coronas enim tradunt eū Olympicas, Pythicas, & Isthmicas cepisse, cum annum nondum excessisset vicesimum, Zenonem autem Callitelis filium, è Lepreo Tryphyliæ victorem è puerorum stadio, Pyrilampes Messenius finxit. Nam Clinomachum Eleum, quinquertij victoria nobilitatum, quis fecerit planè ignoro. Pantarcen quidem Eleum, ab Achæis dedicatum ipsa testatur inscriptio: Quòd scilicet pacis inter Achæos, & Eleos sequester fuisset, quòdque inter eos, vt captiui permutarentur curasset. Quare cum desultorio equo in Olympia vicisset, hoc ei Achæi monimentum posuerunt. Eleum Olidan dedicauit Aetolorum natio. At Charinus Eleus de repetito cursu, déque armatorum ludicro victoriæ monimentum habet. Prope ipsum Ageles Chius, victis pugilatu pueris Theomnesti Sardia-

ni opus. Clitomachi Thebani effigiem statuit Hermocrates Clitomachi pater eius maximè illustria, opera hæc fuerunt. Ad Isthmum viros palæstritas perculit, eo démque die de pugilatu palmam tulit, & eos qui in pancratium descenderant luctando vicit. de pancratio Pythicę eius palmæ fuere numero tres. In Olympia secundus hic Clitomachus Thasio Theageni de pancratio, & pugilatu victor renunciatus est. Et pancratij quidem palmam centesima & quadragesima Olympiade est adeptus: Nam ea quæ consecuta est pancratio, & cæstibus depugnauit. Prodiit eodem die Eleus Caper, palæstram & pancratium professus (delata verò iam Capro de palæstra palma) docuit Clitomachus ludorum præfectos ius esse pancratium committi integris corporibus, priusquam vulnus vllũ ex pugilatu acciperetur: Quo facto in pancratio quidem Capro succubuit: Contra pugiles verò, summa animi præsentia, & corpore vsus est firmissimo. Erythræi ex Ionia Epithersen Metrodori filium bis Olympiæ, toties in Pythicis, Istmicis, & Nemeis de cæstibus victorem declaratum dedicarunt. At Syracusani duas Hieroni publicè, vnam eidem ipsius filij statuam posuere. Paulò quidem superius

perius oſtendit, & hunc Hieronem idem cum ſuperiore nomen habuiſſe, & Syracuſis itidem dominatum. Poſuerunt etiam Palenſes, quarta Cephaleniorum tribus, Timoptolin Eleum Lampidis filium: priſco certe nomine Palenſes Dulichij ſunt appellati. Et ſuus ibidem honos eſt habitus Archidamo Ageſilai filio, Iuxta quẽ eſt vir neſcio quis venatoris in modum ornatus. Demetrium certe, qui contra Seleucum bello ſuſcepto, in pugna captus eſt, eiúſque filium Antigonum norit, qui animaduertat Byzantiorum dedicationes eſſe, Spartano quidem Eutelidæ, octaua & triceſima Olympiade de puerili palæſtra vna, de quinquertio palma altera delata eſt. Tunc enim luctatorum prius, ac deinde quinquertionum ludicrum committebatur. Eutelidæ effigies peruetuſta eſt, quæque in baſi inciſæ literæ, ſunt ipſa iam vetuſtate penè abolitæ. Poſt Eutelidan eſt Areus, Lacedæmoniorum rex: Eíque proximus Eleus Gorgus, cui ad meam vſque ætatem vni Olympicæ palmæ de quinquertio quatuor, de repetito curſu, & grauis armaturæ ſingulæ decretæ. Virum illum, cui adſiſtunt pueri, Ptolemæum eſſe aiunt Lagi filium. Proximo loco ſtatuæ duæ Capri Pythago-

ræ filij, qui palæstræ, pancratiíque eodem die palmam cepit: & ei quidem primo omnium binæ de illis certaminibus palmæ eodem die euenere: Et in pancratio sanè quem habuerit aduersarium superius exposui: In palæstra verò Eleum Pæanium strauit, qui superiore Olympiade victor de eadem palæstra renunciatus fuerat, idémque Pythicis ludis pueros in pugilatu vicerat, rursúsque in virorum certamine eodem die cæstuum, palæstræque coronam acceperat. Capro igitur haudquaquam paruo negotio, aut labore leui suæ obtigere victoriæ. Sunt etiam Olympiæ Anauchidæ, & Pherenici statúæ: Elei fuere, & in puerorúm lucta victoriam sunt adepti. Plistœuum Eurydami filium, Aetolórum contra Gallos ducem. Thespienses dedicarunt. Eleus verò Tydeus Antigonum Demetrij patrem, & Seleúcum posuit. Seleuci cùm ob alias res gestàs, tum præcipue ob captum bello Demetrium illustre fuit apud omnes gentes nomen. Timoni de quinquertio ludis Græciæ omnibus delatæ sunt palmæ: Isthmicis tamen exceptis, quibus ei, sicuti cæteris Eleis, interdictum fuit. Indicant tituli cùm alias eius laudes, tùm verò Aetolis illum stipendia

fecisse

fecisse aduersum Thessalos, præsidióque, amicitia Aetolorum ductum, Naupacti præfuisse. Non longe à Timonis statua, veteris Græciæ, & Elidis signa sunt. Et Græcia quidem Antigonum Demetrio tutorem à Philippo patre datum, vna Philippum ipsum altera manu coronat. At Elis Demetrio, qui Seleuco, & Ptolomæo Lagi filio bellum intulit, coronam imponit. Aristidi autem Eleo Olympicam palmam de cursu grauis armaturæ, & de iterato curriculo Pythicam decretam inscriptio indicat. E Nemeis etiam victorem redisse de equestri puerorum curriculo: Est id spacium duo iterata curricula. Hunc currendi morem Nemiacis, & Isthmicis ludis intermissum, Argiuis restituit Adrianus imperator, eúmque hybernis Nemeorum ludis celebrari iussit. Proximè ad Aristiden Menalces Eleus Olympici quinquertij victor extat, & Philonides Zoti filius. Patriæ is quidem è Cretensio Cherrhoneso, Alexandro verò Philippi filio, ex eo cursorum genere, qui, quòd die vno ingens emetiuntur spatium sunt Hemerodromi, id est Diarij cursores, appellati. Post Philonidam Brimias Eleus, & Leonidas è Naxo Aegei maris insula à Psophidiis Arcadum gente dedicati.

Asamonis deinde statua, qui viros pugilatu vicit. Tum Nicandri, qui de repetito cursu Olympicas duas, è Nemeis alternas de cursu & repetito cursu sex palmas abstulit. Fuere Asamon, & Nicander Elei. Huius Daippus, illius Pyrilampes Messenius effigiem fecere. Proximi sunt Eualcis Eleus, & Seleadas Lacedęmonius, quorum ille cæstuum pueros, Seleadas luctæ certamine viros vicit. Ibidem currus positus est non magnus Polygnus Polypithis Laconis. Et super eadem pila Calliteles Polypithis pater palæstra clarus. Lucta hic equis filius coronam promeritus. Ordinarios verò, & priuatos homines Eleos, Lampum Arnisci, & Aristarchum vel hospitij vel aliorum causa meritorum Psophidij posuerunt. Medio stat inter eos loco Lysippus Eleus, victis, qui in luctæ certamen descenderant, pueris. Andręas Argiuus Lysippi statuam finxit. Dinosthenes Lacedæmonius è stadio viris deuictis palmam tulit, sibíque in Alti pilam, & statuam posuit. Ab ea quidem pila, via, qua ex Olympia Lacedæmonem iter est, ad pilam alteram, quæ Lacedæmone erecta est, stadia intersunt DCLX. Theodorum qui Pyttalo superato in quinquertio victoriam est adeptus, & Pyttalum ipsum Lampidis.

filium

filium,qui cæstibus pueros vicit: Nelaidan præterea,qui de stadio,& armatorum cursu coronam cepit, neminem fugiat Eleos fuisse.De Pyttalo amplius hoc traditum est,quod fuerit Arcadibus, & Eleis de agrorum finibus disceptantibus, arbiter datus.Est eius statua Olynthij Sthenidis opus.Succedit Ptolemæus in equum ascendens:Prope eum Eleus Athleta, Pæanius Demetrij filius,de lucta Olympiæ vnam, de Pythicis duas abstulit palmas. Clearestus deinde Eleus,qui de quinquertio corona donatus est.Spectatur & Atheniensis viri Glauconis Etheoclis filij currus: Renuntiatus victor est de curuli certamine integra ætate equorum.Quæ adhuc commemorata sunt, qui in Altin introierint, maximè insignia spectare posſint. A Leonidæ verò monimento rursus ad aram maximam accedentibus digna quæ literis mandentur hæc sunt. Primi ante oculos sunt Damocrates Tenedius, & Crianius Eleus,hic de cursu armatorũ, ille de virorum lucta præmia tulere: Et Damocratis Milesius Dionysicles, Crianij Lysus Macedonius statuas fecere. At iis, qui loco sunt proximi, Herodoto Clazomenio, & Philino Coo Hegepolidis filio, sua vtrique patria statuæ honorem habuit.Cla

zomenij Herodoto, quòd primus ex ea ciuitate Olympicorum ludorum victor est declaratus, victis in stadio pueris. Philino Coi, quòd illustri admodum fuit gloria: De cursu enim Olympicas quinque, Pythicas quatuor, Nemeorum totidem, ab Isthmo vnam amplius quàm decem palmas abstulit. Iam verò Ptolemæus Ptolemæi filius, Lagi nepos, Aristolai Macedonis donum fuit. Eo ipso in loco & pugil positus est Butas Milesius Polynicis filius, Callicrates etiam è Magnesia ad Lechæum, vicit bis in armatorum cursu: Imago hæc Lysippi opus est. Spectantur deinde Emantion de puerili stadio, & Alexibius de quinquertio victores: Fuit huic patria Hera Arcadum oppidum: Imaginem Acestor elaborauit: Emantionis effigiem quisnam fecerit non indicat inscriptio, ex Arcadia tantum fuisse illum planum facit. Colophonij exin Hermesianax Agonei filius, & Icasius Lycini ex Hermesianactis filia, pueros vterque in palæstræ certamine superarunt: Et Hermesianacti quidem publicè Colophonij statuam posuere. His proximi Athletæ duo Elei, à quibus pueri in pugilatu victi: Sthenis, Olynthij Chærilis opus: Dætondæ Sicyonij Theotimus. Hic cum patre Moschione Alexandro

dro contra Darium,& Persas bellanti stipendia fecit: Iam duo item ex Elide: Archidamus quadrigis,& Theogoni filius Eperastus graui armatura victor. Posteriorem hunc vatem etiam fuisse è Clytidarum familia extrema indicat inscriptionis clausula.

Fatidico cretus Clytidarum è sanguine, vates
Atque idem soboles dia Melampodidum.

Melampus enim Amythaonem vatem patrem habuit: Filium ipse Ioclen genuit: Ioclis nascitur satu Amphiaraus. Cuius Alcmæon fuit qui Clytium suscepit è Phegei filia. Hic Elin migrauit ab auunculis secedens, quòd eos cædem sciebat Alcmæoni machinatos. Statuas deinceps non valde illustribus videas permistas donis: Alexinicum Eleũ Sicyonij Canthari opus: tulit hic de puerili palæstra palmam. Tum Leontinum Gorgiam, quem dedicatũ tradunt ab Eumolpo Deicratis pronepote, cum quo soror fuerat Gorgiæ. Natus est Gorgias patre Carmantide. Et primus neglectam adhuc dicendi ex arte rationem excitasse dicitur,& ab hominum obliuione vindicasse. Dedit magnum eloquentiæ specimẽ Gorgias,& in quinquẽnali Olympiæ celebritate,& in ea legatione, qua functus est Tisiæ collega apud Athenienses.

Nam

Nam & Tisias orationis facultate omnes antecelluit sui temporis oratores: Cui rei fuit perspicuum argumentum, oratio ea subtilis hercule & peracuta quam in lite Syracusanæ mulieris habuit: Sed enim multo fuit apud Athenienses clarior Gorgias. Et hunc sanè Iason, qui in Thessalia tyrannide potitus est, pluris multo fecit, quàm Polycratem, qui nulli fuit in Atheniensium scholis eloquentiæ laude inferior. Vixisse autem Gorgiam annos ferunt haud minus quinque amplius, quàm centum. Leontinorum certe vrbs olim deleta à Syracusanis, ætate mea restituta est. Spectatur eo in loco & Cratisthenis Cyrenæi currus æreus, in quem ascendit Victoria, tum ipse etiam Cratisthenes, ex quo facile coniicias, equis illum vicisse: Dicitur verò Mnasci Cursoris, quem cognomento Libyn Græci appellarunt, filium fuisse. Huius Olympici doni Pythagoras Rheginus opifex fuit. Reperi eodem etiam in loco Anaximenis effigiem: Is & priscas Græcorum, & Philippi, atque Alexandri res gestas diligenter præscripsit.

Hunc ei honorem Lampsacenorum ciuitas habuit, meriti in se gratiam referens. Eam enim ab exitio ciuitatem calliditate sua vindicauit. Erat Alexander Philippi

lippi filius implacabili plerunque ingenio & ad iram procliuior: Hunc Anaximenes irascentem vehementius Lampsacenis, & extrema omnia comminantem, quòd ad Persarum regem, vel iam defecissent, vel deficere cogitarent, huiusmodi leniuit dolo. Cum illi de liberis, aris, atque focis, & vniuersa planè patria soliciti, hominem etiam ante tum Alexandro, tum Philippo probe cognitum, deprecatum misissent & Alexander cognita aduentus causa verbis conceptis iurasset, Græcorum Deos testatus, facturum se omnia contra quàm ille rogasset, hac eum est Anaximenes oratione adortus: Hoc à te rex precibus contendo, vt Lampsacenorum coniuges, & liberos in seruitutem redigas, vrbem totam excindas, & Deorum templa exuras: His Alexander ambagibus circunuentus, cum se iuratum meminisset, contraria iis quæ precaretur Anaximenes omnia se facturum, Lampsacenis inuitus pepercit. Idem etiam Anaximenes inimicum suum non minus vafrè, quàm inuidiosè vltus dicitur. Nam qui ingenio sophista esset, cum sophistarum orationem aptisimè imitaretur, suscepta cum Theopompo Damasistrati filio simultate, historiam conscripsit maledictorum in Athenienses,

Lacedæmonios, & Thebanos plenissimam: Ad vnguem verò cum Theopompi stylum expressisset, supposito eius nomine, per Græciæ ciuitates librum diuulgandum curauit: Quæ res Theopompo magnam apud omnes planè Græcos inuidiam concitauit. Ante Anaximenem quidem nemo subita oratione conatus est dicere. Iam qui in Alexandrum scripti versus eius nomine circunferuntur, mea quidem sententia falsò Anaximeni attribuūtur. Sotades longioris curriculi victor Olympiade nona supra nonagesimam, Cretensis, vti fuit, renuntiatus est: Ea verò quæ consecuta est Olympiade, accepta publicè ab Ephesijs pecunia, Ephesium se prodi maluit, quo crimine ei exilij pœna est à Cretensibus inflicta. Primi Athletarum omnium Olympiæ statuas dedicarunt suas, Praxidamas Aegineta, qui cæstibus vicit Olympiade vndesexagasima, & qui LXI. pancratiastas perculit Rhexibius Opuntius: Positæ sunt ante Oenomai columnam, lignea vtraque est: Sed Rhexibij è fico, è cupresso Praxidamantis, & multo sanè minus elaborata. Est in Alti crepido tophacea, ad eam Iunonis templi partem, quæ ad Aquilonem spectat: Nam quæ ad Austros conuersa est, ad Saturni ædem pertinet:
Super

Super ea crepidine thesauri locati sunt, quales Græci Delphico Apollini fecerunt. Sunt autem donariorum cellæ, Vnus quidem eorum, qui Olympiæ sunt, Sicyoniorum appellatur: Dedicauit Myron Sicyoniorum tyrannus, parta curuli victoria, Olympiade tertia & xxx. Thalamos duos intus fecit, Dorico alterum, alterum opere Ionico: Vtrunque ex ære fabricatos ipse conspexi. Neque verò è Tartesiaco sint ære, necne, quod Elei affirmant satis compertum habeo. Tartessum certe, fluuium Hispaniæ esse tradunt, hostiis duobus in mare descendentem, amni cognominem vrbem inter vtrunque alueum sitam: Omnium verò Hispaniæ fluminum maximum, & præ altis vorticosum gurgitibus, Bætin huius ætatis homines nominant. Sunt & qui prisco nomine Tartessum Carpian vocitatam dicant. Quod ad thalamos attinet, pondus indicat minoris inscriptio talentûm quingentorum, dedicatum publicè à Sicyoniis, opificem fuisse Myronem. In thesauro disci collocati sunt tres: quos ad quinquertij ludicrum promunt. Est etiam ibidem scutum ærea lamia contectum varia interius exornatum pictura: Galea præterea, & ocreæ. Testatur armorum inscriptio Ioui manubias à

Myoni

Myonibus dedicatas. Qui populi sint hi, variat hominum coniectura. Mihi certe in memoriam rediit Thucydidem inter Locros, qui Phocidi finitimi sunt, & alias enumerare ciuitates, & Myonenses. Quare qui in scuto nominantur Myones, mea quidem sententia non alij sunt, quàm Locrensium continentis terræ incolæ Myonenses. Literæ inscriptionis illius ipsa vetustate iam exesæ, ac iam prope abolitæ sunt. Et alia quæ recenseantur digna eodē posita sunt loco. Pelopis ensis capulo aureo, & ebore elaboratum, cornu Amaltheæ, Miltiadæ Cimonis filij donum, qui primus ex ea domo in Thraciæ Cherrhoneso imperium obtinuit: Est in cornu incisa priscis Atticis literis inscriptio.

Me Ioui Olympiaco posuit donum Cherronesus
Miltiadis ductu cum mœnia cepit Arati.

Simulachrum etiam Apollinis capite inaurato eodem in loco positum est: Dedicatum à Locris memorant, qui sunt ad Zephyrium promontorium, opificem fuisse Patroclen Crotoniaten Cratylli filium. Prope Sicyonium, thesaurus est Carthaginiensium. Pothæi, Antiphili, & Megaclis opus. In eo dona sunt Iupiter ingenti magnitudine, & linteæ loricę tres

Gelon

Gelonis, & Syracuſanorum victis claſſe, ſiue pedeſtri pugna Pœnis. Tertius deinde, & quartus theſaurus donum eſt Epidamniorum: In eo Atlas cœlum ſuſtinet, Hercules ad Heſperidas venit, de Heſperidum arboribus malum draco ſpiris inuoluit: E cedro ſunt omnia, Theoclis Etyli filij opus. Autonomum certe filio feciſſe aiunt eas, quæ in polo inciſæ ſunt, literas. Heſperides ipſæ cum inde fuiſſent ab Eleis amotæ, in Iunonis mea ætate ſunt. Theſaurum Epidamniis Pyrrhus, & Lacrates, & Hermon eius filij fecere. Aedificarunt & Sybaritæ theſaurum ſuum, qui proximè ad Epidamniorum theſaurum conſtitutus eſt: Et ſanè qui de Italia, eiúſque ciuitatibus aliquid ſibi inueſtigãdum putarunt, Lupiam memoriæ prodiderunt oppidum eſſe inter Brunduſium, & Hydruntem, quod priſco nomine Sybaris fuerit. Portus in eo manu extat factus, Adriani Cæſaris opus. Contingit Sybaritarum theſaurum, is, quem dedicarunt Cyrenæi Libye ciuitas: In eo ſunt imagines Romanorum regum. Selinuntios è Sicilia expulere Carthaginienſes, ſed ante eam calamitatem theſaurum Olympio Ioui dedicarunt, in quo eſt Liber pater ore, pedibus, & manibus eburnis. At in Metapon-

rinorum thesauro (quam & hi suum iuxta Selinuntiorum thesaurum dedicarunt) Endymion est: Signi eius præter vestem ex ebore sunt omnia. Et Metapontinis quidem quæ fuerit exitij causa: compertum certe non habeo: Aetate sanè mea eius vrbis reliquiæ tantùm extant theatrum, & murorum ambitus: Reliqua ad solum euersa. Megarenses quoque, Atticæ terræ finitimi thesaurum ædificandum curarunt: In eo reposuerunt è cedro signa super inducto auro: Herculis cum Acheloö pugnam: Adsistunt Iupiter, & Deianira: Mars Acheloo, Minerua (vti semper antea) Herculi adest: Sed hæc in Iunonis, ad eum locum vbi Hesperides sunt, translata est. Circa thesauri fastigium gigantum cum dis bellum cernitur, & supra fastigij partem, scutum affixum est, cum inscriptione: Thesaurum Megarenses posuisse de Corinthiorum manubiis. Potitos ea victoria Megarenses coniicio, cum Phorbas summæ reipu. apud Athenienses præesset: Et præfuit ille quidem dum vixit: Nondum enim annui erant Athenis magistratûs. Quin & ab Eleis ipsis nondum ætates per Olympiadas cœptæ fuerant numerari. Fuisse dicuntur eius expeditionis participes Argiui: Thesaurum certe aliquot

poſt pugnam annis Megarenſes faciun-
dum curarunt. Signa quæ in eo ſunt par
eſt vetuſtiora fuiſſe, cum ea fecerit Dontas
Lacedæmonius Dipœni, & Scyllidis diſci
pulus. Poſtremus omnium theſaurorum
ſtadio proximus eſt, Geleníium donum
eſſe, & theſaurorum, & ſigna indicat in-
ſcriptio. A ſignis tamen adhuc vacuus eſt.
Saturnius mons crepidini, cui ſunt impoſi
ti theſauri, imminet. In vertice rem diui-
nam Saturno faciunt qui Baſilæ appellan-
tur, verno æquinoctio menſe, qui ab Eleis
Elaphius dicitur. Ad montis radices Se-
ptentrionem verſus, medio inter mon-
tem, & theſauros ſpatio, Lucinæ fanum
eſt. In eo Soſipolis patrius Eleorum ge-
nius certis celebratur honoribus. Ipſam
certe Lucinam Olympiam nuncupant,
quæque ei ſacra faciat annuam ſacerdo-
tem deligunt. At anus ea quæ Soſipolin
placat, Eleorum ritu operatur: Piamina
infert, & apponit Deo melle ſubactas of-
fas. In antica ſanè templi parte eſt Lucinæ
ara, & ad eam duplex hominibus aditus.
Foris Soſipolis colitur. Neque ad eum adi
tus patet cuiquam, præterquam vni illi ſa
crificulæ, quæ capite, & facie candido texti
li velata, ad numinis ſimulachrum accedit.
In Lucinæ virgines, & nuptæ remanentes

hymnum Sosipolidi decantant, odores quoduis genus adolent, vino libandi ritum his sacris alienum ducunt, iusiurandum certe ad Sosipolidis aram magna religione concipiunt. De eo hæc sunt memoriæ prodita. Cum in Eleorum fines hostiliter Arcades inuasissent, contráque eos aciem Elei direxissent, mulierem aiunt infanti puero mammam præbẽtem ad Eleorum duces venisse, séque cum puerum eum peperisse diceret, addidisse monitam per somnium, vt eum pugnæ socium Eleis adiungeret. Ibi eos, qui summæ rei præerãt, (quòd mulieris verbis fidem habendam censuissent) puerum nudum ante signa collocandum curasse. Impressione ab Arcadibus facta, puerum in eorum conspectu in anguem mutatum. Eo prodigio hostes exterritos, in fugam se protinus dedisse: acriter Eleos institisse. Parta verò insigni victoria, à seruata ciuitate nomen Sosipolidi inditum: Quóque loco in cauernam visus fuerat se anguis abdidisse, confecto prælio fanum erectum. Idcirco verò honores Lucinæ decretos, quòd ab ea in lucem puerum illum sibi editum interpretati sunt. Cæsis in pugna Arcadibus, sepulchrũ extructum est in vlteriore Cladei amnis ripa, quæ ad Occidentem spectat. Proximè ad

ad Lucinæ, vbi Veneris cœlestis cognomento templum fuit, rudera monstrant. Sacra certe & nunc fiunt ad Aras, quæ reliquæ sunt. Intra Altin, in ea, qua pompæ transmittuntur, semita, ędes est, quod Hippodamium appellant: Area iugeri spatio maceria circumsepta: Patet huc fœminis aditus stato quotãnis die: Faciunt hæ Hippodamiæ rem diuinam, & aliis eam honoribus prosequuntur. Hippodamiam tradunt Midean, quod in Argiuorum agro oppidum est, cum Pelops ob Chrysippi cædem ab ea in primis pœnas expeteret, cõfugisse: Ipsum postea Pelopem eius ossa ex oraculo in Olympiam reportanda curasse. Eo loco, quo postrema sunt signa, ex eo signorum numero, quæ de multatitio Athletarum ære dedicata sunt, Porticus est, quam Occultam nominant: Per eam & ludorum præfectis, & Athletis ad stadium accessus est. Ipsum certe stadium terræ agger est, & in eo ludis præfectorum sessio extructa. E regione sessionis illius ara eminet è candido lapide: In ea sedens ludos mulier spectat sacerdos Cereris cognomento Chanynes. Huic & alij ab Eleis honores habentur. Neque verò virginibus interdictum ludicra spectare. In extremo stadio, vbi sunt cursorum carceres,

Endymionis Elei sepulchrum monstrant. Supra eam stadij partem, in qua ludis præfecti consident, destinatus est equiriis campus. Et ibi sui sunt equorum carceres. Formam illi eandem prope præ se ferunt, quã nauis prora obuerso in curriculum rostro. Qua parte autem cum porticu, cui nomen Agnampto, quod est quasi Flexu carentem dicas, prora ipsa iungitur, ibi vtrinque dilatatur. In regula summa rostri, Delphinus æneus prominet: A rostro hinc à dextera, illinc à læua, excurrit pedum quadringenum spatium: In eo pari magnitudine cellulæ: Eas inter se sortiuntur, qui vel equos priuos, vel currus in certamen producunt. Intenditur verò à fronte funis pro repagulis: Ara ad mediam ferè proræ partem è crudo laterculo erecta est: Hanc tectorio recenti singulis oblinunt ludorum conuentibus. Super ara ænea aquila latè passis alis extat. Ea, cum machinulã quandam is commouerit, cui id negotij datum est, statim se in spectatorum conspectum quasi subuolatura attollit: Cum interea ad imam soli aream alia machina delphinus demittitur. Prima omnium ea submittuntur repagula, quæ vtrinque, iuxta quam paulo ante nominauimus porticum, intenta fuerant: Tum qui ea in par-

te sustinebantur equi, statim se in pedes dant: Ij tum ad alterum equorum ordinem accesserint, eodem modo & illis remittuntur repagula. Idem fit omni ex carcerum parte, vsque dum ad ipsum prore rostrum exæquata fuerit cursus conditio. Ibi, equis in liberiorem se iam campum effundentibus, & aurigarum se ostentat solertia, & quadrupedum pernicitas. Primus qui eam excogitauit carcerum formam, Cleætas fuit, cui tanta est huius operis causa laus tributa, vt hi fuerint versus ad eius, quæ Athenis est, statuam adscripti.

Carcere ab Eleo docuit qui mittere currus
Mi author Cleætas natus Aristocleo.

Post Cleœtan Aristiden memorant aliud machinæ genus excogitasse. Alterum curriculi latus aliquanto longius excurrit: In eo ad ipsum aggeris exitum ara est figura rotunda: Ad eam Deus colitur, quem Taraxippum ab incutiendo equis pauore nuncupant. Solent enim iniecto terrore, circa aram hanc equi tam vehementer consternari, vt incertum vnde coorta trepidatione, sæpe illisis curribus affligantur aurigæ: Quo igitur æquo, & propitio vtantur Taraxippo, ad eam aram aurigæ vota nuncupant. Variat de Taraxippo Græco-

rum ſententia: Sunt qui, indigenæ hominis ſepulchrum illud eſſe dicant, præſtantis equos regendi ſcientia, Olenium nomen produnt, à quo ſit in Eleorum finibus Olenium ſaxum appellatum. Alij Dameonem fuiſſe, qui in Augean expeditionis Herculi ſocius, à Cteato Actoris filij vnà cum equo, quo vehebatur, ſit interfectus: Ab Eleis eo in loco, & ipſi, & equo inanis habitum ſepulchri honorem. Non deſunt qui hoc inane monimentum heroi cum illud ipſum eſſe autument, quod Mirtylo Pelops poſuerit, cum à ſe perempto parentaret, quo eius iram placaret: Taraxippum verò vocaſſe, quòd Mirtyli dolo Oenomai equæ conſternatæ fuerint. Plerique etiam Oenomaum illum eſſe dictitant, qui in curuli certamine equos, & aurigas illo exagitet pauore. Audiui etiam qui Porthaonis filium Alcathoum eſſe dicerent, qui cum inter procos Hippodamiæ ab Oenomao fuiſſet occiſus, & eo ipſo in loco humatus, iniuriæ ſuæ, quam in ipſo curriculo paſſus eſſet, atrox, & infeſtus vindex ob equitantibus exoriatur. At Aegyptius quidam Pelopen aiebat acceptum neſcio quid ab Amphione eo in loco defodiſſe, cuius arcana vi conterriti fuiſſent Oenomai equi: Et omnes deinde equi eodem

dem afficerentur modo. Et censebat ille quidem Amphionem, & Orpheum (& si Trax diceretur) Aegyptios fuisse, propterea verò alteri feras allicere, alteri verò saxa ad muros extruendos mouere attributum, quòd vterque magorum scientia excellerent. Mea verò sentẽtia, eorum est maximè probabilis oratio, qui Taraxippum cognomen esse dicunt Neptuni equestris. Est etiam in Isthmo Taraxippus, qui Glaucus fuit Sisyphi filius, ab equabus discerptus ludis funebribus, quos patri suo fecit Acastus. In Argiuorum Nemea nullus omnino est Herois genius, qui equis pauorem immittat: Saxum tantum eminet in ipso curriculi flexu, colore rutilo, cuius fulgore concitantur equi haud aliter multo, quàm si immissis ignibus iniecta esset trepidatio. Sed qui ab Olympico existit Taraxippo, longè est acerrimus terror. Ad metarum vnam ænea Hippodamiæ statua est, tæniam præ se ferens, iam prope victori Pelopi coronam impositura. Altera Hippodromi pars non agger, sed collis est minimè arduus, ad cuius extremum finem ædes condita est Cereri cognomento Chanyne: Putauit quidam priscum esse nomen: Ibi enim cum Plutonis currum reciperet, terram discef-

ſiſſe,& ad ſe ſtatim rediſſe. Alij verò Chanynũ Piſæum hominẽ memorant,à Pantaleonte Omphalionis filio, qui Piſæ tyrannidem occuparat, quòd acrius illi aduerſaretur, & ad defectionem Eleos impelleret,interemptum: De Chanyni verò pecunia templum Cereri ædificatum.
Pro veteribus ſigna repoſuit deæ ipſius,& filiæ è pentelico lapide Herodes Atticus in gymnaſio, quod Olympiæ eſt; in quo certamina meditantur ſua quinquertiones & curſores:Crepido ſub diuo lapidea eminet,in qua fuit olim erectũ trophæum de victis Arcadibus.Ad læuam aditus eius gymnaſij minor eſt ambitus,in quo Athletarum paleſtræ.Porticum eam gymnaſij, quæ ortum Solis proſpectat, attingunt Athletarum diuerſoria in Africum,& Occaſum cõuerſa.In vlteriore Cladei amnis parte ſepulchrum extat Oenomai, terræ tumulus lapide circũſeptus:Supra tumulum ruinæ ſe oſtendunt tectorum, quæ equorum Oenomai ſtabula putant fuiſſe. Fines regionis Arcadiam verſus in præſentia ad Eleos,iam tum ab initio ad Piſæos pertinuere. Extant verò & illi hoc etiam tempore.Trans Erymanthum fluuium ad Sauri iugum(ſic enim locus ille appellatur)Sauri ipſius ſepulchrum eſt,&
Her

Herculis ruinoſum temporibus noſtris templum. Infeſtum fuiſſe viatoribus,& accolis Saurum ferũnt,ab Hercule verò interfectum,loco nomẽ dediſſe. Fluuius à Meridie in Alpheum influens,contra Erymanthum montem Piſæum agrum ab Arcadico diuidit. Nomen amni Diagon. A Sauri tumulo ſtadia ferme x L. progreſsis, Aeſculapij ædes eſt: Cognomen Deo Demænetus à conditore. Extant templi duntaxat ruinæ: Erectum fuerat in edito ſupra Alpheum loco. Ab hoc templo modico diſtat interuallo Liberi patris, Leucanitæ cognomento, ædes: Præterlabitur amnis Leucyanas,& ipſe etiam in Alpheũ illabens. Deſcendit hic à Pholoë monte. Hinc qui Alpheum tranſierint, Piſæorum fines ingrediantur: Intra eos primum ſe vertex montis oſtendit præacuto faſtigio: In eo Phrixæ vrbis ruinæ cernũtur,& Mineruæ ædes cognomẽto Cydoniæ. Hæc ad aræ formã ætate mea redacta eſt: Dedicaſſe templũ tradunt Clymenum de poſteris vnum Idæi Herculis: Veniſſe verò eum è Cydonia Cretæ regione, & ab Iardane amne: Pelopẽ etiã Elei dicunt, priuſquã in curule certamen cum Oenomao deſcẽderet, Cydoniæ Mineruę rem diuinã feciſſe. Qui proceſſerint paulò longius, ad Parthen

theniæ fluuium veniant, in cuius ripa sepulchrum extat Marmacis equorum. Hũc Marmacem procorum omnium primum ad petendam Hippodamiam venisse aiũt, atque adeo primum omnium ab Oenomao interfectum: Eius verò equas, quarum alteri Partheniæ, alteri verò Eriphæ nomẽ fuerit, ad Marmacis tumulum Oenomai iussu mactatas, & ibidem humatas: A Parthenia itaque equarum alteram fluuium nomen accepisse. Est in eadem regione Harpinnatis fluuius prope Harpinnam vrbem: eam vrbem cõdidisse Oenomaum narrant, & de matris Harpinnæ nomine appellasse. Hinc paruo interiecto spacio præcelsus terræ agger est, & in eo Hippodamiæ procorum tumulus. Neque verò illos Oenomaus insigni honestabat sepultura, sed satis habebat, si eorum cadauera humi defodienda proximis tumulis curasset. At Pelops commune omnibus monimentum operis magnificentia spectandum erexit: Cum vt ipsis eum procis honorem haberet, tum vt Hippodamiæ ipsius nomen illustrius celebraretur. Mea verò sententia non alia magis de causa, quàm vt argumento esset opus illud, quot, & qualium virorum cæde exultãtem Oenomaum ipse perculisset. Occubuerunt autem sicuti iis

carm

carminibus proditũ est, quæ magnæ sunt Eoëæ appellatæ, ab Oenomao occisi. Post Marmacen, primus Alcathous Parthaonis filius: Euryalus deinde, Eurymachus, & Crotalus: Horum ego trium parentes, & eorum vniuscuiusque patriam compertam omnino non habeo. Sed qui post hos occisus est. Acriam, facile coniici possit Lacedæmonium fuisse, Acriarum conditorem. Ad hos intetfectos ab Oenomao recẽsent Capetum, Lycurgum, Lasium, Chalcedontem, & Tricolonum: Postremum hunc nepotem, & cognominem Arcades numerãt Tricoloni Lycaonis filij. Cõtigit post Tricolonum in cursu mortem oppetere Aristomachum, Priantem, Pelagontem, Aeolium, & Cronum. Sunt qui recensent etiã Erythrum Leuconis filium, Athamantis nepotem, à quo Bœotorũ oppidulum Erythræ appellatæ fuerint, & Eiones Magnetes Aeoli, His omnibus cõmune erectum fuit monimentum, ad quod parentasse Pelopem tradunt, quàm diu Pisæorum imperium tenuit. Hinc stadium fermè vnum progressis, reliquiæ templi sunt Dianæ, cognomento Cordaces: Quod Pelopis comites aiunt cum deæ huic pro victoria votos ludos facerent patriam saltationem Cordacem, ad Sipylum celebrari solitam,

vsurpasse. Ab eo templo non longe ædes est non vtique magna, in qua Arca, & in ea Pelopis ossa conseruantur. Murorum nullæ extant amplius reliquiæ. Sed vndique vitibus consitus locus est, vbi olim Pisa incolebatur. Eius vrbis conditorem nominant Pisum Perieris filiũ Aeoli nepotem. Ipsi quidem Pisæi vehementer irritatis Eleis, dum sibi Olympicorum ludorũ condendi authoritatem cupidius vindicare student, exitium struxerũt. Olympiade enim octaua Elei Phidonem Argiuum impotentem tyrannum, & cunctæ Græciæ inuidia laborantem, aduocarunt, eiúsque maximè præsidio subnisi, ludos cõmiserunt. Quarta deinde & tricesima Olympiade Pisæi comparatis vndique finitimorum copiis, regem suum secuti Pantaleõtem Omphalionis filium, submotis Eleis, Olympicis ipsi ludis præfuerunt. Has omnes Olympiadas, & præterea quartã & centesimam, quam Arcades condidere Anolympiadas, ac si dicas irritas Olympiadas, vocantes Elei, in fastos suos non referunt. Octaua verò supra quadragesimam Olympiade Damophon Pantaleontis filius, in proditionis suspicionem ad Eleorum multitudinem venit, quòd cum armati in Pisæorum fines excurrissent, re infecta preci-
bus,

bus, & obteſtationibus domum vt redirent perſuaſit. Cum in regnum autem ſuc ceſsiſſet poſt Damophontem fratrem, Pyrrhus Pantaleontis filius, Piſæi vltro arma Eleis intulerunt: Quo tempore coniuratione facta, ab Eleis defecerunt Maciſtij, & Scilluntij: Hi quidem è Triphylia, ex alia verò vicinitate Dyſpontij: His enim cum Piſæis optimè conueniebat, nempe qui vrbis ſuæ primordia ad Oenomai filium Dyſponteum referebant Bellum Piſæorum, & omnium, qui cum ipſis conſpirauerant populorum, internitione terminatum eſt. Pyli ruinæ in conſpectu ſunt, ab Olympia per montanā viam Elidem contendentibus. Abeſt à Pylo Elis ſtadia LXX. Hanc vrbem, ſicuti multo ſuperius commemoraui, condidit Megarenſis Pylon, Cleoſonis filius. Exciſa verò ab Hercule, ac poſtea ab Eleis reſtituta, iampridem ab inquilinis infrequens, & deſerta eſt. Præter ipſam labitur Ladum amnis in Peneum. Ad hanc Pylon diſputant Elei Homeri verſus pertinere.

genus deduxit ab amne
Alpheo Pylium qui præterlabitur arua.

Ac mihi ſanè id facile perſuaſerunt. Hanc enim præterfluit Alpheus, nam per Pyliorum fines, qui ſupra Sphacteriam in-

ſulam

ſulam ſunt, certe non decurrit Alpheus, Neque omnino vllam nouimus in Arcadia terra vrbem eodem hoc nomine fuiſſe. Diſtat L. fermè ſtadia ab Olympia Eleorum, vicus Heraclea. Adlabitur Cytherus fluuius. Supra fontem, è quo amnis manat, Nympharum templum eſt. Sua ſunt propria Nymphis nomina, Calliphæa, Synallaxis, Pagæa, & Iaſus. Communi quidem vocabulo Ionides nuncupantur. Saluberrimæ ſunt lauantibus aquæ ad laſsitudines, & cæteros corporis dolores leuandos. Appellatas autem Nymphas putāt ab Ione Gargetti, cum is Athenis profectus in hunc locum Coloniam deduxiſſet. Quòd ſi per campos malueris viā tenere, ſtadiis c x x. confectis. Letrinos peruenies: Centum enim, & octoginta hinc Elidem interſunt. Iam tum ab initio oppidum fuere Letrini, quod à Letreo Pelopis filio conditum eſt: Mea verò ætate domorum paucarum extabant reliquiæ, & Alpheiæ Dianæ cum ſimulachro ædes. Deæ ob cauſam huiuſcemodi cognomen impoſitum memorant. Alpheum amore captum Dianæ, poſteaquam ad nuptias eius conciliandas nihil ſe aut gratia, aut precibus
profe

profecturum intellexit, vim ei offerre conatum: Verum cum illa fugiẽs, insequentem amatorem Letrinos vsque ad nocturnos choros pertraxisset (interesse enim Nympharum lusibus consueuerat) ibi deam sibi suísque comitibus cœno os oble uisse: Quare cum Alpheus à Nymphis Dianã discernere nequisset, elusum abisse. Ab hoc Alphei amore Alpheiam Dianam Letrinæos nuncupasse. At Elei, quibus cum Letrinæis peruetus est amicitia. Elaphiææ Dianæ cerimonias accepisse affirmant se à Letrinæis: & Alphiææ quidem nomine religionem primum sancitum, sed voce corrupta temporis longinquitate, dictum postea Elaphiæan. Aceruorum tamen venatione Elaphiæan appellatam ego ab Eleis existimo. Traditum tamen ab ipsis etiam est, nutricem fuisse Dianæ Elaphiam indigenam mulierem, à qua Deæ fuerit nomen inditum. A Letrinis nihilo quàm stadia sex lõgius lacus abest, per lineam rectam stadia tria excurrens. In Elide memoratu digna sunt, gymnasium vetus, in quo athletas, prius quàm in Olympiam descendant, omnia facere instituturn est, quæ ante certamen fieri mos, ritúsque maiorum postulat. Intra mace-

riam in ambitum curriculi, platani consitæ sunt. Septum illud Xystus ex eo appellatur, quod Hercules Amphitryonis filius ad laborum patientiam cotidianis exercitationibus se confirmans, sentes omnes, qui pullularent eo in loco, vellere, ac eradere sit solitus. Aliud est ab hoc seiunctum curriculum, Sacrum incolæ appellant. Seorsum & illud est, in quo cursores, & quinquertiones certamen meditantes, decurrunt. In gymnasio locus est, quod vocant Plethrium. Area est iugeri vnius amplitudine: In ea per ætates, & exercitationum genera sorte ductos Athletas committunt ludorum præfecti. Sunt & Deorum in eo gymnasio aræ, Herculis Idæi, Auxiliaris cognomento, Cupidinis, & contrarij numinis, quem eodem Elei, quo Athenienses nomine, Anterotem nuncupant. Cereris etiam, & filiæ, Achilli non ara, sed inane monimentum est, ex oraculo dedicatum Ad illud Eleæ matronæ, primis ludorum initiis, die stato, inclinante iam in vesperum Sole, inter ceteros, quos Achilli habent honores, solenni ritu pectus plangunt. Est & minor alius gymnasij ambitus maiore contentus, ab ipsa figura quadrangulum nominant: Eo pro palæstra vtũtur ad exercitationes athletæ:

Ibid

Ibidem athletas eos committunt, qui cum à lucta iam vacationem habeant, loris colludunt mollioribus. Est eo in loco alterum eorum signorum positum, quæ de Sosandri Smyrnæi, & Polyctoris Elei multa dedicata fuere. Est & tertius gymnasij ambitus, nomine Malthò, à soli leuitate, patet hic puberibus per omne ludorũ tempus. In eius angulo signum positum est Herculis extans humeris tenus: Forma etiam vnius de tæniis, quibus palæstritæ vtuntur. Cupido in ea, & Anteros cælati sunt. Hic illi palmæ termitem de manibus extorquere conatur. In vtraque primi aditus parte, ad eum ambitum, quem Malthò diximus appellari, stat effigies pugilis pueri. Hunc, qui apud Eleos legibus conseruandis præfectus est (Nomophylax dicitur) mihi narrauit, patria Alexandrinum fuisse, ab ea scilicet Alexandrea, quæ supra Pharum insulam est, Sarapionem nomine. Honorem hunc ei habitum, quòd in summa annonæ caritate, ad ludos veniẽs, magnum frumẽti numerum Elidem subportandum curarit. Huius in Eleos meriti, & acceptæ coronæ tempus, numeratur Olympias decima septima supra ducentesimam. In eodem hoc gymnasio curiam suam habent Elei, & huc prodeunt qui vel

ſubitæ,vel meditatæ orationis cuiuſuis generis copiam profitentur: Lalichmium locus hic,de eius qui dedicauit nomine , vocatur. Affixa ſunt circunquaque ſcuta , ad operis ornamentum,non ad belli vſum. A gymnaſio ad lauacra tendẽtes, via accipit, quæ Silentij dicitur,& Dianæ Philomiracis,quod eſt ac ſi dicas Adoleſcentulorum amicæ,templum : Cognomen dea quidem ſumpſit à gymnaſij vicinitate : Viam verò ex eo ſilentij appellatum hominum ſermo prodidit,quòd ab Oxylo ſpeculatores miſſi ad exploranda hoſtium conſilia , mutuis in itinere cohortationibus vſi , cum propius iam ad mœnia acceſsiſſent, voce compreſſa,ſubauſcultando propugnatorũ ſermones excipientes , per hanc ipſam viam intra oppidum irrepſerunt. Cognitis verò,& perſpectis quæ volebãt omnibus, impunè ad Aetolos redierunt. Ab hoc ſpeculatorum ſilentio viam nomen accepiſſe affirmant. Exitus alius ad forum excurrit à gymnaſio, & ad comitiũ, quẽ Hellanodiceonẽ vocãt. Eſt id ſupra Achillis tumulũ: Hinc ludorũ præfectos , qui Hellanodicæ dicuntur,in gymnaſiũ venire more maiorum traditũ eſt. Et ante Solis quidẽ ortum curſores cõmittunt: Dimidiato verò iã die quinquertiones , & grauiora quæ vocant
certa

certamina. Forum autem Eleorum, non eadem est descriptione, qua Ionum, & Ionicarum vrbium fora, sed antiquiore multo. Porticus modicis interuallis exædificatæ sunt semitis pluribus intersecantibus. Recenti certe nomine Hippodromus forum ipsum appellatur, erudiunt enim hic maximè equos indigenæ. Quæ porticus ad Meridiem est, Doricam præ se fert descriptionem, eam trifariam columnæ diuidũt: Statio ea diurna est ludis præfectorum: Multas in ea porticu Ioui aras erigunt, & in aprica fori parte multæ item aræ sunt: Remouentur autem non magno vtique negotio: sunt enim tumultuario opere constructæ. Per hanc porticum ad forum accedenti, ad læuam, circa extremam porticus partem, est Hellanodicæon medio calle à foro diuisus. In eo perpetuos decem menses habitant ludorum pręfecti, totúmque illud tempus in cognoscendo de legum conseruatoribus, omníque agonali iure consumunt. A porticu ea, in qua statio diurna est, ludis præfectorum, aliam porticum callis vnus disiungit: Eam porticum Corcyraicam nominant, ex eo nomine indito, quòd cum Corcyrenses ex Eleo agro, appulsis nauibus, pręda͂ egissent ipsi mox Elei Corcyra populationibus

peruastata, multis partibus plura domum reportarint, quàm quæ erepta fuerant. De prædæ itaq; decima porticum erectā prædicāt. Est operis Dorica forma, duplici surgente columnarum ordine: Eorum vnus ad forum, alter ad eas, quæ vltra forū sunt, partes pertinet. Mediæ porticus lacunar non columnæ, sed continens paries sustinet, cuius tam aduersa quàm auersa pars inclusas habet imagines. Ad eam porticus partem, quæ ad forum conuersa est, Pyrrhonis Pistocratis filij statua cernitur Sophistæ hominis, in omni re, atque oratione assensionem sustinentis: Est verò eiusdem sepulchrum non longe ab Eleorum mœnibus: Saxum locus appellatur, & priscus hoc nomine fuisse dicitur Eleorum vicus. Habent Elei in fori area sub diuo hæc maximè insignia opera. Aedes est Apollinis Acesij: hoc nimirum cognominis nihil diuersum ab Auerruncatoris, quod Athenienfibus numen est, significare videri posʃit. Alia in parte Solis & Lunæ lapidea posita sunt signa: E Lunæ capite cornua è Solis radij existunt. Suum habent & Gratiæ templum: Simulachra lignea sunt, veste inaurata, facies, manus, & pedes è candido marmore: Earum vna rosam, talum altera, myrtum tertia præfert.

Quæ

Quæ sit insignium ratio facile coniiciat, qui attenderit, rosam & item myrtum Veneri sacram, quòd stirps vtraque eximiam habeat pulchritudinis speciem: Gratiæ vero Veneri præ cæteris dis attributæ sunt: Talus quidem adolescentulorum, & virginum lusionem significat, quæ à natu grandioribus aliena, teneræ ætati non indecora est, Insistit eidem basi Cupido. Templum ibi Silenus habet, non vt multis in locis cum Libero patre commune: Ei Ebrietas vinum è poculo porrigit. Mortales verò ortu Silenos esse, ex eo facile coniicias, quòd apud Hebræos, & Pergamenos monstrantur Silenorum sepulchra. Nouam etiam quandam apud Eleos templi formam vidi. Modicæ est ædes altitudinis sine parietibus, tectum è quercu dolatis fulcientibus tibicinibus. Sepulchrum id esse inter omnes populares conuenit: Ecquisnam verò in eo sit conditus nō memorāt. Quod si vera senex quidam, quem sum percōtatus, mihi exposuit, Oxyli esse monimentum statuendum fuerit. In ipso etiam foro, sedecim fœminarum (tot enim sunt, & sic appellantur) domus est, quæ Iunoni peplum contexunt. Continenti cum foro tractu coniungitur antiqua ędes circunquaq; porticibus incincta,

tectum vetustate collapsum corruit, neque inter ruinas reliquum vllum signum est. Romanorum imperatoribus fuit hæc olim ædes dedicata. Est autem ad posticum eius porticus, quæ de manubiis Corciræorum erecta fuit Veneris ædes: Area templo sacrata, sub diuo non longe abest. Quæ ibi colitur, cœlestem Venerem vocant: Eius ex ebore, & auro signum est Phidiæ opus, altero quidem pede testudinem premit. Area ipsa maceria est circuncepta: Intra maceriam crepido, super qua Veneris, quã Popularem nominant, signum ex ære, capro insidet ex eadem fabricato materia, Scopæ opus. Quæ vel testudinis, vel capri ratio sit, quibus hæc perscrutari curæ est quærendum relinquo. Iam verò Sumani ambitum, & ædem (vtrunque enim Elei Sumano dedicarunt) semel quotannis ape riunt, neque tunc introire cuiquam præterquam sacrificulo fas est. Soli omnium ex cognitis gentibus Elei Ditem patrem ob huiusmodi causam venerantur. Cum exercitum ad Pylon, quæ in Elide est, oppugnandam Hercules adduxisset, opem ei ferente Minerua, præsto etiam sibi ad ferendum auxilium Sumanum fuisse dicunt, quòd ei honòres habuissent: vt qui in Herculem offensione animó essent. Testes verò

rò citãt huius rei Homeri ex Iliade versus.

Pertul.t & sæuus volucris mala vulnera teli
Dis patet idem illum tunc, cum Ioue natus ad alta
Tecta Pyli mi,erum cruciatu afflixit acerbo.

Quòd si belli Troiani temporibus, vti ab Homero traditum est, auxilio Græcis venit Neptunus, non alienum à vero videri possit ex eiusdem poëtæ sententia, Ditem etiam patrem Pylios ope sua adiutos voluisse. Elei igitur Sumano de se bene merito Deo, quíque esset in Herculem animo infensissimo ædem erexerunt, quam quotannis iccirco semel, (vti mea fert opinio) recludunt, quòd semel ad inferos patet hominibus via. Suum est etiam apud Eleos Fortunæ templum. In eius porticu eximia magnitudine signum dedicarunt: Ligneum illud quidem, sed inauratum vndique præter summas tamen manus, & pedes, hæ enim partes è marmore sunt. Decreti etiam in modica cella, ad Fortunæ læuam Sosipolidi honores. Hunc Deum ad similitudinem pinxerunt imaginis cuiusdam, quæ fuerat, nescio cui per nocturnum in somnis visum obuersata. Aetate puerili est, chlamyde amictus varia, & stellata, præ se gerit manu altera copiæ cornu. In celeberrima vrbis parte signum

ex ære erectum est: Iuuenis, nihilo magno homine procerior, facie impubi, pedem pede premens, vtraque manu hastæ innixus: Lanea cum veste, interdum lintea, & byssina induunt. Neptunum esse autumant, qui cum ante in Samico Triphylię coleretur, deportato Elidem signo, vel maiore multo in honore esse cœperit. Satrapen tamen ipsum non Neptunum vocant, accepto scilicet à finitimis Patrensibus Satrapæ nomine: Est verò Corybantis cognomen Satrapes. Inter forum, & Dianium theatrum, est vetus cum templo Libero dedicatum. Deorum omnium vnum maximè Liberum venerantur Elei, & eum sacri sui, quam Thyan nominant, ad eum locum qui stadia ab vrbe distat circiter octo, diem obire dictitant. Nam cum in sacello Lagænas tres inanes totidem sacerdotes deponant, præsentibus & ciuibus, & peregrinis si quos fortè adesse contigerit, mox verò templi fores, vel sacerdotes ipsi, vel alij, quibus curæ sit huius rei periculum facere, suo quisque obsignant annulo: Postremo verò die agnitis signis, ingressi, vini plenas reperiunt lagænas. Hęc, vti à me commemorata sunt, ex Eleis fide spectatissima viri, & aliquot item exteri ita se habere mihi

re mihi sanctè deierarunt. Neque enim res tulit vt ipse adessem cum solenne illud celebraretur. Ferunt etiam Andrij apud se perfectos Liberi patris dies, vinum quotannis sponte sua manare. Quòd si hæc, Græcis vt credamus, adduci possumus, nihil iam prohibet quin & quæcunque Aetiopes, qui supra Syenem sunt, de Solis mensa fabulantur, vera putemus. In arce Elidis Mineruę signum est auro & ebore fabricatum: Phidiæ aiunt opus fuisse. Insistit deæ cassidi Gallus gallinaceus, quod (opinor) hæc est auis omnium pugnacissima, vel fortasse quòd Mineruæ, cui cognomen Ergane, sacra est, Ab elide Cyllenen spacium interest stadiûm x x. Sita est Cyllene contra Siciliam maritimis nauium appulsibus opportuno prædita portu: Nauale ea est Eleorum, ab Arcade verò homine sumpsit nomen: Et in delectu quidem Græcorum eam planè prætermisit Homerus, verum in operis progressu non dissimulauit scire se Cyllenen oppidum esse.

Polydamas, datus est à quo Cyllenius ecce,
Phylidæ socius, magnorum ductor Epeum.

Cyllene duo sunt deorum delubra, Aesculapij vnum, Veneris alterum, Mercurij quidem, quem egregiè incolę eorum finiū

venerantur, arrectum est super basi fascinum. Est enimuerò Eleorum ager & cætera ferax, & byssum educat felicissime. Canabem, quidem linum, & byssum ferunt, quæ gentes idoneum ad hæc ferenda solũ colunt: sed enim quæ fila ad textrinam vsurpant Seres, ea nulla è stirpe sunt. Nascitur in eorum terra vermis, quem serem Græci, ipsi longe alio appellant nomine, magnitudine est id insectum dupla maximi scarabæi, cætera araneo simillimum. Hoc Seres accurate nutriunt, cellas illis cum æstiuas, tum hybernas apte fabricantes: Pedibus (habet verò octo, quot & aranea) sub arboribus textile opus facit. Annos fermè quatuor panico alitur. Quinto demum (neque enim longior contingit vita) viridem apponunt arundinem: quo pabulo bestiola illa maximè delectatur, eo satur sagina rumpitur. Educunt inde è visceribus staminum volumina. Satis constat Seriam insulam sitam in rubri maris recessu. Audiui verò qui dicerent Serẽ amnem insulam illam facere, non aliter quàm Nilus eam, cui Delta nomen, neque enim mari vlla ex parte incingi. Qui insulam hanc quíque proximas Abusan, & Sacæan colunt, vno Aethiopum nomine censentur, & si non desunt qui non Aetiopas, sed Scy-
thas

thas Indis permiſtos eſſe eos dicant. Sed hęc hactenus. Qua verò in Achaiam ex Elide iter eſt, ſtadium circiter centum, & quinquaginta ſeptem, via ad fluuium Lariſum ducit. Et hi quidem fines ætate noſtra ſunt inter Achaicum, & Eliacum agrum, Priſcis enim temporibus vtriuſque gentis terminus fuit Araxus promontorium.

PAVSANIAE ACHAICA SIVE LIBER SEPTIMVS.

VAE terra inter Eleos, & Sicyonios media ad mare Orientem verſus excurrit, Achaia hoc tempore dicitur, priſco nomine Aegialus appellabatur. Et incolæ Aegialenſes nominati, ab Aegialeo Sicyoniæ rege ipſi dicunt Sicionij. Alij à regionis ſitu, quæ Aegiali tota, hoc eſt litoris, formam habet. Iam verò Hellene mortuo. Xuthum reliqui Hellenis filij è Theſſalia eiiciunt eo nempe crimine, quòd paternam ſibi ſo-

lus

lus pecuniam vindicasset. Is cum Athenas confugisset, ab Erechtheo dignus est habitus, cui filiam despõderet, è qua Acheus, & Ion nati. Mox cum è vita decessisset Erechtheus, eius filiis de regno dissidentibus, disceptator Xuthus fuit: Qui cum Cecropi natu maximo regnum adiudicasset, eũ alij Erechthei filij è finibus exegerunt. Quare cum in Aegialũ migrasset, ibique sedem constituisset suam, ibidem etiam è vita excessit. E filiis Achæus, assumptis ex Aegialo, & Athenis auxiliis, in Thessaliã veniens paternum recepit imperium. At Ion cum bellum esset Aegialensibus, & eorum regi Selinunti illaturus, per legatos ei Selinûs vnicam filiam Helicen despondit, sibíque eum adoptionis iure filium fecit. Quod cum Ioni ex animi sententia euenisset, & Selinunti in imperium successit, & à se conditam vrbem vxoris suæ de nomine Helicen nominauit: Gentem ipsam Ionas nuncupauit: Mansit tamen priscum regioni nomen, quod Homerus in delectu Agamemnonis copiarum, versu illo testatum reliquit.

Aegialon, latáque Helicen tellure iacentem.

Ionem Aegialensibus imperantem, Athenienses belli contra Eleusinios gerendi ducem delegerunt: Qui cum diem in Attica

Attica obiisset suum, in Potamiorum curia (vbi eius extat monimentum) sepultus est. Mansit penes Ionis posteros imperium, vsque dum ab Achæis, quos & ipsos Lacedæmonij tunc, & Argis Dorienses exegerant regno spoliati, cum vniuerso populo profugerunt. Quæ autem inter Ionas, & Achæos gesta sint bella mox exponam, cum docuero quæ res effecerit, vt soli Lacedæmonij, & Argiui ante Doriensium reditū, ex omnibus Peloponneſi incolis Achæi sint appellati. Archander, & Architeles Achæi filij è Phthiotide Argos commigrarunt. Is Danaus filias duas nuptum dedit: Architeli Autonomen, Scæan Archandro. Et Argos quidem illos venisse argumento esse potest, quòd filio Archander nomen imposuit Metanastæ, quod perinde est, ac si Profugo dixeris. Confirmato autem imperio obtinuit vsus, vt ab Achæi liberis communi nomine Achæi tam Lacedæmonij, quàm Argiui, proprio Danai soli Argiui appellarentur. Mox iidem à Doriensibus Argis, & Lacedæmone pulsi, certis conditionibus in domicilij partem ab Ionibus, & Tisameno Orestis filio eorum rege, sine vllo belli certamine recepti sunt. Ibi Ionum ducibus incessit suspicio, ne vterque populus iam in vnū conueniēs

regem

regem sibi cũ ob virtutes, tum ob generis claritatem Tisamenum declararent. Verum cum in ea re Achæis minimè assentirentur Iones, res ad arma deducta est, & Tisamenus quidem in prælio occubuit: Ionas verò Achæi Helicen, quo se illi è fuga receperant, persecuti, abire eos impune ex pacto conuento siuerunt. Tisameni sanè cadauer, cum Achæi Helice sepelissent, Lacedęmonij, Delphici oraculi monitu, eius ossa Sparten deportarunt, & hoc ipso tempore monstratur Tisameni sepulchrum, quo loco epulum celebrant Lacedæmonij, quę Phiditia nuncupant. Cum venissent in Atticam Iones, ab Atheniensibus, rege suo Melantho Andropompi filio authore, in ciuitatem recepti sunt. Ionis, & eo duce rerum belli gestarum memoria tantùm valuit. Traditum etiam est non tam pristinę amicitię gratia, quàm Doriensium metu receptos: quòd scilicet, veriti Athenienses ne se illi armis lacesserent, auxilia quęsissent. Non multis post annis, cum Medon, & Neleus Codri filij de regno dissiderent, negarétque Neleus regnum se Medontis ferre posse, qui pede altero claudicaret: rei cognitione Delphico oraculo permissa, respondit vates deberi Medonti Atheniensium

regno

regnũ. Dimissi itaq; in Coloniã Neleus, aliique Codri filij, & ex Atheniensibus quicunque nomina dedissent, & multó maximam Ionum manum abduxerunt. Tertia fuit hæc Colonia, quæ extero duce, & extera multitudine deducta est. Multis enim ante ætatibus Herculis fratris filius Iolaus Thebanus Athenienses, ac Thespienses in Sardiniam deduxit. Vno verò sæculo priusquam Iones Athenis proficiscerentur, Lacedæmonios, & Minyas è Lemno à Pelasgo eiectos, Theras Thebanus, Autesionis filius, in eam insulam deduxit, que cũ antea Calliste appellaretur, ab eo Thera vocata est. Tertiam deduxere Coloniam Codri filij, cum nulla esset illis cum Ionibus propinquitas: Paterno siquidem genere, & auito à Codro, & Melantho è Pylo Messenij, materno Athenienses fuere: Contribuerunt in eam se Coloniam Ionibus è Græciæ populis Thebani primum Philotam secuti Penelei nepotem, ex Orchomeniis Minyæ, ob Codri liberûm cognationem. Phocenses præterea exceptis Delphis, Abantes etiam ex Eubœa, Phocensibus naues ad transmittendum dederunt: Et ipsi classis duces extitere Philogenes, & Damon Athenienses, Euctemonis filij. Hi omnes cum in Asiam

appulissent, alios alij fines occuparunt. Neleus cum sua manu Miletum tenuit. Milesij sanè ipsi de suis originibus hæc commemorant. Iam tum ab initio Anactoriam fuisse totam eam regionem nominatam, à rege Anacte indigena, & Asterio Anactis filio. Cretensium verò classe Mileto duce in eam oram appulsa, vrbi, & agro ab eo nomen immutatum: Venisse è Creta Miletum cum factione sua, cum Minoëm regem Europæ filium fugeret. Incolebant Cares eam Asiæ partem: Ab iis Cretēsēs in domicilij societatem recepti. Occupata verò ab Ionibus Mileto, mares omnes interfecti, præter eos, qui, capta vrbe, fuga sibi salutem quęsiere. Illorum coniuges, & filias victores, vxores duxerunt. Nelei quidem sepulchrum non longe à portis est, ad læuam eius viæ, qua Didymos iter. Apollinis certe, quod Didymis templum est, & oraculum, multo ante Ionum commigrationem conditum fuit: Quin & Ephesiæ Dianæ fanum iam celebre erat antequam venirent in ea loca Iones: Neque tamen Pindaro nota de eo templo fuisse omnia existimo, cum versibus prodidit, ab Amazonibus bellum Theseo Atheniensium duci inferentibus conditum. Mouentes illæ quidem à Thermo

modonte, deæ sacrum fecere: Cum & Herculem fugientes, & multo ante Liberum patrem, quo loco templum esset, quæ supplices eo confugerant, didicissent. Ipsæ tamen eius operis authores neutiquam fuere. Crœsus enim homo indigena, & Ephesus, quem Caystri fluminis filium fuisse censent, templum erexerunt. Et ab Epheso quidem ipsa etiam vrbs nomen accepit. Incolebant tunc eam oram Leleges Carici nominis, & Lydorum pars magna. Confœderant verò in sacro & sancto templi solo deprecandi causa, cum aliud hominum genus, tum Amazonici nominis fœminæ. Androclus quidem Codri filius, Ionum, qui Ephesum venerant, dux Lelegas, & Lydos in superiore vrbis parte habitantes eiecit: Sacræ verò areæ inquilini fœdere cum Ionibus icto, omni belli metu caruerunt. Samiis etiam Samon Androclus ademit, eámque insulam ad quoddam tempus possederunt Ephesij, & omnis ea populorum vicinia. At enim cum pristinas recepissent Samij sedes, Prienensibus contra Caras auxilium tulit Androclus: Cúmque Græci è prælio victores discessissent, ipse in pugna cecidit: Eius cadauer sublatum Ephesij, sepulturæ intra fines suos mandarunt. Ostenditur Androcli

ſepulchrum hac ætate in via, quæ eſt inter Dianæ, & Olympij Iouis, media ad portam Magnetidem. Inſigne ſepulchri eſt vir armatus. Iones poſtea Myunte, & Priene coloniis deductis, Caras & ipſi finibus exegerunt ſuis. Et Myûs quidem Cyarato Codri filio prouincia obtigit. Prienes deducendæ Ionibus permiſti Thebani, Philotan Penelei nepotem, & Aegyptum Nelei filium duces habuerunt. Et prienenſes ſanè à Bute prius homine Perſa, deinde ab Hierone ciue ſuo maximi affecti calamitatibus, ad Ionas deſciuere. At Myuntem oppidani, eo quem iam exponam caſu, vrbem deſerere coacti ſunt. Paruus fuit in agro Myuſio ad mare ſinus, quem Mœander fluuius aquarum impetu late ſummotis ripis, & oblimato hoſtio ſtagnum reddidit: Excluſis itaque marinis aquis, tanta repente coorta eſt è palude culicum vis, vt ea lue victi homines, rebus omnibus ſuis deorum etiam ſignis aſportatis Miletum migrarint. Mea certe ætate Myunte nihil extat memoratu dignum, præter Liberi templum è candido lapide. Eadem verò calamitas, quæ Myuntem deleuit, Atarnitis, qui infra Pergamum ſunt, exitio fuit. Colophonij, quod clari eſt Apollinis templũ, & oraculũ ipſa

anti

antiquitate sanctissimum ducunt: Tenentibus enim eos fines Caribus, venisse primos è Græcia Cretas memorant: Rhacium Coloniæ ducem fuisse: Et eum quidem collecta vndecunque multitudine, eam oram, quo prevalida appulerant classe occupasse, cum incolerent etiamnum Cares magnam eius regionis partem.

Thebas verò cùm Therander Polynicis filius, & Argiui cepissent, inter captiuos Delphos abducta est ad Apollinem Mantò, cum eius pater Tiresias in via ad Haliartum diem obiissent suum. Ij captiui, cum iussisset oraculum Coloniam capessere, nauibus in Asiam transmisere. Ad Claron expositis, Cretenses armati occurrere à quibus ad Rhaciũ deducti illi sunt. Is cum ex puellæ oratione, & qui essent, & quæ fuisset in Asiam veniendi causa, cognouisset, Mantò, in domicilij societatem eius comitatu recepto, vxorem duxit. Rhacij satu è Mantoë ortus Mopsus, Lelegas omnes è ditionis suæ finibus eiecit. At Iones icto cum Græcis, qui Colophone consederant, fœdere, æquabili cum illis iure ciuitate eadem fruebantur, regnum Ionum penes Damasichthonem & Promethum Codri filios fuit. Promethus autem post hæc Damasichthone fra-

tre occiso, in insulam Naxum effugit, ibique diem suum obiit. Eius ossa Damasichthonis filij domum reportata recepere: Extat in vico, cui Polytichides nomen, Promethi sepulcrum. De Colophoniorum verò excidio tunc egimus cum Lysimachi res gestas persequeremur. Ex omnibus autem Asiæ inquilinis cum Lysimacho, & Macedonibus bellarunt Colophonij: Extat commune Colophoniorum, & Smyrnæorum, qui in prælijs ceciderunt, sepulchrum, ad viæ læuam, qua Claron iter est. Lebediorum vrbem euertit sanè Lysimachus, non aliam ob causam, quàm vt profugorum accessione cresceret Ephesiorum ciuitas. Est verò ager insigni fœcunditate, & calidarum in eo sunt aquarum balneæ, plurimæ, & corporibus suauissimæ. Lebedon initio Cares tenuerunt, quos postea Andræmon Codri filius, Ionum dux expulit. Est Andræmonis sepulchrum ad militaris viæ læuam Colophone discedentibus in vlteriore Calaontis amnis ripa. Teon Orchomenij deduxere: Minyæ duce Athamante in ea loca profecti. Fuisse hic Athamas dicitur Athamantis eius nepos, quem Aeolus genuit. In hac etiam ciuitate permisti Græcis Cares constitere. Taon

qui

quidem Ionas in Coloniam deduxit Melanthi abnepos, neque grauius omnino quidquam in Orchomenios,& Teios consuluit. Non multis post annis eodem inquilini deducti sunt Athenis & ex Bœotia. Attice Coloniæ Damasus,& Naoclus Codri filij, Bœoticæ Geres Bœotius fuere: Vtranque gentem priores inquilini cum vetere duce suo haud grauate acceperunt. Erythræi origines suas ad Erythrum referunt Rhadamanthis filium, à quo se Creta deductos memorant,& vrbi à duce nomen impositum, cum illam ante vna cum Cretensibus Lycij,Cares,& Pamphylij tenerent:Lycij quidem ob Cretensium consanguinitatem:Oriundi enim è Creta Lycij fuere,ab iis scilicet,qui cum Sarpedone profugerunt:Cares verò propter veterem cum Minoë amicitiã: Et Pamphilij quòd genere Græcos attingerent:Ex eo nanque hominum numero fuere, qui excisa Ilio cum Calchãte errarunt. Cum omnes quos enumeraui, populi, Erythras incolerent, Cleopus Codri filius congregata ex Ioniæ vrbibus eorum manu qui nomina in Coloniam dedissent,cum Erythræis eos mœnium communione coniunxit. Clazomenij sanè & Phocaenses, ante Ionum in Asiam aduentum vrbem planè nullam

habuere: Ionum primum pars post diutinos errores, accepto à Colophoniis Garphoro duce, oppidum ad Idam montem condiderunt: Quo postea relicto, in Ioniam reuersi, Scypium in Colophoniorum finibus condiderunt: Mox & inde migrantes, in ea, quam nunc colunt, regione consederunt, oppidúmque in continenti Clazomenas munierunt: Sed enim Persarum terrore in insulam è regione sitam transmiserunt. Cogitabat Alexander Philippi filius, Clazomenas, ducto à continenti solo, ad insulam aggere, in peninsulæ formam redigere. Fuerunt autem magna Clazomeniorum pars non Iones; sed Cleonæi, & Phliasij quotcunque scilicet, Doriensibus postliminio in Peloponnesum reuersis, vltro solum vertere. Phocaënses ab ea nempe Phocide genus ducunt, quæ ad Parnassum montem est. Philogenem hi, & Damonem secuti Atheniēsium duces, in Asiam traiecerunt, agro non armis, sed Cumæorum concessu certis conditionibus potiti. Eos cum Iones in concilij sui communionem, quod Pamonium appellant, non admitterent, nisi reges è Codri genere creassent, ab Erythris, & Teo Oeten, Periclum, & Abartum accersierunt. In ipsis verò contra Asiam insu-

lis

lis ciuitates Ionum sunt, Samus supra Mycalen, & Chius ex aduerso Minantis. Asius filius Amphiptolemi Samius carminibus mandauit, Phenici ex Perimeda genitas Astypalæan, & Europen. Neptuni satu ex Astypalæa natum filium Ancæum: Hunc populis, qui Leleges dicebantur, imperasse, & amnis Mæandri filiam Samiam vxorem duxisse, quæ ei Perilauum, Enadum, Samum, Alitherson, & insuper Parthenopen filiam peperit. E Parthenope Ancæi filia Apollini Lycomeden genitum. Hæc versibus testatus est Asius. Ac eo quidem tempore qui insulam incolebant, vi potius coacti, quàm beneuolentia adducti, in penatium suorum societate Ionas receperunt. Fuit Ionum dux Procles Pityrei filius, & ipse Epidaurius, & qui magnum Epidauriorum numerum deducebat: Eiectos nempe ex Epidauria terra à Deiphonte, & Argiuis. Genus Procles ducebat ab Ione Xuthi filio. Huius filio Leogoro bellum intulerunt Ephesij duce Androclo, cum patri in Samiorũ regnum successisset. Et prælio quidem victos extra insulam Samios expulerunt, crimini illud dantes, quod cum Caribus de bello onibus inferendo consilia agitassent. Profugorum è Samo pars in Thraciæ in-

ſulam è regione Dardaniæ, quæ duplicato nomine eſt poſtea Samothrace nuncupata, Coloniam deduxere. At qui Leogorũ ſecuti ſunt ij, ad Anæã in aduerſa cõtinẽti terra, caſtellum permunierunt: Vnde decimo poſt anno Samũ adorti, pulſis Epheſiis, inſulam receperunt. Fanum Iunonis, quod Sami eſt, ſunt qui dicant Argonautas ipſos dedicaſſe, illuc ſigno deæ Argis deuecto. Enimuero Samij ipſi, natam tradunt in ea inſula ad flumen Imbraſum Iunonem, ſub vitice, quæ hac ipſa ætate in Iunonis ſacro ſolo oſtenditur. Eſſe verò templum maximè priſcum ex ipſo ſimulachro facile coniici poſsit: Eſt enim Smilidis Aeginetæ Euclidis filij opus. Fuit Smilis Dædalo æqualis ætate, gloria multo inferior: Nam Dædalus, cum à regia ſtirpe, eius gentis, qui Metionidæ ſunt appellati, Athenis ortum duceret, non magis artis præſtantia, quàm erroribus, & caſuum varietate, multo fuit apud omnes gentes nominis celebritate. Is enim cum occiſo ſororis filio, quàm patriis legibus noxam meruiſſet, probe noſſet, in Cretam ad Minoëm confugit, vbi & regi ipſi, & eius filiabus miri operis ſigna fecit, ſicuti Homerus in Iliade memoriæ prodi

prodidit. Verùm postea à Minoë capitalis fraudis damnatus, & è vinculis cum filio elapsus, Inycũ, (ea Siciliæ vrbs erat) euasit ad regem Cocalum. Et ea fuit Siculis cum Minoë bellandi causa, quòd poscente Minoë Dædalũ sibi dedi, Cocalus recusasset. In tanto verò ob artis excellentiam apud Cocali filias honore fuit, vt de nece Mino inferenda consilium inierint. Neque verò quidquam fuit Dædali fama vel in Sicilia, vel in Italia illis temporibus clarius. At similis, nuspiam apud alias gentes quàm Samios, & Eleos peregrinatus est, quod sit memoriæ proditum: Samiis certe similis Iunonis signum fecit. Ion verò tragædiarum scriptor historiarũ monimentis mandauit, Neptunum in desertam aliquando insulam venisse: In ea cognitam ab ipso Nympham quandam, & ea parturiente repente multã è cœlo niuem effusam, à quo rei euentu nomen filio Chius impositum fuerit: Eundem ex alia quadam Nympha filios Angelum, & Melana suscepisse. Oenopionem postea è Creta in Chion insulam appulisse, & cum eo vnà filios Talum, Euanthen, Melana, Salagum & Athamantem, Oenopione regnante Caras, & Abantas eodem venisse: Successisse deinde in regnum Oenopioni, & filiis Amphiclum

adue

aduenam hominem ab Estiæa Eubœæ, ex Apollinis Delphici oraculo. Fuit Amphicli abnepos Hector: Is regno inito cum Caribus, & Abantibus insulæ inquilinis bellauit, & eorum parte iusto prælio fusa, reliquos in deditionem acceptos à sedibus suis expulit: Compositis demum rebus in memoriam Hectori rediit, commune sacrum fieri à se oportere cum vniuerso Ionum conuentu, & ab eodem conuentu, tripodem illi ferunt virtutis præmium delatum. Hæc Ionem tradidisse comperi: cum causam tamen ille non exposuerit, quamobrem cum Ionibus cœpti fuerint Chij censeri. Iam verò Smyrna, cum vna esset de duodecim Aeolensium vrbibus, támque frequens, quàm nunc est, tota esset regio, Iones è Colophone profecti, vrbem, quam Archæan, idest priscam nominant, Aeolensibus ademerunt. Insequentibus deinde temporibus, concilij sui ius cum Smyrnæis Iones communicarunt. Huius verò, quæ nunc extat, vrbis conditor extitit Alexander Philippi filius, per visum in quiete, vt id faceret, monitus: Venationibus enim intentum Alexandrum in Pago monte, eo ipso quo erat ornatu, ad Nemesium fanum accessisse tradunt: Cum verò ad fontem sub platano proximis aquis irrigua

rigua somnum caperet, obuersatas in somnis Nemeses mandasse, vt eo in loco vrbem conderet, atque vt eò Smyrnæos deduceret. Missos tunc Claron consultores à Smyrnæis de summa rerum, quibus talis fuerit è templi penetralibus reddita vox.

Terq; quaterq; viris aderit fors læta beatis.
Vlteriora colent sacri qui rura Meletis.

Facile itaque se deduci Smyrnæi passi sunt. Ac Nemeses quidem plures, non vnam tantùm venerantur, & earum matrem Noctem perhibent: Sicuti Athenienses eius, quam Rhamunute eodem nomine colunt deæ, Oceanum patrem esse dictitant. Ionum terra cœli clementia fruitur plurima: Templa in ea spectantur qualia non facile alibi. Præstat magnitudine, & opulentia Dianæ Ephesiæ: Proxima duo non perfecta illa quidem Apollinis, alterum in Milesiorum finibus Branchidæ, Colophone alterum Clarij. Duo Persarum furor in eadem Ionia exussit, Sami Iunonis, ad Phocæan Mineruæ, vtrunque fanum igni corruptum cum admiratione tamen spectatur. Erythris præterea Herculis, & Priene Mineruæ delubra magna cum voluptate visas. Hoc certe propter deæ signum, illud ob vetustatem. Ipsum

sanè

sanè simulachrum, non iis quæ Aeginea vocãtur, non Atticis, non postremo Aegyptiis, vel aliis quibusuis elaboratè factis, consimile est. In lignorum rate insertus est Deus, vti è Tyro Phœnices mari delatum, neque qua tamen causa id acciderit, memorant Erythræi. Satis constat eam ratem per Ionij pelagus appulsam, primũ ad Heram, quę Media appellatur, quod scilicet è portu Erythræorum Chion soluentibus propemodum media est. Cum iam terram attigisset, conspecto signo, summis viribus Iones, & Chios certatim ad se illud pertrahere conatos. Erythræus postremo quidã, cui è mari, & piscatu victus fuerat, sed ex morbo erat oculis captus (nomen ei viro Phormio fuit) quod per somnum moneri sibi visus fuerat, exposuit oportere, Erythræorum fœminas comas tondere, è capillo earum si viri funes contexuissent, non difficulter quo vellent ratem pertracturos. Ei somnio vt obtemperarent cum ciues fœminæ in animum sibi non inducerent, & Thracia mulieres, quæ voluntaria seruitute, ingenuæ ortu cũ essent, victum sibi apud Erythręos quæritabant, se tondendas præbuerunt. Quare iam rate potiti Erythræi, edixerunt solis è Thracia mulieribus in Herculis fanum

tum introire vt liceret: Ostendunt autem funiculum illum è comis, hac etiam ætate, à se diligenter conseruatum: Et piscatorem illum oculorum calamitate liberatum, in reliquum omne vitæ tempus oculis probe vsum affirmant. Est Erithris ædes Poliadis Mineruæ, cuius è ligno simulachrum eximia magnitudine, in solio sedens, vtraque manu colum tenet, capite polum gestat. Opus hoc fuisse Endæi & aliis argumentis coniecimus, tum ex toto simulachri opificio, tum verò maximè ex Gratiarum, & Horarum signis, quæ ante aduentum illuc meum è candido lapide sub diuo posita fuerant. Smyrnæi Aesculapij delubrum exædificatum ætate mea habuerūt inter montem, quem Coryphen, idest Verticem, nuncupant, & alienæ aquæ impermistum mare. Ionia ipsa, præter templorum magnificentiam, ac cœli salubritatem, multa habet quæ literis mandentur dignissima. Ephesius ager Cenchrium amnem, Pionis montis, idest Pinguis, fertilitatem, & fontem Alitæan, quæ merito celebrentur habet. In Milesiorum finibus Biblis fons, ad quem ea contigerunt, quæ sunt de Biblidis amore olim decantata. Apud Colophonios lucus visitur Apollinis, fraxinis condensus:

sus:

ſus: Ab eo non longe fluuius Ales Ionicorum amnium frigidiſsimus, Lebediorum balneæ hominibus admirandæ, æquè ac ſalubres. Sua ſunt Teiis lauacra in monte Macria, partim illaborata è cauernoſo ſaxo erumpentibus aquis, partim ad opum oſtentationem exornata. Habent & Claxomenij lauacra, ad ea Agamemnon colitur, vbi antrum eſt Nymphæ, quæ Pyrrhi mater dicitur. Vulgatus eſt apud eos de Pyrrho paſtore ſermo. In Erythræis eſt Chalcitis regio, à qua tertia ipſorum tribus nominatur: Porrigit ſe inde in pelagus promontorium, in quo marinarum aquarum ſcatebræ balneas edunt omnium quæ in Ionia ſunt ægris maximè vtiles. Apud Smyrnæos longe pulcherrimus eſt amnis Meles, ad eius caput antrum, in quo Homerum tradunt carmina ſua feciſſe. In Chiis eſt Oenopionis ſepulchrum, & opere ipſo, & ob rerum ab Oenopione geſtarum prædicationem ſpectandum. Sami in via quæ Iunonis ducit, Rhadines, & Leontichi ſepulchrũ eſt, ad quod vota nuncupare ſolenne eſt Ionibus, quoties acri ſe amore affectos ſenſerint. Sunt verò rerum miracula in Ionia quamplurima, & haud multo pauciora, quàm in reliqua cuncta Græcia. Sed vt ad prima redeam, poſt

Ionum

Ionum profectionem, Achæi eorum fines inter se diuiserunt, dispertito in duodecim vrbes regno: sunt verò eæ vrbes apud vniuersos Græcos notæ, & illustres. Prima omnium Dyme ab Elide abeuntibus, tum Olenos, Pharæ, Tritia, Ripes, Thasium, Cecyrina. Bura, Helice, Aegæ, Aegira, Pallene, ad Sicyoniorũ fines omnium postrema. In his domicilia sua constituerant Achæi, cum ante Iones eas incolerent. Primæ Achæorum imperij partes fuere penes Tisameni filios, Dæmenen, Spartonem, Tellen, & Leontomenen: Nam eorum natu maximus Cometes multo ante in Asiã transmiserat. Hi nempe quos enumeraui, & præterea Damasias Penthilo Orestis filio genitus, Tisameni liberûm patruelis, summæ rerum præfuerunt: æquo tamen in regno iure fuere à Lacedæmone profecti, & ipsi Achaici nominis Preugenes, & eius filius, cui nomen Patreus: Ei vrbem Achæi assignarunt, quæ à rege postea suo Patre nominata est. De rebus bellicis Achæorum, hæc memorari possunt. Troicis temporibus Achæi, cum essent eorum in potestate Sparta, & Argos, Græci nominis pars maxima fuere. Persis verò cum Xerse in Græciam inuadentibus, neque Leonidę ad Termopylas, neque Themistocli Athe-

nienſium imperatori inter Eubœam,& Salaminem claſſe prælianti, præſto Achæi fuere: Neque enim vlla vel in Athenienſium, vel in Lacedæmoniorum delectu, eſt eorum facta mentio: Quin & ad Platæas pugnæ tempus non obiere: quare in Græcorum communibus donariis, quæ Olympiæ ſunt, Achæorum nomen nuſpiam inſcriptum fuit: Eos ego exiſtimo patriam ſuam quoſque tutari voluiſſe: Simul etiam Troica victoria elati Dorienſes, Lacædemoniis parere indignum ducebant, quod aperte longo poſt tempore declararunt, Armis enim cum de Græciæ imperio decernerent Lacedæmonij, & Athenienſes alacriter tulere auxilium Patrenſibus Achæi: Idémque animo fuere, & ſententia in Athenienſes multo propenſiore. Communibus verò Græcorum expeditionibus neutiquam poſtea defuerunt: Nam ad Cheroneam contra Philippum in acie ſtetere. Fatentur tamen, iccirco ſe in Theſſaliam non mouiſſe, & prælio ad Lamon inito non interfuiſſe, quòd nondum à Bœotica clade res ſuæ ſibi ſatis placerent. At omnis antiquitatis inter patrenſes virũ coſultiſsimum mihi narrare memini, ex omnibus Achæis vnum Chilonem palæſtritam priuatim ad Lamiam in certamen

prod

prodiſſe. Et ipſe ſatis ſcio Lydum hominem Adraſtum priuatis opibus, & conſilio Græcos iuuiſſe. Huic Adraſto ſtatuam ex ære poſuere Lydi ante Dianę Perſicæ ædem, addita inſcriptione, oppetiiſſe mortem Adraſtum pro Græcis cõtra Leonnatum prælianrem. Thermopylarum autem ſaltum iam ſuperantibus Gallis, non Achæi ſoli, ſed vniuerſi Peloponneſij occurrendum ſibi non putarunt: Nam cum nullam omnino claſſem haberent Barbari, ſatis aduerſus eos magnum ſe præſidium habituros ſperarunt, modo vt Corinthiacum Iſthmum, quantum inter vtrũque mare à Lechæo promontorio ad Cenchræas intereſt, permuniſſent. Fuit hæc tunc communis omnium Peloponneſiorum ſententia. Poſtea verò quàm Galli nauigiis vndecunque contractis in Aſiam tranſierunt, tam grauiter ſunt variis acciſæ caſibus Græcorum res, vt nulla ſibi ciuitas poſſet aliarum imperium vindicare. Lacedæmoniis enim, cum Leuctrica clades, cum Arcadum in vnicam ciuitatem (quæ Megalopolis fuit) cõuentus, & Meſſeniorum vicinitas, quo minus priſtinas vires reciperent, obſtiterunt. Thebanos adeo vrbe ipſa euerſa afflixit Alexander, vt ne à Caſandro quidem reſtituti, quæ ta-

men amiserant recuperare potuerint. Iam Atheniensibus Græcorum certe beneuolentia ex rerum gestarum memoria non defuit: sed nullo vnquam tempore fuit à Macedonum armis securitas. Quare iis temporibus, cum non in commune consulerent Græci, sed suum quique negotium agerent, non erant qui opibus cum Achęis conferri possent. Eorum enim omnes ciuitates, vna excepta Pallene, nullo à multis retro annis deuinctæ fuerant tyrannorum dominatu. Porro leuius etiam multo quàm alias Græciæ partes, vel bellorum impetus, vel pestilentiæ acerbitas Achaiam vexarat. Nihil itaque aut concilium, quod Achaicum vocabatur, aut quæ domi forísque geri oportebat, intermittebantur. Ac tunc quidem conuentum omnium ciuitatum Aegium edici placuit, quòd deleta eluuionibus Helice, iam tum ab initio cæteris Achaicis ciuitatibus hæc dignatione, & opibus præstabat. Ex aliis verò Græcis primi omnium in eius concilij censum venere Sicyonij: Post eos & alij è Peloponneso vel statim, vel certe aliquandiu cunctati se Achiuis contribuerunt. Multos etiam ex iis, qui extra Isthmum erant, in concilij societatem acciuerunt, secundi Achiuorum progressus, cum

eos

eos in dies viderent, meliore vti fortuna. Soli Græcorum Lacedæmonij, & offensioribus semper animis in Achæos fuerunt, & postremo aperte etiam contra eos arma ceperunt. Sed enim cum Pellenē Achęorum vrbem Agis Eudamidæ filius vi cepisset, mox inde ab Arato Sicyoniorum ducę eiectus est. Cleomenes deinde Leonida Cleonymi filio genitus, ex altera quā fuit Agis regia stirpe, Aratum & Achiuos collatis signis magno prælio fudit: Pacē deinde Antigono, & Achiuis dedit. Antigonus Philippi adhuc impuberis tutor, Macedonum imperium regebat. Fuit Philippus demetrij filius: Eius erat Antigonus, & patruelis, & vitricus. Fœdere igitur cum Antigono, & Achiuis perpetrato Cleomenes, Arcadum caput, fide mox violata, Megalopolin diripuit. & sanè noxæ piaculum accepta ad Sellasiam clade Lacedæmonij, & eorum dux Cleomenes luisse iudicari merito possunt. Sed in libro de Arcadum rebus ad Cleomenem redibit oratio. Philippus autem Demetrij filius, cum ad virilem ætatem peruenisset, accepto regno ab Antigono non sanè inuito, magnum vniuersis Græcis terrorem incusit, cum ipso Philippi superioris nomine (à quo tamen oriundus non erat,

nam Amyntæ filius Philippus, dominus planè huius gentilibus fuit) tum verò quòd Philippi ipsius facinora æmulabatur. Fuit hercule vtrique commune pecunia sibi ciuitatum principes conciliare, quos intelligerent priuati sui lucri quàm patriæ libertatis maiorem rationem habere. Hoc minori Philippo peculiare, in conuiuiis, dum mutuis de more poculis poscerent, mortiferas potiones propinare, quod Amyntæ filio, nisi fallor ne in mentem quidem vnquam venit: At huic Demetrij filio Philippo familiare hoc fuit scelus, & sanè in leuissimis ducebat noxis, veneno hominem tollere. Vrbes hic tres, quibus aduersus Græciam pro militum suorum receptaculis vteretur, præsidiis firmauit: Eas in Græcorum contumeliam multa suffultus confidentia, Græciæ claues nuncupabat. Vnam in Peloponneso Corinthum, cuius etiam arcem muniuit accuratius. Alterum fuit ei contra Eubœam, Bœotos, & Phocenses propugnaculum, Chalcis ad Euripum. Tertium opposuit Thessalis, & Aetolorum nationi Magnesiam sub Pelio monte. Præ cæteris verò cum iustis exercituum aggressionibus, tum repentinis latronum more excursionibus Atheniensibus & Aetolis infestus

festus fuit. Atticarum rerum descriptione iampridem exposui, quæ à Græcis, vel Barbaris missa fuerint Atheniensibus contra Philippum auxilia, & quemadmodum belli diuturnitate afflicti Athenienses Romanorum fidem implorare coacti fuerint. Miserant & paulò ante Romani, verbo quidem Aetolis contra Philippum auxilia, re verò Macedonicarum rerum speculatores: Verùm Atheniensibus plenissimum, atque instructissimum exercitum mittendum censuerunt: Decreta ea prouincia est Atilio Cos. Nomen hoc ei viro maximè insigne fuit: Non enim Romani Græcorum ritu vnico à patribus accepto nomine appellantur, sed tria fere singulis vt pauciora, plura etiam imponuntur nomina. Id negotij duntaxat à S. P. Q. R. Atilio datum, vt Athenienses, & Aetolos contra Philippi arma tueretur. At ille è mandatorum præscripto reliqua, illud non ex P. R. sententia, sed arbitratu suo gessit: Quod Eubœensium Hestiæam & Anticyram in Phocide, quæ oppida Philippi imperata facere coacta fuerant, expugnauit, & euertit. Quæ res ad Senatum delata, mea quidem sententia effecit, vt Attilio Flaminius quamprimum successor mitteretur: Qui primo aduena-

tu superato Macedonum præsidio, Eretriam diripuit: Corinthum, cui rex præsidium imposuerat, & suis ipse copiis circun sedit, & ab Achiuis ad eam obsidendam per legatos, cum pro inita cum Romanis societate, tum verò pro ea quam in Græcos omnes præ se ferebant beneuolentia, auxilia postulauit. Sed illi quod ante in Atilio indigne tulerant, Flaminio etiamnum crimini dabant: Quod scilicet priscas Græciæ vrbes, quę nihil in Romanos commiserant, quæque Macedoni inuitæ paruerant, eas armis adorti fuissent. Prouidebant autem facile iam Romanos illud agere, vt pro Philippo, & Macedonibus Achaiæ, & vniuersæ Græciæ ipsi imperarent. Causa hæc in Achiuorum concilio magna inter dissidentes sententias contentione acta: Euicere postremò, qui partis Romanorum fuere, vt ab Achæis ad oppugnandam obsidione Corinthum auxilia mitterentur. Corinthii quidem cum in Macedonum potestate esse desiissent, ad Achæorum se concilium aggregarunt, in quo & prius locum habuerant, cum Aratus Sicyoniorum dux è Corinthi arce Antigoni præsidium eiecisset, Perseo præsidij profecto occiso. In posterum debinc omne tempus Romanorum

socij

ſocij Achæi appellati ſunt, nempe qui ad omnia rerum momenta ſe promptos, & alacres præſtitere. Nam & in Macedoniam cum Romanis contra Philippum penetrarunt,& ſuſceptæ in Aetolos expeditionis comites fuere: In Syriam denique contra Antiochum ſunt cum Romanis profecti:. Et Macedonico quidem, atque Antiochi bello interfuerunt Romanorum amicitiam ſecuti. Cum Lacedæmoniis verò iampridem ſimultates proprias exercuerant. Quare Nabidis tyrannide, cuius intollerabilis fuerat crudelitas, ſublata, Spartam Achæi in ordinem ſtatim redactam, Achaico concilio ſubiecerunt: rebúſque per ſeuerisſima iudicia repetitis, mox vrbis muros demoliti ſunt. Spartæ quidem muri Demetrio, & Pyrrho olim oppugnantibus,tumultuario opere extructi fuerant: Nabis poſtea tales faciundos curauit, vt nihil omnino ad eorum firmitatem deſideraretur. Eos itaque muros tunc Achæi deiecerunt,& ſpartanorum liberis interdictam, quam legibus Lycurgus ſanxerat diſciplinam, ad Achæorum puberes tranſtulerunt. Verum hæc à me plenius exponuntur in eo, qui Arcadũ rebus attributus eſt,libro. Lacedęmonij cũ Achæorum imperata grauiter ferrent,Mo

tellum Romanorum legatum, & eius collegas appellarunt: Missi hi fuerant non vt Philippo bellum indicerent, cum quo ritè fuerat pax perpetrata, sed vt de criminibus, quæ à Thessalis, & Epirotis Philippo obiiciebantur, cognoscerent. Et Philippus quidem maiorem multo re cladem, quàm verbo à Romanis accepit: Magno enim prælio ad Cynocephalus à Flaminio victus, & exercitus robur amisit, & deductis presidiis earum, quas bello subegerat, Græciæ vrbiũ, imperio cõcedere ex fœderis pacto cõuento coactus est. Pacem certe non tam euentu vtilem, quàm nomine decoram precibus, ac etiam precio imperrauit. Macedonum certe bellicam gloriam, & imperij magnitudinem Philippo Amyntæ filio regnante partam, alterius Philippi temporibus pessum ituram diuinitus his versibus prædixit Sibylla.

Hamathiæ populi, Argiadæ quis gloria reges
Commoda nunc pariet, regnans, nunc damna Philippus
Nanque duces maior populis, atq; vrbibus vnus
Imponet: sed enim Hesperijs domitus minor armis
Mox etiam Eois illustres perdet honores.

Romani enim, qui ad Occasum sunt Attali, & Mysorum, qui ad Solis ortum vergunt, auxiliis assumptis, Macedonum re-

grum euerterunt. Sed vt vnde huc digressa est oratio, redeam, Metellus, cæterique legati non esse Lacedæmoniorum querelas contemnendas censuerunt. Quare ab Achæorum magistratibus dari sibi consilium postularunt, quo scilicet pro concione iure æquiore cum Lacædemoniis agendum Achæis persuaderent. At enim illi pernegare aut illis, aut aliis quibusuis consilium se daturos, qui de qua re missi essent, senatus decretum non attulissent. Metellus, & collegæ, quod Achæi se dicto audientes non præbuerant, durius accepere: ac Romam reuersi, multa de illis ad inuidiam conflandam, neque omnino vera omnia, ad senatum detulerunt: Sed inuidiosius multo Achæos criminati sunt Areus, & Alcibiades: Illi quidem apud Lacedæmonios existimatione summa, sed in Achæos iniquiores: Nam cum eos Nabis eiecisset, apud Achæos exularant, móxque ab iisdem, Nabide mortuo, in patriam contra populare Lacedæmoniorum decretum reducti fuerant. Verum & ipsi in senatum Romanum intromissi in magnam inuidiam Achæos vocarunt. Qua lacessiti iniuria Achæi simulac ex vrbe Ro. discessisse eos audierũt, clarigatio vti essent edixerunt. Romani Appium Claudium, & alios

legatos miserunt, qui inter Achæos, & Lacedæmonios disceptarent: Sed minimè fuit eorum aduentus Achęis gratus: Secum enim illi Areum, & Alcibiaden, quos hostes Achæi iudicauerant, habebant. Illud certe homines multo grauius offendit, quod in Achęorum conuentu Romani iracundius, & minimè ad persuadendum accommodatè verba fecerunt: In eo conuentu erat Lycortas Megalopolitanus Arcadum facile princeps, & qui amicitia Philopœmenis fretus, animum paulo elatiorem ad sententiam dicendam afferebat. Is causam Achęorum summa libertate dixit, & Romanos etiam oratione sua nonnihil pupugit. Legati Lycortæ dicta quasi illudentes pro nihilo habere. Quin Areum, & Alcibiaden sententia sua nihil graue in Achęos commisisse declararunt: Et Lacedęmoniis vt Romam legatos mitterent concesserunt, cum tamen per fœderis conditiones cautum fuisset, ne ciuitas vlla, quæ cum Achæis faceret, seorsum ab vniuerso concilio legatos mittendi liberam facultatem haberet: Missa etiam ab Achæis contraria legatio est. Cum multis vtrinque disceptationibus in senatu res agitata fuisset, eosdem iterum legatos Romani misere, eiúsque legationis princi-

pem Appium, cum liberis mandatis de Achæis, & Lacedæmoniis, quod visum esset, statuendi. Ii primo statim aduentu, & quos Achiui exilio multassent Spartanos restituere, & damnatos ab Achæis antequam ipsi de criminibus cognoscerēt, omni scelere, & pœna liberarunt. Immunitatem præterea omnium quæ in commune pro concilio obeunda essent, muniorum, Lacedæmoniis dederunt. Iudicia præterea capitis ab externis vt hominibus fierent decreuerunt, leuiorum causarum cum Spartanis ipsis, tum Achęorum reip. cognitione relicta. Nouo denique murorum ambitu oppidum muniendum curarunt. Recepta exules patria, consilia sua ad Achęos exagitandos omnia contulerunt: Quocirca hoc se illos pacto probe vlcisci posse sperantes, Messeniis omnibus iis, Achęis etiam, qui eo crimine hostes iudicati fuissent, quòd eius coniurationis, qua Philopœmenes occisus fuerat, conscij essent, persuasere, vt Romam querelas ad Senatum deferrent. Et iis quidem cum & ipsi adfuissent, haud magno negotio reditum confecerunt. Fauente enim summo studio Lacedęmoniis Appio, Ahęorum verò causam acriter impugnante, ea Senatus decreuit, quę maximè voluerunt Messenij, &

Achęi

Achæi exules. Missę itaque Athenas, & in Aetoliam literæ quibus imperabant Romani, vt Messeniis, & Achęis exulibus suum vnicuique ius suáque bona restituerentur: Vehementer hæc res animos Achæorum commouit, præsertim cum se & ante iniuriosius à Romanis tractatos interpretarentur, & sua in Romanos pristina merita, non fuisse qua sperarant gratia excepta viderent: Cum qui contra Philippum, Aetolos, Antiochum egregiam Romanis operam nauassent, iam exulibus, & iis hominibus, qui incestas manus haberent, impotentiæ subiicerentur: Imperata tamen sibi facienda, ac tempori parendum duxerunt. Atque ea quidem perditissimorum hominum peruersitas, qui patriæ salutem hostibus vendere nihil verentur, Achiuis exitio fuit. Neque verò scelus hoc, vt semel in Græcia vsurpari cœptum est, vllum finem reperit. Dario primum Hystaspis filio in Persis regnãte, Ionum res afflictę propè sunt, classe prodita ab omnibus triremium pręfectis, vndecim duntaxat Samiis exceptis. Post oppressos Ionas diripuerunt Eretriã Persæ, cum ciuitatis suæ Principes Philabrius Cynei filius, & Alcimachi Euphorbus, patriam suam hostibus prodidissent.
Nam

Nam Xerxi in Græciam irruenti Thessaliam Aleuadæ, Thebas Attagilus, & Timagenidas Thebanorum primores prodiderunt. At Peloponnesiaco bello quod inter Athenienses, & Spartanos gestum est, Agidi Lacedęmoniorum duci Xenias Eleus Elin ipsam tradere est aggressus. Lysandro dehinc, qui hospites eius appellabantur, donec patrias proderent suas, quiescere nunquam potuerunt. Philippo verò Amyntæ filio ad Græciæ imperium aspirante, vnam inuenias proditionis immunem Spartam: Cæteras Græcorum vrbes non magis pestilentia superiorum temporum, quàm proditiones deleuerunt. Alexandri felicitas effecit, vt nullum magnopere insigne proditionis exemplũ, quo res eius adiutæ fuerint, possint commemorari. Post acceptam ad Lamiam cladem, cum Antipater festinaret in Asiam transmittere, conuersisque ad illud bellum opibus, facile videretur Atheniensibus pacem daturus, quòd rationibus suis minimè alienum putabat, si Athenas ipsas, atque adeo vniuersam Gręciam liberam esse sineret, Demades, & alij consiliorum socij, homini à sententia oratione sua deducto, nihil mitè, aut benignum in Gręcos cogitandum persuaserunt: Quin cum

Athen

Athenienſem populum vehementer perterrefactum viderent, & Athenis, & in aliis vrbibus vt Macedonum imponerentur prçſidia authores fuere. Confirmat orationem meam rerum euentus. Athenienſes enim & ſi magnam acceperant in Bœotiis cladem, bis mille ex acie ſua captis, mille occiſis, non continuo tamen Philippi imperata fecerunt. Ad Lamiam verò ducentis fermè, ac nihilo pluribus militibus amiſsis, Macedonibus ſuccubuere, Nullis deinde temporibus hæc proditionum quaſi peſtis quædam Græciæ deſiit negotium faceſſere. Achæos quidem Callicratis Achæi hominis perfidia Romanis parere coëgit. Initia tamen malorum omnium Achæis, Perſei regis, & Macedonici imperij exitium, importarunt. Nam cum Perſeus ictum cum Ro. à Philippo patre fœdus violaſſet, regémque Sapæorum, quorum facit in iambicis mentionem Archilochus, Abro vrbe expugnata, populi Ro. ſocium & amicum ſedibus expuliſſet ſuis, & Romani vlti ſociorum iniurias, Perſeum ipſum, totúmque eius regnum in poteſtatem ſuam redegiſſent. Miſsi à Romano ſenatu ſunt decem legati ad Macedoniæ res (vti in rem ſuam foret) maximè ordinandas. Eos omni obſequij;

& ad aſſentationem appoſitæ orationis genere Callicrates circunuenire aggreſſus, ex illis etiam vnum, ad iuſtitiam tuendam minimè propenſum, in conſilium produxit: Is frequentiſsimo Achæorum conuentu criminoſe queri cœpit à potentioribus pecunia, & aliis ſtudiorum ſignificationibus contra Romanos Perſeum adiutum: Poſtulare vt capitalis rei damnarentur, ſe damnatos demum, ſuo quenque nomine indicaturum: Id enimuero per iniquum vniuerſæ concioni videri: Contendere, vt quos diceret Perſeo fauiſſe, palam nominaret: Ius omnino non eſſe quenquam condemnari, cuius nondum eſſet nomen delatum. Ibi Romanus, cum ab omnibus eius poſtulatio coargueretur, ex compoſito nominare non dubitauit omnes, qui prætores Achęorum excercitus duxiſſent, & omnes affirmare eam noxam commiſiſſe, quòd ſcilicet Perſei partes fouiſſent. Hæc ille à Callicrate ſubornatus. Tunc Xenon non minimæ inter Achæos authoritatis vir, quod ad hoc (inquit) crimen attinet, ipſe etiam Achæorum copiis præfui, ſed neque vlla vnquam Romanos in re læſi, neque vlla mihi omnino fuit cum Perſeo amicitia. Atque huius quidem criminis vel in Achæorum conuentu, vel

in ipſo Romanorum Senatu non dubitarim iudicium ſuſtinere. Hoc à Xenone dictum ex innocentiæ conſcientia fidenter, arripuit Romanus tanquam accommodatum fraudi ſuæ conſilium. Quare quotcunque in proditionis crimen Callicrates vocarat, eos omnes Romam ad cauſam dicendam mitti imperat. Nouum id fuit, & inuſitatum Græcis. Neque enim aut Philippus Amyntæ filius, aut Alexander, qui Macedoniæ regum longe potentiſsimi fuere, aduerſarios vnquam ſuos è Græcia in Macedoniam diſceptandi cauſa mitti poſtularunt, ſed facile paſsi ſunt, quibus de rebus ambigeretur, ab Amphictyonibus cognoſci. At Romani quencunque cuius modo nomen Callicrates detuliſſet, nocentem, innocentémve Romam edicto ſuo deduci imperarunt. Fuerunt qui deducti ſunt plures ferè quàm mille, quos Senatus quaſi Achæorum præiudicio damnatos, in publicas cuſtodias per Hetruriæ oppida diuiſerunt. Alios deinde ſuper alios ab Achæis miſſos legatos, & deprecatores nihili omnino fecerunt. Poſt ſeptimum, ac decimum demum annum, triginta fermè viros, atque eo etiam pauciores, qui ex omni numero reliqui erant in Italia, è cuſtodiis dimi-

ferunt, satis iam eos pœnarum dedisse rati: At eos, qui effugere conati sunt, vel ex ipso itinere antequam Romam perducerentur, vel ex iis, in quas relegati fuerant, vrbibus à fuga retractos, capitali supplicio affecerunt. Miserunt etiam Romani ad dirimendas inter Lacedæmonios, & Argiuos de finibus controuersias, Senatorium virum Sulpitium Gallum, qui multa & dixit, & fecit insolenter, & planè vtranque ciuitatem ludibrio habuit: Nam quæ rerum gestarum gloria aliquando floruerant, quæque de agrorum finibus magno, & diutino bello certauerant, eas hic dignas non putauit, quarum causam cognosceret, cum & Philippum antea Amyntæ filium disceptatorem habuissent. Sed eam Gallus totam cognitionem ad Callicratem impurissimum hominem, cunctæque Græciæ infensissimum reiecit. Præterea cum Aetoli è Pleurone ad eum venientes, seiungi se ab Achæorum concilio postulassent, eis permisit, vt suis propriis auspiciis legatos Romam mitterent. Est verò Senatus authoritate eorum ab Achæis defectio comprobata, & Sulpitio mandatum, vt quàm posset plurimas ciuitates ab Achæorum conuentu disiungeret. Quod ille impigrè effectum reddidit. Interea

cum Athenienses egestate potius, quàm libera voluntate impulsi, sociam ciuitatem Oropum diripuissent, nempe qui Macedonico bello rebus accisis, Græcorum iam prope omnium essent egentissimi, Romanum Senatum Oropij appellarunt, qui cum iniuriam factam illis censuisset, Sicyonios iussit ab Atheniensibus multam petere, quanti scilicet illatam Oropiis iniuriam ipsi æstimassent. Sicyonij, cum diem iudicij non obissent Athenienses, multam illis talentûm quingentorum irrogarunt: Recusantes eam pẽdere Athenienses, ad Senatum Ro. prouocarunt, cuius decreto omnis ea multa ad centum duntaxat talenta redacta est: quod ipsum etiam non est persolutum. Quin Oropios cum promissis, tum muneribus delinitos adduxerunt Athenienses, vt obsidibus datis præsidium intra oppidum acciperent, ea tamen lege, vt si nouæ factæ essent ab Atheniensibus iniuriæ, & præsidium quod imposuissent vltro deducerent, & obsides redderent. Non ita multo post, à præsidiariis in oppidanos iniuriæ factæ: quocirca legatis expostulatum Athenas missis, contendebant Oropij vt ex pacto conuento, & præsidium deduceretur, & obsides redderentur. Verùm non esse pub-

publicas illas populi iniurias Athenienses responderunt, sed paucorum qui in pręsidio eo fuissent, & illos quam commeruissent pœnam suscepturos. At Oropij Achæorum auxilium implorarunt: Quod cum illi ferendum non censerent, amicitiam, quæ sibi cum Atheniensibus intercedebat, vereri Menalcidæ homini Spartano quidem, sed qui tunc copiis Achæorum imperabat, decem talenta se daturos pollicentur, si Achæorum sibi auxilium præsto vt esset effecisset. Menalcidas cum intelligeret magnas esse, propter Romanorum amicitiam, inter Achæos Callicratis opes, cum illo æqua parte pretium communicat. Porrò coniunctis studiis efficiunt vt Oropiis auxilium decernatur. Id cum resciissent Athenienses, quanta maximè potuerunt celeritate Oropum adorti prædę superioris reliquiis, si quæ forte superarant, asportatis, præsidium deducunt. Achæis, cum serius quàm oportuerat auxilium misissent, persuadent Menalcidas & Callicrates, vt Atticam terram hostiliter inuadant. Verùm cum & ex aliis Græciæ partibus, & è Lacedæmone ad hostem repellendum auxilia conuenissent, exercitum Achæi suum domum reportarunt. Ab Oropiis certe, & si

nulla ex parte ad eorum salutem quidquam profecerat Achæorum societas, promissum tamen Menalcidæ pretium persolutum est. Quo ille accepto, alienum omnino rationibus suis putauit quęstus participem Callicraten facere: Quare hominem primum expectationibus eludere, mox dolo circunuenire, postremo apertè etiam fraudare. Quæ res vetus illud verum esse declarauit.

Et ignis est alio magis qui vrat igne,
Lupisq; sæuior lupus est alijs,
Accipiter ocyus accipitre volat,
Sic Callicratem ipsum immaniorem ante alios
Superauit perfidia Menalcidas.

Hominem enim omnium nequissimum Callicraten, perfidia facilè qui superaret Menalcidas est inuentus. Callicrates, vti homo erat, cum gratis habere se susceptas cum Atheniensibus inimicitias permoleste ferret, Menalcidan, iam abeuntem magistratu, capitis arcessiuit: Crimini dabat, legatione apud Romanos contra Achæos functum, ac operam enixe dedisse, vt Spartanos ab Achæis abduceret. Ibi Menalcidas cum se in fortunarum discrimen deductum videret, Diæo homini Megalopolitano successori suo ex Oropica illa pecunia talenta elargitur tria: Hoc illo

ille deuinctus munere, inuitissimis ferè Achæis omnibus, Menalcidan capitis periculo eximit. Ea res cum Diæo publicè, ac priuatim magno esset probro, homo vafer auertendæ inuidiæ causa, ad maiorum negotiorum cogitationes, & secundarum rerum spem Achæorum animos erigit. Lacedæmonij suas de finibus agrorum controuersias ad Ro. Senatum detulerant: Senatus omnia omnium rerum, præterquam capitis iudicia, ad Achæorum conuentum reiecerat. At Diæus gratioso mendacio multitudinis animos mulcens, iudicio Achæorum capitis etiam crimina permissa comminiscitur. Et Achæi quidem cum ei fidem habuissent, de Spartanorum capitalibus causis iudicia facere aggressi sunt: Recusabant Lacedæmonij, & mendacij Diæum arguentes, rursus Ro. Senatum ea de re se per legatos consulturos aiebant. At Achæi hoc ipsum arripere, & in crimen vocare: Cum dicerēt earum vrbium, quæ secum facerent, nullam omnino sui esse iuris, aut posse earum aliquam sine publico vniuersi concilij decreto Romam legatos mittere. Ex his concertationibus belli causæ inter Achæos, & Lacedæmonios extitere. Satis intelligebant Spartani multo se esse Achæis opibus inferiores:

Quare dimissis per vrbes, quæ Ac[illegible]aicæ ditionis erant, ad ipsum etiam Diæum priuatim legatis, bellum deprecabantur: A ciuitatibus responsum tulere, cum iam prętor suus vt iuuentutem armatam educerent denuntiasset, oportere se dicto audiētes esse: Prætor ipse Diæus non Spartæ aiebat se, sed iis, qui eius ciuitatis ocium turbarent, bellum illaturum. Ac rogante Senatu quot nam esse putaret ocij, & tranquillitatis hostes, optimatum ille vigintiquatuor nomina edidit. In ea rerum trepidatione probata est Agasisthenis sententia, hominis clari etiam prius, & honorati, sed ad cuius laudes ex hoc ipso ciuibus suis dato consilio magnus accessit cumulus. Persuasit illis ipsis primoribus, quos Diæus Achæis dedi postularet, vt voluntario exilio, belli in patriam suam conflati, incendium restinguerent. Futurum enim, vt primo quoque tempore à Romanis restituerentur. Cum itaque exilij causa solū vertissent, absentes capitis à Spartanis damnati sunt. Miserunt & Achæi Romam Callicraten, & Diæum, qui in Senatu contra Spartanos exules causam dicerent: Et Callicrates quidem cum Rhodum diuertisset, ibi morbo interiit. Diæus, & Menalcidas Romam peruenerunt: Ij cum multa

mu. a vltro, citróque per altercationem contumeliosius inter se iactata dixissent, audisséntque: postremo respondit Senatus, legatos in Græciam venturos, qui de quibus inter se dissiderent Lacedæmonij, & Achæi rebus, cognoscerent. Legati ex vrbe ociosius iter fecerunt: Quocirca tantum interfuit spatij, vt interea Diæus Achæos, Menalcidas Spartanos dolo circunuenire potuerint. Illæ Achæis persuasit Romanorum decreto Spartanos in Achæorum officio, ac potestate fore. Lacedæmonios in eam facile sententiam adduxit Menalcidas, vt crederent à concilio se iam Achæorum seiunctum iri. He controuersiæ in causa fuerunt, vt renuntiato nouo iam prætore Damocrito, Achæi denuo contra Lacedæmonios arma caperent. Eodem fermè tempore Metellus Cos. Po. Ro. exercitum in Macedoniam transportauit: Bellum enim ei decretum fuerat contra Andriscum Persei filium nouas in Romanos res molientem. Ibi non magno vtique negotio cum debellatum esset, Metellus iis, quos miserat Senatus in Asiam cum imperio, persuadet, vt priusquam transmittant, cum ducibus Achæorum congressi, edicant, ne bellum contra Lacedæmonios susciperent: atque vt

omnino expectarent legatos eos, qui à Senatu mitterentur, arbitri inter Achæos, & Lacedæmonios futuri. Mandata illi quidem ad Damocritum, & Achæos detulerunt, cum iam illi contra Lacedæmonios exercitum ducerent: Quare cum nihil sanè se vlla oratione contra Achæorum peruicaciam profectura intelligerent, in Asiam perrexerunt. Ipsi quoque Lacedæmonij animi elatione magis quàm viribus subnisi, cum suis copiis hosti occurrerunt: Satis illi quidem habituri, suos si fines defendere possent. Prælio dehinc superati, cum circiter mille, & ætate, & viribus florentes milites occubuissent, intra mœnia se reliqui effusissima fuga recepere: Quòd si hostem persequi maturasset Damocritus, eodem tempore Achæi, quo fugientes Lacedæmonij, apertis introrumpere potuissent portis: Verùm ille & tunc canere iussit receptui, & exinde se ab vrbe obsidenda ad excursiones, & agri populationes conuertit. Is reportato domum exercitu maiestatis damnatus est, multa quinquaginta talentûm irrogata. Eam cum vnde solueret non haberet, clanculum è Peloponneso aufugit. In Damocriti locũ prætor enuntiatus est iterum Achæorum

sustr

ſuffragiis Diæus. Ad eum cum legatos rurſus miſiſſet Metellus, res ita conuenit: Induciç vt inter Achæos, & Spartanos eſſent, vſque dum adeſſent, qui diſceptandi cauſa à Romanis miſsi fuerant: Callidum interea aggreditur Achaicus prætor facinus. Oppida omnia, quæ in orbem Laconibus finitima erant, variis artibus ad Achæorum amicitiam pellicit, & ea præſidiis firmat, quo vnde erumperent, quóue ſe reciperent, contra Spartanos caſtella haberent Achæi. Decreuerant & Lacedçmonii imperium Menalcidæ, qui, & ſi Lacedæmonios ad extremam cum reliquarum copiarum, tum verò pecuniæ inopiam redactos intelligebat, præſertim verò cum neque coli, neque ſeri ager potuiſſet, educto tamen, violata induciarum fide, exercitu, Iaſum oppidum, quod intra Laconiæ fines erat, ſed ad Achæorum ditionem pertinebat, ſubito impetu captum, diripit. Non potuit alieniſsimo Lacedæmoniis tempore, nouo bello concitato, ſuorum ciuium inuidiam Menalcidas ſuſtinere: Quare epoto veneno ſibi mortem conſciuit. Hûc Menalcidas vitæ exitum habuit, vir vt in Lacedæmoniorum imperio minimè omnium prudens, ſic dum Achæorum rebus præfuit ſingulari perfidia. In Græ-

ciam tandem peruenere ex Vrbe disceptatores, quorum princeps Orestes fuit: Ad eos Corinthum cum magistratus Achaiæ ciuitatum singularum venissent, & in primis Diæus, Orestes renuntiauit Senatum censere, neque Lacedæmonios, neque Corinthum ipsam Achæis contribuere se debere: Argos præterea, Heraclean, quæ ad Oetam est, Orchomenios Arcadici nominis ab Achæorum concilio seiungendos. Neque enim his esse populis vllam cum Achæis cognationem: & eas ciuitates cœpisse cum illis serius facere. Hæc dum Orestes exponeret, Achaici magistratus prius etiam quàm ille peroraret, è diuersorio Orestis exiluerunt, conuocarunt mox ad concionem multitudinem: Ea cognita Romani senatus sententia, repente in Spartanos eos, qui forte Corinthi erant, impetum fecit, omnésque, quos vel ex tonsura, vel calceatu, & reliquo vestitu Lacedæmonios esse vel agnoscebant, vel suspicabantur, spoliauit: Quin eos etiam qui se fugientes in diuersorium Orestæ recepissent, vi inde extractos violarunt. Legati furorem illum cōpescere conati, monere identidē, & queri, ab ipsis prioribus iniuria se, & contumelia lacessitos. Paucis post diebus
La

Lacedæmonij omnes, qui deprehensi, captique fuerant, in carcerem coniecti, dimissis iis quos non esse Laconici nominis constitisset. Missi deinde Romam & alij primores, & Theridas legationis princeps, ij, cum in via aliis legatis à Romanis eadem de causa post illam Orestis legationẽ missis, obuij facti essent, pedem retulerũt. Iam Diæus imperij sui tempus expleuerat: In eius locum successerat Critolaus: Huic acris incesserat cupiditas cum Romanis bellandi. Quo circa cum noui iam adessent à Romanis missi arbitri, occurrit illis quidem ad Tegean Arcadiæ vrbem: Ne verò in publico Achæorum concilio mandata exponerent arte cauit: Nam legatis quidem audientibus edici concilium iussit: Clam verò per literas conciliariis suis denũciauit, concilij diem ne obirent. Conuentu in diem dictam frustra expectato, se planè elusos Romani intellexerunt: Præsertim verò cum aliud Critolaus iuberet legatos certum, & statum conciliũ in mensem sextum expectare: Neque enim ius esse agendi sibi aiebat de rebus publicis alibi quàm in concilio. Legati igitur cum nihil omnino egissent, domum redierunt. Edicto Corinthum concilio Achæis pro concione persuadet Spartanis bellum inferant.

ferant, atque vt apertè contra Romanos arma capiant. Regem quidem, vel ciuitatem quampiam suscepto bello male rem gerere Fortunæ vitio sæpius contigit: At enim soli temeritati, ac furori ducis sui euenta Achæorum adscribēda merito fuere. Incitauit vehementer Achæos Pytheas Bœotorum magistratus, Thebanis vltro profitentibus belli se contra Romanos gerendi socios fore. Pecuniam vt Phocensibus penderent Metellus imperarat, quòd in eorum fines armati excurrerant: Alteram item multam Eunoensibus, quòd agrum eorundem Phocensium populationibus euastassent: Tertiam Amphissensibus debere Thebanos pronunciarat, quòd eorum sub mesis tempus frumenta desecuissent. Romani ex legatorum oratione, & Metelli literis edocti quæ egissent Achæi, bello eorum iniurias persequendas censuerant. Creatus iam Cos. fuerat Mummius, & ei ad bellūm Achaicum clasis, pedestres, & equestres copiæ decretæ. Metellus accepto de successore nuncio, omni studio contendebat bello finem imponere, ne Mummius eius ipse gloriæ compos fieret. Per nuncios itaque Achæis edicit, vt Lacedæmonios, & alias omnes ciuitates, quæ se in P. Roma. clientelam tradi-

dissent,

dilicnt, ab Achaici conceſſus officio diſcedere æquo animo ferrent: Id ſi facere non recuſaſſent, priſtinæ in Romanos contumaciæ veniam pollicebatur. Eodem tempore in Macedoniam per Theſſaliam præter Lamiacum ſinum ducit, Critolaus tantum abfuit, vt vllam orationem, quæ ad ocium ſpectaret admitteret, vt Heraclean recuſantem Achæis parere, circunſeſſam magnis Achæorum copiis tenere auſus fuerit. Cum audiſſet tamen de ſpeculatoribus Metellum cum exercitu Sperchion tranſiſſe, Scarphean (Locrorum ea vrbs eſt) confugit: Neque cum poſſet in iis, quæ ſunt inter Heraclean, & Thermopylas anguſtiis conſiſtere, Metellum auſus eſt expectare: Cum ex eo tamen loco Lacedæmonij contra Perſas, & contra Gallos Athenienſes præclara dediſſent virtutis documenta. Fugientes priuſquam Scarphean ſe reciperent Metellus aſſecutus, magnum eorum numerum cęcidit, viui haud minus mille capti. Critolaus neque poſt pugnam vſpiam viuus, neque inter cadauera repertus. Quòd ſi forte in eam ſe maris demiſit paludem, quæ ſub Oeta monte eſt, mirum nihil fuit cæca & profunda voragine abſorptum, euanuiſſe: Sed alia etiam de eius morte coniici poſſunt.

ſunt. Arcadum cohors lectiſsimorum hominum circiter mille Elateam in Phocidem contenderunt: In eam vrbem cum propter veterem neſcio quam cognationem recepti fuiſſent, paulò poſt Critolai,& Achæorum clade cognita, eos inde Phocenſes eiecerunt: In Peloponneſum retrocedentes, in Metelli exercitum ad Cheroneam inciderunt: Ibi ad internitionem cæſi, diuinitus ſcelere ſuo dignas dediſſe pœnas videri poſſunt, eo potiſsimum loco à Romanis oppreſsi, quo Græcos cum Philippo Macedonum rege acie dimicantes deſeruerant. Achæorum imperiũ ad Diæum rediit, qui quod Miltiades ante pugnam Marathoniam fecerat, imitatus, vocatis ad pileum ſeruis, & ad arma omni militari ætate Achæorum, & Arcadum conſcripta, exercitum contraxit: Ex collectitia ingenuorum pariter, & ſeruitiorum turba, equitũm ſexcentorum, grauis armaturæ peditum quatuordecim milium. Ad imperatoris Achaici vecordiam nihil omninò addi potuit, qui cum ante oculos prope haberet omnem Achæorum ſuperiorem apparatum, & infelicem Critolai pugnam, ex illo tamen delectu ad quatuor milia hominum ſelegit, eóſq; duce Alcamene Megaram

garam misit, quo & vrbi præsidio essent, & Metello in Peloponnesum iam inuadenti obsisterent. At ille fusis ad Cheronean Arcadibus, Thebas infesto agmine contendit. Obsidebatur tunc à Thebanis vnà cum Achæis Heraclea, & interfuerant sanè iidem prælio ad Scarphean: Metello iam appropinquante Thebanæ mulieres, & cuiusuis ætatis viri vrbe relicta, partim per Bœotiæ agros,& oppida palantes dilapsi, partim in montium iuga confugêre. Vacuam vrbem ingressus Impera. Roma. neque Deûm templa exuri, neque domos euerti passus est: Edicto etiam cauit nequis fugiens occideretur: Pythean (si captus fuisset) ad se duci iussit: Et is quidem vbi in hostium potestatem venit, ad Metellum perductus, merito affectus est supplicio. Cum iam prope ad Megaræ mœnia Romanus accederet, statim Alcamenes cum præsidiariorum manu Corinthum, in Achæorum castra confugit. Megarenses vrbem sine certamine Romanis dediderunt. Metellus vbi primum Isthmum attigit, & si prospere ei omnia euenerant, ad pacis tamen conditiones vltro Achæos inuitabat: Vehementius enim solicitabat hominem vtriusque belli. Macedonici scilicet, & Achaici conficiendi spes:

Huius quominus fieret voti compos, ... stultitiæ plenum consilium obstitit. Dum hæc aguntur, Mummius Orestem, qui ante inter Achæos, & Lacedæmonios arbiter fuerat, secum habens, ad exercitum peruenit. Et Metello quidem cum suis copiis in Macedoniam amandato, ad Isthmum ipse vniuersum agmen coëgit. Fuit militum numerus, equites ter mille & quingenti, peditum viginti tria milia. Præsto fuerunt Cretenses sagittarij, & è Pergamo, quæ supra Caicum est, ab Attalo missam manum adduxit Philopœmen. Secuta etiam auxilia Mummium fuerant ex Italia. Aberant castrorum excubiæ duodecim fermè stadia: Eas Achæi adorti præ ni mia fiducia dissipatas, multos occidũt, plures loco pulsos vsque in castra persequuntur, scuta ferè quingenta capta. Hoc elati successu, priores pugnam poscere sunt ausi: Verùm vbi Mummius in hostem aciem direxit. Achæorum equitatus ad primum Romanorum equitum, contra quos steterat, impressionem, in fugam se dedit: Sustinuit grauis hostium armatura primum Romani peditatus congressum, & si animos non mediocriter fregerat subita illa equitum fuga. Et sola quidem audacia longe impares numero, &

iam

iam dimicando fatigati, restiterunt tamen, quousque mille hominum lectissimorum globus è transuerso in latera inualerunt: Tunc enim ex omni parte effusissimam fugam fecere. Quod si Diæus ab aduerso prælio Corinthum se recepisset, eodémque dispersas suorum reliquias coëgisset, potuissent fortasse Achæi à Mummio obsidionis moram non satis æquo animo patiente, mitius aliquid impetrare. At ille vt primum sui terga hosti vertere cœperunt, recta Megalopolin euasit: In Achæis seruandis haudquaquam ea vsus animi magnitudine, qua Callistratus Empedi filius olim suorum saluti consuluerat. Is enim in Sicilia ad Asinarum amnem Atheniensium, & eorum qui eius expeditionis socij fuerant copiis prope ad internicionem deletis per medios hostes equitibus, quorum ipse dux erat, viam fecit: Ac deinde Catanen cum magna suorum parte incolumis elapsus, mox eadem via Syracusas pergens, eos opprimere est conatus, qui castra Atheniensium diripiebant. Ibi quinque ex hostium numero cæsis, ipse equo saucio aliquot letalibus vulneribus acceptis, parta & Atheniensibus, & sibi insigni gloria, seruatísque quibus im-

perarat equitibus, mortem oppetiit. At Diæus illius virtutem minimè æmulatus, amissis Achæorum copiis Megalopolitanis imminentis calamitatis nuncium attulit: Ac postremo manu sua vxore, ne captiua in hostium potestatem veniret, occisa, hausto veneno occubuit: Et sanè vti pecuniæ cupiditate Menalcidæ par fuit, sic propemodum vitæ exitum habuit mortis turpitudine consimillimum. Achæi, qui Corinthum confugerant, intendentibus se noctis tenebris, clam abiere, & cum illis Corinthiorum longe maximus numerus. Mummius, & si apertas videbat portas, suorum tamen celeritatem cohibuit, quòd ne intra muros insidiæ comparatæ fuissent, metuebat: Tertio demum post pugnam die Corinthum funditus euertit, cremauitque. Viri omnes trucidati, fœminæ, & pueri Mummij iussu sub corona venditi: Venditi etiam serui, quicunque manumissi in Achæorum acie steterant, neque in prælio ceciderant: Ornamenta, & signa admiratione quæque dignissima Romam asportata: Reliqua Attali auxiliorum duci Philopœmeni donata: Et hac ipsa etiam ætate apud Pergamenos inter cætera Corinthiorum spolia visuntur. Aliarum

rum rbium, quæ contra Rom. bellum susceperant, muros Mummius deiecit, arma ciuibus ademit: Atque hæc omnia egit priusquã ab vrbe mitterentur, quorũ cõsilio in Græciæ rebus ordinandis vteretur. Vbi verò adfuerunt illi, statim omnem è ciuitatibus popularem administrationem sustulit. Magistratus ex censu instituti. Tributa vniuersæ Græciæ imposita. Locupletibus extra fines suos agri possessione interdictum. Concilia omnia singularum Achaiæ nationum, siue in Bœotia, siue in Phocensibus haberentur, abolita. Non multis post annis Romanos Græcorum misericordia cœpit: Quare & prisca concilia sua cuique genti restituta, & agros extra fines habere permissum, remissæ etiam, quas Mummius ciuitatibus constituerat, multæ. Bœotios enim ille, & Eubœenses Heracleotis talenta centum, Achæos Lacedæmoniis c c. pendere iusserat. Hæc illis ciuitatibus pecunia omnis à Romanis condonata.
Porro redacta vniuersa Græcia in prouinciæ formam, mittitur ad eam obtinendam ex vrbe Prætor, quem Achaiæ, non Græciæ appellant, quòd scilicet Græci subacti sunt principatum obtinentibus Achæis. Confectum est Achaicum bel-

lum, summum magistratum Athe... gerente Antitheo, Olympiade CLX. qua de stadio victor est renunciatus Diodorus Sicyonius. Atque his quidem temporibus Græcia iampridem multis lacerata, & vexata aduersis rerum casibus, serpente à singulis membris fati sui, quasi tabe quadam, ad ipsa vniuersi corporis, vt ita dixerim, vitalia, quod reliquum fuit opum, atque imperij amisit. Argos, quæ heroicis olim temporibus potens, & opulenta fuerat ciuitas, translato ad Dorienses regno, acerbiorem experiri fortunam cœpit. Atheniensium rempub. post Peloponnesiaci belli, & pestilentiæ cladem respirantem, & quasi exorientem Macedonum impotentia appressit. Bœotiis Thebis Alexandri iracundia exitio fuit. Lacedæmonios Thebani Epaminundæ virtus, ac deinde Achæorum arma perculere. Postremo Achæorum imperium, cum quasi ex intermortua materie rediuiuum sarmentum, surgere conaretur, quominus inualesceret imperatorum suorum obstitit improbitas. Multis post ætatibus, cum ad Neronem Romanorum imperium peruenisset, is Græciæ sine Romani imperij detrimēto suam reddidit libertatem: Pro ea enim Sardiniam

niam prædiuitem insulam in prouinciæ formam redegit. In hoc Neronis factum cum intueor, rectissimè mi videtur Plato Aristonis filius dixisse, grauissima quæque & maximè insignia peccata non esse leuiorum, aut mediocrium ingeniorum offensiones, sed ab animi præclara quadam indole vitiosa educatione deprauata proficisci consueuisse. Sed enim non fuit hoc beneficium Græcis ad diuturnitatem stabile. Nam cum imperij gubernacula Vespasianus teneret, is Græcos, quasi patrio morbo seditione laborantes, coercuit, & annuo vectigali imposito Romanis magistratibus parere iussit, quòd diceret libertate vti Græcos iam dedidicisse. Et hæc quidem de Achæorum rebus gestis quæ commemorarem habui. Agri fines inter Eleos, & Acheos Larissus amnis est, & in ipsa ferè fluminis ripa Mineruæ templum, quod Larissæum dicitur. Abest à Larisso Achæorum vrbs Dyme stadia fermè quadringenta: Hanc Philippus Demetrii filius bellum cum Achæis gerens, vnam ex omnibus, quæ Achæis parerent, dicto audientem habuit: Et hanc vnam ob culpam Olympicus, & ipse Ro. dux militi Dymen diripiendam dedit. Augustus eam postea Patrensibus

attribuit. Priscis temporibus Palea c[illegible] appellata: Hoc quod nunc habet nominis tunc accepit, cum in Ionum iura concessit. Neque verò satis mihi liquet vtrum à Dyme fœmina indigena, an à Dymante Aegimiti filio sit nuncupata: Quòd si quis forte elegos legerit, qui ad Oebotæ statuam in Olympia inscripti sunt, is facile de huius vrbis nomine ambigere possit. Oebotæ quidem Dymeo palma de stadio data Olympiade VI. Statua tamen ex Delphico quodam responso Olympiade non nisi octogesima erecta, ad eam hi versus inscripti.

Oeniæ Oebotus stadium qui vicit Achiuus
Per quem Palea clarius enituit.

Sed nihil nominis hæc commutatio, quòd scilicet non Dyme, sed Paleam hi versus nominent, quenquem conturbarit. Prisca enim nomina carminibus aptiora iudicantur: Et ea in primis vsurpant Græci poëtæ, qui Amphiaraum, & Adrastum Phoroneadas, Erechthiden Theseum solent appellare. In suburbano Dymes agro ad viæ dexteram Sostrati sepulchrum extat. Fuit hic indigena adolescentulus, Herculi, vt aiunt, in amoribus: Et superstitem illi Herculem ipsum tumulum puero fecisse memorant, capillúmque infe-

rias

rit ... isse: Aetate etiamnum mea imminet terræ aggeri pila, cui Herculis sinum insistit. Parentare verò Sostrato populares suos accepi. Habent iidem Dymæi Mineruæ ædem, & signum prisci vtrunque operis. Aliud etiam apud Dydymeos Didymęnæ matri, & Attæ dedicatum est fanũ. Attes quidem hic quisnam fuerit, nihil omnino arcani vspiam comperi. Hermasianax elegorum scriptor versibus prodidit, Calai Phrygis filium fuisse & ad sobolem suscipiendam planè inutilem editum à matre Cum iam adoleuisset, in Lydiam migrasse, ibique Magnæ matris cerimonias monstrasse: Tanto verò in honore apud deam fuisse, vt id moleste ferens Iupiter, immanem aprum in Lydorum segetes immiserit, à quo & alij è Lydis, & ipse Attes interemptus fuerit. Fidem rei faciunt Gallogręci Pesinuntis incolæ. Sue enim tanquam impura bestia omnino abstinent. Sed alius longe sermo de Atte est apud ipsos memoriæ consecratus. Iouem fabulantur per somnum in terram semen profudisse, ex eo terræ conceptu Genium humana quidem figura, sed ambiguo sexu, in lucem prodiisse, Agdisten appellatũ: Deos mõstro exterritos virilem ei partem execuisse: Ex ea amygdalũ enatam, cuius cum

maturos fructus appetiſſet Sangarij amnis filia, eóſque in ſinum abdidiſſet, euanuiſſe illos quidem: Verùm puellam grauidam factam, puerum enixam: Hunc in ſylua expoſitum à capella educatum cum adoleuiſſet, eximia fuiſſe, & multo quàm humana excellentiore pulchritudine: Quocirca acri eius amore captum Agdiſtin, cum ad virilem ætatem perueniſſet, Peſinuntem eum propinqui ſui miſerunt: Ibi cum regis filiam vxorem eſſet ducturus, & iam nuptiale carmen cantaretur, repente Agdiſtis interueniens tantum Attæ immiſit furorem, vt ibi pudenda præcideret: Hoc item ſocer ipſius fecit. Agdiſtin facti pœnituit, quare à Ioue impetrauit, ne qua in poſterum corporis Attæ pars corrumperetur: aut tabeſceret. Hæc de Atte memoriæ prodita. In Dymeorum finibus Oebotæ curſoris victoriæ monimentum extat: qui cum primus ex Achæis Olympię coronam meruiſſet, neque vllum apud ciues ſuos eo nomine præcipuum honorem eſſet adeptus, imprecatum Achæis aiunt, nequis ipſorum vnquam palmam Olympicam ferret: Extitit omnino deorum aliquis, cui fuit curæ ratam facere eam Oebotæ execrationem: Id tum demum reſciuerant Achæi, cum ſe mirantes Olympicarum

ca... palmarum compotes fieri nũquam amplius potuisse, Delphos ad oraculum miserunt. Et tunc quidem cum & alia in Oebotæ honorem instituissent, virique statuam in Olympiam misissent, mox Sostratus Pellenæus in stadio pueros vicit. Et hac etiamnum ætate Achæis athletis solenne, vt priusquam in certamen descendant. Oebotæ parentent, eiúsque statuæ victores coronam imponant. Stadia fermè XL. progressis à Dyme Terus amnis in mare decurrit: In cuius prope ripa Achæorum vrbs Olenus olim incolebatur. Et Herculis sanè, qui vitam, ac res gestas versibus commemorarunt, prope omnes in eo non minimam carminum suorum partem consumpserunt, à quo Oleni rege & quibus muneribus hospitaliter fuerit acceptus: Ac paruum certe ab initio olim fuisse oppidum testãtur elegi, quos in Eurytionem centaurum fecit Hermesianax: Insequentibus dein temporibus ex Oleno propter ciuitatis imbecillitatem Peras, & Euryteas se incolas recepisse. Ab amne Pero stadia fermè LXXX. distat Patrensium vrbs, à qua non procul in mare Glaucus amnis erumpit. Qui de Patrensium antiquitate monimenta conficiunt, eam regionem primũ omniũ incoluisse in

digena

digenam Eumelum tradunt: Ad eun. ex Attica venisse Triptolemum, à quo & fruges accęperit Eumelus, & rationem vrbis condendæ: Et primam quidē vrbem sumpto nomine de terræ cultu Aroan appellatam. Triptolemo consopito Eumeli filium Anthean ad illius currum dracones iungere ausum, & ex eo frumēta serere, de curru verò excussum diem obisse: Eumelum, & Triptolemum de pueri nomine communi consilio à se conditam vrbem Anthean nuncupasse: Quo tempore tertiam vrbem inter Aroan, Anthean, Messatin erectam memorant. Quæ verò Patrenses prædicant de Libero patre, quod intra Messatin oppidum educatus, quódque ibidem Panum insidiis prope fuerit circunuentus, nihil sermones de Messatis nomine refellens, ipsismet rem totam exponendam relinquo. Eiectis deinde ab Achæis Ionibus, Patreus Preugenis filius, Aganoris nepos, Achæos edicto vetuit Anthean, & Messatin incolere: Aroës verò pomerio ampliato veterem oppidi ambitum nouo inclusit, & Aroēn de suo nomine Patras vocauit. Agenor fuit Preugenis pater, Arei filius, Ampycis nepos fuit, Ampyx Peliæ filius. Is ab Aegineta, Dereto, Harpalo, Amycla, Lacedæmone ordinem gentilitatis

tatis ducebat. Hi Patreo natales fuere. Patrenses quidem priuatim aliquando soli ex Achæis omnibus in Aetoliam transmiserunt, quo Aetolis veteribus amicis aduersus Gallos auxilium ferrent: Insigni verò clade pluribus prælijs accepta, fortunis prope omnibus euersi, Patras longè maxima pars reliquere: Hi per agrum dispersi, quo se à terræ cultu reciperent, oppida incolere cœperunt Messatin, Anthean, Bolimen, Argyran, Arban. Augustus deinde, vel quòd ad nauium appulsum Patras valde esse appositas iudicaret, vel alia quacunque de causa, remigrare omnem illam multitudinem ex illis oppidis Patras iussit: Quin eodem Rhypis Achęorum vrbe funditus euersa multitudinem omnem traduxit. Et solis certe Patrensibus, ex Achæis omnibus, vt sua libertate vterentur concessit, atque alia in eam ciuitatem beneficia contulit, quibus à se deductas colonias Romani afficere consueuerunt. Est Patrensibus in arce Laphriæ Dianæ fanum: Peregrinum Deæ cognomen & ipsum Deæ signum aliunde huc deportatum. Calydonem enim, atque adeo vniuersam Aetoliam cum peruastasset Augustus, quo Nicopolin à se conditam vrbem ad Actium promontoriũ nobilitaret, Ae-

tolicum

tolicũ hoc Laphriæ ſimulachrũ Patrēſibus datũ. Nã cũ multa, quę Aetolis, & Arcananibus ademerat, ſigna, Nicopolin trãſportanda curaſſet, de ſpoliis Calydonis, & alia ornamenta Patrenſibus, & hoc ipſum Laphriæ Dianæ ſignum donauit, quod hac ipſa etiam ætate à Patrenſibus in arce colitur. Cognomen deæ inditum à Phocenſi homine tradunt. Laphrium enim Caſtalij fratrem, priſcum Dianæ ſignum apud Calydonios dedicaſſe. Sunt qui ex eo id cognominis extitiſſe putent, quod temporis longiore ſpacio fuiſſet leuior in Calydonios Deæ ira, quàm ante grauiſsimam aduerſus Oeneum exercuerat. Præfert ſignum venatricis habitum, ex ebore verò, & auro eſt fabricatum: Opifices fuere Naupactii Menœchmus, & Soidas, quos Canacho Sicyonio, & collone Aegineta, non multo ætate fuiſſe inferiores coniiciunt. Laphriæ anniuerſarium ſacrum patrio ritu Patrenſes faciunt. Viridia ligna ſedecim cubitum longitudine circa aram in orbem diſponunt: intra aram aridiſsima: Clauium ad aram ſub feſtum diem ſubacto limo ad gradus aggeſto extruunt. Pompam deæ magnificentiſsimo apparatu tranſmittunt. In ea virgo, quæ ſacerdotio fungitur, poſtrema omnium ceruorum

rum. biiugo curru inuehitur. Postero die sacra rite celebrantur magno cum publico, tum priuato omnium studio. Intra aræ septum viuentia animalia coniiciunt, esculentas aues, & cuiusuis generis victimas, apros etiam, ceruos, capreas, luporum, & vrsorum catulos nonnulli prægrandes, & adultas iam feras. Addunt & pomiferarum cuiusuis generis arborum fructus. Immissis ignibus, vrsos vidi, & alias feras in exteriorem aræ partem flammarum impetu eiectas, nonnullas etiam è vinculis elapsas. Omnes e fuga reportatas in rogum reponunt. Neque omnino vnquam vt à fera quisquam vlla læderetur, vti ipsi aiunt, contigit. Est inter Laphriæ Dianæ ædem & aram, Eurypyli monimentum. Hic quisnam fuerit, & quam ob causam, huc venerit, iam exponam, si prius tamen sub Eurypyli aduentum, qui fuerit in his locis hominum status enarrauero. Tenentibus Aroën, Anthean, & Messatin Ionibus, in domo quadam sacra fuit area, & ædes Dianæ cognomento Triclariæ: Huic quotannis festos dies agitabant, & lectisternium faciebant Iones. Sacerdotium penes virginem erat, vsque dum illa nuberet. Accidisse autem aiunt, vt cum hoc fungeretur sacerdotio virgo eximia admodũ spe-

cie Comæthò nomine, eius amore Melanippus caperetur, adolescens cum cætera is laudibus, tum verò corporis forma ęqualium suorum longè præstantissimus. Hic cum amore sibi mutuo puellam deuinxisset, vxorem eam à patre sibi poposcit. Enimuero est ita natura comparatum, vt senes quauis in re iuuenibus aduersentur: Atque in primis, obliti se iuuenes aliquando fuisse, eorum sint amoribus oppido quàm infensi. Quare nihil iuuenis æquum, aut mitè vel à suis, vel à puellæ parentibus impetrare potuit. Sed enim quantum cum ad humana, tum ad diuina iura violanda vim habeat amor, & alia sæpe rerum euenta, & Melanippi casus facile declarauit. Etenim in ipsa Dianę æde iuuenes congressi, cupiditatem suam explerunt, ac sæpius deinde templo æquè, ac thalamo geniali abusi sunt. Atque illi quidem breui morbo consumpti, impietatis pœnas Dianæ dedere: Consecuta verò est ex læsi numinis ira summa terræ sterilitas, & miseranda hominum lues: indicauit tandem Delphici oraculi vox, Melanippi, & Comæthûs libidinem tantæ calamitatis causam fuisse: & simul Dianam placari posse docuit, si quotannis virgo, & puer, qui forma essent pręstãtissima,

deæ

deæ mactarentur. Cum sacrum itaque fieri institutum fuisset, ex eo fluuius, qui Triclariæ Dianæ templum præterlabitur, Amelichus, quod est ac si Immitem dixeris, est appellatus: Nam ante sine vllo fuit nomine. Attulit Melanipi, & Comœthûs incestum facinus, pueris, & virginibus, qui nulli ipsi culpæ affines fuerant, perniciem, & eorum parentibus luctum: Ipsi verò, quos maximè noxios esse oportuit, pœnam omnem morte effugerunt: Sed amatoribus longissimæ vitę instar fortasse fuit fructus is, quem ex amoribus suis capere potuerunt. Sacri tam immanis eum memorant finem fuisse: Quod cum ex Delphici Apollinis oraculo cognouissent, à peregrino aliquando rege, peregrinum item deum importatum iri, ac tunc demum desituros humana hostia facere. Ilio capto in diuisione prædę Eurypylo Euæmonis filio arca obtigit, in qua inclusum fuerat Liberi patris signum, quod à Vulcano fabricatum putabant: dono verò à Ioue Dardano datum. De ea arca duplex sermo proditur: Alij enim ab Aenea in fugam iam se conii- ciente relictam, alij à Cassandra dedita opera abiectam dixere, cum sciret illa magno Græcorum alicui, qui eam forte su-

stulisset, malo futuram. Area Eurypylus aperta, statim vt simulachrum conspexit, mentis impos est factus. Atque adeo, vt cum perpetua prope agitaretur insania, rarò admodũ ratione vteretur. Quare cum ita esset affectus, non in Thessaliam suæ cursum nauigationis direxit, sed cum Cirrham per Cirrhæum sinum applicuisset, oraculum quanam ratione furoris illo morbo liberari posset, consuluit: Responsum verò ei redditum, vt quo in loco homines offendisset externo ritu sacrum facientes, ibi arcam expositam dedicaret, & ipse sedem ibidem suam statueret: Delatus inde ventis Aroëā Eurypylus, cum in litus descẽderet, forte in illud incidit tempus, quo ad Triclariæ aram puer, & virgo prope erat vt mactarentur: Atque ille quidem haud magno negotio sacrum illud animaduertit cum oraculi voce cõgruere: Redut & incolis in memoriam, cum regem, quem ante nunquam viderant, & arcam simul conspexissent, quod iam pridem & ipsis prædictum fuerat: Ac, quod res erat, illa arca dei cuiuspiam signum contineri suspicati sunt. Hic rei fortuitus euentus Eurypylum insania, sacri infamia oppidanos liberauit, & fluuius mutato nomine, Melichus, quod mitem

tem significat, cœptus est appellari. Scripsere nonnulli non accidisse quæ commemorauimus Eurypylo Thessalo, sed Eurypylum Dexameni Oleni regis filium ab Hercule, cuius in oppugnatione Ilij comes fuerat, arcam accepisse. Quadrant alia cum superiore expositione. Sed enim neque Herculem adduci possum quid in arca abditum esset ignorasse, vel id si resciisset, fatale donum belli duntaxat societate sibi coniuncto homini daturum fuisse. Patrenses quidem ipsi Eurypylũ vnum ex antiquitatis patriis monimẽtis norunt Euæmonis filium, cui parentalia faciunt anniuersaria post Liberi patris sacrum: Deo cognomen, qui in arcam fuerat abditus, Aesymnetes. Præsunt eius religioni nouem viri è ciuitatis principibus, & fœminæ primariæ totidem: Ac per dies quidem festos, nocte vna signum ex arca depromit sacerdos: Ea nox hanc habet solennis pompæ quasi prærogatiuam. Descendunt ad Melichum fluuium oppidanorum liberi cum spiceis coronis, & eodem omnino ornatu, quo ad aram Dianæ, qui mactandi erant, deducebantur. Eas coronas deæ suspendunt. Ac deinde vbi se flumine abluerint, nouis ex hedera assumptis coronis recta ad Asymnetæ fanũ pro-

cedunt. Ad hunc propemodum ritum sacrum peragitur. Intra Laphriæ ambitum Mineruæ etiam ædes est cognomento Panachæidis, cuius signum ex auro, & ebore. Descendentibus ad inferiorem vrbis partem, est matris Dindymenes delubrum, in quo Attes etiam colitur, & si nullum eius monstratur signum, nam Magnæ matris ipsius marmoreum est. In foro Iouis Olympij templum est: Sedet ipse in solio, prope adsistente Minerua. Secundū Olympij Iunonis est simulachrum. Apollini etiā fanum dedicarunt: Dei nudum est ex ære signum, pedibus tātùm calceatis, quorum altero bouis caluæ insistit: Delectatum verò bobus Apollinem, in hymno, quem in Mercurium fecit, docet Alcæus, boues ereptas Apollini à Mercurio memorans. Sed ante Alcæum versibus prodidit suis Homerus, certa mercede, Laomedontis armēta Apollinem pauisse: Idémque ita loquentem Neptunum fecit.

Ipse ego Troianam vallabam mœnibus vrbem
Tam latis, pulchrisq́; vt inexpugnabilis esset:
Ac tu Phœbe boues camuras tūc pastor agebas.

In foro sub diuo positum est Mineruæ signum, in cuius fronte est Patrei sepulchrū. Cum foro Odeum, quod est ac si Cantilenarium dixeris, coniunctū est: in eo Apol-

linis

linis simulachrum eximia admodum specie: De manubiis illud Patrenses fecere, cum ex Achæis omnibus soli, Aetolis contra Gallos auxilium tulere. Exornatum Odeum illud est omnium, quæ in Græcia sunt, magnificētissimè, excepto duntaxat eo, quod Athenis est: Illud enim & magnitudine, & ornamentorum insignibus facile superat quorumuis operum splendorē. Ab Herode verò Attico in mortuæ vxoris memoriam est dedicatum. Eius certe operis in commentario de rebus Atticis idcirco nullam fecimus mentionem, quòd eam historiam ante quàm Herodes Atticus exædificationem illam instituisset perscripseramus. Sed ad Patrenses redeo. E foro abeuntibus, qua parte est Apollinis ædes, porta est in eo vrbis exitu, & supra portam inauratæ statuæ puerorum eminent, Patreus, Preugenes, Atherion: Qui dum Patreus puer esset, eius æquales fuere. In aduersa fori regione, fanum est cum area sacra Dianæ Limnatidis. Aiunt tenentibus iam tum ab initio Lacedæmona, & Argos Doriensibus, Preugenem ex quodam somnio Limnatidis signum Spartanis eripuisse: in ea re serui, cui fidem habebat maximam, opera vsum: Mesoæ reliquo tempore seruatur, quo à Preugene primum est è

Sparta deportatum: Verùm ipſo Limnatidis feſto die è ſacris ſeruis vnus transfert illud Patras, in aream deæ. In ea area ſunt & aliæ ſacræ ædes in operto, ad quas per porticus quaſdam eſt aditus. Ibi Aeſculapij ſignum, præter veſtem, è marmore, Mineruæ ex ebore, & auro eſt fabricatum. Ante Mineruæ templum Preugenis ſepulchrum eſt, ad quod anniuerſaria fit parentatio, eo ipſo tempore, quo Limnatidi ſolennia peraguntur ſacra. Nõ longe à theatro ædes duæ ſunt, Nemeſis vna, Veneris altera, vtraque inſigni magnitudine. Dearum ſigna è candido marmore ſunt. In eadem vrbis regione Liberi patris, cui cognomen Calydonio (eſt enim dei ſignum è Calydone deportatum). Fuit dum Calydon ſtetit, inter alios Liberi ſacerdotes Coreſus, cui ex amore acerbiſsimi caſus euenere. Amabat hic Callirrhoën virginem, & quanto erat Coreſi amor vehementior, tanto erat puellæ animus ab eius cupiditate alienior. Quare cum neque precum neque munerum vllo genere, omnia expertus Coreſus, virginem flectere potuiſſet, poſtremo ſupplex ad Liberi ſignum confugit, veniam poſcens. Non fuit irrita ſacerdotis precatio, ſiquidem inceſsit ſtatim Calydoniis ebrietati perſimilis quidam

fu

fui , ex quo passim populari vesaniæ morbo interibant: In ea lue Dodonæ oraculum cõsulendum censuerunt: Erat enim illis temporibus apud eius oræ incolas Aetolos, & eorum finitimos Acarnanas, & Epirotas columbarum, quæ è quercu responsa dabant, eorum populorum fide sancita, valde inclyta fama. Responsum qui missi fuerant tulere, placandum Liberum, cuius ira tantum apportasset perniciem. Esse verò placandi numinis vnam illam rationem, si ad eius aram Coresus, vel Callirrhoën immolasset, vel alium, qui se pro illa deuouisset. Puella cum frustra deprecando, ne impetrato quidem eorum, à quibus educata fuerat, auxilio, cædi destinata esset; Et iis omnibus comparatis, quæ ad sacrum rite peragendum in promptu esse oportere Dodonæi Iouis oraculum monuerat, cum infulis victimæ ornatu ad aram iam deducta fuisset: Coresus ipse, qui sacris præerat, amore victus, nihil iam pristinæ in puellam iræ indulgens, se ipsum pro illa occidit. Ac dedit ille omnium, quorum extet memoria, maximè sæuum amoris specimen. Commota rei spectaculo Callirrhoë animum flexit, & in commiserationem tam diri casus versa, & ipsa semet ad fontem, qui nam pro-

cul abest à Calydonis portu, iugulauit: Eum fontem posteri de puellæ nomine nuncuparunt. Est apud Patrenses non longe à theatro indigenæ cuiusdam fœminæ sacrarium, in quo Liberi signa totidem, quot sunt oppida Achæorum, & iisdem prope nominibus, Mesateus, Antheus, & Areus. Signa hæc, ipsis liberalibus, in Aesymnetæ deportant. Templum in maritima vrbis parte situm est, ad eius viæ, qua è foro exitus patet, dexteram. Descendentibus ab Aesymnetæ, aliud conspicias è lapide signum, quod Salutis nuncupatur, dedicatum aiunt iam tum ab Eurypilo, cum insaniæ morbo liberatus fuisset. Proximè ad portum Neptuni ædes est, cum signo marmoreo cuius rectus est status. Neptunum quidem, præter ea cognomina, quæ à poëtis ficta sunt, ornandi carminis causa, suis gentes prope singulæ patriis appellarunt nominibus. Communia verò ferè omnibus, & maximè insignia, Pelagæus, Asphaliæus, & Hippius: Ad mare, & portuum securitatem priora videntur cognomenta pertinere: hoc postremum, quod equestrem significat, alius alia de causa Deo inditum suspicari possit. Ego ex eo coniicio, quòd equitationem primus Neptunus inuenisse dicatur.

tur. Homerus quidem, quo loco certamen equorum describit, Menelaum facit iusiurandum concipientem, per huius ipsius dei numen.

En age equos tangens Neptuni numina iura
Fraude meos nulla prudens tardare iugales.

Pamphus verò, apud Athenienses hymnorum maximè priscus author, Neptunum appellat equorum, ac turritarum, velatarúmque nauium largitorem. Satis itaque probabile non aliunde eum, quàm ab equitatione nomen adeptum. Patris quidem non procul à Neptuni, Veneris tẽpla sunt: Deæ signum è duobus, quæ ibi dedicata sunt, alterum è mari piscatores funda extraxerunt, aliquot ante ætatem meam annis. Sunt & ante portum ex ære Martis signa. Est sacra etiam Apollini, & Veneri communis area, cum ipso ferè portu coniuncta. Simulachris os, manus, & imi pedes è marmore, reliquæ partes è ligno sunt. Est etiam in ipsa maritima ora Lucus, in quo curricula luculenta, & æstiuæ stationes valde elegantes. In eodem luco Apollinis, & veneris delubra spectantur cum signis marmoreis. Proximum luco est Cereris fanum: Dea ipsa, & Proserpina stant. Telluris effigies in solio sedet. Pro Cereris æde fons est, qui à tem-

plo lapideo pariete secluditur: Ad eum fontem per exteriorem tramitem descenditur. Ibi oraculum maximè veridicum est. Cognoscuntur ex eo non rerum omnium, sed morborum duntaxat euenta. Speculum tenui suspensum funiculo demittunt, vt in fonte omnino non mergatur, sed imo ambitu summam aquam contingat. Vbi odores adoleuerint, & rite deam precati fuerint, inspiciunt in speculum, & ex eius imaginibus periturúsne, an victurus is æger sit, de quo consulerunt, diuinant. Neque latius omnino huius aquæ diuinatio patet. Est verò in Cyaneis ad Lyciæ fines Apollinis Thyrxei oraculum, Cyaneis petris proximum, vbi qui in fontem descenderit, planè omnia quæcunque velit præscire posse dicitur. In Patrensi luco duo sunt Serapidis templa, in quorum altero Aegypti Beli filij sepulchrum. Aegyptum Aroën venisse tradunt Patrenses, filiorum luctu confectum, cum ipsum Argorum nomen exhorresceret, & in primis à Danao sibi plurimum metueret. Est etiam apud Patrenses supra arcem, ad ipsam oppidi portam, per quam exeunt qui Messatin iter habent, Aesculapij templum. Fœminarum Patris quam virorum duplo ferè

ma

maior est numerus,& hæ quidem si quæ aliæ ad venerem pronæ:Texendis è bysso Eliaca reticulis, & alia veste earum complures victum quæritant. Pharæ Achæorum oppidum Patrensibus est ab Augusto attributum. Via interest stadiûm centum, & quinquaginta. A mari verò ad continentem superiorem oram stadiûm interuallum circiter LXX. Præterfluit Pharensium agrum fluuius Pierus: idem opinor qui & Oleni ruinas præterlabitur, quem maris accolæ Perum nominant. In eius ripis platanorum lucus est, tanta arborum magnitudine ex ipsa vetustate, vt intra cauernas (multæ enim concauæ sunt) qui velint & epulari, & recumbere possint. Fori area magno,& late patenti ambitu est, quo scilicet spatio esse consueuerant priscorum fora. In medio Mercurij marmoreum signum, cum barba, è quadrata basi eminens, modica magnitudine. Testatur inscriptio à Messenio Simulo dedicatum. Cognomen ei est Agoræo, quod idem omnino est ac si Forensem dicas. Proximo loco oraculum est. Ante Mercurij signum Vesta, & ipsa marmorea: Adpositæ ei sunt plumbo ferruminatæ æneæ lucernulæ. Qui Deum consulunt, Vestam primùm thure incenso placant,

dein

deinde oleo infuso lucernas accendunt: Tum verò in aræ dextera partę nummum patria nota signatnm, appellant æreum, dedicant. Vbi quod ex vsu fuerit rogarit, aurem simulachro admouet, inde è foro abiens manibus aures premit: Vbi è foro excessit amota manu quam primum excepit vocem eam sibi oraculi loco ducit. Eadem apud Aegyptios in Serapidis celebratur oraculi religio. Est item Pharis aqua Mercurio sacra, Hama fonti nomen: Piscibus parcunt, quòd sacros Deo putant. Prope ipsum Dei signum lapides ferè xxx. erecti sunt quadrangula figura: singulos certis deorum nominibus appellantes venerantur. Et sanè Græcis olim omnibus patrium fuit rudes lapides pro dis perinde ac simulachra ipsa colere. Est procul ab oppido stadia fermè xv. Castoris, & Pollucis lucus, lauris consitus plurimis: Aedes verò, aut signa in eo omnino nulla: Aiunt incolæ Romam quæ fuerant deportata: Ara tantùm extat lapide exquisito extructa. Oppidani pro certo non habént Pharés ne Philodamea Danai filia natus, an alius quis illi cognomen, eam vrbem condiderit. Tritia quidem Achæorum & ipsa vrbs à litore interior, Patrensibus, hæc quoque attributa Cæsa-

ris voluntate. Abest à Pharis stadia centum & viginti. In suburbano agro, Sepulchrum visitur candido lapide extructum, insigne illud quidem, cum reliquo opere, tum maximè quòd in eo Niciæ ostenduntur picturæ. In sella sedet eximia specie puella: Adsistit puellæ ancillula, cum galericulo, & adolescentulus planè impuber tunica amictus, & supra tunicam punicea chlamyde. Sequitur eum seruulus cum iaculo venaticos canes ducens. Nomina certe cognoscere non potuimus, sed facile fuit coniicere illud esse viri, & vxoris monimentum. Tritiæ quidem conditorem Celbidam sunt qui dicant fuisse: Venisse verò illum è Cumis Opicæ terræ. Alij à Marte tradidere Tritiam Tritonis filiam compressam. Fuisse eam Mineruæ sacerdotē dum virgo esset: Melanippum Marte & Tritia natum, vrbem condidisse, & à se auctam de matris nomine appellasse. Est Tritiæ fanum quod Maximorum deorum vocatur. Simulachra fictilia sunt. Sacra his non alio ritu fiunt, quàm Libero patri apud cunctos ferè Græcos. Mineruæ etiam ædes extat: Deæ signum marmoreum hac ætate cernitur: Priscum Romam fuisse deportatum Tritæenses ipsi memorant. Eodem

in

in templo Marti etiam, & Tritiæ solenne habent rem diuinam facere. Atque hæ quidem procul à mari, & planè interiores in continenti terra oppida sunt. Nauigantibus Aegium à Patris, distat stadia quinquaginta promontorium, cui nomen Rhion, portus ab opportunitate Panormus, longe abest à promontorio stadia xv. Totidem à Panormo distant qui Mineruæ muri dicuntur: A quibus ad portum, cui Caprifici nomen, oram legentibus interuallum stad. xc. Inde ad Aegium Lx. pedestre iter breuius stad. xl. Paululum abest ab ipso Patrensium oppido Melicus amnis, & Triclariæ templum, in quo signum omnino nullum reliquum est. Ad viæ dexteram hæc sunt. Paulò longius progressis alius est amnis, cui Charadrus nomen, è quo, quæ potarint pecudes mares gignere creduntur fœtuum partem maximam, eáque de causa pastores alorsum greges agunt, præter bouillum tamen pecus. Id ab eo flumine idcirco non reiicinnt, quòd mares, & ad vsum sacrorum, & ad agrorum cultum magis idoneos esse arbitrantur. Cæteri pecoris fœminas maiore multo æstimatione dignantur. Secundum Charadrum ruinæ sunt non magnopere insignes Argyræ vrbis, &
ad

ad dexteram viæ popularis fons Argyra, & Selemnus fluuius in mare ea parte exit. De eo indigenarum est peruulgata fabula. Selemnum egregia forma puerum amatum ab Argyra nympha, illam è mari subnatantem, in fluminis alueo cum puero cubare solitam: Non longo post temporis interuallo, cum pueri forma defloruisset, ad eum accedere nympham desisse. Desiderio puerum contabuisse, & à Venere in amnem mutatum. Verùm cum in aquam etiam versus puellæ amore teneretur (hæc enim ipsi Patrenses memorant) ad eam (vti de Alpheo, & Arethusa proditum est) aquas subiens penetrabat: donec Veneris munere nymphæ puerum cepit obliuio. Inde eam vim Selemnum habere creditum, vt qui viri, qúæue fœminæ se in eo abluerint, amorum suorum obliuiscantur: Quod nisi commentitium esset, quantauis pecunia videri posset, ea Selemni aqua preciosior. Ab Argyra modico interuallo fluuius abest Bolinæus: Fuit ei proxima olim Bolina vrbs. Virginem ab Apolline, cui Bolina nomen, amatam tradunt, quæ fugiens in mare se proximum abiecerit, ac postea Apollinis miseratione immortalitatem sit adepta. Promontorium inde mari imminet. In hoc

hoc ipsum mare fabula vulgauit, Saturnum falcem abiecisse, Cœlum patrem cum execuisset, & ex eo promontorium Drepanum vocatum. Paululum supra militarem viam cernuntur Rhypum ruinæ: Ab illis distat Aegium stadia circiter xxx. Agrum præterlabitur fluuius Phœnix, & item Meganitas, ambo in mare influunt. Porticus suburbana Stratoni athletæ erecta, qui Olympiæ eodem die pancratij, & luctæ coronas cepit, quo certum vbi se exerceret locum haberet. Habent Aegienses vetustum Lucinæ fanum: Deæ ligneum signum à vertice ad calcem tenui carbaso velatum, præter os tamen, summas manus, & pedes. Sunt verò quæ non teguntur partes è marmore Pentelico. Alteram manum porrigit, altera facem præfert. Attributas ei faces ex eo suspicari possis, quòd parturientes dolores vrere videantur, vel quòd ipsa in lucem fœtus profert: Simulachrum illud fecit Damophon Messenius. Non longe à Lucinæ, est sacra Aesculapio ara, in qua Hygeæ sunt, & Aesculapij ipsius signa: In basi incisi iambi indicant, Messenij Damophontis opus esse. In hoc Aesculapij templo altercatio mihi fuit cum Sidonio homine, qui & rerum

omnium diuinarum peritiores esse Phœnicas, quàm Græcos contendebat, tum verò & inter ipsos aiebat Aesculapij patrem Apollinem celebrari: Matrem verò ei mortalem fuisse negabat. Aesculapium enim aliud nihil quàm aërem esse ex quo Bona valetudo, quàm Græci Hygiean appellant, tam homini, quàm cunctis aliis animantibus, existeret: Apollinem, qui Sol ipse est, iure patrem Aesculapij perhiberi, quòd anniuersarias vicissitudines cursu conficiens suo, aëri salubritatem impertiat. Hæc ego illi facile assentiebar, sed non esse magis Phœnicum eam opinionem, quàm Græcorum ostendebam: Cum Titane etiam, quod est Sicyoniorum oppidum, Aesculapij signum, salubritatis dicatur. Esse verò vel puero manifestum aiebam, corporum salubritatem Solis cursu effici. Est item apud Aegienses Mineruæ delubrum, & Iunonis lucus. Mineruæ ipsius duo sunt è candido lapide signa. At Iunonis nemini præter eam mulierem cui sacerdotium obtigit fas aspicere. Liberi etiam ædes proxima theatro: Signum impubere est. In foro Iouis est area, cognomento Seruatoris, & in primo sane fori aditu ad læuam simulachra ænea duo, quo-

rum alterum imberbis effigiem præ se ferens, multo esse videtur antiquius. At ænea signa, quæ recta per militarem viam progressis, in cella quadam Neptuno, & Herculi dicata sunt, Argeos nuncupant, vel quòd (vt Argiui dicunt) Argis fabricata fuerint, vel (quòd Aegienses ipsi vulgarunt) deposita illa apud se ab Argiuis, asseruarint: Quibus cum iussi essent cotidie sacra facere, quo id sine publica impensa fieret, excogitasse, vt ea ipsa, quibus postea in epulationibus vescerentur, dis quę rem diuinam facerent, consecrarent: sed enim cum depositum aliquando repetissent Argiui, se quoque repetisse, quam in sacra erogassent pecuniam, illos cum soluendo non essent, signa reliquisse. Prope forum communis Apollini, & Dianæ ædes dedicata est. In foro etiam est Dianæ templum, sagittas deæ eiaculantis effigiem præ se fert. Est etiam Talthybij caduceatoris sepulchrum, cui Spartæ quoque tumulus est aggesta terra extructus: Vtraque ciuitas Talthybio parentat. In maritima Aegij parte Veneris delubrum est, Neptuni deinde: Proserpinæ etiam, & Ioui Homagyrio, quod est ac si Congregatori dicas, templa dedicata fuere. In Iouis,

dei ipsius, Veneris, & Mineruæ signa extant. Homagyrium cognomine appellarunt, quòd in hunc locum Græciæ principes Agamemnon coëgit, quo de illorum sententia consilium caperet, quæ foret Priami regnum bello adoriendi optima ratio. Agamemnoni ipsi & aliæ potuerunt laudes attribui, & ea summa fuit omnium, quòd semel habito delectu, cum iis tantùm qui nomina dederant, nullo euocato è Græcia supplemento, & Ilium & finitimas vrbes expugnarit. Proximum est Homagyrij Panachææ Cereris fanum. Sunt in Aegiensium litore eodem in quo templa, hæc memoratu digna. Aqua perennis, & ex ipso capite bibentibus suauissima. Salutis fanum, in quo signum cernere fas nemini præter eos, qui sacerdotio funguntur. Ibi sacra, & alia ritè peragunt, & ex ara sumpta liba in mare porriciunt, mittere se illa Arethusæ Syracusas testantes. Sunt & alia apud Aegienses ex ære fabricata signa, Iupiter puerili facie, & Hercules impuber, Ageladæ Argiui opera. His deliguntur quotannis sacerdotes, quorum in ædibus asseruantur signa. Priscis quidem

temporibus decernebantur Iouis sacerdotia pueris, qui primas pulchritudinis tulissent: Quibus jam pubescentibus alij succedebant. Hæ patriæ Aegiensibus religiones. Conuentus autem apud eos Achæorum, hac etiam ætate celebratur, vti ad Thermopylas, & Delphos, Amphictyonum. Hinc progressis, amnis Selenus, & ab Aegio stadiûm interuallo XL. vicus est Helice, frequentis olim vrbis nomen. In ea fuit Ionibus religiosissimum Neptuni Heliconij templum. Mansisse apud se cultum eius dei, memorant à quo primum tempore ad Achiuis eiecti, Athenas primum, atque inde postea ad maritimam oram confugêre. In Milesiis etiam, qua ad Bibliadem fontem iter est, ante ipsam vrbem ara monstratur Heliconi. Et item apud Teios ambitus, & ara Heliconij est planè opere spectando. Quin & Homerus Helices, & Heliconij Neptuni mentionẽ versibus inseruit suis. Interiecto dein tempore, cum Achæi supplices è templo abstractos trucidassent, nõ fuit lenta, aut signis Dei ad pœnam reposcendam ira. Ingens enim terræ, ac repẽtinus motus, nõ ipsa tantũ mœnia, & ædificiorum superficiem subuertit, sed

vrbis etiam totius aream ita obruit, vt ne vistigia quidem vlla posteris agnoscenda relinquerentur. Et antè quidem quoties labes huiusmodi aliqua insignior facta est quæ terram longe, latéque concusserit, præcesserunt certa quædam diuinitus rerum miracula: Perpetui imbres: Diuturnæ siccitates: Tepidę hyemes: Aestate anni Solis orbis vel caligine obductus, vel incensus rutilo, vel subatro liuidus fuit colore: Fontes exiccati: Ventorum turbines, quocunque vehementius irrupissent, præualidas arbores radicitus cõuellerunt. Iam verò ignes longo flammarum tractu per cœlum discurrêre. Siderum etiam non antè conspectæ formæ sæpe hominibus pauorem incussere. Densiores præterea ab ima terra halitus erupere. Tam multis prodigiis antequam terræ tam violenti motus euenirent, homines præmonitos dij voluere. Huius tantæ motionis, non vnam nobis quasi formam, aut simplex genus, ij quibus hæc iampridem inuestigare curæ fuit, & eorum discipuli, ac sectatores prodidere: Pluribus enim modis tremente terra, affici quæ moueantur animaduertêre.

Leuissima est omnium motio (si quid tamen leue esse possit in tam attroci

malo) quoties quæ in partem vnam impulsa fuerint, & prope iam solo æquata, obnitens ab imo contrarius quidam motus subrigat, & restituat. Videre itaque est cum terra in hunc modum mouerit, columnas à recto statu iam penè humi deiectas, erigi, & distractas parietum partes denuo coagmentari, trabes etiam loco dimotas in pristinam sedem reponi. Ad hæc fistulas, & qui fastigio ducendis aquis defodiuntur; tabulos, si forte conuulsi discesserint, ad vnguem rursus compingi, vt non aptius fabrorum arte cohærere posse videantur. Diuersus est ab hoc impetus, quo irruente, nulla est tectorum, aut mœnium tam firma superficies, quæ non corruat, ac sternatur, æquè ac si fuisset bellicis tormentis labefactata. Omnium est in hoc genere perniciosissimus ille motus, quem cum vitali spiritu similitudinem quandam habere autumant. Sicuti enim ille, febris vi è corporis intimis quasi penetralibus quandoque erumpens, tum alibi, tum verò maximè in venis, quæ circa articulum eum sunt, quo extremum brachium cum manu coniungitur, motus vehementiores ciet: Ita propemodum terræ cauernis inclusum spiritum, dum sibi eruptionem

tem molirer, ædificiorum fundamenta magno impetu subruere: non alio fermè modo, quàm terram talpæ subpellentes egerant. Atque hac quidem sævientis velut terræ trepidatione adeo quasi absorpta mœnia, domósque subsidere, vt nulla ferè reliqua fiant habitaculorum vestigia. Hoc vastitatis genere perculsam ab imo solo Helicen memorant: Accessisse verò & alteram huiuscemodi cladem: Maris Eluuione hyeme anni Helicen totam circunquaque incinctam, idsúmque Neptuni lucum ita inundatione ea obrutum, vt vix summa extarent arborum cacumina: Quo facto ùm vt repente cum terræ motione violentissima, tum verò effusius maris æstu stagnante, vrbs tota cum omni ciuium numero pessum ierit. Talis & vrbem, quæ fuit olim in Sipylo monte, casus deleuit: Et si fuit ille apperientis se terræ hiatus: Ac montis quidem ipsius labe facta, defluentes aquę portum effecere in extremis eius voraginis faucibus, cui nunc Saloë nomen. Et sanè in eo portu cernebantur eius vrbis ruinæ priusquã omnia torrentium limo obducerentur. Ruinæ etiam quædam Helices eminent, ea facie, qua esse consueuerunt, quæ mari-

nis exesa sunt aquis. Ob violatos quidem supplices implacabilem esse numinis iram non Helices modò exitium, sed alia etiam talium euentorum exempla documento esse possunt: Extat enim Dodonæi Iouis oraculum Atheniensibus Aphidantis ætate redditum, quo supplices sacrosanctos esse debere his versibus monentur.

Ara tibi Eumenidum fumans & curia Martis
Sint cordi: huc bello domiti nam forte Lacones
Suppliciter tristes venient, tu proiice tela;
Supplicibus parcens, diuum quos iura tuentur.

Hæc redierunt in memoriam Græcis, cum essent Peloponnesij Athenas adorti regnante Codro Melanti filio: Tunc enim ex Attica reliquæ Peloponnesiorum copię retrocesserunt, audita Codri morte, cognitóque mortis genere. Neq; enim vlla fuit victoriæ reliqua spes, cum ex Delphici Apollinis responso se Codrus deuouisset. Ibi qui è Spartanis iam intra portas irruperant, vbi se destitutos animaduerterunt à suis, nocte ea delituerunt: Iam verò cum illuxisset, & in eos Atheniensium ex omni vrbis parte concursus fierent, ad aras dearum, quæ Seueræ appellantur, in Areopagum se receperunt. Et tunc quidem incolumes dimissi sunt. Post aliquot deinde annos

annos cum iidem magiſtratus eos, qui cum Cydone in arcem ad Mineruæ ſuppli ces confugerant, violaſſent, & ipſi, & omnes eorum poſteri violatæ per cædem religionis damnati, obnoxij deæ fuere. Lacedæmonij etiam cum in eos viros ſæuiſſent, qui ſupplices in templum Neptuni, quod ad Tænarum eſt, euaſerant, Sparta tam vehementibus, támque crebris terræ impulſibus concuſſa eſt, vt nulla prope domus ruinæ expers fuerit. Deleta eſt ad internicionem Helice, Aſteo Athenis ſummum magiſtratum gerente, Olympiadis primæ & centeſimæ anno quarto, qua Damon Thurius victor primum renuntiatus eſt. Ab Helice, & eius maritima ora diuertens dextrorſum ad oppidum peruenias in monte conditum ſupra militarem viam, cui Cerynea nomen, ſiue ab eorum locorum regulo, ſiue ab amne proximo, qui Cerynates dicitur: Profluit iſ è Cerinea Arcadiæ monte, & Achæorum finitimos agros præterlabitur. Huc aliquando commigrarunt Mycenæi ex Argiuorum finibus profugi, cũ Mycenes enim muros Argiui deiicere non potuiſſent: quòd validiſsimi eſſent, atque adeo vt à Cyclopibus, ſicuti Tirynthis etiam muri, extructi dicerentur: Poſtremo fame victi

vrbem deserere Mycenæi coacti sunt: Eorum alij Cleonas, sed maior dimidia ferè populi pars in Macedoniam ad Alexandrum regem, eum nempe, cui Mardonius Gobriæ filius mandata ad Athenienses dedit. Reliqua multitudo Ceryneam confugit. Ea inquilinorum accesſio, opulentiorem multo, & clariorem Ceryneam reddidit. In eo oppido Eumenidum fanum est dedicatum ab Oreste tradunt. Huc si quis vel cæde, vel quouis incesti aut impietatis genere pollutus intrarit, spectandi causa, statim eum mente capi diris terroribus exagitatum credidere: Quare omnibus etiam alio contendentibus templi aditu interdictum. Dearum signa è ligno: modica magnitudine elaborata. Intra templi vestibulum positæ sunt muliebres imagines marmoreæ exquisitæ artis. Sacerdotes eas fuisse Eumenidum putant. E Cerynea reuersos in militarem viam, atque illinc aliquanto longius progressos, relicto ad dexteram mari, deuius trames Buram ducit, quæ in monte ipsa etiam sita fuit: Appellatam verò aiunt à Bura Xuthi, & Helices filia. Oppidum hoc idem terræ qui Halicen deleuit motus, tam vehementer perculit, vt in templis prisca omnia deorum signa

corrue

corruerint. Hominum ij duntaxat reliqui fuere, qui fortè vel militiæ, vel negotij cu iuſpiam obeundi cauſa domo abfuiſſent. Atque ij quidem lapſam, & penè exciſam ciuitatem reſtituêre, Buræ ædes eſt Cereris, Veneris, Liberi patris, & Lucinæ. Horum numinum ſimulachra è Pentelico lapide ſunt, Athenienſis Euclidæ opera. Ceres veſte velatur. Habet etiam Iſis templum. Quà ad mare deſcenditur, amnis eſt Buraicus nomine. In proxima ſpelunca non vtique magnum Herculis ſignum Buraico & ipſi cognomen: Oraculi ſortes capiuntur ex tabula per talos: Qui conſultum venere, precatione ad ſignum peracta, votíſque nuncupatis, talos, ex ea, quæ in promptu eſt, copia, iaciunt quatuor ſuper menſam. Inſcripti ſunt certis notis tali ſinguli, earum illi notarum interpretationem in tabulis ſimilitudinem ſecuti requirunt. Ab Helice ad Herculis via ducit recta ſtadiûm fermè x x x. Ab hercule diſcedentes perennis aquæ fluuius excipit, & Arcadiæ monte in mare defluens, nomen & monti in quo fons & flumini Crathis, à quo Italiæ fluuius Cratis nomen accepit. Ad hunc Achaicum amnem celebris olim fuit vrbs Aegæ, quam poſtea deſertam cũ priſtinis fuiſſet

ſpolia

ſpoliata opibus ferunt. Huius verbis mentionem Homerus fecit, eo quem Iunoni tribuit ſermone.

Aſt hi grata ferent Helicen tibi munera, & Aegas.

Quod ſcilicet æquè Helice, atque Aegis Neptunus coleretur. Non ita procul à Crathide ad dexteram viæ ſepulchrum offendas, cum equeſtris viri iam penè abolita pictura. Ab eo tumulo triginta circiter ſtadiûm via Gæum ducit: Telluris id fanum eſt, quam Euryſternon, ideſt Latipectoris, cognomento nuncupant. Sacerdotium mulieri decernitur, quo ſtatim ſuſcepto, vitam illa agit cœlibem omne ætatis reliquum tempus: Quanquam & ante eam opportuit cum vno tantùm viro matrimonij cauſa fuiſſe. Taurini ſanguinis hauſtu periculum faciunt, quo illa epoto, ſi legi fraudem fecerit, ſtatim flagitium dicitur morte luere. Quòd ſi plures forte ſacerdotium petant, ſorti creatio committitur. Ad Aegiratarum nauale, cui idem quod Aegiris vrbi nomen eſt, ſtadia interſunt LXXII. ab Hercule Buraico. Nihil verò in maritima ora habent Aegiratæ memoratu dignum. A nauali ſuperior vrbs ſtadia abeſt XII. appellata ab Homero eſt Hypereſia. Recentius

enim nomen ea vrbs quam Iones ante Coloniam deduxerant, ob huiuſcemodi cauſam accepit. Cum Sicyonij comparato exercitu agrum inuaſuri eſſent, intelligeréntque Hyperæſienſes nullo ſe pacto pares illis numero futuros, captas omnes quæ intra fines erant, in vnum coëgerunt, alligatáſque ad cornua faces, intempeſta nocte accendêre. Hoſtes ignes eos eſſe ab auxiliaribus Aegiratarum ſuſpicati, retro agmen egêre. A Capris itaque mutato veteri nomine vrbs Aegira eſt appellata: Quóque loco ex illis vna eximia ſpecie, quæque cæteris dux erat procubuerat, ibi templum Dianæ Agreſtis erexere, quòd illius propitio numine in mentem ſibi veniſſe interpretati ſunt eo dolo hoſtem eludere. Neque verò continuo nouum nomen inoleuit. Nam ſic propemodum Hyperefiæ nomen manſit, vt Oreum in Eubœa non deſunt qui hac ipſa ætate veteri nomine Eſtiæan appellent. Habet Aegira quæ literis mandentur digna, Iouis templum, & in eo ſignum Dei ſedens, è Pentelico lapide, Euclidæ Athenienſis opus. Ligneum etiam Mineruæ ſignum, facie, ſummis manibus, ac pedibus eburneis, reliquũ corpus inauratum, & coloribus diſtinctum eſt. Habet & Dianæ ędem cum ſimulachro

quod

quod temporis nostri artem præ se fert. Rem diuinam facit puella ad nubilem vsque ætatem. Extat priscum signum, quod Iphigeniæ esse dictitant Aegiratæ Agamemnonis filiæ: Id si ita est, credi facile potest, iam tum ab initio ædem fuisse Iphigeniæ dedicatam. Spectandum ipsa maximè antiquitate Appollinis delubrum: Vetera sunt testudinis ornamenta, vetus ipsum Dei maximè signum, nudum id est, atque insigni magnitudine, neque quis fecerit opifex populares habent dicere: Qui tamen Sicyone Herculem viderit, facile ex operum similitudine coniiciat, vtrunque opus fuisse Phliasij Laphais: Sunt præterea in eodem delubro signa aliquot Aesculapij stantia, & seorsum Serapidis, & Isidis è lapide omnia Pentelico. Præ ceteris quidem diis religiosissimè cœlestem Venerem colunt, in cuius ædem penetrare viris nefas. In eius verò, quàm Syriam nominant, deæ non nisi statis diebus intrant, vbi se, & reliquis certo ritu expiationibus, & victus præcipuè moderatione lustrauerint. Aedicula etiam quædam Aegiræ est, in qua Fortunæ signum sum conspicatus Amaltheæ cornu præ se gerens, cui adsistit volucer Cupido. Significat hæc nimirum, Amoris cum Fortuna

coniunctio, plus ferè in amore hominem ope Fortunæ quàm pulchritudine proficiscere. Facile autem mihi Pindarus cum alia multa persuadet, tum verò vnam esse Parcarum Fortunam, & eam quidem potestate sororibus antecellere. Est in eadem ædicula vir senex iam propemodum, lugentis facie: Mulieres tres armillas sibi detrahunt, & adolescentes totidem. Vir ille loricam induit. Hunc Achæi bellica virtute omnibus Aegiratis præstitisse tradunt, qui cum fortissimè pugnans cecidisset; fratres eius mortem domum nunciarunt: Sorores itaque luctus causa, vsitati cultus ornamenta abiiciunt: Patrem ipsum populares miserabilem nuncupant, quòd ipsa etiam effigies miserationem sibi conciliat. Recta sanè ab Aegira discedentes à Iouis templo, & per montes, ardua, stadiûm XL. nihilo breuior Phelloën via ducit Castellum, id est minime clari nominis: nam neque Ionibus quidem ea loca tenentibus incolebatur, Ager vites feliciter educat, ea, qua maximè saxosus est, parte. Multæ passim quercus, multæ item feræ, cerui in primis, & apri. Ac si vlla Græcorũ castella maximè sunt perennibus aquis irrigua, inter ea meritò fuerit Phelloë numeranda. Sunt illic deorum

temp

templa, Liberi, & Dianæ. Diana ex ære fabricata, sagittam è pharetra promens. Liber pater è ligno cinnabari illitus. Ab Aegira descendentibus ad nauale, atque illinc progressis paulò longius, ad viæ dexteram, est ædes Agrestis Dianæ, quo loco capellam procubuisse memorant. Aegiratis contigui Pellenenses, Achæorum postremi inter Sicyonem, & Argolicæ terræ fines. Appellatos ipsi se prædicant à Pallante, qui fuerit de Titanibus vnus: At Argiui à Pellene putant Argiuo, Phorbantis filio, Triopæ nepote. Inter Aegiran, & Pellenen castellum est sub ditione Sicioniorum, cui Donussa nomen, deleta ab ipsis olim Sicyoniis. Et eius mentionem ab Homero factam affirmant in Agamemnonis delectu, eo scilicet versu:

Quiq; Hyperesiã, atque altã coluere Donussam.

Sed enim Pisistratum, cum dissipata Homeri carmina, & passim per alia literarum monimenta dispersa, in vnum collegisset, vel ipsum, vel operis illius adiutorem loci ignoratione nomen immutasset. Suum Pellenæorum nauale Aristonautæ appellatur. Distat ab Aegiræ maritima parte stadia c.x x. dimidio breuior à nauali Pellenen via. Hoc nominis inditum ferunt, quòd in eum portum appulerint Argo nautę

gonautæ. Eſt oppidum ipſum in iugo ſi-
tum:Iugi ſupremus vertex in acutiſsimũ
aſſurgit faſtigium,ſed nullæ ea in parte,
quòd maximè ardua, & prærupta eſt do-
mus. In planiore cliui parte infra montis
cacumen vtrinque habitatur. Qua Pelle-
nen iter,in ipſa via Mercurij ſignum eſt,
cui cognomen Dolio,hominum vota ma
ximè rata facere creditur, figura eſt qua-
drangula,barbatus,galero caput velante.
In eadem via eſt Mineruæ templum,lapi-
de extructum vernaculo: Deæ ſignum ex
ebore,& auro: Artificem Phidian fuiſſe di
cunt:Atque hanc quidem Mineruam ela-
boraſſe illum ante quàm vel Athenienſi-
bus eam,quæ in arce collocata eſt,vel ſuã
Platæenſibus Mineruam feciſſet. Aiunt
Pellinæi ſub ipſa Mineruæ baſi alte de-
ſcendere adytum, atque ex eo humidum
halitum efflari, qui ſit ebori tuendo per-
idoneus. Supra Mineruę delubrum lucus
eſt muro circunſeptus, Dianę ſoſpitę ſa-
cer: Per huius numen de rebus maximis
iuſiurandũ concipiunt:Nulli verò cuiquã
hominum præterquã ſacrificulis illuc adi-
tus patet. Pręſident ſacris indigenę homi-
nes,generis dignatione clariſsimus quiſ-
que. Contra lucum Soſpitę, & Liberi pa-
tris templum,quem Lamptera à lumini-

bus nuncupant, festúmque ei diem Lampteriam celebrãt, illatis noctu intra ædem accensis facibus ; pasśimque per vrbem dispositis vini cadis. Est etiam apud Pellenæos Apollinis Theoxenij templum, cuius ex ære simulachrum: Ludos verò faciũt in honorem Apollinis Theoxenia: Argentum victoribus præmium exponitur : Descendunt in certamen soli ciues. Prope Apollinis, ædes Dianæ est: Iaculatricis ornatum dea præ se fert. In foro erectum videas aquæ per occultos meatus ductæ conceptaculum. Ad lauacra ex imbribus collectitia vtuntur. Nam poculentæ pauci sunt infra vrbem fontes, eo loco, quas à dulcibus aquis Glyceas appellãt. Priscum ibi gymnasium, vbi se ephebi exercent: Neque verò ad rempu. quisquam admittitur, nisi ante puberum exercitationes obierit. Hoc in gymnasio posita statua est Promacho Pellenæo Dryonis filio, vna ex Olympicis, tribus ab Isthmicis, duabus è Nemeis ludis de pancratio palmis reportatis. Vnam ei sui ciues ex ære Olympiæ, alteram è marmore, quo ante diximus loco statuam dedicarunt. Hunc Promachum bello quod inter Pellenæos, & Corinthios gestum est, vnum hostes quamplurimos pugnantem occidisse, memoriȩ proditum:

Ab

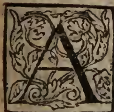
Ab eodem etiam Olympiæ ſuperatum Polydamantem Scotuſſæum, quo tempore à Perſarum rege in patriam reſtitutus Polydamas, in Olympicum certamen iterum deſcendit. At Theſſali & Polydamantem ex vllo vnquam certamine inferiorem diſceſsiſſe minimè cõfitentes, & alia eius rei afferunt argumenta, & in primis elegos ad Polydamantis ſtatuam adſcriptos.

Tuq; Scotuſſa altrix inuicti Polydamantis.

Pellenenſes verò magno Promachum honore proſequuntur, duáſque eius de lucta ad Cheroneã, quatuor Olympiæ acceptas palmas prædicant. Nominare tamen eum reſpuunt, ob eam cauſam credo quòd Pellenenſiũ remp. ſuſtulerit: Corruptus enim ab Alexandro Philippi filio inuidioſiſsimo dominationis munere, ſe patriæ ſuæ tyrannum imponi facile paſſus eſt. Eſt Lucinæ etiam ædes, à Pellenenſibus in parte oppidi minore dedicatum. Poſedion, id eſt Neptunium dicitur: Fuit olim curia ætate noſtra deſertus planè locus, infra gymnaſium: Coli tamen in hunc vſque diem tanquam Neptuni fanum nunquam deſitus. A Pellene ſtadia circiter ſexaginta abeſt Myſæum Myſiæ Cereris ſacrarium, dedicatum ferunt à Myſio Argiuo homine, & ab eo quidem hoſpitio Cererem ac-

eptam Argiuorum sermo vulgauit. Lucus est in Mysæo condensus multis ac variis arboribus, & perennium fontiũ aquis irriguus. Festos dies agitant septem, quorum tertio è templo viri omnes exeunt, mulieres verò intus relictæ, ritu à maioribus tradito nocturnum peragunt sacrum. Neque verò viros tantùm excludunt, sed canes etiam masculos eiiciunt. Postero die reuisunt fœminas viri, multóque cum risu vltro citróque sales, & dicta iaciuntur. Modico à Mysæo interuallo surgit Aesculapij templum, Cyrum appellant. Multa hic monstrantur morborum remedia. Leniter fluentis aquæ aliquot ibi fontes, ad quorum maximum Dei ipsius positum signum. Flumina item aliquot descendunt è montibus qui supra Pellenen sunt: Eorum vnus ad Aegiras defluens, Crius appellatur, à Crio Titane nomen inditum putant. At Alsus nominatur, qui è Sipylo descendens in Hermum influit. Qua verò parte finitimi sunt Sicyoniis Pellenenses, amnis quidam Achaicorum postremus in Sicyonium mare decurrit.

PAVSANIAE ARCADICA SIVE LIBER OCTAVVS.

RCADIAE partem eam quæ fines Argiuorum contingit, Tegeatæ, & Mantinenſes tenent: Et Arcadici quidem nominis populi omnes Mediterraneũ Peloponneſi agrum colunt. Corinthij enim primi Iſthmum occupant: His contigui Epidaurij, qua parte ad Aegeum ora eſt expoſita. Medius inter Epidaurum. Troezenen, & Hermionen Argolicus ſinus, cuius accolæ, Argiuorum mari quique proximi. Adiacent circunquaque Lacedæmoniorum ciuitates: His finitima Meſſenia, quæ ad mare deſcendit, Methonen vſque, Pylon, & Cypariſsias: Ad Lechæum vicini Corinthiis Sicyonij, poſtremi hi Argolicorum hac in parte finium: Sicyonem excipiunt Achæi litoris accolæ. Ad id Peloponneſi latus, quod Echinadibus inſulis ex aduerſo eſt, habitant Elei: Elei agri fines cũ Meſſenia iungũtur, qua parte Olympia eſt, & Alphei

hostium: Nam inter Eleam terram, & Achaiam medij Dymæi sunt. Pertinent populi quos enumeraui ad mare omnes. Interiores Arcades à mari vndecunque seclusi. Quare Homerus profectos ad Troiã dicit, non suis ipsorum, sed acceptis ab Agamemnone nauibus, Ac primum quidem omnium Pelasgum memorant Arcades in hac terra extitisse: Sed consentaneum certe est non solùm illum, sed alios etiam in iisdem locis vnà cum eo fuisse: Nam quibus omnino imperasset hominibus? Crediderim ego Pelasgum magnitudine, robore, virtute, ac forma cæteris præstitisse, eámque ob rem ei à suis regnum decretum: Quod ei testimonium suis versibus Asius dedit.

Mõtibus alticomis peperit nigra terra Pelasgũ
Dis similẽ, et generi tribuit noua regna futura.

Pelasgus igitur cum regnare cœpisset, primum quidem rudes homines docuit tuguria, ad frigoris, imbrium, & æstus incommoda arcenda, ædificare. Idem tunicas facere instituit è suillis coriis, qualibus his ipsis temporibus in Eubœa, & Phocide tenuiores homines vtũtur. Ad hæc cum vulgo virente adhuc fronde, herbísque ac radicibus non modo non cibariis, sed plerunque perniciosis incautius vescerentur,

tur, salubriores multo glandes esse, neque omnes, sed quæ è sola fago legerentur, persuasit. Fuit verò tam frequens, ac diuturnus hic glandium cibus Arcadibus, vt quo tempore monuit Apollo Lacedæmonios, ne Arcades bello lacesserent, hunc illis victũ è glandibus hisce versibus attribuerit.

Glãde satur multa, obsistet tibi plurimus Arcas.
Nostra tuis non sunt contraria numina cœptis.

Ab hoc rege totam regionem eam Pelasgiam appellatam ferunt. Huius filius Lycaon nonnulla, vel sapientius quàm pater suus excogitauit. Lycosuram hic vrbem in monte Lycæo cõdidit, Iouem Lycæum appellauit, ludósque in eius honorem Lupercalia instituit. Facile vt credã adducor, nondum apud Athenienses Panathenæa celebrari cœpta: Siquidem cum antea ludi Athenæa dicerentur, authore verò Theseo Atheniensis populus, qui antè dispersus vicatim habitabat, in vnam fuisset ciuitatẽ, atque intra vna mœnia congregatus, apparatius facti, ab Atheniensium communione Panathenæa insequentibus dehinc temporibus nuncupata. Nam Olympici ludi, in quibus Iouem cum Saturno luctatum, & curetas cursu certasse memoriæ proditum, cum ad vltimas ferè hominum ętates referantur, eorum ego antiquitatem ora-

tione mea in dubium non reuocarim. Eadem verò ætate & Cecropem Athenis,& Lycaonem in Arcadia regnasse comperio: Prudentia tamen rerum diuinarum multo Lycaonem inferiorem fuisse censeo. Ille enim cum primus Iouem cognomine supremum appellasset, nihil vita præditum ei immolandum duxit, sed liba tantùm patria, Pellanos Attici vocant, vt ad aram porricerentur sanxit. At hic ad Iouis Lycæi aram infante mactato, humanum sanguinem libauit: Quare inter ipsa sacra in lupum mutatum tradunt, cui certe famæ facile possum assentiri: Nam præterquam quod Arcadum sermonibus iam tum ab initio vulgatis prodita posteris est, à ratione etiam non abhorret. Erant enim prisci illi homines dis ipsis hospites, & conuiuæ, pro iustitiæ, & pietatis merito. Et sanè bonis,& piis præmia certissima, sontibus ex deorum ira supplicia erant exposita: Quin etiam recepti cœlo multi ex hominibus, quibus & adhuc sui permanent honores: In quo numero fuere Aristæus, Britomartis Cretica, Alcmenæ filius Hercules, & Ioclis Amphiaraus: In primis verò Pollux, & Castor. Quare neque absurdum dictu videri possit Lycaonem in feram, & Nioben Tantali

tali filiam in ſaxum conuerſam. At enim ætate noſtra, qua gliſcens fraus, & audacia omnes prope orbis terræ partis, vrbíſque occupauit, nulli iam homines in deorum numerum veniunt: niſi fortè per inanes titulos, & immodicæ adulationis licentiam: Et noxam commeritis, cum demum è vita exceſſerint, ſeræ deorum iudicio pœnæ irrogantur. Ac omnibus quidem ſeculis veteribus, & obſoletis iam rerum euentis, fides eorum culpa in vulgus eſt abrogata, qui veritatis tanquam fundamenta ſuperſtructis fabulis obruerunt: Nam & poſt Lycaonem in iiſdem Lycæi Iouis ſacris alios fuiſſe ex hominibus lupos factos tradunt: Non tamen in reliquum omne vitæ tempus, ſed decimo tandem anno, ſi interea humana carne abſtinuiſſent, priſtinam hominis figuram recepiſſe: ſin hominis carnes guſtaſſent, lupos eſſe nunquam deſiſſe. Eadem vanitate Nioben illachrymari æſtate anni fabulantur. Audiui etiam quoſdam cum narrarent & alia quædam rerum miracula, & gryphibus vti pardis ſegmentatam, & maculis diſtinctam eſſe pellem. Iam verò Tritones voce humana præditos, & eoſdem concham inflantes canere. Ita verò comparatum eſt, vt qui

huiusmodi figmentorum portentis aures præbent, & ipsi mox aliquid adfingant, quo fit, vt mendaciorum quasi colluuie veritas vitiata, suam prorsus authoritatem perdat. Tertia post Pelasgum ætate regio tota, & vrbium, & hominum numero magnos habuit processus. Nam cum Nyctimus Lycaonis liberûm natu maximus, paternum imperium adiisset, reliqui sibi diuersis, arbitrio quisque suo, agri partibus occupatis, oppida muniere. Pallantium Pallas, Orestheus Oresthasium, Phigaliam Phigalus excitarant. Et Pallantij quidem Stesichorus Himeræus in Geryone Ioue mentionem fecit: Sed Oresthasij nomen vetustate immutatum, & ab Oreste Agamemnonis filio Oresteum est oppidum illud appellatum: Quin & Phigalia à Bucolionis filio Phialo minore mutato nomine Phialia est vocitata. Reliqui fuere Lycaonis filij, Trapezeus, Eleatas, Macareus, Elisson, Acacus, Thnocus: Horum postremus vrbem Thnociam condidit: Acacus Acacesium: Ab eodem sanè Acaco cognomen Mercurio ab Homero datum Arcadum sermo asseuerat. A cæteris Elisson vrbs, & eodem nomine fluuius, tum Macaria, Elea, Trapezus nomina nactæ.

Sed

Sed & alij Lycaonis liberi numerantur, singuli vrbium conditores. Orchomeno Methydrion, & Orchomenij, quos Polymelos, hoc est pecudum diuites Homerus nominauit; Hypsunti Melenææ, & Hypsus: Ad hæc Thyræum, quod hac etiamnum ætate extat, quin & Arcadum opinione Thyræa in Argiuorum finibus, à qua sinus Thyræatæ adscribuntur. Iam verò celebri maximè nomine vrbem Mænalum, Tegean, & Mantinean, Mænalus, Tegeus, & Mantineus constituere, Chromi à Chromo nomen habuere. Charisia Charisium authorem perhibet. Tricoloni à Tricolono, Peræthenses à Peræthо, Asæa ab Asæate, à Lyceo Lyceatæ, à sumateo Sumatia: Postremo ab Aliphthoro, & Hereo vrbes nomina, & origines accepere. At natu minimus Oenotrus pecunia, & viris à fratre Nyctimo acceptis, classe in Italiam transmisit, à quo fuit ea, in qua consedit, terra, de regis nomine Oenotria vocitata. Atque hæc prima à Græcis Colonia deducta. Porrò neque Barbaræ gentes ante Oenotrum (vt accuratissimè omnis antiquitatis memoria reuoluatur) ad exteras gentes commigrasse reperiuntur. In liberûm tanto sobolis vi-

rilis numero, vnica Lycaoni filia fuit, Callisto nomine: Eam (quæ inter Græcos decantata sunt memoro) vitiauit amore captus Iupiter: Deprehensam Iuno in vrsam vertit: Ac deinde in gratiã Iunonis puellam sagittis confixit Diana. Iupiter quem illa ferebat vtero puerum Mercurio seruandum mandauit, matre in siderum numerum relata, quæ Vrsa maior dicitur: Cuius Homerus, quo loco Vlysis à Calypsoe nauigationem exponit, his versibus meminit.

Pleiadasq; aspectantem, tardumq; Booten,
Atque vrsam, quam plaustrum etiam cognomine dicunt.

Sed probabilius fortasse fuerit, quo honos puellæ haberetur, sidus illi dicatum, præsertim cum sepulchrum eius ostendant Arcades. Mortuo Nyctimo Arcas Callistus filius regnum suscepit: Hic & frumentum à Triptolemo acceptum popularibus suis tradidit, Panem facere docuit, vestium texturam, totúmque lanificium, quod ab Adrista didicerat, monstrauit. Ab hoc rege & ipsa, quæ ante Pelagia dicebatur, Arcadia terra, & gens Pelasgi qui fuerant, Arcades nominati. Duxisse verò illum vxorem non mortalem fœminam, sed vnam è Dryadibus nymphis tradunt: Dryadas

enim

enim ipſi ſuas,& Epimeliades,quę ab aliis Naiades dicuntur,patria voce appellitant: Homerus quidem Naiadas crebro nominat. Eius verò nymphæ, quæ cum Arcade nupta fuit, Eratò nomen fuiſſe memoriæ prodiderunt: Ex ea genitos Arcadi, Azana,Aphidanta,Elatum: Nam ante nuptias Autolaum ſuſcepiſſe. Ac filiis quidem regnum trifariam diuiſit. Ab Azane itaque Azania, quæ ei euenit pars, appellata, ex qua deducti Colonia ij omnes populi, qui circa Phrygiæ antrum, cui Steunos nomẽ, & amnem Pancalam habitant. Aphidas Tegeam.& quæ adiacent ſortitus eſt:hinc poëtæ Tegeam ſolent Aphidantiam ſortem nuncupare. At Elatus montem, quæ Cyllene nunc vocatur,obtinuit,tunc nondum ei nomen inditum fuerat: Is in eam terram inde abiit,cui Phocis nunc nomen eſt:Cúmque Phocenſes, cum Phlegyis minus æquo certamine bellantes armis iuuiſſet,in eorum finibus de ſuo nomine oppidum Elateám muniuit. Filium Azani Clitorem,Aphidanti Aleum, quinque Elato genitos memorãt, Aepytum, Pereum,Cyllena,Iſchyn,Stymphalum. Azani vitæ muneribus perfuncti, ludi funebres primum facti, haud ſcio an & alij, de equiriis certe affirmare poſſum; Clitor Lycoſuræ,regiã

conſti

constituit, & sanè fuit regum, vt illis temporibus, omnium potētissimus, vrbémque Clitora de suo nomine condidit. Aleus intra eam, quam pater assignauerat, regionem se continuit. Quòd verò ad Elati filios pertinet, à Cyllene mons nomen accepit: A Stymphalo fons, & fonti cognomen vrbs Stymphalus. De Ischyis verò Elati filij morte egimus, dùm res Argolicas exponeremus. At Pereo nullam fuisse virilem prolem aiunt, filiam habuisse Neæram: quam Autolycus Parnasi montis incola vxorem duxerit: Mercurij is filius dicebatur, cum re ipsa Dædalionis esset. At enim cum Clitor Azanis filius nullos reliquisset liberos, ad Aepytum Elati filium Arcadum regnum peruenit. Hunc venatum egressum non ferocior aliqua bellua, sed incautum seps confecit. Vidi & ipse aliquando serpentem hanc: magnitudine est minimæ viperæ, cineris colore, notis interpūcta variis, capite lato, gracili collo, aluo obesiore, perbreui cauda. In serpentum genere seps, & cerastes, quo fermè modo gradiuntur cancri, in obliquum repunt. Aepyto succedit Aleus, nam Agamedes, & Gortis filij Stymphali quarto posteritatis gradu ab Arcade aberant, à quo Aleus Aphidantis filius tertius duntaxat numerabatur.

batur. Exædificauit Aleus vetustum illud, quod Tegeæ visitur, Aleæ Mineruæ fanum, ibidémque regiam suam cõstituit. Gortys verò Stymphali Gortina vrbem ad proximum amnem Coloniam deduxit: Amni etiam ipsi fuit Gortynius nomen. Mares habuit liberos Aleus Lycurgum, Amphidamentem, & Cepheum, filium Augen: Cum hac quod scriptum Hecatæus reliquit, Hercules concubuit, cum forte Tegeam venisset: Id vbi ex puerperio filiæ rescivit Aleus, puerum cum matre in arcam conclusos in mare abiecit: Delata æstu arca est ad Theuthrantem pollentem dominatu hominem in campis ad Caycum amnem: Is puellæ forma allectus, sibi matrimonio iunxit. Extat Pergami, quæ supra Caycum vrbs est, Auges sepulchrum, terræ tumulus lapidea circunseptus crepidine, insigne eius tumuli nuda mulier ex ære fabricata. Aleo mortuo regnat Lycurgus, eius liberûm natu maximus. Is nihil ad memoriam aliud edidit facinus, quàm quod Arethum hominem bellica virtute clarum, non æquo marte, sed dolo perculit. Filios habuit duos Ancæum, & Epochum: Epochus morbo est absumptus: Ancæus cum expeditioni Colchicæ particeps fuisset, ac deinde

Melea

Meleagro in pugna Calydonij apri operam nauasset suam, ab eadem stratus bellua occubuit. Lycurgus quidem ipse exacta iam ætate, vtroque orbatus filio, diem suum obiit, post quem Arcadum regnum ad Echemum peruenit Aeropi filium Cephei nepotem, Alei pronepotem. Hoc regnante Achæi Dorienses ad Isthmum Corinthiorum prælio fuderunt, reditum sibi in Peloponnesum Hyllo Herculis filio duce molientes. In ea pugna Echemus Hyllum occidit, cum eo singulari certamine ex prouocatione congressus. Hæc mihi propiora vero visa sunt, quàm quod à nonnullis scriptum comperi: penes Orestem tunc Achæorum regnum fuisse, atque eius maximè temporibus Dorienses redditum tentasse. Verùm si maior habeatur superius expositæ rei ratio, credendum illud etiam est apud Echemum, à quo Hyllus occisus, matrimonij causa Timandram fuisse Tyndarei filiam. Agapenor dehinc regnat Ancæi filius, Lycurgi nepos, quo duce Arcades ad Troianum bellum profecti: Ilio verò euerso, quæ Græcos domum redeuntes disiecit tempestas, Arcadum classem ab instituto nauigationis cursu Cyprum auertit. Ibi Agapenor Paphum vrbem Coloniam deduxit, & in

ea Veneris fanum erexit: Cum ante apud Cyprios dea hæc in modico oppido, cui Golgi nomen, coleretur. Interiecto dein tempore, Laodice Agapenoris filia Mineruæ donum Tegean peplum misit: Id ipsius doni inscriptio, & simul vnde esset Laodice oriunda indicabat.

Laodices peplum hoc: sacrum vt foret illa Mineruæ,
E Cypro celebrem transtulit in patriam.

Cum ad suos non reuertisset Agapenor, suscepit Arcadum imperium Hippothous Cercyone patre, auo Agamede, Stymphalo proauo genitus. Huius vita nullo celebratur insigni rerum euentu, præter illud vnum, quod regni sedem Tegea Trapezuntem transtulit. Hic regnum filio Aepyto per manus tradidit. Et Aepyto quidem regnante Orestes Agamemnonis filius Mycenæis oraculi Delphici monitu in Arcadiam demigrauit. Aepytus cum in templum Neptuni quod Mantineæ est, penetrare esset ausus, quo nulli cuiquam homini hac ipsa etiam ætate fas est accedere, oculis primum captus, deinde non ita multo post è vita excessit. Eius filio Cypselo regnum adepto, Dorici nominis exules copiis contractis, non vt tribus ante ætatibus per Isthmum, sed classe Rhion pro-

montorium præteruecti, in Peloponnesum inuaserunt. Forte Cypselus dum studiosius omnia exquirit, cognoscit Cresphontem Aristomachi filium nullis etiam dum nuptiis illigatum: Quare desponsa ei filia, se, omnémque regni partem noua affinitate contra eius belli terrorem facile tutatus est. Cypselo successit Olæas: Is Aepytum sororis filium cum Herculis posteris, qui Lacedæmone, & Argis in auxilium venerant, Messenem reduxit. Bucolion dehinc patris regnum excipit, idémque filio relinquit Phialo: Hic Phigaliam vrbem, erepto suæ laudis monimento conditori Phigalo, Phialiam de suo nomine voluit appellari, quod tamen non est omnino constanter vsurpatum. Iam regnabat Simus Phialij filius, cum Cereris cognomento Nigræ peruetustum signum, quod religione venerabantur Phigalenses, est igni consumptũ: quæ res Simo vitæ finem, qui breui consecutus est, facile videri potuit portendisse. Paternum regnum adiit Pompus. Eo regnante Aeginetæ nauibus primum Cyllenen appellere cõmercij causa instituêre: Inde vero ad Arcadas iumentis impositas merces peruehebãt: Ea ergo se, popularésque suos Aeginetarum studia tam illustri gratia Pompus excepit, vt filio

O o etiam

etiam Aeginetæ nomen imposuerit. Aeginetam consecutus est eius filius Polymestor. Tunc primum Lacedæmonij Charilli ductu Tegeatarū fines cum exercitu adorti sunt: Eos non viri solùm, sed fœminæ etiam sumptis armis prælio fuderunt, & cum magna hostium manu ipsum quoque ducem viuum cepere. Verùm de Charillo, totáque hac eius expeditione plura memorabimus, vbi res Tegeatarum fuerint explicādæ. Polymestori successit Aechmis, Polymestoris fratre Briaca genitus: Fuit verò Aeginetæ Briacas etiam filius, Polymestore natu minor. Dum Aechmis regnum obtineret, bellum inter Lacedæmonios, & Messenios geri cœptum. Fuerat antiquitus Arcadibus cum Messeniis amicitia: Quocirca tunc minimè occulte cum Aristodemo Messeniorum rege in acie cōtra Spartanos stetere. Aechmidis verò filius Aristocrates, & alia forrasse contra suos populares insolenter egit: Sed quod in Deos ipsos immortales eum admisisse nefarium facinus compertum habeo, hoc loco non prætermiserim. Est inter Orchomeniorum, & Mantinensium fines Dianæ Hymniæ cognomento, prisca accolarum, & inprimis Arcadum religione sacrosanctum fanum, Deæ sacris tunc virgo

præsidebat: Eam cum ad stuprum pellicere Aristocrates non potuisset, postremo ad aram deæ confugientem violauit: Scelere patefacto, incestum hominem Arcades lapidibus obruerunt, & à virgine ad nuptam mulierem sacerdotij honorem transtulerunt. Huic filius fuit Icetas: Icetæ minor Aristocrates, auo tam exitu vitę, quàm nomine similis: Nam & hunc lapidum coniectu necarunt Arcades manifestæ proditionis damnatum: Constabat enim dona eum à Lacedæmoniis cepisse, eiúsque maximè scelere insigni clade Messenios ad Magnam fossam affectos: Effecit hoc flagitium vt à Cypseli domo Arcadum imperium remoueretur. Atque hæc quidem quæ de regum serie, ac gentilitate sum accuratè persecutus, omnia mihi studiosę percontanti Arcades quidam, quibus erãt hæc cuncta diligentissimè explorata, enarrarunt. Quod verò ad res eorum publicis totius gentis auspiciis gestas attinet: Antiquissima memoria est Iliacæ expeditionis. Alterũ obtinet antiquitatis locum Messenici belli societas. Fuerunt & ipsorũm partes aliquæ in pugna Platæensi, qua Persæ fusi fuere. Spartanis contra Athenienses non partium studio adducti, sed necessitate potius coacti auxilia misere.

fere. Transmiserunt etiam in Asiam cum Agesilao: Quin & Leuctricæ pugnæ interfuerunt. Fuisse tamen semper ambiguo se animo in Lacedæmonios & aliàs declararunt,& tunc maximè cum post Leuctricam cladem primi statim omnium ad Thebanos desciuerunt. Iidem cum reliquis Græcis neque contra Philippum Macedonum regem ad Cheroneam, aut Antipatrum in Thessalia arma cepere: Non tamen hostile quidquam in Græcos admisere. Quòd verò ipsi quoque ad Thermopylas contra Gallos non prodierint, eam nempe afferunt causam: Veritos ne interea dum militaris ætas abesset, Lacedæmonij agrum populationibus vexarent. Hæc in commune ab Arcadibus diuersis temporibus gesta: Quæ verò gessisse priuatim vrbes singulas acceperim, suis illa locis referentur. Ducit in Arcadiam ex Argiuorum finibus trames is, qui ab Hysiis ad Parthenium montem in agrum Tegeaticum peruadit: Duo verò alij accessus circa Mantineam, per Primum (loco ab Ilice opinor nomen) & Scalas, sed posterior hic latior, & ex eo nomen habet, quòd olim gradus in ea semita per quos descendebatur, de industria facti fuerant. Perueniunt qui hinc

descenderint ad vicum, cui nomen Melangea, vnde poculenta aqua Mantinensibus intra oppidum defluit. Abest à Melangeis stadia VII. aquæ conceptaculum, & Liberi templum vbi vicini Maliastæ Orgia celebrant. Est ibidem etiam Veneris cognomine Melænidis, id est Nigellæ ædes: Cognominis causam non aliam esse arbitror, quàm quòd homines noctu maximè liberis operam dent, cum pecudes interdiu ferè sui quæque semper generis fœminas incant. Trames alter, qui per Artemisium ducit, longe est angustior. Huius montis & ante mentionem feci, in quo esse dixi Dianæ templum, & simulachrum: Fons etiam in eo Inachi amnis. Is quà per montem decurrit, inter Argiuos & Mantinenses terminus est. Ab hoc verò diuerticulo solùm iam Argiuorum agrum præterlabitur: Quare & alij, & Aeschylus poëta Argiuum fluuium appellant. Hinc Artemisio superato in Matinensium fines descendentes planicies excipit, re æquè, ac nomine iners, Argum vocant: Cultus immune solum efficit è proximis montibus defluens aqua pluuia: Quo minus totus omnino campus stagnum fiat, illud vnum obstat, quòd aqua specum nacta se è conspectu eripit, rursus verò circa Dinen
erump

erumpit. Eſt Dine ad Genethlium (in Argolica terra hoc nomine vicus dicitur) dulcis aquæ è mari per ſubterraneos meatus erumpentis lacus. In Dinem Neptuno equos porriciunt frenatos, & ad ſpeciem phaleris exornatos. Dulcis verò aquæ venas è mari effundi non in Argolicis tantùm finibus, ſed in Theſprotide etiam prope eum locum, quod vocant Chimerium, ſatis conſtat. Mirabilius tamen quod in Mæandro partem è ſaxo, quo amnis circunfluit, partim etiam è fluuiali limo feruens aqua profluit. Sicuti & iuxta Dicæarchiam Tyrrhenorum oppidum, qui Puteoli iam recentiore nomine appellantur, calidæ efferueſcunt in mari aquæ: Vbi iactis molibus de induſtria extructa eſt inſula cum balneis aquarum calidarum; ne planè naturalis eius muneris nullus eſſet vſus. Ad læuam eorum camporum, quos Argos diximus appellari, mons in Mātinenſibus eminet, in quo Phillipi Amyntæ filij caſtrorum, & pagi, cui nomen Neſtane, reliquiæ extant: quòd illic caſtra Philippus habuerit fontem etiam proximum ex eo Philippeum nominant. Venit in Arcadiam Philippus, vt cum à reliquis Græcis Arcadas diſiunxiſſet, eos imperio ſuo adiiceret. Et Philippum quidem facile quiuis

sibi persuadeat, rerum gestarum magnitudine omnes Macedonum reges, qui ante fuerunt, quíque ipsum consecuti sunt superasse: Nemo tamen, qui recta sit in rebus existimandis sententia, ei boni imperatoris laudem tribuerit: nempe qui iusiurandum semper contempserit, fœderum religionem nunquam sanctam habuerit, vnúsque omnium in minimis fidem duxerit, pœnas tamen non vtique seras dis, quorū læsarat maiestatem dedit: Neque enim natu grandior annorum XLVI. Delphici oraculi vocem vitę exitu comprobauit. Consulenti de persico bello redditum fuerat responsum.

Serta gerit taurus, finē manet, adstat aruspex.

Quod non ad Persarum regem, sed ad ipsum Philippum referendum fuisse rei euentus satis perspicuè demonstrauit. Philippo interempto, paruulum eius filium, quem ille ex Cleopatra, cui pater fuerat Attali frater, susceperat, in ęnea pelui igni bus circundatis cruciatum, Olympias enecuit. Eadem paucis post annis, Aridæum etiam de medio sustulit: Deleuit autem infensissima fati vis Cassandri etiam sobolem, extinctis filiis quos ille ex Thessalonica Philippi filia susceperat: Thessalis quidem matribus Thessalonice, & Aridæus geniti

geniti fuerant. Iam qui Alexandro contigerit vitæ exitus vel pueris notiſsimum. Quòd ſi Philippus quoties aliquid moliretur elogium illud in Spartanum Glaucum editum in memoria habuiſſet, eiúſque ſibi rationem habendam duxiſſet:

Caſta patris melior ſequitur veſtigia proles,

cauſa opinor nõ fuiſſet, quamobrem deorum quis Alexandro extinćto, Macedonum etiam opes euerteret: Sed fuerit hæc nobis nõ intempeſtiua digreſsio. Poſt Neſtanes ruinas, Cereris fanum eſt multæ religionis: In eo Mantinenſes feſtos dies quotannis agitant. Subiacet Neſtane planicies inertium camporum pars, Mœras ei loco nomen: Ab eo ſtadia x. patet egreſſus ex inertibus campis. Vbi paululum hinc proceſſeris, ad alios campos venias: In his fons eſt prope militarem viam, nomine Arne, cauſam nominis talem Arcades prodidere: Rhea cum Neptunum peperiſſet, puerum in ouili abditum, opilionibus educandum inter agnos tradidit, pro eo verò equinum pullum, quem ſe enixam ſimularat, Saturno vorandum obtulit, ſicuti eadem dicitur pro Ioue lapidem faſceis inuolutum appoſuiſſe. Porro in prima ad hos commentarios aggreſsione poëtas, quibus hæc fabulari in mentem veniſſet,

futilitatis plurimæ arguebam. Sed enim ad Arcadum iam res progressus, huiusmodi figmentorum causa attentius considerata, sic statuo: Qui apud Græcos sapientiæ nomen meruerunt, eos de industria quarundam rerum narrationes ambagibus inuoluere voluisse, à quo sanè Græcorum sapientum consilio, id ipsum quod modo de Neptuno memoraui profectum conijcio. Sed nimrum de rebus diuinis non aliter omnia atque à maioribus accepimus exponenda. Matinensium vrbs ab eo, de quo iam locuti sumus, loco, stadia non amplius duo abest. Mantinensium Lycaonis filium alia in regione vrbem olim munisse constat, quam hoc etiamnum tempore de illius nomine appellant Arcades. Verùm postea Antinoë Cepheo Alei filio genita, ex quodam oraculo huc ciuitatem transportauit, serpentem itineris ducem (quod genus fuerit non tradunt) secuta. Ex eo qui oppidum præterfluit amnis, Anguis nominatur. Quòd si ex Homeri versibus coniecturam aucupamur, draconem illum fuisse existimare possumus: Is enim cum in enumerandis Græcorum nauibus, relictum in Lemne insula Philoctetem memoret, grauiter ex hydri morsu laborantē serpentis eo lo-

co nomen non vſurpat: At idem draconem ab aquila demiſſum in Troianorum concionem fingens, ſerpentem vocat: quare & hunc Antinoës ducem, draconem fuiſſe, facilè vt credamus adduci poſſumus. Mantinenſes quidem in Dipœenſium finibus cōtra Lacedæmonios cum cæteris Arcadibus non ſunt præliati: Bello tamen Peloponneſiaco, cum Eleis pro Athenienſibus contra Lacedæmonios arma tulere: Athenienſiúmque auxiliis freti, ſigna cum Lacedæmoniis contulere. Iidem verò cum Atheniēſibus in Siciliam pro priſtina amicitia ſuſceptæ expeditionis conſortes nauigarunt; Interiectis temporibus Lacedęmonij duce Agaſipolide, Pauſanię filio, Mantinē ſiū fines hoſtiliter ingreſsi, hoſtes prælio ſuperatos, intra mœnia cōpulerunt, neque ita multo poſt oppidum non obſidionis aperta vi, ſed militari aſtu ceperunt. Ophin enim fluuium ad muros detorſerunt, quo factum, vt muri, cum eſſent è crudo latercu lo extructi, ea alluuie reſoluerentur: Vt enim ſtructura hæc tormentorum impetum debilitet. (Duriores enim lapides concuſsi infringuntur, & è ſuis diſsiliunt compagibus) ita tamen aquis diluitur, vt cera igne, vel Sole liqueſcit. Hanc expugnā di artem non primus excogitauit Ageſipo

lis,

lis sed eam ante vsurparat Cimon Miltiadis filius, in Eione ad Strymonem amnem obsidenda, propugnante Boë Medo homine cum Persarum præsidio. Hoc illius factum, cum ex Pellenensibus audisset, imitatus est Agesipolis. Et captam quidem Mantineam magna ex parte diruit: Paucis relictis ad habitandum ędificiis, reliquam multitudinem in proximos vicos diuisit. At Thebani post Leuctricam pugnam, è vicis, in quos fuerant disſipati, rursus in pristinas sedes Mantinenses reduxere. Non tamen illi satis gratos se præbuerunt: Nam per legatos pacem cum Lacedæmoniis seorsum ab Arcadum concilio pepigerunt: Aperte quidem societatem cum Spartanis profiteri, Thebanorum simultatem veriti, non sunt ausi. In Mātinensi certe pugna Lacedæmoniis contra Epaminundam præsto fuere: A quibus postea, disſidio orto, desciuere ad Achæos: Agínque Eudamidæ filium, Spartanorum regem, prælio fusum, extra fines suos eiecere: non ipsi quidem per se, sed adcitis in auxilium Achæis, eorúmque duce Arato. Iidem cum Achęis, aduersum Cleomenen arma tulere, & Lacedæmoniorum opes infringere. Antigono verò, dum Philippi, qui Persei pater

ter fuit: tutelam gereret, quòd is Achæorum perstudiosus esset, & alios honores habuere, & in eius gratiam Mantineam mutato nomine Antigonean appellarunt. Iam verò multis post ætatibus in pugna Actiaca ad Apollinis promontorium Augusti studia secuti sunt, cum cæteri Arcadici nominis populi cum Antonio facerent, non aliam, opinor, ob causam, quàm quòd Lacedæmonii in Augusti erant partibus. Aetatibus deinde post hæc, amplius x. cum ad imperium Adrianus accessisset, aduentitium cognomen vrbis illud Macedonicum sustulit, eámque suo pristino nomine iussit vocari. Mantineæ ædes geminæ sunt, medio pariete dispertitæ: In vna Aesculapij signum visitur, Alcamenis opus: In altera Latonæ, eiúsque filiorum cella est: Signa fecit Praxiteles, tertia post Alcamenen ætate: In basi Musa insculpta, & Marsyas tibiis canens: Pilę insistit Polybius Lycortæ filius, de quo alio loco nobis erit mẽtio. Habent & alia Mantinenses delubra: Iouis Seruatoris, & eius, quem idcirco, quòd hominibus fortunas exauget, Epidoten nuncupant. Gemellorum etiam, & in diuersa vrbis parte, Cereris, ac Proserpinæ. Hoc in fano ignem accendunt, cui summa religione ne extinguatur

guatur cauent. Vidi etiam prope theatrũ Iunonis ædem: Deam Praxiteles in solio sedentem fecit, eique assistentes Mineruam, & Heben. Ab ara deæ proximè abest Arcadis Callistûs filij tumulus: Huc enim ex Delphici Apollinis oraculo è Mænalo sunt Arcadis ossa deportata, Oraculi vox fuit.

Frigida Mænaliæ regio est, vbi cõditus Arcas,
Arcades à cuius dicuntur nomine cuncti.
Huc ego ferre pedem iubeo te, & pectore læto
Arcada sublatum pulchrã transponere in vrbẽ,
Quæ triuia est, quæ quadriuia, & quæ quinque viarum.
Hic Arcas lucum, sacrorum hic munera habeto.

Locum, vbi Arcadis est sepulchrum, Solis aras vocant. Non longè à theatro illustria extant monumenta: Inter ea focus, qui cõmunis dicitur, rotunda figura, in quo situm Antonoën creditum Cephei filiam: Eminet pila supra tumulum cum equestri statua: Gryllus is est Xenophontis filius. A tergo theatri reliqua adhuc sunt templi vestigia, quod Veneri olim dicatum fuit Sociali, & in eo signa quædam: Indicat in basi incisa inscriptio, dedicasse Nicippen Pasce filiam. Templũ erexere Mantinenses, quo monumentum esset posteris cum naualis ad Actium pugnæ committeretur in qui-

bus

bus Romanorum ipsi partibus fuissent. Mineruam præterea Alean cognomento venerantur, cui templum, & signum dedicarunt: Antinoi etiam religio est diuinis honoribus sancita. Est Antinoi ædes Mantinensibus recentissima, quam præcipua quadam cura Adrianus imp. exornauit: Illum ego viuentem non vidi, statuas certe, & pictas imagines sum conspicatus. Habentur ei cum alibi honores, & in Aegypto apud Nilũ vrbs de eius nomine est appellata. Colitur Mantineæ ob huiusmodi causam. Patria ei fuit Bithynia supra Sangarium amnem. Bithyni ipsi ex Arcadia oriundi, Mantinẽses olim fuere. Ob eã rem diuinos ei honores à Mantinensibus haberi voluit imperator Ro. annua pręterea initia, & quinquennale ludicrũ celebrari. Domus gymnasio est, in quã Antinoi signa seruantur, tum reliquis ornamentis, tum lapidũ nobilitate, tũ verò pictis Antinoi imaginibus insignis. Earum imaginum multę Liberi patris insignia præ se ferunt. Et sanè quę in Ceranico Athenis picta est pugna ad Mantineã ab hôc veluti exemplari sumpta videri potest. Est pręterea in Mãtinensium foro mulieris ænea effigies: Deomeneãn vocant: & Arcadis filiam dicunt fuisse. Sepulchrum etiam heroicum Podaris,

quem

quem in acie cecidisse aiunt, contra Epami nondam, ac Thebanos pugnantem. Tribus autem ante me ætatibus inscriptionem tumuli ad minoris Podaris, qui superioris nepos, eodem fuit nomine, transtulerunt. Vixit hic iis temporibus, vt Romanorum etiam reipublicæ particeps fuerit: Sed enim ætate mea apud Mantinenses antiquior Podares colebatur. In ea enim pugna, cum virtute ciues, ac socios omnes anteisse Gryllum Xenophontis filium fateantur, alteram quidem palmam Cephisodoro Marathonio, qui Atheniensium equestres copias duxit, tertiam huic ipsi Podari, de quo nunc loquimur, tribuunt. In reliquam Arcadiam viæ ex Mantinea ducunt, in quarum vnaquaque quæ spectantem detinere possint iam persequor. Tegean contendentibus ad læuam militaris viæ ante ipsos Mantineæ muros campus est, vbi equorum curriculum, & stadium ludicro, quod in Antinoi honorem celebratur, attributum. Supra stadium mons est Helesium ab erroribus Rheæ sic appellatum tradunt. In eo monte Cereris lucus, & vbi mons desinit, ædes consurgit equestris Neptuni, non procul à stadio: De qua æde nihil ego præter auditum habeo; Sed neque quisquam alius qui eius mentionem

tionem fecerit. Quod enim ætate nostra extat templum, exædificandum curauit D. Adrianus, adhibitis inter fabros speculatoribus, ne quis aut intra vetus templũ aspiceret, aut ruderis ex eo quidquam sineret aliò transportari. Priscum illud templum quernis inter se arctè compactis trabibus Agamedes, & Trophonius erexisse dicuntur. Aditu autem homines probibuisse, non obicis vllius oppositu, sed laneum duntaxat funiculum obtendisse, siue quòd, vigente tunc religione, satis sacrosanctum esse deûm metu locum putarint, siue quòd ei funiculo occulta inesset ad homines arcendos vis. Vulgatum est certe Aepytum Hippotæ filium cum neque subisset, neque transiluisset, sed filium conscidisset, vbi primum templum intrauit, marinæ aquæ è sacris scatebris erumpentis vi subita obcæcatum, neque multo post suo oppressum fato. Peruetus fama prodidit in hoc templo marinæ vndæ conceptaculum esse. Idem est etiam de aqua marina Atheniensium arcis, proditum memoriæ: déque eo fonte, qui apud Mylasenses, quæ Cariæ ciuitas est, in eo templo, quod ipsi patria lingua Ogoa nominant: tantùm interest, quod Athenæ à Phalero (ab ea enim parte mare pro-

ximum est) absunt stadia haud amplius xxx. Mylasensium verò nauale abest ab oppido stad. LXXX. At Mantinensibus cum plurimum à mari recedant, non nisi diuinitus extitisse eam in templo aquam existimandum. Vbi Neptuni templum præterieris, trophæum lapideum videas, de Lacedæmoniis victis, eorúmque duce Agide erectum. Pugna ad hunc modum commissa narratur. Dexterum cornu tenuere Mantinenses ipsi, habito ex omni ætate delectu: Dux fuit Podares, Podaris illius pronepos, quē paulò ante cum Thebanis strenuè pugnasse memorauimus. Aderat vates Eleus Thrásybulus Aenei filius ex Iamidarum gente, qui & victoriam prædixit, & periculi socius Mantinensibus fuit. Stetere in læuo cornu reliquæ Arcadici nominis copiæ. Suos ciuitates singulæ duces habuere: Duos Megalopolitæ, Lydiadem, & Leocydem. Media acies Arato Sicyoniorum, & Achæorum duci commissa fuerat. Lacedæmonij phalangem suam dilatarant, quo in hostilem aciem omni ex parte frontem obuerterent: In medio agmine Agis cum suo globo constiterat. Ibi Aratus (rei ita cū Arcadibus composita) cum sua manu fugam simulat, quasi verò impressionem Spartanorum

norum

norum ſuſtinere non poſſet. Ea fugæ ſpecie acies in Lunæ modum incuruata eſt: Agis cum ſua cohorte victoriæ ſpe incitatus, fugientes vrget: Iam & à cornibus vtrinque imperatorem ſuum cupidius ſecuti in eandem incumbunt partem, quippe qui confectum negotium interpretabantur, ſi Arati manum fudiſſent: A tergo inconſultius progreſſos Mantinēſes adorti, mox denſa incingunt corona. Spartanorum magnus numerus cum Agide Eudamidæ filio rege ſuo cæſi. Viſum in eo prælio Neptunum dimicantem pro ſuis partibus memorant Mantinenſes, ob ídque erga ſe meritum ei trophæum dedicarunt. Ac deos quidem præliis hominum, ac cædibus intereſſe ſolitos teſtantur, quicunque heroum apud Ilium caſus perſecuti ſunt. Prædicant Athenienſes ad Salaminem, & Marathonem præſto ſibi deos fuiſſe: Nihil verò certius quàm ab Apolline, & patriis dis deletum apud Delphos Gallorum exercitum. Quominus mirum videri debet, ſi Neptuni præſenti ope Mantinenſes tunc proſpere pugnarunt. Leocyden nempe eum, qui Lydiade collega Megalopolitanis eo bello præfuit, nono gentilitatis gradu oriundum ab Arceſilao fuiſſe tradunt, eò ſanè, qui cum Lycoſuræ domi

cilium haberet,ceruam vidiſſe dicitur,ei quam Dominam nominant, deæ ſacram confectam iam ætate,cum torque,in quo inciſæ erant literæ:

Hinnulus excipior ſoluente Agapenore Troiam.

Argumento verſus hic eſt,multo eſſe quã elephantum ceruum viuaciorem. A Neptuni fano in ſaltum peruenias quercubus cõdenſum, Pelagus nominant: Per medias quercus via à Mantinea Tegean ducit:& inter Tegeatas quidem,ac Mantinenſes terminus eſt,rotunda in populari via,ara. Quòd ſi à Neptuni ad læuam deflectere malueris,ſtadiûm v. itinere confecto, ad Peliæ filiarum tumulos peruenias: Has Mantinenſes narrant paternæ necis inuidiam fugientes huc ſe recepiſſe. Medea enim vbi primum Iolcon venit Peliæ inſidias machinata eſt,re quidem Iaſoni ad regnum viam muniens, cum in eum tamen verbo hoſtili animo eſſe videretur. Perſuadet itaque regiis puellis earum parentem ſe medicamentis à ſumma ſenectute ad iuuentutem reuocaturam. Nam & vetulum arietem dedita opera iugulatum, cum inter venena coxiſſet,tenellum agnũ dicitur è lebete eduxiſſe. Mox verò cũ Pelian ipſum in fruſta diſſectum in feruentis aquæ lebetẽ immiſiſſet, ſenis corpus filiæ ita

ita resolutum recepere, vt ne reliquum quidem quidquam esset, quod sepulturæ traderent. Hic casus vt in Arcadiam exilij causa abirent puellas adegit. Ac fato quidē suo perfunctis sepulchra congesta terra ab Arcadibus extructa. Nomina virginum, poëtarum indicauit nemo, eorū, quos ipsi legimus. Micon certe pictor earum imagi nibus Asteropean, & Antinoën adscripsit. Ab iis tumulis stadia fermè x x distat lo-cus, qui Phœzorum dicitur: Ibi Phœzorū tumulus crepidine circunseptus, modice à terra surgit. Est ea in parte via valde angu sta: Monstrant incolæ Areithoi sepulchrū, cui Corynetæ, à claua, qua in pugna vteba tur, cognomen fuit. Iam secundū eam viā, qua Pallantium iter est, à Mantinea stadia fermè x x x. progressos, iuxta militarem viam saltus excipit, quem Pelagi nuncu-pant. In eo loco equestres Atheniensium, & Mantinensium copiæ, cum Bœotiorum equitatu conflixere, cum in eo prælio Epa minondas cecidisset. Mantinēses à Machæ rione suo ciue occisum prædicant. Lacedæ monij Macherionem hunc Spartanū fuisse contendunt: Sed Atheniēses, quibus assen-tiuntur Thebani, transfossum à Gryllo di-ctitant, attestante id pictura, in qua Manti nensis pugna exposita est: Id & Mantinen-

ſes videntur ſenſiſſe, qui cum Gryllum publico funere extuliſſent, eidem ſtatuam poſuerunt erecta pila, quòd præ omnibus ſociis virtus eius enituiſſet. Machærionem verò verbo potius, quàm renouere Lacedæmonij, nã neque Spartæ, neque apud Mantinenſes ipſos, cuiquam virtutis ergò, cui fuerit Machærioni nomen, honorẽ habitũ cõperi. Epaminondas quidẽ cum ſaucium ſui ex acie retuliſſent, vulnus oppoſita manu compreſsit, pugnámq; proſpectans ex eo loco, quem Speculam poſtera ætas ab ipſius facto appellauit, dolorẽ eouſq; pertulit, donec æquatum vidit pugnæ exitum: Inde cum amota manu animam efflaſſet, eo ipſo in loco, quo fuerat prælium commiſſum, eſt ſepulturæ mandatus. Eius tumulo impoſita eſt columna cum ſcuto, in quo ſerpens cælatus eſt. Indicat hoc inſigne Epaminondam ab iis ortum ducere, qui Sparti ſunt nuncupati, quod editi in lucem dicantur è draconis dentium ſatione. Pilæ verò duæ eminent, priſci operis altera cum Bœotica inſcriptione, alterã Adrianus imperator dedicauit, & inſcriptionem ipſe addidit. Et Epaminondam quidem gloria præſtantibus apud Græcos imperatoribus, iure optimo parem potius, quàm inferiorem quouis ducas. Nam cum Lacedæmo-

dæmo

dæmoniorum, & Atheniensium ducibus priscus patriæ splendor magno fuerit ad res magnas capessendas adiumento, militésque ipsi ducum magnitudini virtute sua facile respõderint, Epaminondas Thebanos, quos rebus suis maximè diffidentes nactus fuerat, & aliorum Græciæ ciuitatum imperiis assuefactos, ad principatus gloriam euexit. Acceperat is iampridẽ ex Delphici Apollinis oraculo Pelagus sibi cauendum: Quare fuit illi præcipua cautio ne aut triremibus, aut oneraria vnquã naui veheretur: At præmonuerat deus nõ mare, sed saltum eum deuitandum, cui Pelagus nomen. Hæc nominum ambiguorũ similitudo Annibalẽ postea Carthaginiensem, & Athenienses antea fefellit. Annibali quidem oraculum redditum fuerat ex Amonis fano, fore vt mortuus Libyssa humo contegeretur, quare in spem venerat, deleto Romanorum imperio, in patria se postremum vitæ diem exacta iam ætate clausurum. At enim cum Flaminius illum ex fœdere viuum sibi dedi postulasset, à Prusia Bithyniæ rege, ad quem supplex cõfugerat, reiectus, cum in equum ascenderet sponte ense nudato digitum læsit, atque inde non multorum sanè stadiorum itinere confecto, cum eius vulneris inflam

mationem febris eſſet conſecuta, tertio poſt die interiit: Oraculi itaque vocem fatalis vici nomen impleuit, Libyſſam enim Nicomedenſes appellabant. Athenienſibus etiam reſponſum è Dodona redditum fuerat, Siciliam Coloniam deducendam: Non longe ab vrbe aberat terræ non ſanè magnus tumulus, cui Siciliæ nomen: At illi oraculi vocem alio trahentes, extra fines bellum inferre auſi, apud Syracuſas magna clade temeritatem ſuam luêre. Sed perſimilis errationis multa colligi poſsint exempla, ab iis, quibus hoc præcipuè fuerit curæ: Nos ad inſtitutum redeamus. Ab Epaminondæ ſepulchro haud amplius vno ſtadio diſtat Iouis templum, Charmonis cognomine. In Arcadum ſaltibus quercus diuerſa inter ſe forma ſunt, earũ alias à latiore folio platyphyllos, alias fagos nuncupant: Tertium eſt genus tam exucco, & leui cortice, vt ex eo anchorarum in mari indices, & fundarum faciant. Quare & Iones reliqui, & Hermeſianax elegorum poëta, Phellon, id eſt ſuberem eum ipſum corticem nominant. Ad Methydrium non ſanè amplius oppidum, ſed vicum Megalopolitarum ditionis, via vna à Mantinea perducit: Progreſſos ſtadia xxx. campus excipit, cui nomen Alcimedon,

don,ſupra quem mons Oſtracina, in quo antrum,vbi Alcimendon habitauit: Fuit hic de heroibus vnus,cuius filiam nomine Philonem vitiatam ab Hercule Phigalij memorant:A patre verò ſtatim à puerperio in proximum montem feris expoſitam cum puero:Ibi vagientem infantem cum pica imitaretur,ad auis vocem,quod puerilem eſſe credidiſſet, Herculem fortè illac iter habentem conuerſum,puellam, & à ſe genitum puerum, quem Aechmagoram appellatum tradunt agnouiſſe, ambóſque vinculis liberaſſe. De rei euentu fontem proximum Ciſſan, id eſt picam nuncupatum. Ab hoc fonte ſtadia XL. abeſt Petroſaca vicus,in ipſis Megalopolitatũ,& Mantinenſium finibus:ſed præter duas,quas ante indicauimus vias,totidem aliæ Orchomenum deducũt:in earum vna ſtadium eſt,quod Ladæ appellant:quòd in eo ſe Ladas ad curſum exercere ſit ſolitus. Proximè eſt Dianæ ædes,& ad viæ dexteram terræ editus agger:Penelopes tumulum eſſe dicunt:Neque enim de Penelope Arcadum ſermo cum Theſprodite poëſi congruit:In ea enim proditum eſt memoriæ,poſt Vlyſsis à Troia reditum, Penelopen ei Ptoliporthum peperiſſe: At mantinenſes longe alium diſtulerunt ſermo-

nem, ab Vlysse eo crimine damnatam, quòd vltro procos inuitasset, domóque exactam, Spartam prius, deinde Mantinean se recepisse, ibique vitæ ei finē contigisse. Proxima, atque adeo huic tumulo contigua planicies est, non sanè magna: In ea mons, vbi ruinæ cernuntur priscæ Mantineæ: Locus hac etiamnum ætate Ptolis dicitur. Hinc digressus modico viæ spatio confecto, ad fontem Alalcomeniæ perueuias. Ab vrbe stadia xxx. Aquilonem versus absunt rudera vici, cui Mœræ nomen. Si Mœra hoc in loco, & non in Tegeatum finibus fuit sepulta, veri enim quæ de eius sepulchro dicunt Tegeatæ, quàm quæ Mantinenses similiora videntur: Fuisse scilicet Atlantis filiam Mœram apud se humatam: Forte verò ex huius stirpe, alia & ipsa nomine Mœra in Mantinensium fines venit, quæ ibi sepulta, vico nomen reliquit: In altera viarum, quæ Orchomenum contendunt, Anchisæ mons est,& ad imum montem Anchisæ sepulchrum: Cum enim in Siciliam transmitteret Aeneas, in Laconicam terram diuertit,atque ibi Aphrodisiade,& Oetide vrbibus conditis, Anchisem patrem,qui,cum in ea loca quacun-

que

que de cauſa veniſſet, diem ſuum obierat, ad ſepulturã dedit. Anchiſiæ itaque monti ab Anchiſa nomen. Huic rei fidem facit, quod Aeolenſes, qui ætate noſtra Ilium incolunt, nuſquã Anchiſæ tumulum oſtendunt. Adiacent Anchiſæ ſepulchro, templi, quod Veneri dicatum fuerat, rudera. Sunt etiam ad Anchiſias agrorum inter Mantinenſes & Orchomenios termini. Intra Orchomeniorum fines ad viæ læuam iis, qui ab Anchiſiis digreſsi fuerint, in decliui montis parte ædes eſt Dianæ, Hymniæ cognomento: In ea Mantinenſes etiam, rei diuinæ operam dant: Sacerdotem fœminam, & virum patrio inſtituto deligunt, & reliqua propinquitate, & matrimonio coniunctos: His non balnea, non cætera victus ratio cum vulgo communis, neque in priuati vllius hominis ædes pedem vnquam inferunt. Eadem ſanè ab iis etiã, quibus Epheſię Dianę ſacra cõmittuntur (Eſtiatoras, & Eſſenas, id eſt epulones, vel ſodales, vocãt) obſeruari nouimus, ſed per annuas tantũ vices. Ac Hymniæ quidem Dianæ anniuerſariũ faciunt ſacrũ. Orcho meniorũ vetus oppidũ in ſummo olim fuit montis vertice, quo in loco reliqua ſunt fori, & mœnium veſtigia, Nam quæ hac ætate habitatur vrbs,

ſub

ſub ipſo eſt veterum murorum ambitu, Spectatu in ea digna, Fons perennis aquę, Neptuni, & Veneris delubra cum ſignis marmoreis. In ſuburbanis Dianæ in magna cedro incluſum, eſt priſci operis lignea effigies: Deam ab arbore Cedreatim appellant. Infra oppidum per interualla ſunt è congeſtis lapidibus tumuli, quos in honorem peremptorum in prælio hominum erectos apparet: Verùm cum quibus vel Peloponneſiorum, vel Arcadum ipſorum bellatum ſit, neque vllæ indicant inſcriptiones, neque ipſi Orchomenij memoriæ proditum habent. Ex aduerſo vrbis mons eſt, cui Trachys, id eſt Aſper, nomen. Inter eum montem, & vrbis mœnia, pluuia aqua profundo excepta alueo, in alteram Orchomeniorum planiciem defluit, longe, latéque illam quidem patentem, ſed cuius maximam partem palus occupet. Ab Orchomeno ſtadia prope tria profectis, via ſe oſtendit, qua Caphyan recta iter eſt, ſiue per alueum, ſiue per ſtagnantis aquæ paludem. Vbi aquam traieceris, quæ per alueum præterfluit: via altera eſt ſub Trachy monte, iuxta quam Ariſtocratis ſepulchrũ: Eius nempe, qui Hymniæ Dianæ ſacerdoti per vim vitiũ obtulit. Modico ab Ariſtocratis ſepulchro interuallo abſunt

fon

fontes, Teneæ appellati: Diſtat ab his ſtadia fermè ſeptem Amilius: Huic vico idē nomen, quod olim priſcæ vrbis eſſe tradunt. Hic ſe rurſus in biuium findit via: Pars eius altera Stymphalon, Pheneon altera ducit. Per hanc progreſſos mons excipit: In monte iuncta ſunt Orchomeniorum, Pheneatum, & Caphyatum confinia: ſupra eos præruptum ſaxum eſt, petram Caphyaticam accolæ nominant. Secundum fines ipſos, iis quas paulò antè nominauimus, vrbibus, vallis ſubiacet: Per eam via trāſit, qua Pheneon iter eſt: In media valle aqua oritur è fonte: In extrema eſt vicus, cui nomen Caryæ. Pheneatarum campi Caryis ſubiecti, ex iis campis aqua immodicè ſtagnante veterem Pheneon deletam memorant. Manent ætate etiam noſtra, in montibus eius eluuionis ſigna, quæ quantum aqua aſcenderit indicant. A Caryis ſtadia quinque diſtant montes Orexis, & Sciathus. Ad ima vtriuſque mōtis ingentes foueæ ſunt, quæ aquam è campis defluentem excipiunt: Eas foueas manu factas Pheneatæ putant. Herculē hoc operis effeciſſe, dum Phenei apud Laonomen Amphitryonis matrem degeret. Amphitryonē enim Alcæo ex Gunei filia Laonome, fœmina Pheneatide, non autem ex

Loda:

Laodice Pelopis genitum ferunt: Quòd si non vanus est hominum sermo, ad Pheneatas Herculem migrasse, adduci quis facile posſit vt credat, Tirynthe ab Eurystheo pulsum, non Thebas eum tunc primum, sed Pheneum se recepisse. Ac fossam ille quidem per medios Pheneatici agri campos duxit vt per eam Olbius amnis, quem Arcadum, alij Araonium appellant, laberetur. Operis longitudo stadia L. excurrit: altè subsidit, quà ripæ integræ sunt, pedes haud minus XXX. Verùm hoc Herculeo alueo iam destituto fluuius meatum pristinum suum illum veterem repetiit. Ab iis quidem foueis, sub iis mõtibus de quibus ante egimus, dehiscentibus, sita est, vrbs ipsa Pheneos cuius conditorem Pheneatæ perhibent Pheneum virum indigenã. Arx est vndique prærupta, & partim natura loci, partim etiam operibus munita. In ea Mineruæ templum fuit, cui Tritoniæ cognomentum: sed eius iam sola rudera reliqua sunt. Neptuni etiam cognomine equestris, ex ære simulachrum, Vlyssem dedicasse aiunt: Cum enim equas perdidisset, & eas quærens totam Græciam peragrasset, postremo quo loco eas reperit, ibi Dianæ templum, quam Eurippen cognominarit, addito equestris Neptuni signo, erexisse:

Ac

Ac ſanè inuentas equas, ita in ea Pheneati ci agri parte, vt in continenti contra Ithacam terra boues, paſcendas locaſſe. Mihi quidem Pheneatę in ſimulachri baſi inſcriptas literas monſtrarunt, quibus, quæ cum paſtoribus Vlyſſes pepigiſſet conſignata fuerint. Non tamen, vt cæteris quæ dicunt fidem habeam, illud aſſentiar adduci poſſum, ex ære ſignũ ab Vlyſſe dicatum, cum nondum illis temporibus traditum fuiſſet ſigna ex ære facere, tanquã veſtem in textrina: Sed quale fuerit tunc æris opificium, oſtendi iam antè in eo, qui èſt de rebus Laconicis, commentario. Primi æs conflare, & cudere docuerunt Rhæcus Philæi, & Telèclis filius Theodorus, ambo Samij. Theodorus certe ſmaragdum illũ cælauit, quem frequentiſsimè geſtabat, quóque maximè delectabatur Polycrates Samiorum tyrannus. Quà ab arce Pheneatũm deſcenditur ſtadium eſt, & in edito vertice ſepulchrum Iphiclis, qui frater fuit Herculis, Iolai pater: Herculis laborum conſortem magna ex parte fuiſſe Iolaũ Græci teſtantur. Eius verò patęr Iphicles cum in prima Herculis contra Augean Eleorum regem pugna, ab Actoris filiis, qui Mölionidæ ſunt à Molione matre appellati. vulnus acc epiſſet, à propinquis Pheneõ delatus: Ibi cum

eum Pheneates Buphagus, & eius vxor Promne valde accuratè tractarunt, & ex vulnere mortuum sepelierunt, & Iphicli hac etiam ætate tanquam heroi parentare solenne habent. Deorum verò omniũ maximè Mercurium Pheneatæ venerantur, eíque ludos faciunt Hermæa. Templum extat Mercurij cũ signo marmoreo, quod fecit Atheniensis Euchir Eubulidæ filius. A tergo templi, est Myrtili sepulchrum, quem Græci Mercurij filium fuisse tradidere, Oenomai aurigam. Quoties verò quis de procis filiæ in certamen descendisset, currus ea arte regere solitum, vt Oenomaus victores assecutus, hasta eos emissa transfigeret. Hippodamiæ ipse etiam amore captus, cum non auderet in certamine fortunam experiri suam, pergebat aurigæ munera obire. Proditum postremo ab eo Oenomaum narrant, cum Pelopem iureiurando adesset, vt prima sibi Hippodamiæ nocte cõcederet. Verùm cum victorẽ promissi moneret, ab eo è naui in mare abiectum aiunt. Eius cadauer æstu eiectum sepulturæ mandasse Phæneatæ dicuntur: sua certe Myrtilo parentalia stato quotannis die faciunt. Satis perspicuum est nõ fuisse longinquo mari vectum Pelopem, sed ab Alphei ostio profectum, ad Eleorũ nauale

appli-

applicuiſſe. Quare ne Myrtoum quidem mare à Myrtilo Mercurij filio nomen accepiſſe credendum, cum ab Eubœa ferè incipiens, ad inſulam deſertam, quæ Helene dicitur, cum Aegæo iungatur. Probabilior mihi Eubœenſium ſententia videtur, qui à Myrtone puella nomen ei pelago inditum putant. Eſt apud Pheneatas Cereris cognomento Eleuſiniæ fanum, cui initia eodem ritu, quo apud Eleuſinem peraguntur, cum ipſi tamen ea ſacra apud ſe primum inſtituta autument: Veniſſe enim in hæc loca ex Apollinis Delphici oraculo Naum, à quo ſacrorum ritus acceperint: Et Naum quidem Eumolpi pronepotem fuiſſe. Prope fanum Eleuſiniæ, lapides eminent prægrandes duo alter aptè alteri impoſitus, Petroma vocant: Eos lapides, vbi anniuerſarij ſacri quæ Maiora nominant initia, dies appropinquant, diſiungunt, atque inde literas educunt, quibus pompæ ritus, & quæ fieri oportet omnia conſignata ſunt. Eum commentarium cum ſacrificulis audientibus recitandum curarint, ea ipſa quæ conſequitur nocte in priſtinam ſedem reponunt. Ad eam lapidum compagem compertum habeo, Pheneatarū multitudinem de maximis quibuſque rebus iuſiurandum concipere ſolitam. Saxo ſu-

periori operimentum imminet rotundo ambitu, in eo effigies Cereris cognomento Cidariæ seruatur: Eam effigiem sacerdos tanquam personam indutus statis, quæ Initia maiora appellantur, diebus, populares patrio quodam ritu virgis cædit. Venisse in hæc loca Pheneatæ Cererem dictitant ante Naum, dum errabunda Proserpinam quæritaret, & iis, qui se comiter, ac liberaliter accepissent, legumina diuisisse omnia, præter fabam: Qua enim maximè de causa impurum legumen faba sit, arcanis commentariis mandatum est. Iam verò qui (vti Pheneatæ narrant) Cererem hospitio acceperunt, quíque ei templum ad imam Cyllenen erexerũt, & Initia deæ instituere, quæ nunc etiam in officio permanent, Trisaules iis, & Damithales nomina. Abest quod diximus fanum ab vrbe stadia prope decem. Qua Pellenen, & Aegiran à Pheneo iter est stadia circiter x. progressi, ad Apollinis Pythij templum accedant: Sed enim ex eo sola rudera, & magnam è candido lapide aram vetustas reliqua fecit. Ad eam aram Pheneatæ hoc etiamnum tempore sacris operam dant: Herculem Elide capta eam memorant dedicasse. Extant heroum illorũ sepulchra, qui cum eius expeditionis Herculi socij fuissent

fuiſſent, pugnando cecidere. Ac Telamon quidem proximè flumen Aroanium modico ab Apollinis interuallo conditus eſt: Calchodon non longe à fonte Oenoe. Neminem verò errare velim exiſtimantem, vel Calchodontem hunc Elephenoris, qui inter duces claſſe ad Ilium profectus eſt, vel quem ante nominauimus Telamonem Aiacis, & Teucri patres fuiſſe: Quî enim Herculem Calchodon in hoc bellum ſequi potuit, cum interfectum ab Amphitryone haud dubiis Thebanorum monimentis teſtatum ſit? Vel quò nam pacto Salaminem in Cypro condidit Teucer, ſi nemo eum à Troia redeuntem domo prohibuit? Ecquiſnã verò arcere eum præter Telamonẽ potuiſſet? Quocirca alios omnino hos, qui Herculẽ iuuerint ab Euboico Calchodonte, & Aegineta Telamone, fuiſſe ſtatuendum eſt. Enimuero vti noſtra ætate, ſic propemodum ſuperioribus omnibus ſeculis, illuſtriorum plerunque virorum nomina cum iis, qui nõ tam clari fuerint, communicata ſunt. Pheneates autem ab Achæis, non vni dirimunt fines: Nam ad Cyllenen inter vtroſque terminus eſt fluuius, qui Porinas dicitur, ad Aegiraticum agrum Dianium. Intra Pheneatarum fines, ſecundum Pythij

Apollinis templum paululum progressus, in viam ingrediare, quæ ad Crathin montem ducit. In eo monte Crathidis amnis fontes sunt: Labitur is ad mare præter Aegas, desertum ætate mea vicum, Achæorum olim vrbem: Ab eo nomen accepit Crathis Italiæ in Brutiis fluuius. Est in Crathide monte Pyroniæ Dianæ fanum: Ex eo antiquitus Achæi ad Lernæa ignem deportabant, A Pheneo Orientem versus iugum est Gerontei montis, terminus hic inter Pheneatas, & Stymphalios. Ad læuam montis per Pheneaticum agrum contendentibus, fines ij sunt, quæ Tricrena nominant, à tribus, qui illic sunt, fontibus, quasi Trifontium dixeris. In illis aquis, recens in lucem editum Mercurium accolæ montis nymphæ abluisse dicuntur, ob eámque rem eos fontes tanquam Mercurio sacros multa cum religione colunt. Non longe à Trifontio mons est, cui Sepia nomen, vbi Aegyptum Elati filium serpentis morsu perisse dicunt, eóque in loco humatum, quòd longius cadauer efferre (ob odoris opinor grauitatem) non potuerint. Eius generis in eodem monte ali nostra etiam ætate serpentes Arcades tradunt, sed valde iam paucos, quòd, cum densis niuibus mons magna

anni

anni parte vndique obducatur, vel ſub diuo deprehenſi necentur, vel ſi forte in ſua luſtra confugerint, gelu tamen conſiciantur. Atque eo quidem Aepyti ſepulchrum valde ſtudioſe ſum contemplatus, quòd eius mentionem facit Homerus. Eſt verò terræ agger lapidea crepidine in orbem circunſeptus: Fuit ſanè Homero admirationi, quòd ſcilicet nullum fuerat ille nobilius monimentum conſpicatus. Nam & idem chorum in Achillis clypeo à Vulcano fabricatum, idcirco cum Ariadnæ choro, quem fecerat Dædalus, comparat, quia nullum ſolertioris artificij opus viderat. Equidem cum multa norim vbi ſint admiratione digna ſepulchra, duorum tamen duntaxat hoc loco mētionem faciam. Alterum Alicarnaſsi eſt: In Hebræis alterum. Erectum illud fuit Mauſolo, qui Alicarnaſsi regnauit, ea operis magnitudine, atque omni ornamentorum magnificentia, vt Romani rei miraculo adducti, magnificentiſsima quæque monimenta Mauſolea appellarint. At apud Hebræos in Solymorum vrbe, quam Romanorum Imp. funditus excidit, Helenæ indigenæ mulieris ſepulchrum miri operis eſt: In eo enim hoſtium fabricatum eſt è marmore, vti cæteræ ſepulchri

partes: Id anni ſtato die, atque hora, occul to machinæ cuiuſdam motu aperitur, neque ita multo poſt occluditur, quòd ſi alio tempore aperire conatus fueris, effringas facilius, quàm vlla vi recludas. Ab Aepyti ſepulchro ad Arcadicorum omniũ montium excelſiſsimum Cyllenen venias. In eius ſummo vertice Mercurij templum eminet. Dubium verò nihil eſt, & monti, & Deo à Cylleno Elati filio cognomina indita. Ac priſci quidem homines quantum ex antiquitatis monimentis didicimus, non aliis materiæ generibus ad ſimulachra deorum vſi ſunt, quàm hebeno, cypariſſo, cedro, quercu, edera cilicia, loto: Verùm Mercurio Cyllenio è citro ſignum ædificatum eſt, pedum, vti coniicio, haud minus VIII. altitudine. Habet præterea (quod admirere) Cyllene mons merulas vndecũq; albas. Nam quæ aues hoc nomine à comicis appellantur, aliud quoddã genus ſunt, haud quaquam canoræ. Aquilas quidẽ, quas Cycnias vocamus, candore oloribus perſimiles: ipſe in Sipylo ad ſtagnũ, quod Tantali dicitur, conſpexi. Apros certe, & ex Tracia vrſas albas: vulgo priuati homines lepores albos inter altilia Libyes habent: ceruas verò albas Romæ vidi, neque percontari in mentem tamen venit, è

medi

mediterraneis ne orbis terræ partibus, an verò ex insulis fuerint deportatę. Huc sum digressus, ne commentitium quis putaret, quod de Cylleniis merulis commemoraui. Coniungitur cum Cyllene mons alius, cui nomen Chelydorta: In eo nempe Mercurius dicitur repertam testudinem ad Lyræ formam redegisse. Hic fines inter Pheneatas, & Pellenenses. Montis multo maximam partem Achæi posſident. A Pheneo ad eam, quæ ad Occasum est, partem discedentes, viæ excipiunt duæ, Clitorem læua, Nonacrin dextera, & ad Stygis aquam perducit. Fuit olim Nonacris Arcadum oppidulum, cui nomen Lycaonis filia dederat. Solæ ætate nostra ruinæ extant, & eæ quidem magna etiam ex parte obrutæ. Ab iis ruini non longe crepido montis tam alte se attollit, vt locum nusquam viderim celsiorem. Ex ea aqua stillatim defluit, quam Stygis Græci nuncupant. Ac Stygem quidē Hesiodus in eo libro, qui de Gentilitate deorum inscriptus est (neque enim desunt, qui carmen illud Hesiodo adscribant) Oceani filiam, & Pallantis vxorem fuisse memoriæ prodidit. Ab his nihil ferè discrepantia suis etiā versibus Linum cecinisse tradunt. Mihi quidem vtriusque poëtæ carmina accuratè

legenti, non esse hæc illis attribuenda videri solet. Epimenides Cretensis Stygem filiam Oceano genitam dixit, non tamen Pallãti, sed Piranti nuptam, quicunque ille Piras fuerit, cui etiam hydram pepererit. Omnium maximè Stygis nomen in poëmata sua induxit Homerus. Nam & qua in parte iusiurandum concipientem Iunonem feci t, sic inquit:

Hoc sciat omniparens tellus, cœlúmq; profundũ:
Vndáque de Stygijs emanans fontibus.

Ad naturam nempe respexit stillantis aquæ, vt qui locum ipse eum esset conspicatus. Iam verò in enumeratione eorum, qui Guneum secuti sunt, vbi Titaresium amnem nominãt, fluere à Styge illum autumant. Postremo esse apud inferos Stygem dicit, quo loco exprobrantem Ioui Mineruam facit, quòd non meminerit sua maximè opera seruatum Herculem, quominus iis quos imperasset Eurystheus, laboribus conficeretur.

Quòd si ego præsaga id potuissem mente videre,
Tunc cũ ipsum indomiti demisit in atria Ditis,
Colla canis traberet, furui quo regis ab aula,
Nulla arte elapsus Stygijs remiasset ab vndis.

Aqua sanè illa ex prærupta rupe ad Nonacrin guttatim in præcelsum saxum cadit, inde in Crathin fluuium delabitur. Mortifera

fera illa quidem eſt cum homini,tum cuiuis alij animantium generi: Nam & capellæ ſæpius aquæ eius potu extinctæ ſunt, quod tamen ex interuallo temporis cognitum eſt. Accedit & aliud ad eius aquæ miracula. Vaſa,& pocula omnia', ſiue vitrea, ſiue cryſtallina, ſiue murrhina, ſeu è lapide, aut teſta ſint fictili, aquæ illius vi franguntur: Quinetiam ferrum,æs,plumbum, ſtamnum,argentum,& electrum ea aqua infuſa ſoluuntur. Ipſum quoque aurum, quod neque ſitu,neque rubigine deteri,& Lesbia poëtria teſtatur,& res ipſa indicio eſt,aquæ tamen huius virus non ſuſtinet. At enim vilioribus plerunque rebus vim eam Deus indidit, vt ea ſuperarent, quæ maximæ eſſent inter homines æſtimationis: Nam & aceto vniones reſoluuntur,& adamantem lapidum omnium aduerſus quemlibet ictum peruicaciſsimum, hirci ſanguis tabefacit. Conſimili modo Stygis aqua vngulam equi ſuperare non poteſt: Hac enim ſola ita continetur, vt vaſculum non findat. Fuerit ne hoc veneni genere enectus Alexander Philippi filius pro comperto non habeo, memoriæ certe proditũ ſcio. Supra Nonacrin montes ſunt Aroania appellati, in quibus ſpelunca, intra quã furore actas Prœti filias memorãt ſe abdi-

diſſe: Inde verò extractas à Melampode arcanis quibuſdam ſacris, & expiationibus in eum vicum veniſſe, quos Luſos nuncupant. Aroaniorum partem vtique magnam Pheneatæ incolunt: Nam Luſi intra fines Clitoriorum ſunt: Vrbem hanc olim fuiſſe tradunt: Ageſilaus certe Lucenſis victor renuntiatus eſt, accepta de iniuge equo palma, cum primam à decima Pythiade ludos Amphictyones faciundos curaſſent. Noſtra tamen ætate Mepſæ quidem Luſorum ruinæ extant. Filias certe Prœti Melampus Luſos compulit, luſtratúſque in Dianæ, inſania liberauit. Ab eo ſanè tempore ad hodiernum vſque diem Hemereſiam, quaſi placabilem dixeris, Dianam templi eius præſidem Clitorij nuncupant. Eſt verò etiam Arcadici nominis gens ea, qui Gynæthænſes vocantur: Hi in Olympia Iouis ſignum poſuere, fulmen vtraque manu præferens: Abſunt hi à Dianæ ſtadia fermè XL. In eorum foro & aræ multæ deorum, & Adriani Cæſaris eſt effigies. Quod verò memoratu apud ipſos non indignum eſt, Liberi patris templum habēt, in quo feſtos dies anni ſumma hyme agitant, adipe peruncti, ſublatum humeris è grege taurum, quem ipſe Deus vt diligerent in mentem venire voluiſſet: ad tem-
plum

plum deportant:Hoc solenne ipsis est sacrum. Abest ab oppido stadia haud amplius duo, fons prægelidæ aquæ, fontem obumbrat platanus:Si quis ex rabidi canis morsu,vel vulnus,vel noxam quouis modo traxerit,aqua hausta statim sanatur: E re itaque ipsa fontem Alysson, quod per eum sedetur rabies, nominant. Videtur itaque natura Arcadibus, cum Stygis aquam ad perniciem hominum dedisset, hunc etiam qui in Cynæthænsibus est fontem,longè diuersa vi,æquata boni, malíque sorte, salutis causa tribuere voluisse. Reliqua est earum,quæ à Pheneo ad Solis occasum ad læuam viæ sunt,vna, quæ Clitorem ducit:Peruenit autem ad illud Herculis opus, quo effecit, vt perenni Aroanius amnis aqua flueret, secundum quem amnem ad Lycuriam vicum iter est,vbi inter Clitorios, & Pheneatas agrorum sunt fines,Progressus hinc stadia prope L. ad Ladonis fontem accedas.Equidem audi ui aquam eam,quæ in stagnum se in Pheneatico agro diffundit, illinc proximorũ montium cauernas subeuntem, mox hoc loco eruptione facta fontes Ladonis effice re.Id ego ita ne se habeat, an verò aliter, non hebeo tanquam de explorata re dicere.Ladon quidem ipse aquę pulchritudine omnib

omnibus Græciæ fluminibus antecellit: Celebratur verò maximè Daphnes causa, & ob ea quæ de illa poëtæ decantarunt. Ego sanè de Daphne quæ commemorant Syri Orontis accolæ, prætereo: Nam longè diuersa ab Arcadibus, & Eleis tradita sunt. Oenomao narrant Pisæ regi filium fuisse Leucippum nomine, qui puellæ amore captus, cum eam si vxorem sibi palam peteret, operam se lusurum pro certo haberet, quòd illa omnino à marium consuetudine abhorrebat, ad eam fallendam huiusmodi excogitasse astum dicitur. Alebat adolescens Alpheo comam: Eam ille cum, quo virgines more solent, religasset, cum muliebri veste ad Daphnen venit, filiam se Oenomai simulans, quæ socia venationis esse cuperet: Cum itaque virgo esse ex corporis habitu facile crederetur, anteiret verò cæteras comites generis dignitate, ac venandi peritia, & in primis obsequentem se illis maximè præberet, miro sibi Daphnen amore deuinxit. At qui de Apollinis amore fabulam vulgarunt, hoc amplius addunt. Apollinem grauiter ferentem Leucippi in amore felicitatem, effecisse, vt Daphne cum suo comitatu virginum natandi causa in Ladonem descendens, ipsum etiam Leucippum recusantem,

tem,& inuitum illuc pertraheret: Ac mox veste detracta,cum virginis ementitum habitum deprehendissent,impetu facto ipsæ Daphnes comites illum iaculis,& pugiunculis transfixum interemerint.Hæc in vulgus de Daphne prodita.Abest verò à Ladonis fontibus haud minus LX. stadia Clitoriorum vrbs:Huc via ducit ab ipsis fontibus Ladonis secundum Aroanium amnē angusto calle: Prope ipsum Cliteriorum oppidum traiicitur Clitor amnis: Influit is in Aroanium stadia haud plus *septem* procul ab oppido. *Pisces* educat Aroanius,qui Pœciliæ,*credo* à coloris varietate, appellantur:Hos haud absimilem turdorum vocisonum fundere aiunt : Vidi ego sanè pisces iam captos,vocem verò eorum nullam audiui,cùm tamen ad Solis vsque occasum circa Aroanium commoratus essem,quòd eo maximè tempore vocales eos esse pisces dictitant. Vrbi nomen ab Azanis filio est impositum:Sita est plano loco,non magnis circumuallata montibus: Templa in ea sunt maximè illustria Cereris,Aesculapij,Lucinæ,* neque numerum versibus prodidit: At Lycius, qui multo fuit ætate superior patria Delius,hymnis & in alios deos, & in Lucinam ipsam conscriptis,Eulinon,quasi dicas

dicas Lanificam, appellat, eandem esse innuens, quæ & Pepromene, hoc est Fati sors dicitur, nam & Saturno antiquiorem memorat. Est etiam apud Clitorios Castorum templum Magnorum Deûm nomine, ab vrbe seiunctum stadia quatuor: Signa dis ænea extant. Iam verò in montis vertice procul ab vrbe stadia fermè x x x. ædes est cum signo Mineruæ Coriæ. Sed me proposita expositio reuocat ad Stymphalum, & ad Stymphaliorum montem Geronteum. Stymphalij quidem ipsi non Arcadibus iam se contribuunt, sed ad Argiuorum se consilium vltro defectione facta applicuerunt. Cognatos verò Arcadum esse Homeri carmina testantur: prærerquam, quod Stymphalus oppidum muniit, Arcadis Callistûs filij pronepos. Non tamen quo nunc loco extat, sed in parte diuersa conditum fuisse memorant: In prisca verò Stymphalo Temenum habitasse, à quo fuerit Iuno educata, cui fana tria deæ cognominibus totidem dedicarit. Puellam enim, dum virgo esset: Ioui verò iam nuptam, Adultam: Diuortio à Ioue facto, cum Stymphalum se recepisset, Viduam appellasse: Atque hæc de vetere Stymphalo, ac Iunone prodita memoriæ non ignoro: Nam horum nihil

hæc

hæc habet, de qua nunc agimus, vrbs. Sunt autem alia, quæ de ea memorari possunt: atque hæc propemodum. In agro Stymphaliorum fons est, è quo Adrianus Cæsar aquam Corinthiis intra mœnia deduxit. In oppido stagnans hyeme fons, lacum efficit, vnde Stymphalus amnis exit: Aestate quidem lacu siccato, amnis æquato labitur alueo: ac terram per cuniculum subiens, in Argolico se demum agro profert, ibique nomine mutato, pro Stymphalo Erasinus vocatur. Fabulis vulgatum est Stymphali aliquando aues, quæ humana carne pascerentur, ab Hercule sagittis confectas: At Pisander Camirensis non peremptas eas aues, sed crepitaculorum sonitu è loco pulsas tradidit. Arabiæ quidem deserta præter cæteras feras, volucres etiam alunt, Stymphalidas nuncupant, hominibus nihilo mitiores leonibus, & pardis: Siquidem in eos, qui ad earum aucupia exierint, inuolant, & rostris corpora verberantes, ac ænea quidem, vel ferrea corporis tegumenta facile rostris perfodiunt: At si è libro se quodam, qui eas captant factis amiculis velarint, haud aliter volucrum rostra caudicibus deprehensa tenentur, quàm visco auicularum pinnæ. Gruibus illæ quidem sunt magnitudine

dine pares, forma ibibus persimiles: Rostra tamen & validiora, neque vt ibes adunca habent. An fuerint verò aliquando in Arcadia aues eodem nomine, quo sunt ęta te mea in Arabia, non eadem tamen forma id ego perspectum non habeo: At si ita est suum Stynphalidum genus, vt accipitrum aquilarum, & aliarum volucrum, facile adducor indigenas eas esse Arabiæ aues, quarum deuolarit aliquando pars in Arcadiā ad Stymphalū, vnde nomen acceperint: & sanè cum ante alio fortasse in Arabia nomine appellarentur, Herculis gloria, & Græcorum nomen, multo quàm Barbarorum honoratius, obtinuit, vt quæ in Arabiæ desertis degunt, & ipsæ Stymphalides nominentur. Stymphali Dianæ etiam vetusta ædes est Stymphaliæ cognomento: Deæ signum è ligno, rude, atque impolitum, vndique tamen inauratum: Sub templi lacunaribus Stymphalides aues positæ sunt: Ligneæ ne illæ, an gypseę sint, à solo conspicientibus non est facile internoscere. Mihi quidem, quantum coniectura consequi potui, è ligno potius, quàm è gypso factæ videntur. Sunt ibidem, in postica tamen parte, virginum signa cum auium cruribus è candido lapide. Miraculum vero in hoc templo ætate nostra huiusmo

di

di euenisse narrant. Cum Stymphaliæ Dianæ solenne sacrum indiligentius omni ex parte factum esset, ac in primis patrij ritus præter misisi, lucus repente supra eam cauernam corruit, quam subter Stymphalus amnis meat: Obsepto igitur hostio aqua refluens late omnem campum haud minus stadiûm CCCC. perpetuo stagno occupauit. Fortè ita accidit, vt venator ceruam fugientem persequens, cum illa se in eius paludis cœnum abiecisset, animi impetu concitatus, per aquas natans eam vrgere non prius desierit, quàm idem hiatus & feram, & venatorem absumpserit: Mox & stagnantem aquam amni via pate facta, consecutam, ac totam paludem vno die siccatam tradunt. Sacrum Dianæ apparatius, & magnificentius factũ. Post Stymphalum, Helea inter Arcadiæ oppida numeratur, Argolici tamen conuentus particeps. Haleum Aphidantis filium conditorem celebrant. Templa illic extant Dianæ Ephesiæ, & Mineruæ Haleæ: Liberi patris delubrum cum simulachro: Huic anniuersarios dies festos agitant, in quibus, quo more apud Spartanos ad Orthiæ aram ephebi, fœminæ flagris cæduntur. Dictum est, quo loco de Orchomeniis egimus, secundum alueum parui torrentis iter esse:

Inde verò ad læuam stagnantem aquam conspici. At in Caphyensium campis eminet agger, ad aquam, quæ ab Orchomeniorum finibus hàc euadit, arcendam, ne scilicet alluuionibus Caphyatarum arua obnoxia sint. Intra aggerem aqua alia iusto præterlabitur amne, quæ ex interuallo terræ hiatu excepta erumpit rursus ab scatebras eas, quæ Nasi vocantur. Vicus, iuxta quem se aqua iterum ostendit, Rheunus dicitur, inde elapsa, fluuium perẽnis aquæ efficit, qui Tragus vocatur. Oppido nomẽ impositum à Cepheo Halei filio satis constat: Vt Caphyæ tamen appellentur, Arcadicæ linguæ consuetudo obtinuit: Ac se Caphyenses quidem ex Attica terra oriundos: eiectos verò ab Aegeo, cum ad Cepheum supplices confugissent, ab eo se dicunt in domicilij partem receptos. Oppidum sanè modicum est in extremis campis ad imos montes, non valde illos quidem editos: Templa ibi Neptuni, & Cnacalysiæ Dianæ: A monte dea Cnacalo nomen accepit, in quo anniuersaria ei initia peraguntur. Paulò suprà oppidum fons est, & prope fontem ingens, & eximia specie platanus, quam Menelaida nuncupant: Menelaum Troiano bello suscepto, ad cõparãdas copias huc venisse, & eam ab ipso

platanum ſatam dictitãtes. Hoc ſanè tempore, & fontem, & platanum Menelaida appellant. Quòd ſi ex Græcorum monimentis vetuſtiſsimas arbores adhuc ſuperſtites, & vegetas percenſere velimus, antiquiſsima omnium vitex eſt, quæ apud Samios ad Iunonis extat: Ei vetuſtate proxima quercus Dodonea: Olea deinde in Athenarum arce & quæ Deli adhuc extat palma. Nam tertium viuacitatis locum lauro ſuæ iure fortaſſe Syrij tribuerint. Præter has, platanus hæc eſt omnium veterrima. Abeſt à Caphyis ſtadium haud longius vnum Condylea vicus, in quo lucus, & priſcum fanum Dianæ Condyleatidis: Immutatum verò hoc deæ cognomen ob huiuſmodi cauſam ferunt. Cum pueri aliquot (neque enim certus traditur numerus) circa templum luderent, funiculo, quem repererant, Dianæ ſignum obligato collo per luſum trahentes, Dianã ſtrangulari dictitabant. Eos Caphyenſes cum deprehendiſſent, violati numinis crimine damnatos, lapidibus obruerunt: Quod tamen factum non bene eis vertit. Communis enim peſtis fœminis inceſsit, vt omnes quæ vterum ferrent, fœtus, per abortum, abiicerent: Neque ante malum cohiberi potuit, quàm oraculi monitu iuſsi ſunt ſe-

pulturæ pueris honorem habere, & illis quotannis inferias mittere, quòd insontes perempti essent. Obseruant itaque & alia omnia Caphyenses ex oraculo, hac etiam ætate, & Dianam (nam & hoc ad Apollinis vocem referũt) Apanchomenen, quod est ac si laqueo comprehensam dicas, appellatunt. A Caphyis stadia fermè septem aduerso cliuo profectus, mox in vicum descendens, quem ante Nassos dixi vocari: hinc stadia prope L. progressus, ad amnẽ Ladonem peruenias, quem vbi transieris ad syluam Soronem accedas, per vicos, qui Argeathæ, Lycuntes, Scotane nominantur: Inde per Soronem via Psophidem ducit. Hæc, vti aliæ, Arcadũ syluæ, feras alit, apros, vrsos, testudines insigni magnitudine, ex quibus Lyræ fieri facile possint, pares iis, quæ ex Indica testudine fiunt. Non longe à Sorone absunt Pai veteris vici ruinæ, & vlterius paulò vicus alter, cui Siræ nomen: sunt autem Siræ agri fines inter Clitorios, & Psophidios. Psophidis conditorem fuisse tradunt Arrhonis filium Psophidem, perpetua maiorum suorum serie, ab Erymantho, Arista, Parthaone, Periphete, Nyctimo originem ducentem. Non defuerunt tamen qui vrbis primordia attribuerint. Psophidi pu-

di puellæ Xanti filiæ, cum Xanthū ipsum Erymanthus genuisset Arcadis filius. Verùm hæc Arcadum monimentis de suis regibus mandata sunt. Est enim multo verissima diuersa à superioribus sententia. Erotis principis in Sicania viri filiam fuisse Psophidem: Patrem cum oblatum puellæ vitium comperisset, & grauidam domo sua non dignaretur, eam Phegiæ, quę vrbs ante Phegei regnum Erymanthus dicebatur, apud Lycortam hospitem suum reliquisse: Ibi educatos Promachum, & Echephrona, è Sicana puella satu Herculis editos, de matris nomine Phegiam Psophidem nuncupasse. Sed arci etiā Zacynthiorum Psophis nomen, quòd primus in eam insulam classe transmisit Psophidius ciuis Zacynthus, Dardani filius, à quo, conditore videlicet suo, vrbi nomen inditum. Abest à Siræis Psophis stadia xxx. Præterfluit amnis Aroanius, & modico ab vrbe interuallo Erymanthus: Fontes hic habet suos in Lampea monte, qui sacer Panos esse dicitur: Venari solitum in Taygeto, & Erymantho Lampeæ amatorem Erymanthum suis Homerus versibus mandauit: Intersecans fluuius hic Arcadiam relicto ad dexteram Pholoë monte, ad læuam verò agro, quæ Thelpussa dicitur, in

Alpheum illabitur. Peruulgatū eſt etiam, Herculem Euryſthei iuſſa exequentem, in Erymantho aprum cōfeciſſe, inſignem magnitudine, & robore: Cumani verò in Opicis, dentes monſtrāt in Apollinis templo ſuſpenſos, quos apri Erymanthij eſſe dicunt: Sed nihil omnino ad fidem faciendam ſatis probabile afferunt. Pſophidiis fuerunt intra vrbem templa duo, Veneris Erycinæ cognomento alterum, cuius hac ætate ſolæ extant ruinæ: Dedicaſſe creditur Pſophis Erycis filia: Neque id omnino à veritate abhorret: Nam & in Sicilia in ſubiecto Eryci monti agro, Erycinę Veneris fanum viſitur, magnæ iam tum ab initio religionis, & eo, quod Paphi eſt, nihilo donariorum opulentia inferius. Extant ætate mea Promachi, & Echephronis Pſophidis filiorum heroica ſepulchra, egregio opere exornata. Alcmæon etiam Amphiarai filius Pſophide ſepultus eſt. Eius tumulus neque magnitudine, neque vllo ornatus genere inſignis. Creuerunt circa eum cupreſsi eo vſque, vt earum proceritate mons etiam is, qui Pſophidi imminet, ſuperetur. Eas non cædunt, quòd Alcmæoni ſacras putant: eaſdémque Virgines indigenæ appellant. Enimuero Alcmæon occiſa matre Argis fugiens, Pſophi

dem,

dem, quæ tunc Phegia à Phegeo nominabatur, se recepit: Ibi Phegei filiam Alphesibæan vxorem duxit, cui inter cætera nuptialia dona, decantatum etiam illud monile dedit. Vbi verò in Arcadibus domicilium habenti insaniæ morbus non decessit, ad Apollinem Delphos veniens responsum accepit, in eam terram ei migrandum, quæ omnium esset recentissima: quámque mare edidisset, posteaquam ille se Eriphyles matris sanguine polluisset: neque enim eò maternas diras ipsum consecuturas. Quare nactus terram, è qua Achelous in mare erumpit, ex ipsa amnis alluuione extantem, in ea consedit, ibique Callirrhoën, quam Acheloi ipsius filiam incolæ putabant, in matrimonio habuit: Ex ea Acarnana, & Amphoterum suscepit: Ab Acarnane gentem, quæ proximã oram tenuit, appellatam existimant, cum ante Curetes vocarentur. Extimulant sæpe viros, multo verò sæpius fœminas acriores cupiditatum aculei. Quare & Callirrhoë monilis, quod Eriphyles fuerat, potiundi, vehementi flagrauit cupiditate: Alcmæonem itaque etiam inuitum, vt Phegian veniret, perpulit: Ibi ille Phegei filiorum Temeni, & Axionis insidiis circumuentus, periit: Iidem verò Phegei filij monile

Delphico Apollini dedicarunt. Græcos quidem ad Troianum bellum profectos dicunt Psophidij quo tempore ipsi regibus parebant, & vrbs Phegia adhuc dicebatur: Non tamen fuisse se eius expeditionis socios, propter simultates Argiuorum ducum cum regibus suis susceptas, quòd eorum bona pars Alcmæonem propinquitate attingebant, & ad Thebas altero bello eum secuti fuerant. Quòd verò Echinades insulæ non sint adhuc continenti terræ annexæ, Aetolorum opera factum est: Sedibus enim suis pulsi, agrum colere desierunt: Eo factum, vt Achelous minus iam lutulentus per deserta fluens, medium inter continentis terræ litus, & eas insulas fretum, non oblimauerit. Huic rei Mæander argumento esse posit, qui Phrygum, & Carum feracissimos agros præterlabens, medium inter Prienen, & Miletum mare breui in continentis oræ naturam vertit. Est apud Psophidios ad Erimanthum, Erymanthi templum, cum signo ipsius herois. Sunt in eadem æde nobilium animum è candido marmore signa: Vnius Nili simulachrum è nigro lapide. Certa enim ratione traditum est, fluminis eius, quòd scilicet per Aethiopas ad mare delabitur, nigra signa fieri. Quòd

verò

verò Psophide audiui Aglaum Psophidium, sicuti & Crœsum Lydorum regem vitam omni suæ ætatis tempore beatam egisse, id ego vt credam non facile adducor. Nam vt hominum quis leuioribus multo quàm alius quisquam qui iisdem vixerit temporibus incommodis affectus, non difficilimè fortasse reperiatur, vti nauis aduersis tempestatibus minus agitata: sic propemodum neminem vnquam crediderim perpetuò molestiarum, & calamitatum immunem fuisse, quando neque vlla nauis memorari posit, quæ semper secundissimis vsa fuerit tempestatibus. Nam & Homerus id sensisse videtur, quo loco duo, bonorum vnum, alterum malorum, dolia apud Iouem statuit: id enim ille ex Delphico Apolline didicerat, qui ipsum & miserum simul, & beatum dixerat, & ad vtranque vitæ sortem genitum. Thelpusan à Psophide iter habentibus, ad læuam Ladonis vicus est, cui Thropbça nomen: Trophæis adiacet saltus, quod Aphrodisium vocatur: Incisæ illic in columna peruetustæ literæ, fines eos esse inter Thelpusios, & Psophidios indicant. In Thelpusiacum agrum amnis præterlabitur Arsen: Eum vbi transieris, ad vicum accedas, cui Alunti nomen, quem vicum

Aesculapij etiam fanum appellant, quòd in via dei huius templum erectum est. Ab Aesculapij distat stadia fermè XL. vrbs, cui à nympha Thelpusa nomen impositum tradunt, eam verò Ladonis filiam fuisse: Ladonis ipsius fontes in agro Clitorio sunt, sicuti & ante exposui. Inde præter Leucasium vicum, & Mesoboa, pérq; Nassos, ad Orygem, quem & Aluntem vocant, elapsus, ad Thaliadas, & Cereris cognomento Eleusiniæ euadit. Est hoc templum in Thelpusiorum finibus: Signa in eo sunt, septenum haud minus eorum quodlibet, pedum, Cereris, Proserpinę, Liberi patris, è marmore æquè omnia. Ab Eleusiniæ Thelpusan vrbem à læua præterfluit Ladon: Eminet illa in præcelso tumulo, sed ætate nostra maiore ex parte deserta: Quandoquidem forum, quod olim fuisse dicunt in ipso vrbis vmbilico, in extremo nunc recessu est. Aesculapij inter Thelpusæ ruinas, & duodecim deorum delubra extant, quorũ tamen magnam partem solo æquauit vetustas. Thelpusan præterlapsus ad Cereris, quod in Oncio est, templũ Ladon defluit: Thelpusij deã Erinnyn nominant: Quod ipsum cognomen agnoscit Antimachus, illud vsurpans eo carmine, quo alteram in Thebanos expeditionem

perſecutus eſt.

Delubrum Cereris fama eſt vbi Erinnydos eſſe. Hanc quidem ædem Apollinis fuiſſe demum fama proditum: Is enim ad Oncium in Thelpuſio agro aliquando principatum obtinuit. Dea verò ipſa Erinnys cognomẽto appellata eſt ob huiuſmodi cauſam. Neptunum aiunt Cereri, dum illa errans filiã quæreret, eius amore captum, vitium offerre cognatum: Sed cum in equam ſe dea vertiſſet, & ad Oncium gregibus permiſta paſceret, Neptunum non fefellit: Nam & ipſe in equum mutatus, eam compreſsit: Quod illa primum iracundè tulit: Verùm poſtea placabilior facta, lauiſſe dicitur in Ladone: Cognomina itaq; attributa, Erynnis, à verbo, quod furere Arcadibus eſt: Luſia verò quòd ſe in flumine abluiſſet.

Signa eius templi, os, ſummas manus, & imos pedes è Pario marmore habẽt, reliquæ partes ligneę ſunt. Erinnys ciſtã lęua, dextera facẽ tenet: Proceritate pedũ nouẽ eſſe coniicio: Luſia pedes non amplius quã ſex eminet. Qui verò Themidis, non Luſiæ ſignum hoc eſſe dictitant, neutiquam audiendi ſunt. Cererem quidem ipſam Neptuno filiam peperiſſe tradunt, cuius nomen ne ad prophanos ederetur, religione ſanxerunt: Equum præterea, cui

no

nomen Arion fuit,& Hippeũ.id est Equutium Neptunum, ab Arcadibus primum nuncupatũ autumant: Testimonia ex Iliade,& Thebaide afferũt: Ex Iliade quidem versus eos:

Non etiam si à tergo agitans, vel Ariona dium
Adrasti moderetur equum, diuinitus ortum.

Ex Tebaide verò, vni de Adrasti fuga agit,

Cum pullo ornatu, Glaucus quẽ vexit Ariõ.

His certe versibus innui putant Neptuni satu ortum Arionem, & si Antimachus è terra genitũ Arionẽ his versibus cecinit.

Adrastus Talao genitus Cretheide, Graium
Primus duxit equos insigni laude superbos:
Et Cœrum pernicem & Ariona Telpussæum.
Quem iuxta Oncæi Phœbi nemus edidit ipsa
Terra parens cunctorum oculis mirabile monstrum.

Quòd si equos illos terra edidit, & diuino semine ortos,& cœrulea iuba fuisse cõsentaneum videri posit. Narrãtur & alia quædam ad hũc prope modum Herculem cum Eleis bellantem equum ab Onco poposcisse,eóque inuectum Eliden expugnasse: Ab Hercule deinde Adrasto concessum. Hoc de Arione versibus mandauit Antimachus:

Tertium ab Adrasto est domitus ductore Pelasgum.

At

At Ladon Erinnys templo relicto: à læua Aesculapij Oncæatę præterlabitur ad dexteram Aesculapij pueri ædem, vbi Trygonis nutricis est sepulchrũ: Aesculapij ipsius hanc nutricem fuisse memorant: Cũ Aesculapium enim expositũ in Thelpusio agro offendisset Autolaus Arcadis nothus filius infantem dicitur sustulisse. Hinc facile adducor Aesculapio puero ædẽ dicatã, quod ipsum in explicãdis etiam Epidauriorum rebus exposui. Influit in Ladonem Tuthoa amnis prope Heræẽsium fines, quem locum Arcades planiciem nũcupant. Quà verò ladon ipse in Alpheum erumpit, cornorum locus ille, Nasos idest insula nominatur. Non defuerunt qui Enispen, Stratiam, & Rhipen, quæ loca Homerus enumerat, insulas in Ladone, fuisse putarent ab hominibus olim habitatas: Quod ego qui credant magnopere errare arbitror: Vix enim Pontonibus pares insulas Ladon habet, qui vt sit fluuiorum omnium, qui vel Barbarorum, vel Græcorum terras permeant, multo pulcherrimus, nõ tamen ea est magnitudine, vt in eo quales vel in Istro, vel in Pado insulæ existere potuerint. Heræan condidit Neræeus Lycaonis filius ad Alphei amnis dexteram: Oppidi pars vna in cliuo molliter surgenti, altera

altera ad Alphei ipsius ripas sita est: Curricula prope amnē myrtis, & aliis felicibus intersepta arboribus: Ibidem balneę sunt: Templa præterea Liberi patris duo, Politen vnum, Axiten alterum vocant: seorsum ædes, in qua initia Liberi patris celebrantur: Habet & Pan templum suū, quippe qui Arcadibus indigena deus est. Fani quidem eius, quod olim Iunoni dicatum fuit, rudera tantùm, & columnæ reliquæ sunt. Athletas verò omnes, quotcūque Arcadici nominis fuerunt, gloria vicit Demaratus Neræensis, qui primus ex armatorum cursu palmam tulit. Ab Heræa stadia fermè x v. progressus, Ladonem traiicias, atque inde stadiis confectis circiter x x. ad Erymanthum peruenias. Herææ fines, & Eleæ terræ medios, Arcades Erymāthum ipsum produnt: At Elei Corœbi sepulchrū agri sui terminum dictitant. At enim cum Olympicos ludos olim intermissos Iphitus restituisset, & cursus duntaxat certamina proposuisset, primis ludis Corœbus vicit: Hoc inscriptio tumuli testatur: Primū scilicet vicisse; & sepulchrum ei in ipsis Elei agri finibus erectum. Est & Aliphera ciuitas haud sanè magna, quòd multitudinis bona pars tunc discessit, quo tempore, communi Arcadum consilio, Megalopo-

lis Colonia deducta est. Huc ab Heræa si veniēdum fuerit, Alpheum vbi transieris, stadiis prope x. confectis, ad montem accedas, vnde stadiûm penè triginta itinere per cliuum in oppidum ascendas. Nomen Alipheræ à Lycaonis filio Aliphero inditum. Aedes ibi sacræ Aesculapij, & Mineruæ, quam, quòd apud se natã, & educatam prædicant, pręcipuis dignãtur honoribus. Quo loco & Lecheatæ Ioui aram dedicarunt, cognomine ab eo ducto, quòd ibi Mineruam pepererit. Fontem etiam Tritonidem nuncupant, ad eum, quæ de Tritone amne vulgata sunt, referentes. Deæ ipsius ex ære signum est, Hypatodori opus, spectatu dignum, tum magnitudinis, tum opificij causa. Iam verò & nundinas celebrãt, cui deo non satis constat, Mineruæ arbitror. In iis nundinis vni ante omnes Myiagro rem diuinam faciunt, próque hostiis heroëm precati, & Myiagri nomine implorato, securitatẽ sibi fore inter immolãdum ab omni muscarum proteruitate pro certo habent. Circa viam, quæ ab Heræa Megalopolin ducit, Melenceæ sunt quas Lycaonis filius Meleneus condidit: Aetate verò nostra desertus vicus, aquis stagnantibus diluitur. Supra Melenceas stadia abest XL. Buphagiũ, vbi fontes habet suos Bu-

phagus

phagus amnis: Is in Alpheum influit. Ad ipsos Buphagi fontes, inter Heræenses, & Megalopolitanos fines sunt: Magalopolis quidem ipsa non solum Arcadicarum, sed Græcarum etiam omnium ciuitatum recentissima est: Iis tamen exceptis, in quas post imperij calamitatem ab vrbe Roma coloni immigrarunt: roboris autẽ sui confirmandi gratia, Megalopolin Arcades deduxerunt. Meminerãt enim Argiuos iam tam ab initio nullo non pene die, summo cum libertatis periculo, à Lacedæmoniis bello vexari solitos: Eosdem aliquot non sanè magnæ æstimationis oppidis, Tirynthe, Hysiis, Orneis, Mycenis, & Midea excisis, traductáque ex illis Argos multitudine, ciuitatem inquilinorũ numero adeo auxisse, vt in posterum & à Lacedæmoniis minus multo sibi metuerent, & aduersus alios finitimos firmiora haberent præsidia. Hoc igitur cõsilio Arcades è suis quique vrbibus Megalopolin commigrarũt. Coloniæ verò author Thebanus Epaminundas iure optimo vocetur. Is enim Arcadas in vnum congregauit, & mille Thebanorum delectam manum, duce Pamene Arcadibus misit, qui auxilio essent, si fortè Lacedæmonij, Coloniam quò minus deduceretur, impedire essent aggressi. Ab ipsis

verò

verò Arcadibus viri x. quorum ductu, & auspiciis in Coloniam iretur, delecti sunt: E Tegea Timon, & Proxenus: Ex Mantinea Lycomedes, & Poleas: E Clitoriis Cleolaus, & Amphius: A Mœnalo Eucampidas, & Hieronymus: Ex Parrhasiis Pasicrates, & Theoxenus. Ciuitates verò quæ tum nouæ Coloniç studio, tum Lacedæmoniorum odio, vt patriam suam quæque desererent, facile sibi ab Arcadibus persuaderi passæ sunt, hæ fuere. E Mœnalo Halia, Pallantium, Eutasum, Amatium, Iasæa, Aptætes, Elisson, Orethasium, Diopœa, Alycæa. Ab Eutresiis, Tricoloni, Zethium, Charisia, Ptolederma, Cnauson, Paroria. Ab Aegiensibus Scirtonium, Malæa, Cromi, Blenina, Leuctron. Ad hos, Parrhasiorum, Lycosurẽses, Oristhocnenses, Trapezũtij, Prosẽses, Acacesium, Acõtimacaria, Dasea. Ex Cynureis, iis nẽpe, qui in Arcadia sunt, Gortis, Thisa, quæ ad Lycæum est, Lycotç, & Aliphera. Iam ex iis, qui cum Orchomeniis censebãtur: Thisoa, Methydrium, Teuthis, quibus & Tripolis, Callia nomine, accessit, necnon Dipœna, & Nonacris: Ex iis omnibus populis, cæteri communi Arcadum decreto, nihil omnino recusantes, paruerunt, summáque alacritate nomina in Coloniam dedere. Lycosurenses

duntaxat, & Trapezuntij ab Arcadibus desciuere, quippe qui antiqua patriæ suæ vt relinquerent mœnia, adduci non poterãt: Horum pars magna inuiti, Megalopolin conuenerunt. At Trapezuntij, in quos primo iræ impetu Arcades non sæuierant, è tota prorsus Peloponneso abierunt: Eos, cum nauibus in Pontum incolumes appulissent, qui Trapezuntem iam Metropolim, in Euxini ora condebant, tanquam gentiles suos recepere. Lycosurenses verò, & si neque ipsi in officio permanserant, quòd tamen in Cereris, & Proserpinæ con fugerant, violare Arcades veriti sunt. Aliarum certè omnium quas percensuimus vrbium, partim hodie desertæ sunt, partim in vicorum formam redactas Megalopolitani tenent. Gortynam videlicet, Dipœnam, Thissoam: Ad Orchomenum, Methydrion, Theutidem, Callias, Elissuntem. Vnum Pallantium deos habuit mitiores: Sed & Alipherenses in hunc vsque diem vrbis suæ vetus nomen retinuerunt. Deducta autem Megalopolis est, eodem anno, paucis post mensibus, quàm Lacedæmonij Leuctricam cladem acceperunt: Athenis summum magistratum gerente Phrasiclide, Olympiadis centesimæ secundæ anno altero, qua Thurius Damon è stadio palmam

mam tulit. Ac tunc quidem Arcades Thebanorum ſocietate freti, nihil omnino ſibi à Lacedæmoniis metuebant. At poſteaquam Thebani à Phocenſibus, qui & Bœotorum vicinitate nitebantur, & ſpoliato Delphici Apollinis templo pecunia abundabant, armis Laceſsiti, in id bellum, quod Sacrum fuit appellatum, incubuere. Lacedæmonij, & alios Arcadas, ob ea, quæ in Thebanos profeſsi fuerãt, ſtudia, & in primis Megalopolitas, ſuis deturbare ſedibus, adorti ſunt: Verùm cum ciues acriter obſiſterẽt, & à finitimis alacritate ſumma adiuuarentur, nihil vtrinque memoratu dignum geri contigit. Philippum quidem Amyntæ filium, & Macedonum imperium, Arcadum in Lacedæmonios odium ad ſummas opes prouexit: Neque enim aut ad Cheroneam, aut in eo prælio, quod in Theſſalia commiſſum eſt, Græcis Arcades præſto fuere. Non longo verò poſt tempore Megalopolitanis Ariſtodemus tyrannus exortus eſt: Phigalenſis ille quidem patria, Artylæ filius, quem tamen Tritæus, homo non tenuis in ſua ciuitate cenſus, ſibi adoptauerat. Huic nihil dominatus obfuit, quominus Frugi cognomento diceretur. Ariſtodemo dominante Lacedæmoniorum exercitus duce Acro-

tato Cleomenis filiorum natu maximo, cuius gentilitatem omnem, & Spartanorum omnium regum iampridem percensuimus, in Megalopolitanorum fines inuasit: Ibi acerrimo prælio commisso, multis vtrinque cæsis, superiores tamen Megalopolitani ex eo certamine discessere: In acie & ipse Acrotatus cecidit: Quare ad eum paterni Imperij successio non peruenit. Post Aristodemum duabus fermè ætatibus ad tyrannidem aggressus est Lydiades obscuro genere, sed apprime generosæ indolis vir, & vt res ipsa postea indicauit, etiam publicæ libertatis amator. Cum enim admodum adolescens imperare cœpisset; vbi ad ætatem prudentia accessit, eo ipso tempore, quo opes iam suas in tuto collocarat, vltro se tyrannide abdicauit: Cúmque postea se ad Achaicum concilium Megalopolitani aggregassent, & suis est ciuibus, & Achæis vniuersis tantopere probatus, vt vnus cum Arato vitæ dignitate comparari posse videretur. Iam tertio Lacedæmonij magno totius populi concursu, Agide Eudamidæ filio ex altera familia regia imperante, maiore multo copiarum apparatu, atque instructiore, quàm is fuit exercitus, cui Acrotatus præfuit, Megalop

galopolin adorti sunt. Ac in pugnam quidem prodeuntes oppidano primo congressu fuderunt: Deinde admota ad muros præualida machina, turrim ex ea mœnium parte tam vehementer concusserunt vt nihil iam dubitarent se illam postero die deiecturos. Sed enim ita accidit, vt Boreas non semel imminentem Græcis perniciem auerteret: Idem enim qui multas è Persarum classe naues ad Sepiadem promontorium scopulis illisit, quo minus Megalopolis expugnaretur, disiecta vehementi pertinacis venti impetu hostium machina, perfecit. Hic verò ipse Agis, qui Boream in oppugnatione Megalopolis aduersarium habuit, is nempe est, cui Aratus Sicyoniorũ dux in Achaia Pellenẽ ademit, quíque postea ad Mantinean dimicans cecidit. Post hæc non sanè longo interiecto tempore, Cleomenes Leonidæ filius Megalopolin fœderis religione neglecta oppressit. Oppidanorum partim armati pro patria mortem oppetierunt, inter quos Lydiades fortiter dimicans memoria hominum dignum vitæ exitũ reperit. Partes populi prope duas tam militaris ętatis, quàm pueros, & mulieres Philopœmen fugiens secũ in Messeniã traxit. Reliquos Cleomenes vrbe excisa trucidauit. Sed quo nã mo-

do suos fines, & vrbis aream receperint Megalopolitæ, quæque reduces gesserint, id à nobis in explicandis Philopœmenis rebus gestis exponetur. Eius certe Megalopolitarum cladis culpa Lacedæmoniorum ciuitas prorsus vocauit: Vnus iniuriæ author fuit Cleomenes, cum reipublicæ formam à regno ad tyrannidem traduxisset. Fines quidem inter Megalopolitas, & Heræenses, vti ante dictum est, ad Buphagi amnis fontes sunt. Nomen amni ab heroë Buphago, Iapeti, & Thornacis filio, inditum tradunt. Thornacis ipsius in Laconica etiam terra nomen celebratur. Sed Buphagum Dianæ sagittis in Pholoë monte, impium in deam facinus moliẽtem, confixum memorant. A fluuij fontibus discedentes vicus excipit Maratha. Dehinc pagus ætate nostra, olim oppidũ Gortys. Est illic Aesculapij ex Pentelico lapide delubrũ, & signa impuberis Dei, & Hygeç, Scopæ opus. Tradunt populares, ab Alexandro Philippi filio loricã, & hastam in Aesculapij dedicatam. Mea certe etiamnum ætate, lorica, & hastæ cuspis ibi cernuntur. Gortynam fluuius præterlabitur, quẽ circa suos fontes Lusium appellant, quòd in eo Iouem recens natum lotum credũt: Quà verò longius à fontibus discedit,

 Gorty

Gortynius dicitur. Hic vnus omnium aqua fuit multo frigidiſsima. Iſtrum enim, Rhenum, Hypanim, & Boryſthenem, quorum aquæ hyeme congelaſcunt, glaciales rectius, & brumales, quàm frigidos appellare poſsimus: Meant ſiquidem illi per terras quouis ferè anni tempore multa niue obductas, & prægelido aëre vndique circunfuſo rigentes: Nam & eos amnes, quotcunque ij numerari poſsint, qui temperatas regiones præterfluentes, æſtate omni vel bibentium, vel lauantium æſtum leuent, hyeme verò multo ſint inclementiſsimi, illos neutiquam frigidam aquam ſuppeditare hominum vſibus dixerim.

Sed maxime iucundo aquarum frigore ſunt Cydnus, qui Tarſenſium fines præterlabitur: Melas, qui prope Sidam Pamphylorum decurrit: Tum verò Haleſi ad Colophonem frigidam aquam qui elegos fecerunt poëtæ celebrant: Sed hos omnes æſtate præſertim aincit Gortynius. Fontes habet ad Thiſoan proximo Methydrienſibus loco: Rhæteas vocant Alphei, & Gortynij confluentem. Thiſoa regiuncula eſt, cui finitimus pagus, Teuthis: oppidum olim fuit, ac Troiano quidem bello ducem hinc miſſum narrant, cui nomen Theuthis, Ornytũ tamen alij appellãt: In-

ter hunc,dum Græci Aulide ob aduerſas tempeſtates intercluſi detinerentur, & Agamemnonem ſimultates fuere : Quare cum cohortem ſuam Theuthis domum re portaturus eſſet,Palladem aiunt, aſsimulantem Melanen Opis filium,illum retrahere conatam:Sed is,quòd erat in tumore præ ira animus, haſta dicitur deæ fœmur percuſsiſſe: Vbi verò domum rediit, deam ſe ei oſtendiſſe nudantem ſaucium fœmur: Atque ab eo primum tempore Teuthidem letali tabis morbo correptum: In ea verò vna parte Arcadiæ nullos planè fructus è terra editos. Interiecto dehinc tempore è Dodona oraculum redditum,vt deam placarent:Faciundũ itaque oppidani ſignum curarunt,ſaucio fœmore, quod ipſe etiam vidi purpurea faſcea vulnus obligante.Sunt Teuthide cum alia, tum Veneris, & Dianæ fana. Atque hæc quidem illic. Ad eam verò viam, qua Gortyne Megalopolin iter, ſepulchrum eorum viſitur,qui contra Cleomenen pugnãtes occubuerunt:Appellant monimentum illud Megalopolitæ Paræbaſium: Violatũ nempe fœdus à Cleomene eo nomine teſtificantes.Adiacet Paræbaſio cãpus ſtadiûm fermè L X. Berenthes vrbis ruinæ ad viæ dexterã ſe oſtẽdunt,præterfluente. Beren

theate

theate amne, qui se hinc nõ longius quàm stadiis v. in Alpheũ demisit. Trans Alpheũ ager est Trapezuntius in quo Trapezuntis vrbis ruinæ. Inde cũ ad Alpheum descenderis, ad læuam videas non longe ab ipso flumine altè subsidentem vallem cui Bathos nomen: Illic tertio quoque anno initia Magnarum dearum peragunt: Fons ibidem est, Olympias appellatur, è quo alternis annis aquæ manant: proximè ignis erumpit. Vulgatum inter Arcades est, Gigantes hoc in loco, non autem ad Traciæ Pallenen præliatos: Rem itaque diuinam fulguribus, procellis, & tonitribus faciũt. Gigantum quidem Homerus nullam omnino in Iliade mentionem fecit, in Odyssea memorat Læstrygonas Gigantibus persimiles homines Vlyssis classem adortos. Phæacum etiam regem dicentem fecit, Phæacas deorum propinquos esse, sicuti cyclopas, & gigantum progeniem: Quibus in locis haud obscure ostendit, mortales fuisse, non antem deorum satu ortos gigantes. Quod ipsum apertius illis versibus docet.

Imperio indomitos qui rexerat ante gigantes,
At populo immani amisso confectus & ipse est.

λαὸν enim apud Homerum multi interpretantur hominum multitudinem esse. Dra-

Thocniam peruenies,cui è Thocno Lycaonis filio nomen,ætate nostra prorsus deserta est. Et vrbem quidem eam in collis vertice munisse dicitur Thocnus,collem Aminio amne præterfluente : Is in Elissontem illabitur,in Alpheum Elisson. Ortus Elisson habet suos è Pago eiusdem nominis: Inde Dipœensium primum,Lycæatem deinde agrum præterlapsus, postremo stadiûm prope xxx. interuallo,per Megalopolitarum vrbem in Alpheum decurrit

Proximè ad vrbis mœnia templum est Neptuni speculatoris, Epoptæ appellant: Simulachri solum caput relictum est. Vrbem ipsam cum diuidat amnis Elisson, non secus quàm Cnidon, & Mitylenen Euripi interfecant: In dextera parte, qua fluminis ripæ eminent, ad Septentriones forum expositum est, lapidea circunseptum maceria:Templum illic Iouis Lycæi,quo nulla ducit semita: Quę nam sunt intus in conspectu sunt omnia:altaria Dei duo, mensæ duæ, totidem mensis pares aquilæ: Panos lapideum signum, cui Sinoës cognomentum, à Sinoë nympha, quæ vnà cum cæteris nymphis,& seorsum ab illis Pana creditur aluisse. Ante sacram aream, Apollinis est ex ære simulachrum spectatu dignũ,pedum x I I. magnitudine:

Id à Phigalensibus sociis ex collata pecunia, ad Megalopolin exornandam huc cõportatum tradunt: Locus vbi signum dedicatum est, iam tum ab initio à Phigalensibus Bassæ nominatæ: Quam verò ob caussam Epicurij cognomen, è Phigalensium finibus demum sit consecutum, cum de rebus eius ciuitatis agemus, ibi exponetur. Ad Apollinis dexteram signum est non vtique magnum, Deûm matris. Templi verò præter columnas iam aliud nihil reliquum. Pro Magnæ matris æde nullum omnino stat amplius signum: Extant scamilli, qui statuas olim sustinuere: Eorum vnius inscriptio testatur elegis versibus, fuisse effigiem illam Diophanis Diæi filij: qui primus cunctam Peloponnesum cum Achaico concilio coniunxit. Porticus verò Philippea nominatur, non quod eam extruxerit Philippus Amyntæ filius, sed quod Megalopolitæ gratiam regis captantes, sub eius nomine opus illud dedicarunt. Contingit eam porticum Mercurij Acacesij templum, cuius reliqua iam pars nulla, præter lapideam testudinem. Philippeam porticum excipit porticus altera, magnitudine illi neutiquam par: In ea Megalopolitæ cellas prætorias continenter sex erexere: In earum vna est

Ephe

Ephesiæ Dianæ signum, in altera Pan ex ære cognomento Scolitas:cubitali magni tudine. Transtulerunt huc eum è tumulo, qui intra muros est, eodem nomine nuncupatus, in quo fons, vnde aqua in Elissontem effluit. A tergo cellarum ædes Fortunæ sita est cum signo marmoreo pedum v. nihilo breuiore. Iam verò porticus, quã Myropolin, hoc est Vnguentariam, nuncupant fori pars est: Aedificarunt verò eam de manubiis Lacedæmoniorum, qui duce Acrotato Cleomenis filio ab Aristodemo Megalopolitarum tyranno fusi sunt. In eodem foro à tergo septi eius, quod est Ioui Lycæo dicatum, pilæ insistit Polybius Lycortæ filius cum inscriptione, quæ elegis indicat, vagatum illum esse per terras, & maria omnia: amicum & socium Romanorum fuisse, quos etiam iratos Græcis placarit. Scripsit Polybius hic & alias res gestas P.R. & bella cum Carthaginiensibus suscepta: Quę fuerit illorũ causa, & quam spisse, & vix multis defuncti periculis ciuis cuiusdam sui virtute, quem Scipionem Africanum cognomento appellarunt, excisa Carthagine bellum Romani confecerint: Et sanè, quæ Polybij monitu gessit Romanus imp. omnia bene, & feliciter ei euenisse: In quibus verò minus se

eius

eius viri dicto audientem præbuit, in iis offendisse memoriæ proditum est: Ciuitates planè omnes, quæ se Acheis contribuissent, Polybium nactæ sunt rerum suarum publicarum authorem, legum etiam latorem. Ad læuam Polybij statuæ curia est: Fori porticum Aristandriam nominant: Eam enim ab Aristandro ciue suo exædificatam tradunt. Proximè eam porticum, contra Solis ferè ortum templum est Iouis cognomento Seruatoris, columnis circunquaque suffultum & exornatum, Ioui in solio sedenti à dextera parte adsistit Megalopolis, à læua Dianæ Sospitæ simulachrum, quod è Pentelico lapide Cephisodotus, & Xenophon Athenienses elaborarunt. Extremæ porticus latus alterum, quod ad Occasum porrigitur, Magnarum dearum circunseptam aream continet: Sunt verò Magnæ deæ, sicuti in Messeniorum rebus exposui, Ceres, & Proserpina: Sed Proserpinam Soteran, id est Sospitam, vocant Arcades. Pro areæ aditu signa erecta spectantur, qua Diana, qua Aesculapius, & Salus. Deæ ipsæ magnæ, Ceres è marmore tota est, Sospita quà veste velatur è ligno. Singularum magnitudo quindecim fermè pedum. Præferunt puellæ duæ, talaribus amictæ tunicis, calathos vtraque

capite

capite floribus refertos: Damophontis eas aiunt fuisse filias. Sed qui ad cœlites signa illa referunt, Mineruam, & Dianam flores in Proserpinæ comitatu legentes, esse putant. Ante Cereris pedes Hercules collocatus est magnitudine cubitali: Hunc Herculem vnum de iis fuisse, qui sunt Idęi Dactyli nũcupati, versibus mandauit Onomacritus. Horæ præterea duæ ibidem affabrè effictæ, & Pan fistula, cithara Apollo canens. Indicat inscriptio esse eos è primoribus diis. In mensa nymphæ eminent: Nais inter eas paruulum Iouem gremio ferens: Anthracia ex Arcadicis nymphis vna facem præfert: Agno manu altera hydriam, phialam altera Anchirroë, & Myrtœssa & ipsæ hydrias effluente aqua præferunt. Intra circunseptum eum ambitum cella est Iouis amicitiarum pręsidis, Philium appellant; simulachrum Libero patri ornatu persimile fecit Argiuus Polycletus: Nam & ei cothurni pro calceamentis sunt, & altera poculum, Thyrsum altera tenent. Thyrso aquila insistit, quod vnum cum iis, quę Libero patri attribuuntur, non satis quadrat. A postico templi lucus est, non vtique magnus, maceria circunseptus, Intra eum nullus hominibus ingressus patet: Ante eum lucum posita

sunt

sunt Cereris, & Proserpinæ non maiora pedum trium signa: In septo interiore, Magnarum dearum, & Veneris ædes est: In vestibulo prisci operis lingneæ effigies, Iuno Apollo, Musæ: E Trapezunte huc deportatas ferunt. In ipsa æde simulachra, Mercurium è ligno, ac Venerem, & ipsa prisci operis, Damophon fecit: Veneris manus, os, & imi pedes è lapide sunt: Cognomen deæ Machinatrix, ac merito quidem inditum, quòd veneris causa homines quoduis artium, & fraudum genus, tam in factis, quàm in dictis excogitarunt. Virorum in cella erectæ statuæ sunt, Callignoti, Mentis, Sosigenis, & Poli, qui primi Megalopolitanis initia Magnarum dearum ad exemplar Eleusiniorum sacrorum tradidisse dicuntur. Intra ambitum hęc posita sunt aliorum deorum signa quadrangula forma: Mercurius cognomento dux, Agetorem nuncupant: Apollo, Minerua, Neptunus, Sol præterea cognomine Seruator, & cum his Hercules. Templum insigni sanè magnitudine erexere, in quò Dearum magnarum initia peragunt: Ad eius templi dexteram fanum est Cereris, & Proserpinæ: Signa marmorea sunt pedum octo magnitudine: Basin vndique incingũt tæniæ. Huc fœminis quouis tẽpore

aditus

aditus patet, viris quotannis duntaxat semel. Continenter Solem occidentem versus foro gymnasium adhæret. A tergo verò porticus eius, quam Philippi vocant, tumuli duo, non valde illi quidem editi, con surgunt: In altero Mineruæ Poliadis rudera, Iunonis in altero est Teleæ Adultæ ædes, cuius nihil præter ruinas reliquũ est. In hoc eodem colle fons est Bathillus, & ipse aquas ad Elissontis auctus conferens. Hæc sunt illic, quorum fit ratio aliqua habenda. Iam vero vrbis pars ea, quæ in vlteriore amnis ripa, ad meridiem conuersa est, theatrum habet ad memoriã insigne, & eorum omnium, quæ in Græcia sunt, maximum, in quo aquæ perennis fons.

Non longe à theatro curiæ fundamenta reliqua sunt: Ea curia infinitæ prope Arcadum multitudini fuerat destinata. Nomẽ ei à conditore Thersiliã. Proxima domus, ætate mea priuati hominis prædium, Alexandro olim Philippi filio publicè exædificata: Ante eam domum situm est signum Ammonis, eadem qua Hermæ, quadrati figura, arietis cornua capite præfert. Fani verò eius, quod Musis, Apollini, & Mercurio commune dicarunt, sola super sunt fundamenta, neque ea multis in locis. De Musis vna reliqua est: Apollinis quidem effi-

gies eodem est,quo quadrati Herme,opifi cio elaborata. Veneris etiam ædes aliud nihil est,quàm ruinosæ reliquiæ: Antica duntaxat templi pars manet, & in ea dei simulachra tria: Vnum cœlestem Venerem,alterum Popularem,tertium sine proprio colunt nomine. Nō longe hinc abest Martis ara, erectam tradunt iam tum ab initio. Supra Veneris, stadium theatro coniungitur: Fons illic,quem Libero patri sacrum censent. In extremo stadij fine Liberi ædes, quam tactam de cælo fuisse duabus ante ætatibus memorant: Non multa sanè eius vestigia nunc inter ruinas apparent. Herculis verò,& Mercurij commune ante stadium,templum nullum iam extat,sola ara reliqua est. In hac eadem vrbis parte collis ad orientem Solem expositus consurgit,in eo Dianæ est Agroteræ, id est Agrestis sive Venatricis ædes, ab Aristodemo ipsa etiam dedicata. Ad Agroteræ dexteram sacra est area ubi Aesculapij templum:signa in eo dei ipsius,& Bonæ valetudinis: Pauxillum descendentibus dij se ostendunt è quadratis lapidibus, Ergatæ,id est Operarij,cognomento: Minerua inter eos Ergane,& Agyeus (quasi Compitalicium dicas) Apollo, Mercurio,Herculi, & Lucinæ sua sunt ex Ho-

meri versibus attributa munera. Mercurius enim à Ioue mandata præfert, idémque animos eorum, qui è vita excesserunt, ad inferos deducit: Hercules multis, & grauibus ærumnis est exercitus: Lucina, vti Iliados carmina testantur, mulierum partus leuat. Est ad imum collē aliud pueri Aesculapij templum, cuius recto statu signum nihilo est cubitali maius. Apollinis sedentis in solio forma est, magnitudine pedum sex, ac nihilo omnino breuiore. Eo ipso in loco ossa spectantur maiora multo, quàm vt humana existimari possint. Esse verò ea dictitant eorum gigantum vnius quos Heræam in auxilium Hoplodamus aduocauit, qua de re suus erit in sequenti historia sermo. Huic templo fons proximus, ex quo manentem aquam excipit Helissen. Megalopolis quidem ipsa magna alacritate, & conspiratione Arcadum, omnia sibi ad spem optimam de noua vrbe proponentium condita, veteribus iam omnibus ornamentis, ac pristinis opibus amissis, magna iam ex parte inter ruinas, & rudera iacet. Quæ res nullam mihi omnino admirationem affert, cum sciam noui semper aliquid fata moliri, & arbitratu suo Fortunam æquè valida, atque imbecilla, neq; minus orien-

tia,quàm iam occidentia impotenti qua dam necessitatis vi agere ac ferre. Nam & Mycenæ,quæ vrbs Troicis tēporibus Græciæ cunctæ imperabat,& regia Assyriorum Ninus,funditus deletæ sunt:in Bœotia verò Thebæ, quæ sibi olim Græciæ principatum vindicabant, ad arcem iam vnam,& non ita multos incolas redactæ, vetus nomen vix dum seruant. Iam verò quæ cunctas vrbes opum magnitudine antecellabant Aegyptiæ Thebæ,& Minyarum Orchomenus,ne per mediocres quidem nunc priuati hominis fortunas adæquant. Delos commune olim Græcorum conciliabulum,tantopere iam deserta est, vt præsidio templi amoto,quod Athenienses mittunt,hominibus, si Delio tantùm numeres,prorsus orbata sit. Babylon omnium, quas vnquam Sol aspexit, vrbium maxima,iam nihil præter muros reliqui habet,quod ipsum de Tirynthe Argolica vrbe euenit. Hæc inquam ad nihilum Fortuna redegit. At ea quæ ab Alexandro in in Aegypto,& ad Orontem amnem à Seleuco nuper,atque adeo heri,aut nudiustertius conditæ fuerunt,eo felicitatis, & magnitudinis progressæ sunt,vt eas in cō plexum prope suum Fortuna recepisse videatur. Sed enim in vrbium vel secundis,

vel

vel aduersis casibus, maius quoddam, & mirabilius specimen ætate nostra Fortuna dedit. Chryse enim insula fuit, in quam è Lemno modicus erat nauigationis cursus: Ibi olim Philoctetes à serpentis ictu grauiter dicitur laborasse: Eam insulam ęstus alluuies ad ima maris depressam abo leuit. Alia verò, cui nunc Hiera nomen, tunc emersit, cum ante nulla omnino fuisset eo in loco insula. Caducæ nimirum, & fluxæ res humanæ sunt, neque est quidquã stabile perpetuò & firmum. Distat à Megalopoli Messeniam versus stadia haud amplius VII. ad læuam viæ militaris dea rum fanũ, quas, & item sacrum ipsis agrũ, Manias vocant: Est, quantum coniectura assequor, Furiarum appellatio: Hoc in loco ob matris cædem insanisse Orestem tradũt. Non longe ab eo fano terræ agger surgit non vtique magnus, è lapide excisum digitum insigne prætendens: Vnde & illi tumulo Digiti monimentum nomen est. Ibi furentem Orestem tradunt alterius magnus digitum alterum abrosisse. Prope est alter tumulus Ace nomine, quòd ad eum insaniæ medelam Orestes nactus fuerit: Et illic est alterum furiarum templum. Has deas Oresti, cum primum est mente captus, nigras obuias fa-

ctas memorant: Easdem cum digitum adedisset, albas apparuisse, & earum aspectu statim illum ad se rediisse: Iccirco iis, quarum effugit iram, inferias misisse: Posterioribus verò rem diuinam fecisse dicitur. Ac Candidis quidem deabus, & Gratiis pariter hac etiamnum ætate incolæ sacra faciunt. Proximum Ace est templum aliud, Tonstrinam appellant, quòd huc ingressus comam Orestes totonderit. E Peloponnesiis qui priscas res memoriæ produnt, Oresti hæc in Arcadia accidisse affirmāt, priusquam de eius facto in Areopago iudicium fieret. Accusatorem quidem non fuisse Tyndareum, quòd è vita iam excessisset, sed à Perilao Clytemnestræ patruele de matris cæde accusatum: Fuit verò Perilaus Icarij filius, cum filias etiam post eum Icarius genuisset. A Mantineabus ad Alpheū via x I. ferme stadiûm ducit, qua parte Gatheatas amnis assumpto prius Cranione in Alpheum influit. Et huius quidem fontes in Aepytide terra sunt, infra Cereatæ Apollinis templum. Gatheatæ verò in vico Gatheis agri Cromitij, stadiis ferme L x. supra Alpheum, & ibi Cromonis vrbis iam prope abolita vestigia, vnde ad Nymphada vicum stadiûm circiter x x. interuallum: Est Nymphas valde irrigua,
&

& arboribus condensa: Intersunt ab ea ad Hermæum, quod est Mercurio sacrum, stadia prope xx. Quo in loco terminus est inter Messenios, & Megalopolitanos, Mercurius è pila eminens. Atque hæc quidem via Messenen, altera Carnasium, quod Messeniorum oppidum est, ducit: Ea progressos Alpheus excipiet, eo potissimum loco, quo aquis communicatis Mallus, & Syrus ei immiscentur. Inde Mallunte ad dexteram labente, secundum leuam eius ripam, vbi fluuium traieceris, per accliuiorum sui extrema parte tramitem, ad vicum, quem Phædrian nuncupant peruenias: Abest à Phœdria stad. xv. prope Dominæ ædem, vicus Mercurio sacer quod Hermæum dicitur: sunt hi etiam inter Messenios, & Megalopolitanos termini: Et eodem in loco non magna vtique signa Dominæ ipsius, & Cereris: Mercurij etiam, Herculis præterea, quin & rude Herculis è ligno simulachrum, quod fabricatus est Dædalus, fuisse olim in hac finium parte erectum coniicio. A Megalopoli Lacedæmonen via secundũ Alpheum ducit stadiũm ferè xx. ad Thiuntem amnem, & hic cum Alpheo se coniungit: Fluente ad læuam Thiunte stadia xl. vbi confeceris ad Phalæsias accedas: Absunt Phalæsiæ stadia xx. à Mer-

curij templo, quod ad Beleminam eſt. Narrant arcades Beleminam olim ad ſuos fines pertinentem à Lacedæmoniis abſciſſam, ſed enim non ſatis rationi conſentanea dicere mihi videntur: Neque enim fuiſſet hac in parte Arcadum cauſa à Thebanis neglecta, ſi iure vindicari eum agrũ poſſe arbitrati eſſent. Megalopoli ad caſtella aliquot, quę intra Arcadię fines ſunt, ac primum quidem ad Methydrium via eſt ſtad. c. & l x x. Non longe ſtad. x i i i. ad Scian, vbi templi eius, quod Sciaditidis Dianæ fuit, reliquiæ. Condidiſſe dicitur Ariſtodemus, dum in Arcadibus dominaretur: Ab hinc x. fermè ſtad. Chariſiorũ, vrbs ea quondam fuit: Veſtigia nunc oſtenduntur, & ea quidem non ita multa: Inde ad Tricolonos totidem ſtadiûm via eſt: fuerunt olim & ipſi Tricoloni vrbs: Ad hæc vſque tempora manſit in colle Neptuni templum, cum quadrato ſigno: Lucus templum ambit multis opacus arboribus: Eam vrbem Lycaonis filij condiderunt. Zœtiañ verò à Tricolonis x i i i. plus minus ſtadiis diſtantem, non recto ſanè itinere, ſed ad Læuam diuertentibus, Zœteum Tricoloni filium eo Coloniã deduxiſſe tradunt. At Paroreus Tricoloni & ipſe minor natu filius, Paroriam, excita-

uit, à Zœtia non longius ſtad. x. Deſerta ætate mea vtraque eſt. Extant hac ætate Zœtiæ, Cereris, & Dianæ delubra. Alia verò vrbium ruinoſa viſuntur monimenta. Thyræi à Paroria interuallo ſtad. x v. Hypſuntis in monte ſupra planiciem: monti idem quod oppido nomen: Media inter Thyræum, & Hypſuntem regio tota montana, tota feris referta. Fuiſſe Lycaonis vrbes Thyræum, & Hypſuntem, ſuperius à nobis eſt indicatum. Tricolonis ad dexteram via primùm accliuis eſt ad fontem, cui Cruni quaſi ductus aquæ dixeris, nomen: A Crunis x x x. ſtadiûm abeſt interuallo Calliſtus ſepulchrum, editus terræ agger, multis cum infecundis, tum pomiferis veſtitus arboribus. In vertice attollit ſe Dianæ æ.les, cui Calliſtæ, hoc eſt Pulcherrimæ, cognomentum: Primus autem, quòd ſciam, Pamphus Dianã, accepta ab Arcadibus nomine, verſibus Calliſten appellauit. Iam verè ſtadia hinc x x x v. à Tricolinis prorſus c. Heliſſontem verſus, recta verò à Methydrio (ſola enim hæc de Tricolinis reliqua eſt) Anemoſa vicus abeſt, & mons Phalanthũ. In monte Phalanti vrbis reliquiæ ſunt; Agelai, qui Stymphheli fuit, Phalanthum filium fuiſſe dicunt. Campi ſubiacent

monti, qui Pali nuncupantur: Inde Schœnus oppidum; cui à Schœneo Bœoto nomen. Quòd si Schœneus ille in Arcadiam aliquando venit, curricula etiã, quæ Schœnunti proxima, Atalantæ dicuntur, ab eius filia nomen accepisse videri possunt. Dehinc, vti mea fert opinio, alia etiam fuerunt oppida: Arcadiæ enim finibus hæc omnia ab omnibus loca adscribuntur, sed ad hominum memoriam iam solum relictum est Methydrium, quo à Tricolonis via perducit stad. c x x x v i i. Id nominis oppido est, quòd medio loco inter Malœtan, & Mylaontem flumina, illud olim Orchomenus condidit. Ac Methydrienses quidem, antequam se Megalopolitanis adiungerent, suos & ipsi Olympicorum ludorum victores prædicere potuerunt. Est Methidrij Neptuni equestris ædes ad Milaontem fluuium. Thaumasius verò mons, qui est à miraculis appellatus, supra Molossum amnẽ est: Huc se Rheam Iouem vtero ferentem recepisse credi volunt Methydrienses: Hoplodamo & aliis eius sociis gigantibus in auxilium accitis, si fortè Saturnus vim ei vllam intentaret. Ac fatentur illi quidem Rheam in quadam Lycæi parte peperisse, dolo verò Saturnum; pro puero lapidẽ

 appo

apposito, in hoc ipso monte circunuentum prodidere. Spectatur in iugo spelunca Rheæ, quò nulli hominum, præterquam solis deæ sacra facientibus fœminis introire fas est. A Methydrio stadia plus minus xxx. abest Nymphasia fons: Totidem intersunt à Nymphasia ad Communes Megalopolitanorum, Orchomeniorum, & Caphyatum fines. Ac Megalopolitanis quidem per Angustias, quæ portæ ad Heleos nominantur, via patet ad Mænalum præter Helissontem contendentibus. Ad eius viæ læuam Boni dei ædes est. Quòd si di hominibus bonorum authores sunt, deorum verò supremus est Iupiter: rectè quidem hoc Iouis maximè proprium cognomen esse coniicere possis. Paulò hinc longius terræ agger est, Aristodemi sepulchrum, cui viro ne ipsa quidem tyrannis Boni cognomẽ eripuit. Mineruæ etiam illic Machinatricis delubrum: Hoc deæ cognomen inde est, quòd ipsa consiliorum omnium, & artium hominibus inuentrix extitit. Ad viæ dexteram Boreæ area dicata est, cui anniuersarium sacrum Megalopolitani faciunt, neque vlli deorum maiores habent honores, quòd per eum contra Lacedæmoniorum, & Agidis conatum seruati fuerint. Proximo loco est recta

progredienti Oiolei Amphiarai patris ſepulchrum : ſi modo in Arcadia ille,ac non Troiam,cum Herculem aduerſus Laomedontem profectum ſecutus eſſet, extremum diem obiit. Exinde eſt Cereris,quæ ad Heleos nominatur, fanum cum luco: Ab vrbe nihilo longius abeſt,quàm ſtad. v. Huc ſolis mulieribus ingredi fas eſt. Mox ſtad x x. ſpacio confecto,ager adiacet Paliſcius nomine, vnde relicto ad dexteram Elapho amne,minimè illo quidem perenni intra ſtad.circiter x x. ad Paræthei reliquias peruenias, intra quas Panos templum reliquum eſt. Quòd ſi torrentem tranſeas; illinc recta promouenti ad decimum octauum fermè ſtadium campi ſunt, & eodem quo campi nomine mons Mænalius. Ad imum montem Lycoæ vrbis veſtigia, & Dianæ fanum, ac ſignũ ex ære cognomento Lycoatidis. In ea montis parte,quæ ad Meridiem eſt, Sumitia olim vrbs munita fuit: Et in eodem monte locus,quæ Triuia nuncupantur,vnde Mantinenſes Delphici oraculi monitu Arcadis Calliſtus filij oſſa ſuſtulerunt. Mænalia etiam ruinæ extant,& Mineruæ ædis. Stadia præterea duo, ad athletarum pugnas alterum,ad equorum,alterum curſus apposítum. Mænalium certe montem tam pro-

prium

prium esse Panos prædicant, vt fistula canentem deum se audire, accolæ affirmare non dubitent. Inter Dominæ fanum, & Megalopolitanorum mœnia stad. interfuit XL. Ibi iam dimidia viæ parte confecta: Alpheus transmittitur. Hinc stadia duo absunt Macareorum ruinæ, inde VII. Daseorum, totidem à Daseis Acacesius tumulus: Infra cum Acacesium vrbs fuit, & Mercurij Acacesij è marmore signum hac etiamnum ętate in eo tumulo extat: Enutritum illic Mercurium, & Acacum Lycaonis filium, eius nutricium fuisse Arcadum sermo vulgauit: Longe diuersa Thebani memorant: Ac rursus à Thebanis dissentiunt Tanagræi. Ab Acacesio distat stad. duobus Dominæ, siue ea Hera sit fanum. Illic primum visitur Hegemones, id est ducis Dianæ ædes: Aeneum deæ signum faces præfert: Pedum VI, magnitudine id signum esse coniicimus. Hinc ad sacrum Dominæ septum aditus est: Accedentibus ad ædem, & porticus ad dexteram est, & in pariete inclusa sigilla è candido marmore: Vna in parte Parcæ, & Parcarum dux, Mœrageten vocant, Iupiter: In altera Hercules Apollini tripodem eripiens. Quæ verò de his audierim, siquando ad eam Phocensis historiæ partem quæ ad

Delphos

Delphos pertinet, peruenero, tunc exponam. In porticu verò ad Dominæ, inter ea quæ percensui sigilla, tabula est, in qua pictæ sunt initiorum cerimoniæ: Tertio loco Nymphæ inter sigilla, & Panes sunt: Quarto Polybius Lycortæ filius. Inscriptio testatur nihil ab initio offensuram fuisse Græciam, si Polybij consiliis paruisset: Iam verò grauiter affectæ vnum illum præsidio fuisse. Ante fanum aræ erectæ, Cereri vna, Dominæ altera, Deûm magnæ matri tertia: Signa Cereris, & Heræ, solium in quo sedent & item quod pedibus subiacet scabellum, è solido, & vnico lapide sunt. Nam neque vestes, neque extranea quædam solij ornamenta, vllo vel ferri, vel glutinis coagmento compacta sunt: sed vno prorsus omnia lapide constant: Neque verò eum lapidem aliunde deportatum, sed somnii monitu quo loco fodiendo tellurem aperuerant, inuentum memorant: Vtriusque simulachri seorsum magnitudo instar eius est, quod Matris deûm Athenis visitur. Sunt & hæc Damophōtis opera. Ceres ipsa facem dexterá præfert, læuam Heræ admouet. Hera sceptrum & vas, quæ cista dicitur, genibus sustinet: Assistit folio, quàm late vtrunque patet latus, Diana ceruina pelle velata, pē-
dente

dente ex humeris pharetra: Altera manu lampadem; dracones duos altera geſtat: Adiacet canis de venaticorum genere. Adhæret Heræ ſigno Anytus, armati hominis habitu: Hunc æditui deæ nutricium fuiſſe tradunt, illum quidem de Titanibus vnum. Sanè Titanas primus omnium Homerus ſuis carminibus commentus eſt, deos eſſe earum ſedium incolas, qui bus Tartaro nomen eſt: Ea de re poëtæ verſus in Iunonis iureiurando ſunt. Sumpto deinde ab Homero Titanũ nomine Onomacritus, quo libro Liberi patris Orgia expoſuit, illorũ opera grauibus affectũ erũnis Liberum, verſibus mãdauit. Sed quęad Anytum pertinẽt ab Arcadibus memoriæ prodita ſunt. Cereris verò filiã nõ Latonæ Dianã fuiſſe, ab Aegyptiis acceptũ ſermonem Græcos docuit Aeſchylus Euphorionis filius. Iam de Curetibus, nam & hi infra ea ſigna cernuntur, & ſi vnius intelligo longe alium quàm Curetis habitum eſſe: Déque Corybantibus, qui in baſi inſculpti ſunt, omnia conſulto miſſa facio. Intra hoc fanum Arcades pomiferarum omnium arborum præter quàm Punicæ mali fructum inferunt: Ad dexteram è delubro egredienti ſpeculum in tectorio parietis apte incluſum eſt, in quod qui inſpexerit, ſuam ipſius imaginem, aut pa-

rum perspicuè, aut prorsus nihil cernet: Deorum tamen signa, & folium ipsum dilucide intuebitur. Præter Heræ fanum ascendentibus ad dexteram est quod Megaron vocant, ac si magnificè exædificatum basilicam dixeris: Ibi arcana sacra celebrantur, Heræque victimas complures, & peropimas mactant: Et immolat quidem pro suis quisque copiis, neque verò guttura dissecant, vti aliis in sacris, sed artum quem quisque fortuitu primum apprehenderit, illum præcidit. Hanc dearum omnium maximè venerantur Arcades. Filiam illam quidem esse Neptuni dictitant: Ceres tamen ipsa vulgo hoc Heræ cognomen habet vti satu Iouis genitam κόρην idest puellam, vocant: Cuius tamen proprium nomen Persephone est ab Homero, & ante eum à Pampho vsurpatum. Is autem Heræ nomen non est ausus ad prophanos prodere. Supra ædem eam, quod vocari diximus Megaron, Heræ sacer lucus est, ambiente lapidum maceria: In eo luco & aliæ sunt arbores, & ex vna, atque eadem radice oleæ, & ilices enatæ; quod sanè nulla effectum est agricolarum arte. Supra lucum equestris Neptuni, nempe qui Heræ pater crèdatur, & aliorum deorum aræ sunt: Earum

rum extremam indicat inſcriptio cõmunem eſſe illam dis omnibus. Illinc per cocleam in Panos delubrum aſcendas: Adiacet delubro porticus: Intus eſt numinis haud ſanè magnum ſimulachrum. Huic deo æquè ac potẽtiſsimis quibuſque, & hominum vota rata habere, & merita improbos pœna afficere attributum eſt. Ignis ei perpetuus ardet: Quin & reſponſa oraculorum priſcis tẽporibus reddere ſolitum autumant, eiúſque interpretem Eratò nympham fuiſſe: quæ cum Arcade Calliſtûs filio nupta fuerit: De qua eadem memoriæ prodũtur, quæ ipſi etiam percenſuimus. Eſt eodem in loco Martis ara. Sunt intra ædem Veneris duo ſigna, è candido alterum marmore, vetuſtius alterum è ligno. Apollinis item è ligno, & Mineruæ priſca ſunt ſigna. Minerua cellam etiam ſuam habet. Paululum ſupra hunc locum, Lycoſuræ murorum ambitus extat, intra quem pauci ſunt incolæ. Vrbium certe omnium, quas vel continens terra, vel inſulæ ſuſtinent, vetuſtiſsima eſt Lycoſura: Hanc primam omnium Sol aſpexit: Et ad huius templum vrbes cæteri homines condere didicerunt. Ad læuam Heræ Lycæum mons eſt, quem Olympum etiam: Sacrum alij Ar-

cadum iugum nuncupant. In hoc monte educatum Iouem vulgo traditum est. Ager est in Lycæo, quæ Cretea vocatur, ad læuam luci, qui Apollini sacer est, cognomento Parrhasio. Hunc esse locum, in quo sit educatus Iupiter, non autem Cretam insulam, contra Cretensium sermonem cōtendunt Arcades: Nymphas etiam nominant, quæ Iouem nutrierint Thisoan, Nedan, & Agnò: Et à Thisoa quidem nominata vrbs fuit olim frequens in Parrhasiorum finibus: Est verò nunc Thisoa pagus, Megalopolitani agri pars. Neda flumini nomen dedit. Fonti Agnò, qui in Lycæo monte est, Istro flumini hybernæ æstiuæque aquæ natura quàm simillimus: Quòd si forte siccitate solum laboret, atque ex eo segetes & stirpes exarescant, ibi Lycæi Iouis sacerdos ad aquam eius fontis cum precatione conuersus, ritéque re diuina mactatis hostiis peracta, è quercu ramum non alte, sed in summam aquam porricit: Existit repente commota aqua, ater halitus nebulæ persimilis, neque ita multo post nubes attollitur, móxque plurium nubium accessione obducto cœlo Arcadum fines optatis imbribus perfunduntur. Est in Lycæo Panos fanum condenso circunseptum luco, adiacet

cet Hippodromus, Hippodromo ſtadium, in eo iam tum ab initio Lupercalia celebrabantur. Sunt ibidem aliquot ſtatuarum cippi ſtatuis amotis: Eorum vnius inſcriptio, elegis teſtatur, fuiſſe eam Aſtyanactis effigiem, Arcadis patria hominis. Mons ipſe multa quæ viſentes admirentur habet: Hoc inter cætera: Area eſt Lycæi Iouis, quo hominibus non eſt acceſſus: Si quis loci religione contempta introierit, neceſſe omnino eſt eum intra annum è vita excedere. Mirum eſt etiam quod aiunt, tam homines quàm beſtias, quæ fortè intra eius loci ambitum ſe immiſerint, nullas è corporibus ſuis vmbras reddere: Ac feras quidem venator illuc confugientes non conſequitur, ſed foris conſiſtens, nullam ſanè vmbram ab eius corpore mitti animaduertit. Ea certe anni parte, qua Cancer Solem geſtat, Syenæ, quæ Aethiopiæ vrbs eſt, nullæ è corporibus vmbræ ſe oſtendunt: Verùm in Lycæo hoc nulla non anni parte contingit. In ſupremo omnium montis iugo eſt terræ editiſsimus tumulus: In eo Lycæi Iouis ara, vnde omnis prope Peloponneſus proſpici poteſt: Ante aram duæ eminent pilæ ad Solis ferè exortum, inſiſtunt aquilæ inauratæ, peruetuſti operis. Ad hanc

aram Ioui Lycæo in operto faciunt. Sacri eius ritus curiose mihi exquirere non est collibitum: quare ita se habeant, vt præsenti, & prisci temporis religione sanciti sunt. In ea montis parte, quæ ad Orientem spectat, est Apollinis fanum cognomento Parrhasij, eundem Pythium appellant: Ei deo festos quotannis dies dum agitant, aprum Apollini Auxiliari immolant: Ibi re diuina peracta, in Apollinis Parrhasij hostiam deportant, cum solenni pompa ad tibiæ cantum: Fœmora deinde excisa adolent: Viscera quidem eodem in loco absumunt: Hæc patrio more religio sancita est. In Lycæi parte, quæ ad Aquilonem vergit, Thisoæensis ager est: Incolæ præ cęteris numinibus Thisoan nympham venerantur. Præterlabentes amnes influunt in Alpheum: Mylaon, Nus, Achelous, Celadus, & Naphilus. Acheloo Arcadico cognomines alij duo amnes, sunt multo illi quidem nobiliores. Eorum alterum ad Echinadas insulas per Acarnanas, & Aetolos decurrentem, Homerus in Iliade fluuiorum regem nuncupauit: Alterum idem poëta è Sipylo monte fluentem, cum ipso monte ad ea, quæ de Niobe prodidit, adiecit. Tertio huic ipsi Acheloo nomen est, qui præter Lycæum

mont

montem labitur. Lycosuræ ad dexteram consurgunt montes, qui Nomij dicuntur: Est in illis Nomij Panos fanum: Vicum proximum Melpean, ac si Modulatricem dicas, nominant, quod fistulæ modos illic Pani primum excogitatos dictitant. Nomios verò montes à Panos pastionibus vocatos fuisse, obuia esse posſit, & exposita cuiuis coniectura: Ipsi tamen Arcades de nymphæ cuiusdam nomine vocitari affirmant. Lycosuran præterfluit Occidentem versus, fluuius, cui Platoniston nomen, quem traiicere necesse habent, qui Phigalian contendunt: à flumine cliuus se attollit stad. non minus xxx. sed neque altius multo. Quæ verò ad Lycaonis filium Phigalum pertinent: Fuit enim is primus vrbis Phigaliæ conditor: ea quemadmodum à Bucolione Phigali filio nomen acceperit, ac deinde rursus pristina appellatio inualuerit, est à nobis in hoc ipso rerum Arcadicarum commentario expositum. Traduntur etiam alia fide non satis digna: Indigenam hominem Phigalũ fuisse, non autem Lycaonis filiũ: Ex horũ sermõe Phigalia nympha vna de Dryadibus fuit. Quo tempore Lacedæmonij Arcadas bello adorti, in eorum fines cum exercitu inuaserunt: Ho-

ſtibus verò prælio victis vrbem obſidione cinxerunt: Cúmque parum abeſſet quin muri expugnarentur, Phigalenſes effugêre, ſub certis conditionibus à Lacedæmoniis dimiſsi. Exciſa eſt Phigalia Phigalenſibus omnibus eiectis Miltiade ſummum Athenis magiſtratum gerente, Olympiadis triceſimæ, qua tertiam palmam tulit Chionis Lacon, anno ſecundo. Qui è Phigalenſibus eam cladem effugerant cen ſuerunt Delphici Apollinis oraculum de reditu conſulendum: Sciſcitantibus, reſponſum eſt, ſi ſoli per ſeipſos redire conati eſſent, nullam fore iam reliquam poſtliminij ſpem: At ſi ab Oreſthaſio centum lectiſsimos viros aſſumpſiſſent, illos quidem ad vnum in pugna perituros, Phigalenſes reditus compotes fore. Oreſtaſij eo reſponſo cognito, optimus quiſque certatim in eam expeditionem nomina dedere. Congreſsi verò cum Lacedæmoniorum præſidio, ratam omni ex parte oraculi vocem fecere: Strenue enim dimicantes, Spartanis pulſis, cum ipſi ad vnum mortem oppetiiſſent, Phigalenſibus patriam reddidere. Sita eſt Phigalia edito, & prærupto loco, multóque maior mœnium pars ſub ipſis extructa fuit rupibus: Montis iugum aſcendentes excipit plana, & minime ſalebroſa

brosa area, In qua Sospitæ Dianæ ædes est, stante marmoreo signo: Ab eo templo more maiorum pompas ducere solenne habent. In gymnasio simulachrum Mercurij positum est, eo habitu, vt pallium induere videatur, in quadrangulam figuram desinens, neque pedum tenus expolitum. Libero etiam patri templum erectum est: Acratophorum cognomento incolæ appellant: Signi partes inferiores conspici nequeunt; quod hederæ, & lauri densa fronde velantur: Quæ in conspectu sunt, cinnabari oblita illuminātur: Cinnabari ipsum cū auro erui tradunt ex Iberorū metallis.

Est Phigalensibus in foro pancratiastæ Arrhachionis statua cum cætera peruetus tum ipsa maximè figura: Pedes modico distant interuallo: Manus lateribus hærent, ad coxendices demissæ: E lapide statua est, cui fuisse adscriptum elogium dicunt, sed illud vetustas aboleuit. Tulit Arrhachion palmas duas è superioribus Olympiadibus, & quarta supra quinquagesimam, tam iusta eorum qui ludis præsidebant sententia, quàm virtute sua oppido, quàm insignem meruit. Cum enim victis aliis aduersariis, vnus quo cum de Oleastro certaret relictus esset, ille eodem impetu, & pedibus Arrhachionem incin-

xit, & manibus collum obstrinxit: Eius digitum Arrhachion pedis infregit, & dum strangulatus iam animam ageret, præ digiti dolore aduersarius eodem temporis momento corruit: Elei itaque Arrhachionis cadaueri victoriam præconis voce adiudicarunt. Consimile fuisse iudicium Argiuorum de Creugante Dyrrhachino pugile noui. Ei enim iam mortuo Nemeorum coronam detulerunt, quòd Damoxenus Syracusanus eius aduersarius pacta inter ipsos conuenta violarat. Nam cum diem pugillatu ad vesperum exemissent, inter eos ita conuenerat cuncta audiente spectatorum corona, vt vicissim alter in quam iussus esset corporis partem, singulas alterius plagas acciperet: Nondum instituerant pugiles cæstus, attenuato in acutum loro, ad vtriusque manus articulum, quem Græci καρπίν vocant, religare: Sed è crudo bouis corio, implicatis arte quadam vetere inter se torulis (Melichas appellabat) & ad volas reuinctis depugnabant: Quo fiebat vt digiti nudi relinquerentur. Tunc quidem Creugas prior Damoxeno in caput plagam inflixit: Iussit hic illum manum immotam sustinere: Quod cum ille fecisset, Damoxenus infestis digitis partem eam alui petijt, quæ in-

fra

fra costas est: Ea verò fuit cum vnguium duritia. tum incursionis impetus, vt immissis vtrinque manibus viscera apprehenderit, eáque dilaniata extraxerit. Expirauit statim Creugas. Argiui Damoxenum, quod pactis non stetisset, quippe qui non vno, sed pluribus vulneribus aduersarium confecisset, exilio mulctarunt: Creugæ iam mortuo palmam detulerunt, eidémque statuam Argis posuerunt, quæ ad meam vsque ætatem in Lycij Appollinis fuit. Habet Phigalensium forum commune sepulchrum lectissimæ illius, de qua ante dictũ, Oresthasiorum manus: Iis eodem quo heroibus ritu quotannis inferias mittunt. Fluuius, qui Lymax dicitur, Phigaliam prę terfluens cum Neda coniungitur. Hoc ei nominis à Rheæ purgatione inditum ferunt: Quod nempe cũ Iouem illa peperisset, in hunc amnem nymphæ puerperij colluuiem abiecerunt. Colluiem, à Græcis λύμχτα, dicta fuisse testatur Homerus, quo loco à pestilentia Græcos purgatos dicit, eáque purgamina, quę lymata nominat, in mare abiecta fuisse. In Ceraufio mõte Nedæ fontes sunt: Mons ipse Lycęi pars est: quòd quam proximè ad Phigalensium vrbem adlabitur Neda, eius ciuitatis pueri crinem fluuio detondent. Nedę alueus mã-

ri proximus, nauigiis haud sanè magnis subnauigatur. Amniū quos nouimus omnium maxime multiplici, & sinuoso flexu labitur Mæander plurimis in se reuolutus ambagibus. Ea verticosi & sæpius vltro, citróque remeantis lapsus natura vnus Neda est, qui cùm illo conferri possit. Stadiis ferè XII. supra Phigaliam, calidarum aquarum balneæ sunt, à quibus non longe in Nedam Lymax descendit: In eorum amnium confluenti, veteri religione sanctissimum fanum est Eurynomes, ob loci asperitatem aditu difficile: Circa ipsum multæ & condensæ surgunt cupressi: Eurynomen Phigalensium plebs Dianę cognomen esse credit. Quicunq; verò antiquitatis monimenta pertractarunt, Oceani fuisse filiam norunt cuius & Homerus in Iliade fecerit mentionem, cum eam vnà cum Thetide ad Vulcanum venisse dixerit. Stato quotannis die Eurynomes templū aperiunt: Aperiri alio tempore mos patrius nō est: Sacra eo die publicè, ac priuatim fiunt: mihi certe non contigit, vt eo tempore adessem, neque Eurynomes simulachrum videre potui: Audiui de Phigalensibus aureis catenis reuinctum esse: Fœminea facie, vsque ad summa fœmora, cætera piscis figura. Quæ sanè forma nulla satis probabili ra-

tione Dianæ conuenire posse videatur. Incingitur Phigalia montibus, à lęua Cotylio, à dextera imminet qui Elaius vocatur: Distat ab vrbe Cotylius stad. prope XL. In eo vicus est, cui nomen Bassæ, (à vallibus opinor) & Apollinis Epicurij, id est Auxiliaris, ædes, lapideo lacunari. Templorum sanè omnium, quæ in Peloponneso sunt, excepto eo vno quod Tegeæ est, cum lapidis pulchritudine, tum verò structuræ concinnitate, est hoc longè præstantissimum. Cognomen illud est Apollini tributum, quod pestilentia laborantibus opem tulerit: Qua etiam de causa est idem Apollo apud Athenienses Alexicacus, quasi Aueruncum dixeris, quòd pestilentem morbum auerterit, nuncupatus. Bello certe, quod cum Peloponnesis, Athenienses gessere, neque alio omnino tempore hoc Dei extitit in Phigalenses meritum. Testatur id cum cognominum rei congruentium similitudo, tum verò quod Ectinus architectus, qui templum exædificauit Phigaliæ, iisdem quibus Pericles Athenis temporibus vixit: Idémque Atheniensibus ædem eam, quem Parthenonem vocant, quòd est ac si Virginum ædem dicas, erexit. In superiore quidem huius commentarij parte ex-

nes pafsim peſtis conficeret, diis cæteris Cereris latebras ignorantibus, Pana per Arcadiæ montes alios inter venandum errantem, cum ad Elaium veniſſet, ibi Cererem offendiſſe, tali cum ornatu & veſtitu: Iouem re de Panos oratione cognita, Parcas miſiſſe, quibus deprecantibus compreſſa ira & luctu lenito, placata Ceres fuerit.

In rei memoriam ſe Phigalenſes dicunt antrum illud cum ligneo ſimulachro deæ dedicaſſe: Simulachrum ita fabricaſſe, vt ſaxo inſideret muliebri figura, præter caput, quod equinum atque adeo cum iuba eſſet: Serpentibus, & aliis feris ad caput alludentibus, reliquo corpore ad imos pedes tunica velato, altera manu delphinem, columbam altera præferente: Quæ ſimulachri ratio ſit homini neque vlla in re imprudenti, eidémque tum aliarum rerum non imperito, tum verò in omni antiquitatis memoria verſato, ſatis perſpicuum fuerit. Nigram ſanè appellatam tradunt, quod pullum ſumpſerit veſtimentum. Cuius opus ligneum illud fuerit ſignum, vel quo nam modo ſit flammis correptum, nõ eſt memoriæ proditum. Phigalenſes quidem illo deleto, alud non modo non reſtituere, ſed quæ ad ſtatas etiam cerimonias, & ſacra pertinebant, magna ex parte ne-

glexer

glexerunt: Quare cum fruges agri ferre desissent, deprecantibus respondit Pythia:

Arcades Azanes & glandiuori Phigaleam,
Almæ qui Cereris spelæa reposta habitatis:
Scitatum accestis, causámque, famísque leuamē
Soli bis Nomades, Bacco syluestribus alti,
Ipsa Ceres flauam segetem subtraxit, & ipsa
Fœcundam inuidit miseri pastoribus herbam,
Præmiáque eripiens, & prisci commoda honoris,
Liba iterum donata deis absumere adegit:
Coget ea & natos & mādere membra vicissim,
Ni festo plebes placet libamine diuam:
Diuináque sacros exornet honore recessus.

Accepto Phigalenses responso, & aliis maioribus multo quàm ante honoribus deā affecerunt, & Onatæ Miconis filio Aeginetæ quanti poposcerat, nouum signum faciendum locarunt. Huius Onatæ Pergameni ostendunt æneum Apollinem, cum magnitudine, tum artificio spectabilem. Idem sanè vir vel priscam aliquam tabulam, vel signum ligneum nactus, ad eius similitudinem æneum hoc Phigalensibus signum fecit: Quin etiam maiorem eius partem ad somniorum imagines effinxisse dicitur: Aetatibus certe aliquot hoc opus fecit post Persarum in Græciam irruptionem: Testimonio orationi meæ ea res

est,

est, quod Xerxis transmissio in idem tempus incidit, quo Syracusis, & in reliqua Sicilia dominabatur Gelon Dinomenis filius, cui demortuo Hieron frater successit. Iam verò cum & hic è vita excessisset, antequam Olympio Ioui dona, quæ pro equestribus victoriis vouerat, persolueret, eius filius Dinomenes patris vicem impleuit. Sunt verò dona ea Onatæ opera. Eorũ inscriptiones huiusmodi sunt. Vnius quidẽ:

Iupiter Eleo rediȷt qui à puluere victor
Quadrigáque semel iniuge bis & equo
Vouerat hæc Hieron; natus monimenta parentis
Denomenes posuit clara Syracusij.

Alterius verò

Ista Micon olim proles tua fecit Onatas
Insula in Aegina, cui patria, atque domus.

Aetate floruit Onatas eadem, qua Hegias Atheniensis, & Argiuus Ageladas. Huius ego maximè Cereris spectandæ causa Phigaliam diuerti: Ac deæ quidem hostiam planè nullam cecidi, sed patrio incolarum ritu è consitis arboribus, & in primis è vite fructus obtuli: Fauos præterea, & lanas, non illas quidem ad lanificij opus purgatas, sed planè succida, & suis sordibus referta vellera: Hæc enim illi ad aram porriciũt, quæ pro spelunca extructa

est: Porrectis oleum super infundunt. Huiusmodi publicè, priuatímque quotannis sacra peraguntur. Sacerdos fœmina sacris præest, ministrante è sacrificulis (Hierothydas appellant) natu minimo: Sunt verò ij tres è ciuium numero. Ambit speluncam quercuū lucus, prægelida è terra erumpente aqua Ipsum sanè, quod Onatas fecerat simulachrum, neque cum ego illuc veni amplius extabat: neque an vnquam extitisset Phigalensium multitudo compertum habebat: Audiui tamen gran dem natu hominem, qui cum forte sum congressus, cum diceret, tribus ante se natum ætatibus vetus illud signum collapsis è culmine saxis ita cōfractū, vt species eius omnis pristina aboleretur: & sanè in ipso culmine vestigia facile cernebàm, vnde saxa corruerant. Postulat locus hic vt ad Pallantium transeam, quæque memoratu illic digna, vt oratione persequar. Nec omittam quare imp. D. Antoninus maior, vrbem ex pago fecerit, & incolis libertatem, & à tributis immunitatem dederit. Euandrum narrant nympha Ladonis filia, & Mercurio genitum, consilio & bellica virtute Arcadas cæteros ante celluisse. Hunc à Pallantio in Coloniam missum, deducta in locū Tyberi proximū

Arcad

Arcadum manu,oppidum cõdidiſſe,quod vrbis Romæ poſtea pars fuerit: Appellatum verò de Arcadici oppidi nomine ab ipſo Euandro,& inquilinorum comitatu Pallantium, quod nomen conſecuta ætas literis duabus ſubmotis immutauit. Hæc ipſa res Antoninum Cæſarem adduxit,vt de Pallantienſibus quamoptimè mereretur.Hic Antoninus,qui tam benigne Pallantienſibus fecit nullius omnino belli gerendi Romanis voluntarius author fuit: Sed Mauros Libyum ſuis viuentium legibus partem maximam,vagos,& errantes, quippe qui inter Nomadas cenſentur,Scythicis gentibus eo minus expugnabiles, quòd non plauſtris,ſed equis cum vxoribus inuecti erant: eos ille finibus pulſos ſuis,in vltimas Africæ ſolitudines ad Atlantem montem,eiúſque montis accolas populos expulit. Brigantibus verò,qui in Britannia ſunt,quod Genuinos P. R. ſocios armis laceſsierant,magnam agri partem ademit. Præterea cum Lyciorum,& Carum vrbes,Coon etiam,& Rhodon terræ ingens motus euertiſſet, eas Antoninus infinitis prope ſumptibus, & ſumma in Coloniis deducendis diligentia reſtituit. Nam quoties & Græcos, & Barbaros inopia laborantes pecunia iuuerit:

qua operum magnificentia Græciam, Ioniam, Syriam, & postremo Carthaginem exornarit, est ab aliis accuratissime scriptum. Idem Impe. aliud huiusmodi liberalitatis suæ monimentum reliquit. Lex erat, vt socij, qui iure Quiritium donati essent, si eorum liberi in officio non permansissent, quòd scilicet cum Græcis censeri se mallent, bonorum partem aliquam alienis relinquerent, vel si collibitum fuisset in principis fiscum referrent: Licere voluit Antoninus ipsis etiam filios ex asse hæredes facere, cum satius esse duceret laudem humanitatis mereri, quàm appositam illam ad pecuniam ac cumulandam legem seruare. Hunc Romani Pium cognomine appellarunt, quòd vnus omnium religionum studiosissimus fuerit: Sed opinione mea Cyri etiam maioris cognomen promeruit, vt scilicet communis hominum pater diceretur. Imperij reliquit successorem eiusdem nominis filium. Is & ferocissimos Germaniæ populos, & plurimas Barbarorum in Europa nationes, & in his Sauromatarum gentem, à qua multis iniuriis, & iniusto bello fuerat prouocatus, armis domuit. Sed reliquas iam partes institutæ de Arcadum rebus historiæ persequamur. A Megalopoli

Pallantium & Tegeam vſque ad eum locum,qui Agger dicitur,via ducit ea,in qua ſuburbanus vicus eſt,qui Ladocea à Ladoco Echemi filio nominatur. Adiacebant priſcis temporibus vrbes Hæmoniæ,quarum fuerat conditor Hæmon Lycaonis filius:Manſit ad hunc vſque diem vico nomen,quæ Hæmoniæ dicuntur. Ab Hæmoniis diſcedenti,ad dexteram viæ,Oreſthaſij vrbis,& aliæ extant reliquiæ,& è Dianæ templo columnæ: Dianæ ſanè illi cognomentum fuit Sacrificula. Recta pergentibus vici ſunt, Aphrodiſium primo, ac deinde Athenæum:In læua huius parte eſt Mineruæ delubrum cum ſigno lapideo. Ab Athenæo ſtad. fermè xx. Aſeæ ruinæ diſtant,& vbi arx olim fuit,tumulus: Arcis adhuc extant murorum veſtigia.Ab Aſea ſtad.non amplius v. non longe à via Alphei,deinde in ipſa via Eurotæ fons abeſt. Alphei fonti Matris deûm ædes proxima eſt,ſine tecto: Ibi duo ſunt leones è lapide: Admiſcetur Eurotæ Alphei aqua: fluúntque ambo amnes communi alueo ad ſtad.prope xx.Exceptíque exinde eodem cuniculo,erumpit Eurotas in Laconica terra,Alpheus in Megalopolitanorum finibus è nouis emergit fontibus. Ab Aſea accliuis eſt via ad Boreum

montem,in cuius summo vertice veteris templi vestigia remanent:Templum ædificasse Vlyssem Mineruæ Sospitę tradunt, & Neptuno,in patriam reducem.Eo certe loco,quem Aggerem vocant,agri fines inter Megalopolitanos,Tegeatas,& Pallantienses sunt. Pallantici quidem campi ad læuam ab Aggere diuertentes excipiunt. In Pallantio delubrum,& in eo marmoreæ statuæ Pallantis,& Euandri: Proserpinæ præterea,& Cereris fanum:Modico interuallo ostenditur Polybij statua. Eo colle, qui vrbi imminet, quóque pro arce priscis temporibus oppidani vtebantur, manet adhuc in collis vertice fanum deorum,qui Puri cognomine sunt appellati, per quos de rebus maximis iusiurandum concipere religione sancitum habent. Singulorum certe nomina vel ignorant, vel scientes in vulgus prodenda non putant:Sed Puros ex eo vocari coniiciēdum relinquitur,quòd illis Pallas non eodem ritu sacrum fecit,quo pater eius Ioui Lycæo. Ad dexteram loci eius,qui Agger dicitur, campi Manthurici sunt: Patent hi iam intra Tegeatum fines,ad ipsum vsque Tegeæ oppidum stadia penè L. Ad viæ dexteram surgit mons nomine Cresius, in quo templum ædificarunt Aphnei, quasi

quaſi Lacturni, vel Vberis dicas. Nam cum Aerope Cephei filiæ vitium Mars (vulgatus hic eſt Tegeatarum ſermo) obtuliſſet, puella quidem inter pariendum animam efflauit: At puer matrem complexus iam exanimem, lactis è mamillis eius profluentem copiam hauſit: Id Martis voluntate fiebat: Eius rei gratia Aphnei nomen in deos relatum: Puero ipſi Aeropo nomen fuit. Iuxta Tegeaticam viam aqua eſt cognomento Leuconia, nempe à Leucone puella, quam Aphidantis fuiſſe filiam tradunt, cuius in ſuburbanis Tegeæ, ſepulchrum monſtratur. Et à Tegeo quidem Lycaonis filio oppido duntaxat nomen impoſitum Tegeatæ dictitant, cum incolæ curiatim habitarent: Et curias quidem nominant Gareatas, Pſylacenſes, Caryatas, Corythenſes, Potachidas præterea, Manthurenſes, Echeuethenſes: Ad has dum Aphidas regnaret nonam acceſsiſſe curiã dicunt Aphidantum. Hanc certe, quæ nunc extat, vrbem, Coloniam deduxit Aleus. Rerum geſtarum Tegeatis cum reliquis nominis Arcadici populis communis fuit gloria, tam ex Troiani, quàm ex Perſici belli temporibus, & ea pugna, quæ in Dipœenſibus cum Lacedæmoniis commiſſa eſt. Sed priuatim propria fue-

runt eorum decora,quòd & aprum Calydonium Ancæus Lycurgi filius accepto etiam vulnere ſuſtinuit, & Atalanta cum prima omnium belluam ſagitta tranſfixiſſet,virtutis ergò,capite,& pelle apri donata eſt.Iam verò redeuntibus in Peloponneſum Herculis liberis, Tegeates Echemus Aeropi filius ſingulari certamine Hyllum ſuperauit:Lacedæmonios etiam armis in Arcadiam inuadentes primi omnium Tegeatæ fuderunt,magnúmque captiuorum numerum abduxerunt. Ac Tegeatis quidem Aleæ Mineruæ vetus templum Aleus ædificauit:Interiecto dein tẽpore aliud ipſi ſibi ciues erexerũt,& magnitudine,& reliqua exædificatione ſpectantium admiratione dignißimũ: Nam cum prius illud igne conflagraſſet, Diophante Athenis annuum principatum obtinente,anno eo,qui Olympiadem conſecutus eſt XCVI. qua victor è ſtadio Eleus Eupolemus diſceſsit,ita inſtauratum eſt, vt cum loci ſpatio,tum verò ornatu reliquo facilè templa cætera,quæ in Peloponneſo ſunt,ſuperet: Triplex columnarum ſeattollit ordo:Primus eſt Dorici operis, alter Corinthiaci,tertius extra templum Ionicæ columnæ ſunt.Architectum fuiſſe eius operis accepi Scopam Parium,qui ſigna

gna cum multis in veteris Græciæ locis, tum verò in Ionia,& Caria fecit. In fastigij antica parte expressa est apri Calydonij venatio, Mediam fermè vrgent feram, Atalanta, Meleager, Theseus, Telamon, Peleus, Pollux, & Iolaus, qui Herculi ærumnarum maxima ex parte socius fuit: Præterea Thestij filij, Althææ fratres Prothous,& Cometes: Ad alterum belluæ latus Ancæum iam saucium bipennem attollentem Epochus subleuat: Proximi sunt Castor,& Ioclis filius Amphiaraus: Adsistunt etiam Hippothous Cercionis filius, Agamedis nepos, Stymphali pronepos: Postremus omniũ in eo opere est Pirithous. Postica fagigij pars pugnam habet Telephi,& Achillis in Cayci campis. Mineruæ Aleæ signum,& simul Calydonij apri dentes, asportauit Cæsar Augustus, victo Antonio, eiúsque partibus, in quibus Arcades prope omnes fuere præter Mantinenses. Non primus tamen Augustus proditur deorum signa, ac donaria deuictis à se gentibus eripuisse, sed fuit hoc ei à priscis iam tum temporibus tralatitium. Siquidem exciso Ilio cum inter se Græci spolia diuiderent, Sthenelo Capanei filio Hercei Iouis signum obtigit. Multísque post annis cum Dorienses in Siciliam transmi-

grarent, Antiphemus, is qui Gelan deduxit, Omphace Sicanorum oppido direpto, simulachrum à Dædalo fabricatum Gelan deportauit. Persarum verò regem Xerxen Darei filium, præter ea ornamenta, quæ ex ipsa Athenarum vrbe amouit, scimus & ex Braurone Brauroniæ Dianæ signum auexisse: Eundémque Milesiis criminatũ, quòd illi de industria nauali prælio in Græcia cum Atheniensibus infelicius pugnassent, æneum, qui in Branchidis fuerat, Apollinem ademisse: Quem multis post annis Seleucus iisdem remisit Milesiis. Argiuis hac ipsa etiamnum ætate, signa, quæ ex Tirynthe ablata fuerant, alterum in Iunonis, in Apollinis Elei alterũ reposita sunt. Iam Cyzyceni cum Proconnesios bello adegissent vt sibi inquilini essent, Dindymenæ matris signum è Proconneso asportarunt: Aureum illud fuit: facies, cum ebur deesset, è fluuialis equi dentibus est fabricata. Augustus certe (vt ad eum redeamus) in signis, ac donis auferendis, & Græcorũ, & Barbarorum iam vsu confirmata est exempla secutus. Ac Aleæ quidem Mineruæ signum Romani positum habẽt in eius fori aditu, quod est ab Augusto dedicatum: Est verò signum id ex ebore totum: Endius opus fecit. Ex apri dentibus, alterum

rum effractum dicunt ij quorum curę sunt huiusmodi miracula commissa: Alter in Liberi patris æde, quæ est in Cæsaris hortis, suspensus visitur: Nihilo ille quidem passus vnius dimidio breuior. Aleæ quod nunc Tegeæ signum est, è curia Manthuriensium, apud quos dea Hippiæ: hoc est equestris, cognomento colebatur, deportatum fuit. Cognominis ea fuerat causa, quod in gigantum pugna Manthurienses ipsi prodidere, deam in Enceladum bigas immisisse. Sed Alean vocari eam, & apud Græcos reliquos, & apud Peloponnesios maximè vsus obtinuit. Deæ quidem assistunt hinc Aesculapius, illinc Hygea è Pentelico marmore: Scopę Parij opera. In templo memoratu dignissima dona sunt: Apri Calydonij corium, putre iam præ vetustate, & setis vndique nudatum. Sunt prætereà suspensæ compedes illæ, & si ex illis multas temporis longinquitas aboleuit, quibus vincti Lacedæmonij captiui, Tegeatis in agro fodiendo opus faciebant: Lectus præterea Mineruæ sacer, cum effigie picturæ persimili. Ad hæc Tegeatidis fœminæ, Viduæ cognomento, scutum: sed huius mulieris posterius mentionem faciemus. Deæ rem diuinam facit virgo, quàm longum tempus virginitatem con-

ſeruet non ſatis ſcio, illud habeo compertum, antequam pubeſcat ſe illam ſacerdotio abdicare. Erectam à Melampode Amythaonis filio aram Mineruæ tradunt. Aræ inſiſtunt Rhea, & Oenoe nympha, paruulũ Iouem complexæ: Vtrinque quaternis aſſiſtentibus nymphis: Ab vna parte Glauce, Neda, Thiſoa, & Anthracia: Ab altera Ida, Agnò, Alcinoë, & Phrixa. Muſarum etiam ibidem, & Mnemoſynes ſigna ſunt. A templo non longius quàm ſtadium vnum abeſt terræ agger, ad quẽ ludos faciunt Alęa, de Mineruæ nomine, & Ilotia, ex eo quod in pugna viuos è Lacedæmoniis multos ceperant. Ad eam templi partem, quæ ad Aquilonem ſpectat, fons eſt, prope quem vitiatam ab Hercule Augen ferunt, quod tamen ab iis, quæ Hecatæus hac de re ſcripſit, diſcrepat. A fonte ſtadia fermè III. Mercurij Eepyti cognomento ædes diſtat. Habent & aliud Tegeatæ templum Mineruæ Poliatidi dedicatum: Eo ſingulis annis ſemel duntaxat ingreditur ſacerdos: Propugnaculi templum appellant. Vulgo proditum eſt Cepheo Alei filio Mineruam Tegean inexpugnabilem, donato ei detonſo de Meduſæ capite crine, præſtitiſſe. De Dianæ verò, quam Hegemonen, hoc eſt Ductricem, appellant, ta-

lis propemodum ſermo eſt. In Orchomeniis, qui in Arcadia ſunt, dominabatur tyrannus Ariſtomelidas: Is cum Tegeatide virgine, quam amabat, quoquo modo potitus eſſet, ac eam cum præſidio ad ſe perducendam Chronio cuidam commendaſſet, puella antequam ad Tyrannum perduceretur, præ metu, & pudore ſibi necem conſciuit: Chronium Diana oblatis nocturnis viſis ad opprimendum Ariſtomelidan incitauit: Patrato itaque facinore, cum Tegean Chronius confugiſſet, Dianæ templum dedicauit. In foro quod laterculi figuram præ ſe fert, Veneris ædes eſt, quæ ad Laterculum appellatur, cum ſigno marmoreo. Pilis duabus ſtatuæ impoſitæ extant: Vni Antiphanes, Crœſus, Tyronidus & Pyrias, qui cum Tegeatibus leges tuliſſent, hunc ſibi honorem meruerunt: Alteri pilæ inſiſtit Iaſius læua equum detinens, dexterea palmæ ramum ferens: Equo in Olympia dicitur viciſſe Iaſius, quo primum tempore Thebanus Hercules Olympiorum conuentum inſtituit. Qua verò de cauſa victori in Olympia ex Oleaſtro, Delphis è lauro corona detur: de ſuperiore, iamdudum in cõmemorandis Eleorum rebus, expoſuimus: De laurea ſuo loco agemus. In Iſthmo autem primum, in

Nemea

Nemea apium, ad Palæmonis, qui Archemorus olim fuit, casus testandos, dari institutum est. Ludis sanè multis palmæ corona decernitur. Victores vtique cuncti, vbique locorum palmā manu præferunt. Eius rei huiusmodi traditur initiū fuisse. Theseum aiunt è Creta reducem Deli ludos fecisse, victorésque palma coronasse. Palmæ quidem, quæ Deli fuit, mentionem fecit Homerus, iis versibus, quibus Vlyssis ad Alcinoi filiam misericordiam implorantis orationem exposuit. Est etiam in Tegeatum foro Martis signum pilæ insculptum, Gynæcothœan nominant. Laconico enim bello cum primum Charillus Lacedæmoniorum rex cum exercitu in Arcadum fines inuasisset, fœminæ arreptis armis sub collem subsederunt, quem ætate nostra Phylactriden, ac si Præsidiarium dicas, vocant: Congressis verò ad pugnam exercitibus, cum viri vtrinque præclara, & memoratu dignissima ederent facinora, postremo fœminas subita eruptione ex insidiis facta, in fugam Lacedæmonios ipsæ verterunt. Virtute quidem fœminas anteisse cæteras prædicant Marpessam, cui Viduæ cognomē fuit. Captū in pugna ipsum Charillū tradūt: Dimissum deinde gratis, cum se iureiurādo obligasset,
bell

bellum nunquam amplius Tegeatibus illaturum, cum tamen postea minime quod fuerat iuratus seruasset. Sed tunc fœminas aiunt Marti seorsum victoriam gratulatas, exta cum viris communicare noluisse: Ex eóque Marti cognomen, quod iam diximus, impositum. Ara etiam adulti Iouis erecta est, cum signo quadrangulo: Præcipue enim tali figura delectari mihi Arcades videntur. Ad hæc sepulchra in eodem foro sunt Tegeatæ Lycaonis filij, & eius vxoris Mæræ, quam Atlantis fuisse filiam dicunt: Cuius mentionem Homerus fecit, in iis, quos cum Alcinoo Vlysses habuit, sermonibus de via ad inferos, animas, quas ibi conspexerit, enumerans. Lucinam verò Tegeatæ (habent enim ipsius etiam in foro ædem, & signum) cognomẽto Ingeniculam appellant: Ex eo nempe (vti aiunt) casu, quod cum Aleus Nauplio filiam despondisset, iis qui puellam deducebant, vt in mare abiectam demergerent, imperasset: Illam verò in via ingenua procumbentem puerum peperisse, eo ipso in loco, vbi Lucinæ templum dedicarunt. Ab hoc diuersus est eorum sermo, qui Augen dicunt clam patre Telephum enixam, in Parthenium montem eum abiiciendum curasse, ibique puero exposito ceruam lac

præb

præbuisse. Hoc certe ipsi etiam Tegeatæ vulgarunt. Prope Lucinæ ara est Telluris: Pilæ duæ eminent iuxta aram: Earum vna Polybium Lycortæ filium, Elatum altera vnum de Arcadis filiis sustinet. Non longe à foro theatrum est, cum sedibus æ nearum statuarum: Statuæ quidem ipsæ non extant, sed in earum sedium vna, incisi elegi testantur, statuam illam Philopœmenis fuisse. Huius viri memoriam, cum ob eius prudentiam, tum verò ob rerum gestarum magnitudinem, maximè inuiolatam seruant. Quod ad generis claritatẽ attinet: Pater ei Megalopoli fuit Craugis, nulli ciuium suorum secundus: Is moriens adhuc impuberi Philopœmeni tutorem dedit Cleandrum Mantinæensem, qui domo exul, Megalopolis inquilinus, Craugidis, domo pro paterno hospitio, assidue in temporum suorum calamitate illa vsus est. Præceptoribus cum aliis, tum Megalophani, & Ecdelo, Arcesilæ Pitanæi discipulis, operam dedisse Philopœmenen tradunt. Corporis quidem magnitudine, ac robore nulli Peloponnesiorum inferior fuit, sed facie fœdissima. Sacrorum quidem certaminum coronas omnino contempsit: Agro, quem possidebat, colendo deditus: A venatione, & feris conficiendis

mini

minime alienus. Legiſſe dicitur eruditorum hominum libros, quibus vel bellicæ res, vel imperatorum conſilia mandata eſſent. Epaminundæ ille quidem artes, & res geſtas ſtudioſiſsimè æmulatus, aſſequi tamen nullo pacto potuit. Fuit enim Epaminundas miti prorſus ingenio, & animi lenitate ſumma, cum hic ad iram eſſet pro cliuior. Oppreſſa autem à Cleomene Megalopoli, nihil inopinata clade perculſus, militaris ætatis amplius duas partes, fœminas præterea, & pueros Meſſenen amandauit: Erant enim Meſſenij eo tempore Arcadum amici, & ſocij. Cum itaque exulum magnam partem Spartanus rex per caduceatores (quod eorum quæ crudelius in Megalopolitanos admiſiſſet, iam pœniteret) ſub certis fœderis conditionibus ad reditum adhortaretur, vniuerſis ciuibus ſuis Philopœmen, vt armis mallent, quàm icto fœdere patriam recipere facile perſuaſit. In eo verò prælio, quod Achæi, & Arcades ex omnibus vrbibus, cúmque ipſis Antigonus ex Macedonia tranſportato, in Sicilia exercitu contra Cleomenen, & Lacedæmonios commiſere, equitatum Philopœmen rexit: Vbi verò rei ſummam in peditatu poſitam vidit, pedes & ipſe cum graui armatura, dum periclitatur audacius

cius vtrunque fœmur tragula traiectus, in genua se demisit, tantisper impediente telo progredi conatus, dum infringeretur hastile inter fœmora medium. Victis certe hostibus in castra reportato, ex altero fœmore spiculum, ex altero missilis fragmentum extractum est. Viri ingentem virtutem admiratus Antigonus, omni studio vt se in Macedoniam sequeretur operam dedit. At ille neglecto Antigoni inuitatu, in Cretam quæ tunc ciuili bello ardebat, transmisit, ibique, mercenarij ducis munia obiit: Mox Megalopolin reuersum equestribus copiis Achæi præfecerunt. Et eos quidem, quibus ipse imperauit, equites, longe optimos præstitit, tum Achæorum, tum eorum, qui in eadem fuere expeditione. Deinde in pugna ad Larisum amnem, cum Aetoli opem Eleis tulissent, cognationis causa, suamet manu Damophantum hostilis equitatus præfectum interfecit: Ac deinde alias Aetolorum, & Eleorum equestres copias in fugam vertit. Iam verò cum Achæi in eum vnum intuerentur, omniâque ad vnum deferrent, peditatus ante omnia armaturam immutauit: Cum enim ante breuibus hastis vterentur, & scutis grandioribus, pro inde ac sunt Gallica, & Persica (thyreos ipsi,

ipsi, ac gerrha appellāt) vt loricis, & ocreis corpus tegerent, militibus persuasit: Argolicos addidit clypeos, & hastas maiores. Præterea cum Lacedæmone tyrannus Machanides exortus esset, eóque duce Spartani iam nouum bellum cum Achæis gererent, dux fuit Achaici exercitus Philopœmen. Prælio apud Mantinean inito, Spartanorū expediti milites veteranos Achæorum fuderūt: Fugientes Machanidas persequebatur: Ibi Philopœmen cum peditum phalange grauem armaturam Spartanorum repulit, Machaniden retrocedētem cum in eum incidisset occidit. Lacedæmoniis quidem in pugna victis, ex ipsa tamen clade fortuna meliorem euentum ostendit, quod scilicet à tyranni dominatu libertatem consecuti sunt. Non multo verò post Nemea celebrantibus, Argigiuis, cum ludis interesset, certantibus citharœdis Philopœmen: Ac tunc fortè cithara caneret homo magni in ea arte nominis (quippe qui Pythicam palmam tulerat) & carmen illud Milesij Timothei pronunciaret, qui Persæ appellantur, canticum exorsus.

Libertate frui licuit tibi Græcia per quem.

Coniecerūt in Philopœmenen Græci vniuersi oculos, & plausu ingenti edito, cer-

tam significationem dederunt, eum versum vni maximè conuenire, & ad vnum omnino esse referendum. Talem accepimus Themistocli in Olympia habitum honorem, cum in theatrum intranti spectatores vniuersi assurrexere. Philippus quidem Demetrij filius, Macedonum rex, is qui Aratum veneno peremit, Megalopolin ad Philopœmenen occidendum percussores miserat: Verùm cum facinus illi perficere nequissent, inuidiam sibi Philippus cunctæ Græciæ concitauit. Cùm verò Thebani victis acie Megarensibus vrbem ipsam iam propè superatis muris expugnassent, oppidanorum astu de Philopœmenis aduentu dissipato, tantus est hostibus terror iniectus, vt confestim reportato domum exercitu, eam obsidionem missam fecerint. Iam rursus erat Spartæ exortus tyrānus Nabis. Is præ cæteris Peloponnesiorū populis primos Messenios bello lacessiuit: Ac nocte quidem inopinantes adortus, vrbem iam totam, præter arcem, ceperat: Insequenti verò die præsto fuit cum auxiliis Philopœmen: Quo factum vt ille à Messene discedere sub certis conditionibus coactus fuerit. Iam verò cum imperandi finem tempus attulisset, & noui imperatores ab Achæis delecti essent

essent, in Cretam Philopœmen transmisit, Gortyniis graui bello pressis opem laturus: Sed eius peregrinationem cum Arcades offensiore animo ferrent, reuersus ex Creta, in ea incidit tempora, quibus cōtra Nabin arma Romani ceperāt: Et comparata sanè, atque instructa classe, se Philopœmen, qua erat in bellicis rebus alacritate, eius expeditionis socium præbuit: Verùm vt erat naualium rerum planè expers, triremā forte conscendit rimosam: Quod cum à Romanis, & reliquis fuisset socijs animaduersum, subiit eorum versuum recordatio, quibus Homerus Arcadas nauigationis ignaros esse in enumeratione nauium testatur. Paucis diebus post nauale prælium, Lunæ silentis opportunitate vsus, immissa suorum manu Lacedæmoniorum ad Gethium castra incendit. Inde elapsus Nabis iniquo loco Philopœmenem, & Arcadum, qui cum eo erant, manum circunuenit: Erant ij sanè exigui numero, sed virtute præstantes. Ibi Philopœmen conuerso, quasi retrocederet, agmine, effecit vt multo æquiore sui quàm hostes loco consisteret: Mox prælio victo Nabi, & Lacedæmoniorum quàm plurimis nocte illa cæsis, in maiore multo fuit apud omnes Græcos nominis celebritate.

His ita gestis, Nabis inducias cum Romanis pepigit: Sed antequam præfinitum tempus exisset, à Calydonio homine, qui societate verbo simulata (fuerat enim ab Aetolis subornatus) re se hostem esse demonstrauit, est interemptus. Philopœmen tunc, cum forte Spartam diuertisset, è re nata, vt cum Achæis Lacedæmonij se coniungerent, effecit. Non multo post Titus Flaminius, cui bellum in Græcia decretum fuerat, & Diophanes Diæi filius Megalopolitanus, quem sibi ducem Achęi delegerant, ad Lacedæmonis mœnia cum infesto exercitu accesserunt: Id nempe Lacedæmoniis crimini dantes, quod nouas res contra Romanos moliti essent. At Philopœmen, & si priuatus tunc erat, portas tamen occludendas irruentibus hostibus curauit. Ob hæc merita, & ob res in vtrunque tyrannum gestas, Lacedæmonij domum Nabidis talentis c. & eo pluris æstimatam, ei donarunt: At ille pecuniam eam reiecit: Iussit autem eos, qui in Achaico conuentu plurimum authoritate apud multitudinem valerent, ea largitione conciliari: In quo Timoleontem ab eo significatum fuerunt qui crederent. Iam verò rursus ei ab Achæis imperio decreto, cum Lacedæmonij, iam ciuile bellum capesserent,

rent, trecentos ille homines, seditionum authores, è Peloponneso eiecit: Et publicorum seruorum prope tria milia vendidit: Vrbísque muros demolitus, puberibus omnibus iis exercitationibus, in quibus ex Lycurgi lege versabantur, interdixit: Contra verò vt eas Achæorum puberes susciperent edixit. Sed patria postea instituta Spartanorum pueris Romani restituerunt. Iam Antiocho Seleuci, cui Nicator cognomen fuit, Syrorúmque auxiliis à Romanis Manilij ductu ad Thermopylas victis, cum Aristænus Megalopolitanus Achæos hortaretur, vt Romanorum imperata omni ex parte facerent, neque vlla omnino in re ipsis aduersarentur, turbato illum præ ira vultu aspiciens, accelerare dixit Græciæ fatum. Manilio deinde Lacedæmoniorum exules restituere contendenti, acriter pro concione restitit. Post illius verò profectionem exules omnes Philopœmenis permissu Spartam redierunt. Sed enim & ipsum aliquando iusta manebat ob nimiam animi elationem pœna. Nam cum Achæorum Imperator iam octauum renunciatus fuisset, Lycortæ, homini haud quaquam obscuro, quòd viuus in hostium potestatem venisset, obiecit: Neque ita mul-

to post coortis inter Messenios, & Achæos inimicitiarum causis, Lycortan cum exercitu misit Philopœmen ad Messeniorum agrum depopulandum: Ipse triduo post, & si vehementi febri laborabat, ac iam annum impleuerat LXX. quin tamen eius excursionis particeps esset, se cõtinere non potuit. Secutus igitur Lycortam est cum equitibus, & peltatis LX. At Lycortas, totáque eius manus cum neque hostes vllo damno affecissent, neque ipsi quidquam graue passi essent, incolumes domum rediere. Philopœmen inter dimicandum accepto in capite vulnere cum ex equo concidisset, viuus Messenen pertractus est. Vbi aduocata concione cum sententiæ variarent: Dinocrates & Messeniorum locupletissimi cuique occidendum omnino Philipœmenem censebant. At plebs magno studio eum vindicabat à potẽtiorum iniuria, Græci nominis parentem, eo etiam ad laudem insignioribus titulis appellantes. At Dinocrates Messeniis omnibus inuitis veneno misso hominem de medio tollendum curauit. Quod facinus Lycortas non multo post ex Arcadia, & Achaia cõparato exercitu vltus est: Cui se Messenij cum dedidissent, omnes præter Dinocratem (is enim sibi ipsi ma-

nus

nus conſciuit)ob Philopœmenis necē pœnas dederunt. Oſſa Philopœmenis Arcades Megalopolim reportarunt. In quo ſanè viro bonorum,& fortium virorū omnis prope eſt in Græcia conſumpta progenies. Primus etenim Miltiades Cimonis filius Perſis ad Marathonem fuſis,& ingenti contrà eundē hoſtem claſſe comparata,cūctæ Græciæ ſalutem attulit: Poſtrèmus Craugidis filius Philopœmen. Nam qui ante hos prę clara ſuę virtutis documenta dederunt,Codrus Melanthi filius,Spartanus Polydorus Meſſenius Ariſtomenes, & ſi qui poſſunt alij cum his enumerari, patriam quiſque ſuam iure videri poſsint, non vniuerſam Græciam ſeruaſſe. Poſt miltiadem verò, & Leonides Anaxandridæ, & Neoclis filius Teomiſtocles Xerſen è Gręcia expulerunt: Duobus ille naualibus præliis, hic nobili ad Thermopylas pugna. De Ariſtide Lyſimachi,& Pauſania Cleombroti filio, qui ad platæas Græcis imperauit,nihil attinet hoc loco dicere: Quòd huic, proditionis crimen:Illi impoſita omnibus inſulis vectigalia,cum antea omnes Græci nominis populi immunes fuiſſent, ſeruatę Gręciæ gloriā eripuerūt. Xanthippus quidē Ariphronis,& Cimon:Ille deleta Perſarū claſſe ad Mycalē Leotychide Spartanorū rege

adiuuante: Hic multis, & æmulatione dignissimis facinoribus, de Græcis optime meriti sunt. At omnes, qui bello Peloponnesiaco, quod est cõtra Athenienses gestũ, exercitibus præfuerũt, atque ex iis gloria præstantiss. quenque iure quis Græciç parricidas, & prope (vt ita dicã) demersores appellarit. Græcorum certe imperiũ iam grauiter perculsum, Conon Timothei, & Polymnidis filius Epaminondas ad spem salutis aliquá reuocarunt, cũ vterque, ex insulis ille, & maritimis locis: ex vrbibus hic mediterraneis præsidia, & Lacedæmoniorũ prefectos, quos Harmostas vocabãt, eiecissent: Decuriones verò in singulis ciuitatibus in ordinẽ coëgissent. Epaminũdas ad hæc duarum minime obscurarũ vrbiũ, Messenes, & Arcadicæ Megalopolis accessione Græciã illustriorem reddidit. Adnumerandi Græciæ parentibus iure etiã fuerint, Leosthenes, & Aratus: Ille enim Græcos conductitios, qui Persis stypendia fecerant, ad quinquaginta propè militum milia in naues impositos, inuito etiam Alexandro, in Græciam incolumes reportauit. Arati verò merita ex iis cognosci possunt, quç de Sicioniorum rebus gestis conscripsimus: Ad philopœmenis quidem statuam Tegeæ talis legitur inscriptio.

Cuius

Cuius virtutem mirata eſt Græcia, quique
Multa manu geßit, multáque conſilio:
Arcadós inuicti Philopœmenis hæc monimenta:
Quem belli ornauit gloria clara ducem
Huic duo de geminis excelſa trophæa tyrannis,
Erexit Sparte libera ſeruitio.
Grata etiam Tegee pro libertate recepta
Craugidis hæc gnato magnanimo poſuit.

Ac talis quidem illic extat inſcriptio. Apollini verò Agyieo ſigna ob huiuſmodi cauſam Tegeatæ dedicaſſe feruntur. Apollinē & Dianam aiunt vbique gentium graues de iis hominibus ſumpſiſſe pœnas, qui Latonam dum vterum ferret, errantem contempſiſſent. Quare cum ij, quos nominauimus, dij in Tegeatarum terram veniſſent, Scephrus Tegeatæ filius ſemotis arbitris cum Apolline eſt collocutus: Ibi Lemon (erat hic quoque de Tegeatæ liberis) in ſuſpicionem venit, fuiſſe clandeſtinum illum ſermonem aliud nihil quàm ſui criminationem: Impetu itaque facto fratrem occidit: ſed mox Dianæ ſagittis confixus, eius cædis pœnas dedit. At Tegeates, & Mæra ex tempore ſacrum quidem vtrique Deo fecerunt: Verùm poſtea cum ſoli ſterilitas inceſſeret, conſulentibus, è Delphici Apollinis penetralibus reſpōſum allatum eſt: Lugendum eſſe

Scephrum: Quamobrem in Agyiei sacris & alia in Scephri honorem faciunt, & virgo Dianæ sacerdos vnum quempiam insectatur, Dianam dum Lemonem persequeretur simulans. Aiunt etiam de Tegeatæ liberis vltro in Cretam migrare oportuisse Cydonem, Catreum, Archidium, Gortynem: A quibus vrbes nominatæ fuerint, Cydon, Cortyn, Catreus. Cretenses tamen neutiquam huic Tegeatum sermoni assentientes, Cydonem Acacallide Minois filia, & Mercurio genitum dicunt: Catreum Minois: Rhadamanthi Gortynem filios fuisse. De Rhadamantho quidem, Homerus prodidit in Protei, & Menelai colloquio, in Elysios campos Menelaum venturum, vbi multo prius Rhadamanthus sedem esset nactus. Cinæthon verò versibus mandauit Rhadamantum Vulcani. Vulcanum Tali, Talum Cretis filium fuisse. Sunt sanè Græcorum scripta, cum in cæteris, tum in iis maximè, quæ ad gentilitates pertinent, inter se dissidentia. Agyieo apud Tegeatas signa quatuor singula à singulis tribubus posita sunt. Tribuum ipsarum nomina perhibentur Clareotis, Hippothoitis, Appolloneatis, Athaneatis: Sic appellatę ab ea agri sorte, quam liberis Arcas proposuit suis & simul ab

Hippothoo Cercyonis filio. Est prætere-
ea Tegeæ Cereris,& Proserpinæ fanum:
Frugiferas deas nominant. Prope Vene-
ris cognomine Paphiæ templum dedica-
uit Laodice,cui Agapenor pater,is qui bel
lo Troiano Arcadum dux fuit. Paphi ta-
men illa vixit, vti alio est à nobis loco
prius explicatum. Ab eo templo non lon-
ge absunt Liberi patris delubra duo, Pro-
serpinæ ara;Apollinis ædes,cum inaurato
simulachro. Eã omnia Chirosophus fe-
cit,Cretensis patria,de cuius ætate, & ma-
gistro comperti nihil habemus. Longior
certe Gnosii apud Minoëm Dædali com-
moratio,Cretenses in signorum etiam o-
pificio nobilitauit. Adsistit Appollini
ipse Chirisophus è marmore. Habent Te-
geatæ ædem aliam,quem communem Ar-
cadum focum vocant. Est ibi Herculis
simulachrum: in fœmore cicatrix cerni-
tur:ex vulnere quod in pugna accepit pri-
mus,dum cum Hippocoontis filiis dimi-
cat. Excelsior quidam vicus,in quo multas
Tegeatæ aras habent. Clarii dicitur Iouis:
cognomen manifestũ est à sortitione Ar-
cadis filiorum ductum. Festos dies quo-
tannis eo in loco agitant: Ac Lacedæmo-
nios quidem eo se sacro occupatis, cum
exercitu fines inuasisse memorãt Multa ve

rò cum se effunderet è cœlo nix, præ frigore hostes grauiter sub armis laborasse: Interea se clam illis, ignes accendisse, móxque frigoris incommodo liberatos, armis arreptis hosti occurrisse, victoréſque paulo post reuertisse. Conspicatus & alia Tegeæ sum: Alei domum, Echemi sepulchrū, & in pila incisam Echemi cum Hyllo pugnam. A Tegea in Laconicum agrum pergentibus ad læuam viæ est Panos ara: Est etiam Iouis Lycæi. Restant adhuc templorum fundamenta. Aræ quidem hæ à muris absunt stadia duo. Progressi stadia fermè VII. ad Limnatidis (quod est ac si Palustris dixeris) Dianæ peruenièt. In ea æde ex ebeno signum est: Operis forma, cuiusmodi quæ à Græcis Aeginæa appellatur. Absunt hinc stad. circiter x. Dianæ Cnateatidis, & Alei ruinæ. Lacedæmoniis, & Tegeatis agri fines Alphæus est amnis. Eius caput ad Phylacen: Vnde non procul influit in eum aqua è fontibus orta non vtique magnis, sed numero pluribus, & iccirco Symbola (quasi confluentem dicas) est ei loco nomen. Alphæus ipse longè alia quàm cæteri amnes est præditus natura. Abdit enim se infra terram sæpe, & rursus exoritur è Phylace primum, & à Symbolis emanans, mergit se in Tegeatico agro Mox in Asæa

erumpens, & Eurotæ aquas permiſcens ſuas,cuniculo iterum abſorptus, emergit quo loco fontes Arcades nominant, ac Piſæum agrum,& Olympiam præter lapſus, ſupra Cyllenen Eleorum nauale in mare prorumpit:Neque poteſt curſum eius Adriatici maris concitatio retardare, quominus magum, & violentum internatans pelagus,ad Ortygiam Syracuſarum inſulam,priſtino Alphæi nomine conſeruato, Arethuſæ fonti permiſceatur. Recta ſanè via ad Thyrean,& vicos,qui intra Thyreatum fines ſunt,habet quæ merito in huius hiſtoriæ commentarios referantur: Oreſtis Agamemnonis filij ſepulchrum, ex quo reuulſa à Spartano homine eius oſſa memorant Tegeatæ. Noſtra quidem ætate nullus iam eſt intra portas, eius tumulus. Præterfluit viam Garatis amnis,quem vbi tranſieris,ſtadia prope x. progreſſus, Panos fanum offendas, & iuxta illud quercum deo ſacram.Iam quæ à Tegea Argos ducit via, vehiculis peruia,& populari trita eſt itinere. Adiacent ipſi vię primum quidem ædes Aeſculapij cum ſuo ſigno. Diuertentibus ad lęuã vnũ fermè ſtadium,eſt Apollinis cognomento Pythij euerſa ædes, cuias ipſa duntaxat extant rudera. Secundum rectam viam locus eſt quercu plurima condensa

condensus: In eo querceto templum est Cereris cognomine Corythensæ, quasi Galeatæ dixeris. Proxima Liberi patris ædes, Mystæ, idest Arcani vocant. Inde Parthenius mons incipit. In eo sacra Telephi area ostenditur, in qua altum à cerua Telephum dicunt. Paululum abest Panos fanum, vbi Philippidæ occurrisse Pana: & quæ ei opus erant monuisse, tam Athenienses, quàm Tegeatæ prædicant. Præbet saltus Parthenius testudines ad lyras compingendas quã accomodatissimas. Sed eas accolæ capere verentur, neque à peregrinis capi sinunt, quod Pani sacras putant. Vbi iugum superaueris, ac iam in subiacentia arua descẽderis, illic fines inter Argiuos, & Tegeatas sunt, ad eum prope modum, quo in Argiuo agro ad Hysias. Hæ quidem Peloponnesi regiones sunt, & vrbes in singulis. Persecuti autem ea sumus omnia, vel in agris, vel in vrbibus ipsis, quæ hac historię commemoratione dignissima duximus. Athenensibus verò, & aliis Atticæ terræ partibus finitima est Bœotia. Proximi ad Eleutheras Platæenses.

PAVSANIAE BOEOTICA SIVE LIBER NONVS.

BOEOTI quidem, tota in vniuersum gens, à Bœoto nomẽ accepere, quem Itoni, & Melanippes nymphæ, Itonũ ipsum Amphictyonis fuisse filium dicunt. Oppidatim nomina multa à viris, sed à fœminis plura nacti sunt. Platæenses quidem opinione mea indigenæ sunt: Nomen illis inditum putant à Platæa amnis cuiusdam filia. In regum & hos fuisse priscis temporibus imperio, satis omnibus constat: Tota enim Græcia olim regibus paruit, cum nondum respublicæ institutæ fuissent. Alium certe è suis regibus neminem, quàm Asopum, & eo superiorem Cithęronẽ norunt, à quorũ altero flumini, ab altero monti nomen fuerit. Et ipsam sanè Platęan, à qua vrbs nomẽ acceperit, facile vt credã adducor, fuisse regis nõ amnis filiã. Huius ciuitatis ante Marathoniã pugnam, nullũ extat memorabile facinus. In eo pręlio cũ Athenienses adiuuissent, post Xerxis in Græciã irruptionẽ, cũ

iisdem Atheniensibus alacriter in naues conscenderunt, & intra suosmet deinde fines Mardonium Gobryæ filiũ, Xerxis copiarum præfectum malè mulctarunt. Bis autem euenit, vt sedibus suis pellerentur, & rursus in Bœotiam restituerentur. Bello enim Peloponnesiaco Lacedæmonij diu obsessam Plateam expugnarunt: Iam verò restituta, per eam pacem, quam Græcis à Persarum rege Antalcidas homo Spartanus confecit, cum ij qui Athenas confugerant in patriam rediissent, noua iterum clade afflicta est. Nam cum nullum omnino propalam bellum Thebanis indixissent, ac sibi cum illis pacem esse dicerent, quòd dum Cadmea à Lacedæmoniis oppugnaretur, neque consilij, neque operis eius participes fuissent: Thebani tamen contra Lacedæmonios autumabant eam se pacem sciuisse: Quam cum deinde violassent, eidem culpæ affines esse interpræatabantur omnes, quibus communi fœdere cautum fuisset.

Cum itaque Platæensibus spectata esset Thebanorum voluntas, vrbem firmissimo præsidio tuebantur. Qui verò agros à mœnibus longiquiores habebant, non quauis diei hora in eos veniebant, sed obseruatis concionum temporibus, quas illi, & alias

& alias frequentes ex omni populi parte celebrare soliti erant: Tunc demum cum in vnum consultandi causa conuenissent, sua, qui extremum agrum colerent, ociose curabant. At Neocles, qui summũ in Bœotis magistratum gerebat, cum Platæensiũ astum deprehendisset, suis imperauit, vt in concionem quilibet cum armis veniret. Quo facto, omnes Platæas duxit, non sanè recta per campestrem agri partem, sed quà Hysiæ sunt, inter Eleutheras, & Atticam: Vbi speculator à Platæensibus nullus erat: Merediana sanè hora, qua oppidani concione occupatos Thebanos rati, se in agros occlusis à tergo portis effuderant. Cum iis, qui intra muros deprehensi sunt, hostes pepigerunt, vt cum singulis viri, mulieres binis cum vestimentis ante Solis occasum exirent. Diuerso autem longè casu oppressi sunt. Platæenses quàm olim à Lacedæmoniis duce Archidamo: Tunc enim cum obsiderentur duplici muro interclusi sunt, at eos Thebani mœnibus excluserunt. Accidit hæc altera oppressio Platæensibus anno tertio ante Leuctricam pugnam, Athenis Asteo principatum obtinente. Vrbs tota à Theobanis præter deorum templa excisa est. Excidij modus ciuibus æquè omnibus saluti fuit.

Eiecti enim primum ab Atheniensibus re
cepti fuere. Deinde Philippus victoria
apud Cheronean parta, cum Thebanis prę
sidium imposuisset, ac omnia ad eorū per-
niciem moliretur, ipsos etiam tunc Pla-
tæenses in pristinas sedes reduxit. Agri
quidem Plataici à recta digressi, ad læuā
paululum Hysiarum & Erythrarum rude
ra sunt: Vrbes olim Bœotorum fuere: ac
nunc etiam inter Hysiarum ruinas Apol-
linis templum est, dimidiata sui parte per
fectum. Sacer præterea puteus, de quo (vti
Bœoti ipsi sermone suo vulgarunt) biben-
tes vaticinabantur. Hinc in militarem
viam reuersi, offendant ad dexteram (Mar
donij quod esse aiunt) sepulchrum: Cum
tamen statim à prælio, Mardonij cadauer
nuspiam inuentum, sit consentienti homi
num voce proditum: Neque omnino qui
eum sepelierit certus quisquam perhibe-
tur. Satis illud constat Artontem Mardo-
nij filium luculenta dona Dionysophani
homini Ephesio, & aliis quibusdam Ioni-
ci nominis dedisse, quo patris sepeliendi
curam susciperent. Atque hæc quidem via
ab Eleutheris Platæan ducit: Eodem verò
Megaris contendentibus ad dexteram
fons, & paulò progressis longius saxum
est, Actæonis nuncupant; Nam super eo

dor

dormire Actæonem ſolitum dicunt, à venatione fatigatum. Atque inde Dianam in fonte proximo lauantem aſpexiſſe. Steſichorus Himeræus Actæonem à Diana cerui pelle circundatum ſcripſit, incitatis ad eum lacerandum canibus, ne Semelen vxorem duceret. Ego Actæonis canes facile adducor, vt credam rabie percitos, cum in quem ſæuirent furentes non ſentirent, in quemuis obuium fuiſſe impetum facturos. Qua in parte Cithæronis Pentheo pernicies euenerit; aut recens natus Oedipus vbinam expoſitus fuerit, nouit planè nemo: Nam biuium non ignoramus, in quo patrem Oedipus occidit: In Phocenſibus enim vulgo monſtratur. Eſt Cithæron Cithæronio Ioui ſacer, de quo, tunc agemus copioſius, cum ad ea, quæ illic extant, peruenerit oratio. Circa ipſum propè ad Platæan aditum, ſepulchra eorum ſpectantur, qui cum Perſis pugnantes ceciderunt. Ac reliquis ſanè Græcis vnum eſt, & commune conditorium: At Lacedæmoniis, & Athenienſibus eo prælio peremptis, ſui ſeparatim ſunt tumuli; & in illis inſcripti Simonidis elegi. A communi illo monimento non procul ara dicata fuit Ioui Eleutherio: Sepulchra quidem omnia ex ære ſunt: Iouis ara, & ſignum è candido

lapide. Ad eam aram ludos quinto quoque anno Eleutheria faciunt, maximis de cursu propositis præmiis. Armati ante aram decurrunt. Trophæum quod à Platæensi pugna victores Græci erexere xv. vt plurimum stadia ab vrbe distat. Intra vrbem ipsam cum introieris, ea parte, qua ara, est & signum Iouis Eleutherij, Platææ heroicum videas monimentum. De ea iam ante & quæ dicantur, & quæ Platæenses ipsi opinentur, exposuimus. Habent Platæenses Iunonis ædem multo spectatu dignissimam, tam magnitudine, quàm signorum ornatu. In primo ingressu Rhea saxum fasceis inuolutum pro puero quem pepererat ad Saturnum defert. Templi numen Taleam, id est adultam Iunonem, vocant. Recto statu fabricatum signum est ingenti prope magnitudine. Signum vtrunque è Pentelico lapide Praxiteles fecit. Sedentem verò Iunonem eodem in templo fecit Callimachus: Nympheuomenen, idest Desponsatam nominant, ob huiusmodi rei euentum. Iunonem aiunt iratam Ioui, incertum qua de causa, in Eubœan secessisse: Iouem, cum placare eam non potuisset, ad Cithæronem, qui tunc Platæensibus imperabat, venisse: Fuisse verò Cithæronem nemini calliditate secundum. Eius

monitu Iupiter simulachrum è ligno fabricauit, illúdque plaustro vestimentis velatum imposuit: In vulgus verò prodidit Platæam eam esse Asopi filiam, quæ sibi esset despõsa. Id vbi ad Iunonis aures peruasit, accurrit illico, & ad plaustrum accedens, veste conscissa, ligneam esse effigiem comperit, quam nouam esse nuptam putarat: falsam se itaque lętanti animo ferens, facile in gratiam cum Ioue rediit: In eius rei memoriam festos celebrant dies, Dædala quæ nuncupãtur: Quod prisci lignea signa Dædala vocitabant. Quod sanè nominis ante natum Athenis Dædalum Palamaonis filium, vsurpatum crediderim: Quin à Dædalis, ligneis scilicet simulachris, nõn autem proprio, ac germano nomine, Dædalo ipsi cognomen impositum fuisse arbitror. Referuntur Dædala septimo quoque anno, sicuti mihi narrabat interpres patriæ suæ antiquitatum: Re autem vera breuiore temporis ambitu. Verùm cum subtiliter enumerare vellemus media tempora à Dædalis ad altera Dædela, neutiquam id consequi potuimus. Ludi certe tali peraguntur ritu. Lucus est in Bœotia omnium maximus non longe ab Alalcomenis: Ibi peruetcres quercus quamplurimæ: In eum lucum mæ:

venientes Platæenses, carpium frusta elixarum exponunt. Et sanè cum auibus aliis minus est eis negotij: Coruorum verò turbam, quod ij omnium sunt extis infensissimi, quàm diligentissimè arcent. Obseruant autem si qua earum alitum carnem abripuerit, in qua cõsederit arbore: Nam, ex ea sola materia cædunt ad Dædalum fabricandum: Hoc enim nomine signum vocant. Priuatim Platæenses sacrum faciunt, quæ parua Dædala appellant: Dędala sanè magna, Bœotij omnes conuentu suo celebrant, sexagesimo quoque demum anno. Tam diu enim solenne sacrum intermissum tradunt, cum Platæenses interea domo eiecti exularent. Et in paruis quidem Dædalis signa quotannis comparata quaternadena promunt, quæ sortiti inter se, tollunt Platæenses, Coronæi, Thespiẽses, Tanagræi, Cherrhonenses, Orchomenij, Lebadenses, Thebani. Nam & hi in gratiam redire conuentus eiusdem, & sacri vicem suam obire sibi in animum induxerunt, post restitutas nempe à Cassandro Antipatri filio Thebas. Quæ enim oppida minore sunt dignatione, ea vbi sua cuiquę sors obtigerit sacri eius ita sua obeunt munia. Ad Asopi ripas simulachrum ornant: Mulierem deinde in plaustrum impositam

tam pronubam pompæ præficiunt: Ac sortiti quo quisque populus loco pompam ipsam traducat, plaustra à flumine in summam Cithæronis verticem agunt. Ara ibi in ipso iugo parata est: Eam aram hoc exædificant modo: Quadrata ligna tam apte inter se componunt, vt lapidum structuram fecisse videri possint: Sermẽta eò congesta in fastigium erigunt. Ex vrbibus quidem singulis locupletiores Telean mactata boue, Iouem tauro, vino, & odoribus refertis hostiis venerantur: Simúlque Dædala super ara collocant. Quibus verò minus est copiarum, ij reliqua eodem cum diuitibus faciunt ritu, è minoribus tantùm immolant gregibus. Aram correptã ignis cum iis omnibus quæ porrecta fuerint cõburit. Flammam in sublime attoli maximam, maximéque è longinquo spectabile nouimus. Vltra iugũ illud, in quo aram extruunt, vbi stad. fermè xv. descenderis, antrum videas Citheronidum nympharum. Sphragidum nominant: Vaticinatas priscis temporibus nymphas sermo hominum vulgauit. Mineruæ etiam Areæ, ac si Martiæ dicas, apud Platæenses fanum est: De manubiis erectum fuit, quas à pugna Marathonia cum Platæensibus Athenienses communicarunt. Signum è ligno

est inauratum, eius summæ munus, & pedes è Pentelico lapide, magnitudine prope pari cum ea Minerua, quam Athenienses in arce ex ære de Marathonia præda dedicarunt. Mineruam sanè illam Platæensibus Phidias fecit. Picturæ in æde sunt Polygnoti, Vlysses patrata procorũ cæde: Onatæ, Argiuorum prior ad Thebas expeditio. Atque hæ quidem picturæ in parietibus primi aditus cernuntur. Ad pedes deæ est Arimnesti imago. Dux hic Platæensiũ fuit in pugna contra Mardonium, & ante etiam ad Marathonem. Est & Cereris cognomento Eleusiniæ Platæis sacellum, & Leiti sepulchrum: Vnus hic ex omnibus Bœotorum ducibus è bello Troiano domum rediit. Gargaphię ductum aquæ Mardonij equitatus corrupit, quòd Græcorum copiæ quæ contra se steterant, illa aqua vtebantur. In via quæ à Platæa Thebas ducit, fluuius est Peroë: Filiam fuisse Asopi Peroën dicunt. In citeriore Asopi ripa ad inferiora flectentibus, stadiûm interuallo prope XL. Scoli ruinæ sunt, inter quas extat imperfecta ædes Cereris, & Proserpinæ, cum dimidiatis dearum signis. Diuidit adhuc à Thebano Platæensem agrum Asopus. Qui primi Thebaidem terram tenuerint, Ectenas fuisse tradunt, quorum

rex

rex fuerit Ogyges homo indigena. Ab eo nempe poëtarum complures Thebas Ogygias cognomine appellant: Periisse hunc populum ferunt pestilentia. Successisse in eas sedes Hyantas, & Aonas, Bœoticas (opinor) non alienigenas gentes. Iam verò cum in ea loca Cadmus Phœnicum copias adduxisset, prælio fusi Hyantes, postera nocte profugere. Aonas Cadmus deprecantes, & supplices, manere, & cũ Phœnicibus permisceri facile passus est. Et illi quidem vicatim habitarunt. Cadmus verò oppidum, cui & nunc idem est nomen, Cadmean condidit. Sed aucta postea vrbe inferioribus mœnibus pro arce Cadmea fuit. Illustres omnino Cadmi nuptiæ fuere, si quod Græcorum monimentis proditum est, Martis, & Veneris filiam vxorem duxit. Ipsius quoque filiæ viuente etiamnum patre in magna famæ celebritate fuere, quod Semele ex Ioue pepererit, Ino in marinas deas relata fuerit. Magnæ secundum Cadmum opes fuere Spartorum, quorum nomina, Chthonios, Hyperenor, Pelorus, & Vdæus: Nam Echionem virtutis ergò, quem sibi generum adscisceret Cadmus dignum duxit. Hos sanè viros, quòd nihil amplius comperti habeam, fabulæ assentiens Spartos, à satu quo dicuntur è

terra editi, appellatos crediderim. Post Cadmi in Illyrios, & Encheleas Illyricum populum migrationem, Polydorus eius filius paternum imperium tenuit. Pentheus quidem Echionis filius & generis dignitate, & regis amicitia plurimum pollebat. Verùm cum esset insolentior, & planè impius, Libero patri violati numinis pœnas dedit. Polydoro Labdacus filius fuit: Hunc pater cum è vita decederet, vnà cum regno Nycteo in tutelam tradidit. Quæ huc pertinent reliqua mihi in Sicyoniarum rerum commentario exposita sunt. Cuiusmodi scilicet mors Nyctei fuerit, & quemadmodum ad Lycum eius fratrem pueri tutela, & Thebanorum principatus peruenerit. Et is quidem Labdaco iam adulto regnum restituit: Sed cum non ita multo post, & ipse Labdacus diem suum obiisset, rursus Lycus Labdaci filium Laium in tutelam suam recepit. Lyco iam iterum tutelam gerente, Amphion, & Zethus collecta militum manu agrum inuadunt: Et Laium quidem periculo subtraxerunt ij, quibus curæ fuit prouidere, ne Cadmi genus in posterum aboleretur, Lycum Antiopes filij prælio vicerunt. Iidem oppidum inferius cum Cadmea coniunxerunt: Vrbem totam Thebas, ob cognatio-
nem

nem, quæ cum Thebe Nympha Promethei filia ipsis fuit, nuncuparunt. Huius rei testimonio mihi sunt Homeri in Odyssea versus.

Qui portis septingeminis, & turribus altis
Cinxerũt Thebas: neque enim sine turribus ausi
Incolere, inuicti quamquam illi viribus essent.

De Amphionis verò cantu, & quòd muros ad Lyram erexerit, nullam prorsus fecit mentionem. Hanc in musicis famam iccirco est Amphion consecutus, quod à Lydis ob Tantali affinitatem modos didicit, primúsque chordas tres ad quatuor à superioribus inuentas addidit. At enim qui carmina in Europam fecit, is memoriæ prodidit Amphionem Mercurio magistro fidibus didicisse: cantu verò saxa, & feras mouisse. At Myron Byzantius heroici carminis, & elegiorum scriptor, Amphionem tradit primum omnium Mercurio aram dedicasse, & iccirco lyram ab eo accepisse. Aiunt etiam apud inferos Amphionem, ob eas contumelias plecti, quibus Latonam, & eius filios affecit. Ac de eius quidem pœna in ea poësi mentio est, cui Minyas nomen: Est verò communi argumento de Amphione, & Thamyri Thrace conscripta. Postea quàm Amphionis domus

pestilentia deleta est,& Zethus,cum genitum ex se puerum ipsa ob certam noxam mater peremisset, animi ægritudine contabuit. Laio Thebani regnum detulerũt. Duxit Laius Iocastam vxorem. Accepit verò ab Apolline Delphico responsum, à filio,si quis ei ex Iocasta nasceretur,se interfectum iri: Quare recens natum Oedipum exposuit: At ille cum adoleuisset patrem occidit,& matrem ipsam vxorem duxit. Filios verò nullos ex ea omnino genuisse,testimonio mihi sunt,qui in Odyssea leguntur Homeri versus.

Vidi etiam Oedipodis matrem,formosam Epicasten,
Quæ fœdo imprudẽs temerauit crimine vitã.
Gnati iuncta toro:genitorem occiderat ille.
Mox facinus visum est superis abolere nefandum.

Qui enim eius flagitij fama statim potuisset aboleri, si quatuor fuissent ex Iocasta liberi suscepti? Verùm Euryganea illos Hyperphantis filia peperit: Quòd is,qui carmina illa condidit,quæ Oedipodia nominant,declarat. Onasias etiam Platæẽsibus, tristem demisso vultu,ob filiorum dimicationẽ,pinxit Eurganeam.Polynices enimuero viuente adhuc, & imperante Oedipo Thebis discessit,metuens ne diris, quibus

Ff 3 ipsum

ipſum pater deuouerat, eſſet obnoxius. Cũ autem Argos confugiſſet, & iam filiam ei nuptum dediſſet Adraſtus, Eteoclis fratris accerſitu, poſt Oedipi mortem Thebas reuertit. Orto verò de imperio cũ fratre diſsidio, iterum exulauit. Fretúſque ſoceri opibus, dum regnum conatur recipere, exercitum quidem perdidit: Congreſsi verò ex prouocatione ſingulari certamine fratres ambo, mutuis confecti vulneribus cecide-runt. Succeſsit Eteocli Leodamas filius, imperium regente Creonte, Menæcei filio pueri tutore. Adoleuerat iam Leodamas, ac penes ipſum regnum erat, cum iterum Argiui Thebas oppugnatũ exercitum miſere. Iis cum exercitu Thebani occurrerunt ad Gliſantem, Cúmque ad manus ventum eſſet, ibi Aegialeũ Adraſti filiũ Laodamas occidit. Ab Argiuis verò prælio ſuperatus, cum ea Thebanorum manu, quæ illum vltro ſecuta eſt, inſequenti nocte è fuga ſe in Ilyrios recepit: Hoſtes haud magno negotio captas Thebas Therſandro Polynicis filio tradidere. Iam verò cum Agamemnonis copiarũ pars, dum ad Troianum bellum cõtenderet, ab inſtituto nauigationis curſu aberraſſet, & in Miſia cladem accepiſſet: Fors ita tulit, vt Therſander, cuius in ea pugna præ cæteris Græ-

cis virtus enituerat, à Telepho occideretur: Est verò ei monimentum erectum circa Cayci campos, in Elææ vrbe, lapis in subdiali fori parte, quo in loco ei parentant, vt ipsi dicunt, incolæ. Thersandro mortuo, altera iam classe contra Paridem, & Troianos comparata, Peneleum sibi ducem delegerunt, quòd Tisamenus nōdum per ætatem erat imperio capessendo idoneus. Interfecto rursus ab Eurypylo Telephi filio Peneleo, regem Tisamenum declararunt, Thersandro, & Demonassa Amphirai filia genitum. Ac is quidē dirarum Lai, & Oedipi expers fuit: At eas non effugit Autesion: Qui nempe ad Dorienses ex oraculo migrare coactus est. Eo iam profecto regem illi surrogarunt Damasichthonem nepotem Penelei, Opheltę filium. Damasichthoni Ptolemæus filius fuit: Xanthus Ptolemæo: Is nempe, quem Andropompus in singulari certamine non virtute, sed dolo perculit. Placuit in posterum Thebanis non vni amplius, sed pluribus reipubli. summam committere: Ac sanè secundiore omni ex parte de cætero vsi videntur fortuna. Quæ verò ipsis vel prospera, vel secus euenerunt, hæc ego maximè memoratu digna comperi. Victi ab Atheniensibus prælio sunt, cùm illi

eo

eo bello, quòd de agri finibus gerebatur, Platæensibus opem tulissent. Alteram etiam cladem acceperunt ad Platæam, cum iisdem Atheniensibus acie congressi, quo tempore Xerxis amicitiam, Græcorum saluti anteponere visi sunt: Atque huius rei culpa non fuit penes vniuersum populum: Tunc enim paucorum principatus, non patria reipub. administratio vigebat. At profecto si Pisistrati filij Barbaris in Græciam inuadentibus dominati fuissent; dubitari non potest, quin ipsi quoque Athenienses, quòd in Persarum studia propensiores essent, crimine vacaturi non fuissent. Posteriore dein tempore rursus Athenienses ad Delium in Tenagræis victi sunt à Thebanis, cum Hippocrates Ariphronis filius imperator cum magno militum numeró cecidit, Lacedæmoniis certè statim post Persarum discessum, vsque ad id bellum, quod Peloponesij Atheniensibus intulerunt, cũ Thebanis optimè conuenit. Bello autem confecto, & exarmata iam Atheniensium classe, non ita multo post Thebani vnà cum Corinthiis arma contra Lacedemonios mouerunt. Cum verò pugna ad Corinthum, & Cheronean superati fuissent: Mox ad Leuctra omnium; quas de Græcis Græcos vnquam reportasse nouerimus

rimus, maximè illustrem sunt victoriam adepti. Tunc & Decurionatus, quos in ciuitatibus constituerunt Lacedæmonij sustulerunt,& præfectos Harmostas,quos appellabant,eiecerunt. Phocicum deinde bellum, quod Sacrum Græci appellarunt,annos perpetuos x.gesserunt. In rerum Atticarum historia iam ante conscripsimus, cladem illam ad Cheroneam vniuersis Græcis calamitosam fuisse. Thebanorum tamen in primis res vehementer attriuit. Sunt enim illi victorum præsidium coacti intra vrbis mœnia recipere, quod post Philippi demum mortem, regnante iam Alexandro eiecere. Quo facto futura pernicies est diuinitus significata. Nam cum in Legiferæ Cereris sub Leuctricæ pugnæ tempus araneæ albas circa templi valuas texuissent telas, adorientibus iam fines Macedonibus, longè diuersa portendentes, nigro omnia opere compleuerunt. Proditum etiam est annalibus in Attica terra, cinere pluuisse anno vno antequam Syllæ arma ingens Athenienſibus exitium importassent. Thebani ab Alexandro expulsi, cum Athenas profugi se recepissent, à Cassandro Antipatri filio restituti sunt. Ac ad Thebas quidem instaurandas egregiam præ cæte-

ris,

ris operam nauarunt Athenienſes, adiuuantibus certè Meſſenis, & Megalopolitanis. Reſtituiſſe verò Thebas Caſſandrum crediderim Alexādri maximè odio. Eius enim domum totam funditus euertere contendit. Nam & Olympiadem Alexandri matrem, iis Macedonum, qui in eam acerrimis flagrabant odiis, lapidibus obruendam tradidit: Et Alexandri filios, Herculem ex Barſine, Alexandrum ex Rhoxane ſuſceptos, venenis peremit. Neque ipſe tamen ſatis fortunatus è vita diſceſsit: Ex morbo enim aquæ ſubter cutem fuſæ, viuens etiamnum erumpentibus vndique vermibus extabuit. Ex eius verò liberis Philippum natu maximum regno iam inito tabidi corporis lues ſuſtulit. Cui cum ſucceſsiſſet Antipater, Theſſalonicen illius matrem interfecit, Philippo Amyntę filio, & Nicaſipolide genitam: Parricidij ea fuit cauſa, quòd ea plus beneuolentiæ Alexandro, qui erat Antipatri liberûm minimus impertire. At hic accito in auxilium Demetrio, fratre interempto, matris cædem vltus eſt: Verùm intellexit percuſſorem paratum, quém ſibi ſocium adſciuerat. A Caſſandro itaque deorum aliquis, quiſquis ille fuerit, meritam pœnam exegit. Thebanis Caſſandri auſpi-

cilis vetus omnis murorum ambitus est restitutus. Sed oportuit etiam in posterum magnorum eos malorum minimè expertes esse. Cum enim Mithridati cum Romanis bellandi se adiunxissent, nulla alia ratione quàm publica Atheniensium amicitia adducti, Sylla cum exercitu in Bœotiam ingresso, periculi terrore, studia statim sua, mutata sententia, ad Romanos conuerterunt: Non tamen Sylla proprerea quidquam de sua in illos ira remisit: Nam & alia ad Thebanorum fortunas cōminuenda excogitauit, & dimidia agri eos parte multauit: factum verò suum huiusmodi prætexuit causa. Cùm primum bellum contra Mithridatem gerere cœpit, ob pecuniæ inopiam donaria omnia conflauit, ex Olympia, ex Epidauro, ex Delphici etiam Apollinis templo, quæ Phocenses reliqua fecerant: Inde coactum stipendium militi diuisit. Quò verò sacrilegij infamiam redimeret, dimidiam agri Thebani partem diis adiudicauit. Sed Romanorum liberalitate ereptum agrum postea Thebani receperunt. Cæterò quin ad calamitosissimum statum Sylla eos redegit. Aetate quidem mea inferior vrbs tota, delubris deorum exceptis, funditus euersa est. Arx tantum habitatur, The-

 barum.

barum, non Cadmeæ amplius nomine. Vbi Asopum transieris, ab vrbe ipsa x. interuallo stadiûm, Potniarum ruinæ sunt, & inter ipsas Cereris, & Proserpinæ lucus: Signa fluminis accolæ, Potnias deas appellant: Iis stato tempore & alia patrio ritu faciunt sacra, & intra eas ædes, quæ Megara, ac si Basilicas dicas, vocant, lactantes sues mittunt: Eos exacto anno iisdem ferè anniuersariis diebus apud Dodonam pascere aiunt: Id vt credat, sibi qui volet in animum inducat. Est ibidem & Liberi patris ædes, cognomine Aegoboli, idest Capram cædentis. Ita enim aliquando accidit, vt dum sacrificarent, per temulentiã eò vecordiæ processerint, vt ipsum Liberi patris sacerdotem occiderint: Quod piaculum cum atrox pestilentia consecuta esset, ex Delphici Apollinis responso, puerum Libero iam pubescentem mactandum acceperunt. Sed non multis post annis deum ipsum capellam pro puero suppposuisse tradunt. Potniis puteus monstratur, è quo potantes equas in furorem agi præcipites tradunt. Qua est à Potniis Thebas iter, ad viæ dexteram circunseptus est columnis non magna vtique area. Ibi terram discessisse credunt, cum Amphiaraus subito soli hiatu est ab-

sorptus. Addunt ad fabulam neque aues illis columnis insidere, neque eius areæ herbem vllum vel ferum, vel mansuetum animal attingere. Thebani in veterum murorum ambitu portas VII. habuere, quæ adhuc manent. Sumpsisse arbitror nomina, Electridem, ab Electra Cadmi sorore: Prætidem, à Præto homine indigena: Qua verò hic ætate, & vnde genus duxerit, perdifficile est inuentu. Neitidem nominarunt, quod in cithara chordarum vnam, cui Nete nomen, Amphion ante hanc portam inuenisse dicitur. Audiui etiam illud aliquando, Zethi, qui frater Amphionis fuit, filio, Neis nomen fuisse, & ab eo portæ nomē datum. Iam Crenæam portam

Altissimam vocant, quod est ad eam portam Iouis altissimi cognomine sacellum. Præter eas, quas connumerauimus, portas, est quæ Ogygia, & omnium postrema Homolois: Cuius nomen ita nuperrimum esse facile apparet, vt Ogygiæ antiquissimum: Dicta verò est Homolois ex eo, quòd in pugna cum Argiuis ad Glisantem accepta clade, cum Laodamantem Eteoclis filium secuti profugissent multi, eorum pars vna ab itinere in Illyrios capessendo

do abhorruit. Cõuerſi autem in Theſſalos, Homolen occuparunt, omniũ, qui in Theſſalia ſunt, montium maximè fertilem, & aquis irrigum: Illinc à Therſandro Polynicis filio poſtliminio reuocati, portam, qua redeuntes vrbem introierunt, Homoloidem ab Homole, in quo dum exularent, conſederant, nuncuparunt. A Platæa quidem venientes Electris porta accipit: Ad eam Capaneum Hipponoi filium, dum vehementiore impetu muros aſcendere conatur, fulmine ictum corruiſſe memorãt. Atque hoc quidem bellum, quod Argiui geſſerunt, eorum omnium, quæ heroicis temporibus inter Græcos geſta fuere, longe dignisſimum, quod hominum memoriæ proderetur, fuiſſe exiſtimo. Eſt enim ab Eleuſiniis cum reliquis Attici nominis populis: Et à Thebanis cum Minyis ita pugnatum, vt vnà ferè exercituum excurſione, & vnico conflictu debellatum fuerit, conuerſis mox ad concordiam & fœdera hominum animis. At Argiuorum exercitus in mediam Bœotiam ex media venit Peleponneſo: Et Adraſtus ex Arcadia, & à Meſſeniis auxilia in vnum coëgit. Cum interea Thebanis à Phocenſibus ſtipendium miſſum fuerit, & ex Miniande terra à Phlegyis.

Prælio verò ad Ismenum inito, in ipso congressu Thebani superati, & in fugam versi, intra mœnia se recepere: Cúmque essent Peloponnesij earum artium, quibus vrbes oppugnantur, omnino ignari, & ira incitati improuide impetum facerent, eorum multos de muris Thebani occidebant: Quin facta etiam eruptione dissipatos turbatis ordinibus perculerunt. Totus itaque exercitus, vno Adrasto excepto, est ad internitionem cæsus. Sed ea Thebanis victoria magna stetit clade. Ex eo vsurpatum, vt si qua victores pernicies opprimat, Cadmea victoria dicatur. Non multis post annis, Thersandro duce, Thebas adorti illi sunt, quos Epigonos, idest Posteros, Græci vocant: Satis autem constat, eorum signa secutos non tantùm Argiuos, Messenios, & Arcadas: sed in auxilium accitos Corinthios etiam, & Megarenses. Thebanis rursus opem finitimi tulere. Acriter vtrinque est ad Glisantem dimicatum. E Thebanis multi post cladem acceptam cum Laodamante effugerunt, reliqui per obsidionem expugnati sunt. Et hoc quidem bellum est versibus perscriptum. Eorum versuum Celænus mentionem faciens, ab Homero factos censet: Cui multi, & ij non ignobiles autho-

res assentiuntur. Ego certe poësin illam secundum Homeri sanè Iliadem, & Odysseam plurimi facio. Et hactenus de bello quod gessere cum Thebanis Argiui, Oedipi filiorum causa, satis multa. Non longe à portis commune sepulchrum extat eorum, qui in acie cum Alexandro Macedone confligentes mortem oppetiere. Monstrant proximo loco campum, in quo occisi à Cadmo ad vicinum fontem, draconis dentium facta semente (si fabulæ est fides habenda) terra homines edidit. Ad portæ Homoloïdis dexteram collis est Apollini sacer: & collis & deus eodem nomine Ismenius dicitur, Ismenio fluuio præterfluente. Ab ea parte, in ipso ad portam aditu, Mineruæ, & Mercurij marmorea signa sunt: Pronai, ac si Vestibulares dicas, dij appellantur: Mercurium Phidias, Mineruam Scopas fecisse dicitur. Templum proximè erectum est: In eo signum magnitudine ei, quod in Branchidis est, par: Specie etiam ipsa ab illo nihil omnino differt. Eorum signorum si quis alterum viderit, & à quo factum fuerit cognouerit, nimirum ille haud magno negotio cū alterū intueatur Canachi opus esse cognoscat: Tantum interest, quod ille in Branchidis Apollo, ex ære, Ismenius hic, è cedro est,

Est eodem in loco saxum, super quo Mantò Tiresiæ filiam sedisse tradunt: Prominet ante ipsum templi vestibulum: Nostra etiamnum ætate, Mantûs sellam vocant. Ad templi dexteram effigies è marmore sunt, Heniochæ, & Pyrrhæ, filiarum Creontis, qui dum Laodamanti Eteoclis filio tutor esset, imperium tenuit. Apollini Ismenio hac etiam ætate puerum claris natalibus, forma, & robore præstantem annuū sacerdotem deligunt: Lauriger ei cognomen est, quod laurea coronatur. Non habeo satis compertum, an omnes laureati pueri ex patrio instituto æneum Apollini tripodem dedicent: Existimo certe nulla lege illos teneri. Paucos enim illic tripodas vidi: Editissimis certe orti parentibus pueri omnes dedicant. Eorum tripodum est maximè insignis cum operis vetustate, tum hominis dignitate, quem Amphitruo dedicauit, Hercule laurum gestante. Supra Ismenij fontem videas, quem Marti sacrum dictitant, & à Marti fontis custodiam draconi demandatam. Prope est Caanthi tumulus: Meliæ fratrem, Oceani fuisse filium Caanthum dicunt: missum verò à patre sororem raptam quæsitum: Cum in Apollinis eam esse potestate comperisset, neque omnino abducere puellam

potuis

potuisset, ignem in lucum, quem Ismeniū vocant, iniicere ausum: Ob eam rem (vti narrant Thebani) sagittis ab Appolline confixum: Est illic quidem Caanthi sepulchrum: E Melia verò Apollinem aiunt filios duos suscepisse, Tenerum, & Ismenium: Illi diuinationem dedisse: Ab Ismenio fluuium nomen accepisse: Cum tamen neque ante nomine caruisset: Nam & priusquam Ismenius Apollini nasceretur Ladon hic amnis nuncupabatur. Ad læuam eius portæ, cui Electridi nomen, domus rudera sunt, quam inhabitasse Amphitruonem memorant, cum è Tirynthe Electryonem fugisset. Manet inter ea rudera Alcmenæ thalamus, quem à Triphonio, & Agamede exædificatum Amphitruoni Thebani dicunt: id olim attestante inscriptione:

Alcmenam sibi connubio cum iungere vellet
Amphitryon, Thalamum hunc elegit quem fabricarunt
Anchasius mira arte, Trophanius, atq; Agamedes.

Ostendunt etiam Herculis Megara liberûm sepulchrum. Neque tamen de eorum morte iis omni ex parte assentiuntur, quæ sunt ab Himeræo Stesichoro, & Panyasi, in versus relata: Addunt enim Thebani

Herculē præ insania ipsum etiam Amphitruone occisurum fuisse nisi lapide ictus somnosse dedisset: Eum lapidem Mineruam iecisse: Sophronistera, hoc est Resipiscendi authorem nominant: Sunt eodem in loco fœminarum imagines, minus eminenti figura, cuiusmodi Typi appellantur: Eorum signorum parum est perspicua præ vetustate species: Pharmacidas, idest Veneficas, vocant Thebani: Missas verò à Iunone aiunt, quo parturienti Alcmenæ impedimento essent. Sed eas, dum Alcmenæ partum cohiberent, Tiresiæ filiam Historidem tali astu elusisse: Ex eo nanque loco vnde ipsæ facile audire possent clamauit peperisse iam Alcmenam: Illas ea voce deceptas statim abisse: Alcmenam illico puerum enixam: Herculis illic templum cum signo è candido lapide, Promachum, id est Propugnatorem, vocant: Xenocriti, & Eubij Thebanorum opus. Nam ligneū simulachrum prisci operis Dædali fuisse arbitrantur: quod vt credam & ipse facile addūcor. Dedicasse tunc Dędalum ferunt, cum è Creta fugiens, bene de se merito Deo grā tiam retulit: Cum enim sibi, & filio Icaro non magna ædificasset nauigia, primúsque omnium velificationem adinuenisset, quò Minois classem, quæ remis tantū vtebatur:

secund

secundo impulsi vento anteuerterent, tunc ipse quidem incolumis appulit: Icari verò nauem, imperitia gubernantis euersam tradunt: sub vndis enectum, mari æstu delatum in insulam iuxta Pergamum, cuius nomen nondum proditum fuerat: Herculem cum fortè in illa loca venisset, agnitum cadauer sepelisse, vbi hac etiam ætate non magnus terræ agger extat, in promontorio, quod Aegæo mari imminet.

Ab Icaro sanè & insulam & quod eam incingit mare nomen accepisse. Thebanis sub ipso templi culmine circa Tholũ complures ex duodecim Herculis laboribus fecit Praxiteles. Quæ prætermisit sunt Stymphali aues, & Eleæ terræ purgatio: Pro illis est cum Antæo lucta. Thrasibulus quidem Lyci filius, totáque illa Atheniensium exulum manus, quòd Thebis mouentes expulsis x x x. tyrannis patriam recepissent, in Herculis fano, Mineruam & Herculem ipsum, colossi specie, è Pentelico lapide, Alcmenis opus, posuerunt.

Iam verò gymnasium & stadium vtrunque de Herculis nomine appellatum cum templo coniuncta sunt, Supra lapidem Sophronistera est Apollinis ara cognomento Spondij, è victimarum cineribus congesta. Ominum ibi diuinatio obse

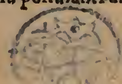
obseruatur, qua præ cæteris maximè Græcis, vti Smyrnæos noui. Est enim apud illos in exteriore murorum ambitu ad omina captanda sacrata ædes. Apollini verò cognomine Cano taurum priscis temporibus immolabant Thebani, sed cũ ita accidisset, vt stato, festóque die hostiam cædendi tempus instaret, qui verò vt taurum adducerent missi fuerant non venirent, de plaustro prætereunte bouem alterum arreptum mactarunt: ex quo institutum domito boue fecere. Vulgatus est præterea inter Thebanos sermo, Cadmum Delphis in Phocidem venientem, ducem itineris bouem habuisse: Emptam illam de Pelagontis bubulcis, & in vtroque latere insignem fuisse candida nota in Lunæ speciem iam plenæ. Oportebat autem Cadmum cum sociis, & exercitu ex oraculi responso ibi consistere, quo loco bos fessa procubuisset. Illum ipsum locum hodie quoque ostendunt. In eo sub diuo ara est Mineruæ cum signo, quod à Cadmo dedicatum perhibent. Refellitur facile eorum error, qui in Thebanorum fines Aegyptium, non Phœnicem Cadmum venisse putant, vel ipso huius Mineruæ nomine, Signa enim, Phœnicum, non Saïs, Aegyptiorũ lingua dicitur. Tradunt præterea

terea Thebani quo loco est arcis nunc forum, Cadmi domum fuisse. Harmoniæ verò thalamorum ruinas monstrant. Semeles item thalamum, quem ætate etiam nostra ab hominum accessu custodiunt. Est à Græcis in literas relatum, Musas Harmoniæ nuptias carmine celebrasse: Fidem iis qui hoc credant facit, quòd in foro locus est, vbi deas cantasse aiunt. Est etiam memoriæ proditum, cum eo fulmine quo icta est Semele, de cœlo lignum decidisse in eius thalamum, quod cum ære Polydorus exornasset: Liberum Cadmeum appellauerit. Prope est Liberi signum, quod Onasimedes è solido ære fecit. Nam Cadmum ei Praxitelis filij elaborarunt. Posita illic etiam statua est Pronomi tibicinis, qui vnus maximè apposité omnium ad aures multitudinis permulcendas tibiis cecinit. Hic cum diuersæ essent ob diuersa modorum genera tibiæ, & non iisdem omnino Dorij, Lydij, & Phrygij modi incinerentur, primus eiusmodi tibias excogitauit, quæ inflatæ modos omnes eædem redderent. Idem etiam & oris gestu, & totius corporis motu mirifice dicitur spectatores in theatris delectasse. Extat eius cantilena, quam Chalcidēsibus Euripi incolis fecit, vt eo carmine Delū venientes,

loci

loci numina salutarent. Huic itaque viro Thebani, & Epaminundæ Polymidis filio in quo diximus loco statuas posuere. Epaminundæ quidem maiores valde illustres generis claritate fuere: Eius verò pater tenuiore fuit inter Thebanos re familiari, quàm alius permediocris quiuis: filium tamen à puero patriis omnibus disciplinis accuratissime erudiendum curauit: Ipse ab ineunte iam adolescentia ad Lysin Tarentinum se discendi causa contulit, hominem Pythagoræ præceptis egregiè instructum. Bello quod gessere cum Mantinensibus Lacedemonij, missus est cum aliis Thebanis in Lacedæmoniorum auxilium Epaminundas. Is Pelopidam saucium magno suo periculo in pugnâ seruauit: Ac deinde cum legatus venisset Spartam, quo tempore Lacedæmonij pacem eam, quæ Antalcidæ vocatur, sancire decreuerant, & Epaminondam rogasset Agesilaus, nunquid singulas vrbes in pacem iurare situri essent Thebani: Respondit ille: Non vtique Spartane, priusquam vestros videamus singularum vrbium finitimos iurasse. Iam verò cum bellum inter Lacedæmonios & Thebanos cœptum esset geri, & cum suis, tum sociorum opibus freti, vehementer Thebanos

Lacedæmonij vrgerent, ipse cum exercitus parte supra Cephisidem paludem, qua Peloponnesij irruptionem facturi erant, castra posuit. At Cleombrotus Lacedæmoniorum rex ad Ambrossum in Phocenses agmen vertit: Mox Chærea, & iis, quibus fuerat eius aditus custodia commissa, interfectis, ad Leuctra in Bœotiam penetrauit: Eo in loco cum ipsi Cleombroto, cum vniuersis Lacedæmoniorum copiis dira ostenta euenerunt. Mox fuit Spartanis ad bellum proficiscentibus greges in extremo agmine habere: quo & ad sacra, & antequam signa cōferrent ad litandum hostiæ in promptu essent: Earum pecudum duces itineris erant capræ, quas Catœadas nominant pastores. Tunc quidem gregem inuadentes lupi, ouibus nullam fane noxam intulerunt: solas verò Catœadas necarunt: Dicuntur etiam Lacedæmonij filiarum Scedasi, clade illa diras fuisse. Scedaso Leuctris domicilium habenti filiæ fuere Molpia, & Hippo. Eas iam nubiles, Lacedemonij homines, Parathemidas, Phrudarchidas, & Parthenius per vim vitiarunt. Puellæ tam insignem cōtumeliam minime ferendam ratæ, laqueo vitam finierunt. Ipse etiā Scedasus, cum iudiciū postulant dati nō fuissēt

Prælio verò ad Ismenum inito, in ipso congressu Thebani superati, & in fugam versi, intra mœnia se recepere: Cúmque essent Peloponnesij earum artium, quibus vrbes oppugnantur, omnino ignari, & ira incitati improuide impetum facerent, eorum multos de muris Thebani occidebant: Quin facta etiam eruptione dissipatos turbatis ordinibus perculerunt. Totus itaque exercitus, vno Adrasto excepto, est ad internitionem cæsus. Sed ea Thebanis victoria magna stetit clade. Ex eo vsurpatum, vt si qua victores pernicies opprimat, Cadmea victoria dicatur. Non multis post annis, Thersandro duce, Thebas adorti illi sunt, quos Epigonos, id est Posteros, Græci vocant: Satis autem constat, eorum signa secutos non tantùm Argiuos, Messenios, & Arcadas: sed in auxilium accitos Corinthios etiam, & Megarenses. Thebanis rursus opem finitimi tulere. Acriter vtrinque est ad Glisantem dimicatum. E Thebanis multi post cladem acceptam cum Laodamante effugerunt, reliqui per obsidionem expugnati sunt. Et hoc quidem bellum est versibus perscriptum. Eorum versuum Celænus mentionem faciens, ab Homero factos censet: Cui multi, & ij non ignobiles authores

res assentiuntur. Ego certè poësin illam secundum Homeri sanè Iliadem, & Odysseam plurimi facio. Et hactenus de bello quod gessere cum Thebanis Argiui, Oedipi filiorum causa, satis multa. Non longe à portis commune sepulchrum extat eorum, qui in acie cum Alexandro Macedone confligentes mortem oppetiere. Monstrant proximo loco campum, in quo occisi à Cadmo ad vicinum fontem, draconis dentium facta semente (si fabulæ est fides habenda) terra homines edidit. Ad portæ Homoloïdis dexteram collis est Apollini sacer: & collis & deus eodem nomine Ismenius dicitur, Ismenio fluuio præterfluente. Ab ea parte, in ipso ad portam aditu, Mineruæ, & Mercurij marmorea signa sunt: Pronai, ac si Vestibulares dicas, dij appellantur: Mercurium Phidias, Mineruam Scopas fecisse dicitur. Templum proximè erectum est: In eo signum magnitudine ei, quod in Branchidis est, par: Specie etiam ipsa ab illo nihil omnino differt. Eorum signorum si quis alterum viderit, & à quo factum fuerit cognouerit, nimirum ille haud magno negotio cũ alterũ intueatur Canachi opus esse cognoscat: Tantùm interest, quod ille in Branchidis Apollo, ex ære, Ismenius hic, è cedro est;

Est eodem in loco saxum, super quo Mantò Tiresiæ filiam sedisse tradunt: Prominet ante ipsum templi vestibulum: Nostra etiamnum ætate, Mantus sellam vocant. Ad templi dexteram effigies è marmore sunt, Heniochæ, & Pyrrhæ filiarum Creontis, qui dum Laodamanti Eteoclis filio tutor esset, imperium tenuit. Apollini Ismenio hac etiam ætate puerum claris natalibus, forma, & robore præstantem annuū sacerdotem deligunt: Lauriger ei cognomen est, quod laurea coronatur. Non habeo satis compertum, an omnes laureati pueri ex patrio instituto æneum Apollini tripodem dedicent: Existimo certe nulla lege illos teneri: Paucos enim illic tripodas vidi: Editissimis certe orti parentibus pueri omnes dedicant. Eorum tripodum est maximè insignis cum operis vetustate, tum hominis dignitate, quem Amphitruo dedicauit, Hercule laurum gestante. Supra Ismenij fontem videas, quem Marti sacrum dictitant, & à Marti fontis custodiam draconi demandatam. Prope est Caanthi tumulus: Meliæ fratrem, Oceani fuisse filium Caanthum dicunt: missum verò à patre sororem raptam quæsitum: Cum in Apollinis eam esse potestate comperisset, neque omnino abducere puellam

potuis

potuisset, ignem in lucum, quem Ismeniũ vocant, iniicere ausum: Ob eam rem (vti narrant Thebani) sagittis ab Appolline confixum: Est illic quidem Caanthi sepulchrum: E Melia verò Apollinem aiunt filios duos suscepisse, Tenerum, & Ismenium: Illi diuinationem dedisse: Ab Ismenio fluuium nomen accepisse: Cum tamen neque ante nomine caruisset: Nam & priusquam Ismenius Apollini nasceretur Ladon hic amnis nuncupabatur. Ad læuam eius portæ, cui Electridi nomen, domus rudera sunt, quam inhabitasse Amphitruonem memorant, cum è Tirynthe Electryonem fugisset. Manet inter ea rudera Alcmenæ thalamus, quem à Triphonio, & Agamede exædificatum Amphitruoni Thebani dicunt: id olim attestante inscriptione.

Alcmenam sibi connubio cum iungere vellet
Amphitryon, Thalamum hunc elegit quem fabricarunt
Anchasius mira arte, Trophanius, atq; Agamedes.

Ostendunt etiam Herculis Megara liberûm sepulchrum. Neque tamen de eorum morte iis omni ex parte assentiuntur, quæ sunt ab Himeræo Stesichoro, & Panyasi in versus relata: Addunt enim Thebani

Herculē præ insania ipsum etiam Amphitruone occisurum fuisse nisi lapide ictus somno se dedisset: Eum lapidem Mineruam iecisse: Sophronistera, hoc est Resipiscendi authorem nominant. Sunt eodem in loco fœminarum imagines, minus eminenti figura, cuiusmodi Typi appellantur: Eorum signorum parum est perspicua præ vetustate species: Pharmacidas, idest Veneficas, vocant Thebani: Missas verò à Iunone aiunt, quo parturienti Alcmenæ impedimento essent. Sed eas, dum Alcmenæ partum cohiberent, Tiresiæ filiam Historidem tali astu elusisse: Ex eo nanque loco vnde ipsæ facile audire possent clamauit peperisse iam Alcmenam: Illas ea voce deceptas statim abisse: Alcmenam illico puerum enixam. Herculis illic templum cum signo è candido lapide, Promachum, id est Propugnatorem, vocant: Xenocriti, & Eubij Thebanorum opus. Nam ligneũ simulachrum prisci operis Dædali fuisse arbitrantur: quod vt credam & ipse facile addu cor. Dedicasse tunc Dędalum ferunt, cum è Creta fugiens, bene de se merito Deo gratiam retulit: Cum enim sibi & filio Icaro non magna ædificasset nauigia, primúsque omnium velificationem adinuenisset, quo Minois classem, quæ remis tantũ vtebatur:

secund

ſecundo impulſi vento anteuerterent,tunc ipſe quidem incolumis appulit: Icari verò nauem, imperitia gubernantis euerſam tradunt: ſub vndis enectum,mari æſtu delatum in inſulam iuxta Pergamum, cuius nomen nondum proditum fuerat: Herculem cum fortè in illa loca veniſſet, agnitum cadauer ſepeliſſe, vbi hac etiam ætate non magnus terræ agger extat, in promontorio,quod Aegæo mari imminet.

Ab Icaro ſanè & inſulam & quod eam incingit mare nomen accepiſſe. Thebanis ſub ipſo templi culmine circa Tholũ complures ex duodecim Herculis laboribus fecit Praxiteles. Quæ prætermiſit ſunt Stymphali aues, & Eleæ terræ purgatio: Pro illis eſt cum Antæo lucta. Thraſybulus quidem Lyci filius, totáque illa Athenienſium exulum manus,quòd Thebis mouentes expulſis x x x. tyrannis patriam recepiſſent,in Herculis fano, Mineruam & Herculem ipſum,coloſsi ſpecie,è Pentelico lapide, Alcmenis opus, poſuerunt.

Iam verò gymnaſium & ſtadium vtrunque de Herculis nomine appellatum cum templo coniuncta ſunt, Supra lapidem Sophroniſtera eſt Apollinis ara cognomento Spondij, è victimarum cineribus congeſta. Ominum ibi diuinatio obſe

obseruatur, qua præ cæteris maximè Græcis, vti Smyrnæos noui. Est enim apud illos in exteriore murorum ambitu ad omina captanda sacrata ædes. Apollini verò cognomine Cano taurum priscis temporibus immolabant Thebani. sed cũ ita accidisset, vt stato, festóque die hostiam cædendi tempus instaret, qui verò vt taurum adducerent missi fuerant non venirent, de plaustro prætereunte bouem alterum arreptum mactarunt: ex quo institutum domito boue fecere. Vulgatus est præterea inter Thebanos sermo, Cadmum Delphis in Phocidem venientem, ducem itineris bouem habuisse: Emptam illam de Pelagontis bubulcis, & in vtroque latere insignem fuisse candida nota in Lunæ speciem iam plenæ. Oportebat autem Cadmum cum sociis, & exercitu ex oraculi responso ibi consistere, quo loco bos fessa procubuisset. Illum ipsum locum hodie quoque ostendunt. In eo sub diuo ara est Mineruæ cum signo, quod à Cadmo dedicatum perhibent. Refellitur facile eorum error, qui in Thebanorum fines Aegyptium, non Phœnicem Cadmum venisse putant, vel ipso huius Mineruæ nomine, Signa enim, Phœnicum, non Saïs, Aegyptiorũ lingua dicitur. Tradunt præterea

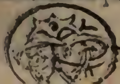
terea Thebani quo loco eſt arcis nunc forum, Cadmi domum fuiſſe. Harmoniæ verò thalamorum ruinas monſtrant. Semeles item thalamum, quem ætate etiam nostra ab hominum acceſſu cuſtodiunt. Eſt à Græcis in literas relatum, Muſas Harmoniæ nuptias carmine celebraſſe: Fidem iis qui hoc credant facit, quòd in foro locus eſt, vbi deas cantaſſe aiunt. Eſt etiam memoriæ proditum, cum eo fulmine quo icta eſt Semele, de cœlo lignum decidiſſe in eius thalamum, quod cum ære Polydorus exornaſſet: Liberum Cadmeum appellauerit. Prope eſt Liberi ſignum, quod Onaſimedes è ſolido ære fecit. Nam Cadmum ei Praxitelis filij elaborarunt. Poſita illic etiam ſtatua eſt Pronomi tibicinis, qui vnus maximè appoſitè omnium ad aures multitudinis permulcendas tibiis cecinit. Hic cum diuerſæ eſſent ob diuerſa modorum genera tibiæ, & non iiſdem omnino Dorij, Lydij, & Phrygij modi incinerentur, primus eiuſmodi tibias excogitauit, quæ inflatæ modos omnes eædem redderent. Idem etiam & oris geſtu, & totius corporis motu mirifice dicitur ſpectatores in theatris delectaſſe. Extat eius cantilena, quam Chalcidēſibus Euripi incolis fecit, vt eo carmine Delū venientes,
loci

loci numina salutarent. Huic itaque viro Thebani, & Epaminundæ Polymidis filio in quo diximus loco statuas posuere. Epaminundæ quidem maiores valde illustres generis claritate fuere: Eius verò pater tenuiore fuit inter Thebanos re familiari, quàm alius permediocris quiuis: filium tamen à puero patriis omnibus disciplinis accuratissime erudiendum curauit: Ipse ab ineunte iam adolescentia ad Lysin Tarentinum se discendi causa contulit, hominem Pythagoræ præceptis egregiè instructum. Bello quod gessere cum Mantinensibus Lacedæmonij, missus est cum aliis Thebanis in Lacedæmoniorum auxilium Epaminundas. Is Pelopidam saucium magno suo periculo in pugnâ seruauit: Ac deinde cum legatus venisset Spartam, quo tempore Lacedæmonij pacem eam, quæ Antalcidæ vocatur, sancire decreuerant, & Epaminondam rogasset Agesilaus, nunquid singulas vrbes in pacem iurare situri essent Thebani: Respondit ille: Non vtique Spartanę, priusquam vestros videamus singularum vrbium finitimos iurasse. Iam verò cum bellum inter Lacedæmonios, & Thebanos cœptum esset geri, & cum suis, tum sociorum opibus freti, vehementer Thebanos

Lacedæmonij vrgerent, ipse cum exercitus parte supra Cephissidem paludem, qua Peloponnesij irruptionem facturi erant, castra posuit. At Cleombrotus Lacedæmoniorum rex ad Ambrossum in Phocenses agmen vertit: Mox Chærea, & iis, quibus fuerat eius aditus custodia commissa, interfectis, ad Leuctra in Bœotiam penetrauit: Eo in loco cum ipsi Cleombroto, tum vniuersis Lacedæmoniorum copiis dira ostenta euenerunt. Mox fuit Spartanis ad bellum proficiscentibus greges in extremo agmine habere: quo & ad sacra, & antequam signa cõferrent ad litandum hostiæ in promptu essent: Earum pecudum duces itineris erant capræ, quas Catœadas nominant pastores. Tunc quidem gregem inuadentes lupi, ouibus nullam sanè noxam intulerunt: solas verò Catœadas necarunt: Dicuntur etiam Lacedæmonij filiarum Scedasi, clade illa diras luisse. Scedaso Leuctris domicilium habenti filiæ fuere Molpia, & Hippò. Eas iam nubiles, Lacedemonij homines, Parachemidas, Phrudarchidas, & Parthenius per vim vitiarunt. Puellæ tam insignem cõtumeliam minime ferendam ratæ, laqueo vitam finierunt. Ipse etiã Scedasus, cum iudiciũ postulant, datũ nõ fuisset

Leuctra reuersus voluntaria morte dedecus effugit. Huic Scedaso Epaminundas, eiúsque filiabus parentauit, votáque nuncupauit: Professus prælium non magis pro Thebanorum salute, quàm eam iniuriam vlciscendi causa commissum iri. Sed Bœotij nominis ducum non vna omnino fuit sententia: Nam Epaminundæ, Malgidi, & Xenocrati placebat quàm celerrimè pugnam capessere: Damoclidas verò, Damophilus & Simangelus, congrediendum neutiquam censebant: Sed coniugibus, & liberis in Atticam amandatis, ad obsidionem sustinendam quæ pertinerent esse omnia comparanda. Atque horum quidem VI. in hunc modum consilia variarunt. Vbi verò septimi, qui ad Citheronis angustias præsidio fuerat præfectus, Branchyllides ei nomen fuit, suffragio, est eorum, qui Epaminondæ assensi fuerant, sententia comprobata: decreuerunt omnes prælio belli fortunam experiri. Erant cum alij ex Bœotis Epaminundæ suspecti, sed præ cæteris Thespienses: Veritus igitur ne dum manus consererentur partes proderent, potestatem fecit omnibus, qui vellent è castris domum concedendi. Quare cum Thespienses, tum reliqui, qui à Thebanis erant alieniores, sub suæ

quique

quique nationis signis, discessere, priusquam esset ad manus ventum. At Lacedæmoniorum socij conceptum in illos iam ante animo odium facile declararunt. Nempe qui neque locum tenuerint, & in quam partem hostis impressionē fecisset, terga dederint. Aequauit inter duas acies certamen: quòd pristina rei militaris scientia, & patriæ gloriæ retinendæ cura Spartanos incitabat. Thebani sibi pro patria, pro coniugibus, & liberis propositū certamen videbant. Postea verò quàm & alij de Lacedæmoniorum primoribus, & rex ipse Cleombrotus occubuit, ibi Spartanos, tametsi grauiter affectos, adegit necessitas, vt locum pugnando tuerentur suum: Erat enim magno apud Lacedæmonios dedecori regis cadauer sinere in hostium esse potestate. Thebani certe victoriam adepti sunt omnium præclarissimā, quas de Græcis Græci vnquam reportauerint. Postero die Lacedæmonij suorum cadauera ad sepulturam misso ad Thebanos caduceatore poposcerunt. Epaminundas verò cum sciret maximè in dissimulandis calamitatibus suis callidos esse Spartanos: sociis se prius eorum cadauera tollendi facultatem daturum respondit, ac deinde se facile suos à Lacedæmoniis humari passu-

rum. Quod cum ita constitutum esset, sociorumque alij, suos non fuit omnino quod tollerent, cum neminem amisissent: Alij quàm paucissimos desiderarunt: Lacedæmoniisque confiteri necesse fuit suorũ illam stragem fuisse maximè. De Thebanorum quidem, & eorum qui permanserant Boeotorum numero quinque duntaxat, & XL. desiderati fuere, cum è Lacedęmoniis ipsis plures quàm mille cecidissent. Post pugnã edicto permisit cæteris Peloponnesiis, vt domos quique suas redirent: Solos Lacedęmonios ad Leuctra interclusos tenuit. Verùm cum certior factus esset populariter Spartanos ex vrbe effusos suis in auxiliũ venire, hostibus quò vellent abeundi sub certis cõditionibus potestatem dedit: Suis asserens multo esse optabilius ex Bœotia bellum in Laconiam propulsare. Thespiensibus, quòd & vetera in se Thebanorum odia, & recentem eorum felicitatem suspectam haberent, visum est vrbe relicta Ceressum confugere. Est Ceressus castellum in Thespiensi agro munitissimum, quò & ante multo se in agrum suum cum exercitu inuadentibus Thessalis receperant. Quo tempore cum Ceressi expugnandi spes post longos conatus Thessalos frustrata esset, Delphos dei consulen

lendi causa miserunt, à quo huiusmodi oraculum est redditum.

Leuctra mihi vmbrosa, est curæ quoq; Alesia tellus:
Et Scedasi soboles geminæ miseranda puellæ.
Pugna illic atrox miscebitur: haud erit vllus
Qui sciat hoc hominũ: lumen iuuenile priusquã
Perdiderint Dores, fatalis vbi ingruet hora
Excindi poterit, alia nec sorte Ceressus.

Epaminũdas expugnato Cereſſo, ac Thespiensibus, qui illuc confugerant, eiectis, ad Peloponnesi res ordinãdas maturauit, magno studio accersentibus Arcadibus. Ac primo statim aduentu Argiuos eius amicitiam expetẽtes socios adsciuit: Mantinenses in vicos ab Agesipolide dispersos in veterem vrbem reduxit: Arcadibus author fuit, vt paruis oppidis, quę facile, cum sine munitionibus essent, expugnari poterant, deletis, in vrbem vnam, quæ est ab eo condita, & Magna (vti nunc etiam dicitur) appellata, congregarentur. Exacto imperij tempore, cum lex capitis pœnam ei, qui imperium continuasset, irrogaret, alienissimo reip. tempore non esse existimans legis rationem habendam, imperium retinuit: Profectúsque cum exercitu Spartã, cum Agesilaus ad pugnam suos non eduxisset, ad Messenes restituendam cogita-

tionem cõuertit suam. Eos enim, qui nunc nomen seruant, Messenios, ipse restituit Epaminundas. Qua de re in exponendis Messeniorum rebus, quæ opus fuere, à me sunt explicata. Interea cum Thebanorum socij dissipati fines Laconici agri excursionibus, & populationibus, infestos reddidissent: Adduxit ea res Epaminundam, vt in Bœotiam exercitum reportaret: Cúmque iam ad Lechæum accederet, ac prope esset, vt ex locorum angustiis, & difficultatibus euaderet, occurrit Iphicrates Timothei filius cum Cetratis, & aliis Atheniensium copiis, quas contra Thebanos ducebat: Ibi Epaminundas inuadentes in fugam vertit: Et ad ipsa Athenarum mœnia persecutus, simulac egredi ad pugnã suos vetuit Iphicrates, Thebas agmen retro egit. Iam verò cum domi causam capitis dixisset, maiestatis accersitus, quòd successori exercitum non tradidisset, ij quibus iudicandi sors obtigerat, ne suffragium quidem eorum quisquam inierunt. Postea verò cum Alexander Thessaliæ tyrannus Pelopidam ad se cum priuata, tum publica fretum amicitia venientem, in vincula coniecisset, vt eam hominis perfidiam, & contumeliam vlciscerentur, Thebani contra illum statim exercitum compararunt.

runt, ducémque eius expeditionis Cleomenem declararunt, cuius potestati eum, qui nunc summo Bœotiorum magistratu fungens rebus bellicis præerat, subiecerunt. Priuatus erat & inter ordinarios Epaminundas. Ad angustias iam Termopylarum peruenerant, cum Alexander ex insidiis inter Aspreta erumpens hosti negotium cœpit facessere: Vniuersus itáque exercitus cum spem salutis in dubium vocari animaduerteret, Epaminundæ, ipsis Bœotiæ præfectis summa voluntate assentientibus, imperium decreuit. Enimuero Alexander se belli aleæ, simulac ad Epaminundam imperium trãslatum intellexit, committere non est ausus: Ac Pelopidam vltro dimisit. Dum abfuit Epaminundas Orchomenios Thebani suis sedibus expulere: Quod ille tulit indignissimè, neque omnino factum ex rep. censuit: Quin etiã affirmauit si adfuisset, nullo pacto tantum se à Thebanis facinus commiti passurum fuisse. Interea cum alij nemini imperium decerneretur, cum exercitu rursus in Peloponnesum veniens, Lacedæmonios ad Lechæum prælio fudit, cúmque iis, ex Achæis Pellenenses, & ex Atheniensibus eos quos duxerat Chabrias. Erat Thebanis patrium institutum, vt quoscun-

que ex aliis populis captiuos haberent, pretio dimitterent: Bœotici verò nominis exules capitis damnatos occiderent. At Epaminundas cum Sicyoniorũ oppidum Phubiã expugnasset, in quo maxima pars erat Bœotorum exulũ, notis compunctos, qui comprehensi fuerant, omnes dimisit: Nam alienæ singulos patriæ nominibus vti ei in mentem venisset recensuit. Iam verò cum ad Mantinean victoriam esset adeptus, ab Atheniensi milite est interfectus. Athenis vbi equestris pugna picta est, Gryllus Xenophontis filius Epaminundam occidens ostenditur. Eius pater Xeno phon nempe is fuit, qui se Cyro minori contra fratrem Artaxersen susceptæ expe ditionis comitem præbuit: Idémque redu ces ad mare Græcos reportauit. Ad Epami nundæ statuam elegi adscripti sunt, quibus & alia de eo prædicantur, & quod per ipsum fuerit Messene restituta, & Græcis parta libertas: Elegi huiusmodi sunt.

Consiliis nostris laus est attrita Laconum,
Pubéque Messene floret adaucta noua.
Iam validæ armorum septæ munimine Thebæ:
Legibus & fruitur Græcia tota suis.

Atque hæc quidem ad viri gloriam pertinent. Proximè abest ab Epaminundæ statua Ammonis delubrum, cui signum,

Ca

Calamidis opus, Pindarus dedicauit. Idem etiam ad Ammonios vſque in Lybiam Ammoni hymnos miſit. Mea quidem ætate in triangula pila hymnus Pindari extabat, ad aram, quam Lagi filius Ptolemæus Ammoni ſtatuit. Secundum Ammonis apud Thebanos Tireſiæ eſt, quod Auguraculum appellatur. Proximè Fortunæ ædes, fert dea Plutum infantem. Tradunt Thebani manus, & os eius ſigni fabricaſſe Xenophontem Athenienſem, reliqua Calliſtonicum ciuem ſuum. Callidum ſanè fuit commentum, in manus Fortunæ tanquam vel matris, vel nutricis Plutum ponere. Neque minus prudenter Cephiſodotus, qui pacem Athenienſibus fecit, Plutum in ſinu habentem. Sunt etiam Thebanis Veneris ſigna lignea tam antiqua, vt ab Harmonia poſita dicantur. Fabricata ea quidem ſunt de roſtris Cadmi nauium: Tres Veneres ſunt, quarum vnam Cœleſtem, Popularem alteram, tertiam Apoſtrophiam nominant: cognomina impoſuit Harmonia, Vraniæ purum ſignificans, & Corporum cupiditate vacantem amorem: Popularis, ob Venerios congreſſus: Iam verò Apoſtrophiæ numen coli inſtituit, id eſt Aduerſatricis, quo ab ex lege cupiditate, & incœſtis ſtupris

hominum genus auerteret. Multa enim apud Barbaros, multa apud Græcos sciebat Harmonia per nefarios concubitus turpiter commissa: Qualia postea de Adonidis matre, de Phedra Minois filia, déque Tereo Traciæ rege decantata sunt. Cereris quidem fanum, Cadmi, & eius posterûm domum aliquando fuisse dicunt. Deæ simulachrum supra pectus duntaxat in aperto est. Fixa eo in loco sunt ænea scuta: fuisse illa procerum Lacedæmoniorum aiunt, qui ad Leuctra ceciderant. Ad eam portam, quæ Prætis dicitur, theatrum surgit: Theatro proxima est Liberi patris ædes cognomento Lysij: Cognominis causa, quòd cum olim captiuos complures ex Thebanis vinctos Thraces abducerent, eos cum ad Haliartiorum fines ventum esset, vinculis solutos deus dimisit, móxque illis Thracas somno oppressos occidendos præbuit. Alterum quòd in ea æde signum est, Semeles esse dicunt Thebani: Ac statis quidem diebus quotannis templum aperire patrius illis mos. Sunt ibidem Lyci domus ruinæ, & sepulchrum Semeles: Nam Alcmenæ non sepulchrum illud est: Sed eam ipsam post mortem in lapidem illum conuersam memorant: Neque omnino

nino de ea idem eſt Thebanis qui Megarenſibus ſermo. Diſſentiunt enim plerunque inter ſe aliis item de rebus pleríſque omnibus Grecis. Erecta etiam ſunt apud Thebanos Amphionis liberis monimenta, ſeorſum maribus à fœminis. Prope eſt Dianæ delubrum Eucleæ, quod eſt ac ſi Glorioſæ dixeris: Signum Scopæ opus eſt. Sepultas in templo Antipœni filias dicunt Androcleam, & Alcidem. Cum enim Thebani duce Hercule cum Orchomeniis prælium commiſſuri eſſent, oraculum redditum eſt, eius belli victoriam penes eos fore, quorum ſe ciuis, qui generis claritate præſtaret, ſibi ipſi manus conſciſceret. Erat Antipœnus natalium dignitate omnium ſuorum ciuium facile princeps, ſed adduci is non poterat vt libenter mortem pro populi ſalute oppeteret: At eius filiæ alacriter ſe deuouerunt. Necem itaque cum ſibi ipſæ conſciſſent, publicos promeritæ ſunt honores. Ante ædem Eucleæ leo è lapide factus collocatus eſt. Dedicaſſe dicitur Hercules, victis in pugna Orchomeniis, & eorum rege Ergino Clymeni filio. Proximè abeſt Apollo Boëdromius, & qui Agoræus, id eſt Forenſis, vocatur Mercurius: fuit & hoc Pin-

dari donum. Diſtat filiorum Amphionis rogus à ſepulchris dimidium ſtadij. Permanet adhuc in eo rogo cinis. Prope Amphitruonem duo ſunt Mineruæ lapidea ſigna Zoſteriæ cognomento: Illic enim dicitur arma induiſſe Amphitruo, cum Eubœenſibus, & Chalcodonte congreſſurus. Ipſum verò arma induere, veteres cingere dixerunt. Nam & Homerum cum Agamemnonem Marti ſimilem Zona feciſſet, de armorum ornatu intelligi voluiſſe putant. Extat Zethi, & Amphionis commune monimentum, terræ non ſanè magnus tumulus: Ex eo qui Tithorean Phocenſiũ incolunt, terrã ſurripere magnopere ſtudent: Eo verò id agunt tẽpore, cum Sol taurum permeat. tunc ſi amotam ex eo tumulo terrã iniecerint, ager ſuus Tithoreenſibus, fœcundior redditur: Thebanis longè ſecus. Quare per eos dies diligenter ſepulchrũ cuſtodiunt. Id ita eſſe ex fatidicis Bacidis carminibus perſuaſum eſt vtriq; vrbi. Sunt verò ea carmina huiuſmodi.

Inferias quando à Tithorenſi plebe, precesq;
Et vota accipiet cum fratre Amphione Zethus:
Phœbus Agenoreum irradiat cũ lumine taurũ:
Tum noxam ingentem vitato quæ ingruit vrbi.
Nanque ſuos fœtus olim terra ægra negabit
E Phoci donec ſcindatur gleba ſepulchro.

Pho

Phoci monimētum Baccis ideo dixi, quod Lyci vxor Antiope præ ceteris diis Libero patri honorem habebat: Cum verò ab eo contendisset quæ vulgo prodita sunt: Deū illi aiunt vehementer succensuisse: Et ex eo, vti acres, & immodicæ sunt à dis animaduersiones, immisso furore mente captam per totam Græciam Antiopem errasse: Phocum verò Ornytione Sisyphi filio genitum insaniæ morbo eam liberasse, & vxorem duxisse: Quocirca commune Antiope, & Phoco monimentum positum fuit. At eos lapides, qui Amphionis tumulo subiacent nulla cura, aut arte elaborati, ea tradunt esse saxa, quæ Amphionis cantum secuta fuerant. Nam & de Orpheo carminibus proditum est, feras fidibus canentem secutas. Thebis Chalcidem à Prœtide porta iter est. In ipsa militari via Melanippi sepulchrum ostenditur, viri bellicis laudibus Thebanorum longè præstantissimi, qui cum Thebas Argiui oppugnatum venissent, Tydeum, & Mecisteum Adrastri fratrem occidit: Interfectus verò & ipse ab Amphiarao dicitur. Huic tumulo proximi sunt rudes lapides tres. Qui Thebanorum vetustas res commemorant, ibi Tydeum situm esse autumant, & à Mœone sepultum. Homeri

verò

verò ex Iliade versum in huius rei testimonium proferunt,

Tydeos, alta tegit Thebis quem terra sepultum.

Exin proxima sunt Oedipi filiorum sepulchra. Ad ea, quæ suscipiuntur, sacra, & si ipse non spectaui, narrantibus tamē fidem habui: Aiunt enim Thebani & alii ex iis, qui heroës vocantur, & Oedipi filiis inferias à se mitti. His certe dum adolent, cum flammā, tum emissum ex ea fumum, in partes duas discedere. Id ego vt crederem, facile me adduxit quod in Mysia, quæ supra Caycum est, vidi. Est ibi modica vrbs Pioniæ appellata, cuius conditorem Pionin de posteris Herculis vnū perhibent. Huic dum parentant, sponte fumus è sepulchro exilit. Hoc ipse dum accideret vidi. Tiresiæ etiam monimentum quod abest à sepulchro filiorum Oedipi stadia fermè xv. ostendunt Thebani. Verùm cum & ipsi fateantur Tiresiam in Haliartia è vita excessisse, honorarium esse, qui apud se est, tumulum credunt. Est etiam ad eam, quæ Oedipodia appellatur, aquam, Hectoris Priami filij apud Thebanos monimentum: Eius enim ossa ex huiusmodi oraculo ab Ilio se deportasse tradunt.

Excelsa incolitis Cadmi qui mœnia Thebæ,

Si

Si patriam optatis nunquam non esse beatam,
Ex Asia transferte demum magni Hecto-
ris ossa:
Hic Iouis imperio heroem sua iusta manebũt.

Oedipodia verò aqua iccirco est nuncupata, quòd in ea paternæ cædis cruorem Oedipus abluerit. Proximè ad eius aquæ fontem est Asphodici sepulchrum. Hic Asphodicus, sicuti opinantur Thebani, Parthenopæum Talai filium, dum pugna cum Argiuis committeretur, occidit. Nam Thebaidis carmina, quæ sunt de Parthenopæi cæde, Periclymenum eius interfectorem fuisse testantur. In hac eadem militari via, vicus est Teumessus, vbi occultatam à Ioue Europam ferunt. Est & alius de Teumesia vulpe sermo hinc ortus: Bacchum scilicet iratum ad Thebanorum perniciem eam feram ali voluisse, quæ cum iam prope ab eo cane, quem Procridi Erechthei filiæ Diana dono dedit, caperetur, & vulpes & canis in Lapidem sunt conuersi. Est Teumessi Mineruę Telchiniæ ędes, in qua nullum extat signum: Deæ cognomen coniici potest à Telchinibus, qui in Cypro olim fuerunt, extitisse: Eorum enim partem, cum in Bœotos venissent, ibi Mineruæ, credibile est, templum Telchiniæ dedicasse. A Theumesso stadia ad læuam

VII.

VII. progresſis, Gliſantis ruinæ ſe oſten dunt: Adiacet ad viæ dexteram tumulus non ſanè magnus, cum agreſti ſylua, tum conſitis arboribus opacus. Illic humati ſunt, qui Aegialeum Adraſti filium ſunt ad bellum Thebanum ſecuti, Argiuorum proceres, & inter eos Promachus Parthenopæi filius. Aegia leo verò ipſi Pagis monimentum erectum, iam antè dum Megarenſium res perſequerer expoſui. Qua Thebis recta Gliſantem iter eſt, regiunculam videas ſelectis lapidibus circũſeptam: Serpentis caput Thebani vocant. Serpentem ſanè, quocunque ille fuerit nomine appellandus, è cauerna luſtri ſui caput exerentem, gladio à Tireſia, cum forte illuc veniſſet, percuſſum tradunt, atque ex eo loco nomen inditum. Supra Gliſantem mons eſt, cui nomen Supremo, Hypaton ipſi nominant: Et in eo Supremi Iouis eſt templum cum ſigno: Torrentem fluuium præterlabentem Thermodontem nuncupant. Teumeſſum, & in viam, quæ Chalcidem ducit, regreſsis, in conſpectu eſt Chalcodontis monimentum: Qui cum prælium inter Thebanos, & Euboenſes fieret, ab Amphitryone eſt occiſus. Cernuntur exinde vrbium Harmatos, & Mycaleſsi ruinæ: Illi nomen, quòd eo in loco, non

autem

autem vbi Thebani dicunt, Amphiaraum cum curru in terræ voraginem descendisse Tanagræi memorant. Nam ex eo Mycalessum appellatam est vtriusque populi consensu, quòd bos ea quæ ad Thebas Cadmo, & eius sociis dux fuit, illic immugierit. Quemadmodum verò fuerit hæc vrbs ad vastitatem redacta, est à me in ea, quæ ad Atheniensium res pertinet, historia expositum. In ea, quæ ad mare spectat, Mycalessi parte, est Cereris Mycalessiæ fanum: Occludi illud singulis noctibus, & aperiri ab Hercule putant: Herculem verò ipsum de iis vnum esse, qui sunt Idæi Dactyli appellati. Ostenditur eodem in loco huiusmodi miraculum: Ad simulachri pedes poma omnia, quæ fert autumnus, exponunt: Ea quàm recentissima totum annum perdurant. Ad Euripi, qua parte is Eubœan à Bœotiorum finibus diuidit, & Mycalessiæ Cereris dexteram, paulò longius progressis est Aulis. Nuncupatam credunt ab Ogygis filia. Est ibi Dianæ ædes, & duo in ea è candido marmore signa: faces altera præfert, iaculanti est altera similis. Ad eius templi aram, cum ex Calchantis vaticinio essent Græci Iphigeniã immolaturi, pro puella ceruam mactandam submisisse deam perhibent

bent

bent. Platani verò eius, cuius in Iliade mentionem facit Homerus, nunc etiam in templo reliquam è trunco partem seruant. Proditum memoriæ est, cum Aulide aduersis tempestatibus Græci detinerentur, vbi repente secundi venti flare cœperunt, mactasse statim eos Dianæ, quascunque vel fœminas, vel mares habuit quisque in promptu hostias: Mansisse dehinc ritum, vt quauis hostia Aulide litari possit. Ostenditur etiam fons, ad quem platanus enata est: Et in terræ verruca prope Agamemnonis tabernaculum æneum limen: Palmæ verò ante ædem surgunt, fructum ferentes, qui non est omnino suauis edentibus, vti palmulæ ex Palæstina, mitiorem tamen iis quæ in Ionia leguntur. Homines non sanè multi Aulidem incolunt, & ij omnes figulinam exercent: Agrum colunt Tanagræi, & tota Mycalessi, & Harmatos vicinia. In Tanagræorum finibus ad mare, est quod Delium vocatur: In eo sunt Dianæ, & Latonæ signa. Vrbis suæ primordia Tanagræi Pœmandro Chæresilai filio, Iasij nepoti, Eleutheris pronepoti, accepta referunt: Et Eleutherem quidem ex Apolline, & Aethusa Neptuni filia genitum dicunt: Pœmandrum ipsum in matrimo-
nio

nio habuiſſe Tanagram Aeoli filiam: Cum tamen Corinna verſibus mandarit, Aſopi illam fuiſſe: Hanc eò viuendo ætatis proceſsiſſe, vt mutato nomine, à proximis vicinis Græa, ideſt anus, fuerit appellata: Quod nomen vrbi etiam inditum, eo vſque permanſiſſe, vt Homerus, quo loco Græcorum populos recenſet, hoc vtatur verſu.

Theſpian, Græanq;, & latā aruis Mycaleſſum.

Sed interiecto dein tempore priſtinum nomen recepit. Eſt etiam Tanagræ Orionis monumentum, & Cerycius mons, in quo editum in lucem Mercurium tradunt. Poloſon præterea, qui dicitur, Vicus: In eo Atlantem conſediſſe ferunt, & quæ ſub terra ſunt, & res cœleſtes exacta nimis diligentia inueſtigantem. Quòd ab Homero etiam dictum norunt.

Filia magnanimi Atlantis, qui cerula ponti,
Qui cœlum, ac terras proſpectat: quiq; colūnis
Proceris gemini dirimit confinia mundi.

Eſt in Liberi patris æde dignum quod ſpectetur, ſimulachrum ex Pario marmore, Calamidis opus. Admirationem intuentibus maiorem Triton affert, de quo dignitatis eſt quidam plenior ſermo. Tanagræorum primarias matronas, arcanis Liberi patris ſacris initiatas, ad mare, quo-

expiationis causa lauarent, descendisse: In eas natantes Tritonem impetum fecisse: Implorantibus numinis opem, Bacchum præsto fuisse, & ab eo pugna Tritonem superatum. Alter verò est sermo, non ille quidem superiori par dignitate, sed à fide hominum minus abhorrens. Quæcunque ad mare agerentur pecora, ex insidiis Tritonem adoriri, & rapere, inuadere etiam leuiora nauigia solitum. Tandem Tanagræi vini craterem exponunt: Ad eum cum accurrisset Triton odore allectus, potum, & somno correptum, de litoris tumulo præcipitem collapsum: Mox à Tanagræo homine bipenni caput ei à ceruice abscissum: Eo factum vt & nunc sine capite cernatur: Qui verò tunc eum temulentum videre, à Baccho occisum crediderunt. Vidi ego & alium Tritonem inter Romanorum spectacula cætera: Sed hoc, qui apud Tanagræos est, magnitudine certè inferiorem. Hanc præ se ferunt Tritones figuram: Capitis coma persimilis est palustri apio, tum colore, tum quòd capillum omnino nullum ab aliis possis discernere: Reliquum corpus squamma inhorrescit minuta, sed eadem propè, qua lima est duritia: Branchias infra aures habent, nares hominis, rictum

oris

oris latiorem, & pantheræ dentes: oculi glauci mihi esse visi sunt: manus digiti, vngues, quali sunt forma superiores conchyliorum testæ: Pinnulæ sub ventre, & pectore, pro pedibus vti delphinis. Vidi etiam Aethiopicos tauros, quos ex re ipsa Rhinocerotas nominant, quòd illis è nare cornu prominet, & paulò superius alterum non sanè magnum: In capite nullum habent. Præterea & Pœonios tauros spectaui hirto corpore cum omni ex parte, tum præcipuè pectoribus, & mentis: Nec minus Indicos camelos eodem propè quo pardi sunt colore. Est etiam fera, quam Alcen dicunt, media quadam inter ceruum, & camelum specie: gignitur in terra Gallia: Belluarum hāc vnam nequeunt homines, aut inuestigare, aut præuidere. Sed alias indagantibus feras, hanc non consulto, sed fortuitu nanciscuntur. Præsentit alioqui hominem olfactu, ex longo interuallo, ac statim in retrusos anfractus, & speluncas confugit. Venatores vbi campestres, vel montanos saltus ad stadia fermè mille in vrbem continenti indagine cinxerint, ita vt constanter omnes, quem quisque ceperit in eo ambitu locum obtineant, ad intimos eadem agminis forma recessus progressi, feras,

omnes in medio comprehendunt, & inter eas Alcen. Quæ si fortè lustrum in ea, quam obsederint regione non habuerit, nulla vtique reliqua est ad capiendum solertia. Iam verò eam belluam, quam Ctesias in historia de Indis Manticoram ab illis scribit appellari, à Græcis ob præcipuam in homines sæuitiam, Androphagum, non aliam à Tigride esse crediderim. Dentium illi in maxilla altera triplex ordo, & in extrema cauda aculeos habet, quibus & se cominus tueatur, & venatores eminus tanquam sagittis petat. Hāc ego famam, quæ veluti per manus tradita, inter Indos increbuit, minimè veram esse arbitror: Sed præ terrore fuisse homines hallucinatos: Nam in colore etiam decepti sunt, cum rubrum esse dixerint: Quod videlicet si quando eam in Sole viderint, talem, ac similem propè Soli colorem præ se ferre visa sit: Aut id fortassis ex celeritate accidit. Vt enim nullum omnino suscipiat cursum, ob miram tamen dum se huc illuc cōuertit agilitatem, propius vtique eam intueri sine periculo non licet. Equidem existimo, siquis vel Africæ, vel Arabiæ extremos fines peragret, vt cognoscat nūquid sint illis in locis quot cunque sunt apud Græcos animalium formæ:

mæ: Primum multas non inuēturum: Deinde, quæ ſunt eiuſdem generis, feras alia longè eſſe ſpecie ei viſum iri: Neq; enim homines tantùm ex cœli, terræque varietate diuerſam obtinent formam, ſed idem & reliquis accidit animantibus. Nam cum Libyeæ aſpides, eodem ſint, quo Aegyptiæ colore, in Aethiopia haud minus quàm homines nigras terra alit. Quocirca, neque ad aſſentiendum procliuior quiſquam eſſe debet, neque ſe omnino incredulum ad ea quæ ſint rariora præbere. Volucres ego ſerpentes nuſpiam ſpectaui: Vt reperiri tamen credam, eò maximè adducor, quòd homo Phryx, Scorpiū in locuſtarum modum pinnatū in Ioniā attulit. Sunt Tanagræ iuxta Liberi patris delubra tria Themidis vnum: Alterum Veneris delubrum: Apollinis tertium. In hoc eodem Diana, & Latona coluntur. Quod verò ad Mercurij templa duo attinet, quorū alterū Criophori, ideſt Arietem portantis, Promachi, hoc eſt Propugnatoris alterū nuncupant, ſuperioris quidem cognominis eam eſſe cauſam dicunt, quòd peſtilentiam Mercurius auerterit, circunlato in murorum ambitum ariete: Ob eámque rem Mercurium Tanagræis Calamis fecit, arietem humeris portantem. Qui ſanè puberibus cæ-

teris forma præstare iudicatus fuerit, is festo Mercurij die agnum humeris portans muros circumambulat: Propugnatorem verò iccirco vocari aiũt, quòd inuadẽtibus aliquando classe ex Eubœa Tanagræum agrum Eretriensibus, Mercurium Ephebos in pugnam eduxisse, & ipsum etiam, quippe qui ephebus esset, strigili armatum, præ cæteris, Eubœenses in fugam vertisse. In Promachi, potulacæ arboris quæ est Græcis andrachne, quòd sub ea planta educatum Mercurium prodidere, reliquiæ dedicatæ sunt: Non procul theatrum, & porticum erexerunt. In eo sanè Tanagræi præcipuam quandam præ cunctis Græcis religionis retionem mihi habuisse videntur, quod seorsum à profanis ædibus deorum templa ædificanda curarunt: In pura scilicet area, & ab hominum negotiationibus seiuncta. Corinnæ quidem quæ sola apud Tanagræos cantica fecit, in celebri vrbis loco est monimentum: In gymnasio ipsa picta est, tænia redimita: Victoriæ illud insigne, quod Thebis carmine Pindarum vicerit: Vicisse eam arbitror linguæ causa. Neque enim Dorica, vti Pindarus, cecinit, sed ea, quam essent facile Aeolenses percepturi. Quòd autem fuerit ea sui temporis fœminarum formosissi-

ma

ma, non est difficile ex ipsius imagine coniicere. Sunt Tanagræ gallinaceorum genera duo pugnaces: & qui Merulæ dicuntur: Hi eadē sunt qua Lydorū aues magnitudine: Colore coruo similes: Palearia, & crista ad Phenij similitudinē: Notas habēt candidas in rostri, & caudæ extrema parte. Hæc propemodum eorum forma est. In ea Bœotiæ parte, quæ ad læuam Euripo est, Mesabius mons se attollit: Infra eum est maritima Bœotiorum vrbs Antedro. Nomen ei contigisse tradunt vel ab Anthedone nympha vel Anthamo Neptuni filio, ex Alcyone Atlantis filia, quòd is huius loci dominatu fuerit aliquando potitus. Est apud Anthedonios medio maximè vrbis loco Cabirorum templum: Et ab eo proximè abest sacer Cereri lucus, cū Proserpinæ æde. Signum deæ è candido marmore: Liberi verò patris templum cum simulachro fecerunt ante vrbis mœnia, qua ad agrum interiorem iter est. Sunt eo in loco Iphimedæ, & Aloëi filiorum sepulchra: Fuisse ab Apolline interemptos in Naxo, quæ supra Paron est, Pindaro cum Homero conuenit. Sed eorum sunt Anthedone monimenta. Est præterea ad mare locus, quem Glauci saltum nuncupant. Piscatorem Glaucum, & repente

herba quadam gustata inter maris deos receptum,& futura prædicere,cum alij credi dere, tum præcipue nauiculatores multa quotannis de eius diuinatione memorant, quæ cum ab Anthedoniis Pindarus,& Aeschylus accepissent,illi quidem curæ non fuit multa de Glauco versibus suis mandare,cum Aeschylus totius fabulæ argumentũ à Glauco deduxisset apud Thebanos ad Prętidẽ portã, est quod Iolai vocatur gymnasium: Et item stadium, quale in Olympia, & in Lauriis,terræ scilicet agger. Oditur etiam eo in loco Iolai heroicum monimentum: E vita verò illum in Sardinia excessisse simúlque ex Atheniensibus, & Thespiensibus.qui cum eo illuc transmiserant,ipsi etiam Thebani confitentur. Stadium transgressis, ad dexteram est Hippodromus, & in eo Pindari monimentum. Pindarum,cum esset adhuc adolescentulus, Thespias proficiscentem per æstatem meridiano colore fessum somnus arctior complexus est. Aduolarunt apes,quo paululum de via diuerterat, & ad eius labia mel adleuerunt. Hoc fuit carmina pangendi Pindaro initium.Cum verò iam late per totam Græciam magna esset famę celebritate, ad gloriæ fastigium eundem euexit Pythiæ vox,qua Delphi iussi sunt,
æquam

æquam omnium, quæ Apollini deferrentur, primitiarum partem Pindaro tribuere. Exacta iam ætate insomnis videre visus est adsistere Persephonen, & queri, vnam se ex omnibus diis non fuisse ipsius carminibus exornatam. Verùm vbi ad eam venisset, suum etiam ipsi hymnum esse facturum. Paulò quidem post, atque adeo ante decimum ab eo somnio diem, vitæ muneribus est perfunctus. Erat Thebis anus quædam Pindaro genere coniuncta, & in multis eius canticis decantandis valde exercitata: Ei Pindarus se per quietem ostendens: hymnum in Persephonem cecinit: Illa mox experrecta, conscripsit omnia, quę cantantem Pindarum per visum in quiete audierat. In eo sanè cantico, inter alia Ditis cognomina, est Chrysenius, ab aureis nempe habenis, quod ad Proserpinæ raptum pertinere satis constat. A Pindari monimento ad Acræphnium itur via magna ex parte plana: Fuisse ab initio eam vrbem tradunt in Thebani agri parte. Compertum verò habeo confugisse illuc profugos homines, quo tempore Thebas Alexander euertit: Illi enim præ corporis imbecillitate, & senectute, cum ne in Atticam quidem recipere se potuissent, hoc loco consederunt. Situm est

oppidum in Ptoo monte. Quæ spectentur illic digna: Liberi patris ædes, & signum. Progressus stadia fermè xv. ab vrbe, ad dexteram Apollinis Ptoi templum videas: Athamantis, & Themisthûs filius fuit Ptous: Ab eo Apollini cognomen, & monti nomen datum, sicuti Asius versibus prodidit. Ante excisas ab Alexandro Thebas, fuit eo in loco oraculum minimè fallax. Venisse aliquando narrant Europensem hominem Myn nomine à Mardonio missum, consulendi causa: Ei roganti Persicis verbis, respondisse Deum non Græca, sed ipsum etiam Barbarica lingua. Superato iam Ptoo monte, est ad mare Bœotorum vrbs Larymna: nomen inditum putant à Larymna Cyni filia. Eius natales altius repetam in exponendis Locrorum rebus. Cum Opunte olim censebatur Lorymna. Auctis deinde Thebanorum opibus, vltro se ad Bœotos adiunxerunt: Est illic Liberi patris delubrum, & recto statu simulachrum. Lacus proximus est, prælti gurgitis. Qui supra vrbem sunt montes, luculentam præbent venatorib. aprorum copiam, Acræphnio recta ad lacum, cui Cephisis nomen, Copaidem alij nominant, pergentes, campi accipiunt, Athamantij dicti: Habitasse eo in loco Athamantem ferunt.

rũt. In fluit in lacum Cephiſſus amnis, à Li lœa Phocenſium ortus: quà Copas nauibus iter. Sunt Copæ paruum oppidum, ad lacum ſitæ: Eius in recenſenda claſſe mentionem fecit Homerus, Cereris ibi ſunt, Liberi, & Sarapidis delubra. Aiunt Bœoti circa eum lacum alia quondam oppida, Athenas, & Eleuſinem habitata, quæ per hybernos dies lacus eluuione fuerint deleta. Cephiſsidis piſces nihil ab aliorum lacuum piſcibus præcipuum habent. Anguillæ certè ex eo lacu maximæ, & eſu ſuauiſsimæ. Vltra Copas, ad læuam ſtadia propè XII. ſunt Holmones. Ab Holmonibus ſtadia VII. diſtat Hyettus. Vici nunc ſunt, vti ab initio ſemper fuerunt: Et mea quidem opinione ad Orchomeniorum fines pertinẽt cum Athamantiis campis. De Hyetto verò homine Argiuo quæ accepi & Holmo Siſyphi filio, in Orchomeniorum hiſtoriam conferam. Holmonibus ne minima quidem res vlla ſatis digna quæ ſpectetur extat. Hyetti Herculis delubrum viſitur, & ex eo morborum remedia expetuntur. Signum non eſt arte elaboratum, ſed è rudi lapide priſco more. Ab Hyetto abſunt Cyrtones ſtadia XX. Modico olim oppido priſcum fuiſſe nomẽ, Cyrtonẽ dicũt, Habitatur in ſummo

mo monte, & Apollinis illic est templum, & lucus: Apollinis recto statu, Dianæ sunt signa. Frigida emanat è saxo aqua. Proximum fonti est Nympharum sacellum, & exiguus lucus, in quo omnes arbores consititiæ sunt. A Cyrtonibus monte iam superato, est oppidum Corsea, infra lucus syluestrium arborum, illicum magna ex parte: In aprica luci regione sub diuo est Mercurij signum non omnino magnum. Abest à Corsea lucus stadij fere dimidium: Vbi in planiciem descensum fuerit, Platanius amnis illic in mare exit. Ad fluminis dexteram sunt Bœotorum extremi, eius nempe accolæ maris quod Locrorum continentem agrum ab Eubœa diuidit. Allas oppidulum inhabitant. Sed vt Thebas reuertamur, ad Neitin portam est Menœcei Creontis filij monimentum: Qui seipsum vltro occidit ex oraculo Delphici Apollinis, quo tempore Polynices cum Argiuorum exercitu Thebas oppugnatum venit. Ad eius tumulum malus Punica enata est, cuius poma, cum maturuerint, rupto exteriore cortice, sanguinis nescio quid simile ostendunt. Hæc quidem arbor ad perpetuitatem repullulauit. Ad vitem etiã Thebani cum apud se primumè terra prodisse di

se dicant, eius tamen rei indicium, quod hoc tempore monstrent, nullum habent. Non longe à Menœcei sepulchro, Oedipi filios aiunt singulari certamine pugnantes mutuis vulneribus concidisse. Pugnæ eius documentum pila erecta cum lapideo scuto. Ostenditur etiam locus, in quo Iunonem Herculi infanti mammam præbuisse quodam Iouis dolo tradunt. Hæc vniuersa regio Syrma, id est Tractus Antigones nuncupatur: quòd Antigone cum Polynicis cadauer nullo conatu tollere quiuisset, trahere illud aggressa eò pertraxit, vsque dum in accensum iam Eteoclis rogum coniecit. Trans amnem, cui à Lyci vxore Dirce nomen (ab ea verò Antiopen fama fuit iniuriosius tractatam, & ob eam causam ab Antiopes filiis interfectam) sed amne Dirce transmisso, videas Pindari domus ruinas, & Dindymenæ matris sacrarium à Pindaro dedicatum. Signum deæ Aristomedis, sed Socratis Thebanorum opus. Die vnico anniuersario sacrarium aperire solenne habent. Eo ipso die mihi, vt adessem cōtigit: quare signum id fuit mihi spectandi copia. Est autem è Pentelico marmore, sicuti & solium. Circa viam à porta Neitide Themidis fanum est, cum signo è candido lapide: Parcarum

carum quoque,& Iouis:Marmoreus eſt Iupiter:Parcis nulla ſunt ſigna.Modico loci interuallo ſtat ſub diuo Hercules cognomine Rhinocoluſtes,quod caduceatoribus iis,qui ab Orchomeniis ad tributum poſcendum miſsi fuerant(ſicuti narrant Thebani)ad contumeliam nares præcidiſſet. Stadia progreſſus v. & xx. Cabiriæ Cereris,& Proſerpinæ lucum videas,quo intrare initiatis duntaxat fas eſt. Ab hoc luco diſtat ſtadia ferè VII. Cabirorum ædes. Qui verò ſint Cabiri,& quo ritu ipſis, & Magnæ matri ſacra fiant, reticenti mihi, ab iis hominibus,quos hæc audiendi ſtudium tenet,eſto venia:Hoc vnum me nulla prohibet religio, vel in vulgus efferre, Tale fuiſſe ſacrorum initium, cuiuſmodi à Thebanis traditur.Ciuitatem enimquõdam in hoc loco,& homines fuiſſe memorant,qui Cabiri ſint nominati.Eorum vni Prometheo,eiúſque filio Aetneo, hoſpitibus ſuis, Cererem depoſiti neſcio quid commiſiſſe. Quidquid enim illud fuerit, & quid in ea re fieri cõtigerit,literis mandare fas mihi non duxi. Initia certe fuere Cabiræis, Cereris donum, Quo tempore autem Argiuorum exercitus,qui ſunt Epigoni,ideſt Poſteri, voce Græca appellati, Thebas expugnarunt,ciectis è ſedibus ſuis

Cabiri

Cabiræis intermissa per aliquod tempus initia fuerunt: Donec Pelarge Potnei filia cum Isthmiade viro suo mysteriorum ritum restituit: Extra fines tamen, in eum locum, qui est Alexiares dictus, initia, Pelarge transtulit. Cum interea Telondes, & qui reliqui fuerunt de Cabirorum gente, in Cabiræam terram redissent, Pelarge ipsi ex Dodones responso & alij sunt honores decreti, & vt fœta hostia ei fieret institutum. Cabirorum religiones qui violassent, inexpiabilis sceleris pœnam effugere non potuisse, certissimis rerum euentis compertum est. Nam quæ Thebis fierent sacra, cum essent Naupacti profani homines ausi vsurpare, non multo post fraudem luerunt. Ex illis etiam de Xerxis copiis, qui duce Mardonio in Bœotia statiua habuerunt, quæ pars in Cabirorum fanum introire non dubitauit, vel ingentis prædæ allecti cupiditate, vel potius, vti ego arbitror, ad numinis contemptum, insania omnes correpti partim se in mare abiecere partim de præruptis rupibus præcipites dedere, Cúmq; Alexãder superatis prælio Thebanis vrbẽ & agrũ igni, ferróq; paruastasset, qui è Macedonibus intra fanũ Cabirorũ irruperũt, omnes aut fulminibus, aut è cœlo missi ignibus exanimati sunt.

ſunt: Tanta fuit iam tum ab initio eius templi religio. Ad dexteram Cabirorum campus eſt, à Tenero vate, Teneri dictus: Apollinis hunc, & Meliæ filium fuiſſe putant. Eſt etiam Herculis templum cognomento Hippodoti. Herculem enim aiunt cum ab Archomeno exercitus, in hunc locum veniſſet, Orchomeniorum equos noctu apprehenſos ad currus vinculis impediſſe. Paululum hinc abeſt mons, vnde Sphingem fama fuit, ex inſidijs erũpere ſolitam, ad hominum perniciem, cum ſua illa ambigua cantilena: & ſi dicunt alij claſſe mare illam, quod ad Anthedonem eſt, Piraticis excurſionibus infeſtum reddidiſſe: Deinde hoc monte occupato, latrocinia exercuiſſe, vſquedum eam Oedipus interfecit, loci difficultate, cum exercitu Corinthiorum ſuperata. Traditum etiam eſt Laij notham fuiſſe filiam, quam pater oraculum quod Delphis Cadmus acceperat, pro ſua in illam beneuolentia, edocuiſſet. Eo quidem tempore nihil aliud reges quàm quod ex oraculo cognouiſſent pro certo habere ſolitos. Quoties itaque de regno eſſet controuerſia, ad Sphingen conſulendi cauſa finitimi ventitabant. Fuere Laio ex pellicibus filij: Sed reſpõſum illud Pythij Apollinis, Epicaſtæ tantùm

tantùm,& liberis,quos Laius ex ea suscepisset,notum aiunt fuisse. A Sphinge autem dolo fratres ita circunuentos,vt ex ipsis quæreret num datum Cadmo responsum,si Lai filij essent,cognitum haberent: Quòd si negassent,capite eos statim condemnabat,eo scilicet crimine, quod non essent ex ea gẽte ad quam regnum,de quo disceptabant, pertineret. Venisse verò ad illam Oedipum ex quodam somnio de oraculo,edoctum. A monte,de quo iam diximus, decem absunt stadia Onchestij vrbis ruinæ: Ibi quondam habitasse dicunt Onchestum Neptuni filium. Aetate quidem mea delubrum, & signum extat Neptuni Onchestij, & lucus, quem suis Homerus carminibus ornauit. Qui deflexerint à Cabirorum ad sinistram, stadia circiter L. Thespiam peruenient: Vrbs ea infra Heliconem montem cõdita fuit: A Thespia Asopi filia vocatam putant. Sunt qui dicant Thespium Athenis profectum vrbi nomen dedisse: Erechtheo patre genitum perhibent. Est adhuc in oppido æneum Saoti; id est Seruatoris Iouis signum: Inde ortum habuit religio, quod cum in ciues insigni feritate draco seuiret, deus imperauerit ephebos quotannis singulos sorte ductos feræ expo-

ni: Et cæterorum quidem qui periere nomina exoleuerunt: Eorum vni Cleostrato amatorem Menestratum loricā æneam faciundam curasse, resupinatis extrorsum hamis consertam: Eam loricam puer indutus, cum vltro draconi occurrisset, mortē quidem oppetiit, sed ipsam etiam feram exanimauit. Ex eo rei euentu Ioui Seruatori cognomē extitit. Liberi signum, Fortunæ deinceps, & Salubritatis: Mineruam præterea cognomento Erganen, & ei assistentem Plutum fecit. Venerantur Thespienses maximè deorum omnium Cupidinem, cuius est signum vetustissimum, rude quoddam saxum. Qui primus tantos apud Thespienses præ cæteris dis honores Cupidini habēdos censuerit, compertum certè non habeo. Non minore verò cultu Pariani qui circa Hellespontum sunt, ex Ionia oriundi, (Erythris nempe huc Colonia deducta) at nostra ætate Romanis parent, eundem prosequuntur deum: Cupidinem certè, vulgus hominum, natu deorum minimum, & Veneris filium putant. Lycius verò Olen, qui antiquissimos Græcis fecit hymnos, in Lucinæ hymno, matrem esse Cupidinis Lucinam ipsam dicit. Et qui post Olenem carmina fecerunt, Pamphus, & Orpheus, de Cupi-
dine

dine nonnulla verſibus mandarunt ſuis, quæ Lycomedi initiis celebrandis cantarentur. Ego ſanè quædam cognoui de homine qui ſacras lampadas præferebat, quæ conſulto reticeo. Heſiodum quidem, vel quicunque is fuerit, qui à ſe ſcriptum de Origine deorum carmen Heſiodi nomine ediderit, ſatis ſcio prodidiſſe Chaos primum, Terram deinde, Tartarum & Cupidinem genitos. At Lesbia Sapphò multa de amore, & ea non ſatis inter ſe conſentanea cecinit. Theſpienſibus ex ære Cupidinem elaborauit Lyſippus, & ante eum è marmore Pentelico Praxiteles. De Phrynes quidem in Praxitelen dolo, alio loco res eſt à me expoſita. Primum omnium è ſede ſua Cupidinem hunc Theſpienſem amotum à Caio imperatore tradunt: Theſpienſibus deinde remiſſum à Claudio: Nero iterum Romam reportauit: Ibi eſt igni conſumptus: Eorum verò qui eius numen violauerant, alter à milite, cui teſſeram obſcenam eandem ſemper per ludibrium dare ſolebat, eſt occiſus: Neronis & in matrem, & in vxores crudelitas, atque impuri ac nefarij amores, ſatis vulgati ſunt. Qui ætate noſtra Theſpiis eſt Cupido, eum fecit Menodorus Athenienſis, Praxitelis opus imitatus.

Est eo ipso in loco Venus,& Phrynes effigies è marmore, vtranque idem Praxiteles fecit. In alia vrbis parte est Melænidis Veneris ædes, forum præterea,& theatrum, valde quæ spectentur digna. Ibi posita est Hesiodi ex ære statua : Et non longe à foro Victoria ex ære,& Musarum delubrum non vtique magnum : Signa in eo è lapide parua. Habent Herculis etiam Thespienses templum : Sacerdotio fungitur puella, ad extremum vsque vitæ tempus virginitatem retinens : Eius rei causam talem afferunt. Herculem tradunt Thestij filias quinquaginta (tot enim erãt) eadem nocte cõstuprasse, vna excepta, eam cum obsequi recusasset, sacerdotum sibi, perpetuæ virginitatis lege data, legisse. Audiui tamen alios, qui omnes planè Thestij, quinquaginta filias ab Hercule eadem vna nocte vitiatas,& ei singulos mares filios peperisse narrarent:& quidem geminos, natu maximam,& minimam. Ego verò adduci nunquam posſim vt credam, Herculem in amici hominis filiã ira tam acri incitari potuisse. Præterea qui dum inter homines esset, aliorum iniurias,& in Deos in primis impietatem est seuere vltus, qui sibi ipse aut templum ædificandum curasset ? aut sacerdotio demandato

se-

Te pro deo haberi voluisset? Sed omnino hoc mihi templum multo vetustius esse visum est, quàm vt Herculis, qui Amphitruonis fuit, ætate dedicatum existimari posSit. Et haud scio an Herculi potius, qui de Idæis Dactylis vnus fuit, templi eius dedicatio sit tribuēda: Cum & Erythræos in Ionia, & Tyrios sua illi templa erexisse nouerim. Neque verò Bœoti illius Herculis nomen ignorarunt, cum Cereris Mycalesiæ dicant ædem Idæo Herculi commissam. Helicon montium, qui in Græcia sunt, omnium præstat soli bonitate, & arborum crebritate. In eo potulacæ frutices longè suauisSimi soporis fructum ferunt. Aiunt incolæ, earum, quæ ibi gignuntur, herbarū, aut radicum, nullas omnino esse homini mortiferas: Quin & serpentum virus loci eius pastionibus infirmari, atque adeo vt si quem serpens vlla momorderit, is vbi vel de genere Psyllorum, qui in Africa sunt, quenquam, aut aliquod ad id affectum medicamentum nancisci potuerit, facile periculo liberetur. Est alioqui teterrimæ cuiusque serpentis venenum & homini, & cæteris animantibus lethale. Fit verò illud ex pabuli natura ad perniciem valentius. Audiui siquidem Phœnicem hominem cum diceret, in monta-

na Phœnices parte radicum quarundam paſtu viperas magis efferari: Narrabat idẽ viperam aliquando cum hominem aſſequi nequiſſet, arbori, ad quam ille effugerat, venenum afflaſſe, ac ſtatim hominem enectum. Hæc ille. De viperis verò iis, quæ in Arabia inter balſami arbores verſantur, diuerſum quiddam accepi: Id huiuſmodi eſt. Sunt balſami arbores ea quæ myrti ſtirpes magnitudine: Folia illis qualia herbæ amaraco. Habent ſua circa eas plantas cubilia viperæ plures vno, alio pauciores loco: Eſt enim eis balſami liquore cibus multo ſuauiſsimus: Ipſa etiã fructicis vmbra maximè delectantur: Vbi ſua fuerit legendo humori tempeſtiuitas, veniunt in ſacrum lucum Arabes cum binis ligneolis regulis ſinguli, earum complosu beſtias fugant: Occidi verò magna eſt religio, quòd ſacras & genios veluti quoſdam eſſe balſami putant. Quòd ſi quem morſu appetierint, plaga eſt qualis è ferri vulnere, veneni omnino expers: Quòd ſcilicet balſami paſtu liquoris vnius omnium odore præſtantiſsimi, veneni acerbitas illa priſtina miteſcit. Et hæc quidem ita ſe habent. In Helicone primos omnium ſacra Muſis feciſſe, & Muſis eum montem conſecraſſe Ephialten, & Otum

Otum tradunt: Eosdem etiam Ascram condidisse Hegesinus in eo,quem de Attica terra scripsit,libro,his versibus mandauit.

Ast Ascræ optato potitur Neptunus amore:
Mox illi quæ progenuit voluentibus annis
Oeoclum,natis olim qui iunctus Aloei
Vdis ad radices Heliconis condidit Ascran.

Hanc Hegesini poësim ego nunquam legi: Quando ante me natum prorsus euanuerat:Sed Callippus Corinthius in historia,quam de Corinthiorum rebus conscripsit,eorum Hegesini versuum testimonio vtitur: Eos itaque nos ab ipso Callippo sumpsimus. Ascræ ætate mea turris vnica reliqua fuit:Et præterea nihil,quod posset memoriæ prodi. Aloëi quidem filij Musas numero tres religione sanxerunt: Nomina verò illis imposuerunt, Meleten,Mnemen,& Aceden: Quasi dicas meditationem, memoriam, & cantionem. Tempore dein satis multo post, Pierum Macedonem ferunt, à quo vni de Macedoniæ montibus nomen, cum Thespias venisset, vt nouem Musæ, hisce, quibus nunc appellantur, nominibus colerentur,instituisse:Aut quòd rectius id duxisset,aut quòd ex oraculo quopiam id ei imperatum fuisset, aut postremo quòd ea in

re Thracum esset disciplinam secutus. Solertior enim Thraces Macedonibus gens, & in diis colendis haud quaquam pari neglectu. Sunt qui Pierum ipsum filias nouem habuisse dicant, eásque de Musarum nominibus appellasse, & ex illis natos Piero nepotes iis præditos nominibus fuisse, quibus Græci eos, qui Musarum partu editi perhibentur, nominant. At Mininermus, qui elegis pugnam Smyrnæorum conscripsit, contra Gygen, & Lydum, in ipsa operis ingressione prima antiquiores Musas Cœli, alias illis natu posteriores Iouis filias memorat. In Helicone qua iter ad Musarum lucum, ad læuem fons est Aganippe: Filiam Aganippen Termessi fuisse dicunt: Circunfluit Termessus. Heliconem rectà ad lucum Musarum pergentibus est Euphemes effigies è lapide fabricata. Fuisse Euphemen tradunt Musarum nutricem: Est illi proxima Lini statua è saxo in speluncæ modum cauato prominens: Huic parentant quotannis antequam sacra Musis faciant: Genitum Linum Amphimaro Neptuni filio ex Vrania vulgo proditum est: Musices eum gloria superiores omnes anteisse, & ab Apolline, cui se cantu conferebat, occisum. De Lini quidem morte ad

Bar

Barbaras etiam gentes luctus peruenit: Siquidem apud Aegyptios carmen vsurpatum est, quod Linum Græci dixerunt: Appellarunt ipsi tamen Aegyptij id patria voce Emanerum: Sed Græci poëtæ, & in primis Homerus, eius cantilenæ tanquã Græcæ mentionem fecerunt: Cum enim Lini casus cognitos haberet, in Achillis scuto Vulcanum inter alia cælasse commentus est, puerum fidibus canentem Linum.

Quos inter medios iuuenis testudine dulci,
Suaue, Linum arguto cecinit modulamine pulchrum.

At Pamphus, qui Atheniensibus hymnos antiquissimos fecit, increbrescente ob Lini mortem luctu, Oetolinum, id est Flebilelinum, dixit. Sappho deinde sumpto è Pamphi versibus Oetolini nomine, Adonim ipsa simul, & Oetolinum decantauit. Thebani verò sepultum apud se Linum fuisse autumant, addentes Philippum Amyntæ filium profligatis ad Cheroneam Græcis, somnij cuiusdam monitu Lini eruta ossa in Macedoniam transportasse: Mox itidem alio commotum somnio Thebas reportanda curasse. Sepulchri verò omnem superficiem, ac planè vestigia omnia temporis diuturnitate abolita. Narrant etiam Thebani fuisse alterum minorem

Linum, qui sit Ismenij dictus, quem Hercules puer, dum ab eo musicam doceretur, occidisset. Carmina certè neque superior ille Amphimari, neque hic posterior vlla fecere: Vel quæ fortaßis fecerunt, ad posteritatis memoriam non peruenerunt. Musarum signa antiquiorum, Cephisodoti sunt opus. Paulò hinc longius Cephisodoti aliæ sunt Musæ tres: Strongylionis totidem, hominis qui boues, & equos vnus omnium optimè expreßit: Reliquas tres fecit Olympiosthenes. Est præterea in Helicone Apollo æneus, & Mercurius de lyra inter se litigantes: Bacchus etiam Lysippi: Nam erecto statu Liberi patris simulachrum dedicauit Sylla, omnium Myronis operum, Erechtheo, qui Athenis est, excepto, longe quod spectetur dignißimum: Neque verò de suo Sylla donum dedit, sed illud Orchomenijs eripuit: Hoc illud est Græcis vsurpatum verbum: Deos alienis copiis venerari. Poëtarum etiam, & aliorum musicæ laude insignium virorum, illic statuas videas. Inter eos Thamyrin iam cæcum fractam lyram attrectantem. Arion Methymnæus delphino insidet. Sacadæ verò Argiui, qui effigiem finxit, quod Pindari de eo carminis exordium nō intellexit, corporis magnitudine

nihilo tibicinem tibiis grandiorem fecit. Sedet ibidem Hesiodus citharam genibus sustinens, quod tamen non fuit eius gestamen, cum, sicuti licet eius versibus colligere, ad Lauri virgam caneret. De Hesiodi verò, & Homeri ætate, & si mihi sunt omnia diligentius conquisita, non est tamen libitum meam ea de re sententiam explicare, cum scirem & inter superiorum ætatum homines, & inter eos, qui tēporibus meis ad rei poëticæ studium animum adiecerunt, de hoc ipso contentiosius disceptatum. Thracio quidem Orpheo mysterij simulachrum assistit: Circunstant canentem feræ in marmore, & ære expressę. Græci & alia multa quæ nunquam euenerunt pro veris habent, & illud inter cætera, Orpheum Calliopes filium fuisse, non tamen eius, quæ Peiri filia fuerit, allicere solitum cantu feras: Eundem ad inferos descendisse, quo exoratis inferûm diis vxorem reciperet. At enim opinione mea Orpheus carminis concinnitate omnes, qui ante ipsum fuerunt, longo superauit interuallo: Magnam autem ex eo est authoritatem consecutus, quòd & deorum initia, & nefariorum facinorum expiationes creditus est adinuenisse: Morborum etiam remedia, & iratorum numinum placationes

tiones. Thracum verò fœminas insidias ei primum fecisse, quòd secum viros quacunque errans huc illuc traheret: Virorum tamen metu non statim ausas facinus perpetrare: Deinde mero largius hausto, quod cogitauerant perfecisse. Ex eo institutum, vt viri non nisi temulenti ad prælia exirent. Sunt qui dicant fulmine ictum concidisse. Hoc mortis genere peremptum, quòd initiorum arcana profanis, & rudibus hominibus tradidisset. Est & illud memoriæ proditum, vxore mortua venisse illum Aorrhum in Thesprotidem, quod ibi peruetus esset per vmbrarum euocationem oraculum. Ibi cum Eurydices animam adesse putasset, & sua se opinione falsum respiciens animaduertisset, vltro sibi ipsi mœrore confectũ manus consciuisse. Addunt Thraces, Luscinias, quæ circa Orphei sepulchrum nidos habeant, suauiores quàm cæteras, & vocaliores cantus edere: Macedones verò, qui sub montibus Pieriam terram incolunt, ad vrbem Dion, eo ipso in loco à fœminis occisum Orpheum autumant. A Dio per montanam viam stadia xx. progressus, columna est ad dexteram: Super imposita columnæ est lapidea vrna: In ea Orphei

ossa

oſſa condita eſſe, regionis eius incolæ dicunt. Præterfluit hũc locum Helicon amnis: Is vltra ſtadiũm LXXV. infra terram ſe abdit: Occulto dein meatu ſtadia XX. elapſus, ſe denuo oſtendit, & Baphyræ nomine pro Helicone ſumpto, in mare ſe nauigabilis infert. Hunc amnem Diatæ aperto quondam alueo decurriſſe aiunt: Ab eo verò primum tempore, quo mulieres illæ, quæ Orpheum occiderant, ſanguinem abluere conatæ ſunt, terram ſubiiſſe, ne pollutis ea cæde fœminis ad expiãdum ſcelus aquas præberet ſuas. Ab hoc longè diuerſum Lariſſæ ſermonem audiui. Vrbem olim in Olympo celebrem, Libethra nomine fuiſſe, quà mons in Macedoniam ſe immittit: Ab ea vrbe non longè Orphei monimentum abeſſe: Libethriis olim è Thracia à Liberi patris oraculo reſponſum allatum, à ſue vrbem deletam iri, cum primũ Orphei oſſa Sol aſpexiſſet: De hoc illos oraculo ſolicitos eſſe oportere ſe nihil putaſſe, quod nullam omnino feram vel tantam, vel tantis præditam viribus exiſtere poſſe crederent, quæ vrbem eiuſmodi poſſet excindere, cum ea non magis fiducia quadam, quàm ſuo robore niteretur. Atqui vbi diis viſum eſt, hæc acciderunt. Paſtor quidam meridie recubuit

feſſus.

fessus ad Orphei tumulum: Is cum fortè somno se dedisset, in somnis cœpit Orphei versus magna, & suaui voce decantare. Ea voce qui proximis locis vel pascebant, vel fortè arabant, commoti, intermisso opere, ad illam dormientis pastoris cantilenam accurrerunt. Ibi cum ita, vt fit, alterum alter trudentes impellerent, dum propius quisque ad pastorem certant accedere, columnam euertunt: Ea ruente fracta est vrna: quo factum, vt Orphei ossa Sol aspiceret. Ea deinde, quæ insecuta est, nocte, ingenti aquæ vi de cœlo effusa Sus amnis, vnus hic est de Olympi torrentibus, Libethriorum muros deiecit: Sacras, & profanas ædes euertit: Homines ipsos, & animalia cuncta, quæ intra mœnia fuerunt, extinxit. Quare deletis Libethriis, Macedones qui Dion tenebant (vti mihi Larissæus hospes narrabat) Orphei ossa Dion translata sibi vindicarunt. Iam verò qui sunt in poëtarum scriptis non indiligenter versati, satis norunt in Orphei hymnis singulis breuitatem summã quæsitam: neque omnino multos numero esse: Lycomedæ eos planè qui sint, sciunt, & initiis suis concinunt: Ac sunt illi quidem carminis elegantia & ornatu, primi secundum Homeri hymnos, religionis, & sanctitatis

ctitatis multo hi plus præ se ferunt. Arsinoës etiam in Helicone statua est, quam Ptolemæus, & si germanus frater erat, vxorem tamen duxit: Ea statua passeri insidet (idest struthiocamelo) ex inuolucrum genere. Habent hi quidem alas vti alites cæteri, sed præ corporis mole humo se in sublime nequeunt attolere. Est ibidem cerua Telepho Herculis filio infanti mammam præbens, & bos proximo loco. Inter cętera eius loci insignia est Priapi signum: Huic deo & alibi honorem habent, quibus capellarum, & ouium greges, vel apum aluearia curæ sunt: Sed eum præ dis cunctis venerantur Lampsaceni, Libero patri è Venere genitum dictitantes. Sunt in Helicone & alij tripodes dedicati, & is, quem Chalcide ad Euripũ Eubœæ de carminibus præmium tulisse Hesiodum tradunt. Lucum circunquaque accolunt finitimi. Thespienses dies festos agitant, & ludos Musarum, quæ Musæa vocant: Cupidinis etiam ludos faciunt, quibus non solùm musicis hominibus, sed athletis etiã sua exposita præmia. Supra lucum stadia fermè xx. ascendentibus, est fons, qui Equi dicitur: Elicuisse hunc vngula terram fodientem Bellerophontis equum tradunt: ob eam rem Hippocrenen nominat um.

natum. Bœotiorum quidem populi, qui circa Heliconem domicilia habent, ex opinione quadam à maioribus accepta, Hesiodum negant aliud quidquam, præter illud poëma, quæ Opera appellantur, scriptum reliquisse. Quin & ex eo Musarum inuocationem, quæ in exordio est, remouent. Principium statuentes carminis eum locum fuisse, qui de Cōtentionibus est. Quin & plumbeam mihi tabulam ostenderunt iuxta fontem positam, in qua scriptum est carmen illud ipsum, quæ Opera inscribuntur. Diuersa est ab hac, eorum sententia, qui multa alia versuum volumina Hesiodo adscribunt: Ea videlicet, quæ in mulieres decātata sunt, & quas magnas Eœas, nominant: Deorum gentilitatem: In Melampodem vatem carmen: Thesei cum Pirithoo ad inferos descensum: Chironis præceptionem ad Achillem instituendum: Tum quæ operibus, & diebus continentur. Didicisse iidem Hesiodum Diuinandi artem tradunt ab Acarnanibus: Et extant sanè eius de Diuinatione carmina quæ ipsi legimus cum iis, quæ ad finem additæ sunt, explicationibus. Contraria etiam quædam de Hesiodi morte narrantur. Nam Ganyctoris filios ob Hesiodi necem, Crimenum, & Antiphum, ex Nau-
pacto,

pacto in Molucriam terram confugisse,& quod illic ob violatū Neptuni numen pœnā susceperint, omniū hæc eadem sunt sermonibus vulgata: Sed adolescentum sororem cum alius vitiasset, in stupri suspicionem falso Hesiodum vocatum alij dixere: Alij verò illum haud dubie culpa non vacasse. Ac de iis quidem, quæ de Hesiodo, eiúsque versibus valde inter se dissidentia memorantur, satis dictum hactenus fuerit. In summo Heliconis jugo fluuius est Lamus, non magnus ille quidem. In Thespiensium verò finibus vicus est, qui Hedomacon dicitur: In eo fons, Narcissi appellatus, quod in ea se aqua Narcissus aspexisse dicatur: donec suam illam esse vmbram non intelligens, sui ipsius imprudens amore caperetur, atque ex eo ad eundem fontem extabesceret. Absurdū enimuero, eò quenquam stoliditatis prolabi, & sui amore capiatur, & omnino quid inter hominem, & vmbram intersit non videat. Alius etiam de Narcisso sermo proditus est, minus quàm superior vulgatus, authores tamen & hic suos habet. Sororem ei geminam fuisse, cum oris specie omni ex parte similem, tum verò coma, & vestitu nihil differenti, solitos simul venari: A puero sororem amatam: Ea cum fortè

diem suum obisset, veritare illum ad fontem solitum, in quo cum suam intueretur vmbram, ac suam omnino esse non ignoraret, ob similitudinem tamen quæ inter ipsos fuerat, tanquam si non suam, sed sororis imaginem præ oculis haberet, desiderij ex eo sui solatium aliquod capere cõsuesse. Narcissum verò florem, & ante multo è terra editum puto, quantum ex Pamphi versibus licet coniicere: Multis enim ante Narcissum annis Thespiensis homo, Proserpinam Cereris filiam à Dite raptã scripsit, dum luderet, & flores legeret: neque violis illam, sed Narcissis deceptam. Qui Creuside, quod est Thespiensium nauale, habitant, nihil illi publice habent memoratu dignum. In priuati hominis ædibus est Liberi patris signum è gypso, pictura illuminatum. Creusin è Peloponneso nauigatio est obliqua, & omnino parum tranquillo mari minus tuta. Nam excurrentibus in mare promontoriis ita sinuantur litora, vt recti cursus teneri nequeant: Ex proximis præterea montibus venti spirant concitatius. Bœotiæ oram ipsam à Creuside legentibus, neque in altum prouectis, Thisbe vrbs occurrit. Ac primum quidem proximus mari mons est: Huuc vbi superaueris te planicies excipiet;

ſpiet: Alius ſubinde mons: In eius ima parte vrbs ipſa: In ea Herculis templum, in quo ſignum recto ſtatu è lapide. Herculi ludos, quæ Heraclea appellantur, faciunt. Quod inter montes camporum iacet, nihil, quin defluentium aquarum copia ſtagnum perpetuum ſit, prohibet, niſi valido aggere per medium ducto, alternis annis aquam in alteram partem auertant, & alteram interea campi partem colant. Thisben ipſam, à qua fuerit vrbi nomen, puellam fuiſſe indigenam dicunt.
Hinc præternauigantibus modicum eſt oppidum maritimum Tipha, Herculis illic delubrum, in quo ſacrum faciunt anniuerſarium. Tiphæenſes præcipuam ſibi præ cunctis Bœotiis maritimarum rerum peritiam vindicant: Tiphyn prædicantes, cui nominatim Argûs nauis gubernacula credita ſunt, ſuum fuiſſe indigenam: Oſtendunt verò extra oppidum locum, quo Argo ipſam Colchis reuerſam applicuiſſe dicunt. Supra Theſpienſium fines interius eſt Haliartus. Huius vrbis, & item Coroneæ quiſnam fuerit conditor, non ſatis ſuo loco, ſeorſum ab Orchomeniorum rebus à me exponeretur. Perſico certè bello, quòd in Græcorum amicitia conſtanter perſtitiſſet, pars vna

Xerxis copiarum agrum, & vrbem Haliartiorum igni, ferróque vastauit. Est Haliarti Lysandri Lacedæmonij monimentum. Cum enim ad muros oppugnandi causa accessisset, defenderetur autem oppidum Atheniensium, & Thebanorum præsidio, eruptione ab hostibus facta in pugna occubuit. Lysandrum quidem summis laudibus ornandum, & eundem acriter accusandum censuerim. Nam prudentiam in re bellica tunc maximam ostendit, cum Antiochum Alcibiadis gubernatorem, eo tempore obseruato, quo aberat imperator, in spem adduxit Lacedæmonis se parem esse posse ad congrediendum nauali prælio: Ac deinde eum non longè à Colophoniorum mœnibus arrogantia, & temeritate suffultum vicit. Iam verò triremium iterum à Spartanis imperio accepto, Cyrum minorem ita deliniuit, vt pecuniam ille ad classem tuendam quoties, & quantum petisset, quóque maximè tempore opus esset, perliberaliter suppeditaret. Cúmque Athenienses ad Aegos flumina centum nauium statiua haberent, tempus illud speculatus, quo nauales socij aquatum, & ad commeatus sibi è foro curandos profecti fuerant, classem illam occupauit. Iustitiæ etiam

tale

tale ſpecimen dedit. Autolyco pancratiaſtæ, cuius ego imaginem in Prytaneo Athenis vidi, cum Eteonico Spartano homine erat de pecunia neſcio qua controuerſia. Ibi Spartanus, qui iure cauſæ multo eſſet diſceptando inferior, quòd erat tunc Athenienſium ciuitas in triginta virûm poteſtate, & adeſſet Lyſander, eò proceſsit inſolentiæ, vt non dubitauerit aduerſarium plagis laceſſere: Eundémque præſenti ſe animo defendentem, Ad Lyſandrum pertraxerit, confiſus nempe ad gratiam illum pronunciaturum. Ad Lyſander Eteonicum iniuriarum damnatum, cum infamia, & conuitio dimiſit. Et hæc quidem Lyſandro magnam exiſtimationem pepererunt: Alia verò ferè totidem eius facta magno illi dedecori fuere. Ad Aegos primum flumina Philoclen Athenienſem de claſsis prætoribus vnum, & Athenienſium ad quatuor milia deditítiorum occidit, ac mortuis terram iniici vetuit: Cum & Perſis, qui ad Marathonem ceciderant, Athenienſium: Et iis Lacedæmoniis, qui ad Thermopylas mortem oppetierant, Xerxis conceſſu ſepultura contigerit. Deinde maiorem Lacedæmoniis ex eo iniuidiam concitauit, quod & Decemuiratus in ſociis ciui-

catibus, & præfectos cum poteſtate, quos Harmoſtas appellabant, qui Laconibus imperarent, conſtituit. Poſtremo cum Spartani nullam omnino acquirendæ pecuniæ rationem haberent, quod ex quodam oraculo acceperant, Spartæ ſolam pecuniæ cupiditatem fatalem fore, hic eos ad pecuniæ ſtudium vehementer incitauit. Quibus ego rebus adductus, & ſimul Perſarum authoritatem ac legem ſecutus, Lyſandri principatum Spartanis perniciosiorem potius, quàm vtiliorem extitiſſe cenſuerim. Ad Haliartum verò vt redeam: Eſt illic & Lyſandri monumentum, & Cecropis Pandionis filij heroica cella Mons Tilphuſius, & Tilphuſa item fons, qui dicitur, ab Haliarto ſtadia abeſt quinquaginta, vt maximè. Traditum eſt Græcorum monimentis, Argiuos, cum Polynicis filios ſecuti Thebas cepiſſent, dum ad Delphicum Apollinem cum reliqua præda vatem etiam Tireſiam pertraherent, ſitientem illum in via hauſta de Tilphuſa fonte aqua, animam ſtatim egiſſe. Eſt eius ſepulchrum ad ipſum fontem. Vatis filiam Mantò ab Argiuis Apollini aiunt ſacratam: Sed tranſmiſiſſe eam claſſe iubente deo Colophonem in Ioniam, ibique Rhacio

rio Cretensi nuptam. Quæ de Tiresia dicuntur alia, de annorum scilicet quem vixisse scripserunt numero, & quod vir euaserit ex fœmina: quódque in Odyssea Homerus eum vnum sapientem fuisse apud inferos dixerit: omnia hæc omnes iam toties audita norunt. Est apud Haliartios sub diuo dearum ædes, quas vocant Praxidicas, ac si Vindices dicas: Ad earum aram iusiurandum concipiunt, quod irritum neu tiquam habent: Est hæc ædes dearum ad montem Tilphusium. Haliarti verò delubra sunt, in quibus signa nulla, cum tecto etiam careant. Quibus dicata fuerint numinibus, cum percuntatus fuerim, cognoscere tamen non potui. Pręterfluit Haliartidem terram Lophis fluuius. Laborasse quondam siccitate ob summam aquarum penuriam agrum totum memorant: Virum eo tempore vnum de primoribus Delphos venisse ad consulendum, qua ratione aqua inueniri posset, responsum accepisse, vt qui primus Haliartum redeunti obuius factus esset, illum occideret. Quare cum primus ei filius impuber Lophis occurrisset, nihil cunctatum stricto gladio puerum percussisse: Illum adhuc spirantem huc illuc cursitasse: Vbicunque verò humi fusus esset cruor, inde aquas

fessus ad Orphei tumulum: Is cum fortè somno se dedisset, in somnis cœpit Orphei versus magna, & suaui voce decantare. Ea voce qui proximis locis vel pascebant, vel fortè arabant, commoti, intermisso opere, ad illam dormientis pastoris cantilenam accurrerunt. Ibi cum ita, vt fit, alterum alter trudentes impellerent, dum propius quisque ad pastorem certant accedere, columnam euertunt: Ea ruente fracta est vrna: quo factum, vt Orphei ossa Sol aspiceret. Ea deinde, quæ insecuta est, nocte, ingenti aquæ vi de cœlo effusa Sus amnis, vnus hic est de Olympi torrentibus, Libethriorum mûros deiecit: Sacras, & profanas ædes euertit: Homines ipsos, & animalia cuncta, quæ intra mœnia fuerunt, extinxit. Quare deletis Libethriis, Macedones qui Dion tenebant (vti mihi Larissæus hospes narrabat) Orphei ossa Dion translata sibi vindicarunt. Iam verò qui sunt in poëtarum scriptis non indiligenter versati, satis norunt in Orphei hymnis singulis breuitatem summã quæsitam: neque omnino multos numero esse: Lycomedæ eos planè qui sint, sciunt, & initiis suis concinunt: Ac sunt illi quidem carminis elegantia & ornatu, primi secundum Homeri hymnos, religionis, & sanctitatis

ctitatis multo hi plus præ se ferunt. Arsinoës etiam in Helicone statua est, quam Ptolemæus, & si germanus frater erat, vxorem tamen duxit: Ea statua passeri insidet (idest struthiocamelo) ex inuolucrum genere. Habent hi quidem alas vti alites cæteri, sed præ corporis mole humo se in sublime nequeunt attolere. Est ibidem cerua Telepho Herculis filio infanti mammam præbens, & bos proximo loco. Inter cętera eius loci insignia est Priapi signum: Huic deo & alibi honorem habent, quibus capellarum, & ouium greges, vel apum aluearia curæ sunt: Sed eum præ dis cunctis venerantur Lampsaceni, Libero patri è Venere genitum dictitantes. Sunt in Helicone & alij tripodes dedicati, & is, quem Chalcide ad Euripū Eubœæ de carminibus præmium tulisse Hesiodum tradunt. Lucum circunquaque accolunt finitimi. Thespienses dies festos agitant, & ludos Musarum, quæ Musæa vocant: Cupidinis etiam ludos faciunt, quibus non solùm musicis hominibus, sed athletis etiā sua exposita præmia. Supra lucum stadia fermè xx. ascendentibus, est fons, qui Equi dicitur: Elicuisse hunc vngula terram fodientem Bellerophontis equum tradunt: ob eam rem Hippocrenen nominatum.

natum. Bœotiorum quidem populi, qui circa Heliconem domicilia habent, ex opinione quadam à maioribus accepta, Hesiodum negant aliud quidquam, præter illud poëma, quæ Opera appellantur, scriptum reliquisse: Quin & ex eo Musarum inuocationem, quæ in exordio est, remouent: Principium statuentes carminis eum locum fuisse, qui de Cõtentionibus est. Quin & plumbeam mihi tabulam ostenderunt iuxta fontem positam, in qua scriptum est carmen illud ipsum, quæ Opera inscribuntur. Diuersa est ab hac, eorum sententia, qui multa alia versuum volumina Hesiodo adscribunt: Ea videlicet, quæ in mulieres decãtata sunt, & quas magnas Eœas, nominant: Deorum gentilitatem: In Melampodem vatem carmen: Thesei cum Pirithoo ad inferos descensum: Chironis præceptionem ad Achillem instituendum: Tum quæ operibus, & diebus continentur. Didicisse iidem Hesiodum Diuinandi artem tradunt ab Acarnanibus: Et extant sanè eius de Diuinatione carmina quæ ipsi legimus cum iis, quæ ad finem additæ sunt, explicationibus. Contrãria etiam quædam de Hesiodi morte narrantur. Nam Ganyctoris filios ob Hesiodi necem, Ctimenum, & Antiphum, ex Naupacto,

pacto in Molucriam terram confugisse, & quod illic ob violatū Neptuni numen pœnā susceperint, omniū hæc eadem sunt sermonibus vulgata: Sed adolescentum sororem cum alius vitiasset, in stupri suspicionem falso Hesiodum vocatum alij dixere: Alij verò illum haud dubie culpa non vacasse. Ac de iis quidem, quæ de Hesiodo, eiúsque versibus valde inter se dissidentia memorantur, satis dictum hactenus fuerit. In summo Heliconis jugo fluuius est Lamus, non magnus ille quidem. In Thespiensium verò finibus vicus est, qui Hedomacon dicitur: In eo fons, Narcissi appellatus, quod in ea se aqua Narcissus aspexisse dicatur: donec suam illam esse vmbram non intelligens, sui ipsius imprudens amore caperetur, atque ex eo ad eundem fontem extabesceret. Absurdū enimuero, eò quenquam stoliditatis prolabi, & sui amore capiatur, & omnino quid inter hominem, & vmbram intersit non videat. Alius etiam de Narcisso sermo proditus est, minus quàm superior vulgatus, authores tamen & hic suos habet. Sororem ei geminam fuisse, cum oris specie omni ex parte similem, tum verò coma, & vestitu nihil differenti, solitos simul venari: A puero sororem amatam: Ea cum fortè

diem suum obiisset, vēritare illum ad fontem solitum, in quo cum suam intueretur vmbram, ac suam omnino esse non ignoraret, ob similitudinem tamen quæ inter ipsos fuerat, tanquam si non suam, sed sororis imaginem præ oculis haberet, desiderij ex eo sui solatium aliquod capere cōsuesse. Narcissum verò florem, & ante multo è terra editum puto, quantum ex Pamphi versibus licet coniicere: Multis enim ante Narcissum annis Thespiensis homo, Proserpinam Cereris filiam à Dite raptā scripsit, dum luderet, & flores legeret: neque violis illam, sed Narcissis deceptam. Qui Creuside, quod est Thespiensium nauale, habitant, nihil illi publice habent memoratu dignum. In priuati hominis ædibus est Liberi patris signum è gypso, pictura illuminatum. Creusin è Peloponneso nauigatio est obliqua, & omnino parum tranquillo mari minus tuta. Nam excurrentibus in mare promontoriis ita sinuantur litora, vt recti cursus teneri nequeant: Ex proximis præterea montibus venti spirant concitatius. Bœotiæ oram ipsam à Creuside legentibus, neque in altum prouectis, Thisbe vrbs occurrit. Ac primum quidem proximus mari mons est: Hunc vbi superaueris te planicies excipiet;

cipiet;

spiet: Alius subinde mons: In eius ima parte vrbs ipsa: In ea Herculis templum, in quo signum recto statu è lapide. Herculi ludos, quæ Heraclea appellantur, faciunt. Quod inter montes camporum iacet, nihil, quin defluentium aquarum copia stagnum perpetuum fit, prohibet, nisi valido aggere per medium ducto, alternis annis aquam in alteram partem auertant, & alteram interea campi partem colant. Thisben ipsam, à qua fuerit vrbi nomen, puellam fuisse indigenam dicunt. Hinc præternauigantibus modicum est oppidum maritimum Tipha, Herculis illic delubrum, in quo sacrum faciunt anniuersarium. Tiphænses præcipuam sibi præ cunctis Bœotiis maritimarum rerum peritiam vindicant: Tiphyn prædicantes, cui nominatim Argûs nauis gubernacula credita sunt, suum fuisse indigenam: Ostendunt verò extra oppidum locum, quo Argo ipsam Colchis reuersam applicuisse dicunt. Supra Thespiensium fines interius est Haliartus. Huius vrbis, & item Coroneæ quisnam fuerit conditor, non satis suo loco, seorsum ab Orchomeniorum rebus à me exponeretur. Persico certè bello, quòd in Græcorum amicitia constanter perstitisset, pars vna

Xerxis copiarum agrum, & vrbem Haliartiorum igni, ferrôque vaſtauit. Eſt Haliarti Lyſandri Lacedæmonij monimentum. Cum enim ad muros oppugnandi cauſa acceſsiſſet, defenderetur autem oppidum Athenienſium, & Thebanorum præſidio, eruptione ab hoſtibus facta in pugna occubuit. Lyſandrum quidem ſummis laudibus ornandum, & eundem acriter accuſandum cenſuerim. Nam prudentiam in re bellica tunc maximam oſtendit, cum Antiochum Alcibiadis gubernatorem, eo tempore obſeruato, quo aberat imperator, in ſpem adduxit Lacedæmonis ſe parem eſſe poſſe ad congrediendum nauali prælio: Ac deinde eum non longè à Colophoniorum mœnibus arrogantia, & temeritate ſuffultum vicit.
Iam verò triremium iterum à Spartanis imperio accepto, Cyrum minorem ita deliniuit, vt pecuniam ille ad claſſem tuendam quoties, & quantum petiſſet, quóque maximè tempore opus eſſet, perliberaliter ſuppeditaret. Cúmque Athenienſes ad Aegos flumina centum nauium ſtatiua haberent, tempus illud ſpeculatus, quo nauales ſocij aquatum, & ad commeatus ſibi è foro curandos profecti fuerant, claſſem illam occupauit. Iuſtitiæ etiam tale

tale ſpecimen dedit. Autolyco pancratiaſtæ, cuius ego imaginem in Prytaneo Athenis vidi, cum Eteonico Spartano homine erat de pecunia neſcio qua controuerſia. Ibi Spartanus, qui iure cauſæ multo eſſet diſceptando inferior, quòd erat tunc Athenienſium ciuitas in triginta virûm poteſtate, & adeſſet Lyſander, eò proceſsit inſolentiæ, vt non dubitauerit aduerſarium plagis laceſſere: Eundémque præſenti ſe animo defendentem, Ad Lyſandrum pertraxerit, confiſus nempe ad gratiam illum pronunciaturum. Ad Lyſander Eteonicum iniuriarum damnatum, cum infamia, & conuitio dimiſit. Et hæc quidem Lyſandro magnam exiſtimationem pepererunt: Alia verò ferè totidem eius facta magno illi dedecori fuere. Ad Aegos primum flumina Philoclen Athenienſem de claſsis prætoribus vnum, & Athenienſium ad quatuor milia dedititiorum occidit, ac mortuis terram iniici vetuit: Cum & Perſis, qui ad Marathonem ceciderant, Athenienſium: Et iis Lacedæmoniis, qui ad Thermopylas mortem oppetierant, Xerxis conceſſu ſepultura contigerit. Deinde maiorem Lacedæmoniis ex eo inuidiam concitauit, quod & Decemuiratus in ſociis ciui-

tatibus, & præfectos cum potestate, quos Harmostas appellabant, qui Laconibus imperarent, constituit. Postremo cum Spartani nullam omnino acquirendæ pecuniæ rationem haberent, quod ex quodam oraculo acceperant, Spartæ solam pecuniæ cupiditatem fatalem fore, hic eos ad pecuniæ studium vehementer incitauit. Quibus ego rebus adductus, & simul Persarum authoritatem ac legem secutus, Lysandri principatum Spartanis perniciosiorem potius, quàm vtiliorem extitisse censuerim. Ad Haliartum verò vt redeam: Est illic & Lysandri monumentum, & Cecropis Pandionis filij heroica cella Mons Tilphusius, & Tilphusa item fons, qui dicitur, ab Haliarto stadia abest quinquaginta, vt maximè. Traditum est Græcorum monimentis, Argiuos, cum Polynicis filios secuti Thebas cepissent, dum ad Delphicum Apollinem cum reliqua præda vatem etiam Tiresiam pertraherent, sitientem illum in via hausta de Tilphusa fonte aqua, animam statim egisse. Est eius sepulchrum ad ipsum fontem. Vatis filiam Mantò ab Argiuis Apollini aiunt sacratam: Sed transmisisse eam classe iubente deo Colophonem in Ioniam, ibique Rhacio

dio Cretensi nuptam. Quæ de Tiresia dicuntur alia, de annorum scilicet quem vixisse scripserunt numero, & quod vir euaserit ex fœmina: quódque in Odyssea Homerus eum vnum sapientem fuisse apud inferos dixerit: omnia hæc omnes jam toties audita norunt. Est apud Haliartios sub diuo dearum ædes, quas vocant Praxidicas, ac si Vindices dicas: Ad earum aram iusiurandum concipiunt, quod irritum neutiquam habent: Est hæc ædes dearum ad montem Tilphusium. Haliarti verò delubra sunt, in quibus signa nulla, cum tecto etiam careant. Quibus dicata fuerint numinibus, cum percuntatus fuerim, cognoscere tamen non potui. Preterfluit Haliartidem terram Lophis fluuius. Laborasse quondam siccitate ob summam aquarum penuriam agrum totum memorant: Virum eo tempore vnum de primoribus Delphos venisse ad consulendum, qua ratione aqua inueniri posset, responsum accepisse, vt qui primus Haliartum redeunti obuius factus esset, illum occideret. Quare cum primus ei filius impuber Lophis occurrisset, nihil cunctatum stricto gladio puerum percussisse: Illum adhuc spirantem huc illuc cursitasse: Vbicunque verò humi fusus esset cruor, inde aquas

è terra erupisse: Ex eo fluuium nomen accepisse. Alalcomenæ non magnus est vicus, ad radices imas modicè editi montis: Loco nomen datum ferunt ab Alalcomeno homine indigena, à quo fuerit Minerua enutrita. Dixere alij Ogygis filiam Alalcomenam fuisse. Non ita procul à vico, plano loco erecta fuit Mineruæ ædes: In ea priscum fuit ex ebore signum. Sylla quidem multa in Athenienses crudelia admisit facinora, & à Romanorum more aliena. Dissimilia non fuerunt quæ in Thebanos, & Orchomenios fecit. Quibus & addidit, quod illud ipsum quod Alalcomenis fuit Mineruæ signum eripuit. Hunc hominem, qui Græcorum ciuitates, & patrios deos tam furenter vexarat, morbus omniũ teterrimus oppressit: Pediculis è toto corpore erumpẽtibus. Huc pristina hominis felicitas recidit. Ipsum certe templum erepto signo deseri, ac negligi cœptum, numine veluti orbatũ. Contigit ad eius euersionem ætate mea alia huiusmodi calamitas. Agnata parietibus hedera magno, & prævalido trũco, ita se intra iuncturas, & coagmenta serpendo immisit, vt lapides disiunxerit. Hac fluuius præterlabitur non magnus, quem Tritonẽ nuncupant: Quòd Mineruam ad amnem

Trito

Tritonem educatam vulgo proditum est: quasi hic ille Triton sit, non autem qui ex Tritonide palude, quæ in Africa est, in Libycum mare descendit. Antequam Coroneam ab Alalcomenis venias, Mineruæ Itoniæ templum videas. Cognominis author fuit Itonius Amphictyonis filius. Huc ad commune consilium conueniunt Bœoti. In eo tẽplo Itoniæ ipsius Mineruę, & Iouis ex ęre signa sunt, Agoracriti Phidiæ discipuli, quíque ei in amore fuit opera. Gratiarum etiam ætate mea signa dedicata sunt. Memoriæ proditum est Iodamiam deæ sacerdotium gerentem noctu intra sacrum templi septum venisse, Mineruam ei se obtulisse cum palla, in qua Medusæ Gorgonis caput inerat, eo conspecto statim Iodamiam in lapidem obriguisse: Eam ob rem mulierem cotidie ad Iodamiæ aram ignẽ apponentem ter Bœotorum voce effari, Iodamen viuere, ignem sibi deposcere. Coronea habuit ad memoriam insignia, Mercurij in foro Epimelij aram, & item Ventorum alteram: Paulo infra eas aras Iunonis sacellum est cum peruetere signo, Pythodorus illud Thebanus fecit: Sirenas manu præfert. Acheloi enim filias narrant Iunonis suasu in cantus certamen Musas prouocare ausas: Victis musas pinnas ex alis con

uelliſſe, déque illis coronas ſibi feciſſe. Abeſt à Coronea ſtadia formè XL. mons Liberius: Signa in eo Muſarum, & nympharũ ſunt cognomine Libetridum: Fontem etiã Libethriadẽ nominant. Fons alius eſt, vbi ſaxũ mammis muliebribus figura perſimile, vnde aqua quaſi lac, effunditur. Ad Laphyſtium montem, & ſacram Ioui arcam à Coronea ſtadiûm XX. iter vt longiſsimũ, Dei ſignum è lapide eſt. Cum eſſet Athamas Phrixũ, & Hellen immolaturus, ſubmiſſum à Ioue pueris aurei velleris arietẽ dicunt, quo vecti illi aufugerint. Superius aliquanto eſt Hercules cognomento Charops, quaſi pœtis vel cæſiis oculis dixeris. Hàc aſcendiſſe Herculem Bœoti dicunt Ditis canem trahentem. Quà à Laphyſtio ad Itonię Mineruæ deſcẽditur, eſt amnis Phalarus, qui in Cephiſsidem influit paludem. Trans Laphyſtiũ eſt Orchomenus, illuſtris ſi qua eſt alia Gręcis vrbs, & rerum geſtarũ gloria inſignis. Ad opes verò ſummas, & felicitatem maximã euectã, idem prope qui Mycenas, & Delon rerũ exitus perculit. De priſcis verò eius rebus hæc propemodum literis mandata fuere. Conſediſſe hoc in loco primũ omniũ tradunt Andrea Penei fluminis filium, & ab eo Andreidẽ terrã nominatam: Ad eum cũ veniſſet Athamas, cõmun ię

municato imperio, concessisse ei agro toto, qui circa Laphystiũ est, nec nõ ea regione, in qua nunc Coronea est, & Haliartia. Athamas cum nullam sibi virilem prolem superstitem fore putaret, quòd nempe quæ per insaniam in Learchum, & Melicerten ipsemet fecisset meminerat, & Leuconi morbus vitam ademerat: Phrixũ verò adhuc viuere, aut liberos ei susceptos omnino ignorabat: ob hanc causam Thersandri (filius is erat Sisyphi) liberos, Coronũ, & Haliartũ adoptarat: Nam Sisyphi ipse frater erat. Cũ rediisset autẽ è Colchis vel Phrixus ipse vt quidã dicũt, vel vt alij malunt, Presbone, quem ex Aeetæ filia genuerat Phrixus, censuerunt Tersandri filij, Athamantis regnum iure quasi postliminij ipsi Athamãti, & eius soboli reddẽdũ: Accepta itaq; ab Athamante agri parte, Coroneę, & Haliarti conditores fuere. Sed & ante horũ reditũ Andreas Euippen Leuconis filiã despõdente Athamante vxorẽ duxerat, ex qua natus est ei Eteocles: Et si peruulgata inter ciues fama, Cephisi amnis satu genitus est: quocirca poëtarum quidã Cephisiaden Eteoclen carminibus appellarunt, Suscepto Eteocles regno agrũ ab Andreo vocari facile siuit: Tribus verò duas cõstituit, quarum vnam Cephisiadẽ, alteram de suo nomine

nomine Eteoclean iussit appellari. Veniēti autem ad se Halmo Sisyphi filio soli non magnam vtique partem concessit: Ab Halmo itaque vici Halmones nuncupati fuere. Is deinde, quæ insecuta sunt temporibus, vsus obtinuit, vt vnicus vicus Halmones appellaretur. Eteoclen sanè Bœoti primum omnium Gratiis humana hostia fecisse: Ac tres quidem religione sanxisse norunt omnes: Quæ verò eis nomina indiderit non meminerunt. Nam Lacedæmonij Gratias duntaxat duas colunt, quas Lacedęmonem Taygetæ filium dedicasse tradunt eásque Clitan, & Phenan nominasse. Consentanea sanè Gratiis nomina: Consentanea etiam, quæ Athenienses vsurparunt: Nam & ipsi iam tum ab antiquis temporibus Gratias venerantur Auxò, & Hegemonen, nam Carpûs nomen non Gratiæ, sed Horæ, idest fructuum tempestiuitatis est. Horarum alteri communes cum Pandroso honores Athenienses habēt, Thallotén-que, hoc est Germinatricem nominant. Accepto sanè ab Orchomenio Eteocle ritu, tribus iam Gratiis vota concipimus. Iam qui Nuntiorum numina, qui Liberum patrem, qui Apollinem Deliis fecerunt, tres in eorum signorum manibus Gratias posuere. Athenis in Arcis vestibulo Gratiæ

sunt,

ſunt,& ipſæ numero tres:quarũ initia vulgo incognita eo ipſo in loco peragunt. Pãphus omnium,quos ipſi nouimus,poëtarũ primus,carmina in Gratias cecinit: earum tamen neque numerum definiuit,neq; nomina tradidit. Et ipſe Gratiarum mentionem Homerus fecit. Vulcani vxorem earum vnam dicit quam Gratiam proprio appellauit nomine. Paſitheæ verò amatorem eundem perhibet Deum. Idem vbi Somnũ loquentem inducit,talem reliquit verſum.

Iuncturam mihi te Charitem florentibus annis
Paſithean.

Ex eo ſuſpicati quidam ſunt,cum iuniores Gratias nominet, vetuſtiores illum ſciſſe alias fuiſſe. Iam verò in eo poëmate, quo deorum Heſiodus originem explicat (licet enim per me,Heſiodo qui volet Theogoniam aſſerat) ſed eo in libro, Gratias Iouis,& Eurinomenes filias Heſiodus eſſe dixit: Et nomina protulit, Euphroſinem, Aglaian,& Thaliam. Eadem quoque nomina ſuis verſibus mandauit Onomacritus. Antimachus neque certum numerum Gratiarum, neque nomina prodidit: Aegles tantùm & Solis filias eſſe dixit. Hermeſiã nacti elegorum ſcriptori,quod nemo ante eum tradidit, Pithò,ideſt Suadela, vna eſt de Gratiarum numero. At qui primus Gratias

tias vel finxerit, vel pingendo nudas ostenderit, nusquam comperi: Apud priscos enim homines cum vestimento eas, tam à fictoribus quàm à pictoribus factas noui: Nam & apud Smyrnæos, cum in Nemesiū fano præter cætera signa, ipsæ etiam Gratiæ aureæ dedicatæ sunt, quas Bupalus fecit: Tum verò in cantorum statione, Odeū ipsi vocant, Gratię imago Apellis opus est. Pergameni etiam in Attali thalamo, & in eo templo, quod Pythium nuncupant, suas habent & ipsi Gratias, quas pinxit Pythagoras Parius. Socrates ad hęc Sophronisci filius ante arcis vestibulum Gratiarum Atheniensibus è marmore signa fecit, quæ sanè omnia sunt veste velata. Qua his posteriores ratione ita Gratiarum ornatum immutauerint, vt omnes planè nudas fecerint quibus eas vel fingendo, vel pingendo exprimere curæ fuit, mihi certe compertū non est. Sed iam ad Orchomenios redeamus. Cum viuendi finem fecisset Eteocles ad Halmi posteritatem regnum peruenit: Filię Halmo fuere Chrysogenea, & Chryse: E Chryse fama est Phlegyan Marti genitum. In Eteoclis imperium hic ipse Phlegyas successit, tunc ille mares filios nō reliquisset: Totius tunc regionis immutatū est nomē, vt quæ Andreis prius vocabatur

Phleg.

Phlegyantis dicta fuerit. Fuit etiam iamtum ab initio condita vrbs Andreis, cui aliam de se appellatam addidit Phlegyas, congregatis in eam bellica virtute præstantissimis quibusque è tota Græcia. Abiunxerunt verò se insequentibus deinde temporibus, amentia, & audacia impulsi, à reliquis Orchomeniis Phlegyæ, finitimorum bona agere, & rapere aggressi: Postremo arma conuerterunt sua ad Apollinis Delphici fanum diripiẽdum. Contra quos cũ Philammon Delphis opem ferens lectam Argiuorum manũ duxisset, ipse vna cum fortissimis viris pugnãs cecidit. Bellicę in primis rei stadia præ cunctis Græciæ populis Phlegyas fuisse consectatos testimonio mihi sunt Homeri versus, quos in Iliade feci de Marte, & Martis terrore.

Illi Ephireos ambo contra tunc arma ferebant
Siue acreis animi Phlegyas.

Phlegyarum genus prope omne crebris fulminibus, & telluris vehementissimis motibus Deus funditus aboleuit: qui reliqui fuere eos pestilentia absumpsit, præter paucos, qui in Phocidem effugerunt. Phlegya sine liberis extincto imperium excepit Chryses è Chrysogenea Halmi filia, & Neptuno natus. Huius filius fuit Minyas, à quo ij, quibus imperauit populi hac

etiam ætate Minyæ nominantur: Huic tam ampla fuere vectigalia, vt superiores omnes diuitiis vicerit. Primúsque omnium de quibus aliquid accepimus Minyas ærarium ad pecuniam seruandam ædificauit: At Græci exterarum gentium res accuratius exornantes, in maiore eas quàm suas ipsorum miraculo posuere: Quandoquidem clarissimi historiarum scriptores Aegyptiorum pyramidas magnificentius extulerunt, cum de Minyæ ærario, & Tirynthis muris, operibus nihilo minore dignis admiratione, perbreuem fecerint mentionem. Minyæ filius fuit Orchomenus: Eo regnante vrbs Orchomenus, & populus Orchomenij appellati. Mansit tamen nihil minus Minyarum etiam vocabulum, quo ab iis, qui in Arcadia sunt, Minyis distinguerentur. Ad hunc Orchomenum regnum iam obtinentem, Hyettus venit Argis fugiens, ob Moluri Arisbantis filij cædem, quem in vxoris adulterio depræhensum interfecerat: Ei partem agri Orchomenus concessit eam, quæ circa Hyettum vicum est, cum tota vicinitate. Hyetti mentionem fecit is, qui ea carmina composuit, quæ sunt Eœæ magnæ, hoc est Orientis monimenta, appellatæ.

Hyett

Hyettus Megaris temerata obfœdera lecti
Filium Arisbantis cumstrauit cade Molurum
Herbosis longe profugus discessit ab Argis:
Orchomenûq; adijt Minyeium, excepit amicis
Aedibus illum heros, fortunarumq; benigno
Pectore participem non abnuit esse suarum.

Satis constat primum omnium Hyettum de adulterio pœnã sumpsisse: Multo enim post Dracon, cum leges in magistratu ferret, quibus de pœna, & impunitate factorũ cauit, seuera lege in adulteros animaduertendum censuit. Eo iam Minyarum nomen dignitatis prouectum fuerat, vt Neleus Crethei filius Pyli rex, ex Orchomeno vxorem Aorin Amphionis ex Ilasio geniti filiam duxerit. At euenit vt Halmi etiam proles aliquando interiret. Nã cum liberos Orchomenus non suscepisset, ad Clymenum Presbonis filium, Phrixi nepotem, imperium transiit. Filios hic habuit natu maximum Erginum minores Stratium, Arrhonem Pyleum, & postremũ Axeum. Clymenum ipsum, dum festi dies Onchestij Neptuni agitarentur, Thebani homines ex causa admodũ leui vehementi ira concitati occiderunt: Erginus patri ætatis iure in regnum succelsit. Is cum fratribus exercitu comparato Thebas adortus, prælio primum hostes fudit: Icto de-

inde fœdere, pecunia se annua Thebani de Clymeni cæde satisfacturos pacti sunt. Sed enim cum Hercules ad Thebanorum res tuendas se conuertisset, tributo liberati sunt Thebani, & Minyarum opes bello magnopere accisæ. Eo tempore Erginus, vt qui confectos iam prope belli calamitatibus ciues suos videret, pacem quidem cum Hercule fecit: Ad pristinas autē opes, & felicitatem redintegrandam cōuersus, ita præ hac vna cura omnia contempsit, vt senectus eum cœlibem, & orbem oppresserit: Magna demum congesta pecunia, cupiditas eum liberûm suscipiendi cepit. Qua re cum Delphos ea de re consulturus venisset, huiusmodi responsum accepit.

Ergine ô Clymeni proles Presbonidæ, ad aram
Exquirens sobolem venisti sero: Sed & nunc
Temoni vetulo validum prætendito rostrum.

Cum igitur oraculi monitu adolescentulam vxorem duxisset, Trophonius, & Agamedes ex eo matrimonio nati sunt: Et si traditum est Apollinis, non Ergini filium fuisse Trophonium: Quod ego vt credam facile adducor, & facile sibi id persuasum habeat quicunq; ad Trophonij oraculum accesserit. Ij cum ad virilem ætatem peruenissent, solertia in deorum templis, & hominum regalibus tectis ædificandis

præ

præstiterunt. Erexerunt itaque Delphis Apollini templum, & Hyrieo ærarium: In eius pariete lapidem vnum ita collocarunt, vt extrorsum eum, cum vellent, adductum eximerent. Quoties itaque libitum esset, clam introeuntes aliquid repositæ pecuniæ auferebant. Enim vero Hyrieum ea res vehementer solicitum habebat, præsertim cum & claues, & signa cætera incorrupta cerneret. Pecuniæ tamen numerum quotidie comminui animaduerteret. Ad vasorum igitur ora, in quibus erat reposita pecunia, laqueos disposuit, vel aliud quid eiusmodi, quo simulac pecuniam quis esset attingere conatus, captus teneretur. Ingressus itaque Agamedes in vinculis hæsit. Trophonius fratris caput statim præcidit: Veritus nempe ne cum illuxisset, per tormenta quæstione habita, & ipse, ab illo quod furti fuisset socius, indicaretur. Trophonius quidem eo ipso in loco terræ haustus est hiatu, quo extat in luco, qui est in Lebadea, specus, qui Agamedis dicitur, columna supereminente. Orchomeniorum post hæc regnum obtinuere, Ascalaphus, & Ialmenus, quos Marti Astyoche Actoris filia, Axei neptis, Clymeni proneptis peperisse dicebatur. Hos ad Troiam duces Orchomenij secuti sunt:

Eius etiam Coloniæ, quam in Ioniam Codri filij deduxerunt, consortes Orchomenij fuere: Suis verò à Thebanis eiectos sedibus, Orchomenum Philippus Amyntæ filius reduxit. Sed eorum res aduersa grauius fortuna semper afflixit. Apud Orchomenios Liberi patris templum extat, & quod maximè priscum est, Gratiarum. Saxa verò quædam præcipua colunt veneratione, quæ excepisse Eteoclen è cœlo delapsa ferunt: Nam quæ expolitius fabricata sunt signa, & ipsa è lapide, ætate mea dedicata fuere. Fons illic est insigni opere exornatus: In eum descendunt qui aquatum veniunt. Minyæ ærariū, vnum est de Græciæ miraculis: Nulli omnino eorum, quæ vspiam alibi sint, operum magnificentia secundum. Ad hunc autem modum extructum est. Lapidei sunt omnes parietes: Rotunda operis forma, non valde in acutum se attollente fastigio: Supremum lapidem toti ædificio modulum conuenientiæ esse dicunt. * Sepulchra visuntur Minyæ, & Hesiodi. Hesiodi quidem ossa hoc se modo recepisse narrant. Sæuiente in homines, & pecudes pestilētia, missos ad oraculum consultores, responsum tulisse ad sedandam luem, vnicum illud fore auxilium, si ex Naupactio agro, in Orchomenium.

nium Hesiodi ossa deportassent: Aliam sanè nullam reperiri posse mali leuationem: Percontatos rursus eos, in qua tandem Naupactij agri parte essent illa reperturi, respondisse Pythiam, locum cornicem monstraturam: Cum redirent in patriam, qui sciscitatum missi fuerant, non longe à via cornicem conspexisse saxo insidentem: Ibique Hesiodi ossa inuenta in eius saxi latebra cum hac elegorum inscriptione.

Hesiodi patria est frumenti fertilis Ascra
Sed bello insignes ossa tenent Minyæ:
Huius in Argolicis excellit gloria terris
Iudicium quibus est, ingeniumq; sagax.

Iam verò de Actæone, vulgatum inter Orchomenios fuit vexari agrum ab ea larua, quæ saxo insideret: Ea de re cõsulto oraculo Delphico, iussi sunt, si quas reperissent Actæonis reliquias, eas vt terra tegerent: Preterea vt laruæ simulachrũ ex ære factũ ad saxũ adligarent: Quod ipse adligatum vidi. Actæoni quidem quotannis parentant. Abest ab Orchomeno, stadia septem Herculis templum, in quo non magnum vtique signum. Sunt ibi Melanis fluuij fontes: Et hic in Cephisidem paludem influit. Magnam sanè partem Orchomenij agri ea palus occupat, ex cáque

hyeme anni flantibus austris late stagnat aqua. Narrant Thebani ab Hercule Cephisum amnem in Orchomeniorum campos auersum: Cum antea per montanos cuniculos in mare exiret: Eos meatus occlusisse Herculem. Sed nouit sanè Homerus fuisse paludem Cephisiadem absque Herculis opera. Paludi enim, inquit, accliuis Cephisidi. Neque satis est verisimile non fuisse Orchomenios apertis cuniculis, & Herculis obice disiecto, pristinum exitum flumini reddituros: Quando ne Troicis quidem temporibus opes illi desiderarunt: Testis est idem Homerus eo loco, quo Agamemnonis legatis respondentem Achilem facit.

Non ea quæ Orchomenum portantur cuncta.

Ex quo planè colligi potest magnam Orchomeniis tunc pecuniam suppeditasse. Aspledonem quidem ob aquarum penuriam desertam tradunt: Nomen verò vrbi contigisse ab Aspledone, quem Midea nympha Neptuno pepererit. Id confirmant versus à Chersia facti, viro, vt aiunt, Orchomenio.

Neptunoq; tridentifero, insigniq; Midea
Aspledon satus est, ampla spectandus in vrbe.

Aetate certe mea Chresiæ carmina iam vetustas aboleuerat. Hos tamen ipsos

ver

versus Calippus retulit in oratione de Orchomeniis. Eidem sanè Chersiæ epigramma Orchomenij attribuunt, quod Hesiodi sepulchro inscriptum fuit. Quà montes consurgunt, Orchomeniis finitimi Phocenses: Quà campi patent, proxima est Lebadea. Hæc olim & ipsa in edita regionis parte habitabatur, Midæ nomine; ab Aspledonis nempe matre. Lebedo verò Athenis in ea loca profecto, in plana incolæ descenderunt,& Labadea à Lebedo ipso nomen accepit: Cuius neque pater quis fuerit,norunt,neque quam ob causam illuc venerit. Tantùm illud sciunt, vxorem ei Nicen fuisse. Exornata vrbs est operibus,haud minus quàm alia quæuis maximè florentium Græciæ vrbium. Modice ab ea recedit Trophonij lucus. Quo loco Ercynam tradunt, cum Cereris filia ludentem, anserem è manibus inuitam dimisisse: Volitantem, illum subisse cauernosum antrum,ibique se sub lapide occultasse:Proserpinam subingressam, auem à fuga retraxisse. Quo loco lapidem submouerat, aquam erupisse, qui postea fuerit Ercyna amnis appellatus. Manet ad Ercynæ ripas ædes, & signum in ea, virgo anserem manibus præferens. Fluuij fontes intra

speluncam sunt. Et stantia simulachra, quorũ sceptris angues circunuoluti sunt. Coniiciat quis esse illa Aesculapij,& Hygiæ. Sed suspicari etiam liceat esse Trophonij,& Ercynæ,cum non magis Aesculapio, quàm Trophonio angues consecratos habeant. Prope amnem est Arcesilai monimentum: Reportasse è Troia Arcelai ossa Leitum dicunt. In luco Trophonij maximè insignia sunt,signum, quod Aesculapij esse facile existimes:Praxiteles illud fecit. Est ibidem Cereris, cognomento Europæ,sacellum,& sub diuo Iupiter Pluuius. Per montis cliuum, quà ad oraculum via ducit, est Proserpinæ Venatricis, & Iouis Regis templum: Quod & propter spatij magnitudinem, & propter continuata bella, dimidia tantùm ex parte perfectum reliquerunt: In alio templo Saturni, Iunonis, & simulachra sunt. Apollinis etiam illic est fanum. Quod ad oraculum pertinet, obseruatur ritus huiusmodi. Vbi statuerit quis in Trophonij descendere, primùm dierum certum numerum est ei in ædicula quadam commorandum:Est illa,Bono genio, & Bonæ Fortunæ sacra. Illic degens & alia suscipit expiationum genera, & calidis interdum cum sit ad la-

uandum aquis, Ercyna fluuio se abluit. Carnes ei de victimis large suppeditant. Immolat enim qui huc descendit, Trophonio,& filiis: Apollini præterea, Saturno, Ioui, cui Regi cognomen, Iunoni Heniochæ,& Cereri, quam Europen nominant: ac fuisse Trophonij nutricem perhibent. Adest aruspex, qui cæsarum hostiarum viscera inspectat: Ex ea inspectione vaticinatur, nunquid Trophonius placatus iam, & propitius consultorem sit accepturus. Alia tamen exta non tam perspicuè Trophonij mentem denuntiant: Verùm ea qua quis nocte descendit arietem mactat ad ipsam foueam, Agameden illum vocitans: Exta cætera pro nihilo ducuntur, etiam si maximè fuerint læta, nisi eo ipso ariete litatum fuerit. Id vbi ita euenerit, vt extorum consentiat significatio, bona cum spe descendit consultor: Atque hoc maximè modo initiatus, hócque ritu descendit. Deducunt sacrificuli eum noctu ad Ercynam fluuium: Ibi hominem oleo perungunt pueri duo ex oppidanorum liberis, annos fermè nati tredecim: Hermas, id est Mercurios illos nuncupant: Hi sunt qui illum abluunt, quíque ministrant quæ sunt opus omnia, vt puerorum est captus. Hinc non sta-

tim ad oraculum,sed prius amnis ad fontes ducitur:Sunt verò duo inter se proximi. Bibenda illic est Lethes,quæ dicitur aqua,quo cunctorum ei,quæ memoria cōplectebatur, obliuio contingat : Mnemosynes deinde,id est Memoriæ, aquas potat,vt ne mens effluat, quominus quæ intra ea penetralia viderit,omnia memoria contineat. Iam simulachrum,quod fecisse Dædalum autumant,contemplatus,nemini prorsus id ostendunt sacerdotes, præterquam iis,qui ad Trophonium sunt accessuri,eo signo conspecto, & cum multa religione votis nuncupatis,ad oraculum progreditur , tunicam indutus lineam, ac tæniis incinctus, soleis popularibus in pedes inductis. Est verò oraculum supra lucum in monte : Crepido in orbem candido saxo circunsepta. Crepidinis ambitus est instar areæ minimæ, altitudine minore quàm cubitûm duûm:Erecti sunt super crepidine obelisci,tā ipsi,quā zonæ, quibus cōtinentur,ænei. Inter eos media sunt hostia.Intra ambitū specus est nō natura,sed arte,& certo proportionis modulo quā solertissimè excisus. Eius subterraneę cellulę,forma fornaculę persimilis:Cuius latitudo dimēsa per rectā lineā ab imo ambitu ad summum , cubita æquarit plus

minus

minus I I I I. In altum ſubſidit hiatus haud amplius octo ferè cubitûm. Nulli verò gradus conſtructi ſunt, qui ingreſſos ad imum ſolum demittant: Sed ad Trophonium deſcenſuris ſcalas admouent, anguſtas æquè, atque habiles: Vbi deſcenſum fuerit, media inter ſolum, & antri teſtudinem, cauernula eſt latitudine duorum dodrantem, altitudine dodrantali. Qui eo penetrarit humi procumbens melle ſubactas offas tenens, pedes prius in cauernulam illam immittit: Mox genua properat ad pedes adiungere: Statim reliquum corpus ad genua contractum, eodem prope modo, quo ſi maximi & concitatiſsimi amnis aquarum vortice correptum fuiſſet, intro abripitur. Qui certe intra penetrale deſcenderint, futura non vno, & eodem cognoſcunt modo, ex viſis alius, ex auditis alius id conſequitur. Per eaſdem fauces patet omnibus reditus, in pedes verò retrogrediuntur. Neminem omnino ex iis, qui eo peruaſerint, non reducem euaſiſſe affirmant, vno excepto, qui de ſpiculatoribus Demetrij fuit: Illum certe neque eorum quidquam ſacrorum, quæ fieri ad fanum illud religione ſancitum eſt, feciſſet & non ſciſcitandi cauſa, ſed quod argentum, & aurum ſe, quod illic eſſet, ereptu-

rum sperarat, introisse aiunt: Eius itaque cadauer in diuersam partem, & non per sacrum hiatus illius hostium eiectũ. De quo quidem homine cum multa fuerint memoriæ prodita, ea ipse quæ narratu duxi dignissima exposui. Consultorem à Trophonio reuersum sacrificuli in solio collocant, quod Mnemosynes vocãt. Positum illud est non procul ab adyto. Ab eo percontantur quæcunque vel visa, vel audita reportarit. Ea vbi accepere, suis illum reddunt. Hi in cellam Fortunæ Bonæ, & Boni Genij, in qua veniens primum commoratus fuerat, eum reducũt, multo illum quidem attonitum terrore, & suimet, atque omnium adsistentium oblitum. Resipiscit tamẽ paulo post, & pristina ei mens, & risus redit. Scribo autem non solùm audita, sed quæ & aliis accidisse vidi, & egomet sum expertus, cum ad Trophonium consulendi causa ipse etiam venerim. Coguntur sanè omnes, qui à Trophonio redeunt, quæcunque vel audierunt vel viderunt, à se conscripta in tabulam referre. Seruatur illic Aristomenis scutum in hanc vsque diem: De quo iam antè quæ dicenda fuerunt, in alia à me sunt historiæ parte exposita. Hoc oraculum cum antea prorsus ignoraretur, ex huiusmodi casu

ad

ad Bœotos eius peruenit notitia. Cũ vnum & alterum iam annum nullis terra imbribus irrigaretur, è singulis ciuitatibus Delphos missi sunt qui opem implorarent. His siccitatis remedium exposcentibus, Pythius Apollo imperauit, vt Lebadean venientes à Trophonio mali auxilium quærerent. Lebadean itaque profecti, cum oraculum reperire non possent, Saon quidam Acræphniẽsis, collegarum natu maximus, cum apum examen conspexisset, quocũque illæ diuertissent sequi statuit. Vbi igitur eas ad specum quandam aduolantes vidit, & ipse subiens oraculum quod quęrebant, illud esse intellexit. Saonem hunc cum ea, quorum causa missus fuerat, tum sacrorũ omnem ritum, & quæ inter consulendum fieri fas est, edoctum à Trophonio memorant. Ex omnibus Dædali operibus, apud Bœotos duo extãt, Hercules Thebis: apud Lebadenses Trophonius: totidem in Creta è ligno, Britomartis ad Olũtem, & apud Gnosios Mineruа: Habent iidẽ & Ariadnæ chorum, cuius in Iliade Homerus mentionem fecit, ex candido lapide. Est & apud Delios Venus eiusdẽ artificis opus, non magnum sanè signum è ligno, & exesa vetustate manu dextera. Quadrangulæ insistit pro pedibus basi. Crediderim signũ hoc

hoc à Dædalo Ariadnam accepisse, secúmque illud abeuntem cum Theseo asportasse: Theseum certe Delij tradunt Ariadnæ ademptum Apollini Delio dedicasse: Ne scilicet sibi si illud retinuisset, iam domum reuerso, Ariadnæ desiderium cōmoueret, atque ita ex ea recordatione nouis amoris aculeis vreretur. Præter hæc, quæ enumeraui, nulla quod sciam iam reliqua sunt Dædali opera: Nam quæ in Iunonis dedicarunt Argiui, & quæ ab Omphace Gelam in Siciliam deportata fuere, cuncta temporis aboleuit diuturnitas. Lebadensibus vicini proximi sunt Cheronenses: Eorum vrbs olim Arne est appellata: filiam Aeoli Arnē fuisse dicunt, à qua vrbs altera etiam in Thessalia Arne fuerit nuncupata. Hoc autem quod nunc habent nominis cōtigisse eis à Chærone, quē Apollinis fuisse filium arbitrantur, ex Thero Phylantis filia. Testatur hoc qui magnas fecit Matutinas, quas Eœas inscripsit, his versibus.

Illustri Phylas iunxit sibi natam Iolao
Lepephilam, diuas quæ formæ equabat honorē
Hac illi natu præcelsa est edita aula.
Et Therò formosa oculis æquanda Dianæ,
Therò dein Phœbi sacro dignata cubili
Cheronem generauit equos clarum arte domandi.

Mea

Mea quidem ſententia norat Homerus Cheroneam, & Lebadean appellari, ſed maluit priſcis vti earum vrbium nominibus, ſicuti & flumen Aegyptũ, potius quàm Nilum dixit. In Cheronenſium agro duo ſunt trophæa: Ea dux Romanorum Sylla erexit, Taxilo fuſo Mithridatis copiarum duce. Amyntæ quidem filius Philippus, neque ad Cheroneam, neq; vſpiam vel de Barbaris, vel de Græcis à ſe victis vllum erexit trophæum: Neque fuit omnino patrius Macedonibus mos, victorias ſuas trophæis vllis teſtatas relinquere. Eſt à Macedonibus ipſi traditum, Caranum regem ſuum victo in pugna Ciſſeo, qui finitimis imperabat, Argiuorum ritu trophæum conſtituiſſe. Erumpentem autem ex Olympo leonem ita illud ſubuertiſſe, vt prorſus fuerit abolitum. Intellexiſſe Caranum id ſibi merito contigiſſe, quòd eo monimento erecto, ſpem ſibi reditus in gratiam cum finitimis præcidiſſet: Reliquo dehinc tempore, neque Caranum, neque ſucceſſorum quenquam trophæum vllum excitaſſe: Quòd nempe ſibi ad reditum in gratiam cum hoſtibus loci aliquid relictum voluerunt. Satis certum fuit huius rei argumentum, quod Alexander neque de Dario, neque de Indicis victoriis

trophæ

trophæum vllum erigendũ curauit. Proximo vrbi loco est cõmune Thebanis sepulchrum iis, qui in acie cõtra Philippũ stantes ceciderunt. Nulla est apposita inscriptio. Insigne tumuli leo est, ad eorum virorum animi magnitudinem significandam. Inscriptum (vt opinor) propterea nihil est, quòd illorum hominũ virtutem dij nõ fortunassent. Deorum omnium maximè colũt Cheronẽses sceptrum illud, quod Ioui fabricasse Vulcanum cecinit Homerus: A Ioue acceptum, Mercuriũ dedisse Pelopi: Pelopem Atreo reliquisse: Atreũ Thyesti: A Thyeste per manus traditũ tenuisse Agamemnonem. Hoc præcipue sceptrum venerantur, Hastam nominantes. Diuinitatis ei nescio quid inesse declarat', id quod ex ipso ab hominibus cernitur. In Panopensium finibus, qui sunt in Phocide, illum repertum Cheronẽses dicũt, aurum etiam cum eo, sed facile à Phocensibus aurum retineri passos, modo vt ipsi sceptrum haberent. Ab Electra Agamemnonis filia in Phocidem exportatum putarim. Templum ei nullum est publice dedicatum, sed quotãnis sacri eius curator in suis ædibus sceptrum statuit: Ei res diuina cotidie fit, mensa apposita cuiusuis generis carnibus, & bellariis referta. Omniũ verò Vulcani

operum

operum, quæ & poëtarũ carmina,& aſſertiens hominũ fama celebrauit, aliud ſanè nullũ quàm ſceptrũ hoc magna dignãdum ęſtimatione eſt fide hominũ receptũ. Lycij quidẽ Pataris in Apollinis æneũ oſtentant craterem. Telephi donum fuiſſe dictitãtes, & Vulcani opus. Ignorant ſcilicet illi (vt par eſt) primos qui æs fuderint, Theodorũ, & Rhœcum Samios fuiſſe. Patrenſes in Achæis Vulcani, verbo dũtaxat, opus eſſe dicunt arcam eam, quã Eurypylus ab Ilio exportarit: re nullam in conſpectu ponũt. Eſt in Cypro vrbs Amathûs. In ea Adonidis & Veneris fanum vetuſtiſsimũ, in quo poſitũ tradunt monile Harmoniæ ab initio datũ, quod Eriphyles tamen vocatur, quòd hoc illa dono accepto virũ ſuum prodiderit: Id Phegei filij Delphis dedicarũt. Ad eos quẽadmodũ peruenerit, vbi de Arcadũ rebus egimus, expoſitum eſt. Illud poſtea Phocẽſium tyranni templo ſpoliato abſtulerunt. Neque enim eſt ſententia mea apud Amathuntios in Adonidis, quod Eriphyles fuit, cum è viridibus lapidibus ſit, hoc, auro reuinctũ. Homerus verò illud in Odyſſea aurum dicat fuiſſe.

Dura, viri ſacro vitam quæ vendidit auro.

Cum non ignoraret tamẽ Poëta variorum etiam monilium opificium. Quo enim lo-

co cũ Vlysse loquitur Eumæus, priusquam è Pylo Telemachus veniens ad stabula diuertisset, versus ibi eius huiusmodi sunt.

Nanque mei solers subiens vir tecta parentis
Attulit electro fulgens, auroq; monile.

Inter ea etiam dona, quæ Penelope à procis accipit, ab Eurymacho monile perbelle distinctum, datum memorat.

Ornatum varie Eurymachus torquem attulit aureum.
Lucentem electro, Phœbi velut ignea lampas.

At Eriphylen non distinctum auro, & lapidibus monile, dicit accepisse: Eo fit vt vnicum hoc superesse sceptrum statui possit ex omnibus Vulcani operibus. Supra Cheronæ mœnia, est prærupta montis crepido, qui Petrachus appellatur. Eo loco deceptũ à Rhea Saturnũ credi volunt, oblato lapide pro Ioue. In montis vertice non magnum est Iouis simulachrum. Vnguentum è floribus coquendo conficiunt Cheronẽses, rosa, lilio, narcisso, gladiolo (quæ est Græcis Iris) præsens contra hominum dolores remedium. Rosaceo quidẽ si lignea simulachra perunxeris, facile contra omnem materiæ tabem defenderis. Nascitur Iris palustribus locis, lilio par magnitudine, colore minimè candida, odore minus quàm lilium vehementi.

PAVSANIAE PHOCICA, SIVE LIBER DECIMVS.

PHOCIDIS partem eam, quæ Tithoream, & Delphos attingit, satis constat ab initio nomen à Phoco Ornytionis filio sumpsisse: Non ita multis verò post annis, Aeginetis cum Phoco Aeaci filio classe in eo loca appulsis, vt regio, quanta nunc est, Phocis à Coloniæ nouo authore perpetuo nomine vocaretur, vsus obtinuit. Enimuero Phocenses, qua Peloponnesum ex aduerso prospectāt, quáque Bœotiam contingunt, maritimi sunt: Inter Cirrham Delphorum nauale, & Anticyram vrbem medij. Nam quominus ad mare proximè accedant, ex ea parte, qua est sinus Maliacus, prohibent Locri Hypocnemidij, orā eā tenentes, quæ extremæ Phocidi adiuncta est: Nam vltra Elatean sunt Scarphenses, & supra Hyampolin Abantes, qui Opuntem, & Opuntiorum nauale Cynum incolunt. Quæ Phocenses ad gloriam maximè illustria publi-

cis opibus, & consilio gesserunt, hæc ferè cōmemorari possunt. Primum ad bellum Troianū auxilia misere: Deinde ante Persarum in Græciam irruptionem cum Thessalis bellarūt, quo tempore insigne ad memoriam facinus ediderunt. Ad Hyampolin enim quà intra ipsorum fines inuasurum Thessalorum equitatum exploratum habebant, vrnas fictiles defodere, quas terra superaggesta operuerunt. Hostes vt qui eas insidias non prouiderant, citatis equis excursione facta, incauti in eas vrnas inciderunt. Ibi cum eo casu fracti, & debilitati fuissent equorū pedes, viri ex equis prolapsi passim cæsi. Ea re vehementius quàm antè multò ira Thessali inflammati, ex omnibus ciuitatibus accitis auxiliis, rursus Phocenses cū apparatissimo exercitu adorti sunt. Magnus Phocensibus incessit terror, tum apparatum reliquum hostium, tum maximè equestres copias metuentibus, quod non ipso tantùm numero, sed equorum, & hominum in equestribus præ his peritia, atque exercitatione facile excellebant Thessali. Mittunt itaque Delphos qui de periculo propulsando oraculum consulant: Qui missi fuerant tale retulerunt responsum.

Mortalem atque deum iubeo decernere ferro

Victor

Victor vterque, aliud sed enim mortalis habeto.

Hoc Phocenses accepto oraculo, delectos viros ccc. duce Gelone in hostes mittũt: Mandata verò illis dedere, vt noctis initio ex occulto quàm maximè possent, quid Thessali molirentur speculatum irent, deinde in castra reuerterentur, cæco maximè itinere: Ac vt omnino ne manus voluntate sua consererent. Hi omnes ad vnum cum ipso Gelone duce suo perierunt, partim equorum pedibus conculcati, partim ab hostibus occisi. Ingentem ea clades pauorem in castra pertulit Atque eò ventum est desperationis, vt coniuges, liberos, fortunas cæteras, quas agere quisque, aut ferre posset, vestem, aurum, argentum, deorum signa in vnum coëgerint, ibi maximo extructo rogo, viros xxx. duntaxat reliquerũt, quibus imperarunt, si ita accidisset, vt qui ad prælium exissent, hostibus succũberẽt, primo fœminas, ac impuberes omnes iugularent: Deinde quas congesserant opes in rogum coniicerent, atque in eas ignem immitterent: Postremo & ipsi vel mutuis confoderent se vulneribus, vel vltro in medium hostium equitatum ruerent: Ex eo sæua omnia, & immania

consilia, Græcorum verbo, Phocica desperatio appellari cœpta. His ita constitutis contra Thessalos copias educunt: Duces fuere Rhœcus Ambrossensis, & Hyapolitanus Daiphanes. Hic equitum, peditum ille agmen ducebat. Erat apud imperatores perhonorificus Eleo vati locus: Tellias hic fuit, in quo magnam salutis repositam spem Phocenses habuerunt. Vbi ad manus ventum est, continuo Phocensibus ante ipsos propè oculos fuerunt, quæ de coniugibus, & liberis statuerant: Animo verò obuersabatur, quàm ancipiti nutantis fortunæ quasi quodam salo, sua suspensa esset salus. Hæc in causa fuérunt, vt alacres cuiusuis discriminis aleam subirent. Confirmati etiam sunt maximè, quòd ab extarum significatione in certissimam spem venerunt, fore sibi propitios deos. Victoriam igitur adepti sunt omnium, quæ quibusuis antè populis euenissent, maximè insignem. Ac tunc Apollinis ambiguum illud responsum omnibus innotuit. Cum enim vtrinque de more à ducibus militi tesseræ darentur fortuitu, ad oraculi verba appositæ datæ sunt: A Thessalis Itonia Minerua: A Phocensibus gentis author Phocus. Missa gratulandi causa Delphos dona Apollini: Dei ipsius signum

gnnm Telliæ vatis, & ducum statuæ: Cùm que iis gentilium heroum: Aristomedon eas Argiuus fecit. Neque verò post hoc factum callida Phocensibus consilia defuerunt. Constiterant aliquando in primo Phocidis aditu aduersa castra: Ibi lecti homines è Phocensibus quingenti, obseruato eo tempore, quo suum Luna orbem explerat, Thessalos noctu adoriuntur, oblitis gypso corporibus: Gypso item dealbatis armis. Ingentem memorant Thessalorum factam cædem, quòd ea specie territi, immissa diuinitus per noctem sibi visa, non hostium illud astu euenisse interpretabantur: Est hoc etiam ab Eleo Tellia in Thessalos excogitatum. Iam verò cum in Europam Persæ exercitum traiecissent, Phocenses, fama fuit necessitate coactos, in Xerxis partibus fuisse: Sed mox à barbaris desciscētes cum Græcis Platæensi prælio in acie stetere. Insequenti dehinc tempore multa est illis ab Amphictyonibus irrogata: Neque verò habeo satis veram eius rei causam cōpertā, nūquid noxā cōmeriti fuerint, an verò Thessali ob veteres inimicitias, huius Phocensibus calamitatis infligendæ autho res fuerint. Cū multæ magniudinē iniquissimo animo ferrent extitit Philomelus

Theotimi filius, Phocensium nemini dignitate secundus: Ledon ei patria erat, vrbs Phocica: Is pro concione docuit, longè grauiorem esse, quæ à se peteretur, pecuniæ summam, quàm vt eam pendere vllo pacto possent: Censuit itaque Apollinis Delphici templum spoliandum. Cum & alia valde ad persuadendum apposita afferret: Et illud in primis, quod cum ab Atheniensibus, & Lacedæmoniis iam pridem sibi pacata essent omnia, facile Thebanos, & alios quoscunque qui se armis lacessissent, cum virtute, tum pecuniæ impendiis possent superare. Philomeli oratio multitudinis valde secũda voluntate est accepta: siue quòd mentem Deus à rectis consiliis auertisset, seu quòd is populus suapte natura religioni solitus esset quæstum anteponere. Fanum Apollinis diripere aggressi sunt Phocenses, principatum Delphis Heraclide, Agathocle Athenis obtinente, Olympiadis quintæ, & centesimæ, è qua stadij palmam meruit Prorus Cyrenæus, anno quarto: Sacra pecunia potiti, statim ex omnibus Græciæ partibus, firmissimas mercenariorum militum cohortes conduxerunt. Thebani quidem aperte contra eos arma mouerunt: Nempe qui & ante offensiore in illos fuissent animo.

Bellat

Bellatum eſt continenter annos ipſos decem: Quo temporis interuallo modo Phocenſes cum ſuis conductitiis, modo Thebani minutis prælijs variante, ita vt fit, Fortuna, victores diſceſſerunt. Collatis demum apud Neonem vrbem ſignis, Phocenſes terga vertere: Philomelus in fuga ex arduo, & prærupto ſaxo cum ſe præcipitem dediſſet, exanimatus eſt: Idem necis genus, Amphictionum decreto, eſt iis omnibus, qui eum ſecuti fuerant, irrogatum. Philomeli imperium Onomarcho Phocenſes detulerunt: Cum Thebanis verò ſocietatem coiuit Philippus Amyntæ filius: Et ſanè eius bello gerendi imperio ſuſcepto hoſtes acie fudit. Onomarchus ad mare fugiens à ſuis militibus eſt iaculis confixus, ipſius ignauia, & imperandi inſcitia, ea ſe clade affectos interpretantibus. Talem vitæ finem diuina veluti quædam ſors Onomarcho attulit Phocenſes eius fratri Phayllo ſumma cum poteſtate imperium decreuerunt: Ei vixdum ad imperandum aggreſſo, talis oblata eſt per ſomnium ſpecies. Inter Apollinis donaria peruetus effigies quædam fuit ex ære, hominis, cui carne conſumpta, ſola eſſent reliqua oſſa: Aiebãt Delphi ab Hippocrate medico dedicatam. Huic Phayllus ſe ſimilem factum vi-

dere visus est: Ac paucis post diebus macie contabescens somnij euentum impleuit. Phayllo extincto, ad Phalæcū filium, principatus transiit. Huic quod sacrā pecuniā depeculatus esset, imperiū est abrogatum: ac deinde, cum in Cretam classe transmisisset vnà cùm iis qui eius partes sequi voluerant, & Cyaonem vrbem cum mercenariorum manu obsideret: quòd imperatum pecuniam illa ciuitas pendere recusasset, amisso exercitu ipse etiam periit. Decimo post anno, quo templū expoliatū est, bello huic quod idē Phocicum & Sacrū appellarunt, finem Philippus imposuit. Principatum apud Athenienses obtinente Theophilo, octauæ & centesimæ Olympiadis, qua de stadio Polycles Cyrenæus victor renuntiatus est anno primo. Phocensiū quidem vrbes expugnatæ, & solo ęquatæ fuere, quæ iam enumerabūtur, Lilæa, Hyampolis, Anticyra, Parapotamij, Panopeus, Daulis. Harum nomina sunt à priscis iam tum temporibus, neque non ex Homeri plurimum versibus celebrata. Alias obscuras ante Erochum, Charadran, Amphiclean, & Neonas, cum eas Xerxis exercitus concremasset, sua calamitas Græcis notiores reddit. In quo etiam numero fuere Throniū, & Drymæa. Nā aliæ, pręter

Elatean,

Elatean, ante hunc Phocici belli exitum minime illustres fuerunt: Thracis scilicet, Phocica, Medeon, Phocicus, Echedamea: Ad has Ambrosus adiicienda, Ledon, & Polygonium: Amplius etiam Sterrhis. Omnes, quas percensuimus, deletæ, & ad formā vicorū redactæ, præter Abas: Nam Abæi sacrilegij prorsus expertes fuerant, & non modo à templi direptione manus abstinuerant, sed à belli etiā societate abhorruerant. Est autem Phocēsibus & fani, & publici Græcorū cōuentus cōmunione interdictum. Ius verò suffragij, quod penes ipsos fuerat, ad Macedonas amphictyones trāstulerunt. Non longo interiecto deinde tempore, ex vicis in suas quique patrias restitui, vrbes instaurarunt: Præter eas tamē, quæ ob pristinā tenuitatem, & pecuniæ inopiam refici non potuerunt. Restitutionis eius duces, & authores Athenienses, & Thebani fuerunt, antequam clade ad Cheronan accepta, Græcorum vires accisæ essent: Steterunt in acie ad Cheronean ipsi etiam Phocenses, & postea ad Lamiam, & Cranonem cum Antipatro Macedonum rege pugnarunt. Gallorum iidem exercitum omnium Græcorum acerrime persecuti sunt: Simul vt Apollinis Delphici iniuriam vlciscerentur: Si-

mul

mul verò vt veterem infamiam abolerent.
Atque hæ de rebus gestis Phocensium commemorari possunt. A Cheronea stadiûm xx. via Panopeum ducit: Vrbs ea est Phocensium, si modo vrbem eam appellare par fuerit, in qua ciues non prætorium, non gymnasium, non theatrum, nō forum vllum habent: non denique vllum perennis aquæ conceptaculum: Concauas habitant casas qualia sunt montana tuguria, inter conuallium anfractus, suis tamen limitibus à finitimis diuiduntur. Mittúntque certos homines, qui sibi attributum sedendi locum in Phocensium conuentu teneant. Nomen vrbi ab Epei patre ductū aiunt, cum ab initio se Phlegyas fuisse dicant. & in Phocidem ex Orchomeniorum finibus profugos transisse. Veterem Panopei ambitum vidimus, quem stadiûm fuisse VII. coniicimus. Subiit Homeri versuum recordatio, de Tityo, quibus Panopeum vrbem cognomine Callichorum vocat. At in dimicatione de patrocli cadauere, Schedium Iphiti filium Phocensium regem, qui ab Hectore occisus est, Panopei domicilium dicit habuisse. Huius quidem rei fuisse causam Bœotorum metum arbitror: Nam cum aliis ex partibus valde esset peruia Phocis, Panopeo ille veluti pro

arce

vtebantur. Alterum verò illud, quid-
ita Panopeum Callichorum vocaue-
non potui coniectura consequi, priusq
m à Thyadibus id didicerim: Sunt ve-
Thyades Atticæ fœminæ, quæ in Par-
sum quotannis venientes, vna cum Del-
icis mulieribus arcana Libero patri agi
nt sacra: His inter vias, & alibi apud Pa-
openses choros instituere solennis ritus
t. Quare videtur Homerus, cum eo no-
nine Panopeum ornat, Thyadum chorū
gnificare voluisse. Est Panopensibus in
psa via è crudo laterculo sacellum & in
eo signum è lapide Pētelico. Quidam Ae-
sculapium, alij Prometheum esse dicunt:
Eius rei testimonia haud dubia se habere
putant, quod ad præruptas proximi tor-
rentis ripas saxa iacent magnitudine nihi-
lo minore, quàm vt plaustrū onerare queāt
singula. Color illis nō terreni luti, sed qua
lis in sabulo riuorum, & torrentium cerni
tur: Odorem etiam humani propè corpo-
ris referunt: Reliquias esse aiūt has luti il-
lius: è quo primū illū hominē, vnde vniuer
sum hominum genus extitit, Prometheus
finxerit. Ad eundem torrentis alueum est
Tityi sepulchrum, aggeris ambitus, nihilo
maior vnius stadij triente: De Tityo versus
in Odyssea est.

Porre

Porrectumq; nouem Tytion per iugera terræ.
Hinc versum nō ad Tityi magnitudinem, sed ad illam, in qua situs est, aream pertinere existimant, quòd nouem ea iugerum sit. Ad Cleon Magnes (sunt verò Magnetes Hermi accolæ) eos maximè homines rerum miraculis fidē habere non consuesse dicebat, quibus in tota vita non contigisset, quidquā intueri, quod esset cōmuni hominū opiniōe maius: Se certe facilè adduci posse vt crederet, & Tityū, & alios ea magnitudine, quā fama prodidit, fuisse. Venisse enim forte se aliquando Gades, & ab ea insula cum tota sui comitatus turba; quòd id Hercules imperasset, mox iterum Gades reuersum, marinum hominem in littus eiectum inuenisse, nihilo breuiorem iugerum v. spacio qui fulmine ictus conflagrat. Distat à Panopeo stadia plus minus VII. Daulis. Oppidani in ea numero non multi sanè sunt: fortitudine verò Phocensium hac ipsa etiam ætate longe præstantissimi. Nomē oppido à Daulide nympha Cephissi filia impositum tradunt: Crediderunt alij locū, in quo vrbs munita est, condēsum olim arboribus fuisse: A veteribus verò concepta syluis loca Daulia appellata: Et ex eo Aeschylum Glauci Anthedonij montem Daulum dixisse. In hac vrbe

Terco

eo filium epulādum apposuisse fœmi- dicuntur, quod fuit pollutarum men- arum hominibus exordium. Vpupa ò, in quam mutatum Tereū fama vul- tit, auis est paulò cothurnice maior, fur ntibus è vertice in cristæ modum pin- lis. Dignum illud admiratione, quod in- a huius terræ fines, hirundines neque pa unt, neque ex ouis pullos excludunt, nec mnino tectorum laquearibus vllos affi- unt nidos. De Philomela verò, Phocenses icunt etiam auem factam, Terei percul- am terrore, extra eius patriæ fines euolas- e. Est apud Daulięses Mineruę fanū, in quo peruetus Deæ signum: Quod verò è ligno est impolitum, deportasse Procnen Athe- nis ferunt. Dauliadis terræ pars est regiū- cula Thronis, in qua est heroicum moni- mentum, heroi illi dicatum, à quo gentis primordia extiterunt. Hunc sunt qui di- cant Xanthippum hominem bello cla- rum: Alij Phocum Ornytionis filium, Sisyphi nepotem fuisse: Ei cotidianos ha- bent honores, & hostiis mactatis, sangui- ne per cauernulam demisso, sepulchrum perfundunt: Viscera eodem in loco consu- mere patrium illis est. A Dolide ad Par- nassi iuga ascenditur, via illa quidem lon- giore

giore, minus tamen multo, quàm ea eſt, quæ Delphis eodem ducit, difficili. A Daulide rurſus flectentibus, & recta Delphos pergentibus, ad læuam ædes eſt, quod Phocicum vocant. Eò è ſingulis Phocici nominis vrbibus cõueniunt, qui ad conſultandũ miſsi fuerint. Loci ingens eſt magnitudo quàm longè ſpacium interius patet, columnis tectum ſuſtinentibus. Gradus à columnis vtrinque ad parietes attolluntur: In illis ſua eſt Phocenſium conuentu ſeſsio: In extremo templo neque columnę, neque gradus vlli ſunt: Sed Iouis illic ſignum in ſolio Iuno ad dexteram, ad Læuam Minerua aſsiſtit. Hinc progreſſus ad viam peruenias, quam Schiſten, hoc eſt ſciſſam, nuncupant: In ea patris cædem Oedipus patrauit. Et ſanè Oedipi ipſius caſuum Græciæ pars quælibet aliquod ſeruat monimentum. Nam & recens natum plantis pedum transfixis in Cithærone Platæidis terræ monte exponi parentes iuſſerunt: Eum Corinthus, & quæ ad Iſthmum iacet regio aluit. Phocidis triuium paternæ cædis eſt ſcelere pollutum. Thebanis inceſtarum nuptiarum, & Eteoclis perfidiæ perpetua fuit infamia ſuſtinenda. Sed omnino Oedipo quod in triuiò commiſit facinus, omnium extitit malorum

initium

initium, Laij certe, & ſeruuli, qui cum ſequebatur ſepulchra in medio extant triuio, congeſtis in tumulum ſelectis lapidibus. Damaſiſtratum Platæis regnantem, in cadauera incidiſſe, eáque ad ſepulturam ſuſtuliſſe narrant. Militaris hinc via accliuis illa quidem & vel expedito homini difficilior Delphos ducit. De ipſis quidẽ Delphis multa, ac diuerſa traduntur: atque in primis de oraculo Apollinis. Aiunt enim fuiſſe ab initio Telluris eam oraculorum ſedem, & ab ipſa Tellure Daphnen, quæ præſideret, delectã: de nymphis quæ montem incolerent Daphnen vnam fuiſſe. Poëſin Græci habent, quæ Eumolpia appellatur: Eius authorem Muſæum perhibent, Antiophemi filium. In ea proditum eſt memoriæ, commune Telluri cum Neptuno oraculũ illud fuiſſe: Ipſam quidem Tellurem ore ſuo reſponſa dediſſe: Neptunum interpretem habuiſſe Pyrconem: Ea de re verſus huiuſmodi ſunt.

Telluris cuncti ſanctas cognoſcite voces,
Et magno Pyrcon Neptuno ſacra ferebat.

Neptunus deinde Telluri dicitur parte ſua conceſsiſſe. Illam Themidi oraculum totum dono dediſſe. Ab ea Apollinem illud accepiſſe, tradita Neptuno, quæ ante Troezenem eſt, Calaurea. Audiui etiam

qui dicerent, pastores quosdam dum pecus illac agerent, cum propè ad eum locum, vbi oraculum fuit, accessissent, repente terræ halitu diuinitus afflatos, Apollinis ipsius impulsu vaticinari cœpisse. Magna verò fuit nominis celebritate Phemonoë, quæ cum dei interpres prima fuerit, prima etiam senariis longioribus oracula decantauit. Bœò tamen indigena mulier Delphis hymno composito, aduenas ab Hyperboreis profectos, oraculum Apollini dedicasse, tradidit: Cùm alios, tùm Olena, qui primus vaticinatus eo in loco fuerit, primúsque senarios longiores repererit. Hi sunt quos Bœò fecit versus.

Hic posuere tibi iuuenes penetralia Phœbe
Olim ab Hyperboreis Pagasúsq; & dius
Agyieus.

Enumeratis aliis Hyperboreis, in ipso hymni fine Olena nominauit.

Atque Olen, primus cecinit qui oracula Phœbi.

Communis tamen hominum opinio priscæ memoriæ authoritatem secuta, solas agnoscit mulieres oraculorum interpretes. Antiquissimam dei ædem è lauro erectam tradunt: Et lauri quidem ramos ex ea arbore decerptos, quę ad Tẽpe est. Fuit ædis eius forma quasi tuguriũ quoddam:

Alteram ædiculam narrant ab apibus è ce-ra,& pinnulis compactum, quam ad Hy-perboreos Apollo miserit. Alius etiam est ea de re sermo: ædem fabricasse hominē Delphum, cui nomen fuerit Pteras, & ex eius nomine de pinnis apum fabulæ locū datum. Ab eodem Ptera Creticam etiam ciuitatem, vna litera addita, Apteræos ap-pellatam: Quòd verò ex ea herba, quæ in montibus crescens, Pteris, id est filix dici-tur, adhuc viridi, fuerit illud opus contex-tum, omnino vt credam non adducor. Nā tertium delubrum ex ære ædificatum fuis-se, quòd fama prodidit, mirum videri non debet, si & filiæ Acrisius thalamum ex ære fecit. Et hac etiamnum ætate extat apud Lacedæmonios Mineruæ fanum, cui à ma-teria Chalciœco cognomē est. In vrbe etiā forum, quod Romanum dicunt, cum ma-gnitudine, & ornatu reliquo spectantibus est admirationi: Tum verò æneo contegi-tur lacunari: Quare non omnino à vero alienum videri posit æneum fuisse Apol-linis templum. Nam cætera iure fabulosa videantur: Vel à Vulcano ædem illam ex-ædificatam: Vel aureas in eo templo virgi-nes cantasse, quod Pindarus commentus est, cum cecinit.

Aureæ cantabant è lacuearibus Flexanimæ.

In quo planè Homerum videtur imitari voluisse, de Sirenibus fabulantem. Sed neque quo casu fanum abolitum fuerit ab omnibus ad eundem modum rem expositam comperi. Sunt qui terræ hiatu haustũ, alij qui igne cõsumptum dicant. Quartum sanè templum Trophonius, & Agamedes metati sunt: E lapide verò extructum memorant. Conflagrauit hoc principatũ obtinente Athenis Erixiclide, octauę & quinquagesimæ Olympiadis anno primo, qua palmam tulit Diognetas Crotoniates.
Quòd hac ætate extat, erexerunt de Sacra pecunia Amphictyones. Eius operis architectus fuit Spintharus Corinthius. Vetustissimam sanè vrbem olim eodem in loco à Parnasso conditam tradunt. Cleodoræ nympæ hunc filium fuisse, & sicuti cæteris heroibus è diis patrem Neptunum, ex hominibus Cleopompum attribuunt: Et ab eo cum montem Parnassum, tum verò saltum Parnassium nominatum. Ab eodem præterea Parnasso inuentam affirmant ex auium volatu futurorum prædictionem: Vrbem verò ab ipso conditam, imbribus deletam Deucalionis temporibus. Ac tunc quidem, qui aquarum vi oppressi non fuere, luporum vlulatum secuti, feris ducibus ad Parnassi iuga confugerunt:

runt: Quare quam illic vrbem munierunt, Lycorean vocarunt. Sed ab hoc etiam diuersus vulgatus est sermo, Apollini ex Corycia nympha genitum Lycorum, & ab eo Lycorean dictam: Antrũ verò Corycium de nymphę nomine appellatum. Adiiciunt ad hæc, Hyamo Lycori filio Celęnò filiam fuisse, è qua Delphum Apollo susceperit, vnde nomen, quæ extat ætate nostra, vrbs acceperit. Alij Castalium tradunt hominem indigenam filiam habuisse Thyian nomine, quæ cum Liberi sacerdotio fungeretur, prima Libero patri Orgia agitauerit: Et ab eo, quæ furore impulsæ sacra Baccho faciant, ab hominibus Thyiadas nuncupari: Apollinis nempe filiũ, & Thyię Delphum fuisse autumãt: Sed alij matrem eius Melænen perhibent Cephissi filiam. Interiecto dein tempore vrbem ipsam nõ solum Delphos, sed etiam Pythò nominarunt finitimi: Testantur id Homeri versus de Phocensium delectu: Sed enim qui subtilius populorum origines exquirunt, Delphi existimant filium fuisse Pythin, & ab eo, dum regnaret, vrbi nomẽ impositũ. Est insuper peruagato inter homines sermone vulgatum, ab Apolline quendã eius loci incolam sagittis confixum illic extabuisse, & ex eo vrbi nomen cõtigisse, quòd

eius temporis homines persimili voce in iis, quæ corrumperentur, significandis vterentur. Neque Homerus aliam ob causam Sirenum insulam fuisse ossium plenam dixit, quàm quòd in ea putrescerent eorum cadauera, qui Sirenũ cantilenis aures præbuissent. Qui ab Apolline occisus fuerit draconem eum fuisse poëtæ scripsere, cui custodiam Tellus oraculi mandasset. Memoriæ etiam proditum est, Crij cuiusdam impotentis in Eubœa hominis filium, latrociniis viciniam illam totam cum vexaret, Apollinis templum violasse, & simul diripere solitum locupletiũ domos. Quare cum iam iterum adfuturus cum infesta latronum manu expectaretur, Delphis de repellenda consulentibus, æedituam, & internuntiam dei Phemonoën senariis hisce longioribus responsum dedisse.

Phœbi missa manu sternet lethalis arundo
Parnassi vastatorem: tunc cæde piabunt
Hunc Cretes facti nec fama abolebitur vnquã.

Res certè ita tulit vt multorũ sacrilegiis Delphicis Apollinis templum fuerit expositum. Post Eubœensem enim, de quo iam diximus, latronem, & Phlegyarum natio, & Pyrrhus Achillis filius illud spoliare aggressi sunt: Copiarum dehinc Xerxis pars: Et Phocensium principes: Tum verò

Gallorũ exercitus ſacram pecuniá diripue runt. Non poſtremo Neronis impietatem dei donária effugere potuerunt. Is enim æneas quingentas partim deorum, partim verò hominum ſuſtulit imagines. Cum cœpti iam eſſent Pythici ludi celebrari, antiquiſsimum fuiſſe omnium certamen memorant, inter eos, qui præmio propoſito hymnum in Apollinis honorem ceciniſſent: & primum quidem omnium pſallentem viciſſe Chryſothemim è Creta, cuius pater Carmanor Apollinem de cæde purgaſſet. Conſecutos Philammonem Chryſothemidis ipſius, & Philammonis filium Thamyrim. Nam Orpheum myſteriorum ſcientia, & reliqua vitæ dignitate elatum: Tum etiam Muſæum, quod Orpheum ſibi quem æmularetur propoſuiſſet, negant in muſicum illud certamen deſcendere voluiſſe. Tuliſſe narrant Eleatheren Pythicam palmam vocis cauſa, cum alioqui cãtilenám nõ ſuam decantaſſet. Heſiodum tradunt repulſam tuliſſe, quod carmina ſua ad lyram canere non didiciſſet. Homerus Delphos quidem venit cõſulendi, quod opus fuit, cauſa: Sed ei, etiam ſi fidibus didiciſſet, propter oculorum calamitatem nulli vſui ars eſſe potuiſſet. Quadrageſimæ demum & octa-

næ Olympiadis, qua vicit Glaucias Crotoniata, anno tertio, certamina instituerunt Amphictyones. Cantus ad citharam vt pridem: Cantus item ad tibiam: Ipsarum etiam per se tibiarum: Renuntiati victores sunt de citharœdis, Cephalon Lampi filius: De Aulœdis Echembrotus Arcas: De tibiis Sacadas Argiuus. Idem verò postea Sacadas binis deinceps Pythicis ludis præmium meruit. Eadem præterea tunc, quę in Olympia athletis indicta sunt certamina, quadrigis tamen exceptis, lege lata vt soli pueri, tum longiore, tum repetito cursu certarent. Altera iam Pythiade submotis præmiis, coronarium duntaxat certamen vt esset statuerunt, Aulœdorum arte repudiata, quod triste nescio quid auditu, & minimè lęti ominis tibiis caneretur: Elegi enim, & funebres modi cum tibiis congruebant. Testimonio mihi fuerit Echembroti donũ, æneus tripos Herculi Thebis dedicatus, cum huiusmodi inscriptione.

Echembrotus Arcas dedicauit Herculi, cum
præmium ludis
Amphictyonum meruisset, decantatis modulis,
& elegis.

Et hæc sanè fuit causa quamobrem ad ludos Aulœdi amplius non admitterentur.

Add

addiderunt deinde equorum cursum: Et e quadrigis victor renuntiatus est Clisthenes, is, qui Sicyoniorum tyrannus fuit. Octaua Pythiade, lege ludorum compraehensi qui assis fidibus canerent: coronam cepit Tegeates Agelaus. Vicesima demum tertia accessit ad caetera ludicra armatorum cursus, de quo lauream reportauit Timoenetus Phliasius, Olympiadibus quinque posteaquam vicerat Demaratus Ereensis. Octaua post haec, & quadragesima Pythiade bigis certari coeptũ. Vicere Phocensis Execestidae iugales: Quinta ab ea pullis ad currum iunctis decursum est: Anteuertit Orphondae Thebani quadriga. Iam pancratium inter pueros, biiugum & iniugem pullum multis seriusquam Elei annis admiserunt, prima videlicet, & sexagesima Pythiade, qua Thebanus Laidas vicit. Vna post hanc interiecta pullum induxerunt iniugem: Nona verò & sexagesima pullorum bigas. Singulari pullo Lycormas Larissaeus, bigis victor renuntiatus Macedo Ptolomaeus. Aegyptiorum enim reges Macedonas dici se (sicuti sanè fuerunt) facillime passi sunt. Lauream quidem Pythicis ludis peculiarem fuisse nulla alia de causa existimo, quàm quod Lado-

nis filiam adamatam ab Apolline fama vulgauit. Conuentum hoc in loco constitutum ab Amphictyone primum Deucalionis filio satis constanti hominum sententia traditur: Et ab eo concessum illum Amphictyonas appellatos. Androtion verò in Attica historia conuenisse in vnum concessum iam tum ab initio Delphos, finitimos omnes, scriptum reliquit: Et ex eo Amphictyonum nomen extitisse. Inualuisse deinde temporis longiore interuallo vt Amphictyones dicerentur: Ab ipso quidem Amphictyone in commune consilium vocatos tradunt hos Græci nominis populos. Ionas, Dolopas, Thessalos, Aceanas, Magnetas, Maltenses, Phtiotas, Phocenses, & Locros Phocidi finitimos, Cnemedis montis accolas. Postea verò quàm Phocenses templum diripuerunt, decennali iam bello confecto, mutationē etiam sensit Amphictyonum curia: Siquidē Macedones locum in ea sunt adepti. Phocensium verò natio, & ex Dorico nomine Lacedæmonij, sunt ordine moti: Illi ob admissum sacrilegium, hi quod opem Phocensibus tulissent, mulcta affecti: Verùm cum Galli duce Brenno Delphos adorti fuissent, præ cunctis Grecis Phocenses strenue rem gessere. Quare & Amphictyonatum,

tum, & priſtinam omnem veterem dignitatem receperunt. Auguſtus deinde imperator Nicopolitanis etiam, qui ad Actium ſunt locum, eſſe inter Amphictyonas voluit: Cum Magnetas, Maleenſes, Aeeanas & Phtiotas, contribuere ſe Theſſalis iuſſiſſet. Suffragia verò, quæ illorum, & Dolopum fuerunt (interierat enim iam Dolopum gens) ad Nicopolitanos tranſtulit. Fuerunt ætate mea Amphictyones numero xxx. A Nicopoli, Macedonia, & Theſſalis bini: Ex Bœotis verò (nam & hi priſcis temporibus Theſſaliæ partem tenuerunt, Aeolenſes appellati) ex Phocenſibus item, & Delphis bini: Vnus ex vetere Dorica terra. Mittunt prætereà Locri, qui Ozolæ appellantur, & ſimul qui vltra Eubœam ſunt, vnum vtrique. Vnus Eubœenſis, & item vnus Athenienſis accedit: Athenæ quidem, Delphi, & Nicopolis, omnes obeunt Amphictyionum conuentus: nam ex cæteris quos enumerauimus populis, vicem quiſque ſuã rato temporis ambitu in eum conſeſſum cõueniũt. In primo vrbis ingreſſu continentes ſunt ſacræ ædes quatuor: Earũ vna ruinoſa eſt: vacua eſt altera ſignis, & ſtatuis: tertia, & quarta Romanorum Imperatorum non ſanè multorum habent imagines

&

& quartá sanè Mineruæ vocatur Pronææ: E signis, quæ sunt in primo templi aditu, quod est maius, quàm id quod intus est, Massiliensium donum fuit. Sunt hi Phocensium, quæ Ioniæ gens fuit, Colonia: Eorum nempe hominum pars, qui ex Phocea Harpagum Medum fugere. Hi nãque cum nauali pugna Carthaginiẽses vicissent, occupata ea, quam nunc incolunt, regione, ad magnas opes, & luculentá fortunam sunt prouecti. Et Missiliẽsium quidem æneum est donum: Aureum verò scutum à Crœso Lydorum rege dedicatum Mineruæ Pronææ aiebant Delphi, Philomelum eripuisse. Adiuncta est Pronææ templo Phylaci sacellum heroicum. Hunc Phylacum inter Delphos fama proditum est auxilium ipsis Persis irruentibus tulisse. In ea gymnasij parte, quæ sub dio est, feram aliquando suem natam tradunt: Eam Vlyssem ad Autolycum proficiscentem vnà cũ ipsius Autolyci filiis venatione persecutum, & ab ea sanè vulnus supra genu accepisse. Flectentibus ad læuam à gymnasio, ac nihilo ferme longius quàm stadia III. descendentibus, fluuius est Plestus nomine: Is ad Cirrham Delphorum naualem stationem, & proximum mare defluit. Rursus à gymnasio sursum ad fanum via ducit, ad dexteram

am Castaliæ aqua præterfluit, suauis illa quidem potu. Fonti nomen indigenã quandam mulierem dedisse ferunt. Virum alij Castalium. Panyasis autem Polyarchi filius, in iis versibus, quos in Herculem fecit, Acheloi filiam fuisse Castaliam perhibet. Sic enim de Hercule loquens scripsit.

Parnassi ut celeri pede saxa niualia liquit,
Castaliæ tetigit iuges Acheloidos vndas.

Audiui etiam qui dicerent, aquam illam Castaliæ dono datam à Cephisso amne. Hoc Alcæus versibus mandauit in prolusione quadam suorum in Apollinem versuum. Id confirmant Lilæenses, qui cum in Cephissi fontem patria quædam bellaria, & alia quæ sunt more maiorum tradita, statis quibusdam diebus quotannis porriciant, eadem in Castalia rursus emergentia conspici dicunt. Vrbs ipsa Delphis quauis ex parte in cliuum resupinatur: Et eodem sanè est, quo oppidum situ, sacrum Apollinis septum: Spacio illud quidem peramplum in suprema vrbis parte eminet: Scindunt se illinc multifidi exitus. Ea certe donaria, quæ memoria in primis digna visa mihi fuerint, persequar. Nam athletas, & eos, qui in musices certamen descenderunt, ordinarios alioqui homines, nulla mentione dignabor. Nam illustribus

bus

bus viris,quorum in maxima fuit celebritate nomen, in iis, quos de Eleis conscripsimus,commentariis, locum suum dedimus. In eum tamen numerum non venit Phayllus Crotoniata, quod nulla ei contigit Olympica palma: Pythicis verò ludis de quinquertio duas, de stadio tertiam tulit. Idem nauali prælio cum Persis conflixit,cum propriam sibi nauem ædificasset, & in eam Crotoniatas omnes, qui forte in Græcia tunc peregrinabantur, imposuisset. Huic Delphis statua posita fuit. Hæc quæ de Crotoniata homine dicerem habui. Sacram ingressis aream taurus ex ære præ oculis est, Theopropi Aeginetæ opus, Corcyræorum donum. Proditum memoriæ est Corcyræ aliquando aliis bobus relictis, taurum è pastu redeuntem, contra pelagus mugitus edidisse: Cúmque per totum diem illic constitisset,bubulcum ad mare descendisse: conspexisse verò infinitum propè thunnorum numerum,quod cum indicasset Corcyræis,illi (quod thunnos capere conati operam luserant) sciscitatum Delphos misere. Ex Apollinis verò responso taurum Neptuno mactant: Confectóque mox sacro pisces capiunt. Donum è decima prædæ in Olympiam, & Delphos

mitt

mittunt. Subinde sunt Tegeatarum, & Lacedæmoniorum dona Apollo, & Victoria, & indigenæ heroës, Callistò Lycaonis filia, Arcas è quo regioni nomen, & Arcadis filij Elatus, Aphidas, & Azan: Cúmque his Triphylus, cuius mater non Eratò fuit, sed Laodamea Amyclæ Lacedæmoniorum regis filia. Dedicarunt etiam Erasum Triphyli filium. Apollinem, & Callistò, Pausanias Apolloniata: Victoriam, & Arcadis effigiem, Dædalus Sicyonis: Triphylum, & Azana, Samolas Arcas: Elatum, Aphidantem, & Erasum, Antiphanes Argiuus fecit. Hæc Tegeatæ signa Delphos misere, Lacedæmoniis bello captis, qui hostiliter eorum fines inuaserant. Sunt his è regione quæ Lacedæmonij Atheniensibus superatis dedicarunt: Castores, Iupiter, Apollo, Diana: Cúmque his Neptunus, & Aristocriti filius Lysander, à Neptuno coronam accipiens: Abas præterea, quo vate vsus est Lysander, & qui fuit prætoriæ nauis gubernator Lysandro, Hermon. Hunc Hermonem Theocosmus Megarensis finxit, cum fuisset in Megarensium ciuitatem adscriptus: Castores Antiphanis Argiui opus fuere: Vatem fecit Pœson è Calaurea Troezeniorum: Damias Dianam,

Neptunum, & Lysandrum: Athenodorus Apollinem, Iouem: Arcades ambo ex Clitore fuerunt. Sunt à tergo iis, quos iam recensuimus, positi, qui ad ægos flumen vel è Spartanis, vel è sociis Lysandro operam suam nauarunt: Aracus, & Erianthes, Lacedæmonius ille, hic Bœotius è Minante: Iam verò Astycrates, Cephisocles, Hermophantus, Icesius, Chij: Timarchus, & Diagoras Rhodij: Cnidius, Theodamas, Ephesius Cimmerius, Milesius Aeantides, hos omnes Tisander fecit. Qui deinceps nominabuntur, Alypus Sicyonius, Theopompum Midensem, Cleomeden Samium: Ex Eubœa Aristoclen Carystium, Autononum Eretriensem, Aristophantum Corinthium, Apollodorum Troezenium: Ex Epidauro, quæ in finibus Argiuorum est, Dionem. Adhærent his Achiuus Axionicus ex Pellene, ab Hermonione Theares, Phocensis Pyrias, Conon Megarensis, & Agimenes Sicyonius. Ex Ambracia, Corintho, & Leucade, Telecrates, Pythodotus Corinthius & Ambraciotas. Euantidas. Postremi sunt omnium Epicyridas, & Eteonicus Lacedæmonij. Opera hæc esse dicunt Patrocli, & Canachi. Clades certe, quā affecti sunt ad Aegos flumen Athenienses.

ses, dictitant illatā sibi nō iusto prælio, sed prætorum suorū proditione, quos pecunia hostes corrupissent. Dona enim à Lysandro, Tydeum, & Adimantum accepisse, eius rei testimonium ex Sibyllinis carminibus afferunt.

Ac tum Cecropidis luctum, gemitusq; ciebit
Iuppiter altitonans, rerum cui summa potestas.
Nauibus exitium, & crudelia funera bello
Ille feret: culpaq; ducum dabit omnia pessum.

Alia etiam Musæi carmina pro oraculis habent.

Et fera tempestas vrgebit Cecrope cretos
Fraude ducū: sed certa aderūt solatia victis:
Nanque vrbem hostilem euertent, pœnasq; reposcent.

Et hæc quidem de pugna illa prędicta fuerint. Nam eius etiam prælij, quod ad Thyream inter Lacedæmonios, & Argiuos cōmissum est, ancipitem euentum fore eadem Sibylla prædixerat. Sed Argiui secum præclarius, quàm cū hostibus actum rati, equum ad effigiē Durij Delphos miserunt, ab Antiphane Argiuo fabricatum: In cuius basi inscriptio indicabat, proxima signa ex decima Marathoniæ pugnæ dedicata: Ea fuerunt Minerua, & Apollo:

Et ex iis, qui imperium gesserunt, Miltiades: Ex eorum verò, qui heroum nomine celebrantur, Erechtheus, Cecrops, & Pandion: Celeus etiam, & Antiochus, quem suscepit Hercules ex Midea Phylantis filia: Tum Aegeus, & de Thesei filiis Acamas: Hi enim Atheniensium tribubus ex Apollinis Delphici oraculo cognomina dedere. In hoc numero sunt Melanthi filius Codrus, Theseus, & Phyleus, cum ab his tamen non acceperint tribus nomina. Atque hos quidem, quos percensuimus, Phidias fecit: Et omnino de Marathoniæ pugnæ decima sunt. Antigonum postea, & eius filium Demetrium, ac simul Ptolemæum Aegyptiū Delphos miserūt: Hunc beneuolentia adducti, illos metu. Sunt non procul ab illo equo alia etiam donaria, Argiuorum videlicet duces, qui Polynicis partes secuti, Thebas oppugnatum iere. Adrastus Talai, Tydeus Oenei filius: Prœti etiam nepotes, Capaneus Hipponoi, & Eteoclus Iphis filij, Polynices, & Hippomedon ex Adrasti sorore genitus: Positus est illic Amphiarai etiam currus: In eo Baton stat Amphiarai auriga, & eidem etiam generis necessitu line coniunctus. Eorum postremus est Alitherses: Opifices horum fuere Hypatodorus, & Aristo-

giton. Dedicatos Argiui dicunt de manubiis eius victoriæ, qua ipsi ad Oenoën Argolicæ terræ vrbem Atheniensibus adiuuantibus de Lacedæmoniis potiti sunt. Ex eadem, opinor, pecunia eos etiam dedicarunt, qui sunt communi inter ipsos vocabulo Posteri appellati. Eorum enim sunt ibi positæ imagines, Sthenelus, & Alcmæon, cui ætatis causa honorantiorem existimo locum datum. His adiuncti Promachus, Thersander, Aegialeus, & Diomedes: Inter hos postremos medius est Eurialus. Sunt ex aduerso aliæ statuæ. Omnes miserunt Argiui, cum in Messeniis restituendis Epaminondam Thebanorum ducem iuuissent. Heroum ibi sunt effigies; Danaus rex; cuius magnæ fuerunt Argis opes: Hypermestra, quòd vna ex eius filiorum numero manus puras habuisset: Prope eam Lynceus, & omnes qui ab Hercule, & eo altius repetitum, à Perseo genus ducerent. Iam Tarentinorum equi ænei, & captiuæ fœminæ dona sunt; quæ Messapiis Barbara gente, finitimis suis victis, miserunt. Ageladæ sunt Argiui opera. Tarentum quidem Coloniam Lacedæmonij deduxere, duce Phalanto Spartano. Huic Coloniam deducturo Delphis oraculum redditum est, cum sub Aethra

pluuiam animaduertiſſet, tunc ſe agri, & vrbis compotem fore. Sed cum neque per ſe quid illud reſponſum innueret ſatis conſideraſſet, neque omnino quenquam interpretum conſuluiſſet, claſſe in Italiam applicuit. Ibi cum Barbaros viciſſet, neque tamen vel vrbe, vel agro vllo potiri poſſet, oraculi è re nata ei in mentem venit: Ac planè ſibi quod fieri nullo pacto poſſet, dei voce ſignificatum ſuſpicari cœpit, quòd ſcilicet nunquam euenturum eſſet, vt puro, ſerenóque cœlo (quam Aethran Græci vocant) plueret. Hunc vxor animum deſpondentē (conſecuta enim domo fuerat) amanter multis modis ſolabatur, & eius genibus aliquādo caput ſuſtentās, dum pediculos legit lachrymæ præ animi ægritudine ob aduerſos viri caſus, & irritā ſpem mulieri oborte, quare effuſius flens, viri caput perfudit. Tunc primū euolutæ ſunt oraculi ambages: Aethræ enim vxori nomē fuerat. Ea itaq; nocte, quę diē illū inſecuta eſt, Tarentum hoſtiū vrbem maritimā maximam & opulentiſsimam cepit. Tarantum quidā heroēm Neptuni, & indigenæ nymphæ filium fuiſſe dicunt: Ab eo verò nomē impoſitū vrbi, & flumini: Eodem enim fluuius, quo vrbs nomine vocat̄. Proximū eſt Tarētinorum dono Sicyoniorū theſaurus:

Pecun

Pecuniæ id sacræ receptaculum est: Verùm pecunia neque in eo, neque in thesauro alio quoquam Delphici templi vlla est. Gnidij etiam signa Delphos attulerunt, Triopan Gnidi conditorem equo insidentem, Latonam, Apollinem, & Dianam sagittis Tityum petentes, faucio illum iam corpore. Hæc iuxta Sicyoniorum thesaurum sunt. A Siphniis etiam factus est thesaurus ob causam huiuscemodi. Siphniorum insula Aurifodinas habet, de quarum fructibus iussit Apollo sibi decimam offerri. Illi certe thesauro condito decimam obtulerunt: Postea verò quàm nimio pecuniæ retinendæ studio ab ea religione desciuerunt, maris alluuie metalla prorsus abolita sunt. Statuas etiam Liparæi Tyrrhenis nauali prælio victis dedicarunt. Liparæi ipsi Gnidiorum Colonia fuerunt, cuius ducem hominem Gnidium Pentathlum nomine fuisse. Anthiochus Syracusanus Xenophanis filius in Siciliensi historia scriptum reliquit. Addit Gnidios ex ea vrbe, quam ad Pachynum promontorium condiderant, ab Elymis, & Phœnicibus bello pulsos, insulas desertas tenuisse, eiectis prioribus colonis, quæ ex Homericis versibus nostra etiamnum ætate Aeoli nuncupantur. Earum vnam, cui

nomen cum muniſſent, in ea domicilia ſta tuerunt ſua: Hieran, Strongylem, & Didymas ad arationes reſeruarunt, & in eas ſanè nauibus agri colendi cauſa tranſmittunt. In Strongyle haud dubie è terra ignis erumpit. In Hiera ignis è ſummo eius inſulæ promontorio ſponte ſua accenſus euomitur. Proximè ad mare balneæ ſalubrium aquarũ ſunt: Et ibi lauantes aqua temperatior excipit: Nam alibi præ feruore in eam deſcendentibus incommodior eſt. Sed vt ad templi donaria redeamus, dedicarunt Thebani etiam, & Athenięſes ob rem in præliis bene geſtam, quos theſauros appellant. De Gnidiis non habeo dicere, victoriæ ne votum miſerint, an verò ſuas opes oſtẽtandi cauſa theſaurum ædificarint. Nam Thebani Leuctricæ pugnæ, Athenienſes Marathoniæ theſauris dedicatis memoriam extare voluerunt. Cleonæi cum peſtilentia nihil minus quàm Athenienſes laboraſſent; oraculi monitu Sole primum oriente caprum immolarunt, ac deinde lue ſedata æneum caprum Apollini miſerunt. Coniuncta ſunt Potidæatarum, qui ſunt in Thracia, & Syracuſanorum dona: Hicladem Athenienſium inſignem, illi pietatem duntaxat in deum ſuam theſauris collocandis teſtifi-

cati sunt. Porticum Athenienses de manubiis, quas tum Peloponnesiis, tum verò eorum sociis Græci nominis eripuerant, dedicarunt. Affixa etiam eodem in loco sunt nauium rostra, & simul scuta ænea. Ciuitates enumerat inscriptio, de quibus manubias misere Athenienses, Eleorum, Lacedæmoniorum, Sicyonem, Megara, Pellenenses Achæorum, Ambraciam, Leucadem, Corinthum ipsam: Ex naualibus quidem pugnis contra hos populos Theseo parentarunt, & Neptuno, eodem in loco, cui cognomen Orio, Sacrum fecere. Eadem inscriptio (vti mihi videtur) Phormionem Asopichi filium & eius res gestas ornat. Saxum illic eminet, de quo Sibyllam Herophilen oracula canere solitam Delphi tradidere, quæ cognomine sibylla nuncupata ab initio fuit, perinde atque aliam quamuis antiquam fuisse comperi: Filiam Græci Iouis & Lamiæ dictitant, Lamiam ipsam Neptuno genitam, mulierum omnium primam vaticinatam, & ab Afris Sibyllam nominatam: Hæc verò, de qua nunc est sermo Herophile, illa certe posterior: Cõstat tamen & ipsam ante Troianum bellum viguisse: Prædixit enim ad Asiæ, & Europę perniciem Spartę Helenam educatũ iri, propter

quam futurum esset, vt Ilium euerteretur à Græcis. Eius fœminæ hymnorum Delij mentionem faciunt: Ipsa verò se non Herophilen solum, sed Dianam etiam suis versibus vocat: Est vbi vxorem se, & vbi vel sororem, vel filiā Apollinis esse dicit: Sed hęc scilicet furens, & diuino afflatu perculsa. Alibi verò immortali matre, patre homine se natam dixit hisce versibus.

Partim ego Cetiuoro mortali patre creata,
Partim immortali nympha: me fontibus Idæ
Eduxit vitreis: tenuis, glebáque rubente,
Marpessus matri patria est, fluuiúsq; Aidoneus.

Extant autem adhuc in Ida Phrygiæ Marpesi vrbis vestigia, quo loco sunt inquilini circiter L X. Tota est circa Marpessum terra subrufa, & mirè torrida: Quocirca quod Ladon amnis modo se subter terram abdat, modo rursus emergat, ac eiusmodi sæpius repetitis vicibus postremo penitus occultetur, ad Idæ montis naturam arbitro referendum, quod ratum est, ac pertenue solum, & multis cuniculis cauernosum. Abest ab Alexandrea, quæ est in Troade, Marpessus stadia fermè ducenta & quadraginta. Et Herophilen quidem, qui Alexandreæ degunt, Apollinis aiunt Sminthei fuisse æditiuam: Hecubæ verò somnium interpretatam, ita vt rei, qui

vulgo notissimus est, euentum diuinarit. Magnam vitæ partem egit hæc Sibylla Sami, sed Claron etiam, quæ Colophoniorum vrbs est venit: Venit eadem Delon, & Delphos: Ac Delphis quidem de quo diximus saxo vaticinia edebat sua. Mors ei in Troade contigit: Eius est sepulchrum in Sminthei luco, incisis columnæ elegis.

Illa egó sum Phœbi interpres, non vana Sibylla,
Hic quæ marmoreo contineor tumulo.
Vocalis quondam, æternum nunc muta puella,
Heu nimis, heu fati compede pressa graui.
Mercurio tamen, & nymphis sociata quiesco,
Quòd fuerim Phœbo grata, ferens pretium.

Iuxta sepulchrum erectus est Mercurius è lapide figura quadrangula: Ad læuam aqua in conceptaculum delabitur, vbi nympharum signa sunt. Erythræi (de Herophile enim hi acerrime Græcorum omnium certant) Corycum montem, & in eo antrum ostendunt, in quo natam Herophilen dicunt: Parentes eius fuisse Theodorum hominem indigenam, & nympham, cui fuerit cognomen Idææ: Cognominis non esse aliam rationem, quàm quod condensa arboribus loca Idas tunc homines appellarint. Versum quidem de Marpesso, déque Aidoneo flumine eximunt Erythræi ex Herophiles carmine. Iam post illam

eam quæ fatidica ipsa etiam fuit, è Cumis quæ sunt in opicis, & Demò nomine fuisse appellatam Hyperochus vir Cumanus scripsit. Eius tamen fœminæ prædictionem omnino nullam Cumani, quam cuiquam ostenderent, habuerunt: Ostendunt certè vrnulam in Apollinis, in ea Sibyllæ condita esse ossa dictitantes. In fatidicarum fœminarum numerum conscribunt Hebræi, qui supra Palestinam sunt secundum Demò gentilem suam, Sabbam nomine; quam Beroso patre, matre Erymanthe genitam tradunt: Hanc alij Babyloniam, Aegyptiam alij Sibyllam vocant. Phænnis verò hominis in Chaonibus regnantis filia, & Peleæ apud Dodonæos, quas columbas fuisse fabulati sunt, diuinarunt illę quidem, Sibyllæ tamen nòn fuerunt ab hominibus vocitatæ. Phænnidis certe neque ætatem inquirere, neque vaticinia colligere est difficile. Iisdem enim temporibus extitit, quibus regnum Antiochus capto Demetrio occupauit. Peliadas verò Phemonoë fuisse dicunt ætate superiores, & mulierum omnium primas versus illos decantasse.

Iuppiter est, fuit, atque erit: ò bone Iuppiter alme,
Qua tribuit fruges Tellurem dicite matrem.

Inter

Inter viros autem vates numerantur Euclous Cyprius, Athenienſis Muſæus Antiophemi filius, Lycus Pandionis, & ex Bœotia Baccis, quem nympharum inſtinctu diuinaſſe credunt. Horum omnium vaticinia, præterquam Lyci, vſurpant: Et hæc quidem de fœminis, & viris, quibus ad hunc vſque diem diuinandi ſcientia diuinitus contigit, memoriæ prodita ſunt: Inſequentibus dehinc ſeculis credi facile poteſt eiuſmodi homines, qui futura prædicant, non defuturos. Biſontis verò Pæonici tauri caput ex ære fabricatum, Dropion Deontis filius, Pæoniorum rex Delphos miſit. Biſontes belluarum omnium viui difficillimè capiuntur: Nullæ enim ſunt adeo validę plagæ, quæ irruentis feræ impetum ſuſtineant. Eius venatio ita comparatur. Supinum diligunt locum, & in conuallem decliuem: Eum prævalido ſepto vndique muniunt: Cliuum deinde recentibus boum coriis inſternunt: Recentium ſi non ſuppeditarit copia, arida aſperſione olei lubricant: Ibi in equis exercitatiſsimi homines, Biſontes intra illum ambitum agunt: qui per vncta coria delapſi, in pręceps ad imam vſque planiciem deuoluuntur, illic ad quartum, aut quintum ad ſummum diem neglecti

relinq

relinquũtur:Tum laßitudine, & fame debilitati cadentibus iam animis facile conficiuntur. Sunt qui ad eos mansuefaciendos artem adhibeant, & iacentibus adhuc pineæ nucis nucleos interioribus exemptos testiculis apponant: Alium enim cibum nullum bellua tunc appeteret: Postremo vinculis districtos abigunt: Et ad hunc Bisontes modum capiuntur. Ex aduerso Bisontis capiti æneo, statua est loricam induta, & supra loricam chlamydem: Positam aiunt Delphi ab Andriis Andreo suæ gentis authori. Apollinis, Mineruæ, & Dianæ signa Phocensium dona sunt, de victis Thessalis sempiternis hostibus suis, & finitimi illis quidem præterquam ex ea parte, qua à Phocide dirimuntur Locris Hypocnemidiis interiectis. Dedicarunt etiam Thessali, qui ad Pharsalum sunt, & Macedones è Dio vrbe Pieriæ: Tum verò Cyrenæi Græci nominis in Libya: Currum hi, & in curru Ammonem: Diæi Apollinem ceruam prensantem: Pharsalij Achillem equo incidentem. Iam verò Corinthij, qui in Doriensibus censentur, thesaurum exędificarunt, & in eo aurum de Lydis reposuerunt. Herculis signum donum est Thebanorum, de bello, quod cum Phocensibus gestum Sacrum appellarunt:

Sunt

Sunt & æneæ effigies, quas iidem posuerunt Phocenses, fuso altero cõgressu Thessalorum equitatu. Delphos Phliasij comportarunt æneum Iouem, & item æneum Aeginæ simulachrum. Ex Arcadum Mantinea Apollo æneus est: Non procul à Corinthiorum thesauro Hercules, & Apollo tripodem prensitant, ac de eo iam propè sunt pugnam commissuri: Sed Latona, & Diana Apollinis, Minerua Herculis iram leniunt: Hoc ipsum etiam fuit Phocensiũ donum: Eo dedicarunt tempore, quo ipsos contra Thessalos Tellias Eleos duxit. Signa alia Diyllus, & Amyclæus communi opera fecerunt: Mineruam, & Dianam Chionis elaborauit: Fuisse hos opifices dicunt Corinthios. Tradunt Delphi venienti ad oraculum Herculi Amphitruonis filio Xenoclean Dei interpretem responsum dare recusasse, quod cæde Iphiti erat pollutus. Tunc itaque sublatum è templo tripodem Herculem foras asportasse. Ipsam verò interpretem ex tempore dixisse.

Hic Tirynthius Alcides, non ille Canobeus.

Nam & ante Aegyptius Hercules Delphos venerat. Sed Amphitruonis filius Apollini tripode reddito, quidquid voluit à Xenoclea didicit: Hinc poëtæ sumpto argumen-

to

ro fabulæ mandarunt Herculis cum Apolline de tripode pugnam. Commune fuit Græcorum de Platæensi prælio donum, aureus tripos sustinente æneo dracone. Sed æs adhuc manet ex eo donario integrum auri quod fuit Phocensium duces amouerunt. Tarentini etiam de Peucetiis Barbara natione, à se victis, decimam Delphos miserunt: Signa elaborarunt Onatas Aegineta, & Calynthus. Equestres, & pedestres sunt imagines, Opis rex Iapygum, Peucetiis auxilium ferens, atque hic quidem in pugna cadenti persimilis: Qui verò adstant Taras heros est, & Phalantus Lacedæmonius, & ab eo non longe Delphinus. Ante enim quàm in Italiam perueniret, naui in Crissæo mari fracta, ad littus Delphino euectum Phalantum tradūt.

At Bipennes quædam Periclyti Euthymachi filij, Tenedij hominis donum, vetus fama dedicationis causam vulgauit. Cycnum aiunt Neptuni fuisse filium, regnasse eum Colonis: Oppidū hoc in Troade fuit, ad Leucophryn insulam. Filiam is habuit Hemithean, & Tennen filium ex Proclea Clytij filia, Caletoris illius germana sorore, quem ab Aiace in prælio interfectum memorat Homerus, cum faces in Protesilai nauem immitteret. Proclea

 more

mortua, alteram Cycnus vxorum duxit Philonomen, Craugasi filiam. Ea cum in priuigni incidisset amorem, repulsam ægre ferens, Tennen ficta calumnia apud virum criminata est suum, quod ille inuitam, & repugnantem constuprare conatus esset: Mendacio captus Cycnus, iuuenem cum sorore in arcam inclusos, in mare abiicit: Incolumes illi in insulam exponuntur, cui cum ante Leucophrys nomen fuisset, de Tenni postea nomine Tenedos fuit appellata. Sed fraude aliquando detecta, ad filium Cycnus nauigauit, quo se illi purgaret, & eius, quod per credulitatem temere commisisset, facti veniam posceret. Cum itaque appulisset, & ad saxum, siue arboris truncum nauem religasset, Tennes ira impulsus bipenni retinacula abscidit. Ex eo in prouerbij consuetudinem venit, vt quidquid quiuis præfractè negarit, is Tennedia bipenni præcidisse dicatur. Tennen ipsum ab Achille, dum prædas ex insula agentibus Græcis occurrit, occisum autumant. Tennedij insequentibus dein seculis se Alexandrinis quę in Troade continenti sunt tribuerũt. Iam Græci, qui contra Persarum regem bellarunt, Iouem in Olympia æneũ, Apollinē Delphis, vota, de victoria ad Artemisiũ, &

Salam.

Salaminem, dedicarunt. Aiunt etiam Themistoclen Delphos profectum Apollini Medorum exuuias attulisse: Percõtantem verò nunquid intra templum ea dona locaret, iussisse Pythiam, vt eas omnino extra fani limen auferret. Versus, quibus illa responsum dedit, hi sunt.

In templo pulchras nostro ne figite Persei
Exuuias, subito sed vestras mittite in ædes.

Cum admiratione certe causa quęri potest cur ab vno Themistocle oblata dona de Medis, accepta Deus non habuerit: Sunt enimuero qui Persica omnia spolia itidem repudiaturum fuisse credant, si antequam dedicarentur, nunquid sibi ea vellet offerri, quæsitum esset. Non desunt qui dicant Apollinem cum præsciret supplicem ad Persas iturum Themistoclem, iccirco sibi exuuias illas dedicari prohibuisse, ne religiosis monimentis testatum odium, fidem deprecationi abrogaret. Hanc Barbarorum in Græciam irruptionem prædictam Baccidis oraculis inuenias. Ante etiam ab Eucleo ea de re carmina edita sunt. Delphorum est ipsorum, prope aram maximam, donum, Lupus æneus. Hominem quendam aiunt sacram pecuniam, quam compilasset, abdidisse in ea Parnasi parte, quę

maximè esset syluestribus arboribus condensa: Lupum verò in dormientem impetu facto illum occidisse: Ac deinde quotidie cum vlulatu solitum intra vrbem penetrare. Id cum non nisi diuinitus fieri existimare homines cœpissent; feram secuti, aurum sacrilegio ereptũ repererunt, & ad rei memoriam lupum ex ære dedicarunt. Phrynes inauratam effigiem elaborauit Praxiteles, vnus & ipse de mulieris amatoribus, ipsamet dedicauit. Quæ his adiuncta sunt Apollinis signa, alterum Epidaurij, qui sunt in Argiuorum finibus, de Medorum manubiis: Alterum Megarenses, victis ad Nissæan Atheniensibus, posuerunt. Bucula à Platæensibus dedicata, eius est temporis monimentum, quo intra suos fines iis cum aliis Græcis Mardonium Gobriæ filium vlti sunt. Sunt alia rursus duo Apollinis signa, Heracleotarum alterum, qui ad Euxinum pontum sunt: Amphictyonum alterum de mulcta, quam Phocẽsibus irrogarunt, ob id, quod Sacrum solum coluissent. Est apud Delphos huic Apollini cognomen Sitalcas, magnitudine quinque & triginta cubitorum. Sunt illic duces multi: Dianæ præterea, & Mineruę, duoque Apollinis signa, ab Aetolis dedicata, de Gallis in pugna su-

peratis. Gallorum quidem exercitum ex Europa in Asiam ad vrbium perniciem transmissurum prædixit Phaënnis ætate vna antequam res gereretur.

Hostilis Gallorum acies tunc milite multa
Littora complebit: transmissis fluctibus Helles
Vastabit populans Asiam: sed dij grauiora
Intentant illis pelagi prope cærula sedes
Qui posuere suas: Sed enim his quoque Iuppiter ipse
Auxilio, clari mittet tauri generosam
Progeniem, tristi qua sternet funere Gallos.

Tauri filium dixit Attalum Pergami regem, quem ipsum Tauricornem etiam idē Apollo nominauit. Equitatus duces, ascendentes in equos, fusis equestribus Atheniēsium copiis, Apollini statuerunt Pheræi. At palmam æneam dicarunt Athenienses, cum Mineruæ signo aureis laminis intecto, duplicis victoriæ monimentum, qua potiti sunt ad Eurymedontem, pedestri acie, & nauali pugna prosperè in ipso flumine commissa. A multis eius signi partibus cum aurum reuulsum vidissem, culpam ego in homines improbos, & sacrilegos conferebam, priusquam ex Atticarum rerum commentario, quem scripsit Clitodemus, eorum qui literis res patrias mandarunt, vetustissimus author, cognouis-

ſem,comparata ab Athenienſibus claſſe, ad Sicilienſem expeditionẽ magnum coruorum numerum Delphos conuolaſſe,irruentéſque in illud ſignum,aurum roſtris auelliſſe. Additum eſt,haſtam,noctuas,& cariotas,quæ ad palmularum ſimilitudinem ex auro factæ fuerant, eoſdem illos coruos abrupiſſe: Sed & alia prodigia idẽ commemorat Clitodemus,quæ ab ea nauigatione ſuſcipienda Athenienſes deterrere debuerant. Cyrenæi Delphis Batti ſtatuam poſuerunt in curru,quòd is ex inſula Thera eos in Africam deduxiſſet,in Coloniam. Auriga eſt eius mater Cyrene:In curru Libye nympha Batto coronam imponit: Opus fecit Amphion Aceſtoris filius Gnoſsius. Deducta iam Cyrenis Colonia, Battus, vocis huiuſmodi medelam reperit: Dum Cyrenæi in Africæ deſerta excurrunt, leonem cõſpexit: Re improuiſa territus,magnum, & clarum ſuſtulit clamorẽ. Non longe ab Ariſtæi ſtatua Apollinem alium Amphictyones dedicarunt,de pecunia multatitia Phocẽſium. Ex tam multis, quæ Apollini miſerunt Lydorum reges, donis,reliquum iam nullũ eſt,præter ferreã Halyati craterę baſin. Eam fecit Glaucus Chius,qui primus ferri artem ferruminandi excogitauit. Illius certe baſis iun

eam quæ fatidica ipsa etiam fuit, è Cumis quæ sunt in opicis, & Demò nomine fuisse appellatam Hyperochus vir Cumanus scripsit. Eius tamen fœminæ prædictionem omnino nullam Cumani, quam cuiquam ostenderent, habuerunt: Ostendunt certè vrnulam in Apollinis, in ea Sibyllæ condita esse ossa dictitantes. In fatidicarum fœminarum numerum conscribunt Hebræi, qui supra Palestinam sunt secundum Demò gentilem suam, Sabbam nomine; quam Beroso patre, matre Erymanthe genitam tradunt: Hanc alij Babyloniam, Aegyptiam alij Sibyllam vocant. Phænnis verò hominis in Chaonibus regnantis filia, & Peleæ apud Dodonæos, quas columbas fuisse fabulati sunt, diuinarunt illę quidem, Sibyllæ tamen non fuerunt ab hominibus vocitatæ. Phænnidis certe neque ætatem inquirere, neque vaticinia colligere est difficile. Iisdem enim temporibus extitit, quibus regnum Antiochus capto Demetrio occupauit. Peliadas verò Phemonoë fuisse dicunt ætate superiores, & mulierum omnium primas versus illos decantasse.

Iuppiter est, fuit, atque erit: ò bone Iuppiter alme,
Quæ tribuit fruges Tellurem dicite matrem.

Inter

Inter viros autem vates numerantur Euclous Cyprius, Athenienſis Muſæus Antiophemi filius, Lycus Pandionis, & ex Bœotia Baccis, quem nympharum inſtinctu diuinaſſe credunt. Horum omnium vaticinia, præterquam Lyci, vſurpant: Et hæc quidem de fœminis, & viris, quibus ad hunc vſque diem diuinandi ſcientia diuinitus contigit, memoriæ prodita ſunt: Inſequentibus dehinc ſeculis credi facile poteſt eiuſmodi homines, qui futura prædicant, non defuturos. Biſontis verò Pæonici tauri caput ex ære fabricatum, Dropion Deontis filius, Pæoniorum rex Delphos miſit. Biſontes belluarum omnium viui difficillimè capiuntur: Nullæ enim ſunt adeo validę plagæ, quæ irruentis feræ impetum ſuſtineant. Eius venatio ita comparatur. Supinum diligunt locum, & in conuallem decliuem: Eum prævalido ſepto vndique muniunt: Cliuum deinde recentibus boum coriis inſternunt: Recentium ſi non ſuppeditarit copia, arida aſperſione olei lubricant: Ibi in equis exercitatiſsimi homines, Biſontes intra illum ambitum agunt: qui per vncta coria delapſi, in pręceps ad imam vſque planiciem deuoluuntur, illic ad quartum, aut quintum ad ſummum diem neglecti

relinq

relinquũtur: Tum laſsitudine, & fame debilitati cadentibus iam animis facile conficiuntur. Sunt qui ad eos manſuefaciendos artem adhibeant, & iacentibus adhuc pineæ nucis nucleos interioribus exemptos teſticulis apponant: Alium enim cibum nullum bellua tunc appeteret: Poſtremo vinculis diſtrictos abigunt: Et ad hunc Biſontes modum capiuntur. Ex aduerſo Biſontis capiti æneo, ſtatua eſt loricam induta, & ſupra loricam chlamydem: Poſitam aiunt Delphi ab Andriis Andreo ſuæ gentis authori. Apollinis, Mineruæ, & Dianæ ſigna Phocenſium dona ſunt, de victis Theſſalis ſempiternis hoſtibus ſuis, & finitimi illis quidem præterquam ex ea parte, qua à Phocide dirimuntur Locris Hypocnemidiis interiectis. Dedicarunt etiam Theſſali, qui ad Pharſalum ſunt, & Macedones è Dio vrbe Pieriæ: Tum verò Cyrenæi Græci nominis in Libya: Currum hi, & in curru Ammonem: Diæi Apollinem ceruam prenſantem: Pharſalij Achillem equo incidentem. Iam verò Corinthij, qui in Dorienſibus cenſentur, theſaurum exędificarunt, & in eo aurum de Lydis repoſuerunt. Herculis ſignum donum eſt Thebanorum, de bello, quod cum Phocenſibus geſtum Sacrum appellarunt:

Sunt

Sunt & æneæ effigies, quas iidem posuerunt Phocenses, fuso altero cõgressu Thessalorum equitatu. Delphos Phliasij comportarunt æneum Iouem, & item æneum Aeginæ simulachrum. Ex Arcadum Mantinea Apollo æneus est: Non procul à Corinthiorum thesauro Hercules, & Apollo tripodem prensitant, ac de eo iam propè sunt pugnam commissuri: Sed Latona, & Diana Apollinis, Minerua Herculis iram leniunt: Hoc ipsum etiam fuit Phocensiũ donum: Eo dedicarunt tempore, quo ipsos contra Thessalos Tellias Eleos duxit. Signa alia Diyllus, & Amyclæus communi opera fecerunt: Mineruam, & Dianam Chionis elaborauit: Fuisse hos opifices dicunt Corinthios. Tradunt Delphi venienti ad oraculum Herculi Amphitruonis filio Xenoclean Dei interpretem responsum dare recusasse, quod cæde Iphiti erat pollutus. Tunc itaque sublatum è templo tripodem Herculem foras asportasse: Ipsam verò interpretem ex tempore dixisse.

Hic Tirynthius Alcides, non ille Canobeus.

Nam & ante Aegyptius Hercules Delphos venerat. Sed Amphitruonis filius Apollini tripode reddito, quidquid voluit à Xenoclea didicit: Hinc poëtæ sumpto argumen-

ro fabulæ mandarunt Herculis cum Apolline de tripode pugnam. Commune fuit Græcorum de Platæensi prælio donum, aureus tripos sustinente æneo dracone. Sed æs adhuc manet ex eo donario integrum: auri quod fuit Phocensium duces amouerunt. Tarentini etiam de Peucetiis Barbara natione, à se victis, decimam Delphos miserunt: Signa elaborarunt Onatas Aegineta, & Calynthus. Equestres, & pedestres sunt imagines: Opis rex Iapygum, Peucetiis auxilium ferens, atque hic quidem in pugna cadenti persimilis: Qui verò adstant Taras heros est, & Phalantus Lacedæmonius, & ab eo non longe Delphinus. Ante enim quàm in Italiam perueniret, naui in Crissæo mari fracta, ad litus Delphino euectum Phalantum tradūt.

At Bipennes quædam Periclyti Euthymachi filij, Tenedij hominis donum, vetus fama dedicationis causam vulgauit. Cycnum aiunt Neptuni fuisse filium, regnasse eum Colonis: Oppidū hoc in Troade fuit, ad Leucophryn insulam. Filiam is habuit Hemithean, & Tennen filium ex Proclea Clytij filia, Caletoris illius germana sorore, quem ab Aiace in prælio interfectum memorat Homerus, cum faces in Protesilai nauem immitteret. Proclea

mortua, alteram Cycnus vxorum duxit Philonomen, Craugaſi filiam. Ea cum in priuigni incidiſſet amorem, repulſam ægre ferens, Tennen ficta calumnia apud virum criminata eſt ſuum, quod ille inuitam, & repugnantem conſtuprare conatus eſſet: Mendacio captus Cycnus, iuuenem cum ſorore in arcam incluſos, in mare abiicit: Incolumes illi in inſulam exponuntur, cui cum ante Leucophrys nomen fuiſſet, de Tenni poſtea nomine Tenedos fuit appellata. Sed fraude aliquando detecta, ad filium Cycnus nauigauit, quo ſe illi purgaret, & eius, quod per credulitatem temere commiſiſſet, facti veniam poſceret. Cum itaque appuliſſet, & ad ſaxum, ſiue arboris truncum nauem religaſſet, Tennes ira impulſus bipenni retinacula abſcidit. Ex eo in prouerbij conſuetudinem venit, vt quidquid quiuis præfractè negarit, is Tennedia bipenni præcidiſſe dicatur. Tennen ipſum ab Achille, dum prædas ex inſula agentibus Gręcis occurrit, occiſum autumant. Tennedij inſequentibus dein ſeculis ſe Alexandrinis quę in Troade continenti ſunt, tribuerũt. Iam Græci, qui contra Perſarum regem bellarunt, Iouem in Olympia æneũ, Apollinẽ Delphis, vota, de victoria ad Artemiſiũ, &

Salam.

Salaminem, dedicarunt. Aiunt etiam Themistoclen Delphos profectum Apollini Medorum exuuias attulisse: Percōtantem verò nunquid intra templum ea dona locaret, iussisse Pythiam, vt eas omnino extra fani limen auferret. Versus, quibus illa responsum dedit, hi sunt.

In templo pulchras nostro ne figite Persei
Exuuias, subito sed vestras mittite in ædes.

Cum admiratione certe causa quęri potest cur ab vno Themistocle oblata dona de Medis, accepta Deus non habuerit: Sunt enimuero qui Persica omnia spolia itidem repudiaturum fuisse credant, si antequam dedicarentur, nunquid sibi ea vellet offerri, quæsitum esset. Non desunt qui dicant Apollinem cum præsciret supplicem ad Persas iturum Themistoclem, iccirco sibi exuuias illas dedicari prohibuisse, ne religiosis monimentis testatum odium, fidem deprecationi abrogaret. Hanc Barbarorum in Græciam irruptionem prædictam Baccidis oraculis inuenias. Ante etiam ab Eucleo ea de re carmina edita sunt. Delphorum est ipsorum, prope aram maximam, donum, Lupus æneus. Hominem quendam aiunt sacram pecuniam, quam compilasset, abdidisse in eâ Parnasi parte, quę

maximè esset sylvestribus arboribus condensa: Lupum verò in dormientem impetu facto illum occidisse: Ac deinde quotidie cum vlulatu solitum intra vrbem penetrare. Id cum non nisi diuinitus fieri existimare homines cœpissent; feram secuti, aurum sacrilegio ereptũ repererunt, & ad rei memoriam lupum ex ære dedicarunt. Phrynes inauratam effigiem elaborauit Praxiteles, vnus & ipse de mulieris amatoribus; ipsamet dedicauit. Quæ his adiuncta sunt Apollinis signa, alterum Epidaurij, qui sunt in Argiuorum finibus, de Medorum manubiis: Alterum Megarenses, victis ad Nissæan Atheniensibus, posuerunt. Bucula à Platæensibus dedicata, eius est temporis monimentum, quo intra suos fines iis cum aliis Græcis Mardonium Gobriæ filium vlti sunt. Sunt alia rursus duo Apollinis signa, Heracleotarum alterum, qui ad Euxinum pontum sunt: Amphictyonum alterum de mulcta, quam Phocẽsibus irrogarunt, ob id, quod Sacrum solum coluissent. Est apud Delphos huic Apollini cognomen Sitalcas, magnitudine quinque & triginta cubitorum. Sunt illic duces multi; Dianæ præterea, & Mineruę, duóque Apollinis signa, ab Aetolis dedicata, de Gallis in pugna su-

peratis. Gallorum quidem exercitum ex Europa in Asiam ad vrbium perniciem transmissurum prædixit Phaënnis ætate vna antequam res gereretur.

Hostilis Gallorum acies tunc milite multa
Littora complebit: transmissis fluctibus Helles
Vastabit populans Asiam: sed dij grauiora
Intentant illis pelagi prope cerula sedes
Qui posuere suas: Sed enim his quoque Iuppiter ipse
Auxilio, clari mittet tauri generosam
Progeniem, tristi qua sternet funere Gallos.

Tauri filium dixit Attalum Pergami regem, quem ipsum Tauricornem etiam idē Apollo nominauit. Equitatus duces, ascendentes in equos, fusis equestribus Atheniēsium copiis, Apollini statuerunt Pheræi. At palmam æneam dicarunt Athenienses, cum Mineruæ signo aureis laminis intecto, duplicis victoriæ monimentum, qua potiti sunt ad Eurymedontem, pedestri acie, & nauali pugna prospere in ipso flumine commissa. A multis eius signi partibus cum aurum reuulsum vidissem, culpam ego in homines improbos, & sacrilegos conferebam, priusquam ex Atticarum rerum commentario, quem scripsit Clitodemus, eorum qui literis res patrias mandarunt, vetustissimus author, cognouissem,

ſem, comparata ab Athenienſibus claſſe, ad Sicilienſem expeditionẽ magnum coruorum numerum Delphos conuolaſſe, irruentéſque in illud ſignum, aurum roſtris auelliſſe. Additum eſt, haſtam, noctuas, & cariotas, quæ ad palmularum ſimilitudinem ex auro factæ fuerant, eoſdem illos coruos abrupiſſe: Sed & alia prodigia idẽ commemorat Clitodemus, quæ ab ea nauigatione ſuſcipienda Athenienſes deterrere debuerant. Cyrenæi Delphis Batti ſtatuam poſuerunt in curru, quòd is ex inſula Thera eos in Africam deduxiſſet, in Coloniam. Auriga eſt eius mater Cyrene: In curru Libye nympha Batto coronam imponit: Opus fecit Amphion Aceſtoris filius Gnoſsius. Deducta iam Cyrenis Colonia, Battus, vocis huiuſmodi medelam reperit: Dum Cyrenæi in Africæ deſerta excurrunt, leonem cōſpexit: Re improuiſa territus, magnum, & clarum ſuſtulit clamorẽ. Non longe ab Ariſtæi ſtatua Apollinem alium Amphictyones dedicarunt, de pecunia multatitia Phocẽſium. Ex tam multis, quæ Apollini miſerunt Lydorum reges, donis, reliquum iam nullũ eſt, præter ferreã Halyati craterę baſin. Eam fecit Glaucus Chius, qui primus ferri artem ferruminandi excogitauit. Illius certe baſis iun

ĉturæ ſingulę nullis aut fibulis, aut clauis, ſed ſolo coagmentantur ferrumine. Baſis forma eſt eadem, propè quà turris, ima parte latior, in obtuſum faſtigium ſurgēs. Latus quodlibet non cōtinenti ferro clauditur, ſed obliquis incingitur è ferro zonulis, ea perinde ſunt ac inſcalis gradus. Summa labia extrorſum reſupinantur. Atque hæc fuit illius crateræ ſedes. Iam qui à Delphis Vmbilicus vocatur, è candido marmore, eſſe eum aiunt, medium terræ vniuerſæ punctum. Congruunt cum hac opinione, quæ in quodam carmine cecinit Pindarus. Lacedæmoniorum illic dona ſunt, Hermione Menelai filia, quæ fuit cū Oreſte Agamemnonis, cum prius tamen nupta fuiſſet Neoptolemo Achillis filio: Eam Calamis fecit. Eurydamo ſtatuam, quòd eo duce contra Gallorum exercitum pugnarunt, Aetoli poſuerunt. Extat adhuc in Cretæ montibus vrbs Elyros. Ea ciuitas capellam æneam Apollini donum miſit. Lac prębere videtur infantibus Phylacidi, & Philandro. Filios fuiſſe eos Elyri dicunt Apollinis, & nymphæ Acacallidis. Cum ea congreſſum Apollinem in vrbe Tarrha Carmanoris domi. Caryſtij ex Eubœa bouem & ipſi æneum Apollini ſtatuerunt de Perſica victoria. Boues quidem &

Caryſtij,& Platæenſes icirco dedicarunt, quod vti ego opinor, Barbaris è Græcia expulſis, & alias fortunas incolumes habuerunt,& libero ſolo terram arare potuerunt. Ducum effigies,& cum iis Apollinem,& Dianam Aetolorum gens, Acarnanibus finitimis ſuis debellatis, dedicarunt. Incredibile propè dictu eſt,quod Liparæis narrant euenisse. Oraculo iuſſos cum Tyrrhenis paucisſimarum nauium claſſe confligere,triremes contra eos quinque deduxiſſe. Illos cum ſe Liparæis haud quaquam inferiores naualibus rebus fore confiderent,pari nauium numero congreſſos. Sed cum quinque eorum triremes Liparæi cepiſſent, mox totidem iterum,ac tertio,& poſtremo quarto eduxiſſe: omnes verò eas claſſes à Liparæis captas. In huius rei memoriam Apollinis ſigna pari numero ſuperatis à ſe iam toties nauibus dicarunt. Echecratides homo Lariſſæus Apollinem paruum dedicauit: Hunc Delphi dicunt antiquisſimum eſſe,ac ſanè primum donariorum omnium. Barbari,qui ad Occidentem Sardiniam inſulam incolunt,ſtatuam eius,à quo ipſi nomen acceperunt,ex ære Delphos miſerunt. Eſt ipſa Sardinia magnitudine,& felicitate cũ iis, quæ maximè celebrantur,inſulis compa-

randa. Nomen eius quod nam fuerit patria lingua compertum non habeo. Qui illuc è Græcis commercij causa adnauigarunt Ichnusam, quòd formam habeat humani vestigij, insulam vocarunt: Longitudo eius perhibetur stadiûm M C X X. Latitudo C C C C L X X. Primi in eam transmigrasse nauibus Libyes dicuntur, duce Sardo Maceridis filio, cui apud Aegyptios & Libyas Herculis cognomen fuit. Eius patri Maceridi nihil illustrius ad memoriã contigit, quàm quod venit aliquando Delphos. Sardus Ichnusam Coloniã Libyum deducendam suscepit: Quare priore nomine obsoleto, est de Sardi nomine insula appellata. Non tamen indigenas eiecit ea Libyum manus, sed in domiciliorum societatẽ recepti sunt noui inquilini, atque id necessitate magis quàm beneuolentiæ gratia. Vrbes certe non plus Libyes tunc quàm in ipsa insula genitus populus, norant condere, dispersi in tuguriis, & speluncis, vt sua cuiusque sors tulerat, ita habitabat. Aliquot annis post Libyas è Græcia in insulam eam venerunt, qui Aristæi ductum, & auspicia secuti fuerant. Apollinis, & Cyrenes nymphæ fuisse filium Aristæum tradunt: Eum ob Actæonis casum acri confectum dolore, ac Bœotiæ iam, &

Græc

Græciæ toti infenſum in Sardiniam migraſſe: Sunt qui putent eodem tempore Dædalum, Cretenſium arma metuentem, in Sardiniam aufugiſſe, & Coloniæ, ac domicilij conſortem Ariſtæo fuiſſe: Probari verò nulla ratione poſsit, Ariſtæo, qui cum nupta erat Cadmi filia Autonoë, Dædalum, qui eadem fuit ætate, qua Thebis regnauit Oedipus, potuiſſe vel Coloniæ, vel alius cuiuſquam rei participem eſſe. Verùm neque hæc manus oppidum vllum muniuit, quòd erat numero minor quàm quantum ſat eſſet ad nouam ciuitatem conſtituendam. Poſt Ariſtæum Iberi in Sardiniam ex Hiſpania tranſmiſerunt, duce Norace, à quo nouam vrbem Noram vocarunt. Et hanc primam omnium, quæ in ea inſula fuerint, vrbem norunt. Filium Noracem fuiſſe dicunt Mercurij, ex Erythea Geryonis filia. Quarta inquilinorum cohors, Iolao duce in Sardiniam contendit, è Theſpienſibus, & Attica terra. Hi Olbiam munierunt, Ogryllen etiã dictam, vel translatitio ab aliqua de Atticis curiis nomine, vel quòd vnus de claſsis ducibus Grillus fuerit. Hac ipſa etiam ætate in Sardinia vici manent, qui Iolaij nuocupantur, & ab incolis honores Iolao habentur. Poſt

Ilium euersum, ex Troianis & alij pro-fugerunt,& ij, qui cum Aenea incolumes auaserunt: Horum pars vna acti tempestatibus in Sardiniam, Græcis, qui antè illic consederant, permisti sunt. Quominus verò cum Græcis,& Troianis Barbari bello confligerent, id primum vetuit, quòd belli apparatu neutra pars alteri cedebat: Deinde Thorsus fluuius, qui insulam mediam præterfluit, vtranque aciem transmittere metuentem coercebat. Multis post annis Libyes maiore classe in Sardiniam appulsi, Græcósque bello adorti, omnes ad internicionem exciderunt: Vel certe quàm paucissimos reliquos fecere. Nam Troiani cum in montanam insulæ regionem confugissent, ibíque se rupium confractibus,& vallo iacto munitionibus tutati essent, Iliensium nomen adhuc retinent: facie illi quidem, armatura, atque ipsa victus ratione Afris persimiles. Abest non longe à Sardinia, insula, Cyrnos ab inquilinis è Libya, à Græcis Corsica nominata: Ex hac non parua vtique manus seditione pulsi in Sardiniam transiere, montibúsque occupatis oppida sibi muniere: A Sardis certe patrio ipsorum nomine Corsi appellantur. Carthaginiẽses cum essent maritimis rebus præpol

pollentes, omnes è Sardinia, præter Ilienſes, & Corſos, eiecerunt: Nam illos, quominus potuerint in poteſtatem redigere, prærupti, & ardui montes obſtiterunt. Munierunt in ea inſula Pœni vrbes duas, Carnalin, & Syllos. Orta autem de præda controuerſia, Libyes, & Hiſpani ira accenſi, cum à Pœnis defeciſſent, & ipſi mõtium iugis occupatis ſeorſum conſederunt: Eos patria lingua ſua Balaros Corſi appellarunt, quòd eodem nomine exules vocant. Atque *hæ* quidem gentes, & in eas quas diximus diuiſi vrbes, Sardiniam incolunt. Eius ora, quæ eſt ad Aquilonem, & Italiæ littora conuerſa, in montes conſurgit inuios, coëuntibus prope verticibus: Adnauigantes verò opportunis accipit ſtationibus: E proximis montium iugis præualidi & incerti ventorum flatus in mare irruunt. Sunt & alij interius montes multo aſcenſu faciliores, ſed inter eos turbidus, & omnino peſtilens intercluditur aër. In cauſa eſt concretus ibi ſal, & prægrauis, ac violẽter incumbens Auſter. Obſtant præterea prælati montes, quominus à Septentrionibus flantes venti, cœli, & terræ vaporem æſtate anni tempeſtiuo frigore leniant. Exiſtimant tamen alij Corſicam inſulam, quæ à

Sardidia non amplius quàm decem stadia lato mari diuiditur, excelsis se vndique montibus attollentem, Fauonio & Aquiloni obtendi, quominus eorum in Sardiniam flatus peruadant: Serpentes certe neque hominum generi infensi, neque veneni expertes, aut lupi vspiam in ea insula gignuntur. Capreæ quidem magnitudine nihilo aliis præstant: Forma illis non dissimilis arieti, qui inter opera Aeginææ figulinæ visitur: Pectore tantùm magis hirto: Cornua illis non eminent è capite disiuncta, sed protinus in aures vtrinque retorta: Velocitate feras omnes anteeunt. Eadem insula est venenorum omnium, & lethalium stirpium expers. Vna est herba perniciosa apio persimilis. Qui eam comederint ridentes emoriuntur. Ex eo Homerus primum, alij deinde post eum, Sardonium eum dixerunt risum, qui simulatè, & cum stomacho ederetur. Gignitur circa fontes maxime, cúmque ipsis aquis veneni naturam cõmunicat. Ac de Sardinia quidem sermonẽ huic de Phocensium rebus commẽtario, inseruimus, quod nulla adhuc ad Græcos eius insulæ notitia peruenerat. Equus deinde Sardi statuæ proximus est, quem Callias Athenienfis Lysimachidæ

filius

filius se didicasse testatur de pecunia priuata, quã de Persico bello fuerat adeptus. Achæi Mineruæ signum posuerunt, Aetoliæ vrbe per obsidionem expugãta, cui nomen Phana. Cum autem obsidionis tempus duceretur, neque vlla vrbis capiendæ ratio iniri posset, qui missi fuerant Apollinem sciscitatum, huiusmodi respõsum acceperunt.

Qui Pelopis terras, quiq; arua tenetis Achiuũ
Pythò venistis scitatum qua ratione
Vrbs obsessa iugum accipiat: curæ vobis sit
Obseruare, bibant quantũ, qui mœnia seruãt.
Sicq; Phana imperiũ vestrum turrita subibit.

Hoc oraculum quidnam sibi vellet cum nõ intelligerẽt, soluta obsidione domum retro nauigare decreuerant. Hostem planè contemnebant, qui obsidebantur. Quare mulier quædam ad proximum fontem aquatum è portis egressa fuerat: Eam militum globus excursione facta captiuam in castra pertrahunt. Docentur ab ea Achæi oppidanos noctu ex eo fonte aquã haustam suis diuidere, neque eos ad sitim leuandam, aliud quidquam præsidij habere: Conturbato itaque fonte oppidum Achæi capiunt. Rhodij Lindi incolæ prope hanc Mineruam, Apollinis signum statuerunt: Dedicarunt etiam Ambracio

braciotæ æneum asinum, victis nocturna pugna Molosis. Nam cum in illos noctu insidias disposuissent Melosi, asinus, qui forte ex agro in oppidum agebatur, asellam insectans cũ multa lasciuia vehementem ruditum sustulit. Ipse etiam agasso per tenebras, obscura, & incondita voce inclamabat. Iniecit ea res tantam Molosis trepidationem, vt statim insidiarum locum deseruerint: Eos Ambraciotæ detecta fraude noctu inuadentes prælio superant. Orneatæ, qui sunt in Argolica terra, cum Sicyoniorum bello premerentur, votum Apollini nuncuparunt, si hostibus repulsis patriam periculo liberare potuissent, cotidianam se illi pompam missuros, & hostias ad certum, & præfinitum numerum immolaturos: Verùm cum Sicyoniis prælio victis voti rei facti essent, pompam quotidie ex voto mittentibus, non tam impensa grauis, quàm laboris, & molestiæ continuatio visa est. Venit igitur in mentem satis deo factum iri, si & pompam semel, & hostiarum numerum, ducta æquæ æstimationis ratione misissent. Aenea sunt itaque votum testantia illic opera. Exin Herculis contra hydram ærumna Tisagoræ donum, & opificium: E ferro tam Hercules est quàm hydra. Facere sanè è ferro figu

ſigna res longe difficillima, & laboris plurimi: Sed ipſa Tiſagoræ ars, quicunque ille fuerit Tiſagoras, iure digna admiratione videatur. Spectantur ſiquidem etiam cum admiratione Pergami, leonis, & apri capita, & ipſa ferrea, libero patri conſecrata. Ex Phocenſibus, qui Elatean incolunt, obſidione, qua à Caſſandro vrgebantur, liberati, Athenis miſſo ad opem ferendam Olympiodoro, Delphico Apollini Leonem æneum miſerunt: Qui verò leoni proximus eſt Apollo, Maſsilienſium decima eſt, de Carthaginienſibus nauali prælio ſuperatis. Dedicarunt Aetoli trophæum, & armatæ mulieris (Aetolia ſcilicet ea eſt) ſimulachrum. Atque hæc de pecunia Gallis imperata ob crudelitatem, qua ſunt Callienſes perſecuti. Inaurata ſtatua, Gorgiæ Leontini donum eſt, ipſa nempe Gorgiæ effigies. Ei adhæret Amphictyonum donum Scionæus Scyllis homo vrinandi peritia clarus. Is eandem artem, natandi ſcilicet ſubter altiſsimas aquas, Cyanam filiam edocuerat. Ambo itaque cum circa Pelion vehemens tempeſtas Xerxis claſſem oppreſsiſſet, anchoris, & aliis (ſi qua forte fuerant infra aquas) nauium retinaculis abſciſsis, perniciem triremibus apportarunt. Eius in

Græcos vniuersos meriti, memoriam, patri, & filiæ statuis positis, extare Amphictyones voluerunt: Sed ad cætera ornamenta, quæ Delphis erepta in vrbem Nero asportauit, Cyanæ statua accessit. Dicuntur infra mare se demergere tutissimè fœminæ salua virginitate. Locus admonet, vt Lesbi vulgatam narratiunculam exponam, Methymnæi aliquando piscatores retibus è mari extraxerūt ex oleæ ligno fabricatum caput, diuina illud quidem facie, sed peregrina, atque omnino diuersa quàm Græcorum dij esse consueuerint. Consulentibus Methymnæis, cuius ea vel deorum, vel heroum imago esset, responsum est, Bacchum Cephallenem venerarentur: Eductam igitur è mari ligneam effigiem sacris faciundis, & votis nuncupandis coluerunt. Pro ea verò Delphos æneam misere. In ipsis fastigium sustinentibus aquilis sunt Diana, Latona, Apollo, Musæ, Sol occidens, Liber pater, fœminæ quæ Thyiades dicuntur. Horum omnium signorum ora elaborauit Atheniēsis Praxias Calamidis discipulus: Nam cum templo nondum expolito mors Praxiam oppressisset, reliqua aquilarum ornamenta absoluit Androsthenes, & ipse patria Atheniensis, Eucadmi discipulus.

Affixa sunt columnarum capitulis aurea arma. Ex iis dedicarunt Athenienses scuta, de victoria ad Marathonem. Aetoli quæ in tergo, quæque ad læuam sunt Gallorum spolia. Scuta eadem prope forma sunt iis quæ Persarum gerrha. Gallorum in Græciam irruptionis nonnulla mentio nobis fit, eo etiam loco, quo de Atheniensium curia agimus. Latius autem, & planius in hoc, qui de rebus Delphicis conscriptus est, commentario, rem totam explicandam putaui, quòd in hac maximè orbis terræ parte, Græci virtutis contra Barbaros egregia documenta dederunt. Expeditionem primũ Galli extra suos fines Cambaule duce susceperunt. Ij in Thraciam vsque progressi, de via ab instituto itinere loca attingere non sunt ausi, quòd planè intelligebant, minores esse, quas eduxerant copias, quam vt numero Græcorum populis pares esse possent. Cum itaque exteris nationibus iterum bellum inferre decreuissent, iis incitantibus, quos ante Cambaulen secutos lucri cupiditas, & gustatæ prædæ amor, ac rapiendi licentia impellebat, ingens peditum manus, neque multo equitum minor in vnum conuenerunt. Tripartito verò agmine duces in Græciam mouerunt. Ac sua cuique par-

ti prouincia attributa: In Thracas, & Tri-
ballorum gentem, copiæ ducendæ Cere-
thrio traditæ sunt: In Pannoniam conten-
dentibus Brennus, & Acichorius præfue-
runt: In Macedonas, & Illyrios agmen
duxit Bolgius: Is cum Ptolemæo Mace-
donum rege signa contulit. Hic nempe
ille fuit Ptolemæus, qui Seleucum Antio-
chi filium, & si ad eum supplex confuge-
rat, dolo tamen occidit: cognomento Ful-
men appellatus, ob immodicam auda-
ciam. Ipse certe in eo prælio Ptolemæus
cecidit, & cum eo non minima Macedo-
nici roboris pars deleta. Sed cum neque
tunc Galli ausi essent ad Græcos armis la-
cessendos longius progredi, breui intra
fines suos rediere. Non desinebat Bren-
nus modo publicè vniuersos conuentus,
modo verò Gallorum principes ad no-
uam in Græcos expeditionem solicitare,
cum & longe esse illos quàm ante virtu-
te inferiores diceret: Et cum publicæ sin-
gularum ciuitatum pecuniæ magnitudi-
nem, tum donaria templorum, ac alabo-
rati argenti, & auri vim commemora-
ret, perpulit eadam repetita sæpius oratio-
ne: vt nouas ad inuadendã Græciam copias
mitterent. Collegas ex Gallorum primo-
ribus, tum alios, tum verò Acichorium
quem

quendam ſibi cooptauit. Nomina in hanc iam tertiam expeditionem dederunt, peditum centum, & quinquaginta milia. Equites vicies mille, & quadringenti. Atque hæc quidem equitum manus tota ad pugnam idonea. Nam verior numerus fuere ſupra ſexaginta equitum milia amplius mille ac c c. Nam ſingulos equites famuli ſequebantur duo in equis & ipſi, & equeſtrium artium maximè gnari. Ij prælian-tibus dominis in extrema acie conſiſtentes, ei erāt vſui, vt ſi fortè equus eſſet amiſſus, ſtatim ſuum ſubmitterent: Si vir concidiſſet, ſeruus in eius locum ſuccederet: Quòd ſi vtrunque belli impetus euertiſſet, iam præſto erat tertius, qui pro demortuis locum teneret: Iam verò ſi vulnera primarius ille accepiſſet, è ſecundariis alter ex acie illum ſubducebat, alter verò ſaucij vicem obibat. Hæc vt mea fert opinio, apud Gallos ad imitationtm Perſarum militia fuit inſtituta. Nam & illi ſelectos habent milites decies mille, quos Immortales vocant. Tantum intereſt, quod commiſſo demum prælio illi ſuccenturiant: Galli inter pugnandum integros, vel cæſis, vel ſanciis ſupplemento eſſe iubent. Atque hanc quidem equeſtris pugnæ inſtitutionem voce patria Trimarci-

sian nominant, equum enim Marcam appellant. Hoc apparatu,& ea, quam ante diximus, fretus confidentia Brennus, in Græciam exercitum duxit. Græci & si prorsus animis conciderant, imminentis tamen periculi terror facile in eam sententiam vniuersos adduxit, vt laboranti patriæ opem ferre sibi necessarium esse ducerent. Perspicuè videbant non de libertate (vt olim cum Persis) decertandum: Neque enim si aquam, & terram hostibus dedidissent, reliquæ incolumitati, & securitati propterea consuli posse sperabant. Recens erat eorum memoria calamitatum, quibus priore excursione Barbari Macedonas, Thracas, & Pæonas afflixerant. Quàm iniuriose Thessales paulo ante tractassent, ex certis nunciis cognouerant. Fuit igitur cum priuatim singulis hominibus, tum publicè ciuitatibus vna, & communis omnibus sententia, aut funditus per eundem, aut bello hostem superandum. Potest non difficillime, qui velit, enumerando persequi, cum eas Græcorum ciuitates, quæ ad Thermopylas Xerxi restiterunt: Tum verò quæ contra Gallos arma cepere. Aduersus Persas quidem hi Græcorum populi, cúmque hoc militum numero prodiere. Lacedæmonij

monij Leoniden secuti, haud plures quàm c c c. fuere, Tegeatæ D. totidem è Mantinea. Ab Orchomeniis ex Arcadia missi c x x. Ex aliis Arcadiæ ciuitatibus mille & L x x x. Mycenis, & Phliunte c c. Hunc numerum duplicarunt Corinthij. Iam verò præsto fuere ex Bœotia D c c. è Thespia, & Thebis c c c c. Oetæ quidem tramitem custodiebant Phocensium M. Si horum etiam ratio in hac Græcorum recensione sit habenda. Nam Locros, qui sub Cnemide monte sunt, in hoc delectu Herodotus non comprehendit: Venisse tantùm eos ex omnibus ciuitatibus scripsit: Horum tamen proxime ad verum quàm magnus numerus fuerit facile possis cõiicere. Athenienses enim ad Marathonem hosti occurrerunt, non maiore numero, quàm nouem milibus hominum, in quo & inutilis ad pugnam ætas & serui censebantur. Quare existimandum relinquitur militarem Locrorum manum, sex milibus hominum nihilo pleniorem fuisse. Fuerit itaque vniuersus ille exercitus hominum vndecim milium, & ducentorum. Satis verò constat non perstitisse omnes, qui Thermopylas præsidio occupauerant, præter Lacedæmonios enim, Thespienses, & Mycenæos, re-

liqui non expectato pugnæ euentu recessere. At contra Barbaros, qui ab vltimis Oceani finibus in Græciam irruperant, ad Thermopylas præsidium ex his Græciæ populis missum. Ex Bœotia peditum grauis armaturæ decem milia, equites D. His duces IIII. præerant, Bœotarchi appellati, Cephissodotus, Thearidas, Diogenes, & Lysander. A Phocensibus missi equites D. pedites ter mille: Duces fuere Critobulus, & Antiochus. Locros, qui sunt ad insulam Atalantam, Midias duxit, pedites DCC. equestres hi copias nullas habuere. A Megarensibus adfuere grauis armaturæ pedites CCCC. Equitatum Megareus duxit. Aetolorum agmen, cum numero præstitit: tum verò fuit ad omne pugnæ genus instructissimum: Quæ fuerint equestres eorum copiæ non est proditum: Sed partim expediti, partim verò grauis armaturæ fuere, haud minus peditum septem milium, & nonaginta. His imperarunt Polyarchus, Polyphron, & Lacrates. Atheniensium imperator fuit Callippus Mæroclis filius, quod est à me superius etiam expositum. Copiæ ipsorum fuere, primum triremes omnes, quæ deduci potuerunt: Equites deinde CCC. Pedites in acie steterunt mille, Atque

Athe

Athenienſibus quidem ob veterem dignitatem eſt imperium omnium conſentienti voluntate decretum. Miſere reges conductitium militem. Quingenti ex Macedonia totidem ex Aſia venere. Fuit vniuerſa huius delectus ſummá, peditum viginti tria milia centum, & nonaginta: Equitum plus minus tria milia. Ab Antigonó rege Ariſtodemus Macedo, ab Antiocho ex Aſia miſsis auxiliis Teleſarchus præfuit: E Syria is fuit, quæ ad Orontem flumen eſt. His in vnum ad Thermopylas copiis congregatis, vbi cognitum eſt Gallorum exercitum intra Magneſiæ, & Phthiotidis terræ fines caſtra iam habere, mitti placuit expeditorum globum hominum mille, & cum his optimam equitatus partem ad Sperchium amnem, quo difficilem, & periculoſam Barbaris traiectionem oſtentato certamine redderent. Hi cum eo perueniſſent, pontes, quos Galli fecerant, ſoluerunt: Solutis pontibus, ipſi quoque ad fluminis ripam caſtra poſuere. Erat Brennus haud quaquam incallidus, aut rudis, quin, vt Barbarus homo, ſatis acutus & experiens ad eas artes, quibus hoſtem falleret, excogitandas. Ea igitur, quę cõſecuta eſt, nocte, relicto vetere pontiũ trãſitu, ad inferiores

amnis partes militum decem millia natandi peritissimum quenque, & corporis statura (vt sunt Galli præ cæteris hominibus eximia corporum magnitudine) eminentissimum misit: Quid ageretur, hostes, qui longius aberât, animaduertere non potuerunt: Et inferior amnis per campos late stagnans, non vt superiore alueo rapidus, & altus deuoluitur, sed in paludem se, ac stagnum diffundit. Ea igitur ex parte per paludes manus illa, noctu tranauit: Eorum partim scutis patriis, quos Thyreos vocant, pro ratibus vtentes, partim pedibus vada, quæ fuit corporum proceritas, transmeantes. At Græci, qui ad Sperchium constiterant, re statim cognita, ad exercitum, qui ad Thermopylas erat retrocesserunt. Brennus populis Maliaci sinus accolis imperauit, vt ponte Sperchium iungerent: Qui sanè summa celeritate opus perfecerunt, tum quod illum vehementer metuebant, tum verò quòd Barbaros discedere è suis finibus quamprimum cupiebant, ne si longiora haberent statiua indies detrimentis maioribus afficerentur. Fluuio per pontes transmisso, ad Heraclean accedentes, agrum quidem depopulati sunt, & deprehensos in agris homines occidêre: Vrbem

certe

certe non ceperunt, quod superiore proximo anno Aetoli Heracleotas, vt secum facerent, coëgerant: Opem igitur tunc illis tanquam suæ ditionis hominibus impigre tulerunt. Sed & Brennus minus omnino de Heracleotis in suam potestatem redigendis laborabat: Verùm hoc maximè fuit ei periculum cauendum, ne, qui de muris pugnabant, obsisterent, quominus ad eam Græciæ partem, quæ intra Thermopylas est, peruaderet. Heraclean igitur prætergressus, cum de perfugis quibusdam cognouisset quæ copiæ ex singularum ciuitatum delectibus in vnum conuenissent, contempsit planè Græcorum apparatum, ac postero die sub ipsum Solis ortum pugnam statuit committere, nullis ille quidem, vel cuiuspiam Græci aruspicis vsus consilio, vel dis vllis per sacra patrio ritu suscepta, consultis. Si tamen vlla est Gallis res futura diuinitus præsentiendi ars. Græci cum silentio, & æquabili, ac temperato gressu, in pugnam processerunt.

Vbi ad manus ventum est, grauis armaturæ peditatus, tam longe ab acie excurrit, vt suam ipsi phalangem laxatis ordinibus turbauerint: Leuis armatura ordinem conseruauit, & hostem eminus iaculis, sagitis, & fundis lacessiuit. Equitatus

Græcos vniuersos meriti, memoriam, patri, & filiæ statuis positis, extare Amphictyones voluerunt: Sed ad cætera ornamenta, quæ Delphis erepta in vrbem Nero asportauit, Cyanæ statua accessit. Dicuntur infra mare se demergere tutissimè fœminæ salua virginitate. Locus admonet, vt Lesbi vulgatam narratiunculam exponam, Methymnæi aliquando piscatores retibus è mari extraxerūt ex oleæ ligno fabricatum caput, diuina illud quidem facie, sed peregrina, atque omnino diuersa quàm Græcorum dij esse consueuerint. Consulentibus Methymnæis, cuius ea vel deorum, vel heroum imago esset, responsum est, Bacchum Cephallenem venerarentur: Eductam igitur è mari ligneam effigiem sacris faciundis, & votis nuncupandis coluerunt. Pro ea verò Delphos æneam misere. In ipsis fastigium sustinentibus aquilis sunt Diana, Latona, Apollo, Musæ, Sol occidens, Liber pater, fœminæ quæ Thyiades dicuntur. Horum omnium signorum ora elaborauit Atheniēsis Praxias Calamidis discipulus: Nam cum templo nondum expolito mors Praxiam oppressisset, reliqua aquilarum ornamenta absoluit Androsthenes, & ipse patria Atheniensis, Eucadmi discipulus.

Affixa

Affixa sunt columnarum capitulis aurea arma) Ex iis dedicarunt Athenienses scuta, de victoria ad Marathonem. Aetoli quæ in tergo, quæque ad læuam sunt Gallorum spolia. Scuta eadem prope forma sunt iis quæ Persarum gerrha. Gallorum in Græciam irruptionis nonnulla mentio nobis fit, eo etiam loco, quo de Atheniensium curia agimus. Latius autem, & planius in hoc, qui de rebus Delphicis conscriptus est, commentario, rem totam explicandam putaui, quòd in hac maximè orbis terræ parte, Græci virtutis contra Barbaros egregia documenta dederunt. Expeditionem primi Galli extra suos fines Cambaule duce susceperunt. Ij in Thraciam vsque progressi, de via ab instituto itinere loca attingere non sunt ausi, quòd planè intelligebant, minores esse, quas eduxerant copias, quam vt numero Græcorum populis pares esse possent. Cum itaque exteris nationibus iterum bellum inferre decreuissent, iis incitantibus, quos ante Cambaulen secutos lucri cupiditas, & gustatæ prædæ amor, ac rapiendi licentia impellebat, ingens peditum manus, neque multo equitum minor in vnum conuenerunt. Tripartito verò agmine duces in Græciam mouerunt. Ac sua cuique parti

ti prouincia attributa:In Thracas,& Triballorum gentem, copiæ ducendæ Cerethrio traditæ sunt:In Pannoniam contendentibus Brennus,& Acichorius præfuerunt: In Macedonas, & Illyrios agmen duxit Bolgius: Is cum Ptolemæo Macedonum rege signa contulit. Hic nempe ille fuit Ptolemæus,qui Seleucum Antiochi filium, & si ad eum supplex confugerat,dolo tamen occidit:cognomento Fulmen appellatus, ob immodicam audaciam. Ipse certe in eo prælio Ptolemæus cecidit,& cum eo non minima Macedonici roboris pars deleta. Sed cum neque tunc Galli ausi essent ad Græcos armis lacessendos longius progredi, breui intra fines suos rediere. Non desinebat Brennus modo publicè vniuersos conuentus, modo verò Gallorum principes ad nouam in Græcos expeditionem solicitare, cum & longe esse illos quàm ante virtute inferiores diceret: Et cum publicæ singularum ciuitatum pecuniæ magnitudinem,tum donaria templorum, ac alaborati argenti, & auri vim commemoraret,perpulit eadam repetita sæpius oratione:vt nouas ad inuadendã Græciam copias mitterent. Collegas ex Gallorum primoribus, tum alios, tum verò Acichorium quem

quendam ſibi cooptauit. Nomina in hanc iam tertiam expeditionem dederunt, peditum centum, & quinquaginta milia. Equites vicies mille, & quadringenti. Atque hæc quidem equitum manus tota ad pugnam idonea. Nam verior numerus fuere ſupra ſexaginta equitum milia amplius mille ac c c. Nam ſingulos equites famuli ſequebantur duo in equis & ipſi, & equeſtrium artium maximè gnari. Ij præliantibus dominis in extrema acie conſiſtentes, ei erāt vſui, vt ſi fortè equus eſſet amiſſus, ſtatim ſuum ſubmitterent: Si vir concidiſſet, ſeruus in eius locum ſuccederet: Quòd ſi vtrunque belli impetus euertiſſet, iam præſto erat tertius, qui pro demortuis locum teneret: Iam verò ſi vulnera primarius ille accepiſſet, è ſecundariis alter ex acie illum ſubducebat, alter verò ſaucij vicem obibat. Hæc vt mea fert opinio, apud Gallos ad imitationtm Perſarum militia fuit inſtituta. Nam & illi ſelectos habent milites decies mille, quos Immortales vocant. Tantum intereſt, quod commiſſo demum prælio illi ſuccenturiant: Galli inter pugnandum integros, vel cæſis, vel ſanciis ſupplemento eſſe iubent. Atque hanc quidem equeſtris pugnæ inſtitutionem voce patria Trimarci-

ſian nominant, equum enim Marcam appellant. Hoc apparatu,& ea, quam ante diximus, fretus confidentia Brennus, in Græciam exercitum duxit. Græci & ſi prorſus animis conciderant, imminentis tamen periculi terror facile in eam ſententiam vniuerſos adduxit, vt laboranti patriæ opem ferre ſibi neceſſarium eſſe ducerent. Perſpicuè videbant non de libertate (vt olim cum Perſis) decertandum: Neque enim ſi aquam, & terram hoſtibus dedidiſſent, reliquæ incolumitati, & ſecuritati propterea conſuli poſſe ſperabant. Recens erat eorum memoria calamitatum, quibus priore excurſione Barbari Macedonas, Thracas, & Pæonas afflixerant. Quàm iniurioſe Theſſales pauloante tractaſſent, ex certis nunciis cognouerant. Fuit igitur cum priuatim ſingulis hominibus, tum publicè ciuitatibus vna, & communis omnibus ſententia, aut funditus per eundem, aut bello hoſtem ſuperandum. Poteſt non difficillime, qui velit, enumerando perſequi, cum eas Græcorum ciuitates, quæ ad Thermopylas Xerxi reſtiterunt: Tum verò quæ contra Gallos arma cepere. Aduerſus Perſas quidem hi Græcorum populi, cúmque hoc militum numero prodiere. Lacedæmonij

monij Leoniden secuti, haud plures quàm c c c. fuere, Tegeatæ D. totidem è Mantinea. Ab Orchomeniis ex Arcadia missi c x x. Ex aliis Arcadiæ ciuitatibus mille & L x x x. Mycenis, & Phliunte c c. Hunc numerum duplicarunt Corinthij. Iam verò præsto fuere ex Bœotia D C C. è Thespia, & Thebis c c c c. Oetæ quidem tramitem custodiebant Phocensium M. Si horum etiam ratio in hac Græcorum recensione sit habenda. Nam Locros, qui sub Cnemide monte sunt, in hoc delectu Herodotus non comprehendit: Venisse tantùm eos ex omnibus ciuitatibus scripsit: Horum tamen proxime ad verum quàm magnus numerus fuerit facile possis cõiicere. Athenienses enim ad Marathonem hosti occurrerunt, non maiore numero, quàm nouem milibus hominum, in quo & inutilis ad pugnam ætas & serui censebantur. Quare existimandum relinquitur militarem Locrorum manum, sex milibus hominum nihilo pleniorem fuisse. Fuerit itaque vniuersus ille exercitus hominum vndecim milium, & ducentorum. Satis verò constat non perstitisse omnes, qui Thermopylas præsidio occupauerant, præter Lacedæmonios enim, Thespienses, & Mycenæos, re-

liqui non expectato pugnæ euentu recessere. At contra Barbaros, qui ab vltimis Oceani finibus in Græciam irruperant, ad Thermopylas præsidium ex his Græciæ populis missum. Ex Bœotia peditum grauis armaturæ decem milia, equites D. His duces IIII. præerant, Bœotarchi appellati, Cephissodotus, Thearidas, Diogenes, & Lysander. A Phocensibus missi equites D. pedites ter mille: Duces fuere Critobulus, & Antiochus. Locros, qui sunt ad insulam Atalantam, Midias duxit, pedites DCC. equestres hi copias nullas habuere. A Megarensibus adfuere grauis armaturæ pedites CCCC. Equitatum Megareus duxit. Aetolorum agmen, cum numero præstitit: tum verò fuit ad omne pugnæ genus instructissimum: Quæ fuerint equestres eorum copiæ non est proditum: Sed partim expediti, partim verò grauis armaturæ fuere, haud minus peditum septem milium, & nonaginta. His imperarunt Polyarchus, Polyphron, & Lacrates. Atheniensium imperator fuit Callippus Mæroclis filius, quod est à me superius etiam expositum. Copiæ ipsorum fuere, primum triremes omnes, quæ deduci potuerunt: Equites deinde CCC. Pedites in acie steterunt mille, Atque

Athenienſibus quidem ob veterem dignitatem eſt imperium omnium conſentienti voluntate decretum. Miſere reges conductitium militem. Quingenti ex Macedonia totidem ex Aſia venere. Fuit vniuerſa huius delectus ſumma, peditum viginti tria milia centum, & nonaginta: Equitum plus minus tria milia. Ab Antigono rege Ariſtodemus Macedo, ab Antiocho ex Aſia miſsis auxiliis Teleſarchus præfuit: E Syria is fuit, quæ ad Orontem flumen eſt. His in vnum ad Thermopylas copiis congregatis, vbi cognitum eſt Gallorum exercitum intra Magneſiæ, & Phthiotidis terræ fines caſtra iam habere, mitti placuit expeditorum globum hominum mille, & cum his optimam equitatus partem ad Sperchium amnem, quo difficilem, & periculoſam Barbaris traiectionem oſtentato certamine redderent. Hi cum eo perueniſſent, pontes, quos Galli fecerant, ſoluerunt: Solutis pontibus, ipſi quoque ad fluminis ripam caſtra poſuere. Erat Brennus haud quaquam incallidus, aut rudis, quin, vt Barbarus homo, ſatis acutus & experiens ad eas artes, quibus hoſtem falleret, excogitandas. Ea igitur, quę cõſecuta eſt, nocte, relicto vetere pontiũ trãſitu, ad inferiores

amnis partes militum decem millia natan di peritiſsimum quenque, & corporis ſtatura (vt ſunt Galli præ cæteris hominibus eximia corporum magnitudine) eminentiſsimum miſit: Quid ageretur, hoſtes, qui longius aberāt, animaduertere non potuerunt: Et inferior amnis per campos late ſtagnans, non vt ſuperiore alueo rapidus, & altus deuoluitur, ſed in paludem ſe, ac ſtagnum diffundit. Ea igitur ex parte per paludes manus illa, noctu tranauit: Eorum partim ſcutis patriis, quos Thyreos vocant, pro ratibus vtentes, partim pedibus vada, quæ fuit corporum proceritas, tranſmeantes. At Græci, qui ad Sperchium conſtiterant, re ſtatim cognita, ad exercitum, qui ad Thermopylas erat retroceſſerunt. Brennus populis Maliaci ſinus accolis imperauit, vt ponte Sperchium iungerent: Qui ſanè ſumma celeritate opus perfecerunt, tum quod illum vehementer metuebant, tum verò quòd Barbaros diſcedere è ſuis finibus quamprimum cupiebant, ne ſi longiora haberent ſtatiua indies detrimentis maioribus afficerentur. Fluuio per pontes tranſmiſſo, ad Heraclean accedentes, agrum quidem depopulati ſunt, & deprehenſos in agris homines occidêre: Vrbem

certe

certe non ceperunt, quod superiore proximo anno Aetoli Heracleotas, vt secum facerent, coëgerant: Opem igitur tunc illis tanquam suæ ditionis hominibus impigre tulerunt. Sed & Brennus minus omnino de Heracleotis in suam potestatem redigendis laborabat: Verùm hoc maximè fuit ei periculum cauendum, ne, qui de muris pugnabant, obsisterent, quominus ad eam Græciæ partem, quæ intra Thermopylas est, peruaderet. Heraclean igitur prætergressus, cum de perfugis quibusdam cognouisset quæ copiæ ex singularum ciuitatum delectibus in vnum conuenissent, contempsit planè Græcorum apparatum, ac postero die sub ipsum Solis ortum pugnam statuit committere, nullis ille quidem, vel cuiuspiam Græci aruspicis vsus consilio, vel dis vllis per sacra patrio ritu suscepta, consultis. Si tamen vlla est Gallis res futura diuinitus præsentiendi ars. Græci cum silentio, & æquabili, ac temperato gressu, in pugnam processerunt.

Vbi ad manus ventum est, grauis armaturæ peditatus, tam longe ab acie excurrit, vt suam ipsi phalangem laxatis ordinibus turbauerint: Leuis armatura ordinem conseruauit, & hostem eminus iaculis, sagitis, & fundis lacessiuit. Equitatus

in vtroq; exercitu prorsus nulli fuit vsui, neque id solum propter montis (quæ porta appellatur;) angustias, sed quòd etiam in lubrico saxo cum loci ipsius natura, tum verò ob aquarum interfluentium crebritatem equorum vestigia hęrere non poterant. Erat Gallis armatura infirmior: Nam præter suos illos Thyreos, nullo armorum genere corpora muniebant. Et quod caput fuit, rei militaris scientia multo erant hoste inferiores: Furore tantùm, & animi impetu oppressa ratione, ritu ferarum ruebant. Neque verò aut bipennibus diuisos, aut gladiis concisos, sua illa efferatæ mentis concitatio, dum animam agerent, deficiebat: Aut sagittis, & missilibus confixi, quandiu vitæ reliquiæ superessent, sæuire nō desinebāt. Fuerunt qui è suis ipsorum vulneribus euulsa spicula in Græcos retorserint, vel comminus impresserint. Interea Atheniensium classis, vix, neque omnino sine periculo, per paludis cœnum, quo late etiam procul à littore maris pars ea obducitur, quam proximè ad Barbaros appropinquans, latera, & frontem hostilis agminis omni iaculorum genere, & sagittis feriebat. Laborantes igitur vehementer Galli, quippe qui in illis angustiis Græcis parum omnino

no obessent, multis verò ipsi partibus maioribus afficerentur incommodis, suis receptui cani iusserunt: Temere illi, & vndique conturbatis ordinibus, cum in castra se recipere conarentur, in ipsa fugæ trepidatione multi sunt inter se collisi: Multi etiam in paludem collapsi, cæca sunt limi voragine absorti. Quare non minore retrocedentes clade affecti sunt, quàm quantam ante in ipso prælij discrimine plagam accepissent. Atheniensium in primis eo die virtus enituit: ipsis verò Atheniensibus antecelluit Cydias, qui peradolescens, ac planè Tyro, prima eo bello militiæ rudimenta posuerat. Eius à Gallis occisi, cum hac inscriptione propinqui scutum Ioui liberatori dicarunt.

Cydiæ erat parma hæc iuuenili corpore clari
Hospes quam sacram conspicis esse Ioui:
Huic cubitum inseruit flammato corde sinistrū,
Cum premeret Mauors armipotens Galatas.

Mansit ea inscriptio vsque dum Syllæ milites, & alia Atheniensium insignia, & scuta è Liberatoris Iouis porticu sustulerunt. Hic fuit pugnæ cum Gallis ad Thermopylas initiæ euentus. Postero die, Græci suorum cadauera sepulturæ mandarunt, & hostibus spolia detraxerunt. At Barbari nullas omnino per caduceatorem, quantisper

suos ad sepulturam tollerent, inducias poposcerunt: Ac planè ostenderunt se nihil interesse putare, humóne tegerentur, an verò à feris, & volucribus, iis quæ solent infestæ ad cadauera aduolare, dilaniarentur. Ac duplex opinor causa est quamobrem nulla illis cura sit, eos, qui in pugna ceciderint, sepeliendi: Vna, quod maiorem ex hac de immanitate sua opinione iniici hostibus terrorem existimant: Altera, quòd non est omnino ipsis cum cæteris communis, in eos, qui è vita excesserint, miseratio. Desiderati sunt ex omni Græcorum numero XL. Nam qui cæsi sunt ex Barbaris, accurate recenseri non potuerunt, cum nuspiam apparuissent, quos palus absumpserat: Atque is quidem magnus fuit hominum numerus. Septimo à pugna die reliquæ Gallorum cohortes, secundum Heraclean Oetam ascendere conatæ sunt. Verùm perangusto & hac in parte tramite iter erat faciendum, supra quem Trachinis ruinæ fuere: Et vltra Trachiniæ terræ fines Mineruæ templum, in quo donaria multa. Ac certe per arctissimum illum callem sperarunt tamen se Oetæ iugum Galli occupaturos, & simul sibi, dum aliud agerent, templi diripiendi potestatem fore. Sed cum illis præsidium,

quod

quod in aditu montis collocatum fuerat, Telesarcho duce occurrisset, altero prælio Barbari victi sunt: Telesarchus quidem ipse dimicans cecidit, vir vt qui maximè in Græcorum causa acer. Hic cum alios iam Gallorum duces hostium virtus exterruisset, & de futuris rebus animos desponderent, nempe quibus prima quæque aduersa euenissent: Brenno in mentem venit, facilem sibi fore belli conficiendi rationem, modo Aetolos cogere posset vt domum redirent. Delectis itaque è toto exercitu peditum quadragies mille, equitibus octingentis, iis Orestorium, & Combutin præficit, quibus mandat, vt per Sperchij pontes, in Thessaliam primum veniant, atque illinc in Aetoliam inuadant. Fuerunt duo hi, quos nominaui, qui in Callienses dira, & omnium, quæ vnquam ad aures nostras peruenerint, atrocissima edidere facinora, & quæ omnino ausos vnquam homines fuisse veri neutiquam simile videri posit. Quidquid marium fuit ad internicionem exciderunt: Senes & paruulos ab ipsis matrum vberibus abreptos immaniter trucidarũt. Horum, si qui erãt lactis alimonia melius curati, sanguinem hauserũt, & ipsis etiam carnibus in cibum sunt abusi. Mulieres, & nubiles

nubiles puellæ, vrbe expugnata, quæ fuerunt elatoris animi, sua sibi manu mortem consciuerunt: Quæ superstites fuere eas Barbari omni cuiusuis exquisitæ contumeliæ genere affectas lacerarunt, gens scilicet tam amoris, quàm misericordiæ expers. Et earum sanè multæ, Gallorum enses nactæ, in eos vltro incubuerunt. Aliæ non ita multo post immaniter Barbaris in eas vicissim irruentibus, inedia, & vigilia mortem oppetiere: Quibus neque spiritum exhalantibus, neque iam exanimis, quominus libidinem explerent suam, illi parcebant. Aetoli audita ex certis nuntiis domestica clade, quàm celerrime potuerunt, cum suis copiis à Termopylis in Aetoliam contenderunt: tum ob Calliensium exitium vehementi ira incensi: Tum verò maximè consulendum rati, earum vrbium saluti, ad quas nondum hostilis furor peruasisset. Confluxit vndique in castra ex oppidis omnis militaris ætas, & ei etiam permisti senes, cum necessitate, tum pristina virtute impulsi. Fœminæ certe ipsæ, maiore quàm viri in Gallos ira incensæ arma cepere. Iam Barbari domibus, & sacris ædibus direptis ac spoliatis, immisisque ignibus, Callióque exusto, præda onusti, eadem via ad suos redibant,

cum

cũ ſoli Patrenſes ex omnibus Achęis Aetolis opẽ ferentes cũ graui armatura, qua omnium ſcientiſsimè vtebantur, illis occurrẽre. Sed cum ob ingentem hoſtium numerum, iam debilitatis animis prope affligerentur, Aetoli neque minus fœminę quàm viri, via vtrinque armatorum ordinibus obſeſſa, iaculis Gallos figebãt, quos petere Thyreis tantum ſuis protectos non erat difficile: Atque inſequentes quidem Gallos quàm facillimè effugiebant: Eoſdem ſimulac inſequi deſiiſſent miſsilibus vrgebant. Effectum certe eſt, vt Callienſes calamitatum ſuarum, quæ tantæ fuerunt, vt quæ ab Homero de Læſtrygonibus, & Cyclopibus dicta ſunt, fabuloſa videri iam non poſsint, vindicem tamen non magnopere deſiderare debuerint. Siquidem ex eo Gallorum numero, qui fuit, vti ante diximus, hominum quadraginta milia, & octingenti, vix dimidia pars ad Thermopylas in caſtra ſe ſua recepit. Reliquæ Græcorum res apud ipſas Thermopylas ad hunc modum geſtæ ſunt. Tramites duo fuere, per Oetam montem vnus, ſupra Trachinem præruptus, & arduus valde: Per Aenianas alter multo, vel cum exercitu iter facientibus, facilior. Hic nempe ille fuit, quo vſus Medus Hydarrhes, Græcorum

rum præsidium, cui Leonida præerat, à tergo circunuenit. Nuntiatum est eadem via duci Brennum ab Heracleotis, & Aenianibus: Non quod in Græcos animo essent infenso, sed quod bene secum actum iri putarent, si è finibus suis Barbari discessissent, priusquam omnia pessum darent. Quare verissimè (vt mihi quidem videtur) Pindarus cum

Vehementer suis quenque malis affici dixit.
Calamitatis verò alienæ sensum haud vtiquam grauem.

Tunc enim excitatus Aenianum, & Heracleotarum monitu, ac promissis, Brennus Acichorium in castris reliquit, docens tempestiuum ei fore in hostes inuadere, vbi à tergo à se oppressos certior esset factus. Ipse cum delecta è toto exercitu manu hominum quadraginta milium, per tramitis monstratum sibi diuerticulum, vt Græcos à tergo adoriretur, contendit. Forte ita accidit, vt mons totus ea die densa nebula obduceretur: Quo factum vt ea caligine Sole obscurato, Phocenses, qui eas angustiarum fauces cum præsidio obtinebant, non ante Gallos adesse animaduertere potuerint, quàm se propè circumuentos sensere runt. In ea trepidatione pugnam alij inire, alij strenue hostis impetum sustinere:

Postremo loco pulsi, per easdem illas angustias retrocedere coacti sunt. Cum festinatione itaque, & cursu ad socios reuersi, antequam ex omni parte Græci circumuallarentur, qui foret rerum status nuntiarunt. Athenienses re cognita, exercitum Græcorum è Thermopylarum castris, in triremes receptum, periculo eximere maturarũt. Atque illi sanè omnes in suam quisque patriam dilapsi sunt. At Brennus neque tantisper quidem commoratus, dum Acichorius constitutum tempus obiret recta Delphos contendit. Oppidanos ad oraculum confugientes, bono animo esse, ac nihil formidare iussit Deus se sua defensurum pollicitus. Qui pro aris, & focis pugnaturi arma cepere; hi fuerunt Græcorum populi. Phocenses ex omnibus vndecunque ciuitatibus. Ab Amphissa grauis armaturæ pedites CCCC. Ab Aetolis pauci quidam ad primum de Barbarorum progessione nuntium. Mille deinde, & quingentos duxit Philomelus. Græci earum, quas habuerunt, copiarum robur; in Acichorij agmen conuerterunt: Neque tamen acie dimicarunt, sed iter facientium tergum lacessebant, cum impedimenta diripientes, tum homines ipsos, qui clitellaria iumenta agebãt, trucidãtes.

Quam

Quam ob causam fuit Barbaris iter illud tanto tardius. Relicta verò est ab Accichorio pars copiarum apud Heraclean, quæ pecuniam in castris repositam asseruaret. Aduersus Brennum qui Delphos conuenerant Græci in acie stetere. prodigia verò repentina,& omnium , quæ vnquam audierimus,euidentissima,in Barbaros diuinitus extitere. Primum enim terra quantum soli Gallorum acies occupauerat ingenti motu ad multas horas contremuit:Crebra deinde tonitrua, & fulmina Gallos non solum acriter exterruerunt sed ad exaudienda,quæ dabātur à ducibus,signa hebetato auriū sensu propè attonitos reddiderunt.Neque verò singuli tantùm homines cœlestibus ignibus corripiebantur,sed loco etiam proximi quique,cum ipsis armis conflagrabant. Visæ præterea in eos consurgere heroum species, Hyperochus, Laodocus, & Pyrrhus quibus Phylachum ciuem suum Delphi quartum adnumerant. Conciderunt tamen in prælio è Phocensibus & alij complures:& Aleximachus : qui in ea pugna, cum animi egregiam quandam alacritatem ad florentis ætatis vigorem,& corporis robur adiunxisset.magnas ediderat hostium strages.Eius effigiem Phocenses ad

viuentis

viuentis imaginem expressam Delphos ad Apollinem misere. Atque huiusmodi quidem interdiu Galli terroribus, & Cladibus perculsi, ea quæ diem illum consecuta est nocte, funestioribus perculsi fuerunt casibus. Acerrimum frigus eos cum niue plurima vehementer afflixit. Saxa præterea ingentia, & montis crepidines sponte è Parnasso auulsæ, in Barbaros, quasi vnicũ illud esset quod peteretur signum propositum, corruerunt. Neque verò aut singuli, aut bini opprimebantur: Sed triceni, & eo plures, vti forte simul, aut ad certi loci præsidium constitissent, aut vna quiescerent, collidebantur. Ac prima quidẽ luce Græci Delphis erumpentes, cæteri recta in ipsam hostilis exercitus frõtem impetum fecerunt: Phocenses verò locorum notitia freti, per medias niues, ex arduis, & præruptis Parnasi anfractibus descendentes, ac de improuiso Gallos à tergo adorti, missilibus illos, & sagittis impune figebant. Inito prælio cum omnes, tum præcipuè prætoria Brenni cohors, vt erant eminentibus corporibus, & omnium fortissimi, præsenti animo restiterunt: Ij enim, & si vndique iaculis petebantur, neque magis vulneribus quàm frigore erant iam prope confecti, non tamen prius loco sunt

deturbati, quàm Brennum aliquot acceptis vulneribus, iam prope animam agentem extra aciem extulerunt. Tum Barbari vniuersi, vrgentibus ab omni parte Græcis, fugam malo suo coacti fecerunt: Ac eos quidem, qui vel ob vulnera, vel aliquã corporis imbecillitatem sequi non possent, occidêre. Fugientes, castra habuerunt, quo loco nox eos primum oppressit: Ea nocte Panicus illis incessit terror. Quibus enim nulla subest causa trepidationibus, eas Panos numine immitti autumant. Cœptum est hoc furoris genere agmen exagitari imtempesta iam nocte: Et pauci sanè ab initio eo mentis errore conturbati, vt audire sibi viderentur sonitum pulsati equorum pedibus soli, ac iam prope cernere insultantes hostes: Non ita multo post ad omnes eadem peruasit insania. Areptis igitur armis, & inter se facto agminis dissidio, vicissim & occidebant alij alios, & occidebantur: Cum neque per tenebras, & amentiam illam patriam linguam intelligerent, neque vultus inter se, nec scutorum signa possent agnoscere: Sed contrariis ordinibus vtrinque per cæci illius erroris vecordiam, Græci esse, qui contra pugnarent, viderentur: & Græca esse arma putarent. Quin

&

& Græcam esse vocem crederent, quam homines mitterent. Primi hanc rem animaduertere, qui é Phocensibus in agris relicti fuerant, ad pecoris custodiam: Ij igitur, quæ Barbaris per noctem accidissent, Græcis nuntiarunt. Excitati eo nuntio Phocenses, alacrius multo in hostes irruerunt. Greges præterea accuratione multo custodia seruarunt, ac ne commeatus ex agris sine pugna sumi possent, prouiderunt. Quo factum vt ingenti cum frumenti, tum cibariorum omnium penuria vniuersus Gallorum exercitus vehementer laborarit. Fuere eorum, qui in Phocide perierunt, non multo pauciores, quàm sex hominum milia: Nocturno gelu, & Panico terrore confecti amplius decem milia: Non minor numerus fame consumpti. Qui ex Atheniensibus Delphos speculatum missi sunt, & alia, quæ Gallis euenerant, & quibus casibus perculsi fuerant, renuntiarunt. Cum iisdem verò Atheniensibus dum castris motis per Bœotiam iter faciunt, se Bœoti coniunxerunt: Vtrique verò Barbaros insectantes, passim ex insidiis extremos interficiebant. Brenni agmen Acichorij copiæ superiore tantum nocte assecutæ fuerant. Siquidem Aetolis incessentibus cum iacalis, tum for-

tuitorum quouis miſsilium genere, lentius iter fecerant: Quare ad ea caſtra, quæ ad Heraclea metati fuerant, non magna omnino ipſorum manus effugerat. Brenno certe vulnera reliquam fecerant aliquam vitæ ſpem, metu tamen, vel pudore potius, Quod author ipſe ciuibus ſuis fuiſſet ſuſcipiendæ in Græciam tam calamitoſæ expeditionis, vltro aiunt hauſto mero poſt accepta vulnera mortem oppetiiſſe. Eo mortuo vix, & periculoſo maximè itinere, Aetolis acriter vrgentibus, Barbari ad Sperchion retroceſſere: Ibi eos ex inſidiis Theſſali, & Malienſes adorti, ita ſunt hoſtium cæde ſatiati, vt ex tanto hominum numero ne vnus quidem ſaluus domum redierit. Facta in Græciam irruptione, Galli deleti ſunt, ſummum Athenis magiſtratum gerente Anaxicrate, anno altero Olympiadis centeſimæ quintæ & viceſimæ, qua de ſtadio vicit Ladas Aegienſis. In ſequenti verò anno, Damocle Athenis eundem honorem gerente, in Aſiam Galli tranſmiſere. Atque hæc ad hiſtoriæ fidem expoſita hactenus fuerint. Pro templi foribus leguntur perutilia vitæ hominum documenta, ab iis hominibus conſcripta, quos Græci ſapientes, & habuerunt, & appellarunt. Fuerunt illi ex

Ionia quidem Thales Milesius,& Prienensis Bias: Ex Aeolica verò natione,è Lesbo insula Pittacus Mitylenæus: Ex iis, qui in Asia sunt, Doriensibus, Cleobulus Lindius: Atheniensis præterea Solon,& Spartanus Chylon: Septimum Plato Aristonis filius, pro Periandro Corinthio Cypseli filio, enumerat Chenensem Mysonem. Incolitur in Oeta monte vicus Chenæ. Hi sanè Delphos profecti, celebratas illas hominum sermone sententias Apollini dedicarunt. Cognosce te ipsum. Ne quid nimis. Hæc inquam illi scripta eo in loco reliquerunt. Videas ibidem & æream columnæ superimpositam Homeri statuam: Incisum est in ea columna illud Apollinis responsum, quod ipsi poëtæ de patria sua suscitanti editum memorant.

Felix atque miser,te sors ad vtrunque creauit,
De patria quæris tibi Matria,nō patria illa est:
Insula Ios matris patria est,quæ colliget ossa
Exanguis: Sed enim puerorum ænigma caueto.

Monstrant Ietæ in insula Homeri sepulchrũ,& seorsum Clymenes: Homeri Clymenen matrem fuisse dictitantes. Cyprij verò(nam & hi sibi Homerum vindicant) Themistò indigenã fœminã Homeri fuisse matrem dicunt: Euclum verò de ipsius

ortu hisce versibus fuisse vaticinatum.

Fluctisona in Cypro tunc vatem Dia Themisto
Altiloquum pariet Ditis Salaminos in agris.
Posthabita hic Cypro, longe prouectus in altũ,
Graiugenum terras lustrabit. Carmine sauos
Heroum casus, & tristia funera dicens
Nec senium metuet, nec inexorabile fatum.

Hæc nos de Homero partim audiuimus, partim etiam ex oraculis quibusdam collegimus, nihil omnino quod de eius vel patria, vel ætate scribamus, certi ex nobis ipsis habentes. Intra templum dicata fuit Neptuno ara: Erat enim iam tum ab initio id oraculum, propria Neptuno sedes. Extant & Parcarum duarum simulachra, tertiæ locum Iupiter Mæragetes, & item Mæragetes Apollo, id est Parcarum duces, tenent. Ostenditur ibidem focus ille, in quo Achillis filium Neoptolemum Apollinis sacerdos occidit: Qua de re multa alio loco exposuimus. Non procul hinc Pindari sella sita est, è ferro fabricata: In ea Pindarum quoties Delphos venisset, sedere, & cantica omnia, quæ fecit in Apollinis honorem decantare solitum tradunt. In templi recessu, quo paucis admodum est aditus, alterum positum est aureum Apollinis signum. E templo egressis, & ad læuam conuersis, circunsepta quædam est

area,

area,in qua Neoptolemi Achillis filij sepulchrum', cui parentant quotannis Delphi. Ab eo monimento cum sursum ascendere incœperis, lapidem videas modice magnum.Hunc singulis diebus, & festis maxime,Oleo perfundunt,& succida lana velant. De eo lapide percrebuit opinio, illum ipsum esse,quem pro puero appositum,ac deuoratũ, Saturnus per vomitum eiecisset. Vbi lapidem spectaueris,si pedem retuleris quasi ad fanum rediturus, fontem videas,cui nomen Cassotis: Murus ei obiectus est: Per murum ad fontem ascenditur: Aquam credunt eius fontis sub terram mergi:In templi penetrali fatidicas fœminas versibus aiunt responsa dare: Quæ fonti nomen dederit,fuisse de nymphis vnam Parnassi accolis. Supra Cassotiden ædificium quoddam est:In eo picturæ aliquot Polygnoti,quas Gnidij dedicarunt: Locum Delphi Leschen vocant, quasi confabulationem,aut stationem dicas, quod eò conuenientes priscis olim temporibus,seria,& ioca inter se conferebant. Talia fuisse multa in omni Græcia conciliabula Homerus docuit,quo loco Melãthij in Vlyssem conuitiũ exponit.

Non somnum vt capias æratis te ædibus infers:
Non Leschon celebras,istinc tã multa locutus.

Vbi introieris pictam vidas in dextero templi pariete: Ilij euersionem, & Græcorum classem domum soluentem. Menelao deinde sunt qui omnia ad reditum adornant: Nauis ibi picta, & inter nautas permisti viris pueri. In media naui cernitur Phrontis gubernator contos disponens. Nestorem Homerus, & alia Telemacho dicentem fecit, & nonnulla de Phrontide: Onetoris scilicet filium fuisse, gubernandi peritissimum: Quódque is è vita decesserit, cum Sunium Atticæ terræ promontorium iam prætervecti essent: Et sanè Menelaum secum vnà illuc vsque nauigasse: Eo verò in loco commoratum, dum tumulum Phrontidi extruendum curat, & alia pro viri dignitate iusta facit. Spectatur ille quidem in Polygnoti opere: Paulò infra ipsum, Ithæmenes nescio quis vestimentum portans, & Echæax per nauticum pontem cum vrna ænea ingrediens. Tollunt Menelai tabernaculum, quod fuerat non longe à naui collocatum, Polites Strophius, & Alphius: Et aliud tabernaculum refigit Amphialus. Sub Amphiali pedibus sedet puer, eius nomen nulla indicat inscriptio. Barbatus vnus ex omnibus Phrontis est. Et huius vnius ex Homeri de Vlysse carminibus nomen sumpsit: Nam alia vt

opi

opinor, nomina ipse sibi Polygnotus finxit. Stat Briseis, Diomedes supra ipsam, & Iphis, Helenæ formam admirantibus simillimi. Sedet ipsa Helena, & prope eam Eurybates. Vlysis esse hunc præconem coniicimus: Est tamen adhuc imberbis. Ancillæ ibidem sunt duæ, è quibus Panthalis Helenæ assistit: Electra Heræ calceũ subligat. Diuersa ab his nomina sunt, quæ Homerus in Iliade vsurpat quo loco Helenam, & cum ea ancillas ad muros euntes facit. Sedet supra Helenam vir purpureo velatus amiculo, mœstus vt qui maxime. Helenum esse facile intelligas, vel priusquam inscriptionem legas. Prope Helenũ Meges est brachio saucio, quod iis versibus mandauit Lescheus Pyrrhæus Aeschyleni filius, quos de Ilij populatione fecit: Et vulneratum quidem ab Admeto Argiuo in ea pugna, quam Troiani postrema excidij sui nocte commiserunt. Pictus est proxime ad Megetem Lycomedes Creontis filius, & ipse saucius in eo articulo, quo cum lacerto manus iungitur, καρπὸν, Græci vocant: Ea enim in parte vulneratum scripsit Lescheus ab Agenore: Quod vt pingeret non fuisse Polygnoto in mentem venturum facile credi potest, ni Leschei poësin legisset. Sed alia etiam duo vul

nera accepit Lycomedes, quæ penicillo expressit Polygnotus: In talo vnum, in capite alterum. Euryalus etiam Mecistei filius, vulneribus affectus est duobus, in capite, & manus iunctura. Sunt hi omnes in ea pictura, supra Helenæ caput. Adiunctæ Helenæ sunt Aethra Thesei mater, detonso ad cutem capillo, & Thesei filius Demophon, meditans (quantum oris figura ostendit) num qua ratione queat auiam paternam in libertatẽ asserere. Argiui Theseo è Synnidis filia Melanippum genitum ferunt, qui de cursu palmam tulerit, quo tempore, qui Posteri sunt appellati, Nemeorum Iudicra, edita primum ab Adrasto, retulerunt. Lescheus carminibus prodidit suis, Ilio capto elapsam è medio tumultu Aethran in Græcorum castra venisse: Ibi à Thesei filiis agnitam, Demophontémque eam ab Agamemnone repetisse: Et illum quidem cum gratificari Demophonti maxime vellet, non prius tamen se id factum dixisse, quàm Helenæ idem placere intellexisset. Misso igitur caduceatore, facile Helenam exorasse. In ea certe pictura apparet Eurybaten ad Helenam Aethræ causa, vt quæ mandata fuerãt perferret, venisse. Troianæ ibidem mulieres, captiuarum, & lugentium habitu agnoscuntur.

Andromache primum, cui adhæret paruulus filius ab vbere abstractus: Hunc è turri præcipitem abiectum scribit Lescheus: Non tamen Græcorum decreto in eum sæuitum, sed priuato Neoptolemi odio, qui sibi eius necem depoposcerat. Picta præterea est Medesicaste: Vna hæc Priami filiarum, non illa quidem ex legitimo toro genita, nupta fuit Pedæi (vrbs ea est, vt inquit Homerus) cum Imbrio Mentoris filio. Andromache, & Medicaste velato sunt capite: Polyxena virginum more collecto in nodum crine: Mactatam illam fuisse ad Achillis tumulum, & poëtæ decantarunt, & tabulæ testantur, quas cum Athenis, tum Pergami, quæ vrbs supra Caycum est, mihi ipsi contigit intueri: Sunt verò in illis expresi Polyxenæ casus. Pinxit eodem in loco Polygnotus etiam Nestorem, pileo velatum, hastam tenentem. Equus prope, se voluntantis speciem ostentat. Solum equo, littoris forma, passim iacentibus calculis. Reliqua area non qualis mari proxima esse videtur. Supra eas fœminas, quæ mediæ sunt inter Aethram, & Nestorem, captiuæ cernuntur Clymene, Creusa, Aristomache, & Xenodice: Clymenen Stesichorus iis, quos fecit de Ilij excidio, carminibus, inter captiuas numerat.

rat. Aristomachen Priami filiam Ennus poëta scripsit, Critolaóque nuptam fuisse Icetaonis filio. Xenodices qui mentionem fecerit, neque carminis, neque solutæ orationis authorem vllum comperi. De Creusa memoriæ proditum est, à Deûm matre, & Venere Græcis ereptam, & in libertatem vindicatam: Fuisse verò eam Aeneæ vxorem. Lescheus tamen, & qui Cypria carmina scripsit. Aeneæ vxorem Eurydicen nominant. Supra has, in lectulo decumbentes pictæ sunt Deinome, Metioche, Pisis, & Cleodice. Harum vnius mentio Deinomes fit, in eo opere, quæ Parua inscribitur Ilias. Aliis (vti ego sentio) Polygnotus ipse nomina imposuit. Pinxit verò etiam Epeum Troiæ muros æquantem solo. Prominet inter ruinas caput solum equi Duratei. Adest & Polypœtes Pirithei filius vitta præcincto capite: Adsistit Acamas Thesei filius caput cristata galea tegente. Adest & Vlysses lorica indutus. Aiax Oilei cum scuto ad aram accedit, iusiurandum concepturus, priusquam Cassandræ vim afferat: Sedet ipsa Cassandra humi. Palladium cõplexa, quod ipsum è suis sedibus virgo auellit, cum supplicem ab ara Aiax abstraxit. Picti etiam sunt Atrei filij, & ipsi cum galeis, Menelaus

laus scutum tenet. In eo expressus draco, is nempe, qui Aulide inter sacra repens, pro ostento fuit. Aiaci iusiurandum hi deferunt: Ex aduerso illi equo, qui Nestori proximus est, Neptolemus conspicitur Elassum occidens: Quisquis ille Elassus fuerit, iam prope expiranti similis est. Astynoum etiam, cuius Lescheus meminit, in genu collapsum Neoptolemus ferit. Ac solum quidem ex omnibus Græcis Neoptolemum fecit Polygnotus, nondum desinentem Troianos cædere: Quod totum eius picturæ argumentum Neoptolemi maxime tumulo conuenire voluit. Achillis quidem filium vbique Homerus Neoptolemum nominat: Testantur Cypria carmina, à Lycomede Pyrrhum, à Phœnice deinde nomen ei Neoptolemum impositum, ex ea scilicet re quòd Achilles admodum iuuenis ad bellum venerit. Ad hæc ara picta est, & paruulus puer præ metu aram prensans. Super ara posita est lorica ænea, forma planè his temporibus inusitata: Sed tali vtebantur prisci illi heroës. Duæ sunt fibulis iunctæ æneæ Laminæ: Earum altera pectori, & ventri: Dorso altera muniendo erat apta. Et partem quidem anticam Gyalon, Prosegon posticam vocabant. Satis id firmum

esse.

esse corporis munimentũ videbatur etiam sine clypeo ob eam rem Homerus Phorcynem Phrygem sine clypeo pugnantem fecit, quod habili vtrinque lorica vteretur, quam Gyalothoracem appellat. Ego eius loricæ imaginem in Polygnoti opere conspexi. Et in Dianæ Ephesiæ Calliphon Samius Patroclo fœminas nescio quas pinxit loricæ gyala aptantes. Laodicen pinxit Polygnotus stantem vltra arã. Hanc neminem poëtam inueni, qui inter captiuas Troianas recensuerit. Neque consentaneum mihi vllo pacto videri potest, non fuisse eam statim à Græcis dimissam. Sanè Homerus in Iliade ab Antenore hospitio acceptos Menelaũ, & Vlyssem memorauit. Et cum Helicaone Antenoris filio, Laodicen matrimonij causa fuisse. Lescheus vulneratum tradidit in pugna nocturna Helicaonem, & ab Vlysse agnitum, viuentem periculo liberatum: In Antenoris domum, vt facile credi posſit, neque in Helicaonis vxorem quidquam Agamemnonem, & Menelaum fuisse hostili animo commissuros: Et si Euphorion Chalcidensis, de Laodice commentus est, quæ prorsus ab omni veri abhorrent similitudine. Statim post Laodicen est

eſt fulcrum lapideum, cui æneum labrum impoſitũ eſt: Meduſa vtraque manu fulcrũ id ſuſtinens, in imo ſolo ſedet: Hanc etiam inter Priami filias numerauerit, qui Himeræi poëtæ canticum audierit. Prope Meduſan eſt anus ad cutem detonſa, ſiue ille Eunuchus eſt: Nudum infantem genibus ſuſtinet: Manum infans præ metu ob oculos opponere videtur. Mortui illic, Pelis nomine, pronus in dorſum abiectus: Infra eum Eioneus, & Admetus iacent, nondum detractis loricis. Eioneum à Neoptolemo, à Philoctete Admetum interfectos ſcribit Leſcheus. Alia ſupra hos iacent cadauera: Sub ipſo labro Leocritus Polydamantis filius ab Vlyſſe occiſus: Supra Eioneum, & Admetum Corœbus Mygdonis filius. Eſt nobile Mygdonis monimẽtum intra Phrygum fines in Tectorenis: Et ab eo poëtis translatitium, Phrygas Mygdonas appellare. Venerat Corœbus ad Caſſandræ nuptias, quæ ipſi deſponſa fuerat: Interemptum à Neoptolemo fama vulgauit. Leſcheus à Diomede occiſum carminibus prodidit. Sunt ſupra Corœbum Priamus, Axion, & Agenor. Priamum non fuiſſe ad aram Hercei Iouis mactatum ſcribit Leſcheus: Sed ab

ab ara abſtractum, cum pro regiæ foribus obuius eſſet Neoptolemeo factu, ab eo obtruncatum. De Hecuba Steſichorus iis carminibus, quæ de Ilij euerſione ſcripta reliquit, fuiſſe eã ab Apolline in Lyciam tranſportatam cecinit: Axionem Priami filium fuiſſe, & ab Eurypylo Euæmonis filio occiſum tradidit Leſcheus. Agenoris idẽ poëta teſtatur, Neoptolemum interfectorẽ fuiſſe. Ita autem accidit, vt huius Agenoris filius Echeclus ab Achille, Agenor ipſe à Neoptolemo fuerint interfecti. Laomedontis cadauer Sinon Vlyſsis ſocius, & Anchialus efferunt. Eſt & alius illic inter cæſos, cui nomẽ Ereſus. De Ereſo quidem, & Laomedonte, quod ſciã, nihil quiſquam verſibus mandauit. Pro Antenoris ædibus ſuſpenſa eſt Pardi pellis ſupra veſtibulum. Teſſera fuit ea Græcis, ne Antenoris domum violarent. Picta Theanò etiam eſt cum filiis. Eorum Glaucus, loricæ bipartita lamina excuſæ, ſaxo inſidet. Eurymachus: Huic adſiſtit Antenor, & continenter Antenoris filia Crinò: Infantem ea puerum geſtat. Is eſt omnium vultus, qui aduerſis perculſus caſibus eſſe conſueuit. Ciſtam aſelli dorſo, & alia impedimenta imponunt ſerui. Inſidet paruulus puer. Sunt in totam eam picturam Simoni-

moni

monidis elegi.

Sacra Polygnotus Thasio satus Aglaophonte
Argiuum pinxit Pergama capta manu.

Habet altera picturæ pars, quæ ad læuam est, Vlyssem ad inferos descendentem, vt Tiresiæ manes de suo domum reditu, & salute consulat. Est verò talis eius picturæ forma. Aqua conspicitur, quem Acherontem esse fluuium facile existimare possis. Plurima in eius luto palustris arundo, & piscium formæ quædam adeo exili corpore, vt piscium potius sublustres vmbras, quàm pisces ducas. Nauis est in eodē amne, & ad remos portitor. Secutus est, ni fallor, Polygnotus Minyadem poësin, in qua, vbi de Theseo, & Pirithoo agitur, hi sunt versus.

Atq; hic exangues longæuus portitor vmbras
Puppe vehit patula: Sed non & Pleiade natū

His adductus Polygnotus, iam grandem natu pinxit Charontem. Qui naui vehuntur, non satis internosci possunt, ita parum sunt euidenti specie. Inter eos tamen Tellin videas ætate puberem: Cleobæam verò adhuc virginem. Cistam sustinet genibus, eadem forma, qua Cereri fieri cistas solenne est. De Telli aliud nihil compertum habeo, præterquam quod Archilochus poëta seipsum inter Tellidis posteros tertiū nu-

merat. Cleobœan verò primam tradunt ex Paro insula Thason Cereris initia transtulisse. In Acherontis ripa expressa est res exempli non contēnendi: Paulò infra Charontis nauem, iniquus in patrem filius, ab ipso parente suo laqueo strangulatur. Prisci enim illi, parentes præ cũctis rebus plurimo dignabantur honore. Quod facile cum ex aliis exẽplis colligas, tum verò ex eorum facto, & euentu, qui apud Catanen Siciliæ vrbem, Pij sunt cognomento appellati. Cum enim ex proxima Aetna eam vrbem flamma corripuisset, nulla vel argẽti, vel auri habita ratione, fugiẽtes matrẽ hic, patrẽ ille, humeris sustulerunt. Sed enim cum haud quaquam ociose festinantes, incendium tamẽ vrgeret, neque illi propterea parentes dimitterent, ita illum flammarum quasi torrentem in duas aiunt partes discessisse, vt per medios ignes cum ipsis parentibus adolescentes incolumes euaserint. Iis apud Catanæos hac etiam ætate certi, & solennes honores pietatis ergò habentur. Prope eius effigiem, qui quod patrem insolentius tractasset, apud inferos pœnas luit. Est in eodem Polygnoti opere, homo, qui ob sacrilegium plectitur: Apparet mulierem, cui ille puniendus traditur, cum medicamentorum omnium, tum

venenorum, quibus homines per cruciatus enecantur, esse maximè gnaram. Egregie sanè, & supra quàm dici posit, in religionis studium homines incumbebant. Præclara eius rei documenta Athenienses dedere, cum capto Iouis Olympij Syracusis templo, nihil quidquam ex omnibus donariis amouerunt: Syracusanum etiam sacerdotem, qui ea custodiret, reliquerunt. Declarauit & Dates Medus homo, quàm impense deos vereretur, neque magis oratione, qua ad Delios vsus est, quàm re ipsa: Nam cum Apollinis signum in Phœnissa naui reperisset, illud statim Tanagræis Delium reportandum tradidit. Erat enimuero omnibus olim gentibus præcipuæ curæ deorum cultus: Cuius rei non inscius Polygnotus, sacrorum expilatorem ad eum modum pinxerat. Supra eos, quos iam enumerauimus, est Eurynomus. Inter deos inferos, qui Delphis sunt, sacrorum interpretes Eurynomum numerant, & circunrodere eum dicũt mortuorum carnes, ita, vt nuda relinquat ossa. Sed neque Homeri de Vlysse carmina, neque poësis ea, quæ est Minyas appellata: Nec postremo, quæ Nosti, idest Reditus, inscribitur (in iis enim potissimũ libris, de Orco déque inferûm terroribus multa exposita sunt) vllum esse

indicant inter manium deos Eurynomum. Illud mihi fuerit reliquum, vt qualis hic sit, & qua adumbratus forma ostendam. Colore est inter cœruleum, & nigrum medio, quales muscæ esse solēt, quæ carnibus insederint. Dentes ostentat: Sedenti, vulturis est substrata pellis. Continenti post Eurynomum spacio, proximæ sunt Arcadicę puellæ, Auge, & Iphimedea, Auge in Mysiæ oram eam, quæ Teuthranti proxima est, venit: Ibi vna præ cæteris omnibus, quibus cum familiarius fuerit Hercules congressus fœminis, patri simillimum filium peperit. Iphimedeæ verò in Mylasis, Cariæ is populus est, magni fuerunt honores tributi. Loco in ea tabula superiores iis, quos nominauimus, sunt socij Vlysis Perimedes, & Eurylochus, hostias afferentes. Nigri eæ hostiæ arietes sunt. Secundum illos vir quidam sedet: Inscriptio indicat Ocnum esse: Texit è iunco restim: Adest asella totum id, quod ille iam texuerit, pertinaciter abrodens. Hunc Ocnum aiunt gnauum, & industrium hominem fuisse, qui vxorem sumptuosam, & prodigam habuerit, quæ quidquid ille opere faciundo per summum laborem quæritasset, profundere solita esset: Eam rem credunt per ambages voluisse

luiſſe Polygnotum ſignificare. Satis ſcio Ionum verbum eſſe, quoties hominem v derint,ad laborem quidem vehementer propenſum ſed cui ſuus nulli emolumento labor ſit, vir ille, inquiunt,Ocni funiculum torquet. Inter præpetes etiam volucres Ocnum augures numerant: Eſt ea in ardearum genere maxima, & pulcherrima, & quæ tam raro, quàm auis alia quæuis, aſpicitur. Iam verò Tytius ita ſe in ea pictura habet, vt non plecti amplius, ſed ipſa pœnæ diuturnitate iam prope abſumptus,& confectus videatur.

Subobſcura enim quædam vmbra eſt, ac vix iam ſub oculorum ſenſum cadens. Reliquas oculis picturæ partes perſequentibus, proxime ab eo, qui funem torquet, Ariadna in conſpectu eſt. E ſaxo, ſuper quo ſedet, Phædram ſororem aſpicit, reliquo pendentem corpore, catenam verò vtraque manu prenſantem. Nimirum, quæ de Phædræ nece prodita memoriæ ſunt,videntur honeſtiore argumenti ſpecie ſignificata. Ariadnam certe vel fortuito rei euentu, vel conſulto inſidiis factis Theſeo eripuit Liber pater,cum eſſet illo claſſe multo ſuperior:Neq; fuit opinione mea hic Liber alius ab eo, qui primus ad Indos cum exercitu penetrauit,cũ Euphra-

tem ponte iunxisset, quo loco vrbi Zeugma nomen fuit: In ea ad ætatem hanc seruatur funis, quo ad pontem religandum vsus dicitur, vitigineis, & hederaceis contortus sarmentis. De Libero quidem parte multa sunt priscarum rerum monimentis, & à Græcis, & ab Aegyptiis mandata. Inferius aliquando quàm Phædra est, recumbit. Chloris ad Thyiæ genua. Nihil omnino fallitur, qui eas, dum viuerent, eximia quadam se mutuo beneuolentia prosecutas putat. Fuit Chloris ex Orchomeno, quæ est in Bœotia. De ipsis vulgatus est etiam sermo, Thyiam à Neptuno vitiatam: Chlorin cum Neleo Neptuni filio nuptam fuisse. Adstat proxime ad Thyian Procris Erechthei filia, & post ipsam Clymene: Sed auertit se Clymene. In ea poësi, cui Nosti nomen, scriptũ est Minyæ filiam Clymenen fuisse, ac Cephalo Deionis filio nuptam, è qua ille Iphiclum genuerit. De Procri verò sunt passim peruagata, fuisse illam cum Cephalo multo ante Clymenen, & ab eo ipso viro suo fuisse interemptam. Interius post Clymenen Megaram Thebanã videas: Fuit hæc Herculis vxor: Sed posteaquam iis, quos ex ea ille susceperat, filiis est orbatus, mulierem, sibi ratus non satis faustis coniunctam auspiciis,

spitiis, dimisit. Supra earum, quas recensuimus fœminarum caput, est Salmonei filia saxo insidens, prope adstante Eriphyle: Ea per tunicam summos digitos ad collum exerit. Facile vero coniicias intra tunicæ sinus manibus eam occultare celebratum illud poëtarum versibus monile. Supra Eriphylen, Elpenorem pinxit, & Vlyssem pronum demisso poplite, & supra scrobem gladium stringentem, Ad scrobem accedit Tiresias vates, secundum Tiresiam saxo insistit Anticlea Vlysis mater. Elpenor pro vestimento, nautarum more, tegete velatur. Infra Vlyssem in solio sedent Theseus, & Pirithous: Theseus Pirithoi ensem, & suum ipsius ambabus manibus stringit. Ad gladios respicit Perithous: Indignari videtur, quòd ad facinus capessendũ, quod animo agitabat nulli sibi sint illi enses vsui. Paniasis versibus testatus est suis, non fuisse illos tanquã captiuos ad solium religatos, sed quasi agnatum adhæsisse pro vinculis, corpori saxum. Celebrem hominum sermone eorum amicitiam vtraque poësi nobilitauit Homerus. Vlysses enim apud Phœacas sic est de ipsis locutus

Vidi etiam iuuit quos tunc vidisse priores.
Thesea, Pirithoũmq;, Deum de semine cretos.

Et in Iliade cum alia Nestor, Agamemnonem, & Achillem ad reditum in gratiam adhortans, tum illa memorat, quę sunt versibus illis perscripta.

Nanque viros nunquam vidi, taléſue videbo,
Qualem Pirithoum fortẽ, regémque Dryanta,
Coenea & Exadaum, & superis similem Polyphemum.
Theseaq; Aegiden dis immortalibus aequum.

Pinxit deinceps idem Polygnotus Pandari filias, de quibus Penelopén Homerus dicentem fecit. Dum virgines etiamnum essent, ereptos illis deorum ira parentes orbas à Venere educatas. Tribuisse verò illis & alias deas certa munera: Iunonem certe prudentiam, & formositatem, corporis proceritatem Dianam, elargitas. Iam verò à Minerua edoctás lanificium, & quidquid mulieribus didicisse in laude ducitur. Postremo Venerem in cœlum ascendisse, quo à Ioue puellis faustas nuptias conficeret: Cum interea Venere absente ab harpyis abreptæ, diris traditæ fuerint. Hæc de illis Homerus. Sed Polygnotus corollis eas exornauit, & talis ludentęs fecit. Nomina puellarum fuere Camirò, & clytie. Pandarum earum patrem constat Milesium, è Mileto Cretæ vrbe: Tantalóque cum in furto per summum

mum scelus committendo, tum verò iureiurando subdole concipiendo socium fuisse. Post Pandari filias, Antilochus cernitur, saxum altero pede premens, os, & caput vtraque manu sustinens. Agamemnon Antilocho proximus sinistra ala sceptro innititur: Manibus virgam tenet. Protesilaus Achillem sedens aspicit. Stat supra Achillem Patroclus, Imberbes omnes, excepto Agamemnone. Phochus superior loco pictus est, impuberi adhuc ætate, præclara admodum indole: Annulum ei de digito demit Iaseus: Id cuiusmodi sit iam exponetur. Cum Phocus Aeaci filius ex Aegina transmisisset in eam regionem, quæ nunc Phocis dicitur, ibique, vindicato sibi eius continentis terræ imperio, domicilium suum statuisset, cum eo Iaseus singularem quandam amicitiam conciliauit: Et alia quidem illi pro dignitate dona dedit, & cælatum lapidem annulo aureo inclusum. Sed cum postea Phochus in Aeginam reuertisset, Pelei insidiis vitam amisit. Veteris igitur amicitiæ monimentum ex annuli signo in ea tabula Iaseus postulat agnoscere: ac facile quidem Phochus patitur gemmam inspici. Supra hos est Mæra saxo insidens: De ea scriptum in iis libris

reperias,qui Nosti appellantur, virginem adhuc è vita excessisse: Filiã Prœti fuisse, qui Thersandro genitus est Sisyphi filio. Proximè abest Actæon Aristæi filius,& mater eius Inuleum manibus præferens,ac ceruinæ insidens pelli, Adsistit venaticus canis:Ad vitam hæc omnia, & Actæonis interitum pertinent. Iam si ad inferiores tabulæ partis oculos demiseris, Orpheum videas,statim post Patroclum, in summo tumuli vertice sedentem. Læua citharam contingit, altera salicis frondes contrectat.Ipse arboris trunco accliuis est:Lucus ille Proserpinæ sacer existimari potest: In eo (vti visum est Homero versibus mandare) nigræ populi, & salices exurgunt. Orpheo Græcus est ornatus: Nam neque vestimentum, neque capitis integumentum quidquam Thracium præ se ferunt. Auersæ salicis parti innititur Promedon. Sunt qui nomen hoc in picturam, tanquam in poësin inductum à Polygnoto arbitrentur. Tradiderunt alij Græcum fuisse hominem,cui præcipuum fuerit studium, tum omnes vocum numeros, tum maxime Orphei cantus audire.In eadem tabulæ parte est Schedius, qui Phocenses ad Troiam duxit,& post eum Pelias in solio sedens,cana æquè barba,ac capite. Intuetur

tuetur is Orpheum. Schedius pugiunculum stringit, gramine coronatus. Assidet Pelix Thamyris iam calamitate oculorum affectus: Fracto illum esse, & abiecto animo indicat, habitus corporis ob solutus, promissa cæsarie & barba. Iacet ante pedes lyra fractis cornibus, disruptis omnibus neruis. Paulò superius est Marsyas, prope Olympus, habitus est pueri iam pubescētis, tibiis discere videtur. Phryges, qui Celœnas incolunt, amnem præterfluentem, qui Marsyas dicitur, tibicinen olim illū nobilem fuisse dictitant. Addunt Marsyæ inuentum fuisse eū tibiarum cantum, quem Matroū vocant: Credo ob eam causam quod in Magnæ matris sacris vsurparetur: Eundem verò Marsyam contra Gallos sibi opem tulisse, cū irrūpentes in Phrygiam, & amnis late stagnantibus aquis, & tibiarū modis exterruisset. Quòd si rursus oculos ad superiores tabulæ partes sustuleris, cernes illic cōtinenti serie Actçoni proximum Aiacem Salaminiū. Mox Palameden, & Thersiten tesseris, quod ludicrum ipse Palamedes excogitauit, lusitantes. Alter Aiax aspicit: Huic idem est, qui naufragis esse solet, color perfuso etiamnum corpore multa maris aspergine. Videtur Polygnotus dedita opera Vlysis inimicos

vno

vno in loco constituisse. Iccirco verò Aiax Oïlei filius cum Vlysse inimicitias exercuit, quòd post nefarium Cassandræ stuprum, sententia sua censuerat Vlysses Aiacem lapidibus obruendum. Nam Palamedem cum piscatum isset, Ab Vlysse, & Diomede demersum, in aquis periisse, ex iis carminibus cognoui, quæ Cypria dicuntur. Aliquanto superior loco est, quàm Aiax, Oeneï filius Meleager: Is Aiacem intueri videtur. Cum barba cæteri Solus Palamedes imberbis. De Meleagro scriptum Homerus reliquit, Althææ imprecationibus diris confixum è vita excessisse. At ij libri, quæ sunt Magnæ Eœæ appellatæ, & Minyas, in idem vtraq; poësis consentit, adiutos ab Apolline contra Aetolos Curetas. In eo bello ab ipsô Apolline occisum Meleagrum. Torrem verò à Parcis Althææ datum, quo demum igni consumpto, Meleagrum extingui necesse foret, & illum torrem ab Althæa acri ira concitata exustum: Eam rem primus omnium versibus mandauit Phrynichus Polyphradmonis filius, cum Pleuronem fabulam docuit: Versus in ea fabula sunt.

Atra neque ille mortis laqueos
Effugit. Vorax perdit virum

Inext

Inextincti flammula stipitis
Insidiosæ matris heu dolo.

Non tamen pluribus est eam rem versibus persecutus: Quod facturus fuisse videri posit, si peculiare ipsius hoc inuentum fuisset. Satis verò, opinor, habuit, vti rem inter Græcos peruagatam, locum hunc paucis perstringere. Infima tabula post Thracem Thamyrin, Hectorem habet sedentem, & vtraque manu læuum genu prementem: Tristi admodum facie, & lugubri habitu. Est post Hectorem saxo insidens Memnon: Adhæret Sarpedon: Alteram manum eius humero imponit Memnon. Promissa est his omnibus à mento barba. In Memnonis chlamyde aues pictæ, quæ sunt Memnonides appellatæ. Eas volucres dicunt Hellespontij ad Memnonis sepulchrum statis diebus quotannis aduolantes euerrere soli aream, quæ circa tumulum pura, & arboribus vndique, atque herba nuda sit, & eam, collecta pinnis ex amne Aesepo aqua, aspergere. Prope Memnonem nudus est puer ex Aethiopia: quod nempe Aethiopum rex fuit Memnon. Venit tamen ad bellum Troianum non ex Aethiopia, sed à Susis Persarum vrbe, debellatis iis omnibus nationibus, quæ mediæ sunt vsque

ad Choascum flumen. Monstrant Phryges, quo itinere exercitum duxerit, dum locorum compendia consectaretur. Interfecta verò est per mansiones via. Supra Saperdonem, & Memnonem est Paris impuber adhuc: Plausum dat manibus qualem agrestes homines solent: Facile coniicias ea manuum complosione Penthesilean accersiri. Aspicit Paridem Penthesilea, & eo sanè vultu, vt appareat contemni illum, & omnino pro nihilo haberi. Virginis in morem ornata est: Arcum gerit Scythicis persimilem, pardi pelle ab humeris demissa. Quæ supra eum locum, vbi Penthesilea est, aquam pertusis fictilibus vrnulis portant, earum altera specie adolescentula est, altera ætate iam adultior: Neutri est quidquam priuatim adscriptum: communis testatur inscriptio, esse de numero earum, quibus interdictum sit sacris arcanis, quod initiatæ non fuerint. Superiores iis loco sunt, Lycaonis Callistò, Nomia, & Però Nelei filiæ. Pro hac Neleus sponsalium nomine Iphicli boues poposcit. Callistò pro stragula veste vrsę pellem habet: Pedibus imminet Nomiæ genibus. Expositum est superius, vulgatum Arcadum sermone Nomiam vnam fuisse de nymphis, Arcadiæ indigenis. Ac nymphas quidem

quidem annos viuere penè innumerabiles, non tamen esse mortis immunes pcëtarum est carminibus decantatum. Post Callistò, & eas, quæ cum ipsa sunt mulieres, rupes consurgere videtur, in cuius summum verticem Sisyphus Aeoli filius saxum nititur subuoluere. In eadem parte tabulæ dolium. Insident saxo senex vir, adolescentulus deinde, & fœminæ aliquot. Earum vna seni illi est æqualis. Haustam alij aquam portant. Anus illa, fracta vrna, quod reliquum est aquæ è testa in dolium transfundit: Quantum coniectura assequi possum, significatos eos putarim, qui in operto, quæ Eleusinæ fiunt sacra, naucifaciant. Veteres enim Græci initia Eleusinia religione, quanta nō alia quæuis sacra sanxerunt: Tantóque cæteris initiis augustiora duxerunt, quanto heroibus præstent. Infra dolium est Tantalus, inter eos cruciatus, quos versibus suis exposuit Homerus: Ad quos accedit silicis impendētis, & iam casuræ terror. Ab Archilocho id sumpsisse Polygnotum perspicuum est. Acceperítne verò Archilochus ipse de saxo quod dixit ab aliis, an ipse primus id in poësin induxerit, non satis mihi liquet. Ac tam multa sunt numero, támque decore, & eleganter expressa, quæ Thasius pictor tabulis

tem ponte iunxiſſet, quo loco vrbi Zeugma nomen fuit: In ea ad ætatem hanc ſeruatur funis, quo ad pontem religandum vſus dicitur, vitigineis, & hederaceis contortus ſarmentis. De Libero quidem parte multa ſunt priſcarum rerum monimentis, & à Græcis, & ab Aegyptiis mandata. Inferius aliquando quàm Phædra eſt, recumbit. Chloris ad Thyiæ genua. Nihil omnino fallitur, qui eas, dum viuerent, eximia quadam ſe mutuo beneuolentia proſecutas putat. Fuit Chloris ex Orchomeno, quæ eſt in Bœotia. De ipſis vulgatus eſt etiam ſermo, Thyiam à Neptuno vitiatam: Chlorin cum Neleo Neptuni filio nuptam fuiſſe. Adſtat proxime ad Thyian Procris Erechthei filia, & poſt ipſam Clymene: Sed auertit ſe Clymene. In ea poëſi, cui Noſti nomen, ſcriptũ eſt Minyæ filiam Clymenen fuiſſe, ac Cephalo Deionis filio nuptam, è qua ille Iphiclum genuerit. De Procri verò ſunt paſsim peruagata, fuiſſe illam cum Cephalo multo ante Clymenen, & ab eo ipſo viro ſuo fuiſſe interemptam. Interius poſt Clymenen Megaram Thebanã videas: Fuit hæc Herculis vxor: Sed poſteaquam iis, quos ex ea ille ſuſceperat, filiis eſt orbatus, mulierem, ſibi ratus non ſatis fauſtis coniunctam auſpiciis,

spitiis, dimisit. Supra earum, quas recensuimus fœminarum caput, est Salmonei filia saxo insidens, prope adstante Eriphyle: Ea per tunicam summos digitos ad collum exerit. Facile vero coniicias intra tunicæ sinus manibus eam occultare celebratum illud poëtarum versibus monile. Supra Eriphylen, Elpenorem pinxit, & Vlyssem pronum demisso poplite, & supra scrobem gladium stringentem, Ad scrobem accedit Tiresias vates, secundum Tiresiam saxo insistit Anticlea Vlysis mater. Elpenor pro vestimento, nautarum more, tege te velatur. Infra Vlyssem in solio sedent Theseus, & Pirithous: Theseus Pirithoi ensem, & suum ipsius ambabus manibus stringit. Ad gladios respicit Perithous: Indignari videtur, quòd ad facinus capessendũ, quod animo agitabat nulli sibi sint illi enses vsui. Paniassis versibus testatus est suis, non fuisse illos tanquã captiuos ad solium religatos, sed quasi agnatum adhæsisse pro vinculis, corpori saxum. Celebrem hominum sermone eorum amicitiam vtraque poësi nobilitauit Homerus. Vlysses enim apud Phœacas sic est de ipsis locutus

Vidi etiam iuuit ques tunc vidisse priores.
Thesea, Pirithoũmq;, Deum de semine cretos.

Et in Iliade cum alia Nestor, Agamemnonem, & Achillem ad reditum in gratiam adhortans, tum illa memorat, quę sunt versibus illis perscripta.

Nanque viros nunquam vidi, taléjue videbo,
Qualem Pirithoum forte, regémque Dryanta,
Coenea & Exadaum, & superis similem Polyphemum,
Thesea; Aegiden dis immortalibus aequum.

Pinxit deinceps idem Polygnotus Pandari filias, de quibus Penelopen Homerus dicentem fecit. Dum virgines etiamnum essent, ereptos illis deorum ira parentes orbas à Venere educatas. Tribuisse verò illis & alias deas certa munera: Iunonem certe prudentiam, & formositatem, corporis proceritatem Dianam, elargitas. Iam verò à Minerua edoctas lanificium, & quidquid mulieribus didicisse in laude ducitur. Postremo Venerem in cœlum ascendisse, quo à Ioue puellis faustas nuptias conficeret: Cum interea Venere absente ab harpyis abreptæ, diris traditæ fuerint. Hæc de illis Homerus. Sed Polygnotus corollis eas exornauit, & talis ludentes fecit. Nomina puellarum fuere Camirò, & clytie. Pandarum earum patrem constat Milesium, è Mileto Cretæ vrbe: Tantalóque cum in furto per summum

mum ſcelus committendo, tum verò iureiurando ſubdole concipiendo ſocium fuiſſe. Poſt Pandari filias, Antilochus cernitur, ſaxum altero pede premens, os, & caput vtraque manu ſuſtinens. Agamemnon Antilocho proximus ſiniſtra ala ſceptro innititur: Manibus virgam tenet. Proteſilaus Achillem ſedens aſpicit. Stat ſupra Achillem Patroclus, Imberbes omnes, excepto Agamemnone. Phochus ſuperior loco pictus eſt, impuberi adhuc ætate, præclara admodum indole: Annulum ei de digito demit Iaſeus: Id cuiuſmodi ſit iam exponetur. Cum Phocus Aeaci filius ex Aegina tranſ miſiſſet in eam regionem, quæ nunc Phocis dicitur, ibique vindicato ſibi eius continentis terræ imperio, domicilium ſuum ſtatuiſſet, cum eo Iaſeus ſingularem quandam amicitiam conciliauit: Et alia quidem illi pro dignitate dona dedit, & cælatum lapidem annulo aureo inclu ſum. Sed cum poſtea Phochus in Aeginam reuertiſſet, Pelei inſidiis vitam amiſit. Veteris igitur amicitiæ monimentum ex annuli ſigno in ea tabula Iaſeus poſtulat agnoſcere: ac facile quidem Phochus patitur gemmam inſpici. Supra hos eſt Mæra ſaxo inſidens: De ea ſcriptum in iis libris

reperias, qui Nosti appellantur, virginem adhuc è vita excessisse: Filiã Prœti fuisse, qui Thersandro genitus est Sisyphi filio. Proximè abest Actæon Aristæi filius, & mater eius Inuleum manibus præferens, ac ceruinæ insidens pelli, Adsistit venaticus canis: Ad vitam hæc omnia, & Actæonis interitum pertinent. Iam si ad inferiores tabulæ partis oculos demiseris, Orpheum videas, statim post Patroclum, in summo tumuli vertice sedentem. Læua citharam contingit, altera salicis frondes contrectat. Ipse arboris trunco accliuis est: Lucus ille Proserpinæ sacer existimari potest: In eo (vti visum est Homero versibus mandare) nigræ populi, & salices exurgunt. Orpheo Græcus est ornatus: Nam neque vestimentum, neque capitis integumentum quidquam Thracium præ se ferunt. Auersæ salicis parti innititur Promedon. Sunt qui nomen hoc in picturam, tanquam in poësin inductum à Polygnoto arbitrentur. Tradiderunt alij Græcum fuisse hominem, cui præcipuum fuerit studium, tum omnes vocum numeros, tum maxime Orphei cantus audire. In eadem tabulæ parte est Schedius, qui Phocenses ad Troiam duxit, & post eum Pelias in solio sedens, cana æquè barba, ac capite. Intuetur

tuetur is Orpheum. Schedius pugiunculum stringit,gramine coronatus. Assidet Pelix Thamyris iam calamitate oculorum affectus:Fracto illum esse, & abiecto animo iudicat, habitus corporis ob soletus, promissa cæsarie & barba.Iacet ante pedes lyra fractis cornibus, disruptis omnibus neruis. Paulò superius est Marsyas, propeOlympus,habitus est pueri iam pubescētis,tibiis discere videtur.Phryges, qui Celœnas incolunt,amnem præterfluentem,qui Marsyas dicitur, tibicinen olim illū nobilem fuisse dictitant.Addunt Marsyæ inuentum fuisse eū tibiarum cantum, quem Matroū vocant:Credo ob eam causam quod in Magnæ matris sacris vsurparetur: Eundem verò Marsyam contra Gallos sibi opem tulisse,cū irrūpentes in Phrygiam,& amnis late stagnantibus aquis, & tibiarū modis exterruisset.Quòd si rursus oculos ad superiores tabulæ partes sustuleris,carnes illic cōtinenti serie Actęoni proximum Aiacem Salaminiū. Mox Palameden,& Thersiten tesseris, quod ludicrum ipse Palamedes excogitauit,lusitantes. Alter Aiax aspicit:Huic idem est,qui naufragis esse solet,color perfuso etiamnum corpore multa maris aspergine. Videtur Polygnotus dedita opera Vlysis inimicos

vno

vno in loco constituisse. Iccirco verò Aiax Oïlei filius cum Vlysse inimicitias exercuit, quòd post nefarium Cassandræ stuprum, sententia sua censuerat Vlysses Aiacem lapidibus obruendum. Nam Palamedem cum piscatum isset, Ab Vlysse, & Diomede demersum, in aquis periisse, ex iis carminibus cognoui, quæ Cypria dicuntur. Aliquanto superior loco est, quàm Aiax, Oeneï filius Meleager: Is Aiacem intueri videtur. Cum barba cæteri Solus Palamedes imberbis. De Meleagro scriptum Homerus reliquit, Althææ imprecationibus diris confixum è vita excessisse. At ij libri, quæ sunt Magnæ Eœæ appellatæ, & Minyas, in idem vtraq; poësis consentit, adiutos ab Apolline contra Aetolos Curetas. In eo bello ab ipso Apolline occisum Meleagrum. Torrem verò à Parcis Althææ datum, quo demum igni consumpto, Meleagrum extingui necesse foret, & illum torrem ab Althæa acri ira concitata exustum: Eam rem primus omnium versibus mandauit Phrynichus Polyphradmonis filius, cum Pleuronem fabulam docuit: Versus in ea fabula sunt.

Atra neque ille mortis laqueos
Effugit. Vorax perdit virum

Inext

Inextincti flammula stipitis
Insidiosæ matris heu dolo.

Non tamen pluribus est eam rem versibus persecutus: Quod facturus fuisse videri posſit, ſi peculiare ipſius hoc inuentum fuiſſet. Satis verò, opinor, habuit, vti rem inter Græcos peruagatam, locum hunc paucis perſtringere. Infima tabula poſt Thracem Thamyrin, Hectorem habet ſedentem, & vtraque manu læuum genu prementem: Triſti admodum facie, & lugubri habitu. Eſt poſt Hectorem ſaxo inſidens Memnon: Adhæret Sarpedon: Alteram manum eius humero imponit Memnon. Promiſſa eſt his omnibus à mento barba. In Memnonis chlamyde aues pictæ, quæ ſunt Memnonides appellatæ. Eas volucres dicunt Helleſpontij ad Memnonis ſepulchrum ſtatis diebus quotannis aduolantes euerrere ſoli aream, quæ circa tumulum pura, & arboribus vndique, atque herba nuda ſit, & eam, collecta pinnis ex amne Aeſepo aqua, aſpergere. Prope Memnonem nudus eſt puer ex Aethiopia: quod nempe Aethiopum rex fuit Memnon. Venit tamen ad bellum Troianum non ex Aethiopia, ſed à Suſis Perſarum vrbe, debellatis iis omnibus nationibus, quæ mediæ ſunt vſque

ad

ad Choascum flumen. Monstrant Phryges, quo itinere exercitum duxerit, dum locorum compendia consectaretur. Interfecta verò est per mansiones via. Supra Saperdonem, & Memnonem est Paris impuber adhuc: Plausum dat manibus qualem agrestes homines solent: Facile coniicias ea manuum complosione Penthesilean accersiri. Aspicit Paridem Penthesilea, & eo sanè vultu, vt appareat contemni illum, & omnino pro nihilo haberi. Virginis in morem ornata est: Arcum gerit Scythicis persimilem, pardi pelle ab humeris demissa. Quæ supra eum locum, vbi Penthesilea est, aquam pertusis fictilibus vrnulis portant, earum altera specie adolescentula est, altera ætate iam adultior: Neutri est quidquam priuatim adscriptum: communis testatur inscriptio, esse de numero earum, quibus interdictum sit sacris arcanis, quod initiatæ non fuerint. Superiores iis loco sunt, Lycaonis Callistò, Nomia, & Però Nelei filiæ. Pro hac Neleus sponsalium nomine Iphicli boues popoScit. Callistò pro stragula veste vrsę pellem habet: Pedibus imminet Nomiæ genibus. Expositum est superius, vulgatum Arcadum sermone Nomiam vnam fuisse de nymphis, Arcadiæ indigenis. Ac nymphas quidem,

quidem annos viuere penè innumerabiles, non tamen esse mortis immunes poëtarum est carminibus decantatum. Post Callistô, & eas, quæ cum ipsa sunt mulieres, rupes consurgere videtur, in cuius summum verticem Sisyphus Aeoli filius saxum nititur subuoluere. In eadem parte tabulæ dolium. Insident saxo senex vir, adolescentulus deinde, & fœminæ aliquot. Earum vna seni illi est æqualis. Haustam alij aquam portant. Anus illa, fracta vrna, quod reliquum est aquæ è testa in dolium transfundit: Quantum coniectura assequi possum, significatos eos putarim, qui in operto, quæ Eleusinæ fiunt sacra, naucifaciant. Veteres enim Græci initia Eleusinia religione, quanta nō alia quæuis sacra sanxerunt: Tantóque cæteris initiis augustiora duxerunt, quanto heroibus præstent. Infra dolium est Tantalus, inter eos cruciatus, quos versibus suis exposuit Homerus: Ad quos accedit silicis impendētis, & iam casuræ terror. Ab Archilocho id sumpsisse Polygnotum perspicuum est. Acceperítne verò Archilochus ipse de saxo quod dixit ab aliis, an ipse primus id in poësin induxerit, non satis mihi liquet. Ac tam multa sunt numero, támque decore, & eleganter expressa, quæ Thasius pictor

tabulis

tabulis illis mandauit. Adiunctum est sacro septo insigni opere theatrum. Quà discedit ur à septo, superiore loco, est Liberi patris signum, Cnidij dedicarunt. Est in suprema vrbis parte stadium, è saxo, quo Parnassus mons abundat, extructum: Sed illud postea Pentelico lapide exornauit Herodes Atticus. Atque ea quidem, quæ literarum monimentis cum aliqua dignitate mandari posse videantur, neque plura illic, neque aliter se habentia, ad ætatem vsque meam vetustas reliqua fecit. Qua Delphis ad Parnasi iuga iter est, interuallo stadiûm ferme LX. est æneum signum * Et facilior iam expedito viatori, mulis etiam, & equis cliuus ad antrum Corycium. Huic antro nomen inditum à Corycia nympha paulò superius docui. Omnium verò, quæ vnquam viderim, antrorum, quod spectetur dignissimum hoc mihi visum est. Et sanè in oris maritimis ac litoribus, in profundis maris recessibus, quàm sit magnus huiusmodi cauernarum numerus, facile quis vel accuratè commentando consequatur. Sed maximi sunt nominis quædam cum in Græcia, tum in Barbarorum terris. Nam Phryges amnis Peucellæ accolæ, oriundi ab Arcadię Azanũ gente, ad se venientibus antrum

antrum monstrant, Steunos nuncupant. Patet ostium orbiculato ambitu. Descenditur molli, & amœno cliuo. Intus Magnæ matris fanum cum simulachro suo. Themisonium vrbs supra Laodicæan est: Incolunt Phryges. Cum Gallorum exercitus Ioniam, & finitimas Ioniæ oras, cuncta ferens & agens vexaret, Herculem, Apollinem, & Mercurium Themisonenses narrant ad ferendum auxilium præsto fuisse: Eorum numinum monitu, per somnium iussos qui summæ reip. præerant, popularibus suis imperare, vt in antrum, quod iidem dij ostenderant, & ipsi descenderēt, & in eo vxores, & liberos occultarent. In huius rei memoriam signa non sanè magna pro speluncæ faucibus Herculi, Apollini, & Mercurio erecta. Et ea sigilla Spelaitæ appellati, abesse aiunt ab oppido sta. xxx. Intra speluncam sunt perennis aquę fontes. Ad eam neque semita vlla viam indicat, neque Solis lumen peruadit: Et fornicis vtique pars maior non valde se supra solum attollit. Est præterea apud Magnetas ad flumen Lethæum vicus, cui nomen Hylæ. In eo specus Apollini sacer: Ea magnitudine, quæ sanè nullam afferat admirationem. Intra specum verò signum Apollinis valde priscum. Ex eo corporibus mi-

rificum ad omne opus robur afflari autumant: Quo fit, vt sacri Apollini homines desiliant illæsi de summis rupibus, præruptísque saxis: Iidémque præcelsas arbores radicitus auulsas haud magno negotio portantes, per angustissimos tramites, & anfractus iter faciant. Verùm hæc omnia, quæ enumerauimus, magnitudine facile superat antrum Coricium: Qui introierit sine vlla face longius progredi possit: Ab imo solo ad superiorem partem, quæ pro tecto est, satis multū interest spatij: Multi hinc illinc è viuis fontibus fluitant riui: sed humoris multo plus ex ipsa, quasi antri testudine destilat. Cernuntur verò passim in ipso solo guttarum vestigia. Parnassi accolæ sacrum Coryciarum nympharum, & Panos putant. A Corycio antro vel expedito, iter arduum, ac difficile ad Parnassi iuga. Sunt enim ferè ea supra nubes, & illic Thyades per furorem sacra Libero, & Apollini faciunt. Abest à Delphis Tithorea stadia plus minus LXXX. iter per Parnassum facienti: Viam verò non prorsus montanam, sed quà vehicula etiam agi possint, tenenti aliquot stadiis longior esse dicitur. Quod ad vrbis nomina pertinet, diuersa ab Herodoto, quo loco agit de Persarum in Græciam irruptione,

ne, dicta scio ab iis, quæ Baccidis oraculis prodita sunt: Baccis enim hunc populum Tithorenses vocauit. Herodotus inuadente Barbaro milite, horum locorum incolas in montis verticem effugisse dicit: Vrbem Neonem: Parnassi iugum Tithorean nominat. Quare credibile fuerit, totã aliquãdo regionem Tithorean nuncupatam. Temporis verò longiore curriculo ita accidisse, vt cum ex vicis in vnam se vrbem contulissent, ea quæ Neon antea fuerat, vsus peruicerit Tithorean vocari. Sumptum hoc nomen incolæ dicunt à Tithorea nympha, de iis vna, quas prisci poëtarum sermones, cum ex cæteris arboribus, tum vero è quercubus maxime genitas prodiderunt. Aetate sanè vna ante me natum, Tithoreæ res aduersæ fortunæ impulsu pessum ire cœperunt. Manet adhuc theatri pristina superficies, & vetustioris fori ambitus. Intra oppidum sunt non indigna quæ literis mandentur, Mineruæ lucus, fanum, & signum: Et in memoriam Antiopes, & Phoci monumentum. Iam tum cum res Thebanorum stylo persequeremur, Antiopen ira Liberi in furorem actam, quáque fuerit culpa eam noxam commerita, commemorauimus. Ostẽdimus eodem loco Phoco Ornytionis filio eam nupsisse,

& vnà cum eo sepultam fuisse: Et simul indicauimus quæ cecinerit fatidicus Baccis eodem carmine tam de hoc, quàm de Zethi, & Amphionis sepulchro. Et hæc in eo oppido extant, quæ merito fuerint historia comprehendenda: Aliud præterea nihil. Præter Tithoreæ mœnia labitur amnis, aquatum ad eius ripas descendunt oppidani. Fluuio nomen Cachales. Tithorea stadia L X X. distat Aesculapij fanum. Cognomento deus, Archagetas, id est originum author, vocatur: Colitur multa cum religione à Tithorensibus, atque omnino pari à cæteris Phocensibus. Intra sacrum aræ septum, qui supplices ad deum confugerint, & simul sacrati deo serui domicilia habent. In medio templum, & marmoreum simulachrum cum barba, duum pedum altitudine. Ad simulachri dexterã lectus collocatus est. Deo quibusuis hostiis præterquam capellis faciunt. Ab Aesculapij stadia ferme X L. abest circunsepta area, cum penetrali sacrario Isidis: Religione sanctissimum hoc est eorum omnium, quotcunque Græci Aegyptiæ deæ consecrarunt. Neque enim, quantum soli in ambitum patet, habitari Tithoræenses fas ducunt: Neque ad id penetrale accessus est aliis, quàm quos Isis ipsa per somniorum

rum visa sibi præ cæteris delectos aduocauerit. Quod ipsum in iis, quæ supra Mæandrum sunt vrbibus,faciunt subterranei dij. Quos enim intra penetralia descendere facile patiantur,per nocturnas imagines exuscitant. Et Isidi sanè Tithoreæ binæ celebrantur quotãnis nundinæ: Vere scilicet anni,& autumno. Tertio verò ante nundinas die,quibus introire penetralia fas,arcano illi se quodam ritu lustrant,& eorum,quæ porrecta fuerant superioribus nundinis, extorum reliquias, in eundem semper locum deportatas,defodiunt: Abest locus ille(quantum coniicimus)à penetrali stadia duo. Solennis hic est illius diei ritus. Postero die institores tabernas sibi erigunt,ex arundine,& alia fortuita quauis materia. Postremo tertio die,qui ad eum mercatũ conuenere,emunt mancipia,& quoduis genus pecudes: Vestem etiam,argentum,& aurum. Pomeridianis iam horis ad sacra animum adiiciunt: Immolãt lautiores,boues & ceruos: Tenuiores,anseres, & Meleagrides aues: Impuras hostias suem,& capram ducunt: Eas iccirco non cædunt. Summa est religio, vbi adoleuerint, victimas intra adytum,vbi extructa iam pyra est,demittere. Colligare verò illas necesse habent linteis,

vel byſsinis vinculis. Eſt hic ſacri apparatus ab Aegyptiis traditus. Cum pompa verò quæ immolãtur omnia tranſmittuntur:Ac iam intra adytum ſacris receptis, qui ſunt foris tabernis exuſtis propere abeunt. Hominem aliquando aiunt non illum quidem ex eorum numero, quibus non eſt adyto interdictum,ſed planè profanum,cum cœpta eſſet iam Pyra incendi, præ curioſitate,& confidentia ingredi auſum:Ac ſibi illum viſum videre Lemurum plena omnia.Reuerſum tamẽ Tithorean, cum quæ viderat cuncta enarraſſet,ſtatim animam efflaſſe. His conſimilia de Phœnice quodam homine audiui:Iſidi Aegyptiæ feſtos dies agitare,qua anni parte lugeri ab ea Oſirin dicunt:Ac per illos ſanè dies incipere Nilum anniuerſario auctu excreſcere: Quo fit,vt incolarum turba dictitet,augeri Nilum atque impleri, latéque ex eo arua irrigari, Iſidis lachrymis. Eo ipſo tempore Romanum hominem,qui Aegyptum prouinciam obtinebat,quendam mercede conductum iuſsiſſe Iſidis adytum intrare, quod Copti erat: rediſſe illum, ſed mox vbi quæ conſpexerat expoſuit,è vita diſceſsiſſe. Homeri igitur illud facile exiſtimari poteſt nihil à vero abhorrere: Non poſſe cuiquam

hominum bene vertere, cui deos cernere perſpicue contigerit. Abundat oleo Tithorea, minus omnino quàm vel Atticus, vel Sicyonius ager: Colore, & ſaporis bonitate anteit id, quod ex Hiſpania, quod item ex Iſtria mittitur. Hoc varia incoquunt vnguenta. Hoc ipſi Cæſari munus gratiſsimum perfertur. A Tithorea via altera Ledontem ducit: Et hæc olim in vrbium numero fuit. Sed hac ætate, rebus prorſus acciſis, oppidum relinquere Ledontij coacti ſunt. Eorum ad LXX. ad Cephiſſum accolunt. Manet nomen vico, vbi domicilia habent, Ledon. Recepti & hi in Phocenſium conuentum ſunt, ſicuti Panopenſes. Ab eo vico, vbi nunc ad Cephiſſum habitant, qua ad ſuperiora iter eſt, abſunt priſcæ vrbis ruinæ ſtadia XL. Nomen vrbem accepiſſe tradunt ab homine indigena. Multas enimuerò alias vrbes magnis affecit calamitatibus ciuium ſuorum ſcelus. Sed funditus quidem perierunt: Ilium ob Alexandri in Menelaum contumeliam: Mileſij etiam vrbis ſuæ excidio libidinem, & fœdos amores Eſtiæi luerunt: Dum ille modo in Edonis vrbi cum imperio, & poteſtate præſidet: Modo ſe Darij conſiliarium gerit: Nonnunquam verò in Io-

niam ſe recipit. Sic propemodum Ledontiis Philomelus ſacrilegij ſui piaculum reipublicæ inflixit. Lilæa iter duntaxat abeſt vnius vel hyberni diei à Delphis, per Parnaſſum contendentibus viæ ſpatiũ eſſe coniici poteſt, ſtadiũm C L X X X. Hanc ciuitatem, poſteaquam reſtituta eſt, alterum è Macedonia infortunium oppreſsit. Obſeſsi verò à Demetrio, cum ad pacis conditiones adacti oppidani fuiſſent, quin præſidinm intra mœnia acciperent, recuſare non potuerunt. Neque prius ea calamitate liberati ſunt, quàm de ciuibus vnus, cui fuit nomen Patron, ad arma omnibus, qui militari eſſent ætate, concitatis, victos pugna Macedonas, pacto fœdere abire coëgit. Ei Lilæenſes ob tanti erga ſe meriti memoriam ſtatuam Delphis poſuerunt. Eſt Lilææ theatrum, forum, lauacra. Deorum verò templa duo, Apollinis vnum, Dianæ alterum. Signa recto ſtatu. Attici operis, è lapidicinis Pentelicis. Lilæan de Naiadibus vnam, Cephiſsi filiam fuiſſe, & ab ea vrbi nomen datum putant. Hic ſunt amnis ipſius fontes: Erumpit è terra non omnibus locis, quietus: ſed plerunque meridiana maximè hora, cum ſonitu, & taurinis mugitibus perſimili

voce.

voce. Vtitur Lilæa cœli temperie, anni tribus, vere, æstate & autumno: Quo fit hyems minus clemens efficit Parnassus. Abest stadia ferme xx. castellum in præcelsa rupe situm, nomine Charadra. Aquæ illic summa penuria homines laborant. Quod potent, è fluuio Charadro petendum. Labens is per decliuia, tria procul stadia in Cephissum influit. Nomen sumpsisse oppidum à flumine crediderim. Sunt Charadræis erectæ sub diuo aræ, iis, qui apud ipsos heroës appellantur. Gemellos alij esse existimãt: Patrios alij heroas. Ager circa Cephissum, solum omne Phocidis vbertate superat, ferendis arboribus idoneus, frugibus fœcundus, & pabulo. Iure itaque tractus hic diligentissime colitur. Hinc extitit eorum sententia, qui ab Homero Parapotamios, id est fluminis accolas, non esse ciuitatem, sed Cephisso adiacentem agrum qui colerent, nominatos, eo nempe versu putarunt:

Quiq; habitant propter Cephisi flumina amœni.

Sed eorum opinio cum ex Herodoti historia, tum verò ex iis quæ de victoriis Pythicis memorant, facile arguitur. Amphictyones enim primi instituerunt Pythicos ludos, & in iis Aechmæas Parapotamius pugillatu pueros vicit. Herodotus

item vrbes Phocensium enumerans, quas Xerxes exussit, inter eas Parapotamios recensuit. Non tamen sunt ij ab Atheniensibus cum Bœotiis restituti: Nam aduersis, ac duris rebus debilitati, & ad magnam pecuniæ egestatem redacti, in alias dissipati sunt ciuitates: Oppidi vestigia nulla iam relicta: Neque omnino quo maximè loco fuerit quisquam iam ostenderit. A Lilæa ducit Amphiclean, via stadiûm L X. Vrbis vocabulum ciues ipsi immutarunt. Nam Herodotus veterem famam secutus, Ophitean nominauit. Amphictyones decreto de Phocensium vrbibus deletis edito, Ophitean eius nomen prodiderunt. Incolæ hæc de ea memorant. Potentem quendam, & factiosum hominem inimicorum metuentem insidias, paruulum filium in cistam impositũ in eum locum abdidisse, vbi tutum maximè fore confidebat: Contra lupum in puerum iam impetum facturum, prævalidum draconem cistam spiris complexum, puero pręsidio fuisse: Patrem cum filium reuiseret, à dracone puerum appeti suspicatum, misso itaque iaculo vnà cum dracone filium etiam confixisse. Verùm vbi de pastoribus cognouit à se pueri custodem occisum, communi draconem, & filium rogo cremasse, & adhuc locum

illum

illum busti vestigia retinere: Vrbem certe de serpentis nomine Ophitean nuncupatam. Quod spectes illic dignum est adytum,in quo arcana Libero patri sacra fiũt: Acceditur certa semita: Signum in conspectu nullum. Narrant Amphiclenses, & futura sibi deo authore prædici, & contra morbos in promptu esse remedia. Quod & in somnis cum ipsi,tum finitimi de morborum medelis moneantur: Et sacrificulus diuino afflatu instinctus,de futuris consulentes certiores faciat. Stadia x v. ab Amphiclea abest Tithronium situm plano loco oppidum. Nihil in eo ad memoriam insigne. Ad Drymæan stadia intersunt x x. Quo loco viæ iunguntur, quæ Drymæan, illinc ab Amphiclea, hinc à Tithronio deducunt: lucus, & aræ Apollinis intra Tithronensium fines sunt: Delubrum etiam sine vllo simulachro. Quòd si ad læuam flexeris, ab Amphiclea stadia fermè L x x x. abest Drymæa: Id ei nominis in Herodoti historia: Naubolenses antiquiore nomine appellati. Origines referunt suas ad Phocum Aeaci filiũ. Habent Drymæi per uetus Legiferæ Cereris fanum. Signum in eo è lapide stantis habitu. Thesmophoria sacrum anniuersarium faciunt. Elatea omnium, quę in Phocide sunt, vrbium,
excep

exceptis Delphis, multo eſt maxima. Amphicleæ ex aduerſo ſita eſt: Interuallo abeſt ab ea ſtadiûm LXXX. via magna ex parte plana: Molliter aſſurgit proximè ad Elateæ mœnia. Fluit per campos Cephiſſus: Circa eum frequentes paſcuntur aues, Otides appellatæ: ſiue tardæ ſint aues, vt nonnulli eas à Latinis appellari poſſe crediderunt. Inter ea, quæ de Elateenſibus ad laudem commemorari poſſunt, ea minimè obſcura, quod Caſſandri Macedonum regis exercitum repulerunt: Quódque ſe Taxilo Mithridatis præfecto non dediderunt: Quo merito ſunt à Romanis & libertate, & agri immunitate donati. Controuerſia eſt de eorum originibus. Ipſi quidem ſe eſſe affirmant inquilinos ex Arcadia. Elatum enim dicunt Arcadis filium quo tempore Phlegyæ cum exercitu Delphici Apollinis templum adorti ſunt, præſto fuiſſe ad arcēdam iniuriam, ac deinde cum ſuis copiis in Phocide permanſiſſe, vbi fuerit ab eo primum Elatea munita. Inter Phocenſium vrbes, quas Perſæ incenderunt ipſa etiam Elatea numerāda. Ac multæ ſanè fuerunt ei ciuitati cum reliquis Phocenſibus communes calamitates: Multas etiam propria ſua ipſius fortuna dum à Macedonibus oppugnaretur,

impo

importauit. Factum verò est Olympio dori opera, vt Cassandro, & Macedonibus obsidio irrita fuerit. At Philippus Demetrij filius ciuitatis principibus largitione corruptis, facile multitudinem iniecto metu in ordinem redegit. Interea Titus Flaminius cum imperio ad Græciam liberandam missus, redditurum se Elateensibus pristinam rempub. per legatos edixit, modo vt à Macedonibus deficerent: Sed siue vniuersi populi vecordia, siue magistratuum suorum persuasu in Philippi fide permanẽtes, obsideri se à Romanis passi sunt. Interiecto dein tempore Taxili Mithridatis præfecti, & Barbarorum è Ponto obsidionem sustinuerunt. Quod factum Romani libertate data remunerati sunt. Cum verò ætate mea Costoboci (latronum hæc manus fuit) excursionibus in Græciam factis Eleatean vsque penetrassent, Mnesibulus, comparata voluntariorum cohorte, cum stragem Barbarorum edidisset, & ipse fortiter dimicans cecidit. Idem hic Mnesibulus, & alias de cursu victor palmas tulit, & Olympiade quinta, ac tricesima supra ducentesimam, duplicati cum clypeo curriculi. Erecta est cursori Mnesibulo ænea statua Elateæ in ipsa militari via. Forum egregiè conspicuum est: In eo columna-

cum.

cum Elati statua. Mihi certe non satis constat, vtrum honorem habitum voluerint conditori suo, an verò sepulchro insigne columnam illam imposuerint. Aesculapio templum erexere, in quo signum imberbis dei. Opus qui fecerunt iis nomina fuere Timocles & Timarchides, genus illis ex Attica terra. In extrema vrbe ad dexteram est theatrum, & Mineruæ peruetus ex ære signum. Deam hanc opem sibi tulisse aiunt contra Taxili copias. Distat ab Elatea stadia ferme xx. Mineruæ cognomento Cranææ. Via ipsa qua ad templum iter est, paulò accliuior, sed ita vt qui progrediātur, ne ascendere se quidem sentiant. In extrema via vertex consurgit præruptus magna sui parte, non tamen late patens, aut valde eminens. In eo vertice templum exædificatum est, & porticus, in quibus cellæ per interualla, vbi & alij habitant deæ ministri, & is etiam, qui sacris præest. Eum ex impuberum numero deligunt: Prouident verò religione summa, vt eo munere se abdicet, priusquam pubescere incipiat. Annis ferè quinque perpetuis sacerdotium terminatur, quo toto sanè tempore viuit apud deam. Et in soliis verò veterum more lauat. Simulachrum fecerunt Polyclis filij, eo sanè habitu, vt dea
in

in pugnam vadere videatur: Clypei eadem eſt forma, qua clypeus Mineruæ, quæ apud Athenienſes Virgo dicitur. Abas, & Hyampolim ducit montana via, quæ eſt ab Elateenſium oppido dextera. Ad eaſdem item vrbes populari via iter eſt, eadem nempe, qua Orchomeno Opuntem contenditur: Ab ea diuertẽtes modico admodum itinere Abas perueniant. Qui eam vrbem incolunt, argis veniſſe in Phocidem terram ſe dictitant: Lynceo, & Hypermeſtra Danai filia Aban genitum coloniæ ducem: Et antiquitus quidem ſacras duxerunt Apollini Abas: Oraculum illic Apollinis fuit: Neque verò eadem Perſæ, qua Romani veneratione ſunt deũ proſecuti. Abæis enim Romani vt legibus vterentur, dei cultu adducti, conceſſerunt. Xerxis verò exercitus, ipſum quod Abis templum fuit, exuſsit. Et ſanè Græci, qui contra Perſas arma ceperunt, non eſſe quæ illi concremaſſent, deorum templa reſtituenda cenſuerunt, quo ſempiterna extarent inimicitiarum monimenta. Eámque ob rem in Aliartiorum finibus delubra multa, & apud Athenienſes Iunonis in Phalerica via: Cereris in ipſo Phalero hac etiam ætate ſemiuſta oſtenduntur. Eandem olim fuiſſe faciem exiſtimo

templi

templi apud Abæos, eousque donec Phocico bello pugna superatos Phocensium lectissimos quosque viros, qui Abas confugerunt, & ipsos supplices ignibus circundatis Thebani perdiderunt: Et vnà templum iam iterum post Persicum illud incendium inflammarunt: Quo factum, vt omnium, quæ igni corrupta sunt, ædificiorum, hoc sit maximè ruinosum. Nam quod reliquum fecerunt Persarum flammæ, iam prope deletum est, igne à Bœotiis immisso. Coniuncta est magno illi templo ædes alia multo inferior magnitudine, quam Apollini dedicauit Adrianus imp. Simulachra tamen peruetusta sunt: Et quæ ipsi Abæi statuerunt, ex ære omnia, erecto statu, Apollo, Latona, Diana. Est in eodem oppido theatrum, & forum, vtrunque prisci operis. In viam, quæ recta Opuntem ducit, reuersos Hyampolis excipiet. Ipsum vrbis nomen, quæ fuerint hominum origines, & vnde pulsi huc venerint, indicat. Hyantes enim Thebis à Cadmo, & eius copiis eiecti, huc se receperunt: Et à finitimis iam tum ab initio Hyantum vrbs appellata: Peruicit temporis diuturnitas, vt Hyampolis diceretur. Incendit eam Xerxes: Funditus euertit Philippus. Reliqua tamen adhuc sunt, veteris fori forma, &

senat

[V]enatus habendi locus, non magnum vti-
[q]ue ædificium: Theatrum etiam non pro-
[c]ul à portis. Adrianus imp. porticum ere-
[x]it, quæ de nomine authoris est nuncupa-
[t]a. Puteum vnicum habent, neque aliam
[v]el ad lauandum, vel ad bibendum aquam,
[n]isi ex imbribus collectam nonnunquam
[p]er hyemem. Venerantur præcipuo cul-
[t]u Dianam: Ei deæ sua est apud ipsos ædes:
[S]ignum quale sit non habeo dicere: Bis
[e]nim tantùm quotannis, & sæpius nun-
[q]uam, eam ædem aperire, fas ducunt. Ex
[o]mni quidem pecudum numero, quas Dia-
[n]æ selegerint victimas, eas neq; vllo mor-
[b]o tentari, & cæteris pinguiores inter pa-
[s]cendum reddi autumant. A Cheronea
[i]n Phocidem non ea solum via ducit, qua
[D]elphos iter est, vel qua Daulidem, Pano-
[p]eo intersito, & ad viam, quæ Scissa dici-
[t]ur: Sed altera etiam, aspera illa quidem,
& sui maiore parte montana. Stirin, quæ
[P]hocensium vrbs est, contenditur. Est ea
[l]onga haud minus stadiûm c. & x x. Qui
[e]os incolunt fines, Athenienses olim se
[f]uisse prædicant: Et cum Peteo, Ornei
[f]ilio, Athenis eiecto, se in ea loca venisse:
Et ex eo Stirin vrbem appellatam, quod
[m]agna Petei comitum pars fuerit è Sti-
[ri]ensium curia: quæ in tribu censetur Pan-

dionide. In valde edito; & ſaxoſo loco ſunt Stiritarum domus, ob eámque rem aquarum penuria æſtiuis menſibus laborant. Puteos enim neque multos habent, neque ex illis aquam ſatis expetendam hauriunt. Lauacra tantùm ſuppeditat, veterinis quidem potum. Nam homines ad potionis vſum aquatum deſcendunt ad fontem, qui ſtadia fermè IIII. infra oppidum è ſaxo alte exciſo erumpit, quo fit vt hauſturis illuc deſcendendum ſit. Eſt Stiride Cereris cognomento Stiritidis fanum è crudo extructum laterculo. Deæ ſignum è Pentelico lapide, & faces præfert: Adhæret ei alterum ſignum valde priſcum vittis redimitum.* quoſcunque Cereri honores habent. Stiride Ambroſſum interſunt ſtadia LX. via admodum plana: Iacent enim inter montes campi. Vites cum in campis, tum in toto Ambroſſenſium agro quamplurimæ. Perpetui inter vites eius fruticis ordines, quos Iones, & reliqui Græci coccum, ideſt granum: Galli, qui ſupra Phrygiam ſunt, Gallogræci ſcilicet, patria voce hys nominant. Magnitudo eadem ferè quæ ſpinæ albæ, folia nigriora, & molliora quàm lentiſci: Nam cætera lentiſco perſimilis. Fructus qualis ferè ſolani, erui magnitudine.

e. Gignitur in huius plantæ fructu pullum animal: Id si maturo grano exiliet; volucre iam libero fertur cœlo: Culi similimum. Verùm eas baccas, priusquam insectum concipi potuerit, legunt. Est tamen etiam bestiolæ eius sanguis inficiendis lanis vtilis. Sub ipso monte Parnasso sita est Ambrossus: Vlterius Delphi sunt. Nomen oppido ab Ambrosso heroë impositum putant. Thebani cerebello contra Philippum suscepto dupli muro vrbem cinxerunt. Ad eum extruendum vsi sunt vernaculo lapide, niger s est colore, materia oppidoquàm durus. Vtriusque muri structura in ambitum lata est paulominus quàm passum vnum, altitudo duorum est passuum, & amplius dimidij, vbi murus nondum est collapsus. Interuallum est inter vtrumque murum passus vnius. Pinnæ, & turres, ac cætera, quæ ad speciem, & ornatum addi consueuerunt, prætermissa, quòd eas munitiones ex tempore ad subitam solum pro pugnationem substruxere. Est Ambrossensibus non magnum sanè forum, & è statuis marmoreis, quæ in eo fuerunt positæ, multæ effractæ sunt. Iam Anticyram flectentibus via est accliuis primum: Qui stadia duo ascenderint, eos plana ex-

lidum, quæ eſt eius altera forma, ſtomachi moleſtias per vomitum leuat. Et hæc
tique ad purgandum corpus appoſita medela ex ellebori radice euenit. Sunt apud
Anticyrenſes æneæ ſtatuæ in foro. In porticu modica Neptuni ædes ſelectis lapidibus extructa, interiorum parietum dealbatum eſt tectorium. Signum erectum eo geſtu, vt altero pede in delphinum aſcendere manu fœmori admota videatur, altera tridentem geſtat. Gymnaſia duo habent: In altero lauacra ædificata: In eo, quod vlterius eſt ſuperiore multo antiquius, ſtatua ſpectatur ænea, indicante inſcriptione, eſſe illum Zenodamum Pancratiaſten Anticyrenſem, qui viros Olympicis ludis viciſſet. Quòd ſi ea inſcriptio vera eſt, iudicari facile poſsit oleaſtrum accepiſſe Xenodamum Olympiade vndecima ſupra ducenteſimam: Atque hæc vna Olympias ex omnibus in Eleorum literis prætérita eſt. Supra forum fons eſt in puteo perennis aquæ: Solem arcet faſtigium columnis fultum: Paulò ſuperiore quàm puteus eſt loco, monimentum extructum è lapide vulgari: In eo ſepultos tradunt Iphiti filios, quorum alterum è bello Troiano reducem, domi ſuæ mori contigerit: Alter ad Troiam mortem oppe-

tierit, cuius tamen ipsius ossa domum fuerint reportata. Ad vrbis dexteram saxum eminet, montis pars: Erectum ibi fuit Dianæ templum Deæ signum, vnum de Praxitelis operibus: Dextera faces gerit, ab humeris pendente pharetra: Canis ad læuam adsistit: Superat simulachrum illud maximæ cuiuspiam fœminæ proceritatem. Finitima est Phocidi vrbs Bulis: Nomen ei à Bulone, qui Coloniam illam deduxit ex priscæ Doridis vrbibus. Contribuerunt se Bulidij Philomelo, & Phocensibus in eundem conuentum. Bulin à Thisbe Bœotiæ oppido, via media est stadiûm L X X. ab Anticæra verò per continentem Phocensium terram, num pateat via illa compertum certe non habeo: Montes enim sanè quàm ardui, & asperi interſunt.

Ab Anticyra ad portum stadiûm C. iter. A portu Bulini nihilo longiorem quàm stadiûm V I I. viam esse coniicimus. Descendit ea via in mare torrens fluuius, quem accolæ Herculeum nominant. Sita est Bulis excelso loco, prætervehentibus Anticyra, ad Lechæum Corinthiorum promontorium. Inquilinorum dimidia plus parte vitam tolerant: è quibus purpura elicitur, conchyliorum piscatu. Ornamenta intra eius vrbis mœnia

neque

eque alia vlla sunt, quæ visentibus admi-
ationem efficiant. Et duarum ædium,
uarum vna Dianæ, altera Liberi est, si-
nulachra è ligno elaborata fuerunt: Ne-
que omnino quis ea fecerit, vlla conie-
tura consequi possumus. Ex omnibus dis,
uem præ cæteris venerantur Bulidij. Ma-
imum illum nominant: Cognomentum
d ex communi Græcorum opinione Io-
i maximè proprium esse videri posit.
idem Bulidij Saunium fontem habent.
Cirrham, quod est Delphorum nauale, ab
pso Delphorum oppido via stadiûm LX.
erducit: Cum in campos descensum fue-
it, circus illic est, vbi equestres Pythio-
um ludifiunt. De Taraxippo, idest ina-
i quodam terrore, quo in Olympia equi
onsternantur: tunc diximus, cum res E-
eorum stylo persequeremur. Sed & in
oc circo Apollini dedicato grauis auri-
is noxa aliquando est incussa: Vt est
n rebus omnibus modo infensior, mo-
o æquior Fortuna. Non tamen ea in
oc articulo equis incessit trepidatio, quæ
erito vel ad herois cuiuspiam impul-
um, vel ad aliam quanuis causam refer-
posse videatur. Campi Cirrhæ subie-
i puri vndiq; sunt: Siue quod vestiri eos
rę exercitationes prohibeant: Seu quod soli

natura non est arboribus educandis opportuna. Vrbi nomen hoc, quod hac ætate in vsu est, à Cirrha nympha extitisse arbitrantur. Homerus tamen & in Iliade, & item in hymno, quem fecit in Apollinem, Crissam prisco nomine appellat. Longò deinde post tempore, cum incolæ & aliis impietatis generibus Apollinis numen læsissent, & in sacrorum finium possessionem temere irruissent, publico Amphictyonum decreto arma sunt in sacrilegos mota. Bellum id Clistheni Sicyoniorum tyranno mandarunt: Athenis verò, cuius illi consilio vteretur, Solonem euocarunt. Ac de victoria consulentibus oraculum Delphici Apollinis, ita responsum est.

Non datur ante vrbis celsas euertere turres,
Cærula quàm templis immiserit Amphitrite
Rauca fluenta meis, vasti de gurgite ponti.

Persuasit igitur Solon vt Cirrhæon agrum sacrarent Apollini, quo sacro Dei agro mare vicinum fieret. Alio etiam idem Solon est in Cirrhæos vsus astu: quod aquam Plisti amnis ex alueo, vnde intra vrbem influebat, alio auertit. Sed cum obsidentibus resisterent Oppidani, sitim aqua in cisternas ex imbribus collecta, leuantes, ellebori radices quamplurimas in Plistum coniiciendas curauit. Atque vbi satis in-

fectam

ctam medicamento aquam intellexit, in istinum alueum amnem reposuit. Cirræi cum auidius bibissent, alui perpetua rofluentia leborantes, mœnium præsidiũ deserere coacti sunt. Amphictyones rbe potiti, ac Cirrhæis male mulctatis, ei iniurias vlti sunt. Et tunc sanè cœpit irrha Delphorum nauale esse. Extant adac, quæ spectentur digna, Appollinis, ianæ, Latonæ commune fanum. Signa eo prægrandia Attici operis. In eadem de Adrastea dedicata fuit, inferior magnitudine signis cæteris. Ager Locrorum, ui sunt Ozolæ vocati, proximo Cirrhæ lo est, Phocensi adiacens. De huius populi ognomine diuersa sunt, ac dissidentia inr se, quæ audiui: Referam pariter omia. Orestheo regnum in hac regione obinenti, sua canis pro catulo lignũ peperit: d cũ Orestheus defodisset, vere appetẽte, itã ex ea materia enatã tradunt: A ramis aq; ex eo caudice editis, qui Ozi à Græcis ppellantur, nomen gentem duxisse. Narant alij Nessum, qui portitoris ad Euenum amnem operam viatoribus nauabat, on statim ab Hercule accepto vulnere ocubuisse, sed intra huius terræ fines effugisse: Ibi cum animam efflasset, à tergo nsepulti cadaueri odore noxam aërem

contraxisse. Tertius quidem dissipatus est sermo: Grauiter olentem vaporem è proximi fluminis aqua exhalari. Sunt qui dicant, illic hastulam regiam plurimam (Asphodelon vocant) gignit, è cuius florum odore nomen hoc extiterit. Accedit ad nominis originem inuestigandam, quod hos homines fuisse indigenas accepimus: Eos cum vestem texere nondum didicissent, velare corpora solitos ad frigus propulsandum ferarum recentibus coriis, pilo extrorsum conuerso, quo vestitus plus decoris haberet: Opportuisse itaque consimilem tergoribus odorem membra redolere. Stadiûm cxx. itinere Delphis abest Amphissa Locrorum vrbs maxima, & nobilissima: Sed Ozolarum quòd nominis suppudebat, cum Aetolis censeri se maluerunt. A rei certe veritate non abhorret, quod ab Augusto Cæsare Aetolos aiunt (quo ab ipso condita Nicopolis inquilinis frequentior fieret) sedibus suis pulsos Amphissam commigrasse. Sed omnino ab ipsis originibus, ciuitas hæc Locrorum fuit: Et nomen ei quidem inditum ab Amphissa, quam à Macareo genitam Aeoli filio, Appollo adamauit. Multis est ea operibus exornata, sed omnium, quæ memoriæ commendentur dignis-

dignifsima, Amphiſſæ monimentum, & item Andræmonis: Vnà cum eo ſepultam dicunt Gorgen vxorem, Oenei filiam. In arce eſt Mineruæ ædes, cum ſigno, quod erecto ſtatu eſt: Deportatum à Thoante ab Ilio credi volunt, è Troiana præda exemptum. Mihi certe id minus perſuadent. Docuimus in alia huius hiſtoriæ parte, Samios homines, Rhœcum Philæi & Theodorum Teleclis filium primos omnium æris fundendi rationem quàm exactiſsimam monſtraſſe: Iidem ſanè primi æs conflarunt: Nullum tamen Theodori opus, & ſi nihil quod fuerit ex ære fabricatum, me omnia inueſtigantem præteriit, reperire vſquam potui. Nam in Dianæ Epheſiæ, qua ad cellam itur, quæ multis depicta eſt rerum argumentis, ſuper ara Dianæ, cui Protothroniæ cognomen, ſeptum eſt è lapidibus ſtructum: Eminent ex eo & alia ſigna, & fœminæ cuiuſdam effigies in extremo ſepto, Rhœci ea opus eſt: Noctem Epheſij vocant. Sed quod Amphiſſæ eſt Mineruæ ſimulachrum aſpectantibus vetuſtiorem antiquitatẽ, & multo impolitiorem artem præ ſe fert. Initia celebrant Amphiſſenſes, quę Anactũ, ideſt pręſidum puerorum, appellant. Qui nam ſint Anactes pueri, variat hominum opinio.

nio. Alij Castoras, Curetas alij: Qui plus intelligendo se assecutos putant, Cabiros esse censent. Huius cognominis Locrorum aliæ sunt vrbes, superiore quàm Amphissa est loco, & à mari interius. Ex iis vna est Myonia: abest ea ab Amphissa stadia xxx. Hæc ciuitas in Olympia clypeum Ioui dedicauit. Præcelso loco oppidum situm est. Lucus apud Myonenses, & ara Mitium deorum, Melichios vocant. His nocturna fiunt sacra, in quibus ante Solis exortum carnes victimarum absumere eodem ipso in loco solenne habent. Neptuno supra vrbem sacra area est, Posidonium appellant. In ea est Neptuni ædes: Sed ætate meâ iam nullum reliquum fuit simulacrum. Interiusquam Amphissenses, Myonenses habitant. Mari proxima est Oeanthea, cui finitima Naupactus. Pręter Amphissam, alij omnes Locrorum populi, sub ditione Patrensium sunt. Hunc Patrensibus honorem seorsum à cæteris Achæis Augustus imp. habuit. Oeantheæ est Dianæ fanum, & paulum supra oppidum lucus mistim cupresso, & pino condensus. In ipso luco Dianæ delubrum, & signum. Obsoleuerunt vetustate picturę parietum, neque ex illis quidquam extat aspectabile. Appellatam vrbem siue à fœmina, seu à

nymph

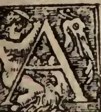
ympha ſuſpicor. Nam quod ad Naupa-
ctum attinet, traditum ſcio Dories, qui
unt Ariſtomachi filios ſecuti, hoc in lo-
o claſſem ædificaſſe, qua in Peloponne-
um tranſmiſerunt, & à nauium compactu
rbi nomen datum. De Naupactiis ipſis,
uemadmodum Meſſeniis, qui in Itho-
nen montem ſeceſſerant, deleta propter
æ motu Sparta, Naupactum Locris ere-
tam, in qua habitarent, Athenienſes aſsi-
gnauerint. Atque vti poſt cladem Athe-
ienſiũ ad ægos flumen, Meſſenios è Nau-
acto eiecerint Lacedæmonij, hæc ſatis cō
ioſe à nobis expoſita ſunt in eo libro,
uem de rebus Meſſeniorum conſcripſi-
ius. Coactis itaque nouis inquilinis Nau-
actum deſerere, rurſus Locri in vnum con
enientes, eam occuparunt. Iam quæ à Grę
s Naupactia carmina dicuntur, attri-
uuntur ea vulgo Mileſio homini: Sed
haron Pythei filius, authorem eorum
erhibet Naupactium Carcinum. Nobis
erte Lampſaceni hominis probatur ſen-
ntia. Nam quæ tandem ratio afferri po-
ſt, quambrem verſus, quos in fœminas
lileſius homo feciſſet, Naupactiorum no
ine circunferantur? Eſt Naupacti proxi-
e ad mare Neptuni ędes. Stat ſignum ex
re factum. Eſt etiam Dianæ delubrum,
cum

cum ſigno è candido lapide,iaculantis habitu. Deæ cognomen Aetola. Veneri in ſpelunca ſuos habent honores. Vota ei nuncupant & aliis de cauſis, ſed in primis viduæ mulieres ſibi à Dea alteras nuptias expoſcunt. Aeſculapij fanum iam nihil eſt præter rudera:Sed à fundamentis illud olim erexit vir priuatus Phalyſius. Ei aliquando grauiter ex oculis,& ferè vſque ad cæcitatem laboranti,qui Epidauri colitur Deus,Anyten miſit nobilem verſibus faciendis fœminam,cum tabulis obſignatis: Eas per viſum in quiete mulier ſibi accipere viſa fuerat:Sed vero euentu res eſt comprobata:Tenuit enim manibus iam vigilans obſignatas tabulas: Naupactum igitur cum appuliſſet, iubet Phalyſium amoto ſigno literas inſpicere.Ille primo putare literas à ſe aſpici non poſſe, qui oculis captus eſſet.In ſpem deinde erectus ſalutare ſibi fortaſſe aliquid ab Aeſculapio apportari:Tabulis reſignatis, in cæras aſpexit, & ſimul ſe oculorum calamitate leuatum ſenſit.Et Anytæ quidem,quæ ei in illis tabulis ſcripta fuerat, pecuniam expendit,bis mille nummûm aureorum.

6c4

RERVM INSIGNIVM AC NOTATV DIGNARVM, QVAS PAVSANIAS HISCE commentariis complexus est, index copiosissimus.

A

Aegæ

609

610

Ara

Aruspi

Caput

G 1 8

Cupid

619

Batin

Bonæ

Caput

Clito

G18

Cupid

Echecr

E

Eleor

Equo-

G

H.

Hat

Isme

Locren

Lyſan.

M

 Mega

Miser

N

Neleus

Obtrect

O

Orest

Pallad

R

S

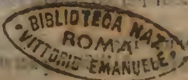
Scotus

Vestæ

Xeno

Z

FINIS.

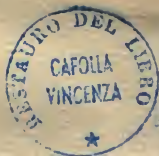
LVGDVNI,

EXCVDEBAT

IACOBVS

FORVS.

BIBLIOTECA NAZ
ROMA
VITTORIO EMANUELE

RESTAURO DEL LIBRO
CAFOLLA
VINCENZA

